

ГОЛЕМАТА

БОРБА
между Христоса и сатаната

Наслов на оригиналот
THE GREAT CONTROVERSY BETWEEN CHRIST AN SATAN
by Ellen G. White

Превел

проф. Никола Тасевски

Дизајн и форматирање

Лазар Томовски

Издава

АИК „Знаци на времето“ - Скопје
ул. Влае бр. 42

За издавачот

Михајло Гурев

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент
Охридски", Скопје

27-9
27-175

ВАЈТ, Елена

Големата борба меѓу Христа и сатаната / Елена Вајт ; [превел
Никола Тасевски]. - [4. изд.]. - Скопје : Знаци на времето, 2014. -
619 стр. : илустр. ; 20 см

Превод на делото: The great controversy between Christ and Satan
/ by Ellen G. White

ISBN 978-9989-659-74-4

I. White, Ellen G. види Вајт, Елена

а) Христијанство - Историја б) Крајот на светот - Христијанство

COBISS.MK-ID 95440906

Елена Вајт

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

Четврто издание на македонски јазик

ЕДИЦИЈА „КОСМИЧКИ КОНФЛИКТ“

- КНИГА 5 -

УВОД

Пред да се појави грев на светот, Адам можел да разговара лично со својот Творец. Но, кога човекот паднал во грев и со тоа се одвоил од Бога, тој е лишен од тоа големо предимство. Меѓутоа, со планот на спасението е создадена можност жителите на нашата земја повторно да се поврзат со Небото. Со помош на својот Дух Бог одржувал врска со луѓето и на светот му праќал божествена светлина преку своите пророци. „Зборуваа свети Божји луѓе научени од Светиот Дух“ (2. Петрово послание 1,21).

За време на првите дваесет и пет века на човечката историја не постоело пишано Божје откровение. Луѓето што ги учел Бог своето сознание им го пренесувале на другите и така тоа преминувало од татко на син во текот на идните поколенија. Дури во Мојсеево време Божјата објава почнала да се пишува и овие откровенија на Божјиот Дух се поместувани во една вдахновена Книга. Оваа работа се одвивала во текот на полни шеснаесет векови, почнувајќи од Мојсеја, историчарот на создавањето на светот и на давањето на Божјиот закон, па сè до Јована, „писателот на возвишените евангелски вистини“.

Библијата кажува дека Бог е нејзин автор, па сепак, неа ја пишувале човечки раце. Стилот на нејзините разновидни книги носи обележје на своите автори. Сите вистини што се откриени во нив „се инспирирани од Бога“ (2. Тимотеј 3,16), иако се изразени со човечки зборови. Бог со својот Свети Дух го расветлил умот и срцето на своите слуги. Тој им давал соништа и виденија, симболи и слики, а тие, на кои вистината им била откриена на тој начин, сами ја облекле мислата во човечки јазик.

Десетте заповеди ги изговорил лично Бог и потоа ги напишал со своја рака. Нив ги составил Бог, а не човек. Но Библијата, со своите од Бога дадени вистини, изразени со човечки јазик, претставува соединување на божественото со човечкото. Такво соединување постоело и во Христовата природа, зашто Христос бил и син Божји и син човечки. Така, за Библијата може да се каже истото што е напишано за Христа: „Речта стана тело и се настани меѓу нас“ (Јован 1,14).

Библијата е пишувана во текот на повеќе векови; ја пишувале луѓе кои многу се разликувале по својата положба, по звањето и способностите - и затоа нејзините книги покажуваат голема разновидност на стилот како и разноликост на предметите што се изнесуваат во неа. Разни писатели се служеле со различни изрази, и често една иста вистина еден писател ја прикажал појасно

отколку друг. Бидејќи повеќе писатели изнесуваат ист предмет и иста наука од различни гледишта и односи, на површниот и небрежен читател, полн со предрасуди, може да му се стори дека меѓу нејзините писатели постојат несогласија и противречност, додека разумниот, искрен и непристрасен истражувач, меѓу нив гледа совршена хармонија.

Бидејќи вистината ја изнесувале различни писатели, таа е прикажана од различни страни. Еден писател повеќе е под впечаток на една фаза на предметот; ги изнесува оние точки што се совпаѓаат со неговото искуство и со неговата способност на сфаќање и ценење. Меѓутоа, друг предметот го посматра од друга страна; на тој начин секој, воден од Светиот Дух, го прикажува она што врз него оставило најсилен впечаток. Писателите на Библијата ги прикажале вистините од различни страни, но сите заедно сочинуваат совршена хармонија. Вистините, откриени на тој начин, прават совршена целост што може да ги задоволи потребите на луѓето во сите околности и животни искуства.

Бог сакал својата вистина да му ја соопшти на светот преку луѓе, и Тој сам преку Светиот Дух ги оспособил и им овозможил да го извршат тоа дело. Тој управувал со нивниот ум и ги учел што да пишуваат или што да зборуваат. Тоа богатство им било доверено на „земни садови“, но е со небесно потекло; сведоштвото е соопштено со несовршен израз на човечкиот јазик, но сепак, тоа е Божје сведоштво; понизните, послушните и верните во него ја гледаат славата на божествената сила, многу милост и вистина.

Во својата Реч (Библијата) Бог ни дал сознание потребно за спасение. Ние Светото писмо треба да го примиме како сигурно и непогрешно откровение на неговата волја. Тоа е мерило на карактерот, правило на верата и животот. „Сето Писмо е од Бога вдихновено и е полезно за поучување, за карање, за поправање и за одгледување во праведноста, за да биде Божјиот човек совршен и приготвен за секое добро дело“ (2. Тимотеј 3,16.17).

Иако Бог му ја открил својата волја на човекот во својата Реч, тоа не ја исклучува потребата од постојано присуство и водство на Светиот Дух. Напротив, Спасителот им го ветил Светиот Дух на своите ученици за да можат да ја разберат неговата Реч, да ги расветли и да ја запечати неговата наука во нивните срца. А бидејќи Библијата ја инспирирал Божјиот Дух, не може да има противречност меѓу учењето на Духот и пишаната Реч.

Духот не е даден, ниту кога и да е ќе биде даден, да ја замени Библијата. Светото писмо категорично тврди дека Божјата реч е мерило со кое мора да се испита секоја наука и секое искуство. Апостол Јован кажува: „Возљубени, не верувајте му на секој дух,

туку проверувајте ги духовите за да видите дали се од Бога, зашто многу лажни пророци се појавија на светот“ (1. Јованово 4,1). И пророк Исаија изјавува: „Барајте закон и сведоштво! Оној што не зборува така, нема да дочека зора“ (Исаија 8,20).

Луѓето што сметаат дека се расветлени од Светиот Дух и изјавуваат дека не им е повеќе потребна Божјата реч како водич, го срамат Светиот Дух. Нив ги водат впечатоци што тие ги сметаат за Божји глас во својата душа. Но духот што управува со нив не е Божји Дух. Да ги следиме впечатоците, а да го занемаруваме Писмото - тоа води кон самоизмама и пропаст. Тоа само ги потпомага намерите на лукавиот. Бидејќи службата на Светиот Дух има пресудна важност за Христовата црква, еден од лукавите планови на сатаната е со помош на заблудите на екстремистите и фанатичите да го осрами делото на Духот и да го натера Божјиот народ да го занемари овој извор на сила што му го дал лично Бог.

Сообразно со Божјата реч, неговиот Дух треба да го продолжи своето дело до крајот на времето на милоста. За време на вековите во кои е пишувано Светото писмо - Стариот и Новиот завет - Светиот Дух не престанувал да ги просветлува срцата на поединците, независно од откровенијата што требало да бидат собрани во свет канон. Независно од Писмото, Библија кажува дека луѓето преку Светиот Дух примиле опомени, укори, совети и упатства. Се спомнуваат пророци кои живееле во различни времиња, а за чишто зборови ништо не се известува. Исто така, откако е завршен канонот на Светото писмо, Светиот Дух требало да го продолжи своето дело: да ги просветлува, да ги опоменува и да ги утешува Божјите деца.

Исус им ветил на своите ученици: „А Утешителот, Светиот Дух, што ќе го прати мојот Отец во мое име, ќе ве научи на сè и ќе ве потсети на сè што ви кажав.“ „А кога ќе дојде Тој, Духот на вистината, ќе ве упати во сета вистина, зашто нема да зборува сам од себе, туку ќе зборува за она што го слуша и ќе ви го објави она што ќе дојде“ (Јован 14,26; 16,13).

Писмото јасно учи дека овие ветувања не се ограничуваат само на времето на апостолите, туку се однесуваат на Христовата црква во сите времиња. Спасителот им рекол на своите ученици: „Еве, јас сум со вас во сите дни до крајот на светот“ (Матеј 28,20). Апостол Павле изјавува дека даровите на Светиот Дух ѝ се дадени на црквата за да „се усовршат светите за делото на службата, за изградување на Христовото тело, сè додека не се посигне единство во верата и во познавањето на Божјиот Син, до зрелиот човек, до мерата на растот на Христовата полнота“ (Ефесците 4,12.13).

Апостолот се молел за верните во Ефес: „Бог на нашиот Господ Исус Христос, Отецот на славата, да ви даде дух на мудрост и откровение за потполно да го запознаете него, да ги просветли очите на вашето срце за да знаете колкава е надежта на неговото призвание... и колку е неизмерна неговата сила во нас кои веруваме - сразмерно на делотворноста на неговата силна моќ“ (Ефесците 1,17-19). Апостол Павле го барал Светиот Дух за верните во Ефес да го расветли нивниот ум и срце и да ги оспособи да ги разберат длабоките Божји тајни.

По прекрасната манифестација на Светиот Дух на денот Педесетница (Духовден), Петар го повикал народот на покајание и крштавање во Христово име за проштавање на гревовите, и рекол: „Ќе примите дар - Светиот Дух. Имено, овој ветен дар е за вас, за вашите деца и за сите кои се далеку - за сите што ќе ги повика кај себе нашиот Господ Бог“ (Делата на апостолите 2,38.39).

Во непосредна врска со сцените на големиот Божји ден, Господ ветува преку пророкот Јоил посебно излевање на Светиот Дух (Јоил 2,28). Ова пророштво делумно се исполнило на Духовден, но свој зенит тоа ќе доживее при манифестацијата на Божјата милост што ќе го придружува довршувањето на евангелското дело на земјата.

Големата борба меѓу доброто и злото ќе трае до крај и ќе биде сè пожестока. Гневот на сатаната против Христовата црква бил голем во сите векови. Бог на својот народ му дал милост и Свети Дух да го засили за да ѝ се противстави на силата на злото. Кога Христовите апостоли требало да му го објават евангелието на светот и да го забележат за идните поколенија, тие во голема мера биле надарени со мудрост од Светиот Дух. Но, кога црквата ќе се приближува кон своето конечно спасение, тогаш сатаната ќе дејствува со многу голема сила: „Ѓаволот слезе кај вас со голем гнев, свесен дека има само уште малку време“ (Откровение 12,12). Тој ќе дејствува „со разновидни силни дела, со чудни знаци и со лажни чуда“ (2. Солуњаните 2,9). Овој лукав дух, кој некогаш бил еден од најголемите ангели, веќе шест илјади години работи со сета сила луѓето да ги заведе и да ги уништи. И сета своја сатанска вештина, сето свое лукавство, ќе ги употреби во последната борба против Божјиот народ. Токму во ова време на опасност, Божјиот народ треба да го предупреди и вниманието на светот да го насочи кон скорашното Христово доаѓање за да се подготви еден народ кој без мана, „неизвалкан и беспрекорен во мир“ ќе застане пред Божјето лице (2. Петрово 3,14). Во тоа време на црквата ќе ѝ биде потребна посебна Божја сила како и во деновите на апостолите.

Просветлен со помош на Светиот Дух, на писателот на оваа книга му се откриени сцените на долгата борба меѓу доброто и злото. Повеќе пати му беше овозможено да ги посматра сцените на страшната борба меѓу Христа, Кнезот на животот, Творецот на нашето спасение, и сатаната, кнезот на злото, причинителот на гревот и првиот престапник на Божјиот закон. Истото непријателство што го покажал сатаната кон Христа, го покажал и кон Христовите следбеници. Во текот на целата историја на човештвото се забележува истата омраза на сатаната кон начелата на Божјиот закон, истата теорија на лага што оди кон тоа заблудата да ја прикаже како вистина, човечките закони како Божји закони, обожавањето на природата како обожавање на Творецот. Низ сите векови сатаната се трудел погрешно да го претстави Божјиот карактер со цел луѓето да имаат погрешен поим за Бога и да се плашат од него, дури и да го мразат, наместо да го сакаат; сатаната настојува да го отстрани Божјиот закон за народот да поверува дека е слободен од неговите барања; ги прогонува оние што се осмелуваат да се противат на неговите измами. Сето тоа го гледаме кога ги проучуваме биографиите на патријарсите, на пророците, на мачениците и реформаторите.

Во последната жестока битка од големата борба сатаната ќе се послужи со истата тактика, ќе покаже ист дух и ќе се стреми кон иста цел како и во сите векови во минатото. Стапиците на сатаната ќе бидат полукави и неговите напади порешителни. Ќе настојува да ги прелаже, ако биде можно, и избраните (Марко 12,22).

Кога Божјиот Дух ми ги откри големите вистини на својата Реч и ми ги покажа сцените од минатото и иднината, заповедано ми е и на другите да им го откријам она што ми е покажано: да ја опишам големата борба во текот на вековите и да ја прикажам така за таа да ја расветли и идната битка што се приближува. Настојувајќи да ја постигнам таа цел, се трудев да ги одберам и да ги поместам настаните од црковната историја на таков начин за да биде прикажан развојот на големите вистини што му биле дадени на светот во различни времиња и да покажам како тие вистини предизвикале гнев кај сатаната и непријателство кај црквата што го сака светот, но се сочувани преку сведоштвото на оние кои „не држеа до својот живот сè до смртта“.

Во овие извештаи може да се види сликата на битката што е пред нас. Ако ги посматраме во Божјата реч и расветлени од Светиот Дух, можеме да ги видиме разоткриени стапиците на сатаната и опасностите што треба да ги одбегнуваат оние кои сакаат да бидат „беспрекорни“ кога ќе дојде Спасителот.

Големите настани што го обележиле напредокот на реформацијата во минатите векови се забележани во историјата и добро се познати. Тоа се факти што никој не може да ги негира. Оваа историја ја изнесов накратко, сообразно со целта и обемот на книгата. Фактите концизно се изнесени на толкав број страници колку што е неопходно потребно да се разберат. Во некои случаи, каде што историчарите настаните ги групирале за да ја прикажат суштината на прашањето, или подробностите ги изнеле сообразно со планот на ова дело, јас ги цитирав нивните зборови; но, во некои случаи не ги цитирав изворите, зашто цитатите не се наведени за да ги истакнат писателите како авторитет, туку затоа што нивните зборови овозможуваа јасен и убедлив приказ на предметот. Следејќи го искуството и погледите на оние што ја унапредуваа реформата во нашето време, слично постапив и јас, користејќи примери од нивните објавени дела.

Целта на оваа книга не е толку да изнесе нови вистини за борбата на минатите векови, туку да ги истакне фактите и начелата што можат да бидат значајни за идните настани. Посматрани како дел на борбата меѓу силите на светлината и силите на темнината, овие извештаи од минатото добиваат ново значење. Од нив излегува светлина што ја осветлува иднината и патот на Божјите деца кои се повикани, како некогаш реформаторите, да сведочат за Божјата реч и за Исусовото сведоштво, дури и во опасност да го загубат сето земно богатство.

Целта на оваа книга е да ги прикаже сцените на големата борба меѓу вистината и заблудата; да ги открие измамите на сатаната и средствата со кои можеме успешно да му се противставиме; да даде вистинско решение за големиот проблем на злото; да го расветли потеклото и крајот на гревот и тоа на таков начин за да се види праведноста и благоста на Бога во сите негови постапки кон неговите созданија; и најпосле, да ја покаже светоста и непроменливоста на Божјиот закон. А искрена молитва на писателот е оваа книга да помогне душите да се спасат од силите на темнината и да „учествуваат во наследството на светите“, на слава на Оној кој нè љубел и себеси се предал за нас.

Авторот

РАЗУРНУВАЊЕТО НА ЕРУСАЛИМ

„Да беше узнал барем во овој ден за оние нешта кои носат мир! Но сега се скриени од твоите очи. Зашто ќе дојдат денови за тебе кога твоите непријатели ќе те опкружат со ровови, ќе те опколат и ќе те притеснат од сите страни. И ќе те срамнат со земјата тебе и твоите деца во тебе; и не ќе остане во тебе ни камен на камен, зашто не го препозна времето во кое беше посетен“ (Лука 19,42-44).

Од врвот на Маслинската гора Исус го посматрал Ерусалим. Пред него се простирала глетка што пленела со својата убавина и мир. Токму тогаш во тек бил празникот Пасха. Од сите страни се собрале децата на Јакова да го прослават големиот народен празник. Среди градините, лозјата и зелените падинки, постелени со шатори на поклониците, се издигнувале скалестите брекчиња, красните палати и масивните тврдини на израелската престолнина. Се чинело дека сионската ќерка гордо зборува: „Седам како царица и никогаш нема да вкусам жалост“. Била толку убава и сигурна во небесната наклоност, како во времето кога пеел царскиот поет: „Прекрасна е висината, утеха на сета земја гората Сион... град на великиот Цар“ (Псалм 48,2). Величествените згради на храмот создавале величествена глетка. Сончевите зраци на залез ги осветлувале снежно белите мермерни сидови и се одблескувале од златните порти и кули. Во совршена убавина стоел храмот - гордоста на еврејскиот народ. Кој Израелец би можел да ја гледа оваа сцена а да не почувствува длабока радост и восхит! Но Исуса го обземале сосем други мисли. „Кога се приближи и го виде градот, заплака за него“ (Лука 19,41). Среди сеопштата радост што ја предизвикало неговото триумфално влегување, кога сите околу него мафтале со палмови гранчиња, кога од ритчињата се одгласувало радосното „осана“ и кога илјадници гласови Исуса го прогласувале за цар, Спасителот на светот однадеж бил обземен со таинствена тага. Тој, Божји Син, надеж на Израел, чијашто сила ја победувала смртта и ги изведувала нејзините заробеници од гробовите, плачел, но не од обична болка, туку од големи неискажливи душевни маки.

Тој не леел солзи заради себе, иако добро знаел каде го води неговиот пат. Пред него се простирала Гетсиманија, местото каде што набргу ќе страда. Се гледала и Овчката врата, низ која со векови се воделе жртвите за колење, а која требало да се отвори за него, кога ќе биде „воден како јагне на колење“ (Исаија 53,7). Недалеку била Голгота, местото каде што ќе биде распнат. На патот по кој Христос морал наскоро да помине за да ја даде својата душа како жртва за гревот се спуштал ужасен густ мрак. Но во овие мигови на сеопшта радост не го растажило размислувањето за овие сцени, ниту неговиот несебичен дух го разжалиле претчувствата за неговата натчовечка мака. Тој плачел над мноштвото Ерусалимци, над слепилото и непокајаноста на оние што дошол да ги благослови и да ги спаси.

Пред Исусовите очи поминувале сцените на историјата од над илјадагодишната Божја посебна милост и татковска грижа за избраниот народ. Тука била гората Морија на која младиот Исак, синот на ветувањето, доброволната жртва, бил врзан на олтар - симболот на жртвата на Божјиот Син. Тука исто така му било потврдено на таткото на верните славното ветување за доаѓањето на Месија (1. Мојсеева 22,16-18). Тука чадот на жртвата што ја принел Давид на гумното на Орнана го одвратил мечот на ангелот што убивал (1. Дневникот 21) - што е симбол на Христовата жртва и на неговото посредување за грешните луѓе. Бог го ценел Ерусалим повеќе од сета земја. Господ „го избра Сион“, и „му стана мило да живее во него“ (Псалм 132,13). Тука светите пророци во текот на вековите ги објавувале своите опомени. Тука свештениците каделе со своите кадилници и кон Бога се издигнувал облак од темјан со молитвите на верните. Тука секој ден се принесувала крв од јагнињата, што го претставувале Божјето Јагне. Тука Јехова го откривал своето присуство во вид на слава над светињата на светињите. Најпосле, тука било подножјето на таинствената скала што ја поврзувала земјата со небото - онаа скала по која слегувале и се качувале Божјите ангели и која на луѓето им го покажувала патот кон небесната светиња над светињите. Кога Израел би му останал верен на својот Бог, Ерусалим засекогаш би останал како Божји избраник (Еремија 17,21-25). Но историјата на овој повластен народ е извештај за постојани одмети и буни. Тие ѝ се опирале на Божјата милост, ги злоупотребувале сите свои повластици и ги презирале своите предимства.

Иако Израел им се подбивал на Божјите весници, ги презирал неговите зборови и ги исмевал неговите пророци (2. Дневникот 36,16), Бог и понатаму им се откривал ним како „Господ, Господ, Бог милосрден и милостив, бавен на гнев, богат со љубов и со

верност“ (2. Мојсеева 34,6). Наспроти нивното често одбивање, Божјата милост и понатаму ги повикувала. Полн со љубов, понежна од онаа што ја покажува таткото кон синот што го сака, Бог постојано им праќал весници со опомени, зашто сакал да го поштеди својот народ и своето живеалиште (2. Дневникот 36,15). Кога не помогнале повиците, молбите и укорите, им го пратил најскапоцениот небесен дар! Во тој еден дар им го подарил целото небо.

Дошол лично Божјиот Син да се заземе за непокајаниот град. Христос бил Оној што го пресадило израелскиот народ како добра лоза од Египет во Хананската земја (Псалм 80,8). Неговата рака ги истерала незнабошците пред нив. Тој го посадил тоа лозје на плодна падинка (Исаија 5,1-4). Му направил ограда. Ги пратил своите слуги да го негуваат. „Што можев уште да сторам за моето лозје“, извикнал Тој, „а не сторив?“ Кога требало да роди грозје, родило јагурида. Со надеж дека, сепак, еднаш ќе донесе плод, Тој лично дошол во своето лозје за да го спаси од уништување. Го ископал, го окроил и го негувал. Неуморно се трудел да го спаси лозјето што самиот го посадил.

20

Три години Бог на светлината и славата живеел среде својот народ. „Помина правејќи добро и исцелувајќи ги сите што беше ги совладал ѓаволот“; ги лекувал оние чиешто срце било скршено, ги ослободувал заробените, им давал вид на слепите, здравје на куците и слух на глувите; воскреснувал мртви и на сиромасите им го проповедал евангелието (Дела 10,38; Лука 4,18; Матеј 11,5). На сите, без разлика, им го упатувал милостивиот повик: „Дојдете кај мене сите кои сте уморни и оптоварени и јас ќе ве одморам“ (Матеј 11,28).

Иако му возвраќале зло за доброто, омраза за љубовта, сепак, Тој непоколебливо ја продолжувал својата мисија на милоста (Псалм 109,5). Никогаш не ги одбивал оние што барале од него милост. Иако самиот бил патник без дом, и неговиот секојдневен живот беда и скудност, Тој живеел за да прави добро, да им ја олесни бедата на бедните, молејќи ги луѓето да го примат дарот на неговиот живот. Брановите на милоста што се одбивале од упорните срца се враќале во вид на посилна, посочувствителна и уште поголема љубов. Но Израел се одвратил од својот најдобар Пријател и единствен Помошник. Ги презирал повиците на неговата љубов, ги одбивал неговите совети и ги исмевал неговите опомени. Часот на времето на милоста и проштавањето се ближел кон крај; чашата на Божјиот гнев, толку долго задржуван, била речиси полна. Мрачните облаци што ги напластувале вековите на отпадот и бунтовите, сега морничаво се заканувале и секој

21 час можеле да се урнат како порој над еден непослушен народ; а Оној што можел да ги избави од претстојната несреќа тие го презреле, го навредиле, го отфрлиле и се подготвувале да го распнат. Кога Исус ќе биде распнат на крст на Голгота, тогаш ќе поминат деновите на овој народ кој Бог го благословувал и кој му бил мил. Загубата на само една душа е несреќа што ја надминува добивката и богатството на цел свет. Но, во овој миг, кога Исус го гледал Ерусалим, пред неговите очи лежела несреќата на еден цел град, на цел еден народ - на тој град, на тој народ кој некогаш Бог го избавил и кој бил посебно Божје богатство.

Пророците плачеле над отпадот на Израел и над ужасните пуштења што се виореле над нив поради нивниот грев. Еремија сакал неговите очи да бидат извор на солзи за да може да плаче ден и ноќ за погубените ќерки на својот народ, за Божјето стадо што било отерано во ропство (Еремија 9,1; 13,17). Тогаш колкава била жалоста на Оној чијшто пророчки поглед ги опфаќал не само годините, туку и вековите! Тој го гледал ангелот на смртта со подигнат меч над градот што толку долго бил престојувалиште на Јехова. Од врвот на Маслинската гора, од она место што подоцна го зазел Тит со својата војска, преку рамнината го гледал светиот храм и предворјето со столбовите, и со очи матни од солзи посматрал ужасна слика: градските сидови опколени со непријателска војска. Го слушнал одот на војската што настапувала; ги слушнал пискотите на мајките и воплите на децата за леб во опседнатиот град. Во пламен го видел светиот и прекрасен храм, неговите палати и кули, а потоа ги видел претворени во урнатини што чурат.

22 Гледајќи ги вековите однапред, го видел заветниот народ расеан низ сите земји како останки на брод на пуст брег. Во оваа казна што требало наскоро да се излее врз децата Израелови, ги видел првите капки на чашата на гневот што во последниот суд ќе се излее до дно. Божественото сочувство бликнуло во следните зборови полни со болка: „Ерусалиме, Ерусалиме, што ги убиваш пророците и ги каменувааш оние што ти се пратени! Колку пати сакав да ги собирам твоите деца како квачката што ги собира своите пилиња под крилјата, но вие не сакавте“ (Матеј 23,27; Лука 19,41-44). О ти, народе, кој имаше повеќе предимства од сите други народи, да внимавааше и да го препознаеше своето време и она што ти носи мир! Јас го задржував ангелот на одмаздата; јас те повикував на покајание, но напразно. Ти ги одби и ги отфрли не само моите слуги, пратениците и пророците, туку дури и Светецот Израелов, твојот Спасител! Кога ќе бидеш разурнат,

самиот ќе бидеш виновен за тоа. „Но вие не сакате да дојдете кај мене да добиете живот“ (Јован 5,40).

Исус во Ерусалим гледал симбол на светот окоравен во неверство и бунт, кој бргу се приближува кон Божјите одмазднички судови. Неговата душа ја тиштела бедата на отпаднатиот човечки род и од устата му се оттргнал неизмерно горчлив извик. Ја гледал историјата на гревот и на човечкото страдање напишана со солзи и крв. Неговото срце се кинело од жалост над несреќите и патилата на луѓето. Но, како да ја запре поплавата на страдањата? Тој сакал на сите да им помогне. Меѓутоа, малку имало такви кои во него барале единствен извор на помош. Тој бил готов да појде во смрт за да им даде спасение; но малку имало такви што дошле кај него за да имаат живот вечен.

Небесното Величество плаче! Синот на вечниот Бог ожалостен во духот, изнемоштен од болка! Оваа сцена што го исполнила целото небо со чудење, ни го открива бескрајниот ужас на гревот; таа ни покажува колку е тежок, дури и за божествената секој, задачата да ги спаси грешниците од последиците на престапот на Божјиот закон. Посматрајќи ги пред себе вековите, сè до последното поколение, Исус го видел светот проникнат со измама слична на онаа што била причина за разурнувањето на Ерусалим. Евреите имаат голем грев што го отфрлиле Христа, а христијаните имаат голем грев што го отфрлаат Божјиот закон кој е темел на Божјето владеење на небото и на земјата. Божјите заповеди ќе бидат презрени и отфрлени. Милиони робови на гревот и на сатаната, осудени да ја претрпат втората смрт, не сакаат да ги слушаат зборовите на вистината кога за тоа им се дава можност. Ужасна заслепеност! Ужасно безумие!

23

Два дена пред празникот Пасха, откако го открил лицемерството на фарисеите, Исус, напуштајќи го храмот за последен пат, се упатил со своите ученици на врвот на Маслинската гора. Седнал со нив на една падинка обрасната со трева, падинка што се издигнувала над градот, и уште еднаш почнал да ги посматра неговите сидови, кули и палати. Уште еднаш го посматрал храмот во неговиот прекрасен сјај, круната на убавината со која била надарена светата гора.

Пред илјада години псалмистот ја возвишувал Божјата милост кон Израел што неговиот свет дом го избрал да му биде престојувалиште. „Во Салим е неговиот шатор, на Сион неговото живеалиште“ (Псалм 76,2). Тој го избрал „племето на Јуда и гората Сион која му стана мила“ (Псалм 78,68.69). Првиот храм бил изграден во најславниот период на израелската историја. Давид собрал огромно богатство за таа цел. Бог ги дал нацртите за

неговото градење (1. Дневникот 28,12,19). Најмудриот цар Израелов, Соломон, го довршил тоа дело. Овој храм бил највеличествена градба што светот кога било ја видел. Но, зборувајќи за вториот храм, Бог преку пророкот Агеј ја дал следната изјава: „Славата на овој втор дом ќе биде поголема отколку на првиот, вели Господ над војските.“ „Ќе ги потресам сите народи, и ќе дојде Саканиот на сите народи, и ќе го наполнам овој дом со слава, вели Господ над војските“ (Агеј 2,9,7).

Разурнат од Навуходносора, Соломоновиот храм бил повторно изграден околу петстотини години пред Христа. Тоа го сторил народот што се вратил во ограбената и опустена земја од ропството што траело околу еден човечки век. Меѓу нив имало и старци кои ја виделе славата на Соломоновиот храм и кои плачеле посматрајќи го поставувањето на темелите на новиот храм кој бил многу помалечок од првиот. Чувството што владеело тогаш пророкот го опишал вака: „Има ли уште некој меѓу вас кој го видел овој дом во неговата стара слава? А каков го гледате вие сега. Нели е тоа спрема оној како ништо во вашите очи?“ (Агеј 2,3; Ездра 3,12). Тогаш е дадено ветување дека славата на вториот храм ќе биде поголема од славата на првиот.

Вториот храм не можел по убавина да се спореди со првиот, ниту бил посветен со исти видливи знаци на Божје присуство како првиот; не се открила натприродна сила да го означи неговото посветување. Новоизградената Светиња не ја исполнувал никаков облак на слава. Од небото не паднал никаков оган да ја запали жртвата на олтарот, како во првиот случај. Меѓу херувимите во светињата над светињите не почивала повеќе Божја слава; во него не се наоѓале веќе ковчетот на заветот, престолот на милоста и камените плочи со десетте Божји заповеди. Од небото не одговорил никаков глас на прашањето на свештеникот кој требало да ја објави волјата на Јехова.

Во текот на вековите Евреите напразно се труделе да покажат како се исполнило Божјето ветување дадено преку пророкот Агеј. Нивниот ум бил затемнет со горделивост и со неверство и затоа не го сфатиле вистинското значење на пророчките зборови. Вториот храм не бил почестен со облак на Господова слава туку со живо присуство на Оној во кого телесно живее полнотата на Божеството - кој сам бил Бог откриен во тело. „Очекуваниот од сите народи“ навистина дошол во својот храм кога Човекот од Назарет учел и лекувал во светото предворје на храмот. Со Христовото присуство, и само со неговото присуство, вториот храм ја надминал славата на првиот. Но Израел го отфрлил дарот што му го дало Небото. Тој ден, кога понизниот Учител го пречекорил

прагот на златната врата од храмот, Божјата слава засекогаш го напуштила храмот. Се исполниле зборовите на Спасителот: „Ете, пуст ви останува вашиот дом“ (Матеј 23,38).

Учениците биле зачудени и восхитени со Христовото преткажување. Сакале подобро да го разберат значењето на неговите зборови што се однесувале на разурнувањето на храмот. Во текот на четириесет години беспопштено се трошеле пари, вложуван е труд и градителска вештина за да го зголемат неговиот сјај. Ирод Велики потрошил римско и еврејско богатство, а светскиот император го збогатил со свои подароци. Од Рим биле донесени огромни блокови бел мермер со баснословни размери кои сочинувале дел на неговата градба. Учениците му обрнале внимание на Исуса на нив, велејќи: „Учителе, гледај - какви камења, какви зданија!“ (Марко 13,1).

Откако ги слушал овие зборови, Исус дал свечен и вчудовиден одговор: „Вистина, ви велам: овде нема да остане ни камен на камен. Сè ќе се разурне“ (Матеј 24,2).

Учениците разурнувањето на Ерусалим го поврзале со основањето на царството на Месија. Тогаш Тој ќе ги казни непокајаните Евреи и ќе го ослободи народот од римскиот јарем. Бидејќи Исус им рекол дека ќе дојде по вторпат, кога ја спомнал пропаста на Ерусалим, тие си помислиле на тоа доаѓање, па кога се собрале на Маслинската гора околу него, го прашале: „Кажи ни кога ќе биде тоа и кој е знакот на твоето доаѓање и на крајот на светот?“ (Матеј 24,3).

Иднината на учениците им била милостиво скриена. Во тоа време, кога потполно би ги разбрале двата ужасни факти - страдањето и смртта на Откупителот, како и разурнувањето на нивниот град и храм, тие би се вчудовиделе од ужас. Исус само во главни потези им ги изнел важните настани што ќе се одиграат пред крајот. Затоа тие не можеле наполно да ги разберат неговите зборови; но нивното значење требало да им се открие тогаш кога ќе им бидат потребни упатствата што ги дал во нив. Пророштвото што го кажал имало двојно значење: тоа се однесувало на разурнувањето на Ерусалим и на стравотиите на последниот голем ден.

Исус им открил на учениците што го слушале какви судови ќе го стигнат отпадничкиот Израел, особено каква казна ќе ги снајде поради отфрлањето и распнувањето на Месија. Крајот ќе биде означен со непогрешни знаци. Ужасниот миг ќе настапи однадеж и бргу. Спасителот ги предупредил своите следбеници: „Кога ќе го видите гнаското пуштење за кое зборува пророкот Даниел, како

владее на светото место - кој чита нека разбере - тогаш жителите на Јудеја нека бегат во горите“ (Матеј 24,15.16; Лука 21,20.21).

Кога идолопоклоничките знамиња на Римјаните ќе бидат истакнати на светото земјиште што се простира неколку стотици метри надвор од сидовите на Ерусалим, тогаш Христовите следбеници треба да го напуштат градот. Кога ќе го забележат знакот што предупредува, тогаш оние што сакаат да се спасат не смеат веќе да се колебаат. Во цела Јудеја, и во Ерусалим, морале да го искористат знакот за бегство. Оној што би се нашол на покрив, не смеел да слегува во куќата за да го спаси своето најдрагоцено богатство. Оние што би работеле на поле или на лозје, не смеат да се задржуваат и да се враќаат да ја земат горната облека што ја слекле од себе додека работеле на дневните горештини. Не смеат да се колебаат ниту еден миг за да не ги зафати сеопштото уништување.

За време на владеењето на Ирода, Ерусалим, покрај тоа што многу се разубавил, во него се изградени кули, сидови и тврдини, со што, заедно со неговата природна положба, станал навидум неосвоив. Оној што би преткажал во тоа време дека тој ќе биде разурнат, би бил сметан за неразумен нарушувач на мирот, како Ное во свое време. Но Исус рекол: „Небото и земјата ќе поминат, но моите зборови нема да поминат“ (Матеј 24,35). Поради гревовите на Ерусалим, против него е објавен гнев и неговото упорно неверство ја запечатил неговата осуда.

Господ објавил преку пророкот Михеј: „Чујте ме поглавари на домот на Јакова, судии на домот Израелов, вие, на кои правдата им се гади та искривувате сè што е исправно. Вие кои го градите Сион со крв и Ерусалим со беззаконие! Поглаварите негови судат за мито, свештениците учат за награда, а пророците пророкуваат за пари! А сепак, се повикуваат на Господа и велат: 'Нели е Господ меѓу нас? Нема зло да нè снајде“ (Михеј 3,9-11).

27 Овие зборови добро ја опишуваат поткупливоста и лажната правда на жителите на Ерусалим. Иако тврделе дека строго ги држат прописите на Божјиот закон, ги престапувале сите негови начела. Го мразеле Христа чијашто светост и чистота ги откривале нивните беззаконија; тие го обвинувале дека Тој е причина за сите зла што ги снашле поради нивните гревови. Иако ја признавале неговата безгрешност, изјавиле дека неговата смрт е потребна заради сигурноста на нацијата. „Ако го пуштиме да продолжи така“, рекле еврејските поглавари, „сите ќе веруваат во него, па ќе дојдат Римјаните и ќе ни го уништат храмот и народот“ (Јован 11,48). Ако го погубат Христа, си мислеле тие, ќе станат уште еднаш силен и обединет народ. Со тоа го делеле мислењето на по-

главарот свештенички кој тврдел дека подобро е да умре еден човек отколку да пропадне цел народ.

На овој начин водачите на еврејскиот народ „го граделе Сион со крв и Ерусалим со беззаконие“ (Михеј 3,10). Сепак, иако го убиле Спасителот кој ги карал поради нивните гревови, тие се потпилале врз својата лажна правда и сè уште се сметале себеси за Божји повластен народ и очекувале Господ да ги ослободи од нивните непријатели. „Затоа“, продолжува пророкот, „Сион ќе биде преорано поле, Ерусалим урнатини. Гората на тој дом ќе зарасне во шума“ (Михеј 3,12).

Бог го одложувал својот суд над градот и над народот речиси четириесет години од часот кога Исус ја објавил пропаста на Ерусалим. Чудно било Божјето трпение кон оние што го презирале неговото евангелие и кон убијците на неговиот Син. Споредбата за неродната смоква го покажала Божјето постапување со еврејскиот народ. Била издадена наредба: „Пресечи ја! Зошто да ја исцрпува земјата?“ (Лука 13,7). Но божествената милост ја поштедила уште за извесно време. Меѓу Евреите имало многу такви кои немале вистински поим за карактерот на Спасителот и за неговото дело. Децата немале можност да ја примат светлината што ја презирале нивните родители. Спасителот сакал и ним да им ја даде својата светлина. Сакал да им даде можност да го видат исполнувањето на пророштвото не само за неговото раѓање, туку и за неговата смрт и воскресение. Децата не биле осудени поради гревовите на родителите, туку, бидејќи ја запознале светлината што им била дадена на нивните родители и ја отфрлиле, како што ја отфрлиле и светлината што им била дадена лично ним, станале учесници во гревот на своите родители и ја дополниле мерката на нивните беззаконија.

28

Божјето трпение кон Ерусалим уште повеќе ги утврдило Евреите во нивното упорно непокајание. Во својата омраза и свирепост кон Исусовите ученици ја отфрлиле последната понуда на милоста. Тогаш Бог ја повлекол од нив својата заштита. Престанал да ја задржува моќта на сатаната и на тој начин народот останал во рацете на водачот што го избрале. Евреите ја презреле Христовата милост што би им дала сила да ги победат своите грешни страсти и сега тие ги победиле нив. Сатаната разбудил кај нив најужасни и најниски похоти. Не расудувале повеќе; станале безумни; со нив управувал нагон и слеп гнев. Станале сатански свирепи. Во семејството, како и во народот, во повисоките, како и во пониските слоеви - насекаде владеела недоверба, злоба, завист, неслога, бунт и убиства. Никаде немало сигурност. Пријателите и роднините меѓусебно се предавале. Родителите ги убивале своите деца, а

децата своите родители. Народните управувачи немале сила да владеат со себеси. Нивните страсти ги правеле тирани. Евреите примиле лажни сведоштва за да го осудат невиниот Божји Син. Сега лажните обвинувања нивниот живот го сториле несигурен. Со своите дела одамна зборувале: „Нека исчезне од пред нас Светецот Израелов“ (Исаија 30,11). Нивната желба се обистинила.

29 Не ги исполнувал веќе Божји страв. Сатаната стоел на чело на народот; граѓанските и верските власти биле под негова управа.

Водачите на непријателските партии понекогаш би се соединиле да ги ограбат своите несреќни жртви, а потоа би се нафрлиле едни врз други и немилосрдно би се истребувале. Дури ни светоста на храмот не можела да ја задржи нивната свирепост. Пред жртвеникот биле убивани верни и светињата се сквернавела со телата на убиените. Во својата заслепеност и богохулна надуеност, поттикнувачите на тие пеколни дела јавно изјавувале дека не се плашат оти Ерусалим ќе биде разурнат, зашто тој е Божји град. За уште повеќе да ја утврдат својата моќ, а во исто време кога веќе римските легии го опседнувале градот, тие поткупиле лажни пророци кои објавувале дека спасение од Бога сигурно ќе дојде. До последен миг народот цврсто верувал дека Севишниот ќе се вмеша и ќе ги уништи непријателите. Но Израел ја отфрлил божествената заштита и сега немал никаква одбрана. Кутриот Ерусалим! Бил разединет со внатрешни раздори; неговите улици биле испрскани со крвта на неговите деца што меѓусебно се убивале додека непријателската војска ги разурнувала тврдините и ги убивала неговите војници!

Сите Христови преткажувања за разурнување на Ерусалим буквално се исполниле. Евреите ја искусиле вистинитоста на зборовите кои предупредуваат: „Со каков суд судите, со таков ќе ви се суди“ (Матеј 7,2).

Се појавиле знаци и чудеса како весници на несреќа и суд. Ноќе, над храмот и олтарот, се појавила неприродна светлина. На зајдисонце, во облаците се покажале бојни коли и војници готови за бој. Свештениците, кои служеле ноќта во храмот, биле исплашени од таинствени звуци. Земјата се тресела и се слушнале мноштво гласови како викаат: „Да бегаме одовде!“

30 Големата источна порта, толку тешка што одвај можеле да ја затворат дваесет луѓе, обезбедена со огромни железни лостови забодени длабоко во цврста камена подлога, ноќта се отворила сама (Milman, *The History of the Jews*, book 13).

Седум години еден човек ги објавувал низ улиците на Ерусалим несреќите што ќе го снајдат градот. Ден и ноќ тој пеел чудна тажанка: „Глас од исток! Глас од запад! Глас од четирите краја!

Глас против Ерусалим и против храмот! Глас против младоженецот и невестата! Глас против целиот народ!“ (Исто)

Ова чудно суштество го фрлиле во затвор и го тепале со камење, но не извлекле од неговата уста никаков глас. На навредите и измачувањата тој само одговарал: „Тешко, тешко на Ерусалим; тешко на неговите жители!“ Не престанал со своите опомени додека не го убиле за време на опсадата што ја преткажал.

При опсадата на Ерусалим не загинал ниту еден христијанин. Исус ги опоменал своите ученици и сите што верувале внимавале на ветениот знак. „Кога ќе видите дека Ерусалим е опколен од војски“, рекол Исус, „знајте дека е близу неговото опустување. Тогаш, оние што се во Јудеја, нека бегаат во горите, оние што се во Ерусалим, нека излезат надвор, а оние што се во полето, нека не се враќаат во градот“ (Лука 21,20.21).

Римјаните, под водство на Цестиј, го опколиле градот. Одненадеж, кога сè изгледало погодно за еден брз напад, тие ја повлекле опсадата. Опседнатите, кои загубиле секаква надеж за успешна одбрана, веќе биле готови да се предадат, кога римскиот војсковожател ја повлекол војската без никаква видлива причина. Бог во својата милост управувал со настаните во полза на својот народ. За христијаните што чекале се покажал ветениот знак и сега им се дала можност на сите што сакале да ја послушаат опомената на Спасителот. Настаните течеле така што ниту Евреите ниту Римјаните не им го пречеле на христијаните бегството. Гледајќи како Цестиј отстапува, Евреите побрзале од Ерусалим и почнале да ја гонат неговата војска. Сега христијаните имале можност да го напуштат градот. Во тоа време и околината била исчистена од непријателите што би можеле да ги задржат. За време на опсадата Евреите биле собрани во Ерусалим да го прослават празникот Сеници и на тој начин христијаните во целиот крај имале можност непречено да бегаат. Тие побегнале на едно сигурно место - во градот Пела, во покраината Переја, отаде Јордан.

Еврејската војска, гонејќи го Цестиј и неговата војска, се нафрлила со таква жестокост врз неговата заштитница, што изгледало дека наполно ќе ја уништат. Римјаните со голема мака успеале да се повлечат. Евреите, чишто загуби биле незначителни, се вратиле триумфално во Ерусалим, натоварени со плен. Но овој привиден успех им донел само зло. Тој ги поттикнал упорно да им се противстават на Римјаните, што на градот, осуден на пропаст, му донело неискажливи страдања.

Ерусалим го снашла страшна неволја кога Тит повторно го опседнал. Градот бил опседнат за време на празникот Пасха, кога големо мноштво Евреи се собрале во него. Храната, што со години

би ги задоволувала жителите кога рационално би ја делеле, била уништена од непријателските партии што се бореле за превласт, и набргу жителите се нашле пред ужасен глад. Една мера жито се продавала за еден талант. Гладот бил толку голем, што луѓето ги јаделе своите кожнени ремени, сандалите и кожените превлаки на штивовите. Мнозина се спуштале ноќе преку сидовите за да соберат диви билки што растеле надвор од градските сидови. Некои биле фатени и убиени во страшни маки; на тие што би успеале да се вратат, често им било одземено она што го собрале изложени на толку голема опасност. Водачите вршеле најужасни насилства за да им ја одземат храната на оние за кои мислеле дека имаат. Овие насилства често ги правеле луѓе што имале доста храна, но сакале да напластат резерви за во иднина.

32 Илјадници умреле од глад и чума. Се чинело дека се уништени најинтимните врски. Мажите ги поткрадувале своите жени, а жените своите мажи. Можело да се види како децата им ја одземаат храната од устата на своите стари родители. Прашањето на пророкот: „Може ли мајката да го заборава своето доенче?“ (Исаија 49,15), добило потврден одговор зад сидовите на овој град осуден на пропаст. „Жени, толку нежни, готвеа свои деца и со нив се хранеа за време на пропаста на ќерката на мојот народ“ (Плачот на Еремија 4,10). Повторно се исполнило пророштвото дадено четринаесет векови порано: „Најнежната и најмеката жена што ќе се најде кај тебе - толку нежна и внимателна што не се осмелува да згазне на земја - со злобно око ќе го гледа својот маж во своите прегратки, и својот син, својата ќерка, постелката што ќе излезе меѓу нејзините нозе и децата што ќе ги роди, зашто потајно ќе ги јаде, скудна во сè, поради неволјата и јадот со кои ќе те притисне твојот непријател во сите твои градови“ (5. Мојсеева 28,56.57).

Римјаните сакале да предизвикаат паника меѓу Евреите за да ги присилат на предавство. Заробениците што се противставувале кога би ги заробиле, биле камшикувани, измачувани и распнувани под градските сидови. Секој ден убивале стотици луѓе, и тоа ужасно дело продолжило сè додека во Јосафатовата долина и на Голгота не биле подигнати толку многу крстови што човек одвај можел да се движи меѓу нив. Така се исполнила страшната клетва што ја изговориле Евреите пред Пилатовата судска столица: „Крвта негова нека падне на нас и на нашите деца“ (Матеј 27,25).

Тит бил готов да ѝ стави крај на страшната сцена и да го сочува Ерусалим од целосно уништување. Го опфатил ужас кога ги видел толпите мртви тела во долините. Одушевен со глетката на храмот што го посматрал од врвот на Маслинската гора, издал заповед да не се гиба ниту во еден негов камен. Пред да изврши

напад на оваа тврдина, им упатил повик на еврејските водачи да не го присилуваат со крв да го оскверни тоа свето место. Им ветил дека ниеден римски војник нема да го оскверни храмот ако тие сами го напуштат и ако борбата ја пренесат на некое друго место. Јосиф Флавие, нивни сонародник, им упатил најречит повик да се предадат за да се спасат себеси, градот и светото место. Но, на неговите зборови одговориле со горки клетви. Со стрели го опсипале последниот човечки посредник што дошол кај нив да ги моли. Евреите ги отфрлиле повиците на Божјиот Син; и сега, сите повици и молби ги сториле уште поупорни. Решиле да се противстават до крај. Настојувањата на Тит да го сочува храмот биле напразни. Еден Поголем од него објавил дека таму нема да остане ни камен на камен.

Слепата тврдоглавост на еврејските водачи и одвратните злосторства што се случувале во опседнатиот град предизвикале кај Римјаните ужас и гнев. Најпосле Тит решил да го заземе храмот на јуриш. Заповедал, ако е можно, да не го уништат. Но не внимавале на неговите наредби. Една вечер, кога се повлекол во својот шатор, Евреите излегле од храмот и ги нападнале Римјаните. Во текот на борбата еден од војниците фрлил низ еден отвор запален факел во предворјето и веднаш салите, што го опкружувале храмот, а биле обложени со чам, вивнале во пламен. Тит побрзал на тоа место и им заповедал на легионерите да го угаснат пожарот. Но на неговите зборови не обрнувале внимание. Во својот бес војниците фрлале запалени факли во храмот и со мечеви убиле мноштво што нашло таму засолниште. Низ скалите на храмот течела крв како река. Загинале илјадници Евреи. Бојниот викот ги надвил гласовите што викале „Ишабод!“ што значи: Отиде славата!

„Тит видел дека не е можно да се заузди гневот на војниците. Влегол со своите офицери во внатрешноста на светата зграда. Нејзината убавина ги вчудовидела; и додека Светилиштето уште не го зафатил пламен, го вложил последниот напор да го спаси. Излегувајќи надвор, повторно им наредил на војниците да го запрат ширењето на пожарот. Капетанот Либералис се обидел со својата заповедничка палка да нареди послушност. Но дури ни авторитетот на императорот не можел да го запре ужасното непријателство кон Евреите, дивата возбуда предизвикана со борбата и незаситната алчност за ограбување. Војниците виделе како сè околу нив блескоти во злато кое во дивата светлина на пламенот давало убав глетка; претпоставувале дека во светињата се наоѓа непроценливо богатство. Еден од војниците незабележано фрлил запален факел во внатрешноста; за миг сè било во пламен.

Заслепени од чадот и огнот, офицерите морале да се повлечат; славната зграда била препуштена на нејзината судбина.

Тоа за Римјаните била ужасна сцена, а уште повеќе за Евреите! Врвот на ритчето што доминирало над градот блескотел како вулкан. Едноподруго зградите се уривале и исчезнувале во огнената бездна. Покривите од чам биле слични на огнено море; позлатените кули светеле како огнени јазици; а од кулите над портите се издигнувале високи столбови од пламен и чад. Соседните ритчиња биле осветлени; во мракот групи луѓе со ужас го посматрале страшното ширење на пустошењето. На сидовите и на извишените места на горниот град се тискало големо мноштво: некои бледи од страшен очај, а други намуртени од немоќна одмазда. Извиците на римските војници и молбите на побунетите кои умираше во пламенот се мешале со фучењето на пожарот и со тресоците на гредите што се уривале. Одгласите од планините ги повторувале лелеците на народот што се наоѓал на извишувањата. Луѓето што умираше од глад ја собирале последната трошка сила да изустат крик на страв и очај.

35 Во внатрешноста се одигрувала уште пострашна драма. Мажи и жени, млади и стари, побунети и свештеници, оние што се бореле и оние што барале милост, без разлика, биле поклани. Бројот на убиените го надминал бројот на убијците. Легионерите морале да газат преку толпи мртви тела за да го продолжат делото на уништување“ (Milman, *The History of the Jews*, book 16).

По разурнувањето на храмот, цел град паднал во рацете на Римјаните. Водачите на Евреите ги напуштиле неосвоивите кули и Тит ги нашол пусти. Бидејќи со чудење ги посматрал, изјавил дека сам Бог му ги предал во раце, зашто никакви воени орудија, колку и да биле силни, не би можеле да ги освојат тие тврдини. Градот и храмот биле разурнати до темел, и земјата, на која стоела светата градба, била „изорана како нива“ (Еремија 26,18). За време на опсадата и колежот загинале над еден милион луѓе. Оние што останале живи биле одведени во ропство, продавани како робови, доведени во Рим да го украсат триумфот на победниците, фрлани пред диви сверови во амфитеатарот или биле расеани како бездомници по сета земја.

Евреите сами себеси си исковале окови; сами ја наполниле чашата на одмаздата. За време на своето уништување како нација и во сите неволји што ги снашле по расејувањето, го жнееле она што сами го посеале. Пророкот кажува: „О Израеле, ти сам себе се уништи“, „падна поради своето беззаконие...“ (Осија 13,9; 14,1). Нивното страдање често се споменува како казна што ги стигнала по Божја наредба. На тој начин големиот измамник се

Пророштвото на Спасителот за разурнување на Ерусалим треба да има и едно друго исполнување, според кое, овој настан е само бледа слика. Во судбината на Ерусалим можеме да ја видиме судбината на светот што ја отфрлил Божјата милост и го погизил неговiot закон.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христот и сатаната

36 обидува да го скрие своето дело. Меѓутоа, упорното отфрлање на божествената милост била причина да се повлече Божјата заштита од Евреите, така што сатаната можел да владее над нив по своја волја. Нечуените свирепости што се случувале при разурнувањето на Ерусалим се доказ за реваншистичката сила на сатаната над оние што го прифаќаат неговото водство.

Не можеме наполно да сфатиме колку му должиме на Христа за мирот и заштитата што ги уживаме. Божјата сила спречува човештвото потполно да падне под сатанска власт. Непослушните и неблагодарните би сториле добро кога би заблагодариле за Божјата милост и трпение што ја задржуваат свирепата и зла сила на сатаната. Но, кога луѓето ќе ја преминат границата на Божјето трпение, тогаш неговата заштита се повлекува. Бог не стои спроти грешникот како извршител на пресудата поради гревот. Тој ги остава тие што ја отфрлиле неговата милост сами да го пожнеат она што го посеале. Секој отфрлен зрачок на светлината, секоја презрена или занемарена опомена, секоја грешна страст што ја негуваме, со еден збор, секое газење на Божјиот закон, е семе што се сее и што ќе донесе сигурна жетва. Ако човекот му се противставува на Божјиот Дух, Тој најпосле го напушта и тогаш човекот останува без силата со која би можел да ги победи своите грешни страсти и без заштита од злобата и од непријателството на сатаната. Разурнувањето на Ерусалим е свечена опомена за сите што ги потценуваат опомените на Божјата благодат и кои ги отфрлаат молбите на Божјата милост. Никогаш не било дадено порешително сведоштво за Божјата омраза кон гревот и за неминовноста од казна што еден ден ќе ги стигне грешниците.

37 Пророштвото на Спасителот за разурнување на Ерусалим треба да има и едно друго исполнување, според кое, овој настан е само бледа слика. Во судбината на избраниот град можеме да ја видиме судбината на светот што ја отфрлил Божјата милост и го погизил неговиот закон. Мрачни се извештаите на човечката беда чијшто сведок била земјата низ долгите векови на злосторствата. Срцето се стега и духот изнемоштува при размислата за овие работи. Ужасни биле последиците на отфрлањето на Божјиот авторитет. Но уште помрачна сцена крие иднината. Извештаите од минатото - долгата низа бунтови, судири и револуции, „воената врева, облеката натопена во крв“ (Исаија 9,5) - не се ништо во споредба со ужасите на оној ден кога Божјиот Дух ќе се повлече од грешниците и кога нема да ја задржува повеќе ниту експлозијата на човечките страсти ниту гневот на сатаната. Тогаш светот ќе ги види, како никогаш порано, последиците на сатанското владеење.

Но, во тој ден, како и во времето на разурнувањето на Ерусалим, Божјиот народ ќе се избави, „секој што ќе биде запишан за живот“ (Исаија 4,3). Исус ветил дека ќе дојде по вторпат да ги собере своите верни. „Тогаш ќе проплачат сите племиња на земјата и ќе го видат Синот човечки како доаѓа на небесните облаци со голема сила и слава. И Тој ќе ги прати своите ангели со силен трубен глас да ги соберат неговите избраници од четирите ветра, од едниот до другиот крај на небесата“ (Матеј 24,30.31). Тогаш сите што биле непослушни на евангелието ќе „бидат убиени со здивот на неговата уста и уништени со светлината на неговото доаѓање“ (2. Солуѓаните 2,8).

Како и стариот Израел, грешниците ќе се уништат сами себеси; тие ќе бидат жртва на својата неправда. Нивниот грешен живот толку многу ги оддалечил од Бога и тие во толкава мера се расипале, што појавата на Божјата слава за нив ќе биде оган што уништува.

О кога луѓето би внимавале да не ја занемарат поуката што ни ја дал Исус со своите зборови! Како што ги предупредил своите ученици во врска со разурнувањето на Ерусалим и им дал знаци за пропаста што се приближувала за да можат да се избават, така го предупредил и светот за неговата пропаст и дал знаци за приближувањето на тој голем ден за сите што сакаат да можат да го избегнат идниот гнев. Исус нè уверува: „Ќе се појават знаци на сонцето, на месечината и на ѕвездите, а на земјата народите ќе ги обземе страв и збунетост“ (Лука 21,25; Матеј 24,29; Марко 13,24-26; Откровение 6,12-17).

Луѓето што ќе ги видат овие знаци - претходници на неговото доаѓање - треба да знаат „дека е близу, пред врата“ (Матеј 24,33). „Бдејте“, предупредува Тој (Марко 13,35). Тие што ќе ја послушаат опомената, нема да бидат оставени во темнина и денот нема да ги најде неподготвени; но, за сите што не бдеат, „денот Господен ќе дојде како крадец ноќе“ (1. Солуѓаните 5,2).

И денеска светот не е подготвен да ја прими веста за нашето време како и Евреите што не биле подготвени да ја примат опомената на Спасителот во врска со Ерусалим. Кога и да дојде, денот Господен за безбожните ќе дојде неочекувано. Животот ќе тече со својот вообичаен ток; луѓето ќе бидат зафатени со уживања, со работа, со трговија, со стекнување на земно богатство; религиозните водачи ќе го издигнуваат напредокот и просветата на светот, и народот ќе се лулка во лажна сигурност - тогаш, како крадецот што се притајува ноќе кон незаштитената куќа, однадеж врз безгрижните и безбожните ќе се урне пропаст, „и нема да ја избегнат“ (1. Солуѓаните 5,3).

ПРОГОНСТВАТА ВО ПРВИТЕ ВЕКОВИ

39 Кога Исус им ја открил на своите ученици судбината на Ерусалим и сцената на своето второ доаѓање, ги преткажал и тешкотиите низ кои ќе поминува неговиот народ од часот кога ќе се вознесе па до неговото враќање во сила и слава кога ќе им донесе избавување. Од врвот на Маслинската гора, Спасителот ја гледал луњата што ќе ја зафати апостолската црква. Гледајќи во иднината, ја видел жестоката бура на пустење што ќе се урне врз неговите следбеници во идните векови на мрак и прогонство. Со неколку кратки реченици, полни со страшно значење, преткажал каков став ќе заземат управителите на овој свет кон Божјата црква (Матеј 24,9.21.22). Христовите следбеници треба да поминат по истиот пат на понижување, срам и страдање, по кој поминал нивниот Учител. Истото непријателство што избувналo против Спасителот на светот, ќе бликне и против сите што ќе поверуваат во неговото име.

Историјата на првата христијанска црква ги потврдува зборовите на Спасителот. Земните и пеколните сили се дигнале против Христа, прогонувајќи ги неговите следбеници. Незнабоштвото предвидело дека со победата на евангелието неговите храмови и олтари ќе бидат срамнети со земјата и затоа ги собрало сите свои сили да го уништи христијанството. Се разгорел оган на прогонство. Христијаните биле лишени од имотите и протерани од своите домови. „Поднесуваа чести борби - страдања.“ „Доживуваа подбивања и удари, а покрај тоа окови и темници“ (Евреите 10,32; 11,36). Голем број од нив своето сведоштво го запечатиле со крв. Немилосрдно се убивани благородници и робови, богати и сиромаси, учени и необразовани.

40 Овие прогонства, што почнале во времето на Нерона, отприлика тогаш кога Павле страдал со маченичка смрт, продолжиле со поголема или помалечка жестокост низ вековите. Христијаните лажно се обвинувани за најстрашни злосторства и претставувани се како причина за големи несреќи: глад, чума и земјотреси. Бидејќи станале предмет на општа омраза и сомневање, лесно се наоѓале и подлизурковци кои, за добивка, предавале невини.

Осудувани се како бунтовници против царството, како непријатели на религијата и како чума за народот. Мнозина се фрлани пред диви сверови или спалувани живи во амфитеатрите. Некои се распнувани, други се наметнувани во кожи на диви животни и фрлани во арена за да ги раскинат кучиња. Нивните казни често биле главен предмет на забава при народните празници. Големо мноштво свет се собирало да ужива во тие сцени, поздравувајќи ги нивните претсмртни маки со потсмев и дивјачки овации.

Каде и да побарале прибежиште, Христовите следбеници биле гонети како диви сверови. Морале да бараат засолниште во пустини и во зафрлени места. Биле „скудни, во неволја, малтретираны - оние за кои светот не беше достоин - талкајќи низ пустини, по гори, по пештери и по земни пукнатини“ (Евреите 11,37.38). Илјадници од нив нашле засолниште во катакомби. Под бреговите, надвор од Рим, биле прокопани долги ходници под земја и под карпи; со километри надвор од градот се простирала темна и замрсена мрежа од ходници. Во тие подземни засолништа Христовите следбеници ги закопувале своите мртви. Овде исто така наоѓале прибежиште кога биле осомничени и протерани. Кога Дарителот на животот ќе ги разбуди оние што се бореле во благородната борба на верата, многу маченици заради Христа ќе излезат од овие мрачни пештери.

Овие Христови сведоци ја сочувале својата вера неизвалкана и за време на најстрашните прогонства. Иако лишени од секое удобство, далеку од сончевата светлина, наоѓајќи дом во темната но пријателска закрила на земјата, сепак, не се жалеле. Со вера, со трпение и надеж, се храбреле еден со друг за да ја поднесат скудноста и неволјите. Загубата на какво и да е земно богатство не можела да ги натера да се откажат од верата во Христа. Искушенијата и прогонствата биле само скалила по кои се приближувале кон својот мир и кон својата награда.

Како и Божјите слуги во минатото, мнозина биле „мачени на кол, одбивајќи да бидат ослободени, за да го постигнат подоброто воскресение“ (Евреите 11,35). Си спомнувале за Исусовите зборови дека треба да се радуваат кога ќе ги прогонуваат заради него, зашто голема ќе биде нивната награда на небесата, бидејќи и пророците пред нив ги гонеле на ист начин. Толку многу се радувале што биле достоини да страдаат заради Христа, што среде прскотењето на пламенот на ломачите одекнувале песни на победа. Гледајќи со вера горе, го виделе Христа и ангелите како се наведуваат кон нив и ги гледаат со најискрено сочувство, одобрувајќи ја нивната верност. Еден глас од Божјиот престол им зборувал: „Биди верен сè до смрт и ќе ти дадам венец - живот“ (Откровение 2,10).

Напразно сатаната се обидува да ја уништи Божјата црква. Големата борба, во која учениците ги дале своите животи, не престанала кога овие верни носители на знамето паднале на својата положба. Со својот пораз тие победувале. Божјите соработници биле убиени, но неговото дело напредувало. Евангелието се ширело натаму и бројот на неговите следбеници постојано се зголемувал. Тоа проникнувало во краиштата што биле непристапни дури и за римските орли. Еден христијанин, расправајќи со незнабожечките владетели што го разгорувале прогонството, рекол: „Виe можете да нè убивате, да нè мачите, да нè осудите... Вашата неправедност е доказ дека сме невини... 42 Вашата свирепост не вреди ништо. Таа е само силен повик на нашата вера да ѝ се придружат и други. Колку повеќе нè убивате, ние стануваме сè помногубројни: крвта на христијаните е семе на христијанството.“ (Tertullian, Apology, paragraph 50.)

Безброј илјадници биле затворани и убивани, но други пристапувале и ги заземале нивните места. Тие што умреле како маченици за својата вера се сигурни во Христа, и Тој ги смета за победници. Тие воделе благородна борба и ќе добијат венец - слава, кога Христос ќе дојде. Страдањата низ кои поминувале, христијаните ги соединиле уште повеќе меѓусебно и со Христа. Примерот на нивниот живот и сведоштвото на нивната смрт биле постојани сведоци во прилог на вистината; и таму каде што најмалку се очекувало, следбениците на сатаната ја напуштале неговата служба и стапувале под Христовото знаме.

Затоа сатаната планирал како поуспешно да војува против Божјето владеење: решил своето знаме да го подигне внатре во христијанската црква. Ако успее Христовите следбеници да ги измами и да ги наведе да ја загубат Божјата наклоност, тогаш ќе исчезне нивната сила, нивната храброст и непоколебливост и така лесно ќе станат негов плен.

Сега големиот противник се трудел со итрина да го постигне она што не успеал да го постигне со сила. Прогонството престанало, а на неговото место се појавиле опасните привлечности на земната благосостојба и на световните почести. Идолопоклонниците примиле дел од христијанската вера, а ги отфрлиле другите главни вистини. Се согласиле да го признаат Божјиот Син, да веруваат во неговата смрт и воскресение, но не ги увидувале своите гревови, не чувствувале потреба од покајание и од промена на срцето. Подготвени да направат некои отстапки од своја страна, им предлагале на христијаните и тие да повлечат ист потег и сите да се соединат во Христовата вера.

Напрасно сатаната се обидува со насилство да ја уништи Божјата црква. Големата борба, во која учениците ги дале своите животи, не престанала кога овие верни носители на знамето паднале на својата положба.

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

43 Тогаш на црквата ѝ се заканила страшна опасност. Затворот, маките, огнот и мечот биле благослов во споредба со оваа опасност. Некои христијани останале цврсти и изјавиле дека не можат да прифатат никаков компромис. Други, пак, биле готови да прават отстапки или да изменат некои точки од својата вера за да се соединат со овие половишни христијани, надевајќи се дека на тој начин ќе им помогнат целосно да се преобратат. Тоа за Христовите следбеници бил час на голем страв. Под плаштот на привидното христијанство, лично сатаната се вовлекол во црквата за да ја расипе нивната вера и да ги одврати нивните мисли од зборовите на вистината.

Најпосле мнозинството христијани се согласиле во извесна мера да отстапат од своите начела на верата и така настанало соединување меѓу христијанството и незнабоштвото. Иако идолопоклониците тврделе дека се обратиле и формално се придружиле кон црквата, сепак, сè уште се придржувале кон идолопоклонството, само што ги замениле предметите на своето обожавање со слики на Исуса, па дури и со слики на Марија и на светците. Нечистиот квасец на идолопоклонството, внесен на тој начин во црквата, го продолжил своето злокобно дело. Лажните науки, празноверните обреди и незнабожечките церемонии влегле во нејзината вера и богослужение. Кога Христовите следбеници се соединиле со идолопоклониците, се расипала христијанската вера и црквата ја загубила својата чистота и сила. Сепак, имало христијани кои не дозволиле да бидат заведени со овие измами. Тие и понатаму му останале верни на Авторот на вистината и му се клањале само на Господа.

44 Меѓу христијаните секогаш имало две групи луѓе. Едни внимателно го проучувале животот на Спасителот и вложувале сериозни напори да ги поправат своите недостатоци и да живеат во хармонија со вистинскиот Идеал, други ги одбегнувале јасните, едноставни вистини што ги откривале нивните заблуди. Дури и во својата најдобра состојба црквата не се состоела само од верни, чисти и искрени членови. Спасителот учел дека оние што свесно грешат не смеат да бидат примени во црквата, а сепак, со себе поврзал луѓе со несовершен карактер и им дал предимство да ја слушаат неговата наука и да го гледаат неговиот пример, овозможувајќи им на тој начин да ги увидат своите грешки и да се поправат. Меѓу дванаесеттемина апостоли еден бил предавник. Јуда е примен не заради маните на својот карактер, туку со нив. Тој бил здружен со учениците за да научи од поуките и од Христовиот пример во што се состои христијанскиот карактер и на тој начин да ги увиди своите грешки, да се покае и со помош на божествената

милост да ја исчисти душата „прифаќајќи ја вистината“. Но Јуда не ја следел светлината што милостиво го осветлувала неговиот пат. Попуштајќи му на гревот, дозволил сатаната да го искушава. Победиле лошите црти на неговиот карактер. Дозволил со неговиот дух да управуваат силите на темнината; се лутел кога ги укорувале неговите гревови и отишол толку далеку што сторил страшно злосторство: го предал својот Учител. На сличен начин и оние што навидум се побожни а го сакаат злото, ги мразат оние што го нарушуваат нивниот мир, осудувајќи ги нивните гревови. Штом ќе им се даде добра можност, како на Јуда, тие ќе ги предадат оние што ги укорувале за нивно добро.

Апостолите во црквата наидуваат на верници кои надворешно биле побожни, но потајно негувале грев. Ананија и Сафира биле измамници, зашто тврделе дека принесуваат цела жртва за Христа, иако лакомо задржале еден дел за себе. Духот на вистината им го открил на апостолите вистинскиот карактер на овие лажни христијани, и Божјиот суд ја ослободил црквата од ова нечисто петно што ја расипувало нејзината чистота. Овој виден доказ на присуство на Христовиот Дух во црквата, кој го забележува секој грев, бил ужас за лицемерите и престапниците. Тие не можеле долго да останат во заедница со оние што биле верни Христови претставници во навиките и во духот. Кога Христовите следбеници се соочиле со искушенија и со прогонства, тогаш негови ученици сакале да станат само оние кои биле готови да остават сè заради вистината. И, додека траело прогонството, црквата главно останала чиста. Но штом тоа престанало, дошле новообратени кои не биле наполно искрени и посветени, со што на сатаната му бил отворен патот во црквата да дојде до целта.

Меѓу Кнезот на светлината и кнезот на темнината нема никаква врска, па не може да има врска ниту меѓу нивните следбеници. Кога христијаните се согласиле да се соединат со оние што само делумно се преобратиле од незнабоштвото и кои само половично се покајале, стапиле на пат што сè повеќе ги оддалечувал од вистината. Сатаната триумфирал што успеал да измами толку голем број Христови следбеници. Тогаш тој ги насочил сите свои сили уште повеќе да влијае врз измамените и да ги поттикне да ги прогонуваат оние што му останале верни на Бога. Никој не можел подобро да сфати како треба да ѝ се противстави на вистинската христијанска религија од оние што некогаш биле нејзини бранители. Овие отпаднати христијани, соединувајќи се со своите полунезнабожечки другари, своите напори ги насочиле против најважните точки на Христовата наука.

Тие што сакале да останат верни, морале да поднесат очајна борба за да им преодолеат на измамите и на пороците што се вовлекле во црквата наметнати со свештеничка облека. Библијата не важела веќе како правило на верата. Науката за верска слобода е жигосана како ерес, а нејзините бранители биле замразени и прогонети.

По долга и жестока борба, мал број верни решиле да прекинат секаква врска со отпаднатата црква, ако таа и понатаму одбива да се ослободи од лагата и од идолопоклонството. Увиделе дека мораат да се изделат ако сакаат да живеат според Божјата волја. Не смееле повеќе да ги трпат заблудите што можеле да бидат опасни за нивната душа, ниту смееле да дадат пример што би можел да ја доведе во опасност верата на нивните деца и внуци. За да го сочуваат мирот и единството, биле готови на семожни отстапки што не се косат со верноста кон Бога, но чувствувале дека мирот би бил мошне скапо платен ако мораат да го купат по цена на жртвување на начелата. Ако мораат заради единството да ја жртвуваат вистината и правдата, тогаш побргу нека дојде до раскин и борба.

46 Добро би било за црквата и за светот кога начелата што ги одушевувале тие верни души пак би оживеале во срцата на оние што тврдат дека се Божји народ. Sprema науките што се столбови на христијанската вера се забележува рамнодушност која загрижува. Постои мислење дека тие немаат толку голема важност. Ова изопачување им дава мав на сатанските орудии. Денеска илјадници, кои тврдат дека се Христови следбеници, благонаклоно гледаат на лажните теории и на опасните измами, додека верните во минатите векови ги жртвувале своите животи за да ги откријат и да ги отстранат.

Првите христијани навистина биле еден посебен народ. Нивното беспрекорно однесување и нивната непоколеблива вера биле постојан укор што го нарушувал мирот на грешниците. Иако малобројни, без богатство, без положба и почесни титули, тие, сепак, насекаде биле страв и трепет за злосторниците, насекаде каде што бил познат нивниот карактер и нивната вера. Затоа грешниците ги мразеле, како безбожниот Каин што го мразел Авела. Оние што сакале да се ослободат од ограничувањата на Светиот Дух, ги убивале Божјите деца од иста причина заради која Каин го убил Авела. Од иста причина Евреите го отфрлиле и го распнале Спасителот - зашто чистотата и светоста на неговиот карактер биле постојан укор за нивната себичност и расипаност. Од Христовите денови, па сè до денеска, неговите верни ученици

секогаш предизвикувале омраза и противење кај оние што го сакаат патот на гревот и одат по него.

Како може евангелието да се нарече вест на мир? Кога Исаија го преткажал раѓањето на Месија, му го дал името Кнез на мирот. Кога ангелите им го објавиле на пастирите Исусовото раѓање, пееле над витлеемските полјанки: „Слава на Бога на височините, на земјата мир и меѓу луѓето добра волја“ (Лука 2,14).

Постои привидна противречност меѓу овие пророчки изјави и Христовите зборови: „Јас не дојдов да донесам мир, туку меч“ (Матеј 10,34). Но, исправно сфатени, обата овие изрази се во совршена хармонија. Евангелието е вест на мир. Христијанството е наука која, ако се прими и ако се послуша, шири мир, хармонија и среќа по цел свет. Христовата религија ги соединува во интимно братство сите што ќе го прифатат нејзиното учење. Исусова мисија била да ги помири луѓето со Бога и меѓусебно. Но поголем дел од луѓето се под контрола на најголемиот Христов непријател, сатаната. Евангелието им го обрнува вниманието на луѓето на начелата на животот што се во противречност со нивните навик и желби; затоа тие стануваат против него. Тие ја мразат чистотата која ги открива и ги осудува нивните гревови и затоа ги прогонуваат и ги уништуваат сите што ги проповедаат праведните и свети начела. Во таа смисла - бидејќи возвишените вистини што ги носи тоа предизвикуваат омраза и борба - евангелието се нарекува меч.

Таинственото провидение што дозволува раката на грешниците да ги прогонува праведните било причина за голема збунетост за мнозина слаби во верата. Некои дури се готови да ја отфрлат довербата во Бога затоа што Тој дозволува грешните да напредуваат, а најдобрите и најчесните да бидат измачувани и угнетувани од нивната свирепа сила. Како може, се прашуваат некои, Оној што е праведен, милостив и неограничен во силата, да трпи таква неправда и насилство? Тоа прашање не треба да нè загрижува нас. Бог ни дал доволно докази за својата љубов, и ако ние не ги разбираме неговите патишта, тоа не треба да биде причина да се сомневаме во неговата доброта. Гледајќи ги однапред сомневањата што ќе ги вознемируваат нивните души во деновите на искушенијата и темнината, Спасителот им рекол на своите ученици: „Спомнете си за зборовите што ви ги реков: 'Слугата не е поголем од својот господар. Ако ме прогонуваа мене, и вас ќе ве прогонуваат'" (Јован 15,20).

Исус за нас страдал многу повеќе отколку што може кој и да е од неговите следбеници да пострада од грешните луѓе. Оние што се повикани да поднесат маки и маченичка смрт, ги следат само стапките на Божјиот мил Син.

48 „Не доцни Господ со ветувањето“ (2. Петрово 3,9). Тој не ги заборава и не ги занемарува своите деца, но им дозволува на грешните да го откријат својот вистински карактер, за никој што сака да ја исполнува неговата волја да не биде во заблуда во врска со нивната расипаност. Праведните упаѓаат во печка на неволји за да се исчистат, со својот пример да ги уверат и другите во вистинитоста на верата и побожноста и со своето храбро придржување кон вистината да ги осудат неверните и безбожните.

Бог дозволува грешните да напредуваат и да ја покажат својата омраза кон него со цел, кога ќе ја наполнат мерката на својата злоба, да ја увидат неговата праведност и милост во своето целосно уништување. Денот на неговата одмазда се приближува. Тогаш сите што го газеле неговиот закон и го угнетувале неговиот народ, ќе примат праведна плата за своите дела. Тогаш секоја свирепост и неправда кон Божјите верни слуги ќе бидат казнети како да му се сторени лично на Христа.

Но постои уште едно важно прашање што денеска треба да го привлече вниманието на црквите. Апостол Павле изјавил дека сите „што сакаат да живеат побожно во Исуса Христа ќе бидат гонети“ (2. Тимотеј 3,12). Тогаш зошто се чини дека прогонството речиси престанало? Единствена причина е таа што црквата се прилагодила кон светот и не предизвикува никакво противење. Верата на нашите денови го нема веќе оној чист и свет карактер што ја обележувал христијанската вера во времето на Исуса и апостолите. Христијанството изгледа толку популарно во светот само поради својот компромис со гревот, поради тоа што големите вистини на Божјата реч христијаните ги посматраат рамнодушно и што има толку малку вистинска побожност во црквата. Штом верните ќе се вратат на верата и на силата на апостолската црква, пак ќе оживее духот на прогонството и повторно ќе се распали огнот на гонењето.

ЕРА НА ДУХОВНА ТЕМНИНА

Во своето второ послание до Солуѓаните апостол Павле преткажал голем отпад од верата што ќе доведе до воспоставување на папска власт. Тој рекол дека Христос нема да дојде „додека прво не настане отпад и не се појави човек на беззаконието, син на пропаста, кој се противи и се воздига над сè што се нарекува Бог или светиња, така што ќе седне во Божјиот храм и ќе се претставува себеси дека тој е Бог.“ Понатаму апостолот ги предупредува своите браќа дека „тајната на беззаконието веќе ја покажува својата сила“ (2. Солуѓаните 2,3.4.7). Уште во тоа време апостолот видел како во црквата се вовлекува заблуда што ќе го подготви патот за развиток на папството. 49

Тајната на беззаконието се развивала малку по малку, прво крадешкум и тивко, а кога се засилила и задобила власт над човечките умови, сè поотворено го покажувала своето лажно и богохулно дело. Во црквата речиси неусетно се вовлекле незнабожечките обичаи. Големите прогонства што ги поднесувала црквата од страна на незнабоштвото помогнале извесно време да се потисне духот на компромис со светот и да се запре приближувањето кон него. Но, кога гонењето престанало и христијанството влегло во царските дворови и палати, тогаш тоа својата скромна Христова и апостолска едноставност ја заменило со сјајот и со гордоста на незнабожечките свештеници и владетели. На местото на Божјите барања тоа вовело човечки теории и традиции. Привидното преобркање на Константина, во почетокот на 4 век, предизвикало голема радост; но со тоа светот влегол во црквата прикриен под плаштот на праведноста. Расипаноста бргу напредувала. Незнабоштвото, навидум победено, всушност станало победник. Неговиот дух завладеал со црквата. Неговата наука, церемониите и суеверието се вовлекле во верата и во богослужението на оние што тврделе дека се Христови следбеници. 50

Како последица на овој компромис меѓу незнабоштвото и христијанството се појавил „човек на беззаконието“, кој во пророштвото е преткажан како оној што ќе се противи и ќе се издигнува над Бога. Овој огромен систем на лажна религија е

ремек-дело на сатанската сила - споменик на неговите настојувања да седне на престолот и да управува со земјата по своја волја.

Сатаната еднаш се обидел да направи компромис со Христа. Му пристапил на Божјиот Син во пустината на искушението и, покажувајќи му ги сите светски царства и нивната слава, предложил сето тоа да му го даде нему ако Христос му признае врховна власт нему - на кнезот на темнината. Христос го укорил дрскиот искушувач и го присилил да се оддалечи. Но сатаната имал поголем успех кога со истото искушение му пристапил на човекот. За да си обезбеди себеси световни богатства и почести, црквата почнала да бара наклоност и поддршка од земните авторитети, со што го отфрлила Христа и му ветила покорност на претставникот на сатаната - на римскиот епископ.

Едно од главните учења на Римската црква - папата е видлива глава на сеопштата Христова црква, и тој има врховна власт над епископите и свештениците на сите делови на светот. Уште повеќе, на папата му се припишани и божествени титули! Наречен е „Господ Бог Папа“ (види: Додаток), и прогласен е за непогрешлив. Тој бара да му се клањаат сите луѓе. Истото барање што го изнел сатаната во пустината на искушението, продолжува да го изнесува преку Римската црква, и голем број луѓе се готови да му се поклонат.

51 Но, оние што се бојат од Бога и го почитуваат, ќе го отфрлат овој дрзок предлог со истите зборови со кои Христос го одбил обидот на подмолниот непријател: „Поклонувај му се на својот Господ Бог и само нему служи му“ (Лука 4,8).

Бог никаде во својата Реч не напомнал дека кој и да е човек ќе го постави за глава на својата црква. Науката за папска превласт е спротивна на науката на Светото писмо. Папата не може да има власт во Христовата црква, освен ако ја присвои противзаконито.

Римската црква упорно ги обвинува протестантите поради „кривоверство“, и им префрла дека намерно се одвоиле од вистинската црква. Но ова обвинување прво може да се примени на самата Римска црква. Таа го обесчестила Христовото знаме и отстапила од вистинската вера „која еднаш засекогаш им е предадена на светите“ (Јуда 3).

Сатаната добро знаел дека Светото писмо ќе им овозможи на луѓето да ги запознаат неговите измами и да ѝ се противстават на неговата сила. Лично Спасителот на светот им се противставил на сатанските напади со помош на Светото писмо. Секој напад Христос го пречекал со штитот на вечната вистина, велејќи: „Пишано е!“ На секое наговарање на непријателот му ги противставил мудроста и силата на Божјата реч. Единствен

Во почетокот на четвртиот век царот Константин издал декрет со кој неделата ја прогласил за општ празник на целото Римско царство. Денот на сонцето го почитувале незнабожечките приврзаници, а го славеа и христијаните; со тоа царот имал намера да ги соедини спротивните интереси на незнабоштвото и христијанството.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

начин за сатаната да ја воспостави својата власт над луѓето и да ја зацврсти папската власт е да го држи светот во незнање во врска со Светото писмо. Библијата го издигнува Бога и на човекот му го одредува неговото вистинско место; затоа неговите свети вистини требало да останат скриени и забранети. Таа тактика ја прифатила Римската црква. Стотици години ширењето на Библијата било забрането. На народот не му било дозволено да ја чита или да ја има во своите домови; несовесните свештеници и епископи ја толкувале на начин што го поддржувал нивното учење. Така се создадени услови папата да биде општо признат како Божји намесник на земјата, кој има власт над црквата и над државата.

Бидејќи е отстранета Книгата што ги открива заблудите, сатаната можел да работи што сака. Пророштвото објавило дека папството ќе настојува да „ги промени времињата и законот“ (Даниел 7,25). Тоа не се колебало да го почне преткажаното дело. За да им се даде на преобратените од незнабоштво замена за обожавањето на идолиите за полесно да го прифатат христијанството, во црквата постепено се воведувал култот на слики и реликвији. Со декрет на еден општ црковен собор (види: Додаток) конечно е озаконет овој систем на идолопоклонство. За да го доврши богохулното дело, Рим се осмелил од Божјиот закон да ја избрише втората заповед која забранува обожавање на идоли, а за да остане бројот на заповедите неизменет, ја поделил десеттата заповед, правејќи од неа две.

Духот на компромис со незнабоштвото го отворил патот за натамошно презирање на небесната власт. Служејќи се со непосветените водачи на црквата, сатаната својата стрела ја насочил против четвртата заповед; се обидел да ја отстрани старата сабота, денот што го благословил и што го посветил Бог (1. Мојсеева 2,2.3), и на нејзино место да го издигне празникот што го празнувале незнабошците како „чесен ден на сонцето“. Од почеток таа промена се обиделе да ја изведат тајно. Во првите векови сите христијани ја празнувале вистинската сабота. Ревнувале за Божјата чест, зашто биле уверени во непроменливоста на неговиот закон и љубоморно внимавале на неговите свети начела. Но, за да ја постигне својата цел, сатаната лукаво работел преку своите орудија. За да се насочи вниманието на народот кон неделата, таа е прогласена за празник во чест на Христовото воскресение. Во тој ден се одржувала верска служба, но сепак, тој се сметал само како ден за разонода, а саботата сè уште се сметала за света.

За да го приготви патот за делото што планирал да го изврши, сатаната уште пред Христа Евреите ги навел саботата да ја оптоварат со мошне строги прописи, така што нејзиното

празнување станало товар. Користејќи ја лажната светлина во која сега ја прикажувал саботата, сторил неа да ја презираат како еврејска уредба. Додека христијаните продолжиле да ја слават неделата како ден на радост и додека настојувале да покажат омраза кон сè што е еврејско, сатаната ги навел од саботата да направат ден на пост, на тага и жалост. 53

Во почетокот на четвртиот век царот Константин издал декрет со кој неделата ја прогласил за општ празник на целото Римско царство (види: Додаток). Денот на сонцето го почитувале незнабожечките приврзаници, а го славеа и христијаните; со тоа царот имал намера да ги соедини спротивните интереси на незнабоштвото и христијанството. На тоа го наговориле епископите на црквата кои, проникнати со амбиција и со желба за власт, увиделе дека, ако христијаните и незнабошците празнуваат ист ден, тоа ќе ги наведе незнабошците формално да го прифатат христијанството, што ќе ја зголеми силата и славата на црквата. Иако многу побожни христијани почнале постепено да ја почитуваат неделата во извесна мера како свет ден, сепак, сè уште ја празнувале вистинската сабота како „свет Господен ден“ и ја славеа според четвртата заповед.

Големиот измамник не го довршил своето дело. Решил да го собере христијанскиот свет под свое знаме и својата власт да ја оствари преку својот претставник, горделивиот понтифекс, кој тврдел дека е Христов намесник. Тој оваа своја намера ја спровел преку полуобратените незнабошци, преку честољубивите епископи и свештеници кои биле световно ориентирани. Повремено се одржувани големи собори на кои присуствувале црковни великодостојници од цел свет. Речиси на секој од овие собори саботата, што ја воспоставил Бог, сè повеќе била потиснувана, а за сметка на тоа сè повеќе била издигнувана неделата. Најпосле незнабожечкиот празник почнал да се почитува како божествена установа, додека библиската сабота е прогласена за остаток на еврејството, а нејзините почитувачи за проклетни.

Големиот отпадник успеал „да се воздигне над сè што се нарекува Бог или светиња, така што ќе седне во Божјиот храм и ќе се претставува себеси дека тој е Бог“ (2. Солуњаните 2,4). Се осмелил да ја промени токму онаа заповед во Божјиот закон која јасно му зборува на целото човештво за вистинскиот и жив Бог. Во четвртата заповед Бог се открива како Творец на небото и земјата, со што се разликува од сите лажни богови. Како спомен на создавањето, седмиот ден е посветен како ден за одмор на целото човештво. Бил одреден постојано да ги потсетува луѓето на Бога како извор на животот, на кого единствено сме должни 54

да му се молиме и да го обожаваме. Сатаната се бори луѓето да ги стори неверни кон Бога и непослушни кон неговиот закон; затоа своите напори ги насочил особено против онаа заповед која го истакнува Бога како Творец.

Протестантите денеска тврдат дека Христовото воскресение во недела тој ден го сторило христијанска сабота. Но за тоа тврдење нема доказ во Светото писмо. Ниту Исус ниту неговите апостоли на тој ден не му давале таква чест. Празнувањето на неделата како христијанска уредба има свое потекло во онаа „тајна на беззаконието“ која го почнала своето дело уште во Павловите денови (2. Солуњаните 2,7). Каде и кога Господ го посинил ова дете на папството? Каков сигурен доказ може да се најде за една промена што Светото писмо не ја одобрува?

Во шестиот век папството веќе силно се зацврстило. Престолот на неговата моќ бил поставен во царскиот град и римскиот епископ е прогласен за глава на целата црква. Незнабоштвото му го отстапило местото на папството. Ламјата му дала на сверт „своја сила, свој престол и голема власт“ (Откровение 13,2). Сега почнале оние илјада двесте и шеесет години на папското насилство преткажано во пророштвото на Даниел и во Откровението (Даниел 7,25; Откровение 13,5-7). Христијаните биле принудени да бираат дали ќе ги напуштат своите начела и ќе ги прифатат папските церемонии и папското богослужение, или својот живот ќе го завршат во затвори, на справи за растегање, на ломачи, или да им биде пресечена главата на гилотина. Сега се исполниле Христовите зборови: „Ќе ве предаваат и родителите, и браќата, и роднините и пријателите, и некои од вас ќе бидат убиени, и сите ќе ве мразат заради моето име“ (Лука 21,16.17). Почнало свирепо прогонство против верните, пострашно од кога и да е порано, и светот станал огромно бојно поле. Во текот на стотици години Христовата црква наоѓала прибежиште во самотија и темнина. Тоа пророкот го опишува вака: „А жената побегна в пустина, каде што имаше приготвено место од Бога за да ја хранат таму илјада двесте и шеесет денови“ (Откровение 12,6).

Стапувањето на Римската црква на власт го означува почетокот на мрачниот среден век. Колку повеќе растела нејзината моќ, темнината станувала сè погуста. Верата од Христа, која е вистински темел, е пренесена на римскиот папа. За проштавање на гревот и за вечно спасение, наместо да му се обраќаат на Божјиот Син, луѓето гледале во папата и во неговите ополномоштени свештеници и епископи.

Свештенството го учело народот дека папата е земен застапник и дека само преку него можат да му се приближат на

Бога; дека тој е Божји намесник и затоа се должни безусловно да му се покоруваат. Отстапувањето од неговите наредби е доволна причина виновникот да биде казнет со најстрашна душевна и телесна казна. Така човечките мисли се одвратени од Бога и упатени кон луѓе подложни на грев, на заблуди и на гнев, односно директно кон кнезот на темнината кој преку нив ја спроведува својата власт. Гревот бил наметнат со плашт на светлина. Кога Светото писмо се гази и кога човекот ќе почне себеси да се смета за врховно суштество, тогаш можеме како последица на тоа да очекуваме само измама, лага и срамно беззаконие. Со издигнувањето на човечките закони и преданија се појавила расипаност, што секогаш е последица на отфрлањето на Божјиот закон.

Ова биле денови на опасност за Христовата црква. Верните Христови следбеници биле навистина малку. Иако вистината не останала без сведоци, сепак, понекогаш изгледало дека заблудата и суеверието потполно ќе завладеат и дека вистинската религија ќе исчезне од земјата. Евангелието е занемарено, умножени се верските обреди, а луѓето оптоварени со строго извршување на надворешни прописи на побожноста.

Свештениците ги учеле луѓето папата да го сметаат како свој посредник, а своите дела како средство за исчистување од гревот. Долги поклоненија, дела на каење, обожаване на реликвији, сидање на цркви, храмови и олтари, давање на големи суми пари на црквата - такви и слични дела се барале како средства што можат да го уталожат Божјиот гнев и да обезбедат негова наклоност; Бог како да е сличен на човекот кој се гневи поради ситници, а може да се умилостиви со дарови и со дела на покајание.

Иако завладеал порок дури и меѓу водачите на Римската црква, сепак, нејзиното влијание сè повеќе растело. При крајот на осмиот век следбениците на папата тврделе дека римските епископи во првите векови имале иста духовна власт што сега си ја присвоиле себеси папите. За да му дадат на ова тврдење изглед на вистина, морале да најдат средства со кои ќе го постигнат тоа; таткото на лагата се погрижил за тоа. Калуѓерите измислиле лажни стари ракописи. Откриени се до тогаш непознати декрети на црковните собори кои ја докажувале светската врховна власт на папата уште од најраните времиња. А црквата, која што ја отфрлила вистината, одушевено ја прифатила оваа лага (види: Додаток).

Малечкиот број верници, кои својата вера ја сидале врз вистинскиот темел, биле збунети и несигурни, зашто губриштето на лажното учење го пречело нивното дело. Слично на градителите на ерусалимските сидови во времето на Немија, некои биле готови да кажат: „Се намали силата на носачите, а земја од урнатото има

многу; не можеме да го градиме сидот“ (Немија 4,10). Уморни од постојаните борби поврзани со гонењето, измамите, неправдите и со сите други пречки што ги измислил сатаната за да го запре нивниот напредок, некои од верните градители се обесхрабриле; за љубов на мирот и сигурноста на својот живот и на својот имот, тие го напуштале вистинскиот темел. Други пак, смели пред поплавите на непријателот, храбро говореле: „Не плашете се од нив; помнете го великиот и страшен Господ“, и ја продолжиле работата, секој опашан со својот меч (Немија 4,14; Ефесците 6,17).

57 Истиот дух на омраза и противење кон вистината во секое време ги инспирирал Божјите непријатели, а од неговите следбеници се барала иста будност и верност. Христовите зборови, упатени на апостолите, важат и за неговите следбеници во последно време: „А она што ви го зборувам вам, на сите им го зборувам: бдејте!“ (Марко 13,37).

Се чинело дека темнината станува сè погуста. Обожавањето на слики станало нешто вообичаено. Пред сликите се палеле свеќи и ним им се упатувале молитви. Преовладувале најнеразумни и најсуеверни обичаи. Човечките мисли во толкава мера биле проникнати со суеверие и со празноверие, што изгледало дека и разумот ја загубил својата моќ. Бидејќи свештениците и епископите се оддале на уживања и биле похотни и расипани, зар можело да се очекува нешто друго освен и самиот народ, што го воделе тие, да падне длабоко во незнаење и порок.

Друг чекор на папската честољубивост е направен во единаесеттиот век кога папата Гргур VII прогласил непогрешност, совршенство на Римската црква. Меѓу другото, изјавил дека, според Светото писмо, црквата никогаш не згрешила ниту ќе згреша. Но ова тврдење не било поткрепено со докази од Светото писмо. Горделивиот понтифекс исто така објавил дека има власт да ги соборува царевите, дека ниедна пресуда што ќе ја донесе тој никој не може да ја поништи, а дека тој има право да ги поништи пресудите на сите други (види: Додаток).

Бележит пример на тиранскиот карактер на овој застапник на непогрешност е неговата постапка со германскиот цар Хенрик IV. Бидејќи се осмелил да не го почитува папскиот авторитет, овој владетел е исклучен од црквата и лишен од престолот. Уплашен од однесувањето и од заканите на своите кнезови, што ги охрабрил папата да се побунат против својот господар, царот увидел дека мора да се помири со Рим. Среди зима ги преминал Алпите во придружба на својата сопруга и на еден верен слуга за да се понизи пред папата. Кога дошол до дворецот во кој се наоѓал папата, го вовеле без неговата придружба во едно надворешно двориште,

и таму, изложен на силен студ, гологлав и бос, облечен во скудна облека, очекувал дозвола од папата да излезе пред него. Дури по три дена пост и каење папата се согласил да му прости. Па и тоа го сторил под услов царот да чека посебно папско одобрение пред да се украси со одличијата на царското достоинство и да почне да ја врши царската власт. Надуен со својот успех, Гргур се фалел дека негова должност е да ја понижува гордоста на царевите.

Колкава бележита разлика меѓу дрската горделивост на овој надуен понтифекс и кроткиот и благ Христос, кој се прикажал себеси како стои пред вратата на срцето и моли да влезе, да донесе проштавање и мир и кој ги учел своите ученици: „Кој сака да биде прв меѓу вас, нека ви биде слуга“ (Матеј 20,27).

Следните векови сведочеле за постојано зголемување на заблудите што ги ширел Рим. Уште пред да се издигне папството, науката на незнабожечките филозофи била ценета и имала влијание врз црквата. Мнозина, привидно преобратени, сè уште се придржувале кон начелата на незнабожечката филозофија и не само што продолжиле да ја проучуваат, туку и им ја наметнувале на другите како средство за ширење на нејзиното влијание меѓу незнабошците. Во христијанската вера се вовлекле сериозни заблуди. Една од главните заблуди е верувањето во човекова вродена бесмртност и во негова свесна состојба по смртта. Ова учење е темел на кој Рим го издигнал култот на светците и обожавањето на дева Марија. Оттаму произлегло лажното учење за вечни маки на непокајаните, кое рано се вовлекло во папското верување.

Со ова бил приготвен патот за воведување на уште една незнабожечка измислица што Рим ја нарекол чистилиште и ја употребувал да го заплашува лековерното и суеверно мноштво. Ова лажно учење тврди дека постои едно место на маки каде што се мачат душите на оние што не заслужиле вечна пропаст, каде што треба да претрпат казна за своите гревови, и од кое, кога ќе се исчистат од својата порочност, ќе бидат примени на небото (види: Додаток).

На Рим му била потребна уште една измислица за да се користи со стравот и со гревовите на своите следбеници. Тоа е науката за проштавање на гревовите со помош на прошталници (опросници). Целосно проштавање на минатите, на сегашните и на идните гревови и ослободување од сите маки и заслужени казни им е ветено на оние што ќе учествуваат во војните на врховниот свештеник за да се прошири неговата власт, во казнувањето на неговите непријатели и во истребувањето на сите што би се осмелиле да ја негираат неговата духовна превласт. Луѓето биле поучувани дека можат да бидат ослободени од гревовите со давање

пари на црквата, а на ист начин можат да се ослободат душите на умрените пријатели што се мачат во огнот на чистилиштето. Така Рим ги полнел своите каси и ги зголемувал раскошот, сјајот и порокот на таканаречените претставници на Оној кој немал каде да ја засолни главата (види: Додаток).

Библиската уредба за Вечерата Господова е заменета со идолопоклоничката жртва - миса. Папските свештеници изјавувале дека со своето неразбирливо мрmoreње, обичниот леб и вино ги претвораат во вистинско „Христово тело и крв“ (Cardinal Wiseman, *The Real Presence of the Body and Blood of Our Lord Jesus Christ in the Blessed Eucharist, Proved From Scripture*, lecture 8, sec. 3, par. 26). Со богохулна дрскост тврделе дека можат „да го создадат“ Бога, сеожниот Творец. Од христијаните се барало, под закана на смртна казна, да веруваат во ова страшно кривоверство, што е хула против Бога. Мнозина што го отфрлиле тоа биле осудени на смрт на ломача (види: Додаток).

Во тринаесеттиот век е воведена таканаречената инквизиција, едно од најужасните папски орудија. Тука кнезот на темнината работел заедно со водачите на папската хиерархија. На нивните тајни седници сатаната и неговите ангели управувале со умовите на овие зли луѓе, додека среде нив стоел невидлив Божји ангел, кој ги бележел ужасните заклучоци и нивните безбожни одлуки и ја пишувал историјата на делата што биле премногу страшни за да можат да се изнесат пред човечките очи. „Големиот Вавилон се опивал со крвта на светите.“ Масакрираните тела и крвта на овие маченици пекале пред Бога за одмазда над оваа отпадничка сила.

Папството станало светски тиран. Кралевите и царевите се клањале пред одлуките на римскиот епископ. Сегашната и вечната судбина на луѓето се чинело како да е во негова власт. Стотици години учењето на Рим било безусловно и општо прифатено, неговите обреди извршувани со почит, а празниците насекаде празнувани. Неговото свештенство е почитувано и великодушно потпирано. Никогаш подоцна Римската црква не постигнала поголема чест, сјај и моќ.

Но „зенитот на папството бил полноќ за светот“ (J. A. Wylie, *The History of Protestantism*, b. 1, ch. 4). Светото писмо му било непознато не само на народот, туку и на свештениците. Слично на некогашните фарисеи, папските водачи ја мразеле светлината што би ги открила нивните гревови. Бидејќи го отстраниле Божјиот закон, мерилото на правдата, си присвоиле неограничена моќ и се оддавале на незауздан разврат. Насекаде преовладувале измама, лакомство и порок. Луѓето не се воздржувале од никакво злосторство само ако со негова помош би можеле да се доберат

до богатство и положба. Палатите на папите и епископите биле место на најлош разврат. Некои папи се оддале на толку ниски злосторства, што световните владетели се обиделе да ги соборат овие црковни великодостојници како страшни чудовишта што не можат да се поднесуваат. Со векови Европа не постигнала никаков напредок во науката, во уметноста и цивилизацијата. Христијанството било погодено со морална и интелектуална парализа.

Положбата во светот под римската власт претставувала страшна и поразна потврда на зборовите на пророкот Осија: „Мојот народ гине: нема знаење; бидејќи ти го отфрли знаењето, и јас те отфрлам тебе од моето свештенство; го заборава законот на својот Бог, и јас ќе ги заборавам твоите синови.“ „Нема веќе верност, нема љубов, нема Божје знаење во земјата, туку клетва и лага, убивање и кражби, прељуба и насилство, една крв следи друга“ (Осија 4,6.1.2). Такви биле последиците од отфрлањето на Божјата реч.

ВАЛДЕНЖАНИТЕ

61 Среди темнината што ја покривала земјата во текот на долгиот период на папската превласт, виделото на вистината не можело наполно да се угасне. Во секој век Бог имал свои верни сведоци. Тоа биле луѓе кои верувале во Христа како единствен посредник меѓу Бога и човекот, кои Библијата ја сметале за единствено правило на животот и кои ја празнувале вистинската сабота. Колку многу светот им должи на овие луѓе, идните поколенија никогаш нема да дознаат. Тие биле жигосани како кривоверци, нивните побуди лажно претставувани, нивниот карактер лошо прикажуван, нивните списи уништувани, извртувани или сакатени. Но сепак, тие останале непоколебливи и од поколение до поколение ја чувале својата вера во нејзината чистота како свето наследство за идните генерации.

Историјата на Божјиот народ за време на вековите на мракот под римска власт е запишана на небото. Таа има малку место во човечките записи. За постоењето на Божјиот народ наоѓаме малку траги, освен во обвинувањата на нивните прогонувачи. Политиката на Рим настојувала да избрише секоја трага на несогласување со неговата вера и со неговите одлуки. Таа се трудела да уништи сè што го сметала за кривоверство, било лице или спис. Само еден израз на сомневање или едно прашање во врска со авторитетот на римските догми, било доволна причина да им се одземе животот на богатите или на сиромасите, на угледните или на обичните. Рим настојувал да уништи секаков извештај за својата свирепост спрема оние што верувале поинаку. На папските собори било решено 62 да се спалат книгите и списите што содржеле такви извештаи. Пред изумот на печатот имало малку книги, и тие поради својот облик биле незгодни за чување; затоа на следбениците на Рим не им било тешко да ја извршат папската одлука.

Ниедна црква што се наоѓала во границите на римската власт не е оставена долго да ужива слобода на совеста. Штом папството се засилило, веднаш подало рака да го уништи секого кој не би сакал да ја признае неговата власт. Една по една црквите ја прифаќале неговата власт.

Во Велика Британија христијанството се вкоренило мошне рано. Евангелието што го примиле Британците во првиот век било уште нерасипано со римскиот отпад. Прогонствата на незнабожечките цареви, што допреле дури и до овие оддалечени предели, биле единствениот подарок што го примиле првите британски цркви од Рим. Многу христијани, бегајќи од прогонствата во Англија, нашле прибежиште во Шкотска; од таму вистината е пренесена во Ирска, и во сите овие земји е прифатена со радост.

Кога Сасите ја зазеле Англија, незнабоштвото задобило превласт. Освојувачите одбиле да ја примат науката за спасението од своите робови, и христијаните биле присилени да побараат засолниште во планините и во пусти мочуришни места. Сепак, иако извесно време прикриено, светлината на вистината и натаму светела. По еден век таа засветила со силна светлина во Шкотска и нејзините зраци допреле до најоддалечените земји. Од Ирска дошол побожниот Колумба со своите соработници. Тие ги собрале околу себе верните расеани на пустиот остров Јона и тој остров го направиле центар на својата мисионерска дејност. Меѓу овие евангелисти се наоѓал и еден почитувач на библиската сабота кој со неа ги запознал и другите околу себе. На островот Јона била основана школа од која заминувале мисионери не само во Шкотска и Англија, туку и во Германија, Швајцарија, па дури и во Италија.

Но Рим фрлил око на Британија и решил да ја стави под своја власт. Во шестиот век римските мисионери презеле акција да ги преобратат незнабожечките Саси. Горделивите варвари љубезно ги примиле римските пратеници кои придобиле илјадници за римската вера. Како се ширело нивното дело, пратениците на папата и нивните обратеници дошле во допир со следбениците на првите христијани. Меѓу овие и нив постоела голема разлика. Потомците на првите христијани биле едноставни, кротки и библиски воспитани во карактерот, во науката и во однесувањето, додека другите на секој чекор покажувале суеверие, сјај и папска разуданост. Римскиот пратеник барал христијанските цркви да ја признаат власта на папството. Британците понизно одговориле дека ги сакаат сите луѓе, но дека папата нема право на врховна власт во црквата и тие можат да му признаат само таква потчинетост што мора да му се признае на секој Христов следбеник. Направени се повторни обиди да му се покорат на Рим, но тие понизни христијани, зачудени од горделивоста на римските пратеници, одговориле решително дека не признаваат друг господар освен Христа. Тогаш се открил вистинскиот карактер на папството. Римскиот претставник рекол: „Ако не ги примите браќата што ви носат мир, ќе ги примите непријатели што ќе ви донесат војна.“

Ако не сакате да се соедините со нас за да им го покажеме на Сасите патот на животот, од нив ќе примите смртен удар“ (J. H. Merle D'Aubigne, *History of the Reformation of the Sixteenth Century*, b. 17, ch. 2). Ова не биле празни закани. Против овие сведоци на библиската вера се употребени војна, интриги, измами, додека црквите во Британија не биле уништени или присилени да го признаат папскиот авторитет.

Многу векови, во земјите надвор од власта на Рим, постоеле групи христијани кои биле речиси сосем заштитени од папската расипаност. Опкружени со незнабошци, тие во текот на вековите прифатиле некои од нивните заблуди, но и понатаму Библијата ја сметале за единствено правило на верата и задржале многу нејзини вистини. Овие христијани верувале во вечноста на Божјиот закон и ја празнувале саботата што ја пропишува четвртата заповед. Вакви цркви со ваква вера и обичаи постоеле во централна Африка и меѓу Ерменците во Азија.

64 Меѓу оние што ѝ се опирале на папската власт на прво место биле валденжаните. Токму во земјата каде што папството ја поставило својата столица, неговата лага и расипаност наишле на најцврст отпор. Со векови црквите на Пиомонт ја одржувале својата независност; но најпосле дошло време кога Рим побарал и тие да се покорат. По безуспешните борби против неговата тиранија, водачите на овие цркви против своја волја ја признале власта на папата која, како што се чинело, ја признавал цел свет. Сепак, имало некои што одбиле да ја признаат неговата власт и власта на неговите прелати. Тие решиле да му останат верни на Бога и да ја сочуваат чистотата и едноставноста на својата вера. Настанало одвојување. Оние што се придржувале кон својата стара вера морале да се повлечат; некои, напуштајќи ги своите родни Алпи, подигнале знаме на вистината во други земји; други се повлекле во осамени долини и горски пештери, каде што ја сочувале слободата да му служат на Бога.

Верата што ја исповедале со векови и според која живееле валденжанските христијани, била во остра спротивност со лажната наука на Рим. Нивната вера се темелела на Божјата реч, која е вистински извор на христијанството. Но овие понизни селани, кои живееле во своите засолништа далеку од светот, зафатени со работа околу своите стада и своите лозја, не ја откриле сами вистината што била во толкава спротивност со догмите и со кривоверството на отпаднатата црква. Нивната вера не била некоја нова творба. Тие ја наследиле од своите татковци. Тие се бореле за верата на апостолската црква, за „верата која еднаш засекогаш им е предадена на светите“ (Јуда 3). „Црквата од пустина“, а не

горделивата хиерархија со престол во големиот светски град, била вистинска Христова црква, чувар на богатството на вистината што му ја доверил Бог на својот народ да му ја проповеда на светот.

Една од главните причини што довела до одвојување на вистинската црква од Рим била омразата на Рим кон библиската сабота. Како што преткажало пророштвото, папската сила ја погазила вистината. Божјиот закон се газел, а се издигнувани човечките традиции и обичаи. Црквите што биле под власт на папството биле рано присилени да ја празнуваат неделата како свет ден. Среди заблудите и празноверието што преовладувале, мнозина, дури и од верниот народ, биле толку збунети што, иако ја празнувале саботата, во исто време се воздржувале од работа и во недела. Но тоа не било доволно за папските водачи. Тие не барале само да се празнува неделата, туку и да се скверни саботата; со најостри зборови ги напаѓале оние што се осмелувале да ја почитуваат. Само оној што би побегнал од подрачјето на римската сила, можел мирно да го држи Божјиот закон.

Валденжаните први меѓу европските народи добиле превод на Светото писмо (види: Додаток). Стотици години пред реформацијата имале Библија во ракопис на својот мајчин јазик. Така ја имале вистината неизменета, а тоа ги правело посебен предмет на омраза и прогонство. Објавувале дека Римската црква е паднат Вавилон од Откровението и по цена на животна опасност станувале против нејзините заблуди. Додека некои, под притисок на долготрајните прогонства, попуштиле во својата вера и малку по малку отстапувале од своите одредени начела, други цврсто се држеле за вистината. За време на најмрачните векови на отпад имало валденжани кои ја отфрлале врховната власт на Рим, одбивале да се клањаат пред слики, сметајќи го тоа за идолопоклонство, и ја држеле вистинската сабота. Во најтешките луѓи на непријателство ја одржале својата вера. Иако биле прободувани со савојски копја и спалувани на римски ломачи, непоколебливо ја бранеле Божјата реч и неговата чест.

Зад високите горски тврдини - прибежиште на гонетите и угнетените во сите векови - валденжаните нашле добри засолништа. Тука горела светлината на вистината среди мракот на средниот век. Овде во текот на илјада години сведоците на вистината ја чувале својата стара вера.

Бог на својот народ му ја приготвил оваа величествена светиња која одговарала на големите вистини што му ги доверил. За овие верни прогонети планините биле симбол на непоколебливата Божја правда. Валденжаните на своите деца им ги покажувале висовите што се издигнувале над нив во непроменливо величество

и им зборувале за Оној кој ниту малку не се менува, чијшто збор е цврсто втемелен како вечните планини. Господ ги утврдил планините и ги опашал со сила. Ниедна рака, освен бесконечната сила, не може да ги помести од нивните места. На ист начин Тој го утврдил и својот закон, темелот на своето владеење на небото и на земјата. Човечката рака може да ги дофати луѓето и да го уништи нивниот живот, но не може да ги помести планините од нивните места и да ги фрли во морето, како што не може да измени ниту една заповед на Божјиот закон ниту да избрише макар и едно негово ветување дадено на оние што ја извршуваат неговата волја. Во својата верност кон неговиот закон, Божјите слуги треба да бидат исто така цврсти како неподвижните планини.

Горите што ги опкружувале нивните мирни долини биле постојани сведоци за Божјата творечка сила и сигурна гаранција за неговата покровителска грижа. Овие патници ги засакале немите симболи на Божјето присуство. Никогаш тие не се жалеле поради тешкотиите на својата положба; никогаш не се чувствувале осамени среде планинската самотија. Му благодареле на Бога што им приготвил прибежиште од гневот и од човечката свирепост. Се радувале што можат во слобода да му се молат. Често додека непријателите ги гонеле, силните планини им давале сигурна заштита. Од врвовите на многу непристапни карпи му пееле славопои на Бога, и римските војски не можеле да ја замолкнат нивната песна на благодарност.

67 Побожноста на овие христијани била чиста, едноставна и срдечна. Начелата на вистината им биле подрагоцени од куќите, од земјата, од пријателите, од роднините, па дури и од животот. Грижливо настојувале овие начела да ги всадат во срцата на младите. Уште од најраното детство своите деца ги поучувале од Светите писма и ги учеле барањата на Божјиот закон да ги сметаат за свети. Преписите на Светото писмо биле ретки и затоа неговите скапоцени зборови ги учеле напамет. Мнозина научиле напамет долги одломки од Стариот и Новиот завет. Мислите за Бога се соединувале со величествените сцени на природата и со скромните благослови на секојдневниот живот. Малечките деца ги учеле со благодарност да гледаат на Бога, на Дарителот на секој благослов и утеха.

Родителите, иако нежни и полни со љубов, сепак, мудро внимавале да не ги навикнат своите деца да си угодуваат себеси. Пред нив се наоѓал живот полн со искушенија и со тешкотии, а можеби и маченичка смрт. Уште од малечки нозе биле воспитувани да ги поднесуваат тешкотиите, да им се покоруваат на наредбите, а сепак, да мислат и да работат самостојно. Мошне рано се научени

да носат одговорности, да бидат внимателни во својот говор и да ја сфатат мудроста на молчењето. Еден непромислен збор што би го слушнало увото на непријателот би можел да го доведе во опасност не само животот на оној што го изговорил, туку и животите на стотици негови браќа, зашто како волците што го прогонуваат својот плен, така непријателите на вистината ги прогонувале оние што се осмелиле да бараат верска слобода.

Валденжаните ја жртвувале својата световна благосостојба за љубов на вистината и со упорно трпение се бореле за својот секојдневен леб. Секој дел на обработливата земја меѓу планините бил грижливо обработуван; долините и слабо плодните стрмнинки се направени плодни. Штедењето и строгото самооткажување биле составен дел на воспитувањето што го примиле децата како единствено наследство. Поучувани се дека Бог одредил животот да биде школа и дека своите потреби можат да ги намируваат само со личен труд, со остроумност, со грижливост и со вера. Овој начин на воспитување бил тежок и мачен, но затоа здрав; бил токму она што му е потребно на човекот во неговата грешна состојба - школа што ја одредил Бог за негово образование и воспитување. Додека младината на тој начин се привикнувала на работа и труд, не се занемарувало ниту развивањето на умот. Поучувана е дека сите нејзини способности му припаѓаат на Бога и дека мора да се усовршуваат и да се развиваат за неговата служба.

68

По својата чистота и едноставност, валденжанските цркви биле слични на апостолската црква. Отфрлајќи ја врховната власт на папата и на епископите, Светото писмо го признавале како највисок и единствен непогрешен авторитет. Нивните проповедници, спротивно на господските свештеници на Рим, го следеле примерот на својот Учител кој дошол „не да му служат, туку да служи“. Го паселе Божјето стадо, водејќи го на зелените пасишта и на живите извори на Божјата света Реч. Далеку од спомениците на човечкиот сјај и горделивост, луѓето се собирале не во огромни цркви и во големи катедрали, туку во сенките на планините, во долините на Алпите или, во време на опасност, во карпестите тврдини, да ја слушаат речта на Христовите слуги. Проповедниците не само што го проповедале евангелието, туку ги посетувале болните, ги поучувале децата, ги опоменувае заталканите, настојувале да ги решат споровите и да ја унапредат слогата и братската љубов. За време на мир се издржувале од доброволни прилози, но, како и Павле, кој изработувал шатори, секој од нив имал некој занает или занимање со што, во случај на потреба, можел да се издржува.

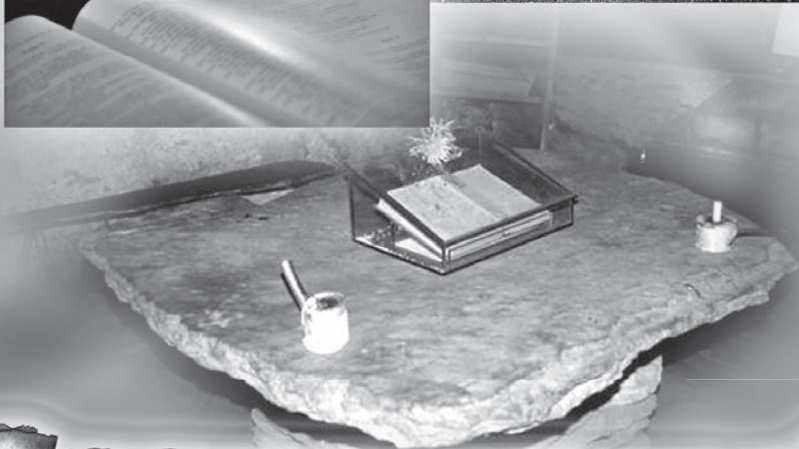
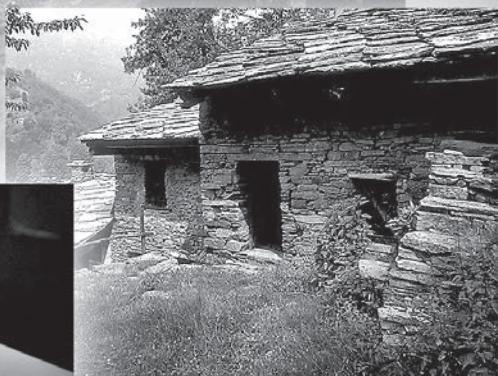
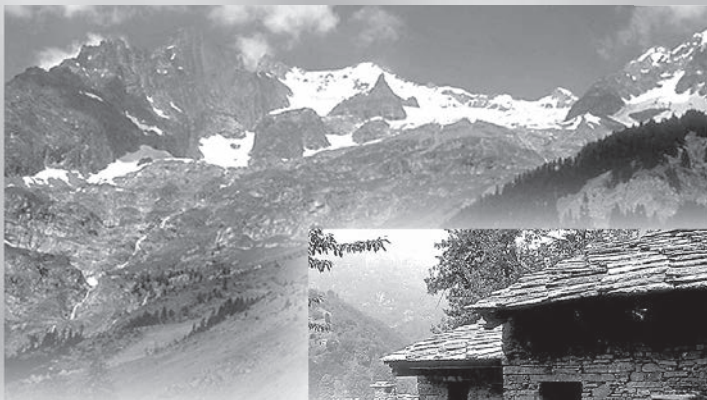
Проповедниците ја поучувале младината. Светото писмо било главен предмет на проучување, но, и покрај тоа, не ги занемарувале

ниту различните гранки на општата наука. Евангелијата според Матеја и Јована ги учеле напамет, а и многу посланија. Младината исто така го препишувала Светото писмо. Некои преписи го содржеле целото Свето писмо, а други само кратки одломки, со кратки објаснувања од оние што биле способни да го толкуваат Светото писмо. На овој начин е изнесувано на виделина богатството на вистината што толку долго било криено од страна на оние што настојувале да се издигнат над Бога.

Со безмерен и стрплив труд, понекогаш во длабоки и темни подземни пештери, осветлени со обична светилка, препишувани се светите списи стих по стих, глава по глава. Така делото напредувало, а откриената Божја вистина светела како злато; колку славно и големо било ова дело за оние што страдале поради него и учествувале во него! Овие верни работници ги опкружувале небесни ангели.

Сатаната ги поттикнувал папските свештеници и епископи да ја закопаат речта на вистината под уранитините на заблудите, на лажното учење и празноверие; но сепак, таа на најчуден начин е сочувана нерасипана низ сите векови на мракот. Таа не носела човечки, туку Божји печат. Луѓето неуморно се труделе да го затемнат јасното и едноставно значење на Писмото и да го прикажат како тоа да си противречи самото себеси. Но, слично на чамец на разбрането море, Речта Божја им преодолевала на сите луѓи што се заканувале да ја уништат. Како рудник што содржи богати жили на злато и сребро под земјината површина, и сите што сакаат да го откријат неговото скапоцено богатство мора да копаат, така и Светото писмо содржи богатство на вистината што можат да го откријат само оние кои го бараат сериозно, понизно и со молитва. Бог одредил Светото писмо да биде учебник за целото човештво; учебник во детството, во младоста и во поодминатите години, кој секогаш ќе се проучува. Тој на луѓето им ја дал својата Реч и во неа самиот се открива. Секоја нова вистина што сме ја запознале е ново откритие на карактерот на нејзиниот Писател. Проучувањето на Светото писмо е од Бога одредено средство да ги доведе луѓето во потесна заедница со нивниот Творец и подобро да ги запознае со неговата волја. Тоа е врска меѓу Бога и човекот.

Валденжаните стравот Господен го сметале за почеток на мудроста, но биле свесни и за тоа колку е важно да одржуваат врска со светот, да ги познаваат луѓето и реалниот живот и да ги развиваат своите интелектуални способности. Од школите во планините испраќале одбрани момчиња на универзитетите во Франција и Италија, каде што имале пошироко поле за студии, за размислување и за посматрање отколку под закрилата на

Со безмерен и стрплив труд, понекогаш во длабоки и темни подземни пештери, осветлени со обична светилка, препишувани се светите списи стих по стих, злава по злава. Така делото напредувало, а откриената Божја вистина светела како злато.

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

своите родни Алпи. Овие млади луѓе биле изложени на различни искушенија, биле сведоци на развратот и се сретнувале со вештите сатански орудија кои сакале да ги вовлечат во најпрепредените заблуди и во најопасните измами. Но нивното воспитување во детството ги приготвило да им се противстават на сите овие опасности.

Во школите во кои заминувале не смееле со никого да бидат доверливи. Нивната облека била така скроена за во неа да можат да го скријат своето најголемо богатство - драгоцените ракописи на Светото писмо. Овие ракописи, плод на повеќемесечен и повеќегодишен труд, ги носеле со себе и секаде каде што им било можно, внимавајќи да не предизвикаат сомневање, претпазливо ставале дел од нив во рацете на оние чиишто срца им изгледале отворени за примање на вистината. Уште на мајчините скутови валденжанската младина е воспитувана на ваков поглед на својата животна задача. Тие го сфатиле своето дело и верно го извршувале. Во овие научни центри мнозина ја прифатиле вистинската вера и често нејзините начела ја проникнувале целата школа. Папските водачи не можеле да навлезат во трагите на оваа таканаречена ерес, иако вршеле најстрога истрага.

Христовиот дух е мисионерски дух. Прва мисла на прероденото срце е и другите да ги доведе кај Спасителот. Ваков дух имале валденжанските христијани. Тие чувствувале дека Господ очекува од нив нешто повеќе отколку само да ја сочуваат чистата вистина во својата црква. Врз нив почивала сериозна одговорност светлината на вистината да засвети и меѓу оние што биле во темнина. Со моќната сила на Божјата реч настојувале да ги раскинат оковите што на сите им ги наметнал Рим. Валденжанските проповедници се приготвувале за мисионерска служба. Секој што имал намера да стапи во проповедничка служба морал најпрво да стекне искуство како евангелист. Секој морал да служи три години во некое мисионерско поле пред да може да прими служба во некоја црква во татковината. Оваа служба, која уште од почеток барала самооткажување и жртви, била добра подготовка за проповедничкиот позив во тие тешки времиња на искушение. Момчињата што се посветиле за оваа света служба немале пред себе изглед на земно богатство и чест, туку живот исполнет со труд и со опасности, а можеби ги очекувала и маченичка смрт. Мисионерите оделе двајца по двајца, како Исус што ги праќал своите ученици. Со секој помлад обично одел еден постар и поискусен придружник кој му бил водач на помладиот, кој бил одговорен за неговото воспитување и на кого помладиот морал да му се покорува. Овие соработници не биле секогаш заедно, но често

се состанувале на молитва и на советување и така меѓусебно се засилувале во верата.

Да се открие целта на својата мисија би значело да се предизвика сопствен пораз. Затоа тие грижливо ја прикривале својата вистинска задача. Секој проповедник знаел некој занает и имал некакво занимање; овие мисионери својата работа ја извршувале под плаштот на некој светски позив. Обично доаѓале како трговци или домари. „Продавале свила, накит и други предмети што можеле да се набават само во најоддалечените центри, и како трговци биле добро примени и таму каде што како мисионери би биле протерани“ (Wylie, b. 1, ch. 7). Без престан срцата ги подигале кон Бога барајќи потребна мудрост за да можат да го откријат богатството поскапоцено од злато и бисер. Тајно носеле преписи на Библијата во целина или во делови и секаде каде што би им се дала можност, вниманието на своите купувачи би го насочиле кон овие ракописи. Често на тој начин буделе интерес за читање на Божјата реч и со задоволство им оставале по некој дел на Библијата на оние што сакале.

Дејноста на овие мисионери почнувала во низините и долините, на подножјето на нивните планини, но сè ширела далеку зад тие граници. Боси, облечени во груба облека, прашливи од патувањето, налик на својот Учител, овие патници поминувале низ големите градови и стигнувале во далечните земји. Насекаде го сееле скапоценото семе. На нивните патишта никнувале цркви, и крвта на мачениците била сведоштво во прилог на вистината. Денот Господен ќе ја открие богатата жетва на душите како плод на трудот на овие верни луѓе. Скриено и тивко, Божјата реч патувала низ христијанството, наидувајќи на радосен прием во многу домови и срца.

За валденжаните Божјата реч не била само извештај за Божјите постапки со луѓето во минатото и откровение за сегашните должности и одговорности; таа ги откривала опасностите и славата на иднината. Тие верувале дека се приближува крајот на сите работи. Проучувајќи ја Библијата со молитва и со солзи, уште повеќе биле трогнати со нејзините драгоцен мисли и уште појасно ја виделе својата должност и на другите да им ги објаснат нејзините спасоносни вистини. На светите страници на Писмото го виделе јасно откриениот план на спасението и во верата во Исуса наоѓале утеха, надеж и мир. Колку посилено светлината на вистината го осветлувала нивниот ум и донесувала радост во нивните срца, сè повеќе се стремеле нејзините зраци да ги прошират и врз оние што биле во темнината на папските заблуди.

Тие виделе дека под водство на папата и свештениците народот попусто се труди да добие проштавање на гревовите мачејќи ги своите тела. Научени да бараат спасение во своите добри дела, луѓето постојано гледале на себе; увидувајќи ја својата грешна состојба, сметале дека се изложени на Божји гнев и затоа го мачеле своето тело и душа, но не наоѓале никакво олеснение. Така совесните души биле врзани со науката на Рим. Илјадници ги напуштале своите пријатели и роднини и своите денови ги поминувале во ќелии на манастири. Со постојани постови, со камшикувања, со долги ноќни бдеења, со долго коленичење на студен и влажен камен во своите мемливи ќелии, со долги поклоненија, со понижувачки испаштања и со страшни измачувања, илјадници и илјадници попусто барале да ја смират својата совест. Под притисок на чувството на своите гревови, тресејќи се пред помислата на Божјиот гнев, мнозина пателе сè додека, напдно изнемоштени, не се обесхрабриле и без ниту еден зрак на светлина и надеж, не заминале в гроб.

Валденжаните се труделе на тие гладни души да им го дадат лебот на животот, да им ја откријат веста на мирот што се наоѓа во Божјите ветувања, да ги доведат кај Христа, кај нивната единствена надеж на спасение. Ја сметале за заблуда науката дека со добри дела може да се окае престапот на Божјиот закон. Надевањето во човечките заслуги го одврка погледот од бесконечната Христова љубов. Исус умрел како жртва за луѓето, зашто паднатото човештво не можело да стори ништо со што би можело да се оправда пред Бога. Заслугите на распнатиот и воскреснатиот Спасител се темел на христијанската вера. Зависноста на душата од Христа е толку вистинска и врската со него мора да биде толку тесна, како што е меѓусебната врска на одделните органи на телото или меѓу лозата и прачката.

Науките на папите и свештениците луѓето ги навеле Божјиот, и дури и Христовиот карактер, да го сметаат за строг, мрачен и немилостив. Спасителот е прикажуван како да нема ниту малку чувство за паднатиот човек и затоа мораат да се повикуваат на помош свештениците и светците како посредници. Оние чиишто срца биле осветлени со Божјата реч, се труделе тие души да ги упатат кон Исуса кој ги љуби и сочувствува со нив, и кој со раширени раце ги повикува сите да дојдат кај него со товарот на своите гревови, со своите грижи и тешкотии. Се труделе да ги отстранат пречките што ги напластил сатаната за луѓето да не ги видат ветувањата и да не дојдат директно кај Бога да му ги исповедаат своите гревови и да примат проштавање и мир.

Валденжанскиот мисионер радо им ги откривал на заинтересираните скапоцените вистини на евангелието. Претпазливо ги изнесувал внимателно препишуваните делови на Светото писмо. Негова најголема радост била да разбуди надеж во совесната и со грев ранета душа која до тогаш го познавала Бога само како одмазжник, кој чека да ја изврши својата правда. Со треперливи усни, со солзи во очите, често на колена, на своите браќа им ги откривал скапоцените ветувања што се единствена надеж за грешникот. Така светлината на вистината проникнувала во многу мрачни срца, ги растерувала темните облаци, додека во срцето се раѓало Сонцето на правдата со своите зраци што исцелуваат. Често се случувало некој дел на Светото писмо да се чита повеќе пати, зашто слушателот сакал да му се повтори, како да сакал да се увери дали добро слушал. Особено со желба барале да се повторат овие зборови: „Крвта на неговиот Син, Исус, нè чисти од секој грев“ (1. Јованово 1,7). „И како Мојсеј што подигна змија во пустината, така треба да се подигне Синот човечки, та секој што верува во него да не загина, ами да има живот вечен“ (Јован 3,14.15).

74

На мнозина на овој начин им станале јасни барањата на Рим. Увиделе колку е залудно да го прифаќаат посредувањето на луѓето или на ангелите во полза на грешникот. Кога вистинската светлина го осветлила нивниот дух, тие радосно извикнале: „Христос е мој свештеник; неговата крв е моја жртва; неговиот олтар е моја исповедална!“ Потполно ги прифатиле Христовите заслуги, повторувајќи ги зборовите: „Без вера не е можно да му се угоди на Бога“ (Евреите 11,6). „Нема друго име под небото дадено на луѓето со кое би можеле да се спасиме“ (Дела 4,12).

Многу од овие кутри, скршени души, речиси не можеле да ја сфатат толку големата љубов на Спасителот. Толку големо олеснение им донело тоа сознание, толкава светлина ги осветлила, што се чувствуваале како да се на небото. Со доверба својата рака ја ставиле во Христовата и со своите нозе цврсто застанале на Карпата на вековите. Исчезнал сиот страв од смртта. Сега биле готови да одат во затвор и на ломача, само ако со тоа би го прославили својот Спасител.

Речта Божја понекогаш се читала на скришни места пред една душа, понекогаш пред мала група која копнеела за светлината и за вистината. Често на тој начин се поминувале цели ноќи. Слушателите биле толку силно одушевени и восхитени, што весникот на евангелието бил присилен повремено да прекинува со читањето со цел слушателите да ја сфатат веста на спасението. Често се поставувани вакви прашања: „Дали Бог навистина ќе ја

75

прими мојата жртва? Дали милостиво ќе ме погледне? Дали ќе ми прости?“ При тоа е прочитан одговорот: „Дојдете кај мене сите кои сте уморни и натоварени, и јас ќе ве одморам“ (Матеј 11,28).

Со вера слушателот го прифаќал ветувањето, а потоа се слушнал радосен одговор: „Нема веќе долги поклоненија, нема веќе мачни патувања до светите места; јас можам да дојдам кај Исуса таков каков што сум: грешен, непосветен; и Тој нема да ја отфрли мојата покајничка молитва. „Ти се проштаваат гревовите!“ И моите, и моите исто така можат да бидат простени!“

Срцето би го исполнил бран на света радост, а Исусовото име се славело со песна и благодарност. Овие среќни души се вратиле во своите домови да ја рашират светлината, да им ги раскажат на другите, колку што знаеле, своите нови искуства; да им кажат дека го нашле вистинскиот пат на животот. Чудна и величествена сила се криела во зборовите на Светото писмо кои непосредно им говореле на срцата на оние кои копнееле за вистината. Божјиот глас бил тој кој ги осведочил тие што слушале.

Весникот на вистината би го продолжил својот пат, а неговата понизност, ревност и искреност биле предмет на многу разговори. Во многу случаи слушателите не го прашале од каде доаѓа и каде оди. Во толкава мера биле обземени најпрво со чудење, а потоа со благодарност и со радост, што и не помислиле да го прашаат за тоа. Кога би го замолиле да појде со нив во нивниот дом, тој би им одговорил дека мора да ги посети загубените овци на стадото. Тогаш мнозина се прашувале: „Можеби тоа е ангел од небото?“

Во многу случаи тие никогаш веќе не го виделе весникот на вистината. Тој заминал во друга земја, или го поминувал животот во некој непознат затвор; или можеби неговите коски гниеле во некое место каде што сведочел за вистината. Но зборовите што ги оставил не можел никој да ги уништи. Тие го извршувале своето дело во човечките срца. Дури на судниот ден потполно ќе се откријат нивните благословени последици.

Валденжанските мисионери се пробиле и во царството на сатаната и со тоа ги поттикнале властите на темнината на поголема претпазливост. Кнезот на злото посматрал секој напор околу ширењето на вистината и ги поттикнувал своите орудија да се плашат од тоа. Во работата на овие скромни патници папските водачи виделе знак на опасност за себе. Ако дозволат светлината на вистината слободно да свети, таа ќе ги растера тешките облаци на заблудите во кои живеел народот; мислите на луѓето ќе ги упати кон Бога и на крај ќе ја уништи врховната власт на Рим.

Самото постоење на овој народ, кој ја пазел верата на апостолската црква, било постојан прекор за отпадничкиот Рим, и

затоа предизвикувало најогорчена омраза и прогонство. Нивното одбивање да ги предадат Светите писма било исто така навреда што Рим не можел да ја трпи. Тој решил да ги истреби од земјата. Тогаш почнале најужасните крстоносни походи против Божјиот народ во нивните планински домови. Инквизиторите трагале по нив и често се повторувала некогашната сцена кога невиниот Авел паднал од рацете на убиецот Каин.

Повеќе пати нивните плодни полиња биле опустени, нивните домови и капели срамнети со земјата и местото кое некогаш било плодно поле на овој трудољубив народ било претворено во пустина. Како крволочен свер што се разбеснува повеќе кога ќе вкуси крв, така следбениците на Рим станувале сè посвирепи гледајќи ги маките на своите жртви. Мнозина од овие сведоци на чистата вера се гонети како сверови по планините и терани во горските длабини каде што наоѓале прибежиште, засолнети со високите шуми и карпести врвови.

Никаква вина не можела да се најде против овој народ со висок морал, осуден на смрт. Дури и нивните непријатели потврдувале дека тој е мирољубив, тих и побожен народ. Нивна голема вина била што не сакале да му служат на Бога на таков начин како што барало папството. За оваа вина морале да поднесуваат понижување, срам и маки, што можат да ги измислат само луѓето и ѓаволот.

Кога Рим решил да ја истреби оваа омразена секта, издал едикт со кој нејзините припадници ги осудил како кривоверци и наредил да се истребат (види: Додаток). Тие не се обвинети како мрзливци, нечесни или неморални, но изјавено е дека имаат таков вид побожност и светост што ги заведуваат „овците на вистинското стадо.“ Затоа папата наредил: „Ако оваа зла и гнасна секта одбие да се откаже од својата вера, мора да се столчи како отровна змија“ (Wylie, b. 16, ch. 1). Дали овој горделив властодржец мислел дека еднаш ќе даде сметка за овие зборови? Дали знаел дека тие се запишани во небесните книги и дека ќе ги слушне на судниот ден? „Сè што му сторивте на еден од овие мои најмали браќа“, вели Исус, „мене ми сторивте“ (Матеј 25,40).

Овој папин едикт ги повикувал сите членови на црквата да се соединат во крстоносна војна против кривоверците. За да ги одушеви да земат учество во ова страшно дело, тој ги „ослободил од сите црковни покори и казни, општи и единечни; оние што ќе земат учество во овој крстоносен поход ги ослободил од секоја дадена заклетва; го прогласил за правосилно сè она што го стекнале на незаконит начин и им ветил проштавање на сите гревови на оние што ќе убијат некој еретик. Ги прогласил за неважни сите договори што биле склучени во корист на валденжаните,

им наредувал на нивните слуги да ги напуштат, им забранувал на сите да им укажат каква и да е помош и го овластил секого да може да го земе нивниот имот“ (Wylie, b. 16, ch. 1). Овој документ јасно открива со чиј дух било вдахнато ова дело. Тоа е рик на ламјата, а не Христов глас.

Папските водачи не сакале да го прилагодат својот карактер кон начелата на Божјиот закон, туку поставиле мерило што им се допаѓало ним и решиле да го присилат секого да се прилагоди кон него, зашто така му се допаднало на Рим. Се случувале најужасни трагедии. Расипаните и богохулни свештеници и папи извршувале дело што им го одредил сатаната. Во нивните срца немало милост. Истиот дух што го распнал Христа и ги погубил апостолите, што го поттикнувал Нерона против верните христијани во тоа време, работел и сега, настојувајќи да ги искорени од земјата оние што ги љубел Бог.

Овие побожни луѓе биле изложени на прогонства низ многу векови, но тие ги поднесувале стрпливо и истрајно, стремејќи се да го прослават својот Спасител. Продолжувале да ја шират драгоцената вистина наспроти крстоносните војни што се организирани против нив и нечовечкото убивање на кое биле осудувани. Биле прогонувани до смрт, но нивната крв го натопувала посеаното семе кое не останало без плод. Така валденжаните сведочеле за Бога со векови пред Лутеровото раѓање. Расеани низ разни земји, тие го сееле семето на реформацијата што почнала во времето на Виклифа, се раширила и се зацврстила во деновите на Лутера, и треба да продолжи во последно време со трудот на оние што се готови да претрпат сè за „Божјата реч и за сведоштвото на Исуса Христа“.

ЏОН ВИКЛИФ

Во времето пред реформацијата имало малку примероци на Светото писмо, но Бог не дозволил неговата Реч да биде наполно уништена. Нејзините вистини не смееле да останат скриени засекогаш. Тој можел исто толку лесно да ја ослободи Речта на животот како што можел да ја отвори вратата на темницата и да ги симне резите за да ги ослободи своите слуги. Во разни европски земји Светиот Дух разбудил луѓе да ја бараат вистината како скриено богатство. Провидението ги довело до Светото писмо и тие со жив интерес ги проучувале неговите свети страници. Биле готови да ја примат светлината без оглед колку тоа скапо ќе ги чини. Иако не можеле јасно да ги видат сите точки на вистината, сепак, разбрале многу вистини што биле одамна скриени. Како небесни пратеници, тие пошле да ги раскинат синцирите на заблудите и празноверието и да ги повикаат оние што толку долго биле заробени да станат и да ја зацврстат својата слобода.

Освен кај валденжаните, Божјата реч со векови била заклучена, зашто постоела на јазиците што им биле познати само на учените. Но сега дошло време Светото писмо да се преведе и да им се даде на разни народи на нивниот мајчин јазик. Светот го пребродил времето на својата полноќ. Часовите на темнината поминувале и во многу земји се појавиле предзнаци на зората што се раѓала. Во четиринаесеттиот век во Англија се појавила „утринската ѕвезда на реформацијата“. Џон Виклиф бил весник на реформацијата не само за Англија туку и за целото христијанство. Големиот протест што го подигнал тој против Рим никогаш веќе не замолкнал. Овој протест предизвикал борба што им донела слобода на личноста, на црквите и на народите.

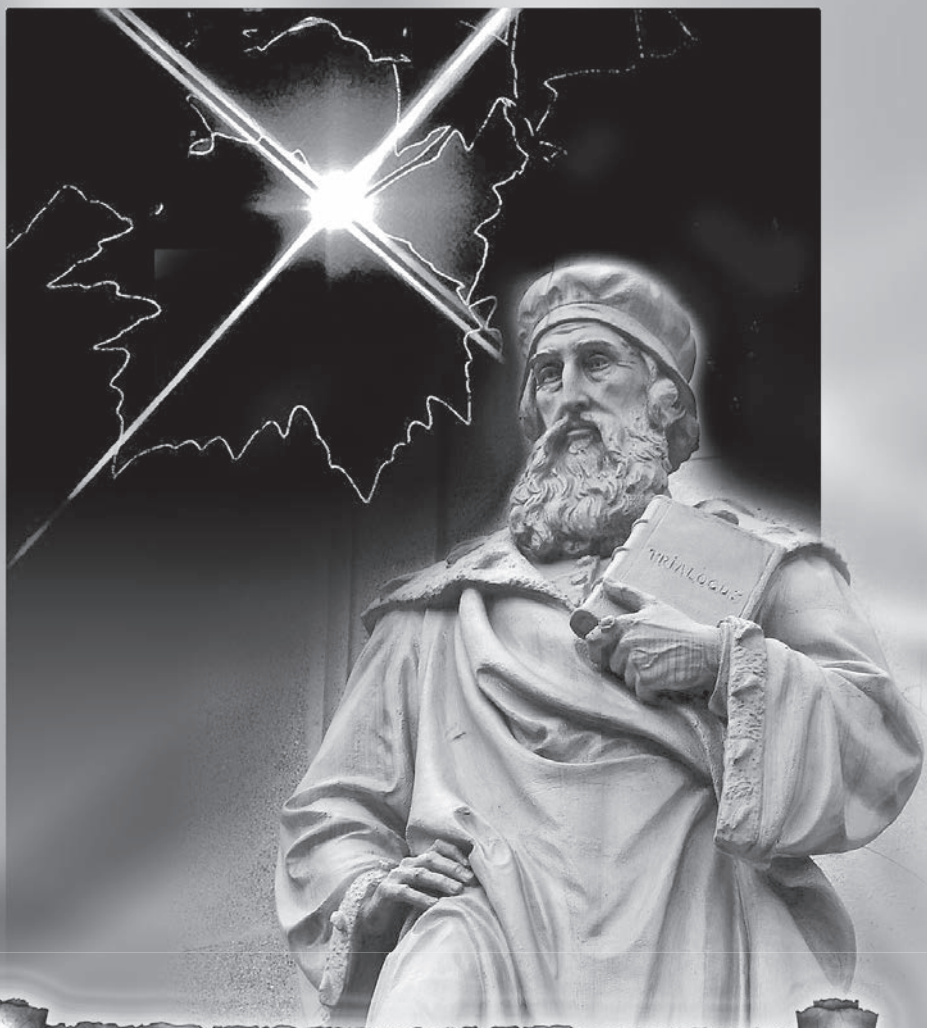
Виклиф стекнал добро воспитание. Стравот Господен за него бил почеток на мудроста. Уште во училиштето се истакнувал со својата сесрдна побожност, со своите вонредни способности и со својата голема ученост. Силната желба за знаење го поттикнала да се запознае со секоја гранка на науката. Добро ја проучил сколастичката филозофија, црковното и граѓанското право, а особено законите на својата земја. Во неговата подоцнежна работа

дошла до израз важноста на неговото поранешно образование. Темелното познавање на филозофијата на неговото време му овозможило да ги открие нејзините грешки, а познавањето на државните и црковните закони го приготвило да земе учество во големата борба за граѓанска и верска слобода. Се служел не само со оружјето на Божјата реч, туку и со интелектуалната подготовка која се вооружил во школите, а што му помогнало да ја разбере тактиката на учените. Неговата генијалност и неговото широко интелектуално образование му осигуриле почит како кај пријателите, така и кај непријателите. Следбениците на Виклифа со задоволство гледале како нивниот јунак стои на прво место меѓу водечките умови на својот народ, и неговите непријатели не можеле да го озлогласат делото на реформацијата укажувајќи на незнаењето или на слабоста на нејзиниот водач.

Уште во училиштето Виклиф се посветил на проучување на Светото писмо. Во тоа време, кога Светото писмо постоело само на старите јазици, само образованите луѓе можеле да го најдат патот до изворот на вистината, а за необразованите таа останала скриена. Така е приготвен патот за идното реформаторско дело на Виклифа. Образованите луѓе ја проучувале Божјата реч и во неа ја нашле Божјата милост која е откриена таму. Во своите предавања тие ширеле знаење за таа вистина и така и другите ги поттикнувале да се вратат на живата Божја реч.

Кога Виклиф обрнал внимание на Светото писмо, почнал да го проучува исто толку темелно како што ги проучувал школските предмети. До тогаш чувствувал голема празнина што не можела да ја пополни ниту науката на схоластичарите ниту науката на црквата. Во Божјата реч го нашол она што порано напразно го барал. Тука се запознал со планот на спасението и со Христа како единствен посредник за човекот. Се посветил на Христовата служба и решил да ги објави вистините што ги открил.

Како и подоцнежните реформатори, Виклиф во почетокот на своето дело не предвидел каде тоа ќе го одведе. Тој не му се противставил на Рим со однапред изготвен план. Но преданоста кон вистината морала да го доведе во судир со заблудата. Колку појасно ги увидувал заблудите на папството, сè поревносно го објавувал учењето на Светото писмо. Видел дека Рим ја оставил Божјата реч за љубов на човечката традиција. Без страв ги укорувал свештениците што го отстраниле Светото писмо и сакал тоа повторно да му се даде на народот и неговиот авторитет повторно да се издигне во црквата. Бил способен и огнен учител и речит проповедник; неговиот секојдневен живот бил сведоштво во прилог на вистината што ја проповедал. Неговото познавање

Џон Виклиф бил весник на реформацијата не само за Англија туку и за целото христијанство. Големiot протест што го подигнал тој против Рим никогаши веќе не замолкнал. Овој протест предизвикал борба што им донела слобода на личноста, на црквите и на народите.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

на Светото писмо, моќта на неговото расудување, чистотата на неговиот живот, неговата непоколеблива храброст и праведност му осигуриле општа почит и доверба. Мнозина од народот биле незадоволни со својата поранешна вера кога го виделе беззаконието што владеело во Римската црква и со отворена радост ја примиле вистината што им ја откривал Виклиф; но папските водачи трепереле од гнев кога виделе дека овој реформатор има поголемо влијание од нив.

82 Виклиф бил вешт во откривањето на заблудите и бестрашно напаѓал многу злоупотреби што ги одобрувал Рим. Како царски капелан, станал смело против плаќањето на данок што го барал папата од англискиот крал и докажал дека папското присвојување на авторитет над световните владетели се противи не само на разумот туку и на откровението. Папските барања предизвикале во Англија голема огорченост, а учењето на Виклифа имало силно влијание врз водечките луѓе на нацијата. Кралот и благородниците се обединиле во негирањето на папската врховна власт и одбиле да му плаќаат на папата данок. Така во Англија ѝ бил нанесен голем удар на папската превласт.

Друго зло против кое реформаторот водел долга и решителна борба бил редот на калуѓери-питачи. Овие калуѓери ја преплавиле Англија и биле голема пречка за величината и за напредокот на народот. Производството, воспитувањето, моралот - сето тоа го почувствувало нивното штетно влијание. Калуѓерскиот живот на мрзливост и питање бил не само тежок товар за народните приходи, туку предизвикувал и презир кон корисната работа. Младината се деморализирала и се расипала. Под влијание на калуѓерите мнозина заминувале во манастирите и се посветувале на манастирскиот живот, и тоа го правеле без одобрение на родителите, дури и без нивно знаење и против нивна волја. Еден од поранешните великодостојници на Римската црква, воздигајќи го калуѓерскиот живот над должноста на детската љубов и послушност, изјавил: „Ако твојот татко би лежел пред твојата врата плачејќи и редејќи, и ако твојата мајка би го покажувала телото што те носело и градите што те доеле, не двоуми се да ги турнеш и да појдеш право кај Христа.“ „Со оваа страшна нечовечност“, како што ја нарекол подоцна Лутер, „која повеќе прилега на волк и на тиран отколку на христијанин и на човек, детските срца се стврднале кон своите родители“ (Barnas Sears, *The Life of Luther*, pages 70, 69).

83 Така папските водачи, како и некогашните фарисеи, ги газеле Божјите заповеди заради своите традиции, при што домовите останувале пусти и родителите без своите синови и ќерки.

Дури и студентите на универзитетите биле заведени со лажните претстави и наговарани да стапуваат во калуѓерските редови. Мнозина, гледајќи дека ја загубиле личната среќа и им нанеле жалост на родителите, подоцна се покајале; но еднаш фатени во мрежата, им било невозможно повторно да ја добијат својата слобода. Многу родители, плашејќи се од влијанието на калуѓерите, не ги праќале своите синови на универзитет. Како последица на тоа се намалил бројот на студентите што ги посетувале големите научни центри. Школите опаѓале и незнаењето преовладувало.

Папата на калуѓерите им дал право да исповедаат и да проштаваат гревови. Тоа станало извор на големо зло. Сакајќи да ги зголемат своите приходи, калуѓерите-питачи проштавале толку лесно што кај нив јуреле секакви злосторници да добијат проштавање, а како последица на тоа бргу почнале да се множат најстрашни пороци и злосторства. Болните и сиромасите се оставени да страдаат, а средствата што ги задоволувале нивните потреби оделе во рацете на калуѓерите кои со заплашување изнудувале од народот милостина, прогласувајќи ги за безбожни сите што одбиле да го даруваат нивниот ред. Наспроти нивното наводно сиромаштво, богатството на овие питачки редови постојано се зголемувало. Нивните величествени палати и раскошни гозби уште повеќе го истакнувале сиромаштвото на народот кое од ден на ден се зголемувало. И додека тие го поминувале времето во раскош и задоволства, во светот праќале неуки луѓе кои го забавувале народот со убави приказки, со легенди и со шеги и ги залажувале уште повеќе да им веруваат на калуѓерите. Покрај тоа, питачките редови влијаеле врз суеверната толпа да верува дека сета нивна религиозна должност се состои од тоа да ја признаваат врховната власт на папството, да ги почитуваат светците и да им даваат милостина на калуѓерите и дека тоа е доволно себеси да си обезбедат место на небото.

Учените и побожни луѓе попусто настојувале да го реформираат овој калуѓерски ред, но Виклиф, благодарение на својата извонредна проникливост, навлегол во коренот на злото и изјавил дека самиот систем е погрешен и дека треба да се укине. Настанале расправии и воскреснале многу прашања. Мнозина, гледајќи како калуѓерите ја обиколуваат замјата и продаваат папини прошталници, почнале да се сомневаат во тоа дека проштавање може да се купи за пари, и се прашувале нели е подобро проштавање да бараат од Бога наместо од римскиот понтифекс (види: Додаток, забелешка за 59. страница). Други се згрозувале над лакомството на калуѓерите кое не можело да се засити. Тие велеле: „Калуѓерите и свештениците на Рим ќе нè изедат како рак. Бог

нека нè ослободи, инаку народот ќе пропадне“ (D'Aubigne, b. 17, ch. 7). За да го оправдаат своето лакомство, овие калуѓери-питачи изјавувале дека тие го следат примерот на Спасителот, зашто и Тој и неговите ученици живееле од дарешливоста на народот. Ова тврдење било на нивна штета, зашто поттикнало мнозина да го проучуваат Светото писмо и сами да ја дознаат вистината, што на Рим не му било по волја. Луѓето биле упатени на Изворот на вистината, што Рим сакал да го скрие.

Виклиф почнал да пишува и да објавува расправи против калуѓерите не толку со цел да се препира со нив, туку вниманието на луѓето да го насочи кон учењето на Светото писмо и кон неговиот Автор. Изјавил дека папата нема поголема власт да проштава гревови или да исклучува од црквата отколку свештениците и дека никој не може да биде полноважно исклучен освен ако самиот навлече на себе Божје негодување. Ниту еден друг начин не би можел да биде поуспешен од овој со кој Виклиф презел акција да ја собори огромната градба на духовна и световна власт што ја подигнал папата и што држела во ропство милиони луѓе.

85 Виклиф повторно е повикан да ги брани правата на англиската круна против вpletкувањето на Рим. Како кралски пратеник, тој поминал две години во Холандија, каде што преговарал со претставниците на Рим. Тука стапил во врска со свештенството на Франција, на Италија и Шпанија; можел да види што се случува зад завесата и да запознае многу работи што инаку би му биле скриени да останал во Англија. Научил многу нешта што му помогнале во неговата подоцнежна работа. Преку тие претставници на папскиот двор можел да ја запознае вистинската природа и целта на хиерархијата. Враќајќи се во Англија, почнал да проповеда уште поотворено и со посилен жар; изјавил дека лакомството, горделивоста и лагата се богови на Рим.

Во една своја расправа, тој за папата и за неговите собирачи на данок се изразува вака: „Тие ги изнесуваат од нашата земја средствата наменети за сиромасите; годишно се одлеваат илјадници марки кралски пари за sacramенти и за духовни работи, а тоа не е ништо друго освен проклето кривоверство - симонија - во која тие го вовлекуваат целото христијанство. И навистина, кога нашата земја би имала голема планина злато, и кога од неа не би земал никој освен собирачите на горделивиот и световен понтифекс, со текот на времето таа планина би исчезнала, зашто тие ги земаат од нашата земја сите пари, а не ни даваат ништо друго освен Божје проклетство поради симонијата“ (John Lewis, *History of the Life and Sufferings of J. Wiclif*, page 37). Набргу по неговото враќање во Англија, кралот го именувал Виклифа за жупник

во Латерворт. Тоа било доказ дека кралот не бил незадоволен со неговиот отворен говор. Влијанието на Виклифа се чувствувало при донесувањето на решенија на дворот и при формирањето на верата на народот.

Набргу Рим почнал да го гаѓа со громови. Во Англија биле пратени три папски посланија: на универзитетот, на кралот и на високите свештеници; сите три посланија наредувале веднаш да се преземат решителни мерки со кои ќе се замолкне овој учител на кривоверството (Augustus Neander, *General History of the Christian Religion and Church*, period 6, sec. 2, pt. 1, par. 8; види и Додаток).

Пред да пристигнат тие пратеници, епископите во својата ревност го повикале Виклифа да се појави пред нив заради сослушување. Но Виклифа на судот го придружувале двајца најмоќни кнезови во кралството; народот, кој ја опкружил зградата и насила влегол во судницата, толку ги исплашил судиите, што истрагата била запрена и Виклиф можел мирно да си замине. Малку подоцна умрел Едвард III, кого во неговата старост епископите го поттикнувале против реформаторот, а кралски регент станал еден поранешен Виклифов заштитник.

86

Папските були што пристигнувале ја соочувале цела Англија со решителна заповед еретикот да се фати и да се затвори во темница. Тие мерки воделе точно на ломача. Се чинело дека тој ќе падне како плен на одмаздата на Рим. Но Оној што некогаш изјавил: „Не бој се, јас сум твој штит“, пак ја подал својата рака да го заштити својот слуга (1. Мојсеева 15,1). Настапила смрт, но не за реформаторот, туку за папата кој наредил Виклиф да се погуби. Гргур XI умрел, а свештениците, кои се собрале да го осудат Виклифа, се разотишле.

Божјето провидение и натаму ја штитело реформацијата што се раѓала. По смртта на Гргура, биле избрани двајца против-папи. Двете противнички сили, кои обете се нарекувале непогрешни, барале послушност (види: Додаток, забелешка за 50. страница). Секој папа ги повикувал верните да му помогнат во борбата против својот противник, зголемувајќи ги своите барања со страшни анатемии против својот противник, и со ветувања за небесна награда за сите свои помагачи. Овие настани во голема мера ја ослабиле папската власт. Противничките партии биле зафатени со меѓусебна борба и Виклиф извесно време бил оставен на мир. Од папа на папа летале анатемии и меѓусебни обвинувања, и во борбата за победа на нивните спротивни интереси биле пролеани потоци крв. Црквата ја поплавиле злосторства и скандали. Меѓутоа, реформаторот во тишина на својата црковна општина во Латерворт трудољубиво работел со цел вниманието на луѓето

да го одврати од папите кои меѓусебно војувале и да го насочи кон Исуса, Кнезот на мирот.

87 Раздорот на црквата со своите кавги и со својата расипаност го приготвил патот на реформацијата, овозможувајќи му на народот да ја запознае вистинската природа на папството. Во својата расправа „За раздорот на папите“ (On the Schism of the Popes), Виклиф ги повикувал луѓето сериозно да размислат дали двајцата папи ја зборуваат вистината кога еден со друг се нарекуваат антихрист. „Бог“, велел тој, „не сакаше подолго да трпи непријателот да владее само преку еден таков свештеник... туку дозволи меѓу нив да настане расцеп, та верните, во Христово име, да можат полесно да ги победат двајцата“ (R. Vaughan, *Life and Opinions of John de Wycliffe*, vol. 2, p. 6). Виклиф, како и неговиот Учител, им го проповедал евангелието на сиромасите. Бил незадоволен светлината на вистината да се шири само во скромните домови на неговата парохија во Латерворт и затоа решил вистината да ја однесе во сите делови на Англија. За да го постигне тоа, организирал група проповедници, едноставни и побожни луѓе кои ја љубеле вистината и не сакале ништо толку колку да ја рашират. Овие луѓе оделе на сите страни, ја проповедале вистината на плоштадите, на улиците во големите градови и по селата. Ги посетувале старите, сиромасите и болните и им ја објавувале радосната вест на Божјата милост.

Како професор по теологија во Оксфорд, Виклиф ја проповедал Божјата реч во салите на универзитетот. Тој толку верно им ја изнесувал вистината на своите студенти, што го нарекле „евангелски учител“. Но, најголемо дело на неговиот живот бил преводот на Светото писмо на англиски јазик. Во своето дело „За вистината и за значењето на Светото писмо“ изјавил дека има намера да го преведе Светото писмо за секој Англичанец на својот јазик да може да чита за прекрасните Божји дела.

88 Меѓутоа, одненадеж неговата работа била прекината. Иако уште немал шеесет години, интензивното учење, постојаната напорна работа и нападите од страна на неговите непријатели ја ослабиле неговата сила и тој предвреме остарел. Се разболел од една опасна болест. Веста за тоа ги израдувала калуѓерите. Мислеле дека тој горко ќе се покае за злото што ѝ го нанел на црквата и побрзале во неговата соба да ја слушнат неговата исповед. Четири верски редови пратиле свои пратеници кои, заедно со четири световни чиновници, го опкружиле овој човек за кого сметале дека се наоѓа на претсмртна постела. Му велеле: „Смртта ти е на усните, покај се за своите гревови во наше присуство и негирај го она што го зборувааше против нас.“

Реформаторот мирно слушал, а потоа го замолил својот слуга да го подигне на постелата и, насочувајќи го решително погледот кон тие што чекале негово откажување, им рекол со силен и цврст глас кој често ги присилувал да треперат: „Јас нема да умрам, туку уште ќе живеам и понатаму ќе ги жигосувам лошите дела на калуѓерите-питачи (D'Aubigne, b. 17, ch. 7). Збунети и вчудовидени со ваквиот одговор, калуѓерите бргу ја напуштиле собата. Зборовите на Виклифа се исполниле. Тој живеел и понатаму за да им го даде на своите сограѓани најсилното од сите средства против Рим - Светото писмо, тоа од небото одредено средство за ослободување, за просветлување и за преобратување на народот. За да се изврши тоа дело, било потребно да се совладаат големи пречки. Виклиф физички многу ослабел. Знаел дека му преостануваат за работа само уште неколку години. Го видел отпорот со кој ќе се судри, но охрабрен со ветувањето на Божјата реч, одел храбро напред. Особено Божјето провидение му ја сочувало неослабена интелектуалната моќ и богатото искуство и на тој начин го приготвило токму за ова најголемо негово дело. Додека во целото христијанство владеел немир, реформаторот во својата парохија во Латерворт, не обрнувајќи внимание на луѓата што беснеела надвор, му се посветил на своето избрано дело.

Најпосле работата била готова - првиот превод на Библијата на англиски јазик бил завршен. Сега реформаторот не се плашел ниту од затвор ниту од ломача. На англискиот народ му го предал во раце виделото што никогаш не смеело да се угасне. Давајќи им го на своите земјаци Светото писмо, тој сторил повеќе да се раскинат синцирите на незнаењето и порокот и својот народ да го ослободи и да го подигне, отколку што го сториле тоа најславните победи на бојното поле.

Бидејќи печатарската вештина била уште непозната, нови преписи на Библијата можеле да се добијат само со стрплив и напорен труд. Интересот за таа Книга бил толку голем, што мнозина доброволно се посветувале на нејзино препишување; но сепак, не можеле да ги задоволат сите што ја барале. Некои побогати купувачи сакале да го имаат целиот препис на Светото писмо. Други купувале само одделни делови на Божјата реч. Често се согласувале по неколку семејства да набават еден заеднички примерок. Така Виклифовиот превод на Библијата бргу го нашол патот до домовите на англискиот народ.

Обраќајќи му се на здравиот човечки разум, Виклиф го разбудил народот од неговата пасивна потчинетост на папските догми. Тој проповедал наука со која подоцна се одликувал протестантизмот: спасение со вера во Христа и непогрешност на

Светото писмо. Проповедниците што ги праќал тој го ширеле Светото писмо и реформаторските списи со таков успех што новата вера ја примиле речиси половината од англискиот народ.

Појавата на Светото писмо ги уплашила црковните водачи. Сега се сретнале со еден посилен противник од Виклифа, со противник против кој нивното оружје не користело многу. Во тоа време во Англија не постоел закон што би го забранувал Светото писмо, зашто тоа никогаш порано и не било објавено на народен јазик. Такви закони се издадени подоцна и биле строго применувани. Сепак, и покрај отпорот на свештениците, Божјата реч се ширела.

Повторно папските водачи планирале како да го замолкнат гласот на реформаторот. Три пати го викале на суд, но без успех. Прво еден епископски синод неговите списи ги прогласил за кривоверски и, придобивајќи го за себе младиот крал Ричард II, издејствувале кралски указ според кој мора да се затворат сите што се придржуваат кон забранетото учење.

По оваа одлука на синодот, Виклиф му се обратил на парламентот. Пред народното собрание смело ја обвинил хиерархијата и барал реформа на многу злоупотреби што ги одобрувала црквата. Со уверлива сила го опишал насилството и расипаноста на папската столица. Непријателите се збуниле. Бидејќи пријателите и помагачите на Виклифа биле присилени да се повлечат, со сигурност се очекувало и реформаторот, во својата длабока старост, кога ќе остане сам и без пријатели, да се поклати пред здружениот авторитет на кралската круна и папскиот престол. Но, наместо тоа, следбениците на Рим биле победени. Парламентот, возбуден од силниот говор на Виклифа, го повлекол едиктот за негово гонење и реформаторот повторно бил на слобода.

И третпат бил повикан на сослушување, и тоа пред највисокиот црковен суд во земјата. Тука нема да има никаква милост за кривоверството. Најпосле Рим ќе триумфира и делото на реформаторот ќе мора да застане. Така си мислеле следбениците на папата. Ако ја постигнат тие својата цел, Виклиф ќе биде присилен да се откаже од своето учење или да ја напушти судската сала и да му биде предаден на пламенот на ломачата. Но Виклиф не се откажал од своето учење; не сакал да биде лицемер. Храбро ја бранел својата наука и ги побивал клеветите на своите прогонувачи. Заборавајќи на себе и на својата положба, ги повикал своите слушатели пред Божјиот суд, мерејќи ги нивните лукавства и измами на вагата на вечната вистина. Во судската сала се чувствуваала сила на Светиот Дух. Присутните како да биле приковани за своите места со Божја сила. Се чинело дека се немоќни да го напуштат

местото. Зборовите на реформаторот ги пробивале нивните срца како стрели од Божјиот лак. Клеветите за кривоверство, што ги подигнале непријателите против него, тој со силна уверливост ги фрлил врз нив. Ги прашал присутните од кои причини се осмелиле да ги шират своите измами. - Заради добивка, да тргуваат со Божјата милост.

„Што мислите, со кого се борите“, ги прашал најпосле, „зар со еден старец кој со едната нога веќе е в гроб? Не! Вие се борите против вистината која е посилна од сите вас и која ќе ве победи!“ (Wylie, b. 2, ch. 13). Кога го кажал ова, излегол од судската сала и никој од неговите непријатели не се осмелил да го запре.

Делото на Виклифа било речиси довршено. Знамето на вистината што тој толку долго го носел, набргу ќе падне од неговите раце. Но уште еднаш морал да посведочи за евангелието. Вистината морала да се проповеда и среде тврдината на заблудата. Виклиф е повикан пред папски суд во Рим, кој толку често пролевал крв на светите. Реформаторот знаел каква опасност му се заканува и, наспроти тоа, тој би го прифатил повикот кога неговото патување не би го спречила парализа. Но, иако неговиот глас не можел да се слушне во Рим, тој можел да зборува преку писма, и веднаш решил да постапи така. Од својата жупа во Латерворт му упатил писмо на папата во кое, иако составено во учтив тон и во христијански дух, сепак, било остар прекор против суетата и горделивоста на папскиот престол.

Виклиф пишува: „Навистина се радувам што можам да му ја откријам и да му ја објавам на секој човек, а особено на римскиот епископ, мојата вера што ја сметам за здрава и вистинита, и верувам дека тој ќе биде готов да ја потврди верата што ја изнесувам или пак да ја поправи ако е погрешна.

Прво, јас верувам дека Христовото евангелие го опфаќа сиот Божји закон. Сметам дека римскиот епископ, до колку се смета за Христов заменик на земјата, повеќе од сите луѓе е врзан за овој закон на евангелието. Зашто, големината на Христовите ученици не се состоела од световно достоинство и чест, туку од целосно и точно следење на Христовиот живот и на неговите дела... За време на својот престој на земјата Исус бил мошне сиромашен. Отфрлал и одбивал секоја световна власт и чест...

Ниеден верник не треба да земе пример од папата или од кој и да е светец, освен во она во што тие земаат пример од Господа Исуса Христа. Петар и синовите на Зеведеј погрешиле стремејќи се кон световна чест, зашто не оделе по Христовите стапки; а таа грешка не трба да ја правиме и ние.

Папата треба секое земно богатство и власт да ѝ ги препушти на световната власт и целото свое свештенство да го насочува и да го упатува на тоа; зашто така правел Исус, а особено преку своите апостоли. Ако сум во заблуда во врска со некоја од овие точки, понизно ќе примам укор, па дури и смрт, ако е тоа потребно. Кога би можел, имам желба и волја лично да дојдам пред римскиот епископ; но Бог постапи со мене поинаку и ме научи повеќе да му се покорувам нему отколку на луѓето.“

Завршувајќи го писмото, рекол: „Да се молиме на Бога да влијае врз нашиот папа Урбан VI тој, заедно со своите свештеници, да земе пример од Господа Исуса Христа во животот и во карактерот, за да му дадат на народот здрава наука и сите заедно верно да одиме по неговите стапки“ (John Foxe, *Acts and Monuments*, vol. 3, pp. 49, 50). Така Виклиф им ја покажал на папата и на неговите кардинали Христовата благост и понизност, со што, не само ним, туку и на целото христијанство, им ја изнел разликата меѓу нив и Учителот, чишто претставници биле тие.

Реформаторот бил сигурен дека својата верност ќе ја плати со својот живот. Кралот, папата и епископите се здружиле да го унштат и се чинело дека тој најмногу за неколку месеци ќе го заврши својот живот на ломача. Но неговата храброст била непоколеблива. „Не е потребно човек да оди далеку за да бара круна на маченик“, велел тој. „Проповедај им го Христовото евангелие на горделивите епископи, и мачеништвото нема да те одмине. Да живеам и да молчам!? - Во никој случај! Нека падне ударот! Јас го чекам! (D'Aubigne, b. 17, ch. 8).

Но Божјето провидение сè уште го штитело својот слуга. Човекот кој цел живот стоел храбро бранејќи ја вистината, чијшто живот бил постојано во опасност, не смеел да падне како жртва на омразата на неговите непријатели. Виклиф никогаш не се обидува да се заштити себеси, но Бог бил негов заштитник. Во мигот кога неговите непријатели чувствуваа дека жртвата нема да им побегне, Божјата рака го засолнила надвор од нивниот досег. Токму кога Виклиф се приготвувал да дели вечера Господова во црквата во Латерворт, паднал одненадеж погоден од мозочен удар и набргу умрел.

Бог му го одредил на Виклифа неговото дело. Тој ја ставил речта на вистината во неговата уста и поставил стража околу него за таа реч да може да дојде во народот. Бог го пазел неговиот живот и ја продолжил неговата работа додека не бил поставен темелот на големото дело на реформацијата.

Виклиф дошол од мракот на средниот век. Пред него немало никого чијашто работа би го поттикнала на реформаторско дело.

Тој станал како и Јован Крстителот да изврши посебна мисија, да биде весник на новиот век. Системот на вистината што го изнесувал тој бил единствен и целосен, така што ниту подоцнежните реформатори не го надминале; а мнозина од оние што се појавиле околу сто години подоцна и не го достигнале. Тој положил толку широк и длабок темел, изградил толку цврста и сигурна скела, што неговите наследници не морале повторно да ја градат.

Големото движење што го почнал Виклиф за ослободување на умот и совеста, и за ослободување на народите кои толку долго биле впрегнати во триумфалната кола на Рим, имало свој корен во Библијата. Од неа извирале благослови кои како река на животот течеле од четиринаесеттиот век низ сите подоцнежни векови. Виклиф го прегрнал Светото писмо како вдahновено откровение на Божјата волја, како сигурно правило на верата и животот. Тој бил воспитан да ја почитува Римската црква како божествена установа и нејзиниот авторитет како непогрешен, и со слепа доверба да ја прима зацврстената илјадагодишна наука и обичаи. Но сето тоа го напуштил за да ја слуша само Божјата реч. Народот го упатувал Светото писмо да го прима како врховен авторитет. Наместо да го слуша гласот на црквата кој зборува преку папата, изјавил дека единствен авторитет е Божјиот глас кој ни зборува преку неговата Реч. Учел дека Библијата е совршено откровение на Божјата волја, а Светиот Дух нејзин единствен толкувач и дека со лично проучување на нејзината наука секој треба да ги запознае своите должности. Така ги одвраќал срцата на луѓето од папата и од црквата и ги упатувал на Божјата реч.

Виклиф бил еден од најголемите реформатори. Малку има такви кои го достигнале во интелектуалната способност, во јасноста на мислите, во цврстината да ја одржи вистината и во храброста со која се бранел. Чистотата на животот, неуморната трудољубивост во проучувањето и во работата, неизвалканата чесност, љубовта слична на Христовата и верноста во службата - биле одлики на овој вистински реформатор. Овие својства тој ги развил наспроти духовната темнина и моралната расипаност на векот во кој живеел.

Карактерот на Виклифа е доказ за воспитната и преродбенската сила на Светото писмо. Светото писмо направило од него таков човек. Настојувањето да се сфатат големите вистини на божественото откровение, на сите способности им дава свежина и сила. Тоа го развива умот, го изострува духот и му дава зрелост на расудувањето. Проучувањето на Светото писмо облагородува секоја смисла, секое чувство и секој стремеж повеќе отколку кое и да е друго проучување. Тоа им дава цврстина на одлуките, трпение,

храброст и духовна сила; тоа го облагородува карактерот и ја посветува душата. Сериозното и понизно проучување на Светото писмо го поврзува истражувачот со бесконечниот Ум. Таквото проучување на светот би му дало луѓе со посилен и со поактивен ум и со поблагородни начела од кога било што го дало најдоброто образование кое го овозможува човечката филозофија. „Објавувањето на твоите зборови“, кажува Давид, „просветлува и на скромните мудрост им дава“ (Псалм 119,130).

95 Вистините што ги изнесувал Виклиф се ширеле извесно време. Неговите следбеници, познати под името „виклифовци“ и „лоларди“, ја обиколиле не само Англија, туку и другите земји, проповедајќи ја веста на евангелието. Сега, откако нивниот водач не бил веќе меѓу нив, проповедниците работеле со уште поголема ревност од порано, и мноштво свет доаѓал да ја слуша нивната наука. Меѓу обратените имало приличен број благородници, па дури и сопругата на кралот. На многу места се забележувала реформа во обичаите, а идолопоклоничките симболи на Римската црква биле отстранети од црквите. Но, набргу против сите што се осмелиле да ја примат Библијата како свој водич се подигнала немилосрдна луѓа на прогонство. Англиските кралеви, сакајќи да го зацврстат својот престол со поддршка на Рим, не се колебале да ги жртвуваат реформаторите. Првпат во историјата на Англија била одредена смрт на ломача за учениците на евангелието. Непрекратно се нижеле мачеништва. Бранителите на вистината, гонети и мачени, можеле да пекаат само пред Господа над војските. Гонети како непријатели на црквата и предавници на кралството, тие продолжиле да проповедаат потајно, криејќи се во скромните станови на сиромасите, а често и во некоја јама или пештера.

Наспроти бесот на прогонството, со векови продолжил мирниот, предан, сериозен и стрплив отпор против расипаноста во верата. Христијаните во тоа почетно време не ја познавале целосно вистината, но научиле да ја сакаат Божјата реч, да живеат според неа и стрпливо да страдаат за неа. Мнозина за Христовото дело го жртвувале своето земно богатство, како што го правеле тоа учениците во апостолските денови. Тие што не биле протерани од своите домови, радосно им помагале на своите браќа во изгнанство; а кога и самите биле протерани, со радост ја делеле судбината на изгнаниците. Навистина, илјадници, застрашени со бесот на прогонувачите, својата слобода ја искупиле со жртвување на верата и го напуштале затворот облечени во покајничка облека за да го покажат своето откажување од верата. Но не бил мал бројот на тие - меѓу кои имало луѓе како со благородничко така и со скромно потекло - кои храбро сведочеле за вистината, затворени

во темнички ќелии, во „лолардските кули“, среде маки и пламен, радувајќи се што се достојни да имаат „заедница во Христовите маки“ (Филипјаните 3,10).

Следбениците на Рим немале можност да ги исполнат своите намери против Виклифа додека тој бил жив, и нивната омраза не можела да стивне сè додека Виклифовото тело лежело мирно в гроб. Со одлука на црковниот собор во Констанца, четириесет години по неговата смрт, ги спалиле неговите коски и пепелта ја фрлиле во блискиот поток. Еден стар писател кажува: „Потокот го однел неговиот прав во Авон, Авон во Северн, Северн во Бристолскиот залив, а овој во океанот. Така пепелта на Виклифа станала симбол на неговото учење што се раширило низ цел свет“ (T. Fuller, *Church History of Britain*, b. 4, sec. 2, par. 54). Неговите непријатели не ја разбрале симболичката смисла на ова свое одвратно дело.

96

Благодарение на Виклифовите списи, Јан Хус од Чешка се откажал од многу заблуди на Римската црква и почнал реформација. Така е посеано семето на вистината во овие две меѓусебно оддалечени земји. Од Чешка делото се раширило во други земји и вниманието на луѓето било насочено кон Божјата реч која долго била заборавена. Божествената рака го подготвила патот за големата реформација.

ХУС И ЈЕРОНИМ

97 Евангелието во Чешка стигнало уште во деветтиот век. Светото писмо било преведено и богослужението се одржувало на народен јазик. Но, како растела папската власт, Речта Божја сè повеќе била засенувана. Гргур VII, кој имал цел да ја урне горделивоста на кралевите, во иста мера настојувал да го подјарми и народот. За таа цел издал декрет со кој забранил вршење на служба во црквата на чешки јазик. Папата изјавил дека „на Семожниот му е угодно богослужението да се врши на еден непознат јазик, зашто непочитувањето на ова правило предизвикало многу зла и ереси“ (Wylie, b. 3, ch. 1). Така Рим одредил да се угасне светлината на Божјата реч и народот да остане во темнина. Но небото предвидело други средства да се сочува црквата. Многу валденжани и албинжани, протерани од Франција и Италија, дошле во Чешка. Иако не се осмелиле да проповедаат јавно, сепак, потајно ревносно работеле. И така вистинската вера се чувала од столетие во столетие.

Уште пред Хус, во Чешка се појавиле луѓе кои отворено ја осудувале расипаноста на црквата и пороците на народот. Нивните протести предизвикувале општо внимание. Римската хиерархија, плашејќи се за својата власт, почнала да ги прогонува 98 учениците на евангелието. Ова ги присилило верните своите богослуженија да ги одржуваат во шумите и планините, но и таму биле прогонувани, а многу и убиени. Подоцна излегол декрет според кој сите што ќе ја напуштат римската религија ќе бидат спалени. Иако христијаните ги жртвувале своите животи, сепак, верувале во победа на своето дело. Еден од оние што учеле дека спасението може да се добие само со вера во распнатиот Спасител, пред смртта изјавил: „Гневот на непријателот на вистината сега има превласт над нас, но така нема да биде секогаш; ќе стане еден меѓу обичниот народ, без меч и власт, против кого тие ќе бидат немоќни“ (Wylie, b. 3, ch. 1). Времето на Лутера сè уште било далеку, но уште сега се јавил еден глас чиешто сведоштво против Рим ќе го потресе светот.

Јан Хус имал скромно потекло; со смртта на татко му рано останал сираче. Неговата побожна мајка воспитувањето во Господовиот страв го сметала за најскапоцено наследство и затоа настојувала тоа наследство да му го осигури на својот син. Хус најпрво учел во провинциско училиште, а потоа, како добар ученик, е примен на универзитетот во Прага. Мајка му го придружувала на патот; таа, како сиромашна вдовица, не можела на својот син да му даде никаков дар ниту пари, но кога дошле близу до големиот град, клекнала крај момчето без татко и го молела небесниот Отец да го излее врз него својот благослов. Оваа мајка и не наслутовала како нејзината молитва ќе биде примена!

На универзитетот Хус набргу се истакнал со својот неуморен труд и со своето брзо напредување, а неговиот беспрекорен живот и љубезност му прибавиле општа почит. Како предан син на Римската црква, ревно ги барал духовните благослови што му ги ветувала таа. При една јубиларна свеченост тој се исповедал, ги дал своите неколку последни парички и се придружил кон процесијата за да го добие ветеното проштавање. По завршените студии стапил во редовите на свештеничкиот сталеж каде што бргу стекнал висок углед. Набргу е повикан на кралскиот двор; именуван е за професор, а потоа за ректор на универзитетот на кој ги завршил своите студии. За неколку години сиромашниот ученик, кој студирал на трошок на универзитетот, станал гордост за својата земја, а неговото име станало славно во цела Европа.

99

Меѓутоа, на едно друго подрачје Хус почнал реформаторско дело. Неколку години по своето посветување за свештеничка служба бил именуван за проповедник на Витлеемската капела. Втемелувачот на оваа капела за мошне важна работа го сметал проповедањето на Светото писмо на народен јазик. Овој обичај во Чешка се одржал наспроти противењето на Рим. Сепак, непознавањето на Божјата реч било големо, а меѓу луѓето од сите сталежи владееле најлоши пороци. Хус храбро станал против тие зла, служејќи се со Божјата реч за да ги истакне начелата на чистотата и вистината и да ги влее во срцата на своите слушатели.

Еден граѓанин на Прага, Јероним, кој подоцна тесно се здружил со Хус, кога се вратил од Англија ги донел Виклифовите списи. Кралицата на Англија, која го прифатила Виклифовото учење, била чешка принцеза и со нејзино влијание списите на реформаторот се рашириле во нејзината татковина. Хус ги читал со големо интересирање; уверен дека нивниот автор бил искрен христијанин, со наклоност гледал на реформите што ги застапувал Виклиф. Така Хус, и не забележувајќи, веќе пошол по патот што ќе го одведе далеку од Рим.

Отприлика во тоа време во Прага дошле двајца учени странци од Англија кои ја примиле светлината и дошле да ја рашират во оваа оддалечена земја. Бидејќи отворено ја напаѓале превласта на папата, набргу властите им наредиле да замолчат; но тие не сакале да ја прекинат својата работа и истата ја продолжиле на друг начин. Бидејќи биле не само проповедници, туку и добри уметници, го користеле својот талент. На еден сид, пристапен за народот, насликале две слики. Едната го прикажувала Исуса како влегува во Ерусалим, „кроток, јавајќи на магаре“ (Матеј 21,5), придружуван од неговите ученици, облечени во изветвени патнички облеку и боси. Другата слика ја прикажувала папската процесија - папата облечен во својата најраскошна облеку, со трикратна круна на главата, како јава на величествено накитен коњ, пред кој одат трубачи, а го придружуваат кардинали и епископи во раскошни облеку.

Тоа била проповед што на себе го привлечла вниманието на сите слоеви на народот. Толпи се собирале пред овие слики, чијашто поука секој ја разбрал. Мнозина биле длабоко трогнати од спротивноста меѓу благоста и понизноста на големиот Учител и горделивоста на папата, таканаречениот негов слуга. Во Прага завладеала голема возбуда и по кратко време странците се увериле дека е во интерес на нивната безбедност да си заминат. Но, науката што ја изнесувале тие не паднала во заборав. Нивните слики оставиле длабок впечаток врз Хуса и го поттикнале кон внимателно проучување на Светото писмо и на Виклифовите списи. Иако уште не бил приготвен да ги прифати сите реформи што ги застапувал Виклиф, сепак, појасно го согледал вистинскиот карактер на папството и со поголема ревност ја укорувал горделивоста, суетата и расипаноста на свештенството.

Од Чешка светлината се раширила во Германија. Поради немирите на прашкиот универзитет, стотици германски студенти ја напуштиле Прага. Мнозина од нив своите први сознанија за Библијата ги примиле од Хуса и, враќајќи се во својата татковина, во неа го ширеле евангелието.

Веста за настаните во Прага стигнала до Рим, и набргу Хус бил повикан да излезе пред папата. Да се освие на овој повик би значело да се изложи на сигурна смрт. Чешкиот крал и кралица, универзитетот, членовите на благородништвото и државните функционери му упатиле молба на папата на Хуса да му се дозволи да остане во Прага и да му одговори на Рим преку еден пратеник. Наместо да ја задоволи оваа молба, папата Хуса го осудил, а градот Прага го ставил под проклетство.

Оваа осуда во тоа време предизвикала голема возбуда. Церемониите што го придружувале изрекувањето на таа осуда биле такви што предизвикувале ужас кај народот кој во папата гледал Божји намесник кој ги има клучевите од небото и од пеколот и кој има власт да изрече како световни, така и духовни казни. Се верувало дека небесната врата е затворена за оној крај што е под проклетство и дека мртвите се исклучени од становите на блаженството, додека не му се допадне на папата да ја симне анатемата. Во знак на оваа страшна несреќа биле запрени сите религиозни служби. Црквите биле затворени. Венчавките се извршувале во црковното двориште. Мртвите, чијшто закоп бил забранет на посветено место, се закопувани без вообичаените погребни обреди, во ендеци или на разни полиња. Делувајќи со овие мерки врз мечтата, Рим настојувал да завладее со совеста на луѓето.

Во Прага настанале немири. Мнозина го обвинувале Хуса како причина за сите несреќи и барале да биде предаден на одмаздата на Рим. За да ја стивне луѓата, реформаторот за извесно време се повлекол во своето родно село. Од таму им пишувал на своите пријатели во Прага. „Се повлекол од вашата средина за да го послушам Христовиот совет и да го следам неговиот пример, да не им дадам можност на грешните да навлечат на себе вечна пропаст и да не бидам за побожните причина за жалост и прогонство. Се повлекол исто така за безбожните свештеници да не го забранат потполно проповедањето на Божјата реч и вие да не бидете лишени поради мене од божествената вистина за која, со Божја помош, готов сум да умрам“ (*Bonnechose, The Reformers Before the Reformation*, vol. 1, p. 87). Хус не престанал да работи, ами патувал по околината и им проповедал на тие што сакале да го слушаат. На овој начин мерките што ги презел папата за да го спречи ширењето на евангелието станале причина за негово уште поголемо ширење. „Затоа ние не можеме ништо против вистината, туку само за вистината“ (2. Коринќаните 13,8).

„Во оваа фаза на својот живот Хус, се чини, поминувал низ тешка душевна борба. Иако црквата со своите напади сакала да го уништи, сепак, тој не го отфрлил нејзиниот авторитет. За него таа сè уште била Христова невеста, а папата Божји претставник и намесник. Хус се борел против злоупотребите на авторитетот, а не против самиот авторитет. Ова предизвикало страшна борба меѓу она што му го зборува разумот и она што го барала неговата совест. Ако авторитетот е праведен и непогрешен, како што верувал, зошто тогаш нешто го гони да не му се покори? Да го послуша, јасно видел, би значело да греши; но зошто послушноста

кон една непогрешна црква би донесувала такви последици? Тоа бил проблем што не можел да го реши; тоа било сомневање што постојано го мачело. Сепак, му се сторило дека нашол решение, припомнувајќи си како во времето на Спасителот свештениците на црквата, станувајќи неверни, го користеле својот законит авторитет за незаконити цели. Оваа мисла го поттикнала да го прифати и на другите да почне да им го изнесува начелото дека само науката на Светото писмо, усвоена преку разумот, треба да ѝ служи како водич на нашата совест; или, со други зборови, дека само Бог е непогрешен водич кој зборува во својата Реч, а не црквата, која зборува преку своето свештенство“ (Wylie, b. 3, ch. 2).

По извесно време возбудата во Прага стивнала и Хус се вратил во Витлеемската капела каде што продолжил да ја проповеда Божјата реч со уште поголема ревност и храброст. Неговите непријатели не го гледале рамнодушно. Тие биле силни; но кралицата, многу благородници и мнозина од народот биле на негова страна. Споредувајќи ја неговата чиста наука и неговиот свет живот со ниските догми што ги проповедале римските свештеници и со скржавоста и расипаноста во која живееле тие, мнозина сметале дека е чест да бидат со реформаторот.

103 Досега Хус бил сам, а од овој миг негов соработник станал Јероним, кој во Англија го примил Виклифовото учење. Тие од сега биле неразделни дури ни во смртта. Надарен со сјајни таленти, со ретка речитост и со голема ученост, Јероним го имал сè она што било потребно да се придобие наклоноста на народот; но, во доблестите од кои се состои вистинскиот карактер, Хус бил поголем од него. Неговото мирно расудување го стивнувало немирниот дух на Јеронима, кој со вистинска понизност ја признавал неговата вредност и ги прифаќал неговите совети. Со здружени напори на обајцата, реформацијата се ширела уште побргу.

Бог го расветлил умот на овие избрани луѓе, така што многу заблуди на Рим им станале јасни. Но тие не ја примиле сета светлина што требало да му се објави на светот. Преку овие свои слуги Бог го изведувал народот од мракот на римските заблуди, но внимателно, чекор по чекор, водејќи сметка за многубројните и сериозни пречки што уште требало да се пребродат. Како пладневниот сјај на сонцето што ги заслепува оние кои долго биле во темнина, така и нив би ги заслепило виделото кога би им било откриено наеднаш во целост. Затоа на овие водачи Бог им ја откривал вистината малку по малку, во онаа мера во која народот можел да ја прими. Во идните векови требало да дојдат други верни работници што ќе го водат народот понатаму на патот на реформата.

Во црквата сè уште траел раздор. Три папи се бореле за првенство и нивните борби христијанството го исполнувале со злосторство и со буни. Бидејќи биле незадоволни со фрлањето на проклетство како средство во меѓусебната борба, посегнале по световно оружје. Секој од нив настојувал да набави оружје и да собере војска, но бидејќи тоа барало големи суми пари, за таа цел продавале црковни положби, повластици и црковни благослови (види: Додаток, забелешка за 59. страница). Свештениците, следејќи го примерот на своите претпоставени, се служеле со симонија и со војна за да ги понижат своите соперници и да ја засилат својата власт. Хус од ден на ден сè посилено грмел против пороците што се трпеле во име на религијата, и народот отворено ги обвинувал римските водачи за причината на бедата што го преплавила христијанството.

Пак се чинело дека градот Прага се наоѓа на прагот на крвав судир. Како и порано, Божјиот слуга бил обвинет како „оној што му носи несреќа на Израел“ (1. Царевите 18,17). Врз градот пак бил фрлен интердикт и Хус повторно се повлекол во своето родно село. Дошол крај за проповедите што толку верно ги изнесувал во својата мила Витлеемска капела. Сега требало од една поголема проповедална да му зборува на целото христијанство пред да го положи својот живот како сведок на вистината. 104

За да се излекуваат злата што ја мачеле тогаш Европа, повикан е општ црковен собор во Констанца. Соборот, по желба на царот Сигисмунд, го свикал папата Јован XXIII, еден од тројцата сопернички папи. Свикувањето на соборот не било по волја на папата Јован, чијшто карактер, политика и приватен живот не можеле да ја издржат критиката, па макар таа да доаѓала од страна на прелатите со толку слаб морал какво што воопшто било свештенството во тоа време (види: Додаток). Сепак, тој немал смелост да ѝ се противстави на волјата на Сигисмунда.

Главна цел на овој собор била да му стави крај на раздорот во црквата и да го искорени кривоверството. Затоа на соборот биле повикани двајцата сопернички папи и главниот пропагатор на новата вера, Јан Хус. Првите, плашејќи се за својата безбедност, не дошле на соборот лично, туку нивни пратеници. Папата Јован XXIII, иако самиот го свикал соборот, дошол во Констанца со голем страв. Наслутувал дека царот потајно приготвува план да го собори и се плашел дека ќе биде повикан да одговара за пороците со кои ја обесчестил папската тијара и за злосторствата со кои ја стекнал. Но сепак, влегол во Констанца со голема помпа, во придружба на членовите на високото свештенство и на дворската свита. Сите свештеници и градски великодостојници,

со мноштво народ, излегле пред него да му посакаат добредојде. Над неговата глава четири високи службеници носеле златен балдахин. Пред него е носена хостија, а раскошната облека на кардиналите и благородниците уште повеќе го зголемувале сјајот на придружбата.

Во исто време кон Констанца се приближувал друг патник. Хус бил свесен за опасноста што му се заканува. Простувајќи се со своите пријатели како човек кој смета дека нема да ги види повеќе, се упатил по својот пат, чувствувајќи дека тој го води на ломача. Иако добил гарантно писмо од чешкиот крал, и исто така друго гарантно писмо од кралот Сигисмунд за време на патувањето, сепак, сите свои работи ги средил така како да го чека смрт.

Во едно писмо што им го упатил на своите пријатели во Прага, го напишал следното: „Браќа мои, јас поаѓам со едно гарантно писмо од кралот да ги сретнам моите безбројни и смртни непријатели... Јас исцело се потпирам врз Семожниот Бог и мојот Спасител и се надевам дека Тој ќе ги слушне вашите сесрдни молитви и дека ќе ми даде ум и мудрост за да можам да им преодолеам, дека ќе ми го подари својот Свети Дух за да ме утврди во својата вистина за да можам храбро да ги поднесам искушенијата, темница и, ако биде потребно, и маченичка смрт. Исус Христос страдал заради своите избрани, па зар тогаш да се чудиме што ни оставил пример за нашето спасение да поднесуваме сè стрпливо. Тој е Бог, а ние негови созданија; Тој е Господ, а ние негови слуги; Тој е Учител на светот, а ние ништожни смртници; нему ништо не му треба, а нам ни е потребно сè; Тој страдал, тогаш зошто не би страдале и ние, особено ако тоа страдање е за наше исчистување. Затоа, драги пријатели, ако мојата смрт би му послужила нему на слава, тогаш молете се таа да дојде што побргу и Господ да ми помогне да можам да ги поднесам храбро сите неволји. Но, ако е подобро да ви се вратам вам, да му се молиме на Бога да можам да се вратам неизвалкан од овој собор, односно, да не покажам ниту една вистина на евангелието за да им оставам добар пример на моите браќа. Можеби вие нема веќе да го видите моето лице во Прага, но, ако дозволи волјата на семожниот Бог да ви се вратам, тогаш да појдеме напред со срце поцврсто во познавањето на неговиот закон и во љубовта кон Бога“ (Vonnechose, vol. 1, pp. 147, 148).

Во друго писмо, упатено на еден свештеник кој станал ученик на евангелието, Хус зборува со длабока понизност за своите слабости, обвинувајќи се себеси дека „со задоволство носел богати облеку и дека често времето го трошел на безвредни работи“. Потоа го додава овој трогателен совет: „Славата Божја,

спасението на душите и работата нека бидат твоја главна грижа, а не поседот на црковните добра и имотот. Внимавај да не ја украсуваш својата куќа повеќе отколку својата душа; вложи најголем напор за својата духовна зграда. Биди благ и понизен со сиромасите и немој да ги трошиш своите добра на гозби. Ако не го поправиш својот живот и ако не се воздржиш од она што е излишно, се плашам дека ќе бидеш тешко казнет како јас, кој сум го правел тоа, заведен со навиката и збунет со горделивиот дух... Ти ја знаеш мојата наука, зашто ги примаше моите поуки уште од детството и затоа не е потребно да ти пишувам повеќе; но јас те заколнувам со милоста на нашиот Спасител да не земаш пример од мене во никаква суета во која си видел да сум паднал.“ Намотот на писмото додал: „Те заколнувам, мој пријателе, да не го кршиш овој печат додека не бидеш сигурен дека сум мртов“ (Bonnehose, vol. 1, pp. 148,149).

На својот пат Хус насекаде видел знаци дека неговата наука надалеку е раширена и можел да се увери колкав интерес владее за неговото дело. Народот се собирал да го поздрават, а во некои градови високите градски службеници го придружувале на улиците.

Кога дошол во Констанца, Хус најпрво уживал целосна слобода. Покрај гарантното писмо на кралот, папата му ветил своја лична заштита. Но, наспроти сите тие многубројни и свечени изјави, реформаторот набргу бил уапсен на заповед на папата и кардиналите и бил фрлен во една грозна темница. Подоцна е преместен во една силна тврдина на другиот брег на Рајна и таму задржан како затвореник. На папата ниту најмалку не му користела неговата вероломност, зашто набргу и самиот бил фрлен во истиот затвор (Исто, vol. 1, p. 247). Соборот пронашол дека е виновен за страшни злосторства, како што се убиство, симонија, прелуба и „за гревови што се незгодни да се споменуваат“. Тоа била одлука на соборот, и папата Јован XXIII бил лишен од тијарата и фрлен во затвор. Противпапите исто така биле соборени и на нивно место бил избран нов папа.

Иако самиот папа бил обвинет за многу поголеми злосторства од оние што Хус им ги ставил на товар на свештениците и поради кои барал реформа, сепак, истиот собор што го соборил папата, решил да го погуби реформаторот. Апсењето на Хус предизвикало голема огорченост во Чешка. Силното благородништво му упатило на соборот остар протест против таа навреда. И царот, кој не сакал да се погази неговото гарантно писмо, им се противставил на спетките на непријателите на реформаторот. Но, непријателите на реформаторот биле полни со омраза и решителни. Тие ги

искористиле предрасудите на царот Сигисмунд, неговиот страв и неговата ревност за црквата. Навеле опширни докази дека „не мора да се одржи дадениот збор на кривоверецот или на лицето што е ставено под сомнение поради кривоверство, па макар тоа да има гарантно писмо од цар или од крал“ (Jacques Lenfant, *History of the Council of Constance*, vol. 1, p. 516).

Изнемоштен од болест и од затворот - зашто влажниот и нечист темнички воздух предизвикал треска што речиси го покосила - Хус најпосле бил изведен пред соборот. Врзан во синцири стоел пред царот кој се заколнал со својата чесна и света вера дека ќе го штити. За време на своето второ сослушување, реформаторот цврсто ја бранел вистината и во присуство на собраните црковни и државни великодостојници упатил свечен и сериозен протест против расипаноста на свештенството. Кога го повикале да избере дали ќе се откаже од своето учење или ќе претрпи смрт, тој избрал маченичка смрт.

Божјата милост го крепела и, во текот на тие неколку седмици на страдања што ѝ претходеа на конечната пресуда, неговата душа ја исполнувал небесен мир. „Ова писмо го пишувам во затвор и во синцири“, му пишувал на еден свој пријател, „очекувајќи ја мојата утрешна смртна пресуда со целосна доверба дека Бог нема да ме остави и дека нема да дозволи да се откажам од неговата Реч или да ги признам грешките што злобно ми се подметнати од лажните сведоци. Кога ќе се видиме во среќната вечност, ќе дознаете со каква милост ме удостоил Бог во моите страшни искушенија“ (Jacques Lenfant, *History of the Council of Constance*, vol. 1, p. 516).

108 Во својата мрачна ќелија Хус ја предвидел победата на вис-тинската вера. Сонувал како се вратил во својата Витлеемска капела, каде што го проповедал евангелието, и ги видел папата и неговите бискупи како ги бришат Христовите слики што ги нацртал тој на нејзините ѕидови. „Овој сон го ожалостил, но следниот ден видел многу уметници како цртаат слики во уште поголем број и со поубави бои. Штом ја свршиле својата работа, опколени со голема маса свет, уметниците повикале: „Нека дојдат сега папите и епископите! Тие никогаш нема да го избришат ова!“ Размислувајќи за својот сон, реформаторот пишувал: „Јас сметам дека навистина Христовиот лик не може никој да го избрише. Тие сакаат да го уништат, но проповедници, подобри од мене, него пак ќе го насликаат во сите срца“ (D'Aubigne, b. 1, ch. 6).

Хус за последен пат е изведен пред соборот. Тоа било големо и сјајно собрание - царот, државните кнезови, кралски пратеници, кардинали, епископи и свештеници и огромно мноштво народ што дошло да види што ќе се случи. Од сите страни на христијанството

„Обајцата (Хус и Јероним) појдоа храбро во смрт.
Се приготвија за оѓан како да одат на свадбена
свеченост. Не испуштија ниту еден извик на болка.
Коѓа пламенот се издиѓнуваше, почнаа да пеат химни
и одвај силата на оѓнот можеше да го замолкне
нивното пеење.“

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

се собрале сведоци на оваа прва голема жртва во долгата борба со која требало да се извојува слобода на совеста.

Повикан уште еднаш да се изјасни за својата последна одлука, Хус не се откажал и, насочувајќи го својот прониклив поглед кон царот, кој својот даден збор толку срамно го погазил, изјавил: „Јас дојдов на овој собор по своја желба, под јавна заштита и на чесен збор на царот кој е присутен овде“ (Bonnehose, vol. 2, p. 84). Сите присутни го насочиле погледот кон Сигисмунда и виделе како неговото лице го покрило длабоко црвенило.

109 Кога била изречена смртната пресуда, почнала церемонија на деградација. Епископите својот заточеник го облекле во свештеничка облека. Земајќи ја свештеничката облека, Хус рекол: „Нашиот Господ Исус Христос бил наметнат со бела наметка во знак на понижување, кога Ирод го довел пред Пилата“ (Исто, vol. 2, p. 86).

Кога повторно го повикале да се откаже, тој, обраќајќи му се на народот, одговорил: „Со какво лице би можел да го гледам небото? Со какво око би можел да го погледнам мноштвото народ на кого му го проповедав чистото евангелие? Не! Јас мислам дека нивното спасение е поважно од моето бедно тело што е сега осудено на смрт.“ Тогаш почнале од него да соблекуваат делови од облеката и секој бискуп изговарал по едно проклетство, извршувајќи го својот дел на церемонијата. На главата му ставиле капа од хартија во вид на митра, со натпис „архиеретик“, на која биле насликани страшни ѓаволи. Хус извикнал: „Со радост ќе ја носам оваа круна заради тебе, о Исусе, кој заради мене си носел трнов венец.“

Кога го облекле така, епископите кажале: „Сега твојата душа му ја предаваме на ѓаволот.“ „А јас“, рекол Хус, подигајќи го погледот кон небото, „мојот дух го предавам во твои раце, о Исусе, кој си ме откупил“ (Wylie, b. 3, ch. 7).

Тогаш им го предале на световните власти и го одвеле на губилиште. По него одела огромна поворка вооружени војници, свештеници и раскошно облечени бискупи, кон која се придружиле жителите на Констанца. Кога го врзале за столбот на ломачата и кога сè било готово огнот да се запали, уште еднаш го повикале маченикот да го спаси својот живот, откажувајќи се од своите заблуди. Хус одговорил: „Од какви заблуди да се откажам? Не се чувствувам ниту малку виновен. Го повикувам Бога за сведок дека сè што сум го проповедал и што сум го пишувањето има за цел да ги оттргне душите од гревот и пропаста; затоа, со голема радост и со својата крв ќе ги запечатам вистините што сум ги проповедал и за кои сум пишувањето“ (Исто, b. 3, ch. 7). - Кога го обвил пламе-

нот, почнал да пее: „Исусе, сине Давидов, смилувај ми се!“ - и така продолжил сè додека неговиот глас не замолкнал за секогаш.

Дури и неговите непријатели биле восхитени со неговото јунаштво. Еден огнен папски писател, опишувајќи ја маченичката смрт на Хус и Јероним, кој умрел малку подоцна, вели: „Обајцата појдоа храбро во смрт. Се приготвија за оган како да одат на свадбена свеченост. Не испуштија ниту еден извик на болка. Кога пламенот се издигнуваше, почнаа да пеат химни и одвај силата на огнот можеше да го замолкне нивното пеење“ (Исто, б. 3, ch. 7). 110

Кога телото на Хус наполно изгорело, неговиот пепел, заедно со земјата под него, бил собран и фрлен во Рајна која го однела во океан. Напрасно неговите непријатели верувале дека ја искорениле вистината што ја проповедал тој. И не насетиле дека пепелот, однесен в море, ќе биде семе посееано во сите земји и дека во оддалечените краишта ќе донесе обилни плодови во чест на вистината. Гласот што се слушнал во салата на соборот во Констанца произвел одглас што ќе се слушне низ сите идни векови. Хус го немало веќе, но вистината за која тој умрел не можела да исчезне. Неговиот пример на вера и постојаност храбрел мнозина цврсто да стојат со вистината, наспроти маките и смртта. Неговото погубување на цел свет му ја открила страшната свирепост на Рим. Непријателите на вистината несвесно го помогнале напредувањето на делото што напрасно настојувале да го уништат.

Во Констанца требало да биде подигната уште една ломача. Во прилог на вистината морала да сведочи крвта на уште еден сведок. Простувајќи се со Хус пред неговото заминување, Јероним го советува да биде храбар и постојан, уверувајќи го дека ќе му дојде на помош ако падне во некаква опасност. Дознавајќи дека реформаторот е уапсен, верниот ученик веднаш се приготвил да го исполни своето ветување. Без никакво гарантно писмо, придружуван од еден другар, се упатил во Констанца. Кога стигнал во градот, установил дека само се изложил на голема опасност и дека за ослободувањето на Хус не може да стори ништо. Побегнал од градот, но при враќањето дома бил уапсен и во синцири доведен назад под стража на војници. Кога првпат бил изведен пред соборот и кога се обидел да се брани од обвинувањата изнесени против него, неговите зборови биле задушени со извиците: „На ломача со него! Во оган!“ (Vonnechose, vol. 1, p. 234). 111

Фрлен е во затвор, окован во синцири и тоа во таква положба што тоа му создавало големи болки. Го хранеле само со леб и вода. По неколку месеци тешко темнување, Јероним тешко се разболел, а неговите непријатели, плашејќи се да не умре, ја ублажиле строгоста на затворот, но во него го задржале уште една година.

Смртта на Хуса го немала она дејство што го очекувале следбениците на папата. Газењето на гарантното писмо предизвикало бура негодување, и затоа соборот заклучил дека е подобро, ако е можно, Јеронима да го присилат да се откаже од својата вера отколку да го спалат. Го извеле пред соборот и му предложиле да бира: или да се откаже од верата или да умре на ломача. Во почетокот на неговото заточение смртта за него би била благодат во споредба со ужасните маки што ги претрпел; но сега, ослабен од болеста, од тежината на затворот и од страв и неизвесност, одвоен од своите пријатели и обесхрабрен со смртта на Хус, Јероним ја загубил храброста и се согласил да му се покори на соборот. Ветил дека ќе се придржува кон католичката вера и дека ќе ги признае одлуките на соборот во врска со осудата на науката на Виклифа и Хуса, со исклучок на „светите вистини“ што ги проповедале тие. (Исто, vol. 2, p. 141.)

112 На овој начин Јероним се обидел да го замолкне гласот на својата совест и да ја избегне својата осуда. Но, во самотијата на затворот му станало појасно што сторил. Си спомнувал за храброста и верноста на Хус и тогаш помислил на своето негирање на вистината. Се сетил за божествениот Учител на кого му ветил дека ќе му служи и кој заради него претрпел смрт на крст. Пред да се откаже, среде сите страдања наоѓал утеха во довербата и сигурноста во Божјата наклоност; но сега неговата душа ја мачеле сомневања и грижа на совеста. Знаел дека ќе мора уште да се откажува пред да се помири со Рим. Патот по кој пошол може да заврши само со целосен отпад од верата. Затоа решил да не се откаже од својот Господ за да избегне кратко време на страдање.

Набргу пак бил изведен пред соборот. Неговите судии уште не биле задоволни со неговата покорност. Нивната жед за крв, предизвикана со смртта на Хус, барала нови жртви. Само со безусловно откажување од вистината Јероним можел да го сочува животот. Но решил да ја признае својата вера и да појде по стапките на својот брат-маченик и во пламен на ломача.

Го повлекол своето поранешно откажување и, како секој човек осуден на смрт, барал право да се брани. Плашејќи се од влијанието на неговите зборови, бискупите барале само да ја признае вистинитоста на обвинувањата што се изнесуваат против него или да ги негира. Јероним ѝ се противставил на оваа свирепост и неправда. „Вие ме држете во страшна темница триста и четириесет дни“, рекол, „во гнасотија и смрдеа, во кал, лишен од најпотребните работи; сега ме изведувате пред собор и ги слушате обвинувањата на моите смртни непријатели, а не сакате да ја сослушате мојата одбрана... Ако навистина сте мудри

луѓе и светлина на светот, внимавајте да не згрешите против праведноста. Што се однесува до мене, јас сум само слаб смртник; мојот живот има малечка вредност, и ако ве опоменувам јас да не донесувате неправедна пресуда, тоа го правам повеќе заради вас отколку заради себе“ (Исто, vol. 2, pp. 146, 147).

Најпосле ја прифатиле неговата молба. Јероним клекнал во присуство на своите судии, барајќи од Бога да управува со неговите мисли и зборови и да не дозволи да каже нешто противно на вистината или недостојно за својот Учител. Тој ден се исполнило над него ветувањето што им го дал Спасителот на своите први ученици: „И ќе ве одведат пред управници и цареви заради мене... Кога ќе ве предадат, не грижете се како или што ќе зборувате, зашто во тој час ќе ви биде дадено што да кажете; бидејќи не сте вие што ќе говорите, туку Духот на вашиот Отец ќе говори во вас“ (Матеј 10,18-20).

Зборовите на Јероним предизвикале чудење и восхит дури и кај неговите непријатели. Цела година бил во мрачен затвор каде што не можел да чита, ниту нешто да види, во големи телесни маки и душевен страв, а сепак, своите докази ги изнесувал со таква јасност и сила како да имал најдобра можност за проучување. На своите слушатели им го обрнал вниманието на долгата низа свети луѓе што ги осудиле неправедни судии. Спомнувајќи ги последователно генерациите, истакнувал луѓе кои се обидуваале да го подигнат народот на своето време, но биле напаѓани и осудувани, меѓутоа, подоцна биле почестени со најголема почит. Дури и Христа го осудил како злосторник еден неправеден судија.

При своето откажување Јероним ја признал праведноста на пресудата што е искажана над Хус. Каејќи се поради својата слабост, сега сведочел за невиноста и светоста на маченикот. „Јас го познавав уште од неговото детство“, рекол; „тој беше прекрасен човек, праведен и свет. Тој е осуден наспроти својата невиност... Јас исто така сум готов да умрам. Нема да отстапам пред маките што ми ги приготвуваат моите непријатели и лажните сведоци, кои еден ден ќе одговараат за своите клевети пред големиот Бог кого не може никој да го измами“ (Bonnechose, vol. 2, p. 151).

Обвинувајќи се самиот себеси за тоа што се откажал од вистината, Јероним продолжил: „Од сите гревови што сум ги сторил од моето детство, ниеден не ми е толку тежок и не ми предизвикува толку душевни страдања колку оној што го сторив на ова кобно место кога ја одобрил нечесната пресуда изречена против Виклифа и против мојот учител и пријател, светиот маченик Хус. Да! Тоа од срце го признавам и изјавувам со гроза дека нивното учење го

осудив од страв пред смртта. Го молам семожниот Бог да ми ги прости моите гревови, особено овој, најподлиов од сите други.“

114 Показувајќи кон судиите, рекол со решителен глас: „Виe ги осудивте Виклифа и Хуса не затоа што ја потресоа науката на црквата, туку затоа што ги жигосаа срамните дела на свештенството, нивниот раскош, нивната горделивост и сите пороци на епископите и свештениците. Но она што го тврдеа тие е непобитно, и јас мислам и изјавувам како нив.“

Неговите зборови биле прекинати. Епископите, тресејќи се од гнев, почнале да викаат: „Каков доказ ни треба? Со свои очи гледаме дека тој е најупорен еретик!“

Јероним не дозволил да го збунува овој бунт, туку продолжил: „Што! Мислите дека јас се плашам од смртта? Виe една година ме држевте во синцири во одвратна темница, пострашна од смртта; виe кон мене се однесувавте посвирепо отколку што би го сторил тоа некој Турчин, Евреин или незнабожец, и моето живо тело изгни на моите коски. Но јас не се жалам, зашто жалењето не му прилега на човек од срце и храброст; јас само ѝ се чудам на толку големата свирепост кон еден христијанин“ (Исто, vol. 2, pp. 151-153).

Неговиот глас повторно го задушило негодување и Јеронима го одвеле во затворот. Сепак, меѓу слушателите имало луѓе врз кои овие зборови оставиле длабок впечаток и кои сакале да го спасат неговиот живот. Црковните великодостојници дошле во затворот и го нагрвалиле да му се покори на соборот. Му ветувале најсјајна иднина како награда ако се откаже од своето учење и од противењето кон Рим и ако ја одобри одлуката против Јан Хус. Но, како и неговиот Учител, на кого му било понудено сето богатство на овој свет, и тој останал непоколеблив, велејќи: „Ќе се откажам ако ми докажете со Светото писмо дека сум во заблуда.“

Еден од неговите иследници при тоа извикнал: „Светото писмо! Зар треба сè да се просудува според него? Кој може да го разбере Светото писмо ако не го објасни црквата?“

„Што слушам? Зар повеќе треба да им се верува на преда- нијата на луѓето отколку на евангелието на нашиот Спасител?“, одговорил Јероним. „Павле не ги советува оние на кои им пишувал да ги слушаат човечките преданија, туку рекол: 'Истражувајте ги писмата.'“

„Еретиче!“ извикнал еден од присутните, погледнувајќи го гневно, „се каам што толку долго те штитев овде. Гледам дека во твоето срце е ѓаволот“ (Wylie, b. 3, ch. 10).

115 Јероним е осуден на смрт и одведен на истото место каде што Хус го положил својот живот. Пошол пеејќи, а неговото лице светело од радост и спокојство. Неговиот поглед бил насочен кон

Христа и за него смртта го загубила својот ужас. Кога крвникот дошол зад него да го запали огнот на ломачата, маченикот извикнал: „Дојди слободно напред; запали го пред мене! Да се плашев, сега не ќе бев овде!“

Последни зборови што ги изговорил кога пламенот го обземал биле зборови на молитва: „Господе, семожен Татко, биди ми милостив и прости ги моите гревови, зашто ти знаеш дека секогаш ја сакав твојата вистина“ (Bonnehose, vol. 2, p. 168). Неговиот глас замолкнал, но неговите усни сè уште ја шепотеле молитвата. Кога огнот го довршил своето дело, собран е пепелот на маченикот, заедно со земјата на која лежел, и фрлен е, како и пепелот на Хус, во Рајна.

Така гинеле верните носители на светлината. Но светлината на вистината што ја проповедале, како и светлината на нивниот храбар пример, не се угасила. Полесно би било да се запре Сонцето на неговиот пат отколку да се задржи осамнувањето на денот што веќе тогаш се раѓал.

Погубувањето на Хус во Чешка предизвикало порој негодување и огорченост. Сиот народ чувствувал дека реформаторот бил жртва на свештеничката злоба и на вероломноста на царот. За Хус се зборувало како за верен носител на вистината, а соборот, кој го осудил на смрт, е прогласен за виновен за неговото убиство. Сега науката на Хус повеќе го привлекувала вниманието од кога и да е порано. Со папски едикти списите на Виклифа се осудени на спалување; но тие што се спасени од уништување, сега се извадени од тајните засолништа и проучувани со помош на Светото писмо или со помош на одделни негови делови до кои народот можел да дојде. На тој начин мнозина ја примиле реформираната вера.

Убијците на Хус не ја гледале мирно славата на неговото дело. Папата и царот ги здружиле своите сили да го уништат движењето, а војската на Сигисмунд удрила на Чешка.

Меѓутоа, се јавил ослободител. Јан Жишка, кој набргу, откако почнала војната, на полно ослепел, но сепак, еден од најспособните војсководители на своето време, бил водач на Чесите. Потпирајќи се врз Божјата помош и врз праведноста на своето дело, овој народ им преодолеал на најсилните војски што се подигале против него. Повеќе пати царот ја напаѓал Чешка со нови сили, но секогаш претрпувал пораз. Хуситите се издигнале над смртниот страв и ништо не можело да им преодолее. Неколку години потоа умрел храбриот Жишка, а го заменил Прокоп, еден исто толку храбар и вешт војсководител, а во извесен поглед уште посposобен водач.

Кога непријателите слушнале за смртта на слепиот војсководител, сметале дека сега е згодна прилика да го повратат

она што го загубиле порано. Папата објавил крстоносна војна против хуситите; и повторно големи војски ја притиснале Чешка, но само затоа да доживеат уште еден страшен пораз. Потоа е организиран друг крстоносен поход. Во сите католички земји собирали се пари, оружје и војници. Мноштво луѓе се слевале под знамето на папата, сметајќи дека најпосле ќе биде уништен еретичкиот народ. Тоа мноштво тргнало против Чешка, верувајќи во сигурна победа. Народот се собрал да ги одбие. Двете војски се приближувале една кон друга сè додека не ги разделувала само една река. „Крстоносците биле далеку помногубројни но, наместо да ја преминат реката и да почнат борба со хуситите, заради што и дошле од далеку, стоеле и мирно ги гледале борците на противникот“ (Wylie, b. 3, ch. 17). Тогаш однадеж ги обзел таинствен страв. Без никој да ги нападне, оваа силна војска се разбегала и се распрснала како да е поразена од невидлива сила. Голем број биле убиени од хуситите кои ги прогонувале бегалците, и во рацете на победникот паднал голем плен, така што војната, наместо да ги осиромаша, Чесите ги збогатила.

117 Неколку години подоцна, еден друг папа повел нова крстоносна војна. И сега, како и во поранешните походи, собрано е мноштво луѓе и средства од европските католички земји. Големи повластици им се ветени на оние што ќе земат учество во овој опасен потфат. На секој крстоносец целосно ќе му бидат простени најгласните злосторства. На сите што ќе загинат во војната им е ветена голема награда на небото, а оние што ќе ја преживеат, ќе стекнат чест и богатство на бојното поле. Повторно голема војска ја преминала границата и ја притиснала Чешка. Хуситите се повлекле пред неа и со тоа го намамиле непријателот во внатрешноста на земјата, наведувајќи го на помисла дека веќе извојувал победа. Но потоа војската на Прокоп застанала, се свртела кон непријателот и се приготвила за напад. Откривајќи ја својата грешка, крстоносците останале во логорот, очекувајќи напад. Кога се слушнал гласот на војската што се приближувала, дури и пред хуситите да се појават на повидок, повторно меѓу крстоносците настанала паника. Кнезовите, војководителите и војниците го фрлиле оружјето и се разбегале во сите правци. Напрасно пратеникот на папата, како водач на походот, се обидува да ја собере исплашената и распрсната војска. Наспроти сите негови напори, најпосле и него го повлекол бранот на бегалците. Поразот бил целосен, и пак огромен плен паднал во рацете на победникот.

Така по вторпат, без ниеден удар со меч, побегнала пред еден малечок слаб народ една војска организирана од најсилните европски народи, што се состоела од храбри борбени луѓе, добро

обучени и вооружени за борба. Било јасно дека овде се вмешала божествената сила. Напаѓачите биле совладани од некој необичен страв. Оној што ја уништил фараоновата војска во Црвеното Море, Оној што ги натерал во бегство Мадијанците пред Гедеона и пред неговите триста луѓе, Оној што ноќе ја уништил моќта на гордите Асирци, сега пак ја подигнал својата рака да ја уништи силата на напаѓачите. „Ете ги исплашени и кога нема причина за страв! Бог им ги расеа коските на тие што те напаѓаа и ти ги посрама, зашто нив Бог ги отфрли“ (Псалм 53,5).

Откако ја загубиле надежта во победа со вооружена сила, црковните водачи прибегнале кон дипломатија. Конечно склучена е спогодба која на Чесите привидно им дала слобода на совеста, а всушност ги потчинирила под папската власт. Чесите истакнале четири точки како услов за мир со Рим, и тоа: слободно проповедање на Светото писмо и вршење на службата на народен јазик; право целата црква да може да земе причест во вид на леб и вино; исклучување на свештенството од сите световни служби и световни власти; во случај на кривица, еднаква одговорност пред судот за духовниците и лаиците. Претставниците на папската власт „најпосле се согласиле да ги прифатат и да ги потпишат сите четири услови, но барале правото на толкување на овој договор да им припаѓа ним, односно на соборот - со други зборови, на папата и на царот“ (Wylie, b. 3, ch. 18).

Врз таа основа е склучен договор и така Рим, со лицемерство и со вештина го добил она што не можел да го извојува со сила; зашто, бидејќи го добил правото да го толкува значењето на точките на договорот и на Светото писмо, можел по своја волја да ја извртува нивната смисла.

Голем дел од народот во Чешка, гледајќи дека неговата слобода е во опасност, не можел да се согласи со потпишувањето на овој договор. Настанале неслоги и раздори кои предизвикале меѓусебни судири и крвопролевања. Во таа борба паднал и благородниот Прокпоп, а заедно со него исчезнала и чешката слобода.

Сигисмунд, предавникот на Хус и Јероним, сега станал крал и на Чешка. Наспроти својата заклетва дека ќе ги штити правата на оваа земја, настојувал во неа да ја воспостави папската власт. Но неговото настојување да му угодува на Рим малку вредело. Дваесет години неговиот живот бил исполнет со борби и опасности. Неговите војски биле истрошени, неговите благајни испразнети од долгот и безуспешно војување. А сега, по едногодишно владеење, умрел, оставајќи го своето кралство на раб на граѓанска војна, а на потомството едно име обележано со жиг на срам.

119 И понатаму продолжиле востанија, борби и крвопролевања. Повторно Чешка ја притиснале странски војски, а чешкиот народ продолжиле да го вознемируваат внатрешни раздори. Оние што му останале верни на евангелието биле изложени на крваво прогонство. Бидејќи нивните претходни браќа склучиле договор со Рим и ги примиле неговите заблуди, оние што ѝ останале верни на старата вера организирале посебна црква што ја нарекле со името „Обединети браќа“. Со овој чин навлекле на себе проклетство од страна на сите сталежи, но нивната решителност останала цврста. Биле присилени да бараат прибежиште во шумите и пештерите да се молат на Бога и да ја читаат Божјата реч.

Од весниците што потајно ги праќале во разни земји дознале дека во некои места „постојат одделни следбеници на вистината во разни градови, дека и тие се изложени на прогонство и дека среде Алпите постои стара црква, основана на Светото писмо, која исто така станува против расипаноста на Рим“ (Wylie, b. 3, ch. 19). Оваа новост ја примиле со голема радост и стапиле во преписка со валденжанските христијани.

Верни на евангелието, во текот на долгата ноќ на прогонство и во најтемните часови, Чесите очите ги насочувале кон небото како луѓе кои ги очекуваат првите зраци на денот. „Нивната ждрепка паднала во зол час... но тие си спомнувале за зборовите на Хус, што подоцна ги повторил Јероним, дека треба да помине еден век пред да осамне денот. Овие зборови за табориќанците (хуситите) биле она што и Јосифовите зборови за дванаесетте племиња во времето на нивното ропство: „Јас ќе умрам, но Бог сигурно ќе ви дојде на помош и ќе ве изведе од оваа земја“ (Исто).

Последните години на петнаесеттиот век сведочат за бавното но сигурно зголемување на бројот на „Обединетите браќа“. Иако немале слобода, сепак, донекаде уживале мир. Во почетокот на шеснаесеттиот век веќе имале околу двесте цркви во Чешка и Моравија“ (Ezra Hall Gillett, *Life and Times of John Huss*, vol. 2, p. 570).

„Толкав бил бројот на остатокот што се избавил од уништувачкиот бес на огнот и мечот и кој можел да види како осамнува денот што го преткажал Хус“ (Wylie, b. 3, ch. 19).

ЛУТЕР ГО НАПУШТА РИМ

Мартин Лутер стоел на чело на големите луѓе кои биле повикани да ја изведат црквата од темнината на папството и да ја поведат кон светлината на чистата вера. Ревносен, одушевен и побожен, боејќи се само од Бога, признавајќи го како темел на верата само Светото писмо, Лутер се појавил во времето определено од Бога да ја реформира црквата и да го осветли светот. 120

Како и првите весници на евангелието, Лутер се родил во сиромаштво. Своите први години ги поминал во скромниот дом на еден германски селанец. Татко му, како рудар, со секојдневен тежок труд ги заработувал средствата за неговото образование. Тој сакал неговиот син да биде правник, но Бог решил да биде градител на големиот храм што полека се подигнувал во текот на вековите. Тешкиот живот, откажувањето и строгата дисциплина биле школа низ која бесконечната Мудрост го приготвувала Лутера за важното дело на неговиот живот.

Татко му на Лутера бил човек со силна и активна интелигенција и со силен карактер, чесен, решителен и искрен. Бил секогаш верен кон своето чувство на должноста, не плашејќи се од последиците. Неговиот здрав ум со недоверба гледал на калуѓерскиот живот. Затоа бил мошне огорчен кога неговиот син стапил во манастир без негово одобрение; две години поминале додека таткото се помирил со својот син, па дури и тогаш останал при своето уверување.

Родителите на Лутера големо внимание обрнувале на воспитувањето и образованието на своите деца. Се труделе да ги научат да го познаваат Бога и да ги извршуваат христијанските должности. Момчето често го слушало татка си како во молитва бара неговиот син да си спомнува за Божјето име и еден ден да работи на унапредување на вистината. Неговите родители користеле секоја можност што им се укажувала во нивниот напорен живот за морално и интелектуално издигнување. Со сериозни и постојани напори ги приготвиле своите деца за побожен и корисен живот. Во својата решителност и цврстина на карактерот понекогаш покажувале преголема строгост, но реформаторот, иако бил 121

свесен дека тие во тоа понекогаш грешат, повеќе ја одобрувал нивната дисциплина отколку што ја осудувал.

Во училиштето, што почнал да го посетува мошне рано, со Лутера се постапувало мошне грубо, речиси сурово. Сиромаштвото на неговите родители било толку големо што, оставајќи го родителскиот дом за да посетува училиште во друг град, бил присилен со пеење од врата до врата да заработува малку храна, но сепак, често останувал гладен. Мрачните и празноверни сфаќања за верата што преовладувале тогаш го исполнувале со страв. Навечер легнувал со тажно срце, гледајќи со страв во темната иднина и тресејќи се при помислата на Бога, кого повеќе го познавал како строг и безмилосен судија и како свиреп тиранин, отколку како добар небесен татко.

Но, наспроти безбројните и големи обесхрабрувања, Лутер сепак решително се стремел кон повисок и подуховен идеал што толку многу го привлекувал. Бил жеден за знаење и неговиот сериозен и практичен дух го барал повеќе она што е трајно и корисно отколку она што е привидно и површно.

Во својата осумнаесетта година, кога стапил на универзитетот во Ерфурд, неговата положба била поповолна и изгледите за иднината посветли од оние во поранешните години. Бидејќи неговите родители со труд и со штедливост си ги обезбедиле себеси потребните средства за живот, сега можеле и нему да му дадат сè што му било неопходно потребно; влијанието на разумните пријатели донекаде го ублажило мрачниот впечаток на неговото поранешно воспитување. Сега Лутер почнал ревносно да ги проучува добрите писатели, го збогатувал својот ум со нивните најдобри мисли и ја прифаќал мудроста на мудреците. Уште додека бил под строги стеги на своите поранешни учители, покажувал надеж дека еднаш ќе се истакне; а сега, под поволни околности, неговиот ум бргу се развивал. Доброто паметење, бујната мечта, здравото расудување и неуморниот труд, набргу го издигнале во прв ред меѓу неговите другари. Школата му помогнала интелектуално да созрее и разбудила кај него духовна активност и остроумност, што го приготвило за подоцнежната борба во неговиот живот.

Срцето на Лутера го исполнувал Господен страв. Тој го оспособувал да ја сочува цврстината на своите намери и го водел во длабока понизност пред Бога. Постојано чувствувајќи зависност од Божјата помош и секој ден го почнувал со молитва, барајќи од Господа водство и помош. Имал обичај да каже: „Ако се молиш сесрдно, тоа е повеќе отколку половина проучување“ (D'Aubigne, b. 2, ch. 2).

Еден ден, кога Лутер ги прегледувал книгите на универзитетот во универзитетската библиотека, пронашол една латинска Библија. Никогаш порано не видел таква книга; дури не знаел дека таа постои. Пред тоа слушал делови од евангелијата и посланијата што му се читале на народот на јавното богослужение и мислел дека тоа е целата содржина на Божјата реч. Сега првпат видел цела Библија. Со страв и со чудење ги прелистувал нејзините свети страници; со забрзан здив и со треперливо срце сам ги читал зборовите на животот, прекинувајќи го на мигови читањето со извикот: „О кога Бог би ми дал една ваква книга!“ (Исто, в. 2, ch. 2).

Небесните ангели биле крај него и зраците на светлината од Божјиот престол му го откривале на неговиот ум богатството на вистината. Секогаш се плашел дека ќе го ожалости Бога, а сега, како никогаш порано, го обзело длабоко сознание за неговата лична грешност.

Искрената желба да се ослободи од гревот и да се помири со Бога го натерала да стапи во манастир и да му се посвети на калуѓерскиот живот. Овде од него се барало да извршува најниски и најтешки работи и да пита од куќа до куќа. Бил во години кога човек најмногу сака да биде почитуван и ценет, и овие ниски работи длабоко ги навредувале неговите вродени чувства, но стрпливо го поднесувал понижувањето, верувајќи дека тоа е потребно заради неговите гревови. 123

Лутер користел за учење секој миг што можел да го издели од своите вообичаени секојдневни работи; откинувал време од спиењето, па дури и време од скромните оброци. Повеќе од сè се радувал кога ја проучувал Божјата реч. Нашол една Библија што била врзана со синцири за манастирскиот сид и често доаѓал кај неа. Колку повеќе се вознемирувал поради своите гревови, сè повеќе настојувал да добие проштавање и мир со свои сопствени дела. Водел најстрог живот, настојувајќи со пост, со неспиење и со камшикување себеси да ги победи лошите нагони на својата природа од кои не можел да го ослободи калуѓерскиот живот. Не се откажувал од никаква жртва само да постигне чистота на срцето што би го оспособила да му стане угоден на Бога. Подоцна го напишал следното: „Јас навистина бев побожен калуѓер; ги исполнував сите правила на мојот ред со толкава строгост, што можам да кажам: ако некогаш некој калуѓер можел да го добие небото со калуѓерски дела, тогаш сигурно јас би имал право на тоа... Да продолжев малку подолго, моите мачења би ме одвеле во смрт“ (Исто, в. 2, ch. 3). Последица на неговото испосништво и измачување - ја загубил силата и се разболел од грчеви, од кои никогаш веќе не закрепнал потполно. Наспроти сите негови

напори, неговата измачена душа не нашла олеснение. Конечно паднал во очај.

124 Кога на Лутера му се чинело дека загубил сè, Бог му подарил еден пријател и помошник. Побожниот Штаупиц го расветлил Лутеровиот ум со Божјата реч и му советува да го одврати својот поглед од самиот себе, да прекине да размислува за бесконечната казна поради газењето на Божјиот закон и да гледа на Исуса, на својот Спасител, кој ги проштава гревовите. „Наместо да се ма-
чиш себеси поради своите гревови, фрли се во прегратките на Спасителот. Надевај се во него, во неговата праведност и во откупот со неговата смрт... Слушај го Божјиот Син. Тој станал човек за да те увери во божествената милост. Љуби го Оној кој прв тебе те љубел!“ (Исто, б. 2, ч. 4). Така зборувал овој весник на милоста. Неговите зборови врз Лутера оставиле длабок впечаток. По долгите борби против вкоренетите заблуди, најпосле созрел да ја разбере вистината и во неговата вознемирена душа завладеал мир.

Лутер бил посветен за свештеник и повикан од манастирот да заземе катедра на професор на Витенбершкиот универзитет. Тука се посветил на проучување на Светото писмо на изворните јазици. Почнал да држи предавања за Библијата и на одушевените слушатели им ги толкувал псалмите, евангелијата и посланијата. Неговиот пријател и старешина на манастирот, Штаупиц, му советува да стапи на проповедална и да ја проповеда Божјата реч. Лутер се колебал, сметајќи се за недостоен да ја проповеда Божјата реч во Христово име. Дури по подолго опирање попуштил пред молбите на својот пријател и се согласил со тоа. Тој веќе бил вешт во познавањето на Писмото, и врз него почивала Божја милост. Неговата речитост ги одушевувала слушателите; јасноста и моќта со која ја изнесувал вистината го уверувала нивниот ум, а неговата побожност ги освојувала нивните срца.

Лутер сè уште бил предан син на папската црква и не помислувал дека некогаш ќе биде нешто друго. Божјето провидение му дало можност да го посети Рим. Патувал пеш, а на патот ноќевал по манастирите. Пристигнувајќи во еден италијански манастир, се зачудил на богатството, на сјајот и раскошот што ги видел таму. Снабдени со кнежевски приходи, калуѓерите живееле во сјајни станови, се облекувале во најскапи и најраскошни облеки, а се хранеле со најизобилна трпеза. Лутер со болна загриженост ги споредувал овие сцени со својот живот на самооткажување и напорен труд. Тоа што го видел го збунило.

125 Најпосле во далечината го забележал градот на седум ритчиња. Длабоко трогнат, се фрлил на земја и извикнал: „Те поздравувам, свети Риме!“ (Исто, б. 2, ч. 6). Влегол во градот, ги посетувал

црквите, слушал чудни приказки што ги повторувале свештениците и калуѓерите и ги извршувал сите пропишани обреди. Насекаде неговите очи забележувале сцени што го исполнувале со чудење и со ужас. Видел дека во сите редови на свештенството владее беззаконие. Слушал непристојни шеги од вишите свештеници и се згрозувал на нивната страшна безбожност што ја покажувале дури и за време на мисата. Кога се помешал меѓу свештениците и граѓаните, насекаде сретнувал расипаност и разврат. Каде и да се свртел, насекаде наидува на безбожност наместо на светост. Подоцна пишува: „Никој не може и да замисли какви гревови и какви безбожни дела се прават во Рим; човек треба тоа да го види и да го слушне за да може да поверува. Затоа со право некои велат: „Ако постои пекол, тогаш врз него е изграден Рим; тоа е бездна од каде што излегуваат сите гревови““ (Исто, в. 2, ch. 6).

Еден нов декрет на папата им ветил проштавање на сите кои на колена ќе се искачат на врвот на „Пилатовата скала“, за која се тврди дека по неа слегувал нашиот Спасител кога ја напуштил римската судница и која на чуден начин е пренесена од Ерусалим во Рим. Еден ден Лутер побожно се качувал по таа скала, кога однадеж слушнал глас, сличен на грмотевица, кој му рекол: „Праведникот ќе живее од верата“ (Римјаните 1,17). Скокнал на нозе и се оддалечил од тоа место усрамен и вчудовиден. Тие зборови никогаш не го загубиле влијанието врз неговата душа. Од тој миг, појасно од кога и да е порано, сфатил колкава е заблудата ако се потпира врз човечките дела за да добие спасение и ја видел потребата од непоколеблива вера во Христовите заслуги. Неговите очи се отвориле и никогаш повеќе не се затвориле пред заблудите на папството. Свртувајќи го своето лице од Рим, го свртил од него и своето срце, и од тоа време одделувањето од Рим станувало сè посилно, додека најпосле не прекинал секаква врска со папството.

По своето враќање од Рим, Лутер добил од универзитетот во Витенберг диплома на доктор по теологија. Сега можел, како никогаш порано, да се посвети на проучување на Писмото, кое толку многу го сакал. Дал свечен завет дека во сите денови на својот живот внимателно ќе ја проучува и верно ќе ја проповеда Божјата реч, а не приказки и папска наука. Лутер не бил повеќе обичен калуѓер и професор, туку ополномоштен весник на Библијата. Бил повикан како пастир да го храни Божјето стадо кое било гладно и жедно за вистината. Решително изјавувал дека христијаните не треба да примаат други науки, туку само оние што се темелат на авторитетот на Светото писмо. Со овие зборови

удрил во темелот на папската власт. Тие ги содржеле главните начела на реформацијата.

Лутер видел колку е опасно да се издигнуваат човечките теорији над Божјата реч. Храбро ја нападнал вешто бранетата неверност на учените и им се противставил на филозофијата и теологијата што толку долго имале доминантно влијание врз народот. Таквите проучувања ги прогласил не само за бесполезни, туку и за штетни, и настојувал мислите на своите слушатели да ги одврати од лажните заклучоци на филозофите и теолозите и да ги насочи кон вечните вистини што ги изнесуваат пророците и апостолите.

Драгоцен била веста што им ја носел на жедните души. Никогаш порано не допрела до нивните уши таква наука. Радосната вест за љубовта на Спасителот и сигурноста на проштавањето и мирот преку неговата пролеана крв ги израдувале нивните срца и кај нив разбудиле бесмртна надеж. Во Витенберг се запалила светлина чиешто зраци допреле до најоддалечените краишта на земјата и чијшто сјај ќе се зголемува до крајот на светот.

Но светлината и темнината не можат да одат заедно. Меѓу вистината и заблудата постои непомирлив судир. Да се чува и да се брани едното, значи да се отфрли и да се уништи другото. Нашиот Спасител рекол: „Не дојдов да донесам мир, туку меч“ (Матеј 10,34). Неколку години откако почнала реформацијата, Лутер рекол: „Бог не само што ме води, туку ме гони напред. Тој ме носи; јас не сум свој господар. Јас би сакал да живеам во мир, но сум фрлен среде буни и револуции“ (D'Aubigne, b. 5, ch. 2). Токму требало да биде повикан во битка.

Римската црква тргувала со Божјата милост. Покрај олтарите биле поставени маси на менувачи и низ воздухот се разнесувале викотниците на купувачите и продавачите. Под изговор дека се собираат прилози за градење на црквата Свети Петар во Рим, по налог на папата, јавно се продавале прошталници за гревовите. Со цената на злосторствата се подигал храм на Бога, чијшто темелен камен почивал врз беззаконие! Токму средствата со кои се служел Рим за да се издигне себеси, им зададе смртен удар на неговата сила и големина. Токму оваа трговија со прошталници подигнала еден од најрешителните и најуспешни непријатели на папството; тоа ја предизвикало битката што го потресла папскиот престол и ја разнишала трикратната круна на главата на понтифексот.

Калуѓерот, по име Тецел, одреден да продава прошталници во Германија, бил обвинет за најподли злосторства против општеството и против Божјиот закон; но, избегнувајќи ја заслужената казна за своите злосторства, поставен е да ги застапува папските користољубиви и несовесни планови. Со голема дрскост

повторувал очигледни лаги и чудни приказни со кои го заведувајќи неукитот, лековерен и суверен народ. Кога би имале Божја реч, не би биле толку лесно измамени. Но Светото писмо било забрането за народот за да остане под контрола на папството и со тоа да ја зголеми силата и богатството на честољубивите водачи (види: John C. L. Gieseler, *A Compendium of Ecclesiastical History*, per. 4, sec. 1, par. 5).

Кога Тецел влегувал во некој град, пред него одел гласник кој велел: „Пред вашите порти е Божјата милост и милоста на светиот отец!“ (D'Aubigne, b. 3, ch. 1). Народот го поздравувал лукавиот богохулник како сам Бог да слегол од небото меѓу нив. Во црквата се вовлекла бесрамна трговија, а Тецел од проповедална го издигнувал продавањето на прошталници како најскапоцен Божји дар. Тврдел дека врз основа на неговите писмени потврди за купено проштавање ќе им се простат сите гревови, без оглед на тоа дали ги сториле порано или ќе ги сторат допрва, и дека „не е неопходно ниту покајание“ (Исто, b. 3, ch. 1). Уште повеќе, ги уверувал слушателите дека прошталниците имаат моќ „да ги спасат не само живите, туку и мртвите“, и дека „во истиот миг, кога на дното на неговото сандаче ќе свекнат парите, душата, во чијашто корист се дадени парите, излегува од чистиштето и заминува на небото“ (види: K. R. Hagenbach, *History of the Reformation*, vol. 1, p. 96).

128

Кога маѓесникот Симон им понудил на апостолите пари за да добие власт да прави чуда, Петар му одговорил: „Нека одат во неврат твоите сребреници заедно со тебе, зашто си наумил да го добиеш Божјиот дар со пари“ (Дела 8,20).

Но понудата на Тецела со радост ја прифатиле илјадници луѓе. Во неговата благајна се слевало злато и сребро. Спасението што може да се добие за пари било повеќе барано од она за кое е потребно покајание, вера и решителен напор човекот да му се противстави на гревот и да го победи (види: Додаток, забелешка за 59. страница).

Науката за прошталници наишла на отпор кај побожните и учени луѓе во Римската црква. Имало многу такви кои не верувале во тврдењата што се противеле на разумот и на божественото откровение. Ниеден епископ не се осмелил да го подигне својот глас против таа одвратна трговија, но почнала да се чувствува вознемиреност и мнозина во страв се прашувале дали можеби Бог нема да подигне едно орудие да ја очисти својата црква.

Лутер, иако уште ревен католик, бил полн со ужас поради богохулните изјави на трговците со прошталници. Мнозина од неговите верници, кои купиле прошталници, набргу почнале да доаѓаат кај својот духовен пастир, исповедајќи му ги своите

129 различни гревови и барајќи разрешување не затоа што се покајале и што сакале да го поправат својот живот, туку врз основа на купените потврди за проштавање. Лутер одбил да ги разреши од гревот и ги предупредил дека ќе загинат во своите гревови ако не се покаат и ако не го поправат својот живот. Мошне возбудени се вратиле кај Тецела и му кажале дека нивниот исповедник не ги признава неговите потврди; некои дури имале смелост да бараат да им се вратат парите. Тоа калуѓерот го исполнило со гнев. Изрекол најстрашни проклетства, наредил на јавниот плоштад да се запали оган и рекол дека од папата добил власт да ги запали како еретици сите што ќе се осмелат да ги негираат неговите најсвети прошталници (D'Aubigne, b. 3, ch. 4).

Тогаш Лутер решително го почнал своето дело како борец за вистината. Неговиот глас грмел од проповедалната како сериозна и свечена опомена. На народот му ја прикажувал одвратноста на гревот и го учел дека на човекот не му е можно со своите дела да ја намали својата вина или да ја избегне казната. Човекот може да се спаси само со покајание и со вера во Христа. Божјата милост не може да се купи; таа е слободен дар. Му советува на народот да не купува прошталници, туку со вера да гледа во распнатиот Откупител. Им го раскажувал своето болно искуство, како напразно се обидува да си осигури спасение со понижување и со дела на покајание и своите слушатели ги уверувал дека мир и радост нашол дури тогаш кога го одвратил својот поглед од себе и поверувал во Христа.

130 Бидејќи Тецел и понатаму продолжил со својата трговија и со безбожните тврдења, Лутер решил најенергично да протестира против овие дрски злоупотреби. Набргу за тоа му се дала можност. Дворската црква во Витенберг имала многу реликвии кои во одредени свечени денови биле изложени пред народот, и на сите кои тогаш би ја посетиле црквата и би се исповедале, сите гревови би им биле простени. Поради тоа, народот тие денови во големо мноштво ја посетувал црквата. Се приближувал еден од најголемите празници, празникот „Сите свети“. Непосредно пред тој празник Лутер, придружувајќи им се на оние на пат кон црквата, прикачил на црковната порта список кој содржел деведесет и пет точки против науката за проштавање. Изјавил дека е готов следниот ден да ги брани на универзитетот овие тези од нападите на сите што сметаат дека нивна должност е да ги нападат.

Неговите тези привлечле сеопшто внимание. Народот ги читал и за нив расправал низ целиот крај. На универзитетот и во целиот град настанала голема возбуда. Овие тези покажале дека право на проштавање на гревот и ослободување од казната не му

Лутер ги прикачува своите 95 тези на вратата на катедралата во Витенберџ. Прашањата што ги поставил во нив се рашириле за неколку дена низ цела Германија, а за неколку седмици се одгласувале низ целиот христијански свет и го привлекле вниманието на сите мисловни луѓе.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

е дадено ниту на еден човек па дури ниту на папата. Продавањето прошталници е само една комедија, средство да се измамат пари од народот, да се искористи неговата лековерност - лукавство на сатаната што има за цел да ги упропасти душите на оние што ќе поверуваат во неговите лажни ветувања. Лутер го покажал и тоа дека Христовото евангелие е најскапоценото богатство на црквата и дека Божјата милост, откриена во него, му се дава бесплатно на секого што бара со покајание и со вера.

Тезите на Лутера предизвикале расправи, но никој немал смелост да го прифати тој предизвик. Прашањата што ги поставил се рашириле за неколку дена низ цела Германија, а за неколку седмици се одгласувале низ целиот христијански свет. Многу побожни католици, кои во црквата виделе беззаконие и го осудувале, а не знаеле како да му застанат на пат, сега ги читале овие тези со голема радост и признавале дека од нив им зборува Божјиот глас. Чувствувале дека Господ милостиво им подал рака да ја задржи поплавата на расипаноста што извирала од римската столица. Кнезовите и поглаварите потајно се израдувале што најпосле ќе биде зауздана дрската сила која тврдела дека никој не смее да стави приговор на нејзините одлуки.

Но мнозина што го сакале гревот и суеверието се исплашиле кога виделе дека се уриваат заблудите и лагите што го смирувале нивниот страв. Лукавите свештеници, спречени да ги одобруваат престапите и гледајќи дека се заканува опасност за нивните приходи, полни со гнев, се обединиле да ги одбранат своите тврдења. Реформаторот требало да се бори против жестоки тужители. Едни го обвинувале дека работи нагло и непромислено. Други тврделе дека не го води Бог, туку дека работи поттикнат од својата суета, гордост и дрскост. Тој одговорил: „Човек ретко изнесува некоја нова мисла а тоа да не изгледа како горделивост и да не биде обвинет дека предизвикува кавги. Зошто Христос и сите негови маченици биле осудени на смрт? Затоа што се чинело дека горделиво ја презираат мудроста на своето време и дека шират новотии, не прашувајќи ги понизно за совет претставниците на старите надзори.“

Потоа додал: „Сè што правам, сакам да правам не по човечка мудрост, туку во согласност со Божјиот совет. Ако ова дело е од Бога, кој ќе го запре? Ако не е од Бога, кој може да го унапреди? Нека биде не мојата, не нивната, не вашата, туку твојата волја, о свети Оче, кој си на небото!“ (Исто, б. 3, ch. 6).

Иако Лутер го почнал ова дело поттикнат од Светиот Дух, сепак, не можел да го продолжи без жестоки борби. Него како поплава го нагрвалиле неговите непријатели со префрлања, со

извртување на неговите намери, со неправедни и злобни забелешки на сметка на неговиот карактер и на неговите побуди, и тоа не било без успех. Тој се надевал дека народните водачи во црквата и во школите доброволно ќе му се придружат нему во полза на реформацијата. Зборовите со кои го храбреле високите личности го исполнувале со радост и со надеж. Веќе гледал како осамнува посветол ден за црквата. Меѓутоа, охрабрувањето се претворило во прекори и обвинувања. Многу црковни и државни великодостојници биле уверени во вистинитоста на неговите тези, но набргу увиделе дека прифаќањето на тие вистини би предизвикало големи промени. Да се просвети и да се реформира народот би значело да се поткопа авторитетот на Рим, да се запрат илјадници потоци што се влеваат во неговите ризници, а тоа би ја намалило расипаноста и раскошот на папските водачи. Потоа, да се учат луѓето да мислат и да работат како одговорни суштества и само од Христа да го очекуваат своето спасение, би значело да се поткопа престолот на врховниот свештеник и на крај да се урнат бранителите на неговиот авторитет. Поради тоа го отфрлиле сознанието што им го понудил Бог и, противејќи му се на човекот што го пратил Бог да ги просветли, станале против Христа и против неговата вистина.

132

Помислувајќи на себе, Лутер се стресол, свесен дека стои сам наспроти најмоќните земни сили. Понекогаш бил во недоумица дали навистина го води Бог при противставувањето на авторитетот на црквата. Тој пишувал: „Кој бев јас да ѝ се противставам на папската големина пред која се тресат кнезовите и цел свет?... Никој не знае колку претрпи моето срце во текот на овие две години и во какво сомневање, дури и очај, често паѓав“ (Исто, в. 3, ch. 6). Но тој не се обесхрабрил наполно. Кога му недостигала човечка потпора, гледал на Бога и учел да се потпира врз неговата силна десница.

На еден пријател на реформацијата Лутер му пишал: „Јасно е дека Писмото не може да се разбере ниту со проучување ниту со разумот. Твоја прва должност е да почнеш со молитва. Моли се на Бога тој со својата голема милост да ти помогне вистински да ја разбереш неговата Реч. Нема друг толкувач на Божјата реч освен Писателот на таа Реч кој самиот рекол: ‚Сите ќе бидат научени од Бога.‘ Не очекувај ништо од својот труд, од својот разум; надевај се само на Бога и на влијанието на неговиот Дух. Верувај им на зборовите на човекот кој го искусил тоа“ (Исто, в. 3, ch. 7). Тоа е поука од голема важност за сите што чувствуваат дека Бог ги повикал на другите да им ја објават свечената вистина за ова време. Овие вистини ќе произведат непријателство од страна на

сатаната и на неговите приврзаници кои ги сакаат приказните што ги измислил тој. Во борбата со силите на злото потребно е нешто повеќе од моќта на разумот и од човечката мудрост.

133 Кога противниците се повикувале на обичаите или на традицијата, на изјавите и на власта на папата, Лутер им одговарал повикувајќи се на Писмото, само на Писмото. Тука нашол докази што не можеле да се побијат; затоа робовите на формализмот и празноверието ја барале неговата крв, како Евреите што ја барале Христовата крв. „Тој е еретик!“ - викале ревнителите на Рим. „Да му се дозволи на еретик да живее час подолго е најголемо предавство против црквата. Веднаш нека се подигне ломача за него!“ (Исто, в. 3, ch. 9). Но Лутер не станал плен на нивниот гнев. Бог нему му одредил дело што требало да го изврши и ги пратил небесните ангели да го штитат. Мнозина пак, кои од Лутера ја примиле драгоцената светлина, станале предмет на сатански гнев и поради вистината храбро поднеле страдања и смрт.

Лутеровата наука во цела Германија го привлекувала вниманието на мисловните луѓе. Од неговите проповеди и списи извираше зраци на светлина што разбудиле и расветлиле многу срца. Мртвиот формализам во кој црквата толку долго дремела бил заменет со жива вера. Народот сè повеќе го напуштал празноверието на Рим. Урнати се предрасудите. Божјата реч, со која Лутер испитувал секоја наука и секое тврдење, била меч со две острици кој си го расчистувал себеси патот до човечките срца. Насекаде се забележувало будење и желба за духовен напредок. Насекаде се чувствувал глад и жед за правда како никогаш порано. Очите на народот, толку долго насочени кон човечките обреди и земни посредници, сега со покајание и со вера се пренасочиле кон Христа, и тоа кон Христа распнатиот.

Овој голем интерес за науката на спасението уште повеќе разбудил страв кај папските претставници. Лутер примил повик да дојде во Рим, таму да одговара на обвинувања поради кривоверство. Овој налог многу ги исплашил неговите пријатели. Тие мошне добро знаеле каква опасност му се заканува во тој расипан град, кој веќе бил пијан од крвта на Христовите маченици. Затоа се противеле тој да оди во Рим, барајќи да биде сослушан во Германија.

134 Најпосле овој предлог е прифатен и папата именува еден легат кој ќе претседава на расправата. Во упатствата што му ги дал папата на својот претставник било истакнато дека Лутер веќе е прогласен за еретик. Потоа на легатот му е наредено „да го прогонува и без одлагање да го присили на покорност“. Ако Лутер остане упорен и ако пратеникот на папата не може да го

држи под своја власт, бил овластен „да го прогонува низ сите краишта на Германија и да ги проколне и исклучи сите што ќе му останат приврзани“ (Исто, б. 4, сн. 2). Понатаму, за целосно да ја искорени оваа „заразна ерес“, папата го овластил својот пратеник да ги исклучи сите, освен царот, без оглед на нивното државно и црковно достоинство, кои не би биле готови да го фатат Лутера и неговите следбеници и кои не би му ги предале на Рим да им се одмазди.

Овде се открил вистинскиот дух на папството. Во целиот тој документ нема ниту трага од христијанските начела, ниту трага од обична човечка праведност. Лутер бил далеку од Рим и немал можност својот став да го објасни или да го одбрани; сепак, пред да биде испитано неговото дело, бил прогласен за еретик и истиот ден предупреден, обвинет и осуден, и сето тоа од оној што се нарекува свети отец, единствен врховен непогрешен авторитет на црквата и државата.

Во тоа време, кога на Лутера му требало најмногу пријателски совет и љубов, Божјето провидение во Витенберг го пратило Меланхтона. Млад, скроман, воздржлив во своето однесување, со здраво расудување, со големо знаење, со изразит дар на говор, а покрај тоа чист и честит, Меланхтон со овие особини на својот карактер придобил општ восхит и почит. Неговиот благороден карактер не помалку се истакнувал од неговите сјајни таленти. Набргу станал сериозан ученик на евангелието и Лутеров најверен пријател и помошник. Неговата љубезност, разборитост и точност ја надополнувале Лутеровата храброст и енергичност во работата. Нивната соработка на реформацијата ѝ дала нова сила и за Лутера била голем извор на охрабрување.

Аугзбург е избран како место на сослушувањето, и реформаторот се упатил таму пеш. Некои сериозно се уплашиле за неговиот живот. Слушнале јавни закани дека тој на патот ќе биде фатен и убиен и неговите пријатели го молеле да не се изложува на опасност. Дури го молеле извесно време да го напушти Витенберг и да побара заштита кај оние што биле подготвени да го штитат. Но тој не сакал да го напушти местото што му го одредил Бог. Наспроти луѓата што беснеела со сета сила, тој се чувствувал должен да ја брани вистината. Си велел: „Јас сум како Еремија, човек против кого секој вика; но колку повеќе непријатели ми се закануваат, мојата радост е поголема... Тие веќе ја озлогласија мојата чест и моето добро име. Ми остана уште едно: моето бедно тело; и него нека го земат; со тоа ќе ми го скушат животот за неколку часа, но душата не можат да ми ја одземат. Оној што

сака на светот да му ја објави Христовата реч, мора секој час да биде готов да умре“ (Исто, в. 4, ч. 4).

Веста за Лутеровото доаѓање во Аугзбург го исполнила срцето на папскиот пратеник со големо задоволство. Бунтовниот еретик, кој разбудил интерес речиси кај цел свет, сега бил под власт на Рим и легатот на папата решил да не дозволи да му побегне. Реформаторот не се погрижил да си прибави себеси гарантно писмо. Неговите пријатели го молеле да не се појавува пред легатот на папата без гарантно писмо и самите ги презеле сите потребни мерки да му го набават од царот. Намера на легатот била Лутера, ако е некако можно, да го присили да се откаже, а ако тоа не му успее, да го одведе во Рим за таму да ја подели судбината на Хус и Јероним. Затоа легатот преку своите пратеници се обидел да го наговори Лутера да излезе пред него без гарантно писмо и на тој начин да падне под негова милост. Лутер решително одбил и не се појавил пред пратеникот на папата сè додека не го добил документот со кој царот му загарантирал своја заштита.

Намера на католиците била да се обидат да го придобијат Лутера со привидна благонаклоност. Во своите разговори со Лутера легатот се покажал мошне љубезен, но барал Лутер безусловно да ѝ се покори на власта на Римската црква и да напушти секоја точка на своето учење без докажување или какво и да е прашање. Тој уште не го познавал човекот со кој требало да расправа. Во својот одговор Лутер ја нагласил својата почит кон црквата, својот 136 стремеж кон вистината, готовноста да одговори на сите забелешки во врска со својата наука и истата да ја подложи на одлуката на некои главни универзитети. Во исто време не го прифатил барањето на пратеникот на папата кој барал да го негира своето учење без никаков доказ дека бил во заблуда.

Единствен одговор што го добил бил: „Негирај, негирај!“ Реформаторот докажал дека неговото гледиште е основано на Светото писмо и решително изјавил дека не може да се откаже од вистината. Легатот, неспособен да одговори на доказите на Лутера, го опсипал со порој прекори, со потсмев и ласкања помешани со цитати од преданијата и од црковните отци, не давајќи му на реформаторот да дојде до збор. Гледајќи дека нивниот разговор, воден на таков начин, е сосем некорисен, Лутер најпосле добил дозвола да го изнесе одговорот писмено.

Подоцна му напишал на својот пријател: „Видов дека е најразумно да му се одговори писмено; прво, она што е напишано може да се подложи на проверка од страна на други луѓе; второ, со тоа може полесно да се влијае врз стравот, ако веќе не врз совеста на еден горделив и брблив тиран, кој инаку би можел да

победи со својот заповеднички јазик“ (Martyn, *The Life and Times of Luther*, pages 271, 272).

На следниот состанок Лутер јасно, концизно и силно ги изнел своите погледи, поткрепувајќи ги со многу цитати од Светото писмо. Откако го прочитал својот состав гласно, му го дал на кардиналот кој со презир го фрлил на страна, велејќи дека тоа се само празни зборови и безвредни цитати. Лутер, на кого очите му се отвориле, сега ја прифатил борбата со горделивиот кардинал на неговото сопствено подрачје - служејќи се со преданието и со учењето на црквата - и така целосно ги оборил неговите тврдења.

Кога пратеникот на папата видел дека Лутеровите докази се непобитни, загубил секоја власт над себе и гневно извикнал: „Негирај, или ќе те пратам во Рим, каде што ќе дојдеш пред судии на кои им е наредено да се запознаат со твоето дело. Ќе те исклучат од црквата тебе, твоите следбеници и сите што ти помагаат или што ќе ти помагаат во иднина.“ Најпосле изјавил со горделив и гневен глас: „Откажи се, или немој повеќе да се појавуваш!“ (D'Aubigne, London ed., b. 4, ch. 8).

137

Реформаторот веднаш се повлекол со своите пријатели, со што дал јасен знак дека од него не може да се очекува никакво откажување. Тоа кардиналот најмалку го очекувал. Мислел дека со строгост ќе го натера Лутера да се откаже. Сега, кога останал сам со своите истомисленици, погледот го префрлил од еден на друг, мошне нерасположен поради неочекуваниот неуспех на своите планови.

Напорите на Лутера во овој судир не биле безуспешни. Мноштвото што присуствувало на оваа расправа имало можност да ги спореди овие два човека и да просуди каков дух ги води и во што се состои силата и вистинитоста на нивните гледишта. Колку значајна разлика! Реформаторот, едноставен, понизен, решителен, стоел во Божја сила со вистината на своја страна; а папскиот претставник, вообразен, дрзок, горделив и неразумен, без никаков доказ од Светото писмо, викал гласно: „Откажи се, или ќе те пратам во Рим да те казнат!“

Не водејќи сметка за гарантното писмо што го имал реформаторот, неговите непријатели сковале заговор да го фатат и да го стават во затвор. Бидејќи неговиот натамошен престој во Аугзбург бил бесплезен, неговите пријатели настојувале тој веднаш да се врати во Витенберг, но со најголема претпазливост и во најголема тајност. Затоа Лутер го напуштил Аугзбург в зори, на коњ, во придружба на само еден водич кој му го дал началникот на градот. Исполнет со мрачни претчувства, поминувал низ тишината на темните и тивки улици на градот. Будните и свирепи непријатели

демнеле над неговата глава. Дали ќе ги избегне поставените стапици? Тоа биле часови на страв и сериозна молитва. Стигнувајќи до градскиот ѕид, забележал малечка врата која се отворила пред него и тој без пречки со својот водич излегол од градот. Кога се нашле надвор од градските ѕидови, бегалците брзале, и пред легатот да дознае за Лутеровото заминување, тој веќе бил надвор од дофатот на своите прогонувачи. Пропаднале плановите на сатаната и на неговите пратеници. Човекот, за кого сметале дека е во нивни раце, побегнал како птица од мрежата на птичарот.

Таа новост легатот го вцашила и го разгневила. Очекувал да биде пофален заради својата мудрост и решителност во врска со својата постапка кон овој нарушувач на црковниот мир; но неговата надеж го изневерила. Својот гнев го стивнал со тоа што му упатил писмо на изборниот саксонски кнез Фридрих, во кое Лутера тешко го наклеветил, барајќи од Фридриха реформаторот да го прати во Рим или да го протера од Саксонија.

Лутер во својата одбрана навел дека е готов да се откаже од своето учење ако легатот или папата му ги докажат од Писмото неговите заблуди и ако покажат дека неговото учење е спротивно на Божјата реч. Исто така му заблагодарил на Бога што го удостоил да страда за тоа толку свето дело.

Изборниот кнез до сега слабо ја познавал науката на реформаторот, но бил длабоко трогнат со искреноста, со силата и со јасноста на Лутеровите зборови. Додека не се докаже дека реформаторот е во заблуда, Фридрих решил да биде негов заштитник. Одговарајќи на барањето на легатот, тој напишал: „Бидејќи доктор Мартин Лутер се појави пред вас во Аугзбург, со тоа треба да бидете задоволни. Ние не очекувавме да го присилувате да се откаже без да го соочите со неговите заблуди. Ниту еден од учените луѓе во моето кнежевство не ме извести дека науката на Мартина е безбожна, антихристијанска или еретичка!“ Кнезот одбил Лутера да го прати во Рим или да го протера од својата држава (D'Aubigne, b. 4, ch. 10).

Изборниот кнез видел дека моралот во општеството паднал многу ниско. Била потребна голема реформа. Увидел дека напразен е секој обид да се запрат или да се казнат злосторствата ако секој не ги признае и не ги прифати Божјите наредби и ако не живее според една просветлена совест. Видел дека Лутер работи токму на тоа подрачје и потајно се радувал што во црквата почнало да се чувствува подобро влијание.

Изборниот кнез исто така забележал дека Лутер има голем успех и како професор на универзитетот. Поминала само една година откако реформаторот ги прикачил своите тези на вратата

на црквата и веќе можело да се забележи дека во значителна мера се намалил бројот на поклониците кои при празникот „Сите свети“ ја посетувале црквата. Рим немал веќе толку почитувачи и не примал толку дарови како порано, но, наместо тоа, се појавиле други луѓе кои сега доаѓале во Витенберг не како поклоници да ги обожаваат реликвиите, туку како студенти да ги исполнат универзитетските сали. Лутеровите списи насекаде разбудиле нов интерес за Светото писмо и, не само од Германија, туку и од другите земји доаѓале студенти на Витенбершкиот универзитет. Младите луѓе, гледајќи го првпат Витенберг, „ги подигале рацете кон небото и го фалеле Бога што дозволил светлината да свети од тој град, како од Сион во старо време, и оттаму да се рашири до најдалечните земји“ (Исто, в. 4, ch. 10).

До сега Лутер само делумно ги напуштил заблудите на Рим, но кога го споредувал Светото писмо со одлуките и со наредбите на папата, бил виашен. „Ги читам папските декрети“, му пишувал на Спалатин, „и ти велам дека не знам дали можеби папата е антихрист или негов пратеник; толку лажно Христос е прикажан во тие декрети - и дури распнат“ (Исто, в. 5, ch. 1). Сепак, Лутер во тоа време уште бил предан син на Римската црква и не помислувал дека кога и да е ќе ја напушти неа.

Списите на реформаторот и неговата наука се рашириле низ целиот христијански свет. Делото стигнало во Швајцарија и во Холандија. Одделни примероци на Лутеровите списи си го расчистиле себеси патот во Франција и во Шпанија. Во Англија неговото учење било примено како животна реч. Вистината навлегла во Белгија и во Италија. Илјадници се разбудиле од своето духовно мртвило во радосен живот што ни го даваат надежта и верата.

Рим сè повеќе се лутел поради Лутеровите напади и некои од неговите фанатични противници, дури и некои професори на католичките универзитети, изјавиле дека, оној што би го убил тој бунтовен калуѓер, со тоа не би згрешил. Еден ден на реформаторот му пристапил некој странец со скриен револвер под наметката и го прашал зошто насекаде се движи сам. Лутер одговорил: „Јас сум во Божјата рака. Тој е моја сила и штит. Што ми може човек?“ (Исто, в. 6, ch. 2). Кога ги слушнал овие зборови, странецот побледел и побегнал од него како тука да било присутно некое небесно суштество.

Рим сакал да го уништи Лутера, но Бог бил негова одбрана. Неговата наука се слушала насекаде: „Во колибите и во манастирите, во дворците на благородниците, на универзитетите и во царските палати.“ На сите страни станувале благородни луѓе да ги поддржат неговите напори (Исто, в. 6, ch. 2).

Отприлика во тоа време Лутер, читајќи ги делата на Хус, пронашол дека чешкиот реформатор учел на големата вистина за оправдување со вера што самиот тој ја истакнувал и ја проповедал. „Сите ние“, извикнал тој, „Павле, Августин и јас сме хусити и не знаејќи за тоа!“ „Бог сигурно ќе го казни светот затоа што вистината му била откриена пред еден век, но тој ја запалил“ (Wylie, b. 6. ch. 1).

Во едно писмо, упатено до царот и до германското благородништво, Лутер пишува за папата: „Страшно е да се гледа оној што тврди дека е Христов намесник како живее во поголем раскош од царот. Дали со тоа е сличен со сиромашниот Исус или со понизниот Петар? Тој, велат некои, е господар на светот. Но Христос, за чијшто намесник се смета, рекол: „Моето царство не е од овој свет.“ Може ли власта на намесникот да биде поголема од власта на неговиот господар?“ (D'Aubigne, b. 6, ch. 3).

141 За универзитетите Лутер пишува: „Се плашам дека универзитетите ќе станат широка врата на пеколот ако таму трудољубиво не се објаснува Светото писмо и ако истото не се всадува во срцата на младите. Никому не му советувам своето дете да го праќа онаму каде што мерило на животот не е Светото писмо. Секоја установа во која не се проучува постојано Божјата реч, ќе се изопачи“ (Исто, b. 6, ch. 3).

Овој спис со секавична брзина се раширил низ цела Германија и оставил длабок впечаток врз народот. Цел народ се разбрал, и мнозина почнале да се собираат под знамето на реформацијата. Горејќи од желба за одмазда, Лутеровите непријатели го поттикнувале папата да преземе против него решителни мерки. Решено е неговото учење веднаш да се осуди. На Лутера и на неговите следбеници им се дадени шеесет дена да се откажат; во спротивно сите ќе бидат исклучени од црквата.

Тоа бил страшен миг за реформацијата. Со векови римските осуди за исклучување биле ужас за многу силни владетели; тие фрлиле во несреќа и очај големи царства. Сите со ужас ги гледале нивните жртви. Со нив се постапувало како со луѓе што се ставени надвор од законот, биле избегнувани и прогонувани до истребување. Лутер добро ја видел луѓата што се приготвувала да го уништи, но бил постојан, наполно сигурен дека Исус ќе биде негов помошник и заштитник. Со таква вера и храброст на маченик, пишува: „Што ќе биде, не знам, ниту сакам да знам... Ударот нека падне каде што сака, јас не се плашам. Ниту еден лист од дрвото не паѓа без волја на нашиот Отец, а колку повеќе Тој се грижи за нас! Лесно е да се умре за Речта, кога Речта, која станала тело, умрела за нас. Ако умреме со него, со него и ќе

живееме; кога ќе помине низ она низ што поминал Тој пред нас, ќе бидеме таму каде што е и Тој и ќе живееме засекогаш со него“ (Исто, 3d London ed., Walther, 1840, b. 6, ch. 9).

Кога му стигнало на Лутера папското послание, тој рекол: „Јас го презирам и го отфрлам како безбожно и лажно... Во него се осудува лично Христос. Се радувам што можам да поднесам такви зла за напредокот на делото. Сега веќе сум помирен, зашто знам дека папата е антихрист и дека седи директно на сатанскиот престол“ (D'Aubigne, b. 6, ch. 9). 142

Сепак, папската пресуда не останала без дејство. Темниците, измачувањата и мечот биле силни орудија со кои можело да се натера на покорност. Слабите и празноверни се треселе пред папскиот декрет. Иако мнозинството сочувствувало со Лутера, сепак, мнозина толку го ценеле својот живот, што не би го жртвувале за делото на реформацијата. Судејќи по сè, реформацијата се приближувала кон својот крај.

Но Лутер сè уште бил бестрашен. Рим ги фрлил врз него своите анатемите и светот бил уверен дека тој ќе мора или да загине или да се покори. Но со страшна жестокост реформаторот му ја вратил осудата на проклетството на нејзиниот автор и јавно ја прогласил својата одлука дека за секогаш прекинува со Рим. Во присуство на мноштво студенти, професори и граѓани од сите сталежи, Лутер ја запалил папската була заедно со канонските закони, декреталии и со некои списи што ја поддржувале папската власт. Тој рекол: „Со спалувањето на моите списи, моите непријатели можеа да му наштетат на делото на вистината во мислите на обичните луѓе и да ги упропастат душите, затоа и јас сега ги спалувам нивните книги. Почна сериозна борба. До сега само си се играл со папата. Ова дело го почнав во Божје име; тоа ќе се заврши без мене, со негова сила“ (D'Aubigne, b. 6, ch. 10).

На прекорите од своите непријатели, кои ја исмевале слабоста на неговите работи, Лутер одговорил: „Кој знае, можеби Бог ме избрал и ме повикал да го извршам ова дело? Зар не би требало да се плашат дека, презирајќи ме мене, го презираат лично Господа. Мојсеј бил сам при излегувањето од Египет. Илија бил сам во времето на владеењето на царот Ахав; Исаија бил сам во Ерусалим; Езекил сам во Вавилон... Бог никогаш не избрал за пророк некој поглавар свештенички или некоја друга голема личност; Тој обично бирал едноставни и презрени луѓе, еднаш дури пастир - пастирот Амос. Во сите векови, светите биле присилени да ги караат големите, царевите, кнезовите, свештениците и учените луѓе, изложувајќи го со тоа на опасност својот живот... Не вела дека и јас сум пророк, но вела дека многу повеќе треба да се 143

плашат затоа што јас сум сам, а нив ги има многу. Сигурен сум дека Божјата реч е со мене, а не со нив“ (Исто, в. 6, ch. 10).

Сепак, Лутер не решил да се одвои од црквата без страшна внатрешна борба со самиот себе. Во тоа време пишувал: „Секој ден сè повеќе чувствувам колку е тешко да се напуштат обичаите што сме ги примиле во детството. О колку болки поднесов додека не зазедов став наспроти папата и додека не го прогласив за антихрист, иако на своја страна го имам Светото писмо!... Колку страдаше моето срце! Колку пати себеси си го поставував горкото прашање, кое толку често го повторуваа следбениците на папата: „Зар само ти си мудар? Зар е можно сите други да се во заблуда? Што ќе биде ако ти, наспроти сè, си во заблуда, и во својата заблуда вовлекуваш толку души кои на крај засекогаш ќе пропаднат? Така се борев со себе и со сатаната, додека Христос со својата непогрешна Реч го охрабри моето срце наспроти сите сомневања“ (Martyn, pages 372, 373).

Папата му се заканил на Лутера со исклучување од црквава ако не се откаже, и сега оваа закана се исполнила. Објавено е ново послание на папата, кое Лутера засекогаш го прогласило за исклучен од црквата и за проклет од небото, а исто такво проклетство паднало и врз сите што би го прифатиле неговото учење. Големата борба почнала со сета жестокост.

144 Сите што ги повикал Бог да ја објават вистината за своето време секогаш наидувале на противење. Во деновите на Лутера една вистина имала посебна важност за тоа време; и денеска постои вистина за нашето време. Оној, кој постапува според својата мудрост, предвидел луѓе за различни прилики и им доверил должности што одговараат на времето во кое живеат и на околностите во кои се наоѓаат. Ако ја ценат дадената светлина, ним ќе им биде дадено поголемо видело. Но денеска повеќето луѓе исто толку малку се стремат кон вистината колку и следбениците на папата кои се подигнале против Лутера. Како и во минатите векови, и денеска постои наклоност да се примаат човечките традиции и теории. Сите што ја изнесуваат вистината за сегашното време не треба да очекуваат да најдат на подобар прием отколку реформаторите во поранешните векови. Големата борба меѓу вистината и заблудата, меѓу Христа и сатаната, сè повеќе ќе се заострува до крајот на светската историја.

Исус им рекол на своите ученици: „Да бевте од овој свет, светот ќе ги љубеше своите; но бидејќи не сте од светот, туку јас ве избрав од светот, затоа светот ве мрази. Помнете ги зборовите што ви ги реков: 'Слугата не е поголем од својот господар!' Ако ме прогонуваа мене, ќе ве прогонуваат и вас; ако ја пазеа мојата

реч, ќе ја пазат и вашата“ (Јован 15,19.20). Од друга страна, нашиот Господ изјавува: „Тешко вам кога сите луѓе ќе зборуваат добро за вас, зашто нивните татковци им правеа така на лажните пророци“ (Лука 6,26). Духот на денешниот свет не е поблизу до Христовиот Дух отколку во поранешните времиња. Оние што денеска ја проповедаат Божјата реч во нејзината чистота, нема да бидат примени со поголема наклоност од оние во минатите времиња.

Вистината секогаш има противници. Тоа противење може да го измени својот облик; непријателството не мора да биде толку отворено, зашто е полукаво; но истото противење постои и ќе постои до крај.

ЛУТЕР ПРЕД ДРЖАВНИОТ СОБОР

145 На престолот во Германија стапил нов цар, Карло V. Пратениците на Рим побрзале да му честитаат и да го наговорат да ја употреби сета своја моќ против реформацијата. Од друга страна, изборниот саксонски кнез, на кого Карло во голема мера му дожел за својата круна, го молел царот да не презема ништо против Лутера додека не го сослуша. На тој начин царот се нашол во тешка положба и неприлика. Следбениците на папата не барале ништо помалку одошто царот со едикт да го осуди Лутера на смрт. Изборниот кнез решително изјавил дека „ниту неговото величество ниту кој и да е друг докажал оти Лутеровите списи се неточни“, и затоа тој барал „на доктор Мартин Лутер да му се даде гарантно писмо за да може да се јави пред суд на учени, побожни и непристрасни судии“ (D'Aubigne, b. 6, ch. 11).

Вниманието на сите партии сега било насочено кон соборот на германските држави што е свикан во Вормс набргу по стапувањето на Карло V на престол. На тој собор требало да се расправа за важни политички и други прашања. За првпат требало германските кнезови да се состанат со својот млад владетел на советодавно собрание. Од сите страни на државата дошле црковни и државни великодостојници.

146 Световни големци, со благородно потекло, силни и љубоморни на своите наследни права; црковни поглавари, свесни за својата супериорна положба и за својата моќ; дворски витези, со својата вооружена придружба; пратеници од туѓи и далечни земји - сите се собрале во Вормс. Сепак, главен предмет на внимание на овој голем собор била работата на саксонскиот реформатор.

Карло V претходно му наредил на изборниот кнез да го доведе Лутера со себе на соборот, ветувајќи му своја заштита и слобода да расправа за спорните прашања со меродавни лица. Лутер нестрпливо очекувал да излезе пред царот. Тогаш неговото здравје било мошне влошено; сепак, му напишал на изборниот кнез: „Ако не можам во Вормс да дојдам здрав, нека ме пренесат таму каков што сум, болен, зашто, ако ме вика царот, не смеам да се сомневам дека ме вика Бог. Ако имаат намера против мене да употребат сила,

што е веројатно (зашто не ме викаат за да бидат поучени), да го предаде делото во Божји раце. Уште живее и владее Оној што ги избавил тројцата млади луѓе од огнена печка. Ако не ме спаси Тој, мојот живот не вреди многу. Мораме да спречиме евангелието да не биде изложено на подбив од грешниците и да бидеме готови за него да ја пролееме нашата крв за да не триумфираат тие. Не можам да знам дали мојот живот или мојата смрт повеќе ќе послужи за спасението на сите... Очекувајте од мене сè, само не бегство и откажување. Да бегам не можам, а уште помалку да се откажам“ (Исто, b. 7, ch. 1).

Веста дека Лутер ќе дојде на соборот во Вормс предизвикала во градот голема возбуда. Папскиот пратеник, Алеандер, на кого му била доверена специјална задача да ја кочи реформацијата, многу се вознемирил и се разгневил. Знаел дека доаѓањето на Лутера на соборот ќе има кобни последици за папството. Да води истрага за случајот што папата веќе го осудил, би значело да се презре авторитетот на папата. Понатаму, тој се плашел дека силните и речити докази на Лутера би можеле да одвратат многу кнезови од папата. Затоа најенергично вложил кај Карло V приговор против доаѓањето на Лутера во Вормс. Отприлика во тоа време била објавена булата за исклучување на Лутера од црквата. Овој настан и наговарањата на пратеникот на папата го навеле царот да попусти. Тој му пишал на изборниот кнез дека Лутер, ако не сака да се откаже, мора да остане во Витенберг.

147

Незадоволен со оваа победа, Алеандер маневрирал со сета своја моќ и лукавство да издејствува осуда над Лутера. Со истрајност, што би била достојна за една подобра цел, го обвинувал Лутера пред кнезовите, пред прелатите и пред другите членови на соборот поради востание, бунт, безбожност и богохулство. Но жестокоста и страста што ги покажувал легатот откривале каков дух го проникнува. „Го гонат омраза и одмазда“, велеле сите, „а не ревност и побожност“ (Исто, b. 7, ch. 1). Мнозинството соборјани, повеќе од кога и да е порано, биле наклонети кон делото на Лутера.

Алеандер со двојна ревност го навалувал царот да ја изврши пресудата на папата. Но, според германските закони, не било можно да се стори тоа без согласност на кнезовите. На крај, под притисок на наметливоста на легатот, Карло му заповедал својот предмет да го изнесе пред соборот. „Тоа за папскиот нунциј бил ден на прослава. Соборот бил голем, но уште поголем бил предметот на расправата. Алеандер го бранел Рим, ...мајката и господарката на сите цркви.“ Требало да ја застапува „врховната власт на Петар“ пред собраните кнезови на христијанството. „Надарен со речитост, покажал дека ѝ дораснал на големината на дадената

задача. Провидението сакало Рим, пред да биде осуден, да добие можност да го изнесе својот предмет пред највеличествениот суд преку устата на својот најспособен говорник“ (Wylie, b. 6, ch. 4).

Оние што му биле наклонети на реформаторот се плашеле од дејството на говорот на Алеандера. Изборниот саксонски кнез не бил присутен, но пратил некои од своите советници да го слушаат пратеникот на папата и да направат прибелешки од неговиот говор.

148 Со сета ученост и речитост, Алеандер се напрегал да ја побие вистината. Тој против Лутера подигнал мноштво обвинувања, нарекувајќи го јавен непријател на црквата и државата, на живите и мртвите, на свештениците и световниците, на концилите и на одделни христијани. „Во списите на Лутера има толку заблуди поради кои би можеле да се спалат сто илјади еретици!“

При крајот на говорот настојувал да ги исмее и да ги осрамоти сите следбеници на реформата. „Кои се тие лутерани? Толпа бесрамни учители, расипани свештеници, распуштени калуѓери, неразумни правници, расипано благородништво, изопачен и заведен народ. Колку помногубројна, поспособна и посилна е католичката партија! Еднодушната одлука на овој сјаен собор ќе ги просветли простите, ќе ги опомене неразумните, ќе им помогне на нерешителните и ќе ги засили слабите“ (D'Aubigne, b. 7, ch. 3).

Со такво оружје биле напаѓани бранителите на вистината во сите векови. Истото тоа оружје се употребува и денеска против оние што се осмелуваат да им се противстават на јавните заблуди служејќи се со едноставното и јасно учење на Божјата реч. „Кои се тие проповедници на нови науки?“; прашуваат оние што сакаат една популарна религија. „Тие се необразовани, малобројни и од најсиромашните сталежи, а сепак, тврдат дека ја имаат вистината и дека се Божји избран народ. Тие се лаици и измамени. Колку голема е нашата црква и нејзиното влијание! Колку големи и учени има меѓу нас! Колку поголема е силата што е на наша страна!“ Овие докази имаат силно влијание врз светот, но ниту денеска не се логични од деновите на реформаторот.

149 Реформацијата не завршила со Лутера, како што мислат некои. Таа мора да продолжи до крајот на историјата на светот. Дело на Лутера било да ги осветли другите со светлината со која Бог ја осветлил неговата патека; сепак, тој не ја примил сета светлина што требало да му биде откриена на светот. Од тоа време до денеска секогаш нова светлина ги осветлувала страниците на Светото писмо и секогаш се откривале нови вистини.

Говорот на легатот оставил длабок впечаток врз соборот. Лутер не бил присутен да го победи папскиот борец со јасните и

уверливи вистини на Божјата реч. Мнозинството на соборот било наклонето не само да го осуди Лутера и неговата наука, туку и да го искорени кривоверството. Рим имал најдобра шанса да ја одбрани својата работа. Сè што можел да каже во своја одбрана, тоа го кажал. Но неговата привидна победа била знак на пораз. Од сега, разликата меѓу вистината и заблудата ќе биде толку појасна, колку што ќе биде поотворена нивната борба. По овој ден, никогаш веќе Рим не стоел толку сигурно како до тогаш.

Додека мнозинството членови на соборот биле готови да го предадат Лутера на одмазда на Рим, мнозина од нив го виделе и го осудувале злото што постоело во црквата, и сакале да ги искоренат злоупотребите од кои страдал германскиот народ, а кои биле предизвикани со расипаноста и со лакомството на свештениците. Легатот папството го прикажал во најубава боја. Тој миг Божјиот Дух поткренал еден член на соборот да ја прикаже вистинската слика на папската тиранија. Со благородна решителност, саксонскиот кнез, Георг, станал на тој кнежевски собор и со поразна точност ги опишал измамите и пороците на папството и нивните лоши последици. На крај рекол: „Тоа се само некои од злоупотребите што зборуваат против Рим. Отфрлиле секој срам и единствена цел им е ... пари, пари, пари! Така проповедниците, кои би требало да ја проповедаат вистината, всушност зборуваат само лага, и не само да се трпат, туку и се наградуваат, зашто колку повеќе лажат, сè поголеми се нивните добивки. Од овие расипани извори течат тие валкани води. Развратот ѝ подава рака на скржавоста... За жал, свештенството создава соблазна што толку кутри души фрла во вечна пропаст. Мора да се изврши општа реформа“ (Исто, в. 7, ч. 4).

Сам Лутер не би можел да изнесе посилни и поочигледни обвинувања против папската расипаност. А фактот што говорникот бил решителен непријател на реформаторот, на неговите зборови им дал уште поголема важност. 150

Кога очите на членовите на соборот би биле отворени, тие во својата средина би ги виделе Божјите ангели како растураат светли зраци среде темнината на заблудите, отворајќи ги умовите и срцата за примање на Божјата вистина. Дури и врз непријателите на реформацијата влијаела силата на Бога, кој е Бог на вистината и мудроста, и така е приготвен патот за големото дело што требало да се изврши. Мартин Лутер не бил присутен, но на соборот се слушнал гласот на Некој поголем од него.

Веднаш народниот собор избрал комисија што требало да состави список за сите папски даноци што толку тешко го притискале германскиот народ. Овој список содржел сто и една

точка, и поднесен му е на царот со молба да преземе потребни чекори да се укинат тие злоупотреби. „Колку души се загубени!“, рекле членовите на комисијата. „Какви ограбувања, какви изнудувања и поткупувања со кои е опкружена духовната глава на христијанството! Наша должност е да ја спречиме пропаста и срамот на нашиот народ. Од таа причина понизно, но најрешително бараме од вас да наредите итна општа реформа и да ја спроведете“ (Исто, b. 7, ch. 4).

Сега соборот побарал да се доведе реформаторот. Наспроти молбата, протестот и заканите на папскиот делегат, Алеандер, царот најпосле се согласил, и Лутер е повикан да дојде пред соборот. Со повикот му е предадено и писмо во кое му се гарантира сигурно враќање. Повикот во Витенберг му го однел весник на кого му е наредено да го придружува Лутера до Вормс.

Пријателите на Лутера се уплашиле и се ожалостиле. Познавајќи ги предрасудите и омразата кон него, се плашеле дека нема да се почитува гарантното писмо и го молеле својот живот да не го изложува на сигурна опасност. Тој им одговорил: „Папските следбеници не сакаат јас да дојдам во Вормс, туку сакаат да ме осудат на смрт. Ништо за тоа. Не молете се за мене туку за Божјата реч... Христос ќе ми го даде својот Дух да ги победам проповедниците на заблудите. Јас сум ги презирал во мојот живот, и ќе ги победам со мојата смрт. Нивна цел е во Вормс да ме присилат да се откажам, а еве како ќе биде моето откажување: Порано реков дека папата е Христов намесник, а сега, пак, велем дека е противник на Господа и апостол на ѓаволот“ (Исто, b. 7, ch. 6).

Лутер не смеел да патува сам на овој опасен пат. Освен пратеникот на царот, решиле да го придружуваат неговите тројца најдобри пријатели. Меланхтон топло молел да им се придружи. Неговото срце било врзано со срцето на Лутера и тој сакал да го придружува, ако е потребно, било во затвор или во смрт. Но неговата молба не била прифатена. Ако Лутер загина, неговиот млад соработник требало да го носи товарот на реформацијата. Простувајќи се со Меланхтона, реформаторот му рекол: „Ако не се вратам, и ако моите непријатели ме убијат, продолжи да проповедаш и стој цврсто во вистината. Работи наместо мене... Ако живееш ти, мојата смрт нема да значи голема загуба“ (Исто, b. 7, ch. 7).

Студентите и граѓаните што се собрале да присуствуваат на Лутеровото заминување биле длабоко потресени. Мнозина, чиешто срца биле трогнати со евангелието, се поздравиле со него плачејќи. Така реформаторот и неговите придружници го напуштиле Витенберг.

На патот се осведочиле дека народот е потиштен поради лошите претчувства. Во некои градови не им биле укажувани никакви почести. Во еден хотел, каде што преноќевале, еден свештеник, Лутеров пријател, го изразил својот страв за реформаторот, покажувајќи кон сликата на италијанскиот реформатор Саванарола, кој бил погубен поради својата вера. Другиот ден се дознало дека Лутеровите списи се осудени во Вормс. Царски пратеници го разнесувале царскиот указ и го повикувале народот да им ги предадат на властите забранетите книги. Лутеровиот придружник, плашејќи се за неговата безбедност на соборот и мислејќи дека тој ќе се поколеба во својата одлука, го прашал „дали сè уште сака да го продолжи патот“. Лутер одговорил: „Иако во секој град сум ставен под интердикт, сепак, јас одам напред“ (Исто, b. 7, ch. 7).

Во Ерфурт Лутера го примиле со големи почести. Опкружен со мноштво почитувачи, одел низ улиците низ кои некогаш поминувал толку често со својата питачка торба. Ја посетил својата манастирска ќелија и се сетил за борбата низ која поминал за во своето срце да ја прими светлината што сега ја осветлува цела Германија. Го повикале да проповеда. Навистина, тоа му било забрането, но царскиот пратеник му дозволил и калуѓерот, кој некогаш бил слуга во овој манастир, сега се качил на проповедалната.

Пред големо мноштво слушатели проповедал за Христовите зборови: „Мир вам!“ Тој рекол: „Сите филозофи, доктори, писатели, се труделе да ги научат луѓето како можат да добијат вечен живот, но не успеале. Јас сега сакам да ви го кажам тоа: ... Бог воскреснал од мртвите еден човек, Господа Исуса Христа, Тој да ја уништи смртта, да го искорени гревот и да ја скрши вратата на пеколот. Тоа е дело на спасението... Христос победил, ете радосна вест, и ние сме спасени со неговото дело, а не со нашите дела... Нашиот Господ Исус Христос кажал: ‚Мир вам; погледнете ги моите раце‘, тоа значи: Гледај, о човече, јас, само јас сум Оној кој ги одзема гревовите и кој спасува. И сега имај мир, вели Господ.“

Продолжил објаснувајќи дека вистинската вера се открива во светиот живот. „Бидејќи Господ нè спасил, нашите дела нека бидат по негова волја. Ако си богат, твоето богатство нека им служи на сиромасите. Ако си сиромав, твојата служба нека биде корисна за богатите. Ако твојата работа е корисна само за тебе, тогаш службата што мислиш дека ја вршиш е лажна пред Бога“ (Исто, b. 7, ch. 7).

Луѓето слушале без здив. Лебот на животот им е делен на душите што умирале од глад. Христос пред нив е издигнат над папите,

над легатите, над царевите и кралевите. Лутер ништо не спомнал за својата опасна положба. Не сакал да го привлече вниманието на себе и да предизвика сочувство. Гледајќи на Христа, заборавил на себе. Тој се скрил зад Маченикот од Голгота, настојувајќи само да го претстави Христа како Откупител на грешниците.

153 Продолжувајќи го својот пат, реформаторот насекаде бил предмет на најживо интересирање. Околу него се тискала љубопитна толпа. Пријателски гласови го предупредувале на намерите на римокатолиците: „Ќе ве спалат“ - велеле едни - „вашето тело ќе го претворат во пепел како што сториле со Јан Хус.“ Тој одговарал: „Кога долж целиот пат од Вормс до Витенберг би палеле огнови, чишто пламени јазици би допирале до небото, јас сепак ќе одам по тој пат во име на Господа. Ќе излезам пред нив, ќе влезам во челуста на ламјата, ќе ги скршам нејзините заби и ќе го проповедам Господа Исуса Христа“ (Исто, в. 7, ch. 7).

Веста за неговото приближување кон Вормс предизвикала голема вознемиреност. Неговите пријатели се плашеле за неговата безбедност. Тие се труделе со сите сили да го одвратат, да не влезе во градот. На поттик од следбениците на папата, нему му е советувано да се повлече во дворецот на некој пријателски витез каде што ќе може сè да се реши на пријателски начин. Пријателите се обидуваа кај него да разбудат страв, опишувајќи ги опасностите што му се закануваат. Но сè било напрасно. Лутер непоколебливо им одговорил: „Кога во Вормс би имало толку ѓаволи колку што има ќерамиди на покривите, сепак, јас би влегол во градот“ (Исто, в. 7, ch. 7).

При неговото доаѓање во Вормс, кон градската врата се упатило големо мноштво да му посака добредојде. Такво големо мноштво не се собрало ниту да го поздрави царот. Одушевувањето било големо; наеднаш, среде мноштвото, еден продорен и тажен глас запеал погребна песна за да го потсети Лутера на судбината што го чека. „Бог ќе биде моја одбрана“, рекол тој, слегувајќи од колата.

154 Следбениците на папата не верувале дека Лутер ќе се осмели да дојде во Вормс. Неговото доаѓање ги исполнило со страв. Царот веднаш ги повикал своите советници да се посоветува за постапката што треба да ја преземе. Еден од епископите, закоравен следбеник на Рим, изјавил: „Ние за тоа доста расправавме. Вашето величество еднаш нека се ослободи од тој човек. Нели Сигисмунд дозволи Јан Хус да се спали. Наша должност не е да му дадеме ниту да го почитуваме гарантното писмо на еден еретик.“ „Не“, рекол Карло, „ние треба да ги држиме нашите ветувања!“ (Исто, в. 7, ch. 8). Според тоа, одлуката паднала: Лутер треба да излезе пред соборот.

„Ако не ме уверат со докази од Светото писмо...
и ако на тој начин не ја потчинат мојата совест на
Божјата реч, јас не можам и не сакам од ништо да
се откажам, зашто е опасно за христијанинот да
зборува против својата совест. Овде стојам, не можам
поинаку, Боџ нека ми помогне! Амин!“

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

Цел град сакал да го види тој необичен човек. Набргу неговиот стан го исполнило мноштво посетители. Лутер штотуку се закрепнувал од својата неодамнешна болест; бил уморен од патот кој траел цели две седмици. Морал да се приготви за своето утрешно свечено излегување пред соборот, и му бил потребен мир и одмор. Но желбата да го видат била толку голема што околу него се тискале благородници, кнезови, свештеници и граѓани, така што за одмор му останале само неколку часа. Меѓу нив имало благородници кои смело барале од царот реформа на црковните злоупотреби и кои, кажува Лутер, „сите се ослободени со моето евангелие“ (Martyn, page 393). И пријатели и непријатели доаѓале да го видат бестрашниот калуѓер, а тој ги примал сите со ист мир и на сите им одговарал достоинствено и мудро. Неговото држење било цврсто и храбро. Неговото лице, бледо и истоштено од напорите и од болеста, имало љубезен и дури радосен израз. Свеченоста и длабоката сериозност на неговите зборови им давале сила на која не можеле да ѝ се противстават ниту неговите непријатели. И пријателите и непријателите му се восхитувале. Едните гледале во него божествена сила, а другите ги повторувале зборовите на фарисеите за Христа: „Гавол е во него.“

Утредента Лутер бил повикан да излезе пред соборот. Еден царски службеник бил одреден да го доведе Лутера во соборната сала, но тоа одвај му успеало, зашто сите улици биле преполни со гледачи кои биле желни да го видат монахот кој се осмелил да му се противстави на папскиот авторитет.

Кога Лутер се упатил да излезе пред своите судии, еден стар генерал, јунак од многу битки, му рекол љубезно: „Кутри калуѓеру, кутри калуѓеру, тебе те чека таква битка каква што ниту јас ниту кој и да е друг војсководител видел ниту во најкрвавите судири. Но, ако твоето дело е праведно и ако си сигурен во него, оди напред во Божје име и не плаши се од ништо. Бог нема да те остави“ (D'Aubigne, b. 7, ch. 8).

Најпосле Лутер стоел пред државниот собор. Царот седел на престолот, опкружен со најугледни личности на царството. Никогаш ниеден човек не се појавил пред повеличествен собор од овој пред кој Лутер требало да одговара поради својата вера. „Самиот факт што тој се појавил пред соборот бил веќе сјајна победа над папството. Папата го осудил, но сега истиот тој човек се наоѓал пред суд кој токму со оваа постапка се издигнал над него. Папата врз него фрлил проклетство, го исклучил од секое човеч општество, а тој сега најучтиво е повикан и примен пред највеличествениот собор на светот. Папата го осудил на доживотно молчење, а сега тој требало да зборува пред илјадници внимателни

слушатели, собрани од најоддалечените христијански земји. На овој начин, со Лутерова заслуга, настанала голема пресвртница. Рим веќе почнал да слегува од својот престол, а причина за тоа бил гласот на еден калуѓер“ (Исто, b. 7, ch. 8).

Пред толку силното и славно собрание реформаторот, со скромно потекло, се чинело дека се збунил и уплашил. Некои кнезови, гледајќи ја неговата возбуда, му се приближиле љубезно, и еден од нив му шепнал: „Не плашете се од оние што го убиваат телото, а душата не можат да ја убијат.“ Друг додал: „Кога ќе ве изведат пред управители и цареви заради моето име, Духот на вашиот Отец ќе ви каже што треба да зборувате.“ Така големците на овој свет ги употребиле Христовите зборови да го охрабрат Божјиот слуга во мигот на искушението.

Лутера го довеле на определено место спроти царскиот престол. Во соборната сала настанала тишина. Тогаш станал еден царски службеник, ја покажал збирката на Лутеровите списи и го повикал реформаторот да одговори на две прашања: Дали признава дека тоа се негови списи и дали е готов да се откаже од мислењата што ги изнел во нив. Откако биле прочитани насловите на книгите, Лутер одговорил дека, во врска со првото прашање, признава оти тие книги се негови. „Во врска со второто прашање“, рекол тој, „бидејќи тоа е прашање на верата и спасението на душата и бидејќи се однесува на Божјата реч, која е најголемо и најдрагоцено богатство на небото и на земјата, би постапил неразумно кога би одговорил пред да размислам, зашто можеби би тврдел помалку отколку што дозволуваат околностите или повеќе отколку што бара вистината и на тој начин сигурно би згрешил против Христовите зборови: ‚Кoj ќе се откаже од мене пред луѓето, и јас ќе се откажам од него пред мојот Отец кој е на небесата‘ (Матеј 10,33). Затоа, понизно го молам царското величество да ми даде време да размислам за да можам да одговорам а да не згрешам против Божјата реч“ (D’Aubigne, b. 7, ch. 8).

Изнесувајќи го тоа барање, Лутер постапил мудро. На овој начин го уверил соборот дека не постапува поттикнат од страст или од лични побуди. Таквиот мир и совладување на самиот себе, што не се очекувале од човек кој се покажал толку смел и непопустлив, ја зацврстиле неговата сила и го оспособиле подоцна да одговори разумно и решително, мудро и достоинствено, со што ги изненадил и ги збунил своите противници и ја укорил нивната дрскост и горделивост.

Следниот ден требало да излезе пред соборот и да го даде својот конечен одговор. Реформаторот за миг ја загубил храброста гледајќи ги силите што се здружиле против вистината. Неговата

сигурност се поколебала, го обзел страв и трепет и чувствувал ужас. Пред него се множеле опасности и се чинело дека неговите непријатели ќе триумфираат и силите на темнината ќе преовладеат. Пред него се напластиле облаци и изгледало дека ќе го одделат од Бога. Тој копнеел за сигурност семожниот Бог да биде со него. Во душевен страв се фрлил со лицето на земја и од неговото скршено срце се отргнале вопли што само Бог можел целосно да ги разбере.

157 „О семожен и вечен Боже“, велел тој, „колку е страшен овој свет! Ете, ја отворил својата челуст да ме проголта, а јас толку малку се надевам во тебе... Ако морам да се потпирам само врз силата на овој свет, тогаш за мене сè е загубено... Настапил мојот последен час, мојата осуда е изговорена... О Господе, помогни ми ти против сета мудрост на овој свет. Стори го тоа ти, сам, ...зашто тоа не е мое дело, туку твое. Јас немам никаква лична работа овде; немам што да расправам со големците на овој свет... Но ова дело е твое, тоа е праведно и вечно. О Господе, помогни ми! Верен и непроменлив Боже, јас не се потпирам ниту на еден човек... Тоа би било залудно. Сè што е човечко е несигурно. Сè што доаѓа од човек пропаѓа... Ти ме избра за ова дело... Биди ти крај мене заради името на твојот сакан Син Исус Христос, кој е моја одбрана, мој штит и моја силна тврдина“ (Исто, b. 7, ch. 8).

За да го сочува реформаторот да не се потпре врз својата сопствена сила и однадеж да се урне во пропаст, Бог во својата мудрост дозволил Лутер да дознае каква опасност му се заканува. Го обзел ужас кој не потекнувал од стравот за сопствените страдања или од смртта што изгледала неминовна. Настапил критичниот час, а тој се чувствувал неспособен да го дочека. Поради неговата слабост делото на вистината би можело да претрпи пораз. Тој се борел со Господа не за својата лична сигурност, туку за победа на вистината. Го чувствувал истиот страв и истата душевна борба како Израел онаа ноќ крај осамениот поток. И како Израел, тој победил во борбата со Бога. Во својата целосна немоќ се фатил цврсто со вера за Христа, за моќниот Ослободител. Бил охрабрен со сигурноста дека нема да излезе сам пред соборот. Во неговата душа повторно завладеал мир и тој се радувал што му се дава можност да ја издигне Божјата реч пред владетелите на народите.

158 Со цврста сигурност во Бога, Лутер се приготвувал за борбата што го чекала. Направил план за својот одговор, проверил некои места од своите списи и побарал во Библијата згодни докази за да ги поткрепи своите тврдења. Тогаш, ставајќи ја левата рака на светата Книга што била отворена пред него, и подигајќи ја десницата кон небото, ветил дека ќе му „остане верен на евангелието и слободно

ќе ја исповеда својата вера, па макар да мора тоа да го запечати и со својата крв“ (Исто, б. 7, ch. 8).

Кога повторно се појавил пред државниот собор, неговото лице не покажувало ниту трага од страв или збунетост. Мирен и спокоен, со возвишена храброст и благородност, стоел како Божји сведок пред големците на оваа земја. Царскиот службеник побарал да ја слушне неговата одлука дали е готов да се откаже од своето учење. Лутер одговорил мирно и понизно, без жестокост и возбуда. Неговото држење било учтиво и скромно, но сепак, покажувало цврста сигурност и радост што го изненадило соборот.

„Возвишен царе, светли кнезови, славна господа“, рекол Лутер, „денеска излегувам пред вас по налогот што ми беше даден вчера и со Божја милост го молам вашето царско величество милостиво да ја сослуша одбраната на делото за кое сум сигурен дека е праведно и вистинито. Ако можеби од незнаење го повредам дворскиот протокол и дворските прописи, ве молам да ми простите, зашто не сум израснал во кралска палата, туку во самотија на манастир“ (Исто, б. 7, ch. 8).

Преминувајќи веднаш на излагањето, објаснил дека сите негови дела немаат ист карактер. Во некои расправа за верата и за добрите дела, па нив дури и неговите непријатели ги признале не само за безопасни, туку и за корисни. Да се откаже од нив, би значело да се отфрли вистината што сите ја признаваат. Другите книги се состојат од списи што ја откриваат расипаноста и злоупотребата на папството. Да се откаже од овие дела би значело да се засили римската тиранија и ширум да се отвори вратата за уште повеќе и за уште поголеми беззаконија. Во третиот вид на своите книги станува против некои личности што ги бранеле јавните зла. Што се однесува до тие списи, признава дека често бил повеќе остар отколку што прилега. Не тврди дека е без грешки, но не може да се откаже ниту од тие книги, зашто таквата постапка би ги охрабрила непријателите на вистината и тие би ја искористиле приликата Божјиот народ да го угнетуваат со уште поголема свирепост.

„Но, јас сум само човек, а не Бог“, продолжил, „и затоа ќе се бранам како што се бранел Христос: ‚Ако зборував лошо, докажете ми во што згрешив...‘ Поради тоа, ве заколнувам со Божјата милост, возвишен царе, светли кнезови, и сите кои сте присутни, без оглед на сталежот, да ми докажете од списите на пророците и апостолите дека сум згрешил. Штом ќе бидам уверен во тоа, ќе се откажам од моите заблуди и прв ќе ги грабнам моите списи и ќе ги фрлам во оган.“

Тоа што го кажав сега јасно покажува, се надевам, дека внимателно сум ги разгледал и сум ги измерил опасностите на кои се изложувам; но јас не се плашам, туку се радувам што евангелието и денеска, како и некогаш, е причина за немир и борби. Таков е карактерот и судбината на Божјата реч. Исус кажал: „Јас не дојдов да донесам мир на земјата, туку меч.“ Бог е красен и страшен во своите совети; можеби под изговор сакаме да ја задушиме неслогата, но да внимаваме со тоа да не ја прогонуваме Божјата реч и да не навлечеме врз себе страшна поплава од непремостиви опасности, сегашни неволји и вечна пустош. Би можел да наведам многу примери од светата Божја реч. Би можел да зборувам за фараонот, за вавилонскиот цар и за израелските цареви кои никогаш не работеле поуспешно за својата пропаст отколку токму тогаш кога, навидум со мудри совети, мислеле да го зацврстат своето царство. Бог преместува планини, а тие тоа не го знаат“ (Исто, b. 7, ch. 8).

Лутер зборувал на германски, а замолен е истите зборови да ги повтори и на латински јазик. Иако бил премален од претходниот напор, ја прифатил молбата и истиот говор го повторил со иста јасност и енергија. Во тоа го водело Божјето провидение. Умот на многу кнезови во толкава мера бил заслепен со заблудите и со празноверието, што при првиот говор не можеле да ја сфатат моќта на Лутеровите докази, но при повторното излагање јасно сфатиле извесни точки.

160 Оние што упорно ги затворале очите пред светлината и решиле да не дозволат да бидат осведочени со вистината, биле разјарени со зборовите на Лутера. Кога Лутер престанал да зборува, говорникот на државниот собор гневно рекол: „Вие не одговоривте на поставеното прашање... Од вас се бара да дадете јасен и одреден одговор... Дали се откажувате или не?“

Реформаторот одговорил: „Бидејќи вашето царско величество бара од мене јасен, едноставен и одреден одговор, јас ви го давам, а тоа е: Не можам да ја потчинам мојата вера ниту на папата ниту на соборот, зашто е јасно како ден дека тие често паѓале во заблуди и си противречеле едни на други. Значи, ако не ме уверат со докази од Светото писмо и со јасни причини, ако не ме осведочат со истите места што ги цитирав, и ако на тој начин не ја потчинат мојата совест на Божјата реч, јас *не можам и не сакам да се откажам*, зашто не е добро за христијанинот да зборува против својата совест. Овде стојам и не можам поинаку! Бог нека ми помогне! Амин!“ (Исто, b. 7, ch. 8).

Така овој праведен човек стоел на сигурниот темел на Божјата реч. Неговото лице го осветлила небесна светлина. Сите јасно

ја виделе неговата големина и чистотата на неговиот карактер, мирот и радоста што извираше од неговото срце кога ги откривал силите на заблудите и кога сведочел во прилог на верата што го победува светот.

За миг целиот собор занемел од изненадување. При својот прв одговор пред соборот Лутер зборувал тивко, смирено и речиси со покорен глас. Римокатолиците тоа го сметале како доказ дека неговата храброст почнала да се колеба. Неговата молба за одлагање на расправата ја сметале како предзнак за негово откажување. Посматрајќи ја наведената става на Лутера, неговото понизно држење и неговата едноставна облека, царот рекол полугласно и со презир: „Тој калуѓер никогаш нема да ме стори еретик.“ Но Лутеровата храброст и решителност, како и силата и јасноста на неговото докажување, предизвикале восхит кај сите партии. Царот одушевено извикнал: „Овој калуѓер зборува со бестрашно срце и со непоколеблива храброст.“ Многу германски кнезови се гордееле и со задоволство го гледале тој претставник на нивниот народ.

161

Пријателите на Рим биле поразени; нивното дело се нашло во мошне неповолна светлина. Тие настојувале да ја задржат својата власт не со докази од Светото писмо, туку со закани, со тие вообичаени аргументи на Рим. Говорникот на државниот собор рекол: „Ако не се откажете, царот и државата ќе видат што треба да сторат со тврдоглавиот еретик.“

Лутеровите пријатели, кои со голема радост ја слушале неговата благородна одбрана, се стресле кога ги слушнале овие зборови; но реформаторот мирно кажал: „Бог нека ми биде помошник, зашто јас не можам да се откажам од ништо“ (Исто, b. 7, ch. 8).

Наредено му е да излезе од соборот додека кнезовите решаваат. Се чувствуваало дека настапил решавачкиот миг. Упорното одбивање на Лутера од ништо да не се откаже би можело да влијае врз токот на црковната историја низ сите идни векови. Затоа решиле да му дадат уште една можност да се откаже. Последен пат бил доведен пред соборот. Пак му е поставено прашањето дали сака да се откаже од својата наука. Тој одговорил: „Немам ништо друго да одговорам освен она што го одговорив.“ Било јасно дека ниту со ветувања ниту со закани не би успеале да го наведат да ги прифати барањата на своите противници.

Папските следбеници се лутеле кога виделе како еден обичен калуѓер ја презира власта пред која се треселе кралевите и кнезовите. Биле нестрпливи и сакале тој со смртни маки да го почувствува нивниот гнев. Но Лутер, иако свесен за опасноста што му се заканувала, на сите им зборувал мирно и достоинствено,

162 како што му прилега на еден христијанин. Во неговите зборови немало ниту горделивост, ниту срдба, ниту извртување. Наполно се загубил од вид себеси, заборавил на големите личности што го опкружувале, чувствувајќи само едно: дека се наоѓа во присуство на Оној кој е повисок од папата, од кардиналите и од кралевите. Христос зборувал преку устата на својот слуга со сила и со возвишеност која на моменти ги исполнувала како пријателите така и непријателите со страхопочит и со восхит. Божјиот Дух, присутен на овој собор, делувал врз срцата на државните водачи. Многу кнезови смело ја признале праведноста на Лутеровото дело. Голем број меѓу нив биле осведочени во вистината, но кај некои впечатоците не биле трајни. Имало и такви кои не го изразиле веднаш своето мислење, меѓутоа, подоцна, откако сами го проучиле Светото писмо, станале бестрашни помагачи на реформацијата.

Изборниот кнез, Фридрих, бил мошне загрижен кога Лутер дошол пред државниот собор и со длабока возбуда го слушал неговиот говор. Со радост и со задоволство ја посматрал неговата храброст, решителност и воздржаност и решил да го брани со уште поголема енергија. Споредувајќи ги соперничките табори, видел дека мудроста на папите, на кралевите и кардиналите била посрамена со силата на вистината. Папството доживеало пораз чишто последици ќе се чувствуваат во сите идни векови.

Кога легатот на папата видел каков впечаток оставила Лутеровата одбрана, се уплашил како никогаш порано за сигурноста на римската власт и решил да ги употреби сите средства што му стоеле на располагање да го уништи реформаторот. Со сета речитост и дипломатска вештина со која се одликувал, се обидел да му прикаже на младиот цар колку глупаво и опасно би било ако пријателството и моќта на римската столица би ги жртвувал за делото на еден незначителен калуѓер.

Неговите зборови не останале без дејство. Утредента, по Лутеровиот одговор, царот Карло на соборот објавил дека ќе ја продолжи политиката на своите претходници и дека ќе ја помага и ќе ја штити римската вера. Бидејќи Лутер одбил да се откаже од своите заблуди, против него и против неговото еретичко учење ќе се применат најостри мерки. „Еден калуѓер, заведен од својата лудост, станал против верата на целото христијанство. Јас ќе ги жртвувам моите кралства, моето богатство, моите пријатели, моето тело, мојата крв, мојата душа и мојот живот да ја запрам таа безбожност. Јас августинецот Лутер ќе го пратам дома и ќе му забранам секако дејствување меѓу народот; потоа ќе станам против него и против неговите следбеници со исклучување, со проклетство и со сите можни средства да го уништам. Ги повикувам

163

сите следбеници на моите земји да се однесуваат како вистински христијани“ (Исто, b. 7, ch. 9).

Сепак, царот изјавил дека гарантното писмо што му го дал на Лутера мора да се почитува, и пред да се преземат против него мерки, мора да му се дозволи здрав и жив да се врати дома.

Меѓу членовите на соборот се појавиле две спротивни мислења. Претставниците на папата барале да не се почитува гарантното писмо на реформаторот. Кажале дека „Рајна би требало да го прими неговиот пепел како пред сто години што го примила пепелот на Хус“ (Исто, b. 7, ch. 9).

Но германските кнезови, иако самите биле истомисленици на папата и отворени непријатели на Лутера, се изјасиле против таквото газење на дадениот збор, што би било срамно петно за честа на нацијата. Потсетиле на несреќите што дошле по смртта на Хус, изјавувајќи дека не би се осмелиле да навлечат врз Германија и врз нејзиниот млад цар нови несреќи.

Сам Карло V одговорил на подлиот предлог, кажувајќи: „Кога честа и верата би биле протерани од цел свет, тие би требало да најдат прибежиште во срцата на кнезовите“ (Исто, b. 7, ch. 9).

Најогорчените непријатели на реформаторот вршеле притисок врз царот да постапи со него како што постапил царот Сигисмунд со Хус, да ѝ го предаде на милост и немилост на црквата. Спомнувајќи си за Хуса како на соборот ги покажувал окованите раце и јавно го осудувал царот поради газењето на дадениот збор, Карло V изјавил: „Не би сакал да црвенеам од срам како Сигисмунд“ (Lenfant, vol. 1, p. 422).

Меѓутоа, Карло свесно ја отфрлил вистината што ја застапувал Лутер. Царот зборувал: „Цврсто сум решил да одам по стапките на моите предци“ (D'Aubigne, b. 7, ch. 9).

Решил да не скршне од патеката на обичаите, па дури ниту поради правдата и вистината. Сакал како неговите татковци да го поддржи папството со сите негови злосторства и злоупотреби. Заземајќи таков став, одбил да го прифати виделото што не го прифатиле ниту неговите татковци и да ги изврши должностите што не ги исполниле ниту тие.

И денеска има многу такви кои се придржуваат кон обичаите и преданијата на своите татковци. Кога Бог ќе им прати нова светлина, одбиваат да ја прифатат, зашто не ја прифатиле ниту нивните татковци, бидејќи не им била позната. Ние не живееме во времето на нашите татковци, затоа и нашите должности и одговорности не се исти. Бог нема да нè пофали ако, наместо да ја истражуваме Речта на вистината, го следиме примерот на нашите татковци за да ги одредуваме нашите должности. Нашата

одговорност е поголема од одговорноста на нашите предци. Ние сме одговорни за светлината што ја примиле тие и што ни ја предале во наследство, но и за новата светлина што сега свети за нас од Божјата реч.

Исус рекол за неверните Евреи: „Да не дојдов и да не им зборував, немаше да имаат грев; но сега немаат изговор за својот грев“ (Јован 15,22). Истата божествена сила им зборувала преку Лутера на царот и на германските кнезови. Кога светлината засветила од Божјата реч, Господовиот Дух за последен пат повикувал многу членови на соборот. Како и Пилат пред многу години што им дозволил на горделивоста и честољубието да го затворат неговото срце за зборовите на Спасителот на светот; како плашливиот Феликс што го замолил весникот на вистината: „Сега оди си, а кога ќе најдам време, пак ќе те повикам“; како горделивиот Агрипа што признал: „Уште малку, па ќе ме убедиш да станам христијанин“ (Делата на апостолите 24,25; 26,28), а сепак ја отфрлил веста пратена од небото - така и Карло V решил да ја отфрли светлината на вистината, проникнат со световна горделивост и мислејќи дека тоа му го налага државничката мудрост.

165 Гласовите за плановите против Лутера бргу се рашириле и предизвикале голема возбуда во градот. Реформаторот стекнал многу пријатели кои, познавајќи ја вероломната свирепост на Рим кон сите кои би се осмелиле да ја откријат неговата расипаност, решиле да го штитат, да не дозволат тој да падне како негова жртва. Стоотици благородници се обврзале да го заштитат. Мнозина царската одлука ја жигосале како знак на слабост на царската власт и на неговото потчинување на Рим. На вратите на домовите и на јавните места се појавиле плакати; едни го бранеле, а други го осудувале Лутера. На еден од нив биле напишани зборовите: „Тешко тебе, земјо, кога царот ти е дете“ (Проповедник 10,16). Општото одушевување во цела Германија ги уверило царот и државниот собор дека секоја неправда сторена против Лутера би го изложила на опасност мирот на царството а и сигурноста на самиот престол.

Фридрих Саксонски покажал мудра воздржаност, прикривајќи ги внимателно своите вистински чувства кон реформаторот, но во исто време со неуморно внимание следел секој негов чекор и секој чекор на неговите непријатели. Мнозина не ја криеле својата наклоност кон Лутера. Го посетувале кнезови, грофови и други влијателни личности од световниот и духовниот сталеж. Спалатин пишува: „Малечката соба на реформаторот не можеше да ги прими сите што сакаа да го видат“ (Martyn, vol. 1, p. 404).

Луѓето му се восхитувале како да е нешто повеќе од човек. Дури и оние што не верувале во неговата наука ѝ се восхитувале на неговата благородна чесност што го гонела побргу да се изложи себеси на смртна опасност отколку да ѝ згреши на својата совест.

Биле вложени сериозни напори Лутер да се наговори на спогодба со Рим. Благородниците и кнезовите го предупредиле дека, ако продолжи упорно да се држи за своето мислење, наспроти мислењето на црквата и соборот, набргу ќе биде протеран од царството и оставен без заштита. На тоа Лутер одговорал: „Христовото евангелие не може да се проповеда без тешкотии... Зошто стравот и заканите да ме одвојат од Бога и од божествената Реч која е единствена вистина? Не, побргу би го дал моето тело, мојата крв и мојот живот“ (D'Aubigne, b. 7, ch. 10).

166

Повторно вршеле притисок да ја прифати пресудата на царот, па нема од што да се плаши. „Немам ништо против тоа“, одговорил тој, „царот, кнезовите и дури наједноставниот христијанин да ги испитаат и да ги оценат моите книги, но под услов тоа да го прават врз основа на Божјата реч. Луѓето се должни да ја слушаат само неа. Немојте да вршите насилство врз мојата совест која му се потчинува на Светото писмо“ (Исто, b. 7, ch. 10).

При вториот обид да го наговорат, тој одговорил: „Се согласувам да се откажам од моето гарантно писмо. Ја предавам во рацете на царот мојата личност и мојот живот, но Божјата реч - никога!“ (Исто, b. 7, ch. 10).

Изјавил дека е готов да ја прифати одлуката на еден општ собор, но под услов тој собор да суди според Светото писмо. „Што се однесува до Божјата реч и верата“, додал тој, „секој христијанин би можел за тоа сам да просудува исто толку добро како папата, па макар овој да го поддржуваат милиони собори“ (Martyn, vol. 1, p. 410). Пријателите и непријателите најпосле се увериле дека е напробен секој натамошен обид за измирување.

Кога реформаторот би попуштил само во една точка, сатаната и неговите соработници би однеле победа. Но неговата непоколеблива решителност била средство за ослободување на црквата и почеток на ново и подобро време. Влијанието на овој човек, кој имал храброст во религиозните прашања да мисли и да работи самостојно, дејствувало врз црквата и врз светот не само во неговото време, туку и во сите идни поколенија. Неговата решителност и верност ќе ги крепи во последното време сите што ќе мораат да поминат низ слично искуство. Божјата моќ и големина биле издигнати над човечките одлуки, над силната моќ на сатаната.

167 Набргу по ова Лутер добил наредба од царот да се врати дома. Реформаторот знаел дека по таа наредба бргу ќе дојде и неговата осуда. Над неговата патека се надвивале заканувачки облаци; сепак, неговото срце било полно со радост и благодарност кога го напуштил Вормс. „Лично ѓаволот“, рекол тој, „ја чуваше папската тврдина, но Христос во неа направи голем пробив и сатаната мораше да признае дека Бог е посилен од него“ (D'Aubigne, b. 7, ch. 11).

По своето заминување, сакајќи искрено неговата решителност да не ја сфатат како бунт, Лутер му напишал на царот: „Бог, кој ги испитува срцата, е сведок дека сум готов да му се потчинам на вашето величество во славата или во срамот, во животот или во смртта, во сè, освен во Божјата реч, преку која човекот живее. Во деловните работи на овој живот, мојата преданост е непоколеблива, зашто загубата или добивката во земните работи не влијае врз спасението. Но кога во прашање се вечните интереси, Бог не сака да му се покоруваме на човек. Зашто потчинувањето во духовните работи е вистинско богослужение, а тоа му припаѓа само на Творецот“ (Исто, b. 7, ch. 11).

На патот од Вормс Лутер е пречекуван со уште поголемо одушевување отколку кога патувал таму. Духовните великодостојници го поздравувале исклучениот калуѓер, и граѓанските власти му укажувале почит на човекот што го осудил царот. Го наговориле да проповеда наспроти царската забрана и така повторно се качил на проповедална: „Јас никогаш не сум се обврзал дека ќе ја врзам Божјата реч“, зборувал тој, „ниту кога и да е ќе дадам таква обврска“ (Martyn, vol. 1, p. 420).

168 Набргу по неговото заминување од Вормс, папските приврзаници успеале да го наговорат царот да издаде против него едикт. Во тој едикт Лутер бил прогласен како „сатана престорен во човек, облечен во калуѓерска облека“ (D'Aubigne, b. 7, ch. 11). Била издадена наредба да се преземат мерки за да се спречи неговата работа штом ќе истече рокот на неговата заштита. На секого му било забрането да му даде прибежиште, храна или пијалак, да го поддржува или да му помага со зборови или со дела, јавно или приватно. Требало да биде фатен и предаден на властите. И неговите следбеници треба да бидат уапсени, а нивниот имот запленет. Неговите списи треба да се уништат и, најпосле, сите што ќе се осмелат да постапуваат спротивно на оваа наредба, треба да ја делат неговата судбина.

Набргу по неговото заминување, саксонскиот избран кнез и другите кнезови, кои биле пријателски наклонети кон Лутера, го напуштиле Вормс, и државниот собор го одобрил декретот

на царот. Сега папските следбеници триумфирале. Сметале дека судбината на реформацијата е запечатена.

Во овој миг на опасност Бог приготвил пат на спасение за својот слуга. Едно будно око го следело движењето на Лутера и едно верно и благородно срце решило да го спаси. Било јасно дека Рим ќе биде задоволен само тогаш кога ќе слушне оти Лутер е мртов. Единствено средство да го сочуваат од челуста на лавот било да го скријат. На Фридрих Саксонски Бог му дал мудрост да направи план како да го спаси реформаторот. Во соработка со верните пријатели спроведен е планот на изборниот кнез и Лутер бил скриен и од пријателите и од непријателите. При враќањето дома, одненадеж бил грабнат и бргу одведен низ шума во кулата Вартбург - осамена тврдина, изградена на врвот на една планина. Неговото одведување и криење е сторено толку таинствено што дури ни Фридрих долго време не знаел каде е одведен. Било важно тоа да не се знае. Сè додека изборниот кнез не знаел каде е скриен Лутер, не можел ниту да даде какво и да е известување за него. Тој знаел дека реформаторот е на сигурно место и тоа му било доста.

Поминала пролетта, летото и есента; дошла зима, а Лутер сè уште бил заточеник. Алеандер и неговите приврзаници триумфирале, уверени дека светлината на евангелието наскоро ќе згасне. Но, наместо тоа, реформаторот својата светилка ја полнел од резервоарот на вистината со цел нејзиното видело да светли со уште посилен светлина.

Во пријателската сигурност во Вартбург, Лутер од почеток се чувствувал среќен, гледајќи дека е избавен од опасностите и од бојната врева. Но не можел долго да поднесува спокојство и одмор. Навикнат на активен живот и на тешка борба, не можел лесно да ја поднесува неактивноста. Во овие денови на осаменост пред очи му се реела состојбата на црквата и тој очајно извикнал: „Леле! Зар во овие последни денови на Божиот гнев нема никого што би застанал како сид пред Господа и би го спасил Израел!“ (Исто, в. 2, ch. 9).

Потоа почнал да размислува за себе и се уплашил дека можеби поради своето повлекување од борбата би бил обвинет како плашливец. Освен тоа, си префрлал себеси за немарност и за угодување себеси. Сепак, во исто време правел повеќе отколку што би можело да се очекува од еден човек. Неговото перо никогаш не мирувало. Неговите непријатели, кои себеси си ласкале дека го замолкнале, се зачудиле и се збуниле со очигледните докази дека тој е уште активен. Од неговото перо излегувале мноштво трактати и кружеле низ цела Германија. Освен тоа, за своите сонародници направил големо дело со тоа што го превел Новиот

завет на германски јазик. Од висините на својот карпест „Патмос“, повеќе од една година продолжил да го проповеда евангелието и да ги жигосува гревовите и заблудите на своето време.

Бог го засолнил својот слуга од јавниот живот не само да го сочувва од гневот на неговите противници и да му обезбеди едно мирно време за овие важни работи, туку тоа го сторил од уште поважни причини. Во самотијата и во засолнетоста на планинското прибежиште Лутер бил далеку од секоја земна потпора и човечка фалба. На овој начин бил сочуван од горделивост и самоувереност, што толку често го придружуваат успехот. Ова страдање и понижување го приготвиле со сигурен чекор да оди низ вртоглавите височини на кои однедаж бил издигнат.

Кога луѓето се радуваат за слободата што им ја донесува вистината, наклонети се да ги извишуваат оние со кои Бог се послужил да ги раскине синцирите на заблудите и суеверието. Сатаната се обидува да ги одврати човечките мисли и чувства од Бога и да ги насочи кон луѓето; на тој начин ги заведува да го почитуваат орудието, а да ја занемарат Раката што управува со сите настани на провидението. Често религиозните водачи, фалени и славени на ваков начин, ја губат од вид зависноста од Бога и паѓаат во самоувереност. Поради тоа тие настојуваат да завладеат со умот и со совеста на луѓето кои се наклонети нив да ги гледаат како водачи, а не Божјата реч. Реформата често страдала поради ваков дух на нејзините приврзаници. Бог сакал делото на реформацијата да го сочува токму од оваа опасност. Сакал ова дело да нема човечки белег, туку да прими печат Божји. Луѓето Лутера го гледале како толкувач на вистината; затоа тој бил оддалечен со цел сите погледи да бидат насочени кон вечниот Автор на вистината.

ШВАЈЦАРСКИ РЕФОРМАТОР

Во изборот на орудијата да се спроведе реформа во црквата го гледаме истиот божествен план како и при основањето на црквата. Божествениот Учител ги оставал на страна земните големци, благородниците и богатите, кои навикнале од луѓето да примаат пофалби и почит. Исполнети со чувство на моќ, тие не можеле да сочувствуваат со своите ближни ниту да станат соработници на понизниот Назаретанец. На неуките галилејски рибари им бил упатен повикот: „Појдете по мене и јас ќе ве направам ловци на луѓе“ (Матеј 4,19). Тоа биле понизни луѓе, готови да се поучуваат. Колку помалку биле под влијание на лажното учење на своето време, Христос можел поуспешно да ги поучува и да ги приготвува за својата служба. Така било и во деновите на големата реформација. Главните реформатори биле луѓе од народот, луѓе кои не биле обземени од желба за чест и од религиозниот фанатизам на своето време. Бог се служи со понизни орудија да постигне големи успеси. Тогаш славата не им се припишува на луѓето туку на Оној кој работи преку нив да „сакаат и да го сторат она што му е угодно“.

Неколку седмици по раѓањето на Лутера, во колибата на еден саксонски рудар се родил Улрих Цвингли во куќичка на еден овчар во Алпите. Околината на Цвингли во неговото детство и неговото прво воспитување биле добра подготовка за неговата подоцнежна мисија. Воспитан среде сцените на величествената природна убавина, бил проникнат со чувство на Божјата моќ, со страхопочит кон неговата големина и величество. Историјата на јуначките дела на неговите сонародници кај него ги запалила неговите младешки стремежи. Од својата побожна баба слушал свети стории што таа ги напаберкувала од библиската историја и од црковните преданија. Со голем интерес слушал за делата на патријарсите и пророците, за овчарите што ги паселе стадата на палестинските ритчиња, каде што ангелите разговарале со нив за Детето од Витлеем и за Човекот од Голгота.

Исто како и Ханс Лутер, така и татко му на Цвингли сакал да го школува синот и момчето морало рано да го напушти својот роден крај. Неговото напредување било толку брзо што наскоро

се поставило прашање каде да се најде за него учител кој би бил способен да го поучува? Кога имал тринаесет години, пошол во Берн, каде што постоела тогаш најдобрата школа во Швајцарија. Тука се појавила опасност што се заканувала да ја расипе неговата иднина. Имено, калуѓерите постојано го наговарале да стапи во манастир. Доминиканците и фрањевците се натпреварувале кој ќе задобие поголема наклоност кај народот. Тоа сакале да го постигнат со богатството и со украсите на своите цркви, со сјајот на своите церемонии, со привлечноста на славните реликвии и со чудотворните слики.

Доминиканците во Берн виделе дека, доколку го придобијат тој млад и надарен ученик, ќе си обезбедат себеси добивка и чест. Неговата необична младост, неговата вродена дарба како говорник и како писател, неговиот талент за музика и поезија би биле повлијателни отколку сиот нивни сјај и раскош да го привлечат народот кон својата црква и да ги зголемат приходите на својот ред. Со итрина и ласкање настојувале да го придобијат Цвингли да стапи во нивниот манастир. Лутер како студент се закопал во ќелија на манастир; тој би бил загубен за човештвото кога Божјето провидение не би го избавило оттаму. Цвингли не смеел да оди по патот на истата опасност. Неговиот татко со Божје провидение бил известен за намерите на калуѓерите. Тој не сакал неговиот син да појде по патот на денгубниците и на безвредниот калуѓерски живот. Видел дека неговата иднина е во опасност па му наредил веднаш да се врати дома.

Момчето ја послушало заповедта, но не можело долго да остане во својата родна долина; по извесно време пошло да ги продолжи своите студии во Базел. Тука Цвингли првпат слушнал проповед за доброволниот дар на Божјата милост. Професорот по стари јазици, Витембах, студирајќи го еврејскиот и грчкиот јазик, дошол во врска со Светото писмо и така зраците на божествената вистина го осветлиле умот на неговите ученици. Тој учел дека постои постара вистина, многу повредна од теориите на научниците и филозофите. Таа стара вистина е сознанието дека Христовата крв е единствен откуп за грешниците. За Цвингли тоа било исто како и првите зраци што ѝ претходат на зората.

Набргу Цвингли бил повикан да го напушти Базел и да го прифати своето животно звање. Негово прво место на работа била една парохија во Алпите, недалеку од неговата родна долина. Откако примил свештеничко посветување, „тој со цела душа се посвети на проучување на божествената вистина, свесен“, кажува еден негов соработник, „колку многу мора да знае оној на кого му е доверено Христовото стадо“ (Wylie, b. 8, ch. 5). Колку повеќе го

истражувал Писмото, сè појасно ја забележувал разликата меѓу библиските вистини и заблудите на Рим. Ја прифатил Библијата како Божја реч, како единствено целосно и непогрешно правило на верата и животот. Сфатил дека Божјата реч мора да биде самата себеси толкувач. Не се осмелил да се служи со Светото писмо за да поддржи некоја однапред измислена теорија, туку го сметал за своја должност да ја запозна неговата непосредна и јасна наука. Се служел со сите средства што му стоеле на располагање за целосно и вистински да го разбере Писмото, и барал помош од Светиот Дух кој, како самиот што рекол, ќе му ја открие вистинската смисла на Божјата реч на секого што го бара тоа искрено и со молитва.

„Светото писмо“, рекол Цвингли, „потекнува од Бога, а не од човек. Бог, кој просветлува, ќе ти даде да разбереш дека неговиот говор е од Бога. Божјата реч... не може да погреша; таа просветлува, поучува, издигнува, ја осветлува душата со спасение и со милост, ја теши во Бога, ја прави понизна, така што заборава на себе и го прифаќа Бога.“ Цвингли сам ја искусил вистинитоста на овие зборови. Зборувајќи за своето искуство од тоа време, тој подоцна пишувал: „Кога почнав да ја проучувам Божјата реч, постојано ме вознемируваа филозофијата и сколастиката. На крај дојдов до заклучок: треба сето тоа да го оставам и Божјата светлина да ја барам единствено во неговата Реч. Тогаш почнав да се молам на Бога да ми прати светлина и проучувањето на Писмото ми стана многу полесно“ (Исто, b. 8, ch. 6). 174

Науката што ја проповедал Цвингли не ја примил од Лутера. Тоа била Христова наука. „Ако Лутер го проповедал Христа“, рекол швајцарскиот реформатор, „тој го правел она што го правам и јас. Бројот на оние што ги довел тој кај Христа е поголем од бројот на оние што сум ги довел јас. Но тоа не е важно. Јас нема да носам друго име освен Христовото, чијшто војник сум, и Тој е мој единствен Водач. Никогаш не сум му напишал на Лутера ниту еден збор, ниту тој мене. А и зошто би му напишал?... За да се види како Божјиот Дух не си противречи самиот себеси, објавата едногласно сме ја проповедале Христовата доктрина“ (D'Aubigne, b. 8, ch. 9).

Во 1516 година Цвингли е повикан да биде проповедник во манастирот во градот Ајнзиделн. Овде требало да добие можност подобро да се запознае со расипаноста на Рим и да изврши влијание што ќе се чувствува далеку од неговите родни Алпи. Меѓу главните привлечности на Ајнзиделн се вбројува една слика на дева Марија за која се тврдело дека има чудотворна моќ. Над влезната врата на манастирот стоел натпис: „Овде може да се добие потполно проштавање на гревовите!“ (Исто, b. 8, ch. 5). Во секое годишно 175

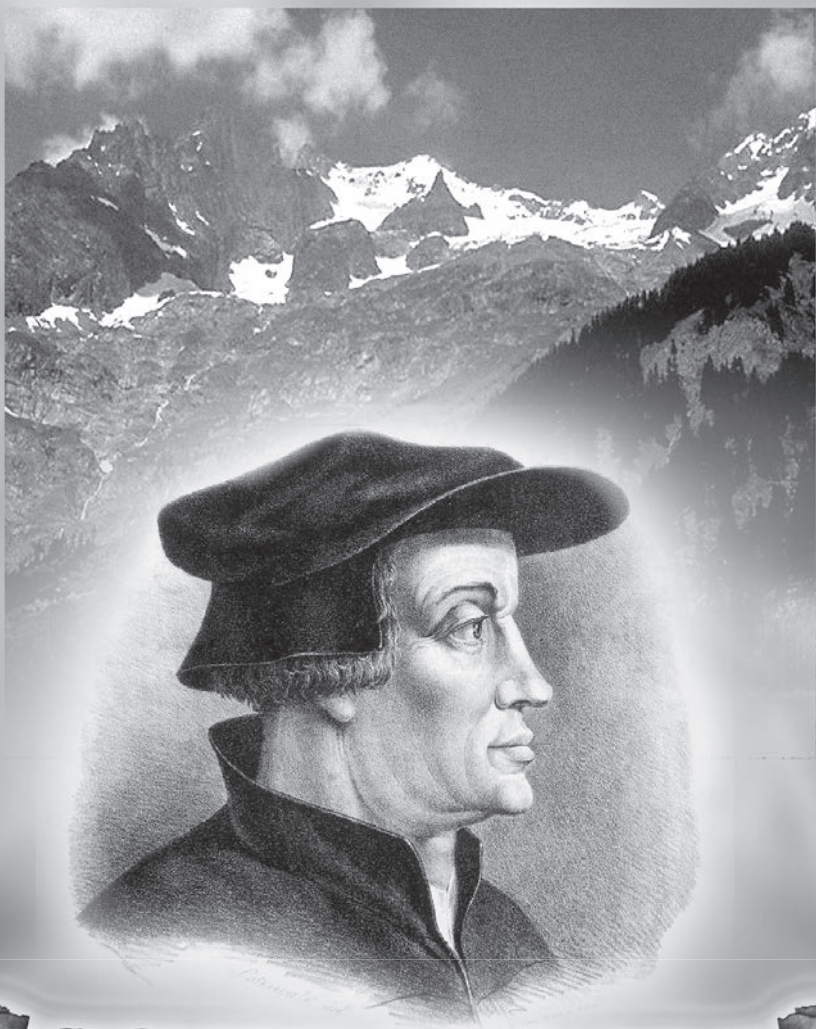
време доаѓале поклоници да се поклонат пред сликата на дева Марија, но на големиот годишен празник, посветен во нејзина чест - од сите краишта на Швајцарија и дури од Франција и Германија, доаѓало мноштво поклоници. Мошне ожалостен со таа сцена, Цвингли ја искористил можноста на овие робови на празнове-рието да им ја проповеда слободата што ја донесува евангелието.

„Немојте да мислите“, им зборувал тој од проповедалната, „дека Бог е повеќе во овој храм отколку на друго место. Во кое било место да живеете, Бог е околу вас и ве слуша... Можат ли беспозлезните дела, долгите поклоненички патувања, даровите, сликите, дева Марија и светците да ви прибават Божја милост? Каква корист имате од мноштвото зборови со кои ги украсувате своите молитви? Колку ќе помогне сјајната одежда, избричената глава, долгата и набрана облека или со злато извезените влечки? Бог гледа на срцето, а нашите срца се далеку од него.“ „Христос, кој некогаш се жртвувал на крст, е вистинска Жртва и Страдалник, и Тој ги исплатил гревовите на верниците за сета врчност“ (Исто, в. 8, ch. 5). На многу слушатели ова учење не им било по волја. Горко се разочарале кога чуле дека нивниот напорен пат е напразен. Не можеле да го сфатат проштавањето што им го нуди Христос бесплатно. Биле задоволни со стариот пат кон небото што им го обележал Рим. Тие се плашеле од тешкотиите што би ги снашле при барањето на подобар пат. Полесно им било своето спасение да му го доверат на свештеникот или на папата отколку да бараат чистота на срцето.

Меѓутоа, други со радост ја примиле веста на спасението во Христа. Обредите што ги пропишал Рим не им донеле душевен мир и тие со вера ја примиле крвта на Спасителот како средство за свое исчистување. Се вратиле во својот роден крај и на другите да им ја откријат драгоцената светлина што ја примиле. Така вистината се пренесувала од село во село, од град во град и сè повеќе се намалувал бројот на поклониците на дева Марија. Се намалиле исто така и даровите, а според тоа и приходите на Цвингли што потекнувале од тие дарови. Но тој не се жалостел поради тоа; напротив, се радувал кога видел како се руши моќта на фанатизмот и празнове-рието.

Црковните достоинственици не биле слепи за делото што го вршел Цвингли. Се надевале дека ќе го придобијат за себе со ласкање и затоа за миг се воздржале од судир. Во меѓувреме вистината ги задобивала срцата.

Работата на Цвингли во Ајнзиделн го приготвила за пого-лемо поле на работа во кое набргу требало да стапи. По три години бил повикан за проповедник во катедралата во Цирих.

Воспитан сред сцените на величествената природна убавина, Цвинџли бил проникнат со чувство на Божјата моќ, со страхопочит кон неговата големина и величество. Историјата на јуначките дела на неговите сонародници кај него ѝ запалила неговите младешки стремежи.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

Овој град тогаш бил најголем во швајцарската федерација, и сè што се случувало таму имало далекусежно влијание. Духовните лица, на чијшто повик дошол Цвингли во Цирих, се потрудиле да му објаснат дека не сакаат новоти и го упатиле на неговите должности.

„Вложете крајни напори“, му рекле, „да ги зголемите приходите за црквата и немојте да ги занемарувате ситниците. Советувајте ги верните од проповедална и во исповедалната да ги плаќаат своите десетоци и приноси и со даровите да ја покажат својата љубов кон црквата. Трудете се да го зголемите приходот од болните, од мисата и општо од секоја црковна дејност.“ „Во вашите должности спаѓа уште делењето на свети тајни, проповедањето и грижата за стадото“, додал неговиот старешина. „Но вие можете да земете помошник за овие различни служби, а особено за проповедање. Вие ќе делите свети тајни само на угледни личности и тоа кога ќе ве повикаат; ви се забранува да му делите секому, не осврнувајќи се на неговата положба“ (Исто, b. 8, ch. 6).

177 Цвингли мирно слушал и, откако се заблагодарил за честа што е повикан на толку важна служба, почнал да им го изложува планот што мислел да го спроведе. „Христовиот живот“, рекол тој, „долго бил скриен од народот. Јас особено ќе го проповедам Евангелието според Матеја, една по една глава, изнесувајќи сè од изворот на Писмото, испитувајќи ги неговите длабини, споредувајќи одделни делови и барајќи разбирање со постојана и сесрдна молитва. Јас ќе ја посветам мојата служба во слава на Бога, во слава на неговиот единороден Син, за вистинско спасение на душите и за нивно утврдување во вистинската вера“ (Исто, b. 8, ch. 6).

Иако некои од свештениците не го одобрувале неговиот план и се обидувале да го одвратат, Цвингли останал непоколеблив. Изјавил дека нема намера да се служи со некоја нова метода, туку само со старата, што ја употребувала црквата порано, во поранешните, почисти времиња.

Веќе вистините што ги проповедал тој разбудиле интерес и големо мноштво народ доаѓал да ги слуша неговите проповеди. Меѓу неговите слушатели имало и такви кои веќе подолго време не доаѓале во црква. Својата служба ја почнувал со отворање на евангелието, читајќи и толкувајќи им ги на своите слушатели вдахновените извештаи за Христовиот живот, за неговата наука и за неговата смрт. Овде, како и во Ајнзиделн, ја истакнувал Божјата реч како единствен непогрешен авторитет и смртта на Спасителот како единствена целосна жртва. „Сакам да ве доведам кај Христа“, зборувал тој, „кај Христа, кај вистинскиот извор на спасението“ (Исто, b. 8, ch. 6). Околу Цвингли се собирале луѓе

од сите сталежи, од државници и научници, па до занаетчии и селани. Со длабоко интересирање ги слушале неговите зборови. Тој не само што проповедал за дарот на спасението што се дава бесплатно, туку бестрашно ги жигосал и пороците на своето време. Мнозина при враќањето од катедралата го фалеле Бога, велејќи: „Овој човек е вистински проповедник на вистината.“ „Тој ќе биде наш Мојсеј кој ќе нè изведе од египетската темнина“ (Исто, в. 8, ch. 6).

По одушевувањето во првите мигови, почнало да се јавува противење. Монасите се подигнале да ја спречат неговата работа и да ја осудат неговата наука. Мнозина му се подбивале и му се заканувале. Но Цвингли сето тоа го поднесувал стрпливо, велејќи: „Ако сакаме да ги задобиеме грешните за Исуса Христа, тогаш мораме да ги затвориме очите пред многу работи“ (Исто, в. 8, ch. 6).

Отприлика во тоа време стигнала нова помош да го унапреди делото на реформата. Еден пријател на реформираната вера од Базел во Цирих го пратил Луцијана со Лутеровите списи. Тој мислел дека продавањето на тие списи би можело да биде силно средство за ширење на светлината, и затоа му напишал на Цвингли: „Видете дали Луцијан е доволно паметен и вешт? Ако е, тогаш нека ги разнесува Лутеровите списи од град во град, од село во село, од куќа во куќа, а особено напишаното разјаснување на Господовата молитва за лаиците. Колку повеќе ќе бидат познати тие списи, сè повеќе купувачи ќе се јавуваат за нив, но нека не разнесува други книги. Ако носи само Лутерови книги, тогаш повеќе и ќе продава од нив“ (Исто, в. 8, ch. 6). Така светлината си го расчистувала себеси патот.

Кога Бог се приготвува да ги скрши оковите на незнаењето и на празноверието, сатаната уште повеќе се труди луѓето да ги покрие со темнина и уште посилено да ги стегне нивните окови. Во часовите кога Бог во разни земји подигнувал луѓе да објават проштавање на гревовите и оправдување со Христовата крв, Рим ги удвоил своите напори во сите христијански земји да отвори трговија со индулгенции (прошталници), нудејќи проштавање за пари.

Секој грев имал своја одредена цена и на луѓето со тоа им било дозволено да прават злосторства, само ако ја полнат римската благајна. Така оделе две наспоредни движења: едното нудело проштавање за пари, а другото проштавање во Христа. Рим го дозволувал гревот, правејќи од него извор за своите приходи, а реформаторите го осудувале гревот, укажувајќи на Христа како Откупител и Избавител.

Во Германија продавањето на прошталници им било доверено на доминиканските калуѓери. На чело на таа трговија стоел Тецел. Во Швајцарија трговијата со прошталници им била доверена на 179 фрањевците, под контрола на еден италијански калуѓер, Самсон. Самсон веќе на црквата ѝ направил големи услуги, донесувајќи од Германија и Швајцарија огромни суми пари во папската благајна. Сега поминувал низ Швајцарија; привлекувал големо мноштво, лишувајќи ги сиромашните селани од нивните скромни приходи и измамувајќи од богатите големи дарови. Но влијанието на реформацијата веќе се чувствувало. Иако оваа трговија со прошталници не била целосно осуетена, сепак, била значително ослабена. Цвингли уште бил во Ајнзиделн кога Самсон ја почнал својата дејност во еден соседен град. Кога слушнал за неговата мисија, реформаторот веднаш станал против него. Обајцата противници не се сретнале, но успехот на Цвингли во разоткривањето на трговијата на калуѓерот бил толку голем што тој морал да замине во друго место да бара среќа.

Во Цирих Цвингли огнено проповедал против трговијата со прошталници; и кога Самсон се приближил до градот, градскиот совет пратил пред него пратеник со молба да не влегува во градот. Успевајќи со итрина да добие дозвола и да влезе во него, сепак, бил вратен назад, не продавајќи ниту една единствена прошталница и набргу потоа ја напуштил Швајцарија.

Реформата добила силен поттик кога се појавила чума, наречена „црна смрт“, која во 1519 година пустела во Швајцарија. Гледајќи ѝ на смртта во очи, мнозина се сетиле на ништожноста и на безвредноста на проштавањето што го купиле за пари, и посакале нивната вера да почива на поцврст темел. Цвингли во Цирих се разболел; болеста била толку тешка, што мнозина загубиле надеж дека ќе оздрави и веќе кружеле вести дека Цвингли умрел. Во тој критичен час, неговата надеж и храброст не го напуштиле. Тој со вера гледал на крстот на Голгота, надевајќи се дека Христовата жртва е доволна за проштавање на гревовите. Избегнувајќи ја смртта, почнал да го проповеда евангелието со поголема ревност од кога и да е порано, и неговите зборови имале непреодолива сила. Народот со радосно срце го поздравувал својот мил проповедник кој се вратил од работ на гробот. Бидејќи самите бдееле крај 180 креветот на болните и на оние што умираше, подобро од кога и да е порано ја чувствувале вредноста на евангелието.

Цвингли појасно ја сфатил вистината и подобро ја почувствувал во себе нејзината преродбена сила. Падот на човекот и планот на спасението биле негова омилена тема. „Во Адама“, зборувал тој, „сите сме мртви, потонати во расипаност и проклетство“ (Исто, б.

8, ch. 6). „Христос ... платил за нас бескрајно голема откупнина ... Неговото страдање е ... вечна жртва и вечно успешна да лекува; таа за секогаш ја задоволува божествената правда во полза на сите кои со цврста и непоколеблива вера се потпираат на неа.“ Меѓутоа, тој јасно учел дека Христовата благодат не ни дава право и понатаму да живееме во грев. Секаде каде што постои вера во Бога, таму е и Бог, а каде што е Бог, таму е и ревност што нè гони да правиме добри дела“ (D'Aubigne, b. 8, ch. 9).

Интересот за проповедите на Цвингли бил толку голем, што катедралата била полна со слушатели кои доаѓале да го чујат. Малку по малку, колку што можеле да разберат, им ја откривал на своите слушатели вистината. Бил внимателен и веднаш од почеток не им ги откривал точките што би можеле да ги збунат и кај нив да создадат предрасуди. Негова цел била да ги задобие нивните срца за Христовата наука, да ги трогне со неговата љубов и пред нивните очи да го оживее Христовиот пример. Кога ќе ги прифатат начелата на евангелието, нивното суеверие и нивните празноверни обичаи ќе исчезнат.

Чекор по чекор реформацијата во Цирих напредувала. Непријателите подигнале силен отпор. Една година порано еден калуѓер од Витенберг на папата и на царот во Вормс им го кажал своето решително „не“, а сега се чинело дека папските интереси ќе најдат на слично противење во Цирих. Цвингли бил изложен на постојани напади. Повремено во папските кантони училиците на евангелието биле спалувани на ломача, но тоа не било доволно: учителот на кривоверството требало наполно да се замолкне. За таа цел епископот од Констанца пратил во Цирих тројца пратеници да го обвинат Цвингли дека народот го учи да ги газат црковните закони и со тоа го доведува во опасност мирот и добриот ред на општеството. Ако се презира црковната власт, порачал тој, ќе настане општа анархија. Цвингли одговорил дека веќе четири години го проповеда евангелието во Цирих и дека тој град „е потивок и помирен од кој и да е друг град во Швајцарија“. „Поради тоа, нели христијанството“, заклучил тој, „е најдобар чувар на општата сигурност?“ (Wylie, b. 8, ch. 11).

Пратениците на епископот им советувале на градските одборници да останат во црквата, бидејќи, како што изјавиле, надвор од неа нема спасение. Цвингли одговорил: „Ова обвинување против мене нека не ве вознемирува! Темел на црквата е истата Карпа, истиот Христос кој на Петар му го дал неговото име, зашто тој верно го признал. Секој, кој со цело срце верува во Христа, секаде и во секој народ, ќе биде спасен. Тоа е онаа вистинска црква и

надвор од неа никој не може да биде спасен“ (D'Aubigne, London ed., b. 8, ch. 11).

Како резултат на тој разговор, еден од пратениците на епископот ја примил евангелската вера.

Градскиот совет не сакал да стане против Цвингли и Рим се пригответил за нов напад. Дознавајќи за заговорот на своите непријатели, реформаторот извикнал: „Нека дојдат! Јас се плашам од нив исто толку колку и карпата што се плаши од брановите што бучат на нејзиното подножје“ (Wylie, b. 8, ch. 11).

Вистината се ширела понатаму. Приврзаниците на реформацијата во Германија, обесхрабрани со Лутеровото исчезнување, пак се охрабриле кога слушнале за напредокот на евангелието во Швајцарија.

Реформацијата во Цирих сè повеќе се зацврстувала, а со тоа сè посилно се забележувало нејзиното влијание во намалувањето на пороците и во одржувањето на редот и слогата. „Во нашиот град се насели мир“, пишува Цвингли; „нема веќе караници, завист, лицемерство и неслога. Од каде може да дојде таква хармонија ако не од Господа и од нашата наука што нè исполнува со родови на мир и побожност?“ (Исто, b. 8, ch. 15).

Победите што ги извојувала реформацијата ги поттикнала приврзаниците на Рим на уште порешителни чекори да ја уништат. Гледајќи колку малку успеале со прогонство да го ограничат делото на Лутера, решиле реформацијата да ја уништат со нејзиното сопствено оружје. Била одредена расправа со Цвингли. За да бидат сигурни во победа, си го задржале себеси правото да го одредат местото каде што ќе се води расправата како и судиите што ќе решаваат кој има право. А кога еднаш ќе го имаат Цвингли во свои раце, ќе се погрижат да не им побегне веќе. Штом водачот ќе биде замолкнат, си мислеле тие, движењето на реформацијата бргу ќе биде задушено. Сепак, овој договор се држел во најголема тајност.

Било одредено расправата да се одржи во Баден, но Цвингли не бил таму присутен. Градскиот совет му забранил на својот проповедник да се изложува на оваа опасност, зашто немал доверба во намерите на приврзаниците на папата, спомнувајќи си за ломачите што тие ги подигале за следбениците на евангелието во сите папски кантони. Цвингли бил готов да ги дочека сите пратеници што би ги пратил Рим во Цирих, но да оди во Баден, каде што неодамна била пролеана крв на маченици на вистината, би значело да оди во пресрет на сигурна смрт. Еколампад и Халер биле избрани да ја застапуваат реформацијата, додека д-р Ек, поддржан од мноштво учени доктори и виши свештеници, бил бранител на Рим.

Иако Цвингли не бил присутен на состанокот, неговото влијание се чувствуваало. За писари биле одбрани сè само приврзаници на папата, додека на другите им било забрането под закана на смртна казна да прават прибелешки. Наспроти тоа, Цвингли секој ден примал точен извештај за сè што се зборувало во Баден. Еден студент, кој присуствувал на расправата, секоја вечер составувал извештај за она што се случувало преку денот. Двајца други студенти преземале на себе обврска овие извештаи да му ги праќаат на Цвингли заедно со секојдневните писма на Еколампад. Реформаторот одговарал давајќи совети и упатства. Неговите писма се пишувани ноќе, а студентите рано изутрина се враќале со нив во Баден. Овие, за да не предизвикаат сомневање кај стражарите на градската порта, на главите носеле кошници со пилиња и така непречено влегувале во градот.

На овој начин Цвингли се борел со своите лукави непријатели. 183
 „Тој повеќе сторил“, вели Миконие, „со своето размислување, со своите непроспиени ноќи, со своите совети и упатства отколку лично да бил присутен на расправата со своите непријатели“ (D'Aubigne, b. 11, ch. 13).

Приврзаниците на папата, напумпани со сигурност во победа, дошле во Баден облечени во своите најубави облеку и најсјајни накити. Живееле раскошно; се хранеле со бирана и избобилна храна; нивните трпези биле полни со најскапоцени разновидни слатки и со одбрани вина. Товарот на своите црковни должности го олеснувале со забави и гозби. Реформаторите покажувале сосем спротивна слика. Со својата едноставна надворешност на народот им изгледале одвај подобри од питачи, а нивната скромна храна била слична на храната на аскетите. Домаќинот, кај кого отседнал Еколампад, го проверувал својот гостин во неговата соба и секогаш го затекувал како проучува и се моли и со чудење известил дека „тој еретик е мошне побожен“.

При отворањето на конференцијата, „Ек горделиво се качил на сјајно накитена говорница, додека понизниот Еколампад, облечен едноставно, морал да заземе место наспроти својот горделив противник на еден прост стол“ (Исто, b. 11, ch. 13).

Ек имал звонлив глас и неограничена сигурност. Златото и славата го поттикнувале на ревност, а за одбраната на верата очекувал да биде богато награден. Кога немал доволно докази, се служел со навреди и дури со клевети.

Еколампад, по природа воздржлив и скроман, долго се колебал да земе учество во расправата, но кога решил да проговори, однапред дал свечена изјава: „Јас за правило на верата ја признавам само Божјата реч“ (Исто, b. 11, ch. 13). Благ и учтив, тој исто така

се покажал учен и решителен. Додека бранителите на црквата постојано се повикувале на црковните обичаи, реформаторот цврсто се држел за Светото писмо. „Обичаите“, рекол тој, „немаат важност во Швајцарија, освен ако се во согласност со уставот; а во прашањата на верата Библијата е наш устав“ (Исто, b. 11, ch. 13).

184 Разликата меѓу двајцата говорници не останала без дејство. Мирното и јасно докажување на реформаторот и неговиот љубезен и скромн начин на излагање ги пленил слушателите кои со негодување ги отфрлиле горделивите и фаленички тврдења на Ек.

Расправата траела осумнаесет дена. На крај приврзаниците на папата себеси се прогласиле за победници. Бидејќи повеќето делегати биле приврзаници на Рим, соборот реформаторите ги прогласил за победени и ги исклучил од црквата заедно со нивниот водач Цвингли. Но плодовите на расправата покажале кој имал право. Оваа расправа ѝ дала уште поголем поттик на реформацијата и набргу важните градови Берн и Базел ја прифатиле реформацијата.

НАПРЕДОК НА РЕФОРМАЦИЈАТА ВО ГЕРМАНИЈА

Таинственото исчезнување на Лутера предизвикало вчудовидување во цела Германија. На сите страни се распрашувале за него. За него се ширеле најнеобични гласови и мнозина мислеле дека е убиен. Настанала голема жалост не само меѓу неговите добри пријатели, туку и меѓу илјадници такви кои уште не зазеле отворен став кон реформацијата. Мнозина свечено се заколнувале дека ќе ја одмаздат неговата смрт. 185

Папските водачи со ужас констатирале до кој степен пораснало нерасположението против нив. Иако од почеток триумфирале, претпоставувајќи дека Лутер е мртов, набргу посакале да се скријат од гневот на народот. Неговите непријатели не биле толку вознемирени ниту со најсмелите негови дела додека бил меѓу нив колку сега, по неговото исчезнување. Оние кои во својот гнев барале да го уништат реформаторот, сега, кога тој бил беспомошен заробеник, биле обземени од страв. „Единствено средство што ни преостанува да се спасиме“, рекол еден од нив, „е да ги запалиме факлите и да го бараме Лутера по цел свет за повторно да му го вратиме на народот кој го бара“ (D'Aubigne, b. 9, ch. 1). Се чинело дека царскиот едикт е немоќен. Папските претставници биле огорчени гледајќи дека овој едикт привлекувал многу помалечко внимание отколку судбината на Лутера.

Веста дека Лутер е на сигурно место, иако заробеник, го смирила стравувањето на народот и предизвикала уште поголемо одушевување во негова полза. Неговите списи се читале со поголем интерес од кога и да е порано. Сè поголем број луѓе се придружувале кон делото на храбриот човек кој во толку трагични околности ја бранел Божјата реч. Од ден на ден реформацијата станувала сè посилен. Семето што го посеал Лутер насекаде никнувало. Неговото отсуство го сторило она што не би можело да го стори неговото присуство. Неговите соработници сега чувствуваат сериозна одговорност откако нивниот голем водач бил отстранет. Со голема вера и со нова ревност оделе напред пра- 186

вејќи сè што можеле за да не биде спречено и ограничено делото што почнало толку чудесно.

Но и сатаната не бил мрзлив. Сега се обидува да го стори она што настојувал да го стори кај секое реформаторско движење: народот да го измами и да го упропасти поттурајќи му лажна реформација на местото на вистинската. Како во првиот век што имало во црквата лажни христоси, така и во шеснаесеттиот век се појавиле лажни христоси.

Некои луѓе, длабоко возбудени во религиозниот свет, замислувале дека од небото примиле посебни откровенија и тврделе дека Бог ги повикал да го приведат кон крај делото на реформацијата што го почнал Лутер. Всушност, тие го рушеле она што го изградил Лутер. Го отфрлиле големото начело што било темел на реформацијата - Божјата реч - како единствено правило на верата и животот, а на местото на тој непогрешен водич ставиле променливо, несигурно мерило на личните чувства и впечатоци. Отфрлајќи го на овој начин средството за откривање на заблудите и измамите, му го отвориле патот на сатаната според своја волја да завладее со човечките умови.

Еден од овие пророци тврдел дека прима упатства од ангелот Гаврил. Друг студент, кој се здружил со него, ги напуштил своите студии изјавувајќи дека сам Бог го надарил со мудрост да ја толкува Божјата реч. И други, кои по природа биле наклонети кон фанатизам, се здружиле со нив. Работата на овие занесеници предизвикала голема возбуда. Проповедите на Лутера насекаде го разбудиле народот да чувствува потреба од реформа, а сега некои навистина чесни души биле заведени со тврдењата на овие нови пророци.

Водачите на ова движење дошле во Витенберг и сакале своето учење да му го наметнат на Меланхтона и на неговите соработници. Му рекле: „Ние сме од Бога пратени да го учиме народот. Со Господа водиме доверливи разговори и ја знаеме иднината; со еден збор, ние сме апостоли и пророци и се повикуваме на доктор Лутер“ (Исто, b. 9, ch. 7).

Реформаторите се зачудиле и се збуниле. Во сето тоа имало нешто што никогаш не го доживеале и не знаеле што да преземат. „Во овие луѓе“, зборувал Меланхтон, „постојат необични духови; но какви се тие духови?... Од една страна, да внимаваме да не го гасиме Божјиот Дух, но од друга, да внимаваме да не нè заведе сатанскиот дух“ (Исто, b. 9, ch. 7).

Набргу се покажале последиците на новото учење. Светото писмо почнало да се занемарува, па дури и наполно да се отфрла. Во школите настанала забуна. Студентите, презирајќи секој ред,

ги оставале своите студии и ги напуштале универзитетите. Луѓето кои мислеле дека се повикани да го оживеат и да го водат делото на реформацијата, го доведле до работ на пропаста. Приврзаниците на Рим пак се охрабриле и победоносно си велеле: „Уште еден удар и сè ќе биде наше“ (Исто, в. 9, ch. 7).

Кога Лутер во своето засолниште во Вартбург дознал што се случува, рекол длабоко загрижен: „Секогаш очекував сатаната да ни ја прати таа чума“ (Исто, в. 9, ch. 7). Тој го сфатил вистинскиот карактер на тие самоповикани пророци и видел опасност што му се заканувала на делото на вистината. Противењето на папата и царот не му создало толкав немир и грижа колкава што чувствувал сега. Од редовите на божезните пријатели на реформацијата станале нејзини најлоши непријатели. Токму оние вистини што му донеле толку голема радост и утеха, станале причина за раздор и забуна во црквата. 188

Во делото на реформацијата Лутер бил гонет со Божјиот Дух и одел подалеку отколку самиот што предвидел. Не се надевал дека ќе дојде во таква положба во каква што дошол сега и дека ќе спроведе толку темелна реформа. Тој бил само орудие во рацете на Семожниот Бог и често се тресел поради последиците на своето дело. „Кога би знаел“, велел тој, „дека мојата наука ќе му наштети на еден единствен човек, колку и да бил незначителен и неук - што всушност не може да биде, зашто таа е вистинско евангелие - јас побргу би се согласил да претрпам десет пати смрт отколку да не се откажам од неа“ (Исто, 9, ch. 7).

А сега Витенберг, центарот на реформацијата, бргу паднал под влијание на фанатизмот и беззаконието. Оваа страшна состојба не ја предизвикала науката на Лутера, па сепак, неговите непријатели од цела Германија вината ја фрлиле на него. Со болка во душата често се прашувал: „Зар тоа може да биде крај на големото реформаторско дело?“ (Исто, в. 9, ch. 7). Но кога сесрдно се помолил на Бога, во неговото срце повторно завладеал мир. „Делото е твое, а не мое“, му велел тој на Бога, „и ти нема да дозволиш него да го уништат фанатизмот и празноверието.“ Помислата да остане далеку од борбата во толку критичниот час му станала неподнослива. Затоа решил да се врати во Витенберг.

Без двоумење пошол на овој опасен пат. Непријателите имале право да го убијат, а на неговите пријатели им било забрането да го придружуваат и да го штитат. Царската власт презела најостри мерки против неговите приврзаници. Но тој видел дека делото на евангелието е во опасност и пошол бестрашно во Господово име да се бори за вистината.

Во едно писмо до изборниот кнез, објаснувајќи ја својата намера да го напушти Вартбург, Лутер рекол: „Вашето височество

189

треба да знае дека се враќам во Витенберг под посилна заштита отколку што е заштитата на принцовите и на изборните кнезови. Не мислам да барам ваша поддршка и заштита. Побргу би можел јас да ве заштитам вас. Кога би знаел дека вашето височество би сакало и би можело да ме сочува, не би одел во Витенберг. Не постои меч што би можел да му помогне на ова дело. Бог мора да стори сè, без човечка помош и соработка. Оној што има најголема вера може и најмногу да заштити“ (Исто, b. 9, ch. 8).

Во едно друго писмо, пишувано на патот за Витенберг, Лутер изјавил: „Готов сум да поднесам немилост од страна на вашето височество и гнев од целиот свет. Нели жителите на Витенберг се мои овци? Нели Бог ми ги довери мене? Не треба ли да бидам подготвен да умрам за нив ако се бара тоа од мене? Освен тоа, се плашам дека во Германија ќе избувне голема револуција со која Бог ќе го казни нашиот народ“ (Исто, b. 9, ch. 7).

Тој својата работа ја почнал претпазливо и понизно, но сигурно и решително. „Со Божјата реч“, зборувал тој, „мораеме да го обориме и да го уништиме сè она што е подигнато со насилство. Јас не сакам да употребам сила против празноверните и неверните... Никој не смее да биде принуден со сила. Слободното определување е суштина на верата“ (Исто, b. 9, ch. 8).

Набргу низ цел Витенберг се пронел глас дека Лутер се вратил и дека ќе проповеда. Народот почнал да се собира од сите страни и црквата била преполна. Стапувајќи на проповедалната, со голема мудрост и благост поучувал, опоменувал и карал. Зборувајќи за оние што се послужиле со насилства за да ја укинат мисата, рекол:

„Мисата е лоша работа. Бог е нејзин непријател; таа треба да се укине и јас би сакал таа по цел свет да се замени со проповедање на евангелската вест. Но никој не треба да се принуди со сила да ја напушти. Да го предадеме тоа во Божји раце. Нека работи Божјата реч, а не ние. А зошто? - ќе прашате. Затоа што јас не ги држам срцата на луѓето во своја рака, како грнчарот што ја држи глината. Ние имаме право да зборуваме, но немаме право да судиме. Да проповедаме, а другото му припаѓа на Бога. Ако употребам сила, што ќе постигнам? Измама, формалност, мајмунство, човечки уредби и лицемерство... Но во тоа нема да има ниту искреност на срцето, ниту вера, ниту љубов. Онаму каде што недостигаат овие три работи, таму недостига сè, а јас не давам ниту скршена пара за таков резултат... Бог повеќе постигнува само преку својата Реч отколку кога вие и јас и целиот свет би ги соединиле сите наши сили. Бог ги освојува срцата, а кога срцето е задобиено, тогаш е сè освоено...“

190

„Јас ќе проповедам, ќе зборувам, ќе пишувам, но нема никого да го присилувам, зашто верата е доброволен чин. Гледајте

што сторив! Јас станав против папата, против продавањето на прошталници и против приврзаниците на папата, но без врева и насилство. Ја издигнав Божјата реч; проповедав и пишував; друго не правев. И додека јас спиев,... оваа Реч, што ја проповедав, го ослаби папството и му нанесе поголема штета од кој и да е кнез или цар во минатото. Сепак, јас не сторив ништо. Сето тоа го стори сама Божјата реч. Да сакав да се послужам со сила, Германија веројатно ќе плуваше во крв, а каков ќе беше резултатот? Пропаст на телото и душата. Затоа останав мирен, и дозволив да работи Божјата реч“ (Исто, в. 9, ch. 8).

Секој ден, преку цела седмица, Лутер му проповедал на мноштвото гладно за вистината. Божјата реч ги скршила оковите на фанатизмот. Силата на евангелието ги вратила заталканите на патот на вистината.

Лутер не сакал да се сретне со фанатиците, со причинителите на сето зло. Знаел дека тоа се луѓе со нездраво расудување и со незауздени страсти. Сметајќи дека се посебно просветлени озгора, тие не можеле да поднесат ниту најмалечка противречност, ниту најљубезен укор или совет. Прогласувајќи се себеси за највисок авторитет, барале од сите без поговор да ги признаат нивните погледи. Но бидејќи барале да се сретнат со Лутера, тој се согласил да ги прими и во таа пригода толку успешно ги разоткрил нивните намери, што измамниците набргу го напуштиле Витенберг.

Фанатизмот бил задушен за извесно време; но, по неколку години избувнал со уште поголема жестокост и со уште пострашни последици. Зборувајќи за овие водачи, Лутер се изразил вака: „За нив Светото писмо е само мртво слово. И сите викаат: 'Дух, Дух!' Но бидете уверени дека јас нема да одам таму каде што ги води нивниот дух. Милостивиот Бог нека ме сочува од таквата црква каде што сите се сметаат за светци. Јас сакам да останам овде каде што има понизни, слаби, болни, кои ги познаваат и ги чувствуваат своите гревови, кои воздигнуваат и постојано се молат Бог да им даде утеха и помош“ (Исто, в. 10, ch. 10).

Најактивниот меѓу овие фанатици, Тома Минцер, бил човек со големи способности кои, кога би се служел со нив на исправен начин, би му овозможиле да прави добро. Но тој не ги научил ниту првите начела на вистинската религија. „Бил обземен со желба да го реформира светот, заборавајќи, како и многу занесеници, дека со таа реформа треба да почне од себе“ (Исто, в. 9, ch. 8). Настојувал да постигне положба и влијание и во таа желба не сакал да попусти пред никого, па дури ни пред Лутера. Изјавил дека реформаторите, ставајќи го авторитетот на Писмото наместо папството, само го измениле обликот на папството. Сам тврдел

дека е пратен од Бога да воведи вистинска реформа. „Оној што го има тој дух“, тврдел Минцер, „има вистинска вера, иако никогаш во својот живот не го видел Светото писмо“ (Исто, в. 10, ch. 10).

Овие занесени учители, играчки на своите впечатоци, секоја своја мисла ја сметале за Божји глас, со што отишле во крајност. Некои дури ги запалиле своите Библии, велејќи: „Словото убива, а Духот оживува!“ Учењето на Минцера ги задоволувало оние што барале чуда, а во исто време било пријатно за нивната горделивост која барала човечките идеи и мислења да се стават над Божјата реч. Илјадници ја примиле неговата наука. Набргу отфрлил секој ред во јавното богослужение, изјавувајќи дека да се слушаат кнезовите значи исто што и обид да му се служи на Бога и на Велијара.

192 Кога овие луѓе почнале да ги отфрлаат од себе синцирите на папството, не сакале повеќе да ги трпат ниту ограничувањата на граѓанските власти. Превратничката наука на Минцера, која нејзините приврзаници ја сметале за вдахната од Бога, довела до презир на редот и законитоста и им дала мав на предрасудите и страстите. Како последица на тоа се јавиле страшни сцени на буни и насилства: германските полиња биле натопени со крв.

Душевните страдања што ги преживувал порано Лутер во Ерфурд, сега го обзеле со двојна сила поради тешките последици на фанатизмот, што ѝ се припишувани на реформацијата. Римските великодостојници тврделе - а мнозина биле наклонети да им веруваат - дека тој бунт е плод на Лутеровото учење. Иако ова обвинување било неосновано, сепак, реформаторот многу го загрижило. Да се прикажува делото на реформацијата како највисок фанатизам, тоа му се чинело повеќе отколку што можел тој да поднесе. Од друга страна, и водачите на новото движење го мразеле Лутера, зашто тој не само што се противел на нивното учење и на нивните тврдења дека ги води божествено вдахновение, туку дури ги прогласил за бунтовници против граѓанските власти. За да му се одмаздат, тие него го прогласиле за подол измамник. Се чинело дека реформаторот навлекол на себе омраза и од кнезовите и од народот.

Приврзаниците на Рим се радувале, очекувајќи скорашна пропаст на реформацијата. Го напаѓале Лутера дури и за такви грешки што тој со најголема ревност настојувал да ги исправи. Фанатичката партија, тврдејќи дека со неа се постапува неправедно, успеала да ги задобие симпатиите на голем број луѓе; и како често што се случува со оние што ќе појдат по погрешен пат, почнале да се сметаат за маченици. И така тие што енергично станале против реформацијата биле сожалувани и славени како жртви

на свирепоста и насилството. Тоа било сатанско дело, поттикнато со истиот бунтовнички дух што се појавил прво на небото.

Сатаната постојано настојува да ги измами луѓето и да ги доведе дотаму гревот да го викаат правда, а правдата грев. Колку успешно било неговото дело! Колку често Божјите слуги се опсипувани со укори и со префрлања затоа што бестрашно се труделе да ја заштитат вистината! Луѓето, кои се само сатански орудија, се фалени и извишувани и дури сметани за маченици, додека оние што би требало да бидат почитувани и потпомагани заради својата верност кон Бога, се препуштени сами на себе и секогаш се под сомневање и недоверба. 193

Лажната светост и советување сè уште вршат измама. Во разни облици тоа дело го покажува истиот дух како во деновите на Лутера; тоа и денеска го одвраќа вниманието на луѓето од Светото писмо и, наместо да му се покоруваат на Божјиот закон, ги заведува да ги следат своите чувства и впечатоци. Во тоа лежи еден од најуспешните сатански пронајдоци со кој се служи тој да ја извалка чистотата на вистината.

Лутер бестрашно го бранел евангелието од нападите што доаѓале од сите страни. Во сите овие борби Божјата реч се покажала како силно оружје. Со таа Реч тој се борел против папите и против сколастичката филозофија и со нејзина помош останал цврст како карпа против фанатизмот кој се обидел да ја проникне реформацијата.

Секоја од овие противнички струи на свој начин го отфрлала Светото писмо, а ја издигнувала човечката мудрост како извор на верската вистина и познавање. Рационализмот му се клања на разумот и него го прави темел на верата. Римската црква му признава на папата вдахновение кое во непрекината линија доаѓа од апостолите и за сите времиња е непроменливо. Тоа сфаќање на секој вид разврат и расипаност им дава можност да се скријат под плаштот на апостолско овластување. Вдахновението што го истакнувале Минцер и неговите соработници било плод на нивната вообразба и неговото влијание било уривачко за секој авторитет, човечки или божествен. Напротив, вистинското христијанство Божјата реч ја смета за голема ризница на вдахновени вистини и за кантар на кој се проверува секое вдахновение.

По своето враќање од Вартбург, Лутер го довршил својот превод на Новиот завет и набргу потоа му го предал евангелието на германскиот народ на негов јазик. Овој превод го примиле со голема радост сите што ја сакале вистината, а оние што повеќе ги следеле човечките традиции и човечките заповеди, го отфрлиле со презир. 194

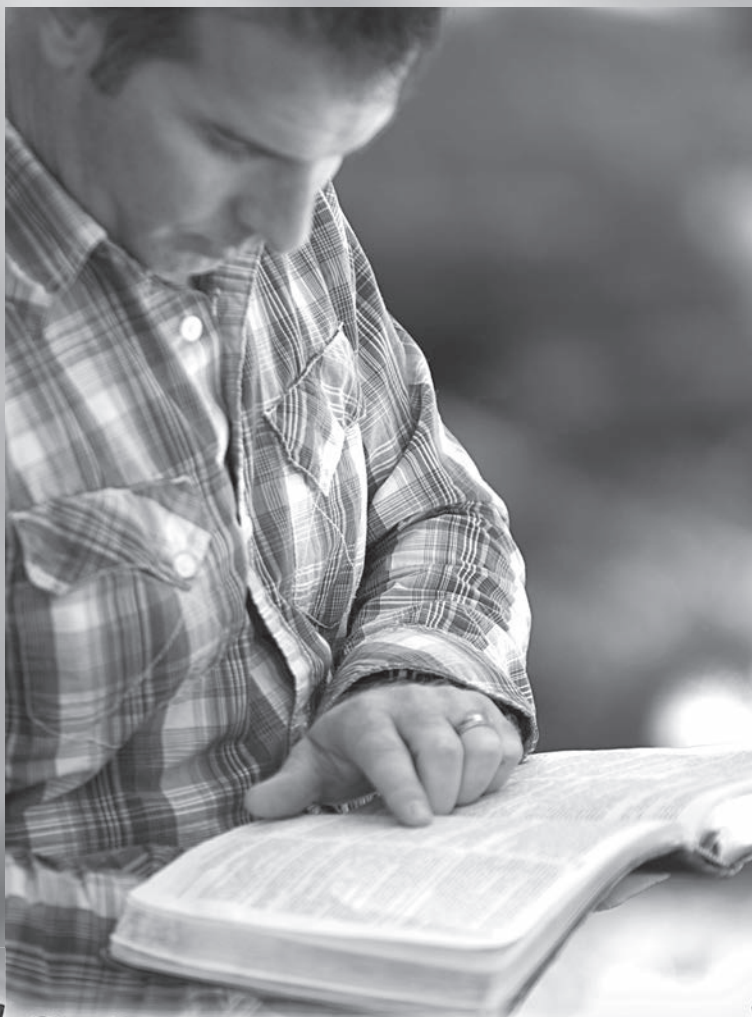
Свештениците се возбудиле при помислата дека од сега обичниот народ ќе може да расправа со нив за начелата на Божјата реч и дека на тој начин ќе се открие нивното незнаење. Оружјето на нивниот телесен ум било немоќно споредено со духовниот меч. Рим го употребил сиот свој авторитет да го спречи ширењето на Светото писмо. Но декретите, анатемите и мачењата не ја постигнале целта. Колку повеќе Рим ја осудувал и ја забранувал Библијата, народот сè повеќе копнеел да дознае што таа учи. Сите што можеле да читаат, станале ревни истражувачи на Библијата. Тие ја носеле со себе и постојано ја читале и не ја оставале сè додека не научиле напамет големи отсеци. Гледајќи со каква љубов е примен Новиот завет, Лутер веднаш почнал да го преведува Стариот завет и истиот го издавал во делови, како кој бил готов.

Списите на Лутера се примени со одушевување во градовите и селата. „Она што го пишувал Лутер и неговите пријатели, други го ширеле. Монасите, кога се увериле дека манастирските завети се неосновани, сакале својот поранешен неполезен живот да го заменат со активен живот, но бидејќи самите биле неупатени и не можеле да ја проповедаат Божјата реч, патувале низ покраините, ги посетувале селата и помалечките места и ги продавале Лутеровите списи и списите на неговите пријатели. Набргу Германија била преплавена со овие храбри евангелисти“ (Исто, в. 9, ch. 11).

Овие списи ги проучувале со голем интерес богатите и сиромасите, учените и простите. Ноќе селските учители на глас ги читале овие списи во малечки групи, собрани околу огништата. При секој таков напор повеќе души би се увериле во вистината и со радост ја примале Божјата реч, а потоа сами на другите им ја носеле радосната вест.

195 Така се исполниле вдахновените зборови: „Објавувањето на твоите зборови просветлува и на скромните мудрост им дава“ (Псалм 119,130). Проучувањето на Светото писмо внело промена во срцето и умот. Папската власт народот го држела под железен јарем на незнаење и понижување. Строго се придржувале кон надворешните празноверни обичаи, но во сета таа служба умот и срцето имале малку удел. Напротив, проповедањето на Лутера, што имало за цел да ги открие едноставните вистини на Божјата реч, потоа самата Реч, ставена во рацете на народот, ги разбудиле успиените енергии, ја исчистиле и ја облагородиле духовната природа и на умот му дале нова сила и решителност.

Можеле да се видат луѓе од сите сталежи како со Библијата во рака ја бранат науката на реформацијата. Приврзаниците на папата, кои проучувањето на Писмото им го препуштиле на свештениците и калуѓерите, сега ги повикувале нив да го побијат

Рим го употребил сиот свој авторитет да го спречи ширењето на Светото писмо. Но декретите, анатемите и мачењата не ја постигнале целта. Колку повеќе Рим ја осудувал и ја забранувал Библијата, народот сè повеќе копнеел да дознае што таа учи.

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

новото учење. Но, не познавајќи ги ниту Писмата ниту Божјата сила, свештениците и калуѓерите биле наполно поразени од оние што ги сметале за заблудени лаици. „За жал“, рекол еден католички писател, „Лутер ги уверил своите следбеници дека не треба да се потпираат на ништо друго освен само на Светото писмо“ (D'Aubigne, b. 9, ch. 11). Народот се собирал да слушне како луѓе со скромно образование ја бранат Божјата реч и дури расправаат со учените и речити теолози. Срамното незнаење на овие големи луѓе излегло на виделина кога нивните докази биле соборени со едноставната наука на Божјата реч. Работниците, војниците, жените и децата подобро го познавале Светото писмо отколку свештениците и учените теолози.

Во редовите на учените, а и среде неукитот народ, се забележувала разлика меѓу учениците на евангелието и бранителите на римското празноверие. „Наспроти претставниците на старата хиерархија, кои го занемариле проучувањето на јазиците и книжевностите,... се јавила одушевена и благородна младина, оддадена на студии, на проучување на Писмото, желна да се запознае со ремек-делата на старината. Надарени со бистар ум, со благородна душа, со бестрашно срце, овие млади луѓе набргу се здобиле со такво знаење, што долго време никој не можел да се мери со нив... Кога овие млади бранители на реформацијата при средбите со учителите на Рим би се судриле околу римската доктрина, ги напаѓале со таква леснотија и сигурност, што тие неупатени луѓе се колебале, се збунувале и доживувале пораз, кои ги срамотеле во сечии очи“ (Исто, b. 9, ch. 11).

Кога римското свештенство видело дека се намалил бројот на нивните верници, на помош ја повикало градската управа и со сите средства се обидело да ги врати своите верни. Но народот со новото учење ги задоволувал своите душевни потреби и се одвратил од оние што со години го хранеле со лушпи на празноверни обреди и човечки преданија.

Кога се дигнало прогонство против учителите на вистината, овие се држеле за Христовиот налог: „Кога ќе ве прогонуваат во еден град, бегајте во друг“ (Матеј 10,23). Светлината проникнувала во сите места. На бегалците секогаш им се отворала по некоја гостољубива врата каде што можеле да живеат и тие понекогаш евангелието го проповедале во црква, а ако тоа им било забрането, тогаш во приватни куќи или под ведро небо. Секое место, каде што се собирал народ да ја слушне Божјата реч, било посветен храм. Проповедана со таква сила, вистината се ширела со непреодолива моќ.

Напразно духовните и цивилните власти се обидувале да го скршат „кривоверството“. Попусто се служеле со затвор, со мачења, со оган и меч. Илјадници верни ја запечатиле својата вера со крв, но сепак, делото одело напред. Прогонствата само помогнале вистината повеќе да се шири и фанатизмот, кој сакал да се соедини со неа, само помогнал појасно да се забележи разликата меѓу сатанското дело и делото Божје.

ПРОТЕСТ НА КНЕЗОВИТЕ

197 Едно од најблагородните сведоштва што кога било е објавено во прилог на реформацијата бил протестот на христијанските кнезови во Германија изнесен на државниот собор во Шпаер во 1529 година. Храброста, верата и решителноста на овие Божји луѓе, на подоцнежните векови им донеле слобода на мислата и совеста. На припадниците на реформираната црква нивниот протест им дал назив „протестанти“. Начелата изразени во него биле „јатка на протестантизмот“ (D'Aubigne, b. 13, ch. 6).

За реформацијата настапил мрачен ден, полн со закани. Наспроти Вормскиот едикт, кој Лутера го ставил надвор од законот и го забранил неговото учење, сепак, во царството и понатаму постоела религиозна подносливост. Божественото провидение ги зауздувало силите што ѝ се противеле на вистината. Карло V решил да ја задуши реформацијата, но секојпат кога би подигнал рака против неа, околностите би го присиле тој удар да го задржи. Повеќепати изгледало дека им се заканува неизбежна пропаст на оние што се осмелиле да му се противстават на Рим; но во критичните мигови - на источната граница се појавувала турска војска, или францускиот крал, па дури и самиот папа, кои, љубоморни поради напредокот на германското царство, почнале војна против него; и така, овие судири и меѓународни прилики придонеле реформацијата да се засили и да се прошири.

198 Најпосле папските кралеви ги решиле своите спорови и така можеле заеднички да станат против реформацијата. Соборот во Шпаер во 1526 година на секоја држава ѝ дал целосна слобода во верските работи до свикување на нов општ собор. Но штом поминале опасностите што го присилувале царот на оваа отстапка, тој во 1529 година свикал друг собор во Шпаер со цел да го искорени ересот. Кнезовите требало по можност на пријателски начин да се наведат да ѝ се противстават на реформацијата; а ако тој план не успее, Карло V бил готов да употреби меч.

Папистите ликувале од радост. Тие дошле во голем број во Шпаер и отворено ја покажувале својата омраза кон протестантите

и кон нивните заштитници. Меланхтон пишува: „Ние сме подбив и сметлиште на целиот свет, но Христос ќе погледне на својот народ во неволја и ќе го спаси“ (Исто, b. 13, ch. 5). Дури одеде дотаму што на протестантските кнезови, кои биле присутни на соборот, им наредувале да го забранат проповедањето на евангелието во своите покраини. Но народот на Шпаер бил жеден за Божјата реч и, наспроти забраната, илјадници слушатели доаѓале на службата што се одржувала во капелата на саксонскиот избран кнез.

Тоа го забрзало пресудниот миг. Со една царска одлука, на соборот му било соопштено дека решението за верска слобода предизвикува многу нереди и дека поради тоа царот бара истото да се поништи. Тој самоволен чин предизвикал огорчување и вчудовидување во редовите на евангелистичките христијани. Еден од нив извикал: „Христос пак падна во рацете на Кајафа и Пилата.“ Приврзаниците на Рим станале уште пожестоки. Некој фанатичен приврзаник на Рим рекол: „Турците се подобри од лутераните, зашто Турците држат постови, а лутераните ги сквернават. Ако треба да избереме меѓу Светото писмо, што го дал Бог, и црковните заблуди, ние ќе го отфрлиме она, првото.“ Меланхтон пишува: „Секој ден, пред полна црква, Фабер фрла по некој нов камен на нас“ (Исто, b. 13, ch. 5).

Верската толеранција била воспоставена со закон и евангелистичките држави решиле да ги бранат своите права. Лутер, кој сè уште се наоѓал под проклетство на Вормскиот едикт, не можел да дојде во Шпаер; но него го застапувале неговите соработници и кнезови што ги подигнал Бог да го бранат делото на евангелието во тие пригоди. Поранешниот Лутеров заштитник, благородниот Фридрих Саксонски, умрел, но неговиот брат и наследник, војводата Јохан, со радост ја примил евангелската вистина; и, иако пријател на мирот, покажувал силна енергија и храброст кога станувало збор за прашањето на верата.

Свештениците барале државите што ја примиле реформацијата да ја прифатат римската црковна управа. Но реформаторите се повикувале на слободата што им била дадена порано. Не можеле да се согласат со Рим под своја власт да ги стави државите што толку радосно ја пригрлиле Божјата реч.

Најпосле е предложен следниот компромис: „Таму каде што реформацијата уште не е спроведена, треба строго да се применува Вормскиот едикт, а таму каде што народот го одбил и каде што не би му се потчинил без опасност да дојде до востание, нека се спречи натамошното ширење на реформацијата, нека не се гиба во спорните прашања, нека не се спречува службата на мисата и нека не им се дозволува на римокатолиците да го примат лутеранството“

(Исто, b. 13, ch. 5). Ова решение соборот го изгласал на големо задоволство на папските свештеници и прелати.

„Кога би стапил овој едикт во сила, реформацијата не би можела да се шири во местата каде што уште била непозната, ниту би се зацврстила таму каде што веќе постоела“ (Исто, b. 13, ch. 5). Слободата на говор била забранета. Преобраќања не би биле дозволени. Од пријателите на реформацијата се барало веднаш да ги прифатат тие забрани и ограничувања. Се чинело дека надежта на светот веќе се гасне. „Повторното воспоставување на власта на Римската црква... неминовно би водело кон воспоставување на старите злоупотреби“, и лесно би се нашла можност да биде „уништено делото што веќе било растресено со фанатизмот и раздорите“ (Исто, b. 13, ch. 5).

Кога евангелистичката партија се состанала на советување, нејзините членови збунети се гледале еден со друг. Се прашувале: „Што да се прави?“ Многу важните предимства за светот биле во опасност. „Дали водачите на реформацијата да се покорат?“ Дали да го прифатат едиктот? Во овој критичен миг лесно можело да се направи погрешен чекор. Колку добри изговори и прифатливи причини би можеле да се најдат за одлука да се покорат! На лутеранските кнезови им е ветена гаранција дека ќе можат слободно да ја исповедаат својата вера. Исто право им се ветувало на нивните приврзаници кои ја прифатиле реформацијата пред овој едикт. Зар тоа не е доста? Колку опасности би избегнале ако би се покориле. А во колкави опасности и судири би можел да ги вовлече отпорот! Кој знае дали во иднина ќе им се даде таква поволна можност? Да го прифатиме мирот, да го земеме маслиновото гранче што ни го подава Рим и на тој начин да ги зацелиме раните на Германија. Со овие и со слични причини реформаторите можеле да го оправдаат прифаќањето на условите што набргу би му донеле целосна пропаст на нивното дело.

„Но, за среќа, реформаторите го забележале начелото што било основа на предложениот договор и постапиле според верата. Какво било тоа начело? Тоа било право на Рим да врши притисок, да ја присилува совеста и да ја забранува слободата на истражување. Но, зар слободата на совеста не им е загарантирана ним и на нивните приврзаници? Да, но како милост, а не како право. А што се однесува до оние што не се вклучени во оваа одредба, за нив требало да биде меродавно и понатаму начелото на сила; совеста не е земена во обзир. Рим би останал непогрешен судија на верата. Да се прими предложеното примирје би значело согласување со тоа слободата да биде дозволена само во реформираната Саксоенија и за целото друго христијанство слободното истражување

и исповедање на реформираната вера да значи престап што се казува со затвор и со ломачи. Зар смеат тие да поставуваат географски граници на религиозната слобода? Можат ли да објават дека реформацијата го задобила последниот обратеник, дека ја освоила последната стапка на земјата? Треба ли власта на Рим да остане вечна таму каде што таа постои сега? Дали потоа реформаторите сè уште ќе можат да тврдат дека се невини за крвта на стотици и илјадници верници кои поради усвојувањето на оваа спогодба во папските земји ќе мораат да го положат својот живот? Во овој најсудбоносен миг тоа би значело предавство на делото на евангелието и на слободата на христијанството“ (Wylie, b. 9, ch. 15). Не, тие биле готови побргу да жртвуваат сè, дури и своите кнежевства, своите круни и своите животи!“ (D'Aubigne, b. 13, ch. 5).

„Да го отфрлиме овој едикт“, рекле кнезовите. „Во прашањето на совеста мнозинството нема никаква власт.“ Пратениците изјавиле: „Благодарение на декретот од 1526 година, државата ужива мир, но укинувањето на тој декрет Германија би ја исполнило со немири и судири. Државниот собор нема друго право освен да ја сочува религиозната слобода до свикување на нов собор“ (Исто, b. 13, ch. 5). Должност на државата е да ја штити слободата на совеста, и тука е границата на нејзиниот авторитет во религиозните работи. Секоја световна власт што се обидува да одредува или да наметнува верски прописи го гази оној принцип за кој толку благородно се бореле евангелистичките христијани.

Приврзаниците на папата решиле да го скршат она што го нарекувале „дрска тврдоглавост“. Се обиделе да предизвикаат расцеп меѓу приврзаниците на реформацијата и да ги заплашат сите што уште не се изјасниле отворено во нејзина корист. Најпосле пред државниот собор биле повикани претставници на слободните градови и од нив се барало да се изјаснат дали се согласуваат со дадените предлози или не. Тие побарале да им се даде рок, но напразно. Кога така биле ставени на искушение, речиси половината од нив се изјасниле за реформаторите. Оние што одбиле на овој начин да ја жртвуваат слободата на совеста и правото на лично мислење, добро знаеле дека во иднина ќе бидат предмет на критика, на осуда и прогонство. Еден од делегатите рекол: „Ние мораме да се откажеме од Божјата реч или ќе бидеме спалени“ (Исто, b. 13, ch. 5).

Царевиот застапник на државниот собор, кралот Фердинанд, видел дека едиктот ќе предизвика сериозни раздори ако не биде можно да се наговорот кнезовите да го прифатат или да го поддржат. Се обидува тоа да го постигне со убедување, знаејќи добро дека ако употреби сила тие луѓе ќе станат уште по-

202 решителни. „Ги молел кнезовите да го прифатат едиктот, уверувајќи ги дека царот за тоа ќе им биде благодарен.“ Но овие храбри луѓе познавале една повисока власт од земните цареви и затоа мирно одговориле: „Ние ќе му се покориме на царот во сè што служи за одржување на мирот и за прослава на Бога“ (Исто, b. 13, ch. 5).

Најпосле пред целиот собор кралот изјавил дека „едиктот дефинитивно е прифатен и дека ќе биде издаден во вид на царски декрет. Потоа му рекол на Саксонскиот избран кнез и на неговите пријатели дека не им преостанува ништо друго освен да му се покорат на мнозинството.“ Кога го рекол тоа, го напуштил собранието, не давајќи им на реформаторите можност да му одговорат. Напразно тие пратиле кај кралот делегација со молба да се врати. „Ова прашање е решено; сè што ви преостанува е да се покорите“ (Исто, b. 13, ch. 5).

Приврзаниците на царот биле длабоко уверени дека христијанските кнезови решиле да се придржуваат кон Светото писмо како кон повисок авторитет од човечките науки и прописи; а го знаеле и тоа дека прифаќањето на ова начело на крај ќе го урне папството. Но, „гледајќи само на она што се гледа“, како што го правеле тоа илјадници пред и по нив, и тие себеси си ласкале дека моќта е на страна на папата и царот, а дека реформаторите се слаби. Кога протестантите би сметале на човечка поддршка, навистина би биле слаби, како што мислеле приврзаниците на папата. Но, иако малобројни и скарани со Рим, тие сепак биле силни. Против „одлуките на државниот собор се повикувале на Божјата реч, а против царот Карло на Исуса Христа, Царот над царевите и Господарот над господарите“ (Исто, b. 13, ch. 6).

Бидејќи Фердинанд одбил да го уважи уверувањето на нивната совест, кнезовите решиле, не водејќи сметка за неговото отсуство, без одлагање својот протест да го изнесат пред државниот собор.

203 „Со ова писмо ние протестираме пред Бога, пред нашиот единствен Творец, Бранител, Откупител и Спасител, кој еднаш ќе ни суди, и изјавуваме пред сите луѓе и созданија дека ние, и нашите приврзаници, во никој случај не се согласуваме со предложениот декрет во точките што се против Бога, против неговата света Реч, против нашата чиста совест и спасението на нашите души.“

„Што! Зар да го потврдиме тој декрет! Кога Семожниот Бог ќе повика еден човек да го запознае, зар да признаеме дека тој човек нема слобода да го запознае Бога?“ „Нема друга здрава наука освен онаа што се согласува со Божјата реч... Господ забранува проповедање на друга наука... Светото писмо мора да се објаснува со помош на други појасни негови делови. Оваа

света Книга е лесно разбирлива за христијанинот во сè што му е потребно и дадена е да ја растера темнината. Затоа решивме, со Божја милост, да го сочуваме чистото проповедање на неговата реч, така како што е дадена во библиските книги на Стариот и Новиот завет, не додавајќи ништо што би било против неа. Оваа реч е единствена вистина. Таа е сигурно правило на науката на животот. Таа не може да згрешни ниту да измами. Оној што гради на нејзиниот темел, ќе се одржи против сите сили на пеколот; сите човечки суети што ѝ се противат на Божјата реч, нема да се одржат пред Божјето лице.“

„Затоа го отфрламе јаремот што ни се наметнува.“ „Во исто време очекуваме неговото царско величество да постапи со нас како што му прилега на еден христијански кнез кој го љуби Бога над сè. Од своја страна изјавуваме дека, и кон него, и кон вас, благородна господа, ќе негуваме целосна љубов и внимание, што го сметаме за своја праведна и законита должност“ (Исто, в. 13, ch. 6).

Оваа изјава оставила длабок впечаток врз државниот собор. Храброста на кнезовите што протестирале предизвикала чудење и вознемиреност кај мнозинството присутни. Иднината им изгледала темна и несигурна. Насетувале раздори, караници и крвопролевања. Но реформаторите, сигурни во праведноста на своето дело и потпирајќи се на десницата на Семожниот Бог, „биле исполнети со храброст и решителност“.

„Начелата на овој прочуен протест ја сочинуваат суштината на протестантизмот... Овој протест бил насочен против две човечки злоупотреби во врска со верата: против вплеткувањето на цивилните власти во прашањата на верата и против самоволниот авторитет на црквата. Наместо овие злоупотреби, протестантизмот ја издигнува моќта на совеста над световната власт и авторитетот на Божјата реч над авторитетот на црквата. Пред сè, тој го отфрла мешањето на граѓанските власти во божествените работи и кажува како што кажале апостолите и пророците: „Повеќе треба да му се покоруваме на Бога отколку на луѓето.“ Не противејќи ѝ се на царската круна, тој над неа ја издигнува круната на Исуса Христа. Но оди и понатаму: Тој тврди дека секое човечко учење мора да биде подложено на судот на Божјата реч“ (Исто, в. 13, ch. 6). Протестантите не барале само право да можат да веруваат и да ја исповедаат својата вера, туку да можат и слободно да го проповедаат она што го сметаат за вистина. Тие го негирале правото на свештениците и на световната власт да ги спречуваат во тоа. Протестот во Шпаер бил свечена изјава против религиозната нетрпеливост и решителна одбрана на правото на секој човек да може да му служи на Бога според својата совест.

Изјавата била дадена. Таа се врежала во памтењето на илјадници луѓе и запишана е во небесните книги, од каде што никакво човечко насилство не може да ја избрише. Цела евангелистичка Германија овој протест го примила како израз на својата вера. Секој во таа изјава видел ветување за едно ново и подобро време. Еден од кнезовите им рекол на протестантите во Шпаер: „Семожниот Бог, кој ви даде милост да го признаете отворено, слободно и без страв, нека ве сочува во таа христијанска решителност до денот на вечноста!“ (Исто, b. 13, ch. 6).

205 Кога реформацијата, откако постигнала извесен успех би се обидела да се прилагоди кон приликите заради наклоност на светот, би го изневерила Бога и себеси и со тоа самата би предизвикала своја пропаст. Искуството на овие благородни реформатори содржи поука за сите идни векови. Тактиката на сатаната против Бога и против неговата Реч не се изменила; сатаната се противи и денеска, како и во шеснаесеттиот век, Божјата реч да биде правило на верата и животот. И во нашите денови постои силна тенденција да се напушти вистинската вера и нејзините прописи и затоа е потребно да се вратиме на големото протестантско начело: Библијата, и само Библијата, треба да биде правило на верата и должностите. Сатаната се обидува со сите средства да ја задуши религиозната слобода. Антихристијанската сила, што ја отфрлиле протестантите во Шпаер, сега работи со нова сила пак да ја воспостави својата загубена врховна власт. Истата непоколеблива преданост кон Божјата реч, што ја покажале реформаторите во тоа време на криза за реформацијата, е единствена надеж за реформа во нашето време.

Имало знаци на опасност за протестантите; но имало и знаци што покажувале дека божествената рака е подадена да ги заштити верните. Отприлика во тоа време „Меланхтон брзал со својот пријател Гринеус низ улиците на Шпаер кон Рајна и го терал што побргу да се префрли преку реката. Бидејќи Гринеус се чудел зошто брзаат, Меланхтон му раскажал: „Еден старец, со сериозен и со свечен изглед, за мене непознат, се појави пред мене и ми рече: За миг овде ќе дојде судски чиновник, пратен од Фердинанд, да го уапси Гринеуса.“

Тој ден Гринеус се соблазни од една проповед на водечкиот католички учител Фабер; отишол кај него и го укорил што брани „некои одвратни заблуди“. Фабер го прикрил својот гнев, но веднаш потоа отишол кај кралот и добил од него овластување да го уапси хајделбершкиот професор. Меланхтон цврсто верувал дека сам Бог го спасил неговиот пријател, праќајќи еден од своите свети ангели да го опомене.

„Стоејќи стаписано на брегот на

Рајна, Меланхтон чекал реката да го спаси Гринеуса од неговите прогонувачи. „Најпосле“, воздивнал Меланхтон кога го видел на другиот брег, „ти си оттргнат од челуста на оние што се жедни за невина крв.“ Кога се вратил дома, Меланхтон дознал дека стражарите, во потрага по Гринеуса, куќата ја претресле од кров до темел“ (Исто, b. 13, ch. 6).

Реформацијата требало да се изнесе пред големците на оваа земја на уште повеличествен начин. Кралот Фердинанд одбил да ги сослуша протестантските кнезови; но ним им е дадена можност своето дело да го изнесат пред царот и пред собраните црковни и државни великодостојници. За да ги смири несогласијата, една година по протестот во Шпаер, Карло V свикал државен собор во Аугзбург, изјавувајќи дека има намера лично да претседава со него. Таму се повикани и протестантските водачи. 206

На реформацијата ѝ се заканувале големи опасности, но нејзините бранители го предале своето дело во Божји раце и се заветувале дека решително ќе го бранат евангелието. Изборен саксонски кнез неговите советници го наговарале да не оди на соборот. Рекле дека царот ги повикува кнезовите за да ги фати во стапица. „Не значи ли сè да се стави на коцка ако отиде и ако се затвори меѓу сидовите на градот на еден моќен непријател?“ А други му советувале: „Кнезовите нека бидат храбри, и Божјето дело ќе биде спасено.“ Лутер рекол: „Бог е верен; Тој нема да нè напушти“ (Исто, b. 14, ch. 2). Изборниот кнез со својата придружба се упатил на пат кон Аугзбург. Сите знаеле какви опасности му се закануваат на овој кнез и мнозина дошле на соборот со возбудено срце и со мрачни претчувства. Но Лутер, кој ги придружувал до Кобург, ја засилил нивната поколебана вера, пеејќи им ја прочуената песна што ја напишал на тој пат: „Најјака крепост е Бог наш!“ Со мелодијата на оваа бесмртна песна исчезнале многу мрачни претчувства и оживеале многу обесхрабрани срца.

Протестантските кнезови решиле својата вера да ја претстават пред државниот собор со едно систематско излагање на своите погледи, поткрепено со стихови од Светото писмо. Составувањето на тоа излагање им било доверено на Лутера, на Меланхтона и на нивните соработници. Ова излагање протестантите го примиле како израз на своето верско убедување и се собрале да ги стават своите потписи на тој важен документ. Тоа бил свечен и критичен час. Реформаторите топло сакале нивното дело да не се меша со политиката, нагласувајќи дека реформацијата треба да врши само влијание што произлегува од Божјата реч. Кога христијанските кнезови пристапиле да ја потпишат својата Вероисповед, Меланхтон се вмешал и рекол: „Овие работи треба 207

да ги предлагаат теолозите и проповедниците, а авторитетот на земните водачи да го сочуваме за други работи.“ „Вие не би требало да ме исклучите!“ рекол изборниот кнез Јохан Саксонски. „Јас решив да го правам она што е право, без оглед на мојата круна; јас сакам да го исповедам Христа. Мојот изборен шешир и мојот хермелин не ми се толку мили колку крстот на Исуса Христа. Овие знаци на мојата големина ќе ги оставам на земјата, но Христовиот крст ќе ме придружува до ѕвездите.“ Кажувајќи го тоа, го ставил својот потпис на документот. Еден друг кнез, земајќи го в рака перото, рекол: „Ако го бара тоа честа на Исуса Христа, на мојот Спасител, готов сум да се откажам од мојот имот и од мојот живот.“ „Побргу ќе се откажам од моите приврзаници и од моето кнежевство, со задоволство ќе ја напуштам мојата татковина со стап в рака, радо ќе заработувам средства за мојот опстанок бришејќи прав од обувките на странците, отколку да прифатам поинаква наука од онаа што ја содржи оваа изјава“ (Исто, в. 14, ch. 6). Таква била верата и бестрашноста на овие Божји луѓе.

Најпосле настапил часот да излезат пред царот. Карло V, седејќи на својот престол, опкружен со изборните кнезови и војводи, ги примил протестантските реформатори. Прочитана е изјавата за нивното верување. На овој славен собор јасно се прикажани вистините на евангелието и откриени се заблудите на папската црква. Со право тој ден е наречен „најголем ден на реформацијата и еден од најславните во историјата на христијанството и на човештвото“ (Исто, в. 14, ch. 7).

Поминале само неколку години откако калуѓерот од Витенберг стоел сам пред соборот во Вормс. Сега на неговото место стоеле најмоќните кнезови на царството. На Лутера му било забрането да дојде во Аугзбург, но тој бил присутен со своите зборови и молитви. „Јас многу се радувам“, пишувал тој, „што го доживеав овој час кога Христос јавно е прославен од страна на толку угледни исповедници на верата и на толку славен собор“ (Исто, в. 14, ch. 7). Така се исполнило она што го кажало Писмото: „За твоите уредби пред цареви ќе зборувам и нема да се срамам“ (Псалм 119,46).

Благодарение на оковите на апостол Павле, во негово време евангелието им било објавено на кнезовите и на благородниците на царскиот град. Така и во оваа бележита пригода: бидејќи кралот забранил евангелието да се проповеда од проповедална, тоа се проповедало во палатата; она што мнозина го сметале како незгодно да го слушаат слугите, со чудење го слушале големците и кнезовите на царството. Кралот и големците биле слушатели, крунисаните кнезови проповедници, додека проповед била возвишената Божја вистина. „Од апостолските денови“, вели еден

1529

Едно од најблагодородните сведоштва што кога било е објавено во прилог на реформацијата, бил протестот на христијанските кнезови во Германија изнесен на државниот собор во Шпаер во 1529 г. Овој протест бил насочен против две човечки злоупотреби во врска со верата: против вpletкувањето на цивилните власти во прашањата на верата и против самоволниот авторитет на црквата.

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

писател, „немало поголем настан ниту повеличествено исповедање на верата“ (D'Aubigne, b. 14, ch. 7).

„Сè што кажаа приврзаниците на Лутера е вистина; ние не можеме тоа да го побиеме“, рекол еден папски бискуп. „Можете ли со разумни докази да ја оборите Вероисповедта што ја составиле изборниот кнез и неговите сојузници?“ - го прашал друг д-р Ек. „Со списите на апостолите и пророците не“, одговорил овој, „но со списите на отците и соборите, да!“ „Сфаќам“, рекол оној што прашал, „според вашите зборови, лутераните се во Светото писмо, а ние сме надвор од него“ (Исто, b. 14, ch. 8).

Некои од германските кнезови биле придобиеани за реформацијата. Лично царот изјавил дека протестантските докази се чиста вистина. Нивната Вероисповед била преведена на многу јазици, решена низ цела Европа и многу милиони во подоцнежните поколенија ја примиле како свое исповедање на верата.

Верните Божји слуги не работеле сами. Додека поглаварствата, властите и лошите духови под небото се здружиле против нив, Господ не го заборавил својот народ. Кога нивните очи би биле отворени, би можеле да видат исто толку јасни знаци на Божјето присуство и помош како што го видел тоа стариот пророк. Кога слугата на Елисеј му ја покажал на својот господар непријателската војска што ги опкружувала и спречувала секаква можност за бегство, пророкот му се обратил на Бога во молитва: „Господе, отвори му ги очите да види... и тој виде, а тоа, целата гора полна со коњи и огнени коли“ (2. Царевите 6,17). Небесните чети стоеле тука да го бранат Божјиот човек. Исто така ангелите бдееле над работниците во делото на реформацијата.

209

Едно од начелата што посебно го истакнувал Лутер било: „Не треба да се употребува световна сила ниту оружје за одбрана на Божјето дело.“ Се радувал што кнезовите на царството го прифаќаат евангелието, но кога му предложиле да склучат еден одбранбен сојуз, тој изјавил „дека евангелската наука треба да ја брани Бог. Колку помалку луѓето ќе се вpletуваат, сè поочигледно ќе биде Божјето посредување. Сите политички мерки на претпазливост ги сметал за последица на плашливоста и на грешната недоверба“ (D'Aubigne, London ed., b. 10, ch. 14).

Кога непријателските сили се здружиле да ја оборат реформираната вера и кога се чинело дека илјадници мечеви се извлечени од кориците за да ја уништат, Лутер пишувал: „Сатаната збесни, безбожниот понтифекс направи заговор; ни се закануваат со војна. Советувајте го народот јуначки да се бори пред Божјиот престол со вера и со молитва, така што нашите непријатели, победени со Божјиот Дух, да бидат присилени на мир. Наша главна потреба, наша прва задача е молитвата; народот нека знае дека сега е

изложен на острицата на мечот и на гневот на сатаната и затоа мора да се моли“ (D'Aubigne, b. 10, ch. 14).

Подоцна, мислејќи на предложениот сојуз на евангелистичките држави, Лутер рекол дека единствено оружје што треба да се употреби во таа војна е „мечот на Духот“. На изборниот саксонски кнез му пишувал: „Ние не можеме против нашата совест да го одобриме сојузот што ни се предлага. Побргу десет пати ќе умреме отколку да видиме нашето дело на евангелието да биде причина за крвопролевање. Нашиот удел е - да бидеме како овци одредени за клање. Треба да го носиме Христовиот крст. Вашето височество нека не се плаши. Ние ќе сториме повеќе со нашите молитви, отколку нашите непријатели со своите фалби. Само нашите раце нека не се осквернат со крвта на нашите браќа. Ако царот бара да излеземе пред суд, ние сме готови да излеземе. Вие не можете да ја браните нашата вера. Секој мора сам да се изложи на опасност поради својата вера“ (Исто, b. 14, ch. 1).

Од тајното место за молитва излегла сила која во времето на големата реформација го потресла светот. Таму, со надеж, застанале Божјите слуги на карпата на неговите ветувања. За време на борбата во Аугзбург, Лутер не пропуштил секој ден да посвети три часа на молитва и тоа во време што е најпогодно за учење. Во тајноста на својата соба ја излевал својата душа пред Бога со зборови полни со доверба и со надеж како кога човек разговара со својот пријател. „Јас знам дека ти си наш Татко и Бог“, велел реформаторот, „и дека ти ќе ги растуриш прогонувачите на твоите деца, зашто ти, заедно со нас, си во опасност. Ова е твое дело и ние го почнавме зашто тоа беше твоја волја. Одбрани нè, о Оче!“ (Исто, b. 14, ch. 6).

На Меланхтона, потиштен од товарот на грижи и страв, му пишувал: „Милост и мир во Христа! - во Христа, велама, не во светот. Амин. Силно ги мразам овие тешки грижи што те јадат. Ако е делото неправедно, да го оставиме; ако е праведно, зошто да се сомневаме во ветувањата на Оној што ни налага мирно да спиеме? Христос нема да се откаже од делото на правдата и вистината. Тој живее и владее; од што уште да се плашиме?“ (Исто, b. 14, ch. 6).

Бог ги слушнал воплите на своите слуги. Тој им дал на кнезовите и проповедниците сила и храброст да ја одбранат вистината против кнезот на темнината на овој свет. „Еве, поставувам на Сион Камен темелник, одбран и скапоцен; и кој верува во него, нема да се засрама“ (1. Петрово 2,6). Протестантските реформатори сидале на Христа, и вратата пеколна не можела да ги надвлее.

РЕФОРМАЦИЈАТА ВО ФРАНЦИЈА

211 Протестот во Шпаер и Аугзбуршката вероисповед биле доказ за победата на реформацијата во Германија. Но потоа настапиле години на борба и мрак. Ослабен со несогласијата меѓу своите следбеници и напаѓан од моќните непријатели, се чинело дека протестантизмот е осуден на целосно уништување. Илјадници своето сведоштво го запечатиле со крв. Избувнала граѓанска војна; протестантизмот го предал еден од неговите предводни приврзаници; најблагородните кнезови, приврзаници на реформацијата, паднале во рацете на царот и биле влечени од град во град како заробеници. Но, во часот на својот привиден триумф, царот доживеал пораз. Видел како пленот му се отима од раце и најпосле бил присилен да ѝ загарантира сносливост на науката, чиешто уништување го сторил своја животна задача. Тој го ставил на коцка своето царство, своето богатство, па и самиот живот, само да го искорени кривоверството. Сега своите војски ги видел истрошени од војувањето, своето богатство исцрпено, своите многубројни покраини загрозени со буни, додека верата, што напразно настојувал да ја задуши, се ширела на сите страни. Карло V се борел против семоќната Божја сила. Бог рекол: „Нека биде светлина“, но царот сакал да ја задржи темнината. Неговите планови пропаднале; тој остарел предвреме и, премален од долгата борба, се откажал од престолот и се повлекол во еден манастир каде што по две години умрел.

212 За реформацијата во Швајцарија, како и во Германија, настапиле тешки денови. Додека многу кантони ја примиле реформираната вера, други со слепа упорност се држеле за римската вера. Најпосле гонењето на оние што ја прифаќале реформираната вера довело до граѓанска војна. Цвингли и многу од неговите соработници паднале на крвавото поле кај Капела. Еколампад, погоден со оваа страшна несреќа, умрел набргу потоа. Рим триумфирал; се чинело дека повторно го освоил она што го загубил порано. Но Оној, чиешто намери се вечни, не го оставил своето дело и својот народ. Избавување требало да дојде од неговата

рака. Тој во други земји разбудил работници да ја продолжат реформацијата.

Во Франција зората на реформацијата почнала да осамнува пред да се слушне за Лутера. Еден од првите кои почнал да ја сфаќа светлината на вистината бил стариот Лефевр, човек мошне учен, професор на парискиот универзитет, ревносен и искрен католик. При проучувањето на старата книжевност, му било обрнато внимание на Библијата и тој ја вовел како предмет на проучување за своите студенти.

Лефевр бил одушевен обожавач на светците и решил да напише житотопис за светците и мачениците врз основа на црковните легенди. Оваа работа барала многу труд, и тој веќе значително напредувал во тоа, кога одненадеж почнал да ја проучува Библијата, мислејќи дека таа ќе може да му помогне во неговата работа. Тука навистина нашол опис на светците, но не такви како во римскиот календар. Порој од небесна светлина го расветлила неговиот ум. Со одвратност сега ја напуштил задачата што си ја поставил себеси и се посветил на проучување на Божјата реч. Набргу почнал да ги проповеда драгоцените вистини што ги нашол таму.

Во 1512 година, пред Лутер и Цвингли да го почнат реформаторското дело, Лефевр пишувал: „Само Бог е Оној што нè оправдува за вечен живот со својата благодат преку верата“ (Wylie, b. 13, ch. 1). Размислувајќи за тајната на спасението, извикнал: „О колку красна замена: Невиниот е осуден, а виновникот оправдан; благословениот е проклет, а проклетниот благословен; Живиот умира, а мртвиот прима живот; Славата се покрива со срам, а осрамотениот се облекува во слава“ (D'Aubigne, London ed., b. 12, ch. 2).

213

И додека проповедал оти честа за откупувањето му припаѓа само на Бога, го истакнувал и тоа дека должност на човекот е да биде послушен. „Ако си член на Христовата црква“, велел тој, „тогаш си орган на неговото тело и како таков исполнет со божествена природа... О кога луѓето би можеле да го сфатат тоа предимство, колку чист, невин и свет би бил нивниот живот, и колку сета слава на светот би ја сметале за срам во споредба со внатрешната убавина што е скриена за телесните очи“ (Исто, b. 12, ch. 2).

Меѓу учениците на Лефевр имало неколку такви кои со голем интерес ги слушале неговите зборови и кои, кога гласот на нивниот учител одамна замолкнал, продолжиле да ја објавуваат вистината. Таков бил и Гијом Фарел. Воспитан од побожни родители, научил слепо да ѝ се покорува на науката на црквата. Тој би можел за себе да каже заедно со апостол Павле: „Јас, како фа-

рисеј, најстрого живеев според учењето на нашата вера“ (Дела 26,5). Како ревносен католик, горел од желба да уништи секого што би ѝ се противел на црквата. „Јас чкртав со заби како бесен волк“, рекол тој подоцна, раскажувајќи за тој отсек од својот живот, „кога ќе слушнев дека некој зборува против папата“ (Wylie, b. 13, ch. 2). Тој бил неуморен во своето обожавање на светците и заедно со Лефевр ги обиколувал париските цркви, клечел пред олтарите, и пред реликвиите оставал дарови. Но таа побожност не ѝ донесувала мир на неговата душа. Наспроти сите дела на побожноста и каењето, со него завладеало чувство на вина. Како глас од небото ги слушал зборовите на реформаторот: „Спасението е дар на благодатта.“ „Невиниот е осуден, а виновникот оправдан.“

214 „Само Христовиот крст ја отвора небесната врата и ја затвора вратата на пеколот“ (Исто, b. 13, ch. 2).

Фарел со радост ја прифатил вистината. Со преобратувањето, слично на Павловото, се вратил од ропството на традицијата во слободата на Божјите синови. „Неговото разбојничко срце на крвожеден волк било променето во срце на кротко и мирно јагне откако целосно се одделил од папата и му се предал на Исуса Христа“ (D'Aubigne, b. 12, ch. 3).

Додека Лефевр продолжил да ја шири вистината меѓу своите студенти, Фарел, кој сега бил исто толку ревносен за Христовото дело како и порано што бил ревносен приврзаник на папата, почнал да ја проповеда вистината јавно. Еден црковен великодостојник, бискупот од Мо, набргу им се придружил ним. Други учители, кои уживале висок углед поради своите способности и својата ученост, исто така се придружиле кон проповедањето на евангелието. Новата вера задобила приврзаници меѓу сите сталежи, почнувајќи од занаетчиите и селаните, па до благородниците и кнезовите. Маргарета Наварска, сестрата на Франсоа I, кој владеел тогаш, ја примила реформираната вера. Самиот крал и кралицата мајка, се чинело, извесно време биле наклонети кон новата вера, и реформаторите, полни со надеж, го очекувале времето кога Франција ќе биде придобиена за делото на евангелието.

Меѓутоа, нивните надежи не се исполниле. Христовите ученици ги чекале страшни искушенија и прогонства. Но тоа било милостиво скриено од нивните очи. Настапило едно време на мир, кога тие можеле да соберат сили за претстојната борба, и реформацијата бргу напредувала. Бискупот на Мо работел ревносно во својата бискупија, поучувајќи го како свештенството така и народот. Неуките и неморалните свештеници биле отстранети од службата и колку што било можно, заменети со образовани и побожни луѓе. Бискупот многу сакал неговиот на-

род сам да има пристап кон Божјата реч и таа желба набргу му се исполнила. Лефевр почнал да го преведува Новиот завет и речиси во исто време кога Лутер ја издал германската Библија во Витенберг, Новиот завет е печатен во францускиот град Мо. Бискупот не штедел ниту труд ниту средства да го рашири во сите свои парохии; и така набргу селаните од подрачјето на градот Мо имале Свето писмо. 215

Како патникот кој умира од жед и кој радосно го поздравува изворот на жива вода, така овие души ја примале небесната вест. Работниците на полињата, како и занаетчиите во своите работилници, ја засладувале својата работа со разговори за скапоцените вистини на Библијата. Наместо навечер да навраќаат во крчмите, се собирале во своите домови да го читаат Светото писмо, да се молат и да го слават Бога. Набргу во тие места настапила голема промена. Иако му припаѓале на најнискиот сталеж, иако тоа биле необразовани и тешки физички работници, сепак, во нивниот живот се открила силата на божествената милост што ги подига и ги преобразува човечките срца. Скромни, љубезни и свети, тие стоеле како живи сведоци за она што го прави евангелието во искрените души што ќе го прифатат.

Светлината што била запалена во Мо далеку проникнала со своите зраци. Бројот на верните постојано се зголемувал. Кралот извесно врме го зауздувал гневот на црковните водачи, зашто го мразел тесноградиот фанатизам на калуѓерите. Но папските водачи најпосле победиле. Подигната е ломача. Бискупот од Мо, присилен да бира меѓу огнот и откажувањето, го избрал полесниот пат. Но, иако водачот паднал, неговото стадо останало цврсто. Мнозина среде пламен сведочеле за вистината. Со својата храброст и верност, овие понизни Христови ученици од ломачите им зборувале на илјадници други кои во мир и благосостојба можеби никогаш не би го слушнале нивното сведоштво.

Не се осмелиле само сиромашните и понизните да сведочат за Христа среде подбивањата и неволјите. И во кнежевските сали на замоците и палатите имало благородни души кои повеќе ја ценеле вистината од богатството и положбата, па дури и од животот. Витешката опрема криела поблагороден и похрабар дух од оној под бискупската облека и под митрите. Еден од таквите бил и Луј Беркен, по потекло благородник, храбар дворски витез, предан на науката, со префинети манири и со беспрекорен морал. „Тој бил“, кажува еден писател, „голем чувар на папските уредби и ревносен посетител на сите манастири и проповеди; ... и како врв на сè, длабоко го презирал учењето на Лутера.“ Но, како и многу други, и тој со Божјето провидение бил поттикнат да ја проучува 216

Библијата и се зачудил кога во неа не ја нашол „науката на Рим, туку науката на Лутера“ (Wylie, b. 13, ch. 9). Од тој миг наполно му се посветил на делото на евангелието.

Наречен „најучен француски благородник“, личен заштитник на кралот, на мнозина им изгледало дека тој, поради својата надареност, речитост, непоколеблива храброст, херојска ревност и влијание на дворот, ќе биде иден реформатор на својата земја. Теодор Беза вели: „Беркен би бил втор Лутер кога во Франсоа I би нашол друг избран кнез.“ „Тој е полош од Лутера“, викале приврзаниците на папата (Исто, b. 13, ch. 9). И навистина, тој бил поопасен за приврзаниците на папата во Франција од Лутера. Тие го затвориле како кривоверец, но кралот го ослободил. Борбата траела со години. Франсоа I се колебал меѓу Рим и реформацијата; понекогаш ја штител и ја ограничувал гневната ревност на калуѓерите. Три пати папските власти го затворале Беркена и три пати кралот го ослободил, зашто бил восхитен со неговиот благороден карактер и генијалност и затоа одбил да го предаде на милост и немилост на црковните водачи.

Многупати Беркен бил предупреден на опасноста што му се заканува во Франција и пријателите го советувале да го следи примерот на оние што нашле сигурност во доброволно изгнанство. Плашливиот и непостојан Еразмо, на кого, покрај сета сјајна ученост, му недостигала онаа морална сила која животот и честа ѝ ги потчинува на вистината, му пишувал на Беркена: „Барај да те пратат како пратеник во некоја странска земја; патувај во Германија. Ти го познаваш Беда и други слични на него; тој е чудовиште со илјада глави кое својот отров го фрла на сите страни. Ти имаш легион непријатели. Кога твоето дело би било подобро од Исусовото, тие не би те пуштиле додека не те убијат. Немој да се надеваш многу во заштитата на кралот. Во секој случај, не го загрозувај мојот добар глас на теолошкиот факултет“ (Исто, b. 13, ch. 9).

217 Колку повеќе се напластувале опасности, сè повеќе се зголемувала ревноста на Беркена. Не сакал да ја прифати политиката на претпазливост што му ја советувал Еразмо, туку се решил на уште посмели дела. Не само што ја бранел вистината, туку и ги напаѓал заблудите. Обвинувањето поради кривоверство, што го подигнале приврзаниците на папата против него, тој го свртил против нив. Негови најупорни и најогорчени непријатели биле теолозите и монасите на теолошкиот факултет на парискиот универзитет, еден од најголемите црковни авторитети како во градот така и во државата. Беркен од списите на тие теолози извадил дванаесет реченици што јавно ги прогласил како „противни на Библијата

Илјадници мажи и жени, младичи и девојки, биле свирепо прогонувани како диви зверови и сред пламен сведочеле за вистината. Со својата храброст и верност, овие понизни Христови ученици од ломачите им зборувале на илјадници друѓи кои во мир и блаќосостојба можеби никоѓаш не би го слушнале нивното сведоштво.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

и според тоа еретички“, и му се обратил на кралот да биде судија во оваа расправа.

Кралот не бил против тоа водачите на спротивните страни да ја измерат својата сила и својата моќ на расудување, и среќен што ќе може да ја понизи горделивоста и надуеноста на тие монаси, им заповедал на приврзаниците на Рим своето дело да го бранат со Библијата. Но овие знаеле дека тоа оружје малку ќе им користи; затворите, мачењата и ломачите - тоа било оружјето со кое би знаеле подобро да ракуваат. Ситуацијата се изменила; им се чинело дека се наоѓаат на работ на јамата што ја ископале за Беркена. Збунети и вчудовидени, тие барале излез од таа положба.

Токму во тоа време на кошето на една улица е најден осакатен кипот на дева Марија. Во градот завладеала голема возбуда. Мноштво луѓе дотрчале на тоа место, покажувајќи ја својата жалост и негодување. И кралот бил длабоко трогнат. Сега им се дала можност на монасите што можеле да ја искористат и тие тоа не го пропуштиле. „Ова се плодови на учењето на Беркена“, викале тие, „овој заговор на лутераните има намера да урне сè: религијата, законот и престолот“ (Исто, б. 13, ч. 9).

218 Беркен повторно е фатен. Бидејќи кралот отпатувал од Париз, монасите можеле да работат по своја волја. Реформаторот бил сослушан и осуден на смрт и, плашејќи се да не се вмеша пак кралот за да го спаси, осудата е извршена истиот ден кога била и изречена. На пладне Беркен е изведен на губилиште. Големо мноштво луѓе се собрале да присуствуваат на неговото погубување. Мнозина со чудење и со ужас забележале дека жртвата е избрана меѓу најблагородните и најугледните луѓе на Франција. На многу лица се читале гроза, негодување, презир и омраза; но на едно лице немало ниту сенка. Мислите на маченикот биле далеку од оваа возбудлива сцена; тој бил свесен само за Божјето присуство. Не обрнувал внимание на страшната кола на која седел, ниту на намуртените лица на своите прогонувачи, ниту на ужасната смрт на која ѝ одел во пресрет. Крај него се наоѓал Оној кој е жив, а бил мртов, кој живее во век века и кој ги има клучевите од гробот и смртта.

Лицето на Беркена светело со небесен сјај. Ја облекол својата најубава облека: „наметка од баршун, елек од атлас и дамаст, панталони од позлатена ткаенина“ (D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, б. 2, ч. 16). Бил готов својата вера да ја посведочи во присуство на Царот над царевите и на целата вселена и затоа неговата радост не смеела да биде поматена од ниту еден знак на жалост.

Кога поворката се движела полека низ улиците преполни со свет, луѓето со чудење го гледале непоматениот мир и радосниот триумф на неговиот поглед и држење. „Тој како да стои во храм и размислува за свети рабити“, велеле тие (Wylie, b. 13, ch. 9).

На ломачата Беркен се обидел да му упати неколку зборови на народот, но монасите, плашејќи се од последиците, почнале да викаат, а војниците толку силно да свекотат со оружјето, што нивниот шум го задушил гласот на маченикот. Така во 1529 година Сорбона, највисокиот културен и црковен авторитет на просветениот Париз, „му оставила на народот низок пример, задушувајќи ги на губилиштето светите зборови на оној што умирал“ (Исто, b. 13, ch. 9).

Беркен бил задавен и неговото тело спалено. Веста за неговата смрт предизвикала голема жалост меѓу пријателите на реформацијата во цела Франција. Но неговиот пример не бил напрасен. „И ние сме готови“, велеле сведоците на вистината, „радно да одиме во смрт, насочувајќи го нашиот поглед кон идниот живот“ (D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 2, ch. 16). 219

За време на прогонствата во Мо, на учителите на реформираната вера не им било дозволено да проповедаат и затоа биле присилени да отпатуваат во други полиња. Лефевр отпатувал во Германија. Фарел се вратил во своето родно место во источниот дел на Франција; ја проповедал Божјата реч во Гап и во околината каде што го поминал своето детство. И овде стигнала веста за она што се случило во Мо, и вистината што почнал да ја проповеда реформаторот со бестрашна ревност нашла свои слушатели. Но набргу градските власти станале да го замолкнат и Фарел е протеран од градот. Бидејќи не можел повеќе да работи јавно, патувал низ полињата и селата и Божјата реч ја проповедал во приватни домови и по оддалечени ливади. Кога и овде му се закарнала опасност, шумите, пештерите и стрмните карпи што толку добро ги познавал од својата младост, му нуделе прибежиште. Бог го приготвувал за уште поголеми искушенија. „Неволјите, прогонствата и сатанските сплетки, на кои бев однапред предупреден, не ми недостигаа“, рекол тој; „тешкотиите беа толку големи, што јас сам не ќе можев да ги поднесам; но Бог е мој татко; Тој ми даваше и секогаш ќе ми дава сила што ќе ми биде потребна“ (D'Aubigne, *History of the Reformation of the Sixteenth Century*, b. 12, ch. 9).

Како и во деновите на апостолите, прогонството придонело за „напредок на евангелието“ (Филипјаните 1,12). Протераните од Париз и Мо, „кои беа раштркани“, оделе насекаде, „проповедајќи ја речта“ (Дела 8,4). На овој начин светлината се раширила во многу оддалечени француски покраини.

Бог приготвувал и други работници за своето дело. Во една париска школа се наоѓал еден сериозен и мирен млад човек, со силен и прониклив дух, кој се истакнувал како со чистотата на својот живот, така и со голема ревност за проучување и со побожност. Неговите таленти и неговата трудољубивост го сториле гордост на школата и сите се надевале дека Жан Калвин ќе стане еден од најспособните и најпостојаните бранители на црквата. Но зракот на божествената светлина проникнал дури и низ ѕидовите на сколастиката и празноверието со кои Калвин бил ограден. Тој со ужас слушал за новата наука, не сомневајќи се ниту најмалку во тоа дека еретиците го заслужиле огнот во кој биле фрлани. Не знаејќи ни самиот како, одеднаш бил соочен лице в лице со „кривоверството“ и морал да ја испитува моќта на папската теологија за да ја побие протестантската наука.

Калвиновиот внук од сестра, кој ја прифатил реформираната вера, живеел во Париз. Овие двајца роднини често се состанувале и заедно расправале за работите што го вознемирувале христијанството.

„Постојат две религии на светот“, рекол Оливетан, „но само една е вистинска. Лажна е онаа религија што ја измислиле луѓето и според која нас нè спасуваат нашите сопствени дела; а вистинска е онаа што е откриена во Библијата која учи дека спасението е дар на Божјата милост...“

„Не ми е потребна твојата нова наука“, викнал Калвин; „мислиш ли дека јас цел живот сум бил во заблуда?“ (Wylie, b. 13, ch. 7).

Но, во неговата душа се разбудиле мисли што не можел да ги отера по своја волја. Во самотијата на својата соба размислувал за зборовите на својот внук. Наеднаш станал свесен за својата грешност. Се видел себеси без посредник во присуство на еден свет и праведен Судија. Посредувањето на светците, добрите дела, црковните церемонии - сето тоа било немоќно да го ослободи од неговите гревови. Пред себе видел само мрак на вечен очај. Напрасно неговите учители се обидуваале да го охрабрат. Попусто барал прибежиште во исповдањето и во покајанието - ништо не можело да ја помири неговата душа со Бога.

Додека Калвин така преживувал тешка внатрешна борба, еден ден случајно дошол на јавниот плоштад каде што се собирал во тоа време народот да гледа спалување на некој еретик. Бил вчудовиден гледајќи го спокојството на лицето на маченикот. Во маките на оваа страшна смрт и под уште пострашната осуда на црквата, маченикот покажувал вера и храброст и тоа младиот студент со болка го споредувал со својот очај и мрак, иако тој најточно ја слушал црквата. Знаел дека еретиците својата вера

ја темелат на Библијата и решил да ја проучува и по можност да ја открие тајната на нивната радост.

Во Библијата Калвин го нашол Христа. „О Оче“, извикнал, „неговата жртва го стивнала твојот гнев; неговата крв ги испрала моите гревови; неговиот крст го носел моето проклетство, а неговата смрт ми донела оправдување. Ние сме измислиле многу непотребни глупости, но ти ја стави пред мене својата Реч како светилка. Го трогна моето срце да презрам секоја друга заслуга освен твојата како Откупител“ (Martyn, vol. 3, ch. 13).

Калвин се приготвувал за свештенички позив. Кога имал дванаесет години, бил именуван за капелан во една малечка црква и според црковниот пропис бискупот свечено му ја остригол главата. Не бил посветен ниту вршел должност на свештеник, но сепак станал член на свештенството и ја носел титулата на својата служба за која примал и плата.

Бидејќи чувствувал дека никогаш не ќе може да стане свештеник, почнал извесно време да студира право, но конечно го напуштил и овој план и решил целосно да му се посвети на евангелието. Сепак, се колебал да стане проповедник. По природа бил плашлив и големата одговорност на таа положба многу го загрижувала. Затоа решил да ги продолжи студиите. Најпосле ги прифатил молбите на своите пријатели. „Прекрасно е“, рекол тој, „кога на едно суштество со толку ниско потекло ќе му се укаже толку висока чест“ (Wylie, b. 13, ch. 9).

Калвин мирно го почнал своето дело и неговите зборови биле како роса што паѓа да ја освежи земјата. Го оставил Париз и се настанил во еден провинциски град под заштита на принцезата Маргарета која, од љубов кон евангелието, ги заштитувала оние што го прифатиле. Калвин уште бил младич; бил скромен и љубезен. Својата работа со луѓето ја почнал во нивните домови. Опкружен со членовите на семејството, им го читал Светото писмо и им ги толкувал вистините на спасението. Оние што ја чуле веста на спасението, им ја носеле и на другите, и набргу од големиот град евангелието се раширило низ околните места и села. Калвин имал пристап како во дворците така и во колибите; храбро го расчистувал патот на евангелието, положувајќи го темелот на црквите од кои излегувале бестрашни сведоци на вистината.

По неколку месеци отишол во Париз. Во круговите на учените и образовани луѓе завладеала голема возбуда. Изучувајќи ги старите јазици, луѓето се запознале со Библијата и мнозина, чиешто срца уште не биле трогнати со нејзините вистини, ги истражувале ревносно и дури сами се бореле против бранителите на папството. Иако Калвин на полето на теолошките расправи бил добар борец,

тој имал повисока задача од овие бучни теолози. Срцата на луѓето биле разбудени и сега настапило време да им се открие вистината. Додека салите на универзитетите одекнувале од бучни теолошки расправи, Калвин одел од куќа до куќа и му ја отворал на народот Библијата и му зборувал за распнатиот Христос.

Со Божјето милостиво провидение, Париз требало да слушне и друг повик за да го прими евангелието. Го отфрлил повикот на Лефевр и на Фарел, но сепак, било одредено во тој голем град сите сталежи да ја слушнат веста на евангелието. Кралот од политички обсири во борбата против реформацијата не застанал потполно на страна на Рим. Маргарета сè уште се надевала дека протестантизмот во Франција ќе победи. Решила во Париз да се проповеда реформираната вера. За време на отсуството на кралот му заповедала на еден протестантски проповедник да проповеда во градските цркви. Кога папските великодостојници го забраниле тоа, тогаш принцезата го отворила дворот. Една соба била приспособена како капела; објавено е дека секој ден во одредено време ќе се одржува проповед на која се повикуваат луѓето од сите сталежи. Мноштво луѓе доаѓале на проповедта. Не само капелата, туку и претсобјето и соседните простории биле полни со народ. Илјадници души секој ден се собирале на Божјата служба: благородници, државници, адвокати, трговци и занаетчии. Наместо овие собири да ги забрани, кралот одредил да се отворат две париски цркви за проповеди. Никогаш порано градот не бил толку обземен со Божјата реч. Се чинело дека од небото дувнал врз народот животен дух. Местото на пијанството, порокот, караниците и мрзливоста го зазеле умереност, чистота, ред и трудољубивост.

Но свештенството не седело со скрстени раце. Кралот сè уште се притеснувал да го забрани проповедањето и затоа тие се свргиле кон народот. Ги употребиле сите средства за да предизвикаат страв, предрасуди и фанатизам кај неуките и празноверните. Покорувјќи им се слепо на своите лажни учители, Париз, како и некогаш стариот Ерусалим, не го препознал своето време ниту она што служело за неговиот мир. Во текот на две години во главниот град се проповедала Божјата реч, и додека мнозина го прифатиле евангелието, сепак, мнозинството го отфрлило. Кралот Франсоа I од лични политички цели покажал извесна верска трпеливост, но подоцна папските приврзаници пак задобиле превласт. Црквите пак биле затворени и ломачите пак подигнати.

Калвин сè уште бил во Париз, приготвувајќи се со проучување, со размислување и со молитва за својата идна работа, а во исто време продолжил да го шири виделото. Најпосле станал

сомнителен и властите решиле да го спалат на ломача. Сметајќи се сигурен во својата повлеченост, и не помислувал на опасноста, кога одненадеж во неговата соба дотрчале пријателите со вест дека веќе се пратени стражари да го уапсат. Истиот миг се слушнало тропане на надворешната врата. Не смеел повеќе да се колеба. Некои од неговите пријатели ги задржале стражарите пред вратата, додека други му помогнале на реформаторот да се спушти низ прозорец. Бргу се упатил кон предградието каде што нашол прибежиште во колибата на еден работник кој бил пријател на реформацијата. Калвин тука се преоблекол во облеката на својот домаќин и со мотика на рамо тргнал понатаму. Се упатил кон југ, каде што пак нашол прибежиште на подрачјето на принцезата Маргарета. (Види: D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 2, ch. 30).

Тука останал неколку месеци под сигурна заштита на своите моќни пријатели, занимавајќи се како и порано со проучување. Но неговото срце мислело на ширењето на евангелието во Франција. Затоа не можел долго да остане неактивен. Штом бурата малку стивнала, побарал ново поле за работа и тоа во Поатје, каде што се наоѓал универзитет и каде што новата наука наишла на добар прием. Евангелието радосно го слушале луѓе од сите сталежи. Бидејќи немал јавна сала во која би проповедал, Божјата реч ја изнесувал во куќата на началникот на градот, во својот приватен стан или во некој парк. Кога бројот на слушателите се зголемил, сметале дека е посигурно да се состануваат надвор од градот. За место на одржување на собирите избрана е една пештера, во една тесна и длабока горска клисура, скриена со дрвја и со наведени карпи, кои осаменоста ја правеле уште поцелосна. Малечки групи, напуштајќи го градот низ разни улици, таму заминувале незабележано. Во тоа зафрлено место се читала и се објаснувала Библијата. Овде протестантите на Франција првпат прославила вечера Господова. Од оваа малечка црква подоцна излегле многу верни евангелисти.

Калвин уште еднаш се вратил во Париз. Ниту сега не можел да се откаже од надежта дека цела Франција како нација ќе ја прифати реформацијата. Но во својата работа речиси насекаде наидува на затворена врата. Да се проповеда евангелието значело да се оди директно на ломача. Овие околности го натерале да се одлучи и да оди во Германија. Штом ја преминал границата, во Франција повторно избило прогонство против протестантите. Кога би останал подолго во својата татковина, сигурно би бил повлечен во општа пропаст.

Еве што се случило: Француските реформатори, сакајќи искрено да видат дека нивната земја оди наспоредно со Германија

и Швајцарија, решиле против празноверните обичаи на Рим да поведат решителна борба што ќе го потресе сиот народ. За таа цел, една ноќ биле залепени плакати кои ја напаѓале мисата. Но, ²²⁵ наместо реформацијата да ја унапреди, овој ревносен, но лошо пресметан чекор, им донел пропаст не само на неговите извршители, туку и на пријателите на реформираната вера во цела Франција. Тој на луѓето на Рим им го дал она што тие толку многу го сакале: изговор да побараат целосно уништување на еретиците како опасни бунтовници против сигурноста на престолот и мирот на нацијата.

Една непозната рака - на некој непромислен пријател или на лукавиот непријател, што останало тајна - залепила плакат на вратата на приватната соба на кралот. Кралот бил вчудовиден. Во овој плакат немилосрдно се напаѓани празноверните обичаи што биле почитувани со векови. Беспремерната храброст, што се осмелила да изнесе толку отворени и страшни обвинувања пред очите на кралот, предизвикала кај него гнев. Вчудовидено стоел неколку мига тресејќи се и молчејќи. Тогаш неговиот гнев се излеал како порој со страшни зборови: „Нека се уапсат сите што се под сомневање дека се лутерани. Сакам сите да ги истребам!“ (Исто, в. 4, ch. 10). Коцката паднала: кралот се определил за Рим.

Веднаш се преземени сите мерки да се уапси секој лутеран во Париз. Еден занаетчија, приврзаник на реформацијата, кој имал должност да ги повикува верните на нивните тајни состаноци, бил уапсен, и под закана на неизбежна смрт на ломача, наредено му е да го води папскиот пратеник во куќата на секој поединечен протестант во градот. Во првите мигови тој со одвратност одбил да го прави тоа, но после се согласил натеран со стравот од огнот и така станал предавник на своите браќа. Кралскиот крвник, Морин, придружуван од предавникот, пред кој е носена хостија, опкружен со придружба на свештеници, носители на кадилници, со калуѓери и со војска, поминувал полека и молчејќи низ градските улици. Поворката требало да изгледа дека е организирана во чест на „светите сакраменти“, како очистување за навредата што ѝ ја нанеле протестантите на мисата; но зад тој свечен изглед се криела ²²⁶ сатанската намера. Пристигнувајќи до куќата на некој протестант, предавникот давал знак, не изговарајќи ниту еден збор. Поворката застанувала, луѓето влегувале во куќата, ги влечеле домашните надвор и ги оковувале во синцири, и страшната поворка одела понатаму да бара нови жртви. „Не поштедил ниту една куќа, ниту големите ниту малечките, ниту парискиот универзитет... Пред Морина се тресел цел град... Тоа било време на ужасен терор“ (Исто, в. 4, ch. 10).

Жртвите умираше во најстрашни маки, зашто било наредено огнот да гори полека за да се продолжат нивните претсмртни маки. Но тие умираше како победници. Нивната решителност била непоколеблива, а нивниот мир непоматен. Прогонувачите, немоќни да ја поколебаат нивната нескршлива цврстина, се чувствувале самите победени. „Ломачи биле подигнати во сите делови на Париз и жртвите ги спалувале во разни денови, со што ги зголемувале измачувањата за да се зголеми стравот од кривоверство. Но победата, сепак, на крај била на страна на евангелието. Цел Париз можел да види какви луѓе создала новата вера. Нема проповедална која би била толку речита како ломачите на мачениците. Тивката радост која зрачела од лицата на овие луѓе кога оделе на губилиште, нивната храброст среде пламенот, нивното милостиво проштавање на навредите, често гневот го претворале во сомилост, омразата во љубов и со непреодолива речитост сведочеле во полза на евангелието“ (Wylie, b. 13, ch. 20).

Свештениците, сакајќи да поттикнат гнев кај народот, за протестантите ширеле најстрашни клевети. Ги обвинувале дека приготвуваат колеж на католиците, уривање на владата и убиство на кралот. Но за тоа тврдење не можеле да наведат ниту еден доказ. Овие пророштва за идната несреќа требало да се исполнат, но во наполно поинакви прилики и од сосем спротивни причини. Стравотиите што ги извршиле католиците над недолжните протестанти преколнувале за одмазда и на подоцнежните векови им ја донеле токму онаа судбина која според нивното пророштво му се заканувала на кралот, на неговата влада и на неговите приврзаници. Главни предизвикувачи на таа катастрофа биле неверниците и самите паписти. Не зацврстувањето, туку угнетувањето на протестантизмот на Франција по триста години ѝ ги донело оние ужасни стравотии.

Сите општествени слоеви биле проникнати со подозрение и ужас. Среде сеопштата возбуда било очигледно колку длабок корен фатила Лутеровата наука во срцата на луѓето кои се одликувале со воспитание, со влијание и со беспрекорен карактер. Наеднаш положбите од доверба и чест останале празни. Исчезнале занаетчиите, графичарите, научниците и универзитетски професори, писатели, па дури и дворски службеници. Стотици побегнале од Париз, доброволно ја напуштиле својата родна земја, со што во многу случаи првпат дале на знаење дека ѝ припаѓаат на реформираната вера. Одненадеж папистите се загледале при помислата дека во нивната средина живееле толку многу неосомничени еретици. Својот гнев го излеале врз мноштвото скромни жртви што биле во нивна власт. Затворите биле препол-

ни, воздухот како да потемнел од чаdot на ломачите што гореле, што биле запалени за приврзаниците на евангелието.

Франсоа I се фалел дека е еден од водачите на големото движење на ренесансата, на културниот препород, што го обележува почетокот на шеснаесеттиот век. Сакал на својот двор да собира учени луѓе од сите земји. Неговата толерантност кон реформацијата донекаде треба да ѝ се припише на неговата љубов кон науката и на неговиот презир кон незнаењето и празноверието на монасите. Но, опфатен со ревност да го уништи „кривоверството“, овој заштитник на науката издал декрет со кој ја укинал слободата на печатот во цела Франција. Франсоа I претставува еден од многуте примери во историјата што покажуваат дека ученоста не е заштита против верската неподносливост и прогонство.

Со една свечена и јасна церемонија Франција го почнала прогонството и целосното уништување на протестантизмот. Свештениците барале навредата нанесена на Небото со отфрлањето на мисата да биде окајана со крв, и кралот, во интерес на својот народ, мора јавно да го одобри ова варварско дело.

228 Дваесет и први јануари 1535 година бил одреден за таа ужасна церемонија. За таа цел поттикнати се празнверни стравувања и слепа омраза кај целиот народ. Париските улици биле полни со луѓе кои дошле од целата околина. Денот требало да почне со величествена и сјајна процесија. „Куќите, пред кои требало да помине процесијата, биле искитени со црни знамиња, а наместа биле подигнати олтари.“ Пред секоја врата гореле факли во чест на „светиот сакрамент“. Уште пред да осамне, пред кралскиот дворец се формирала поворка. „На чело на процесијата се носени знамиња и крстови на одделни жупи. По нив одеде граѓани, сите по двајца во ред, со запалени факли во раката.“ Нив ги следеле четири монашки реда, секој во својата посебна одежда. По тоа носена е голема збирка на прочуени реликвии. По нив јавале црковни великодостојници во своите пурпурни и скерлетни облеку, украсени со скапоцени камења - сјајна и блескотна поворка!

„Хостијата ја носел парискиот бискуп под величествен балдахин што го држеле четири кнеза на Франција... Зад хостијата одел кралот... Франсоа I тој ден не носел ниту круна ниту кралска облека.“ „Гологлав, со наведен поглед, со запалена свеќа во раката“, кралот на Франција се појавил „како покајник“ (Исто, в. 13, ch. 21). Пред секој олтар покорно се поклонил, не поради гревовите што ја оскверниле неговата душа, не поради невината крв што ги извалкала неговите раце, туку поради „смртниот грев“ на своите приврзаници кои се осмелиле да станат против мисата. Зад него

одела кралицата, а потоа државните великодостојници, исто така во ред двајца по двајца и секој со запалена свеќа.

Како дел на службата тој ден, кралот одржал говор во големата сала на бискупската палата пред вишите чиновници на своето кралство. Пред нив истапил со жалосно лице и со трогателна речитост ја оплакувал „изопаченоста на богохулните, денот на жалоста и срамот“⁴. Тогаш го повикал секој верен приврзаник да помогне да се истреби опасното и штетно „кривоверство“ што се заканува да ја уништи Франција. „Како што е вистина, господа, дека јас сум ваш крал“, рекол, „така кога би знаел дека еден од членовите на моето тело е заразен со овој одвратен гнилеж, би дал да го пресечете... Уште повеќе: кога би видел едно од моите деца осквернето со тоа, не би го поштедил... Јас сам би го предал и би му го жртвувал на Бога.“ Неговиот глас го задушиле солзи, а целиот собир заплакал и еднодушно извикнал: „Ние ќе живееме и ќе умреме за католичката религија!“ (D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 4, ch. 12).

229

Врз народот што ја отфрлил вистината се спуштила страшна темнина. Божјата милост, изворот на спасението за сите луѓе, се открила; но Франција, откако ја видела нејзината моќ и нејзиното преродбенско влијание, откако илјадници биле освоени со нејзината божествена убавина, откако градовите и селата биле осветлени со нејзината светлина, се одвратила од вистината, зашто нејзините жители повеќе ја сакале темнината отколку светлината. Го отфрлиле божествениот дар што им се нудел. Злото го нарекувале добро, а доброто зло, додека не станале жртва на својата тврдоглава самоизмама. Попусто сметале дека на Бога му вршат служба прогонувајќи го неговиот народ; нивната искреност не ја намалувала нивната кривица. Тие свесно ја отфрлиле светлината што можела да ги сочува од измама и нивните души од крв.

Во големата катедрала Нотр-Дам е положена свечена заклетва дека „кривоверството“ ќе се искорени. Тука, малку помалку од три века подоцна, народот кој го заборавил живиот Бог, на престолот ја издигнал „божицата на разумот“. Повторно е формирана процесија и претставниците на Франција го почнале делото за кое се заколнале дека ќе го извршат. „На малечки растојанија биле подигнувани ломачи за спалување на „кривоверците“. Наместено е одделни ломачи да бидат запалени кога ќе најде кралот за да биде сведок на погубувањето“ (Wylie, b. 13, ch. 21). Подробностите на претрпените маки на овие Христови сведоци премногу се грозни за да можеме да ги наведеме, но жртвите, сепак, не покажувале никаква нерешителност. Кога го присилувале еден верен да се откаже, тој одговорил: „Верувам само во она што некогаш го

230 проповедале пророците и апостолите и во што верувале заедниците на светите. Мојата вера се потпира на Бога и ќе им се противстави на сите пеколни сили“ (D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 4, ch. 12).

Процесијата се запирала на сите места на мачење. Враќајќи се на своето појдовно место кај кралската палата, народот се разотишол, а кралот и епископите се повлекле, задоволни со настаните на денот. Решено е почнатото дело да продолжи до целосно истребување на кривоверството.

Евангелието на мирот што го отфрлила Франција требало да биде искоренето, но колку страшни ќе бидат последиците! Дваесет и први јануари 1793 година, двесте педесет и осум години откако Франција го објавила истребувањето на протестантите, низ улиците на Париз поминувала една друга колона, со сосем поинаков карактер. „Пак кралот бил главна личност; пак се слушнал вик на народот кој барал нови жртви; пак се подигале нови губилишта за страшни егзекуции. Луј XVI, отимајќи им се на своите темничари и крвници, бил довлечен на гилотина и тука сосила е држан додека не паднала секирата и додека неговата глава не се оттркалала на земјата“ (Wylie, b. 13, ch. 21). Кралот на Франција не бил единствена жртва; недалеку од тоа место погубени се околу две илјади и осумстотини мажи и жени за време на крвавите денови на стравот и ужасот.

Реформацијата на светот му ја открила Библијата; укажала на Божјиот закон, објавувајќи дека сè уште важат неговите барања и права над човечката совест. Бесконечната љубов на луѓето им ги открила небесните уредби и начела. Господ кажал: „И така, пазете ги и исполнувајте ги, зашто во тоа е вашата мудрост и вашиот разум пред очите на сите народи кои, откако ќе ги чујат сите тие наредби, ќе речат: 'Овој голем народ е мудар и разумен народ“ (5. Мојсеева 4,6). Отфрлајќи го небесниот дар, Франција посеала семе на анархија и пропаст, што неизбежно довело до револуција и насилство.

231 Уште пред да настапи прогонството предизвикано со плакатите, смелиот и ревносен Фарел бил присилен да го напушти својот роден крај. Заминал во Швајцарија каде што со својата работа му помогнал на Цвингли реформацијата да однесе победа. Овде ги поминал своите последни години, но сепак, вршел и значително влијание врз реформацијата во Франција. За време на првите години од своето изгнанство особено се трудел да го прошири евангелието во својот роден крај. Многу време поминал проповедајќи го евангелието меѓу своите земјаци во близината на границата, од каде што со неуморно внимание ја следел борбата

што се водела во неговиот роден крај, помагајќи го сестрано. Благодарение на неговите настојувања и залагањата на другите изгнаници, списите на германските реформатори биле преведени на француски јазик и заедно со француската Библија печатени во голем број. Колпортерите овие дела ги продавале низ цела Франција. Книгите на колпортерите им се давани по пониска од продавната цена, а разликата одела во корист на колпортерите кои се издржувале од тоа и така можеле без прекин да ја продолжат работата.

Фарел својата работа во Швајцарија ја почнал како скромен учител. Повлекувајќи се во скромна жупа, се посветил на воспитување на децата. Покрај вообичаените предмети, претпазливо ги вовел и библиските вистини, надевајќи се дека на тој начин преку децата ќе ги придобие и родителите. И навистина некои поверувале, но се вмешале свештениците да го спречат делото, а ги подбуцнале и празноверните селани да му се противстават. „Ова не може да биде Христово евангелие“, велел свештеникот, „зашто неговото проповедање не носи мир, туку војна“ (Wylie, b. 14, ch. 3).

Како и првите Христови ученици, кога бил протеран од еден град, Фарел бегал во друг. Патувал пеш од село во село, од град во град, поднесувајќи скудност, глад, зима, умор и насекаде неговиот живот бил во опасност. Проповедал по позариштата, во црквите, а понекогаш и од проповедалните на катедралите. Често наоѓал црква без слушатели; понекогаш неговите проповеди биле прекинувани со извици и со подбиви; често со сила го симнувале од проповедална. Неколку пати толпа го фатила и го претепала речиси на смрт. Сепак, тој одел напред. Иако често бил исфрлан од борбата, сепак, со неуморна истрајност пак се враќал во неа; и видел како градовите и селата, кои до тогаш биле тврдини на папството, еден по еден му ја отвораат вратата на евангелието. Малечката жупа во која работел во почетокот набргу ја примила реформираната вера. Градовите Мора и Нојшател ги напуштиле римокатоличките обичаи и ги исфрлиле од своите цркви идолопоклоницките слики.

Фарел веќе одамна сакал во Женева да го подигне протестантското знаме. Кога би бил задобиен овој град, тој би станал згоден центар за реформацијата во Франција, во Швајцарија и Италија. Со таа цел пред себе продолжил да работи додека не придобил многу околни градови и села. Потоа се вратил во Женева, придружуван од еден свој соработник. Му било дозволено да одржи само две проповеди. Свештениците настојувале да ги наговорат градските власти да го осудат; кога тоа не им успеало, го повикале пред црковниот совет, на кој дошле со оружје скриено под својата облека,

цврсто решени да го убијат. Пред салата се собрала разјарена толпа вооружена со мечеви и ластегарки, готова да го убие ако случајно побегне од собирот. Но, благодарение на присуството на граѓанските власти и на еден одред вооружена војска, Фарел бил спасен. Следното утро, рано в зори, одведен е со својот другар преку езерото на сигурно место. Така завршил неговиот прв обид на Женева да ѝ го објави евангелието.

За втор обид е избрано посромно орудие - тоа бил младич со толку скромен изглед, што студено го примиле дури и таканаречените пријатели на реформацијата. Но што можел да стори толку неискусен човек кога сам Фарел бил одбиен? Како би можел да ѝ преодолее на бурата човек кој имал толку малку храброст и искуство кога најсилниот и најхрабриот бил присилен да побегне? „Не со војска, не со сила, а со мојот Дух, вели Господ Саваот“ (Захарија 4,6). „Бог го избра она што е слабо во овој свет за да ги посрами силните; зашто она што е безумно за Бога, помудро е од луѓето, и она што е за Бога немошно, посилено е од луѓето“ (1. Коринќаните 1,27.25).

233 Фромен - така се викал младичот, своето дело го почнал како учител. Вистините, на кои ги поучувал децата на училиште, тие ги повторувале дома. Набргу и родителите почнале да доаѓаат да ги слушаат објаснувањата на Библијата, додека училишната сала не била полна со внимателни слушатели. Биле разделени многу Нови завети и трактати што ги читале мнозина кои не се осмелиле јавно да дојдат и да ја слушаат новата наука. Набргу овој млад проповедник бил присилен да побегне, но вистините што ги проповедал фатиле длабок корен во срцата на луѓето. Реформацијата била втемелена, почнала да се засилува и да се шири. Проповедниците се вратиле и конечно со нивниот труд во Женева е воведено протестантско богослужение.

Градот веќе се изјаснил за реформацијата кога Калвин, по разни патувања и тешкотии, влегол низ неговата порта. Враќајќи се од својата последна посета на своето родно место, бил на пат за Базел, таму да ги продолжи своите студии; но бидејќи патот бил окупиран со војската на Карло V, бил присилен да појде по заобиколен пат, преку Женева.

Во таа Калвинова посета на Женева, Фарел ја видел Божјата рака. Иако Женева веќе ја примила реформираната вера, сепак, тука уште требало да се заврши голема работа. Душите се обраќаат на Бога како поединци а не како цели цркви; духовната преродба мора да биде извршена во срцето и во совеста со силата на Светиот Дух, а не со декрети на соборите. Женевјаните, кои го отфрлиле авторитетот на Рим, уште не биле подготвени во толкава мера за

да ги отфрлат пороците што цутеле под негова закрила. Не била лесна работата да се воспостават чистите начела на евангелието и народот да се приготви достоино да ја исполни задачата за која, судејќи по сè, ги повикало Провидението.

Фарел бил уверен дека кај Калвина го нашол оној што треба да биде негов соработник во тоа дело. Во име на Бога свечено го заколнал младиот евангелист да остане тука и да соработува со него. Калвин, уплашен, се колебал. Бојазлив и мирољубив, се плашел да стапи во допир со храбрите, независни и дури избувливи граѓани на Женева. Неговото нежно здравје и неговите навики за проучување го гонеле да бара повлеченост. Верувајќи дека со своето перо би можел најдобро да ѝ послужи на реформацијата, Калвин копнеел да најде едно тивко место за проучување, од каде со пишаниот збор би ги поучувал и би ги изградувал црквите. Но свечениот повик на Фарела му дошол како повик од небото и тој немал смелост да го одбие. Му се чинело, рекол тој, како да се подала Божјата рака од небото, „го фатила и неотповикливо го ставила на местото што толку нестрпливо сакал да го напушти“ (D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 9, ch. 17).

234

Во тоа време над протестантското дело демнеле големи опасности. Против Женева грмеле папски анатели и силни народи ѝ се заканувале со уништување. Како да ѝ се противстави овој мал град на моќната хиерархија што подјармила толку кралеви и цареви? Како да ѝ се противстави на војската на најголемите светски освојувачи?

Во целото христијанство протестантизмот бил опкружен со страшни непријатели. Првите победи на реформацијата поминале, а Рим собрал нови сили, надевајќи се дека ќе може да ја уништи новата вера. Во тоа време е основан редот на језуитите - најсвиреп, најбезочен и најсилен бранител на папството. Раскинувајќи ги земните врски и човечките обсири, мртви кон барањата на природните склоности, замолкнувајќи го разумот и гласот на совеста, језуитите ја познавале само власта и правилата на својот ред и единствена должност им била да ја зголемат неговата моќ. Христовото евангелие ги оспособило своите приврзаници храбро да им се противстават на опасностите, да поднесат страдања, зима, глад, умор, сиромаштво и да го подигнат знамето на вистината спроти мачењата на тркало, спроти затворите и ломачите. Во борбата против реформацијата, језуитите ги одушевувале своите следбеници да се борат против неа со фанатизам кој ги оспособувал да ги претрпат истите опасности и на силата на вистината да ѝ го противстават сето оружје на измамата. Ниту едно злосторство

не било толку болно за да не го извршат, ниту една измама толку подла за да не ја изведат, ниту една лага толку ниска за да не ја употребат. Иако биле заветувани со завет на вечно сиромаштво и понизност, тие настојувале да стекнат богатство и моќ за да ги употребат за уништување на протестантизмот и за воспоставување на врховна власт на папството.

235 Кога се појавувале како членови на редот, се појавувале под плашт на светост: посетувале затвори и болници, им служеле на болните и несреќните, тврделе дека се откажале од светот и дека го носат светото име на божествениот Исус кој одел насекаде правејќи добро. Но под оваа беспрекорна надворешност се криеле злосторнички и крвнички намери. Главно начело на редот било целта да го оправда средството. Според тој закон - лагата, кражбата, кривоклетството и убиството од притајување не само што се проштавале, туку се препорачувале, само ако тоа служело во интерес на црквата. На различни начини језуитите се вовлекувале во државната администрација, станувале советници на кралевите и управувале со политиката на нациите. Служеле како слуги за да ги шпионираат своите господари. Основале училишта за воспитување на кнежевските и благородничките синови и училишта за обичниот народ; а децата на протестантските родители ги присилувале да ги прифаќаат папските обичаи. Целиот надворешен сјај и раскош на римското богослужение имало цел на народот да му го помати умот, да ја занесе и да ја зароби мечтата; и така се случувало синовите да ја продаваат слободата за која нивните татковци се бореле и ја пролевале својата крв. Језуитите бргу се рашириле низ цела Европа и секаде каде што се зафатиле, тука пак оживеала папската моќ.

За језуитите да имаат уште поголема моќ, папата издал декрет со кој повторно се воведува инквизицијата (види: Додаток). Наспроти општото гнасење со кое неа ја гледале дури и во католичките земји, сепак, повторно е воспоставен од папските владетели страшниот суд, и пак во тајните затвори на инквизицијата се повторувале страшните грозомори што не можат ниту да се опишат. Во многу земји илјадници луѓе, цутот на народите, најчистите и најблагородните, најобразованите и најдобро воспитаните, побожните и предани проповедници, трудољубивите и родољубиви граѓани, сјајните научници, надарените уметници и вештите занаетчији биле убиени или присилени да бегаат во други земји.

236 Тоа биле средствата што ги употребил Рим да ја угасне светлината на реформацијата, на луѓето да им ја одземе Библијата и повторно да го воспостави незнаењето и празноверието

на средниот век. Но, благодарение на Божјите благослови и на напорите на благородните луѓе што ги поттикнал Бог да го продолжат делото на Лутера, протестантизмот не е уништен. Неговата моќ не зависела од наклоноста на принцовите или од нивното оружје. Најмалечките земји, најскромните и најслабите народи станале негови одбранбени кули. Тука била малечката Женева, среде моќните непријатели кои се труделе да ја уништат; тука била Холандија, на песочните брегови на Северното Море, која се борела против шпанската тиранија, тогаш најголемо и најбогатото кралство; тука била пустата и неплодна Шведска во која реформацијата извојувала победа.

Калвин работел во Женева речиси триесет години, прво тука да основе црква која ќе се придржува кон чистиот морал на Библијата, а потоа да ја рашири реформацијата низ цела Европа. Неговиот јавен живот не бил без мана, ниту неговото учење без заблуди. Но тој бил орудие со кое Бог се послужил да ги рашири вистините што имале особена важност за тоа време, да ги одржи начелата на протестантизмот против наглото подигање на папството и во протестантските цркви да воведо чист и едноставен живот наместо горделивоста и расипаноста што ги донесувало римското учење.

Од Женева излегувале списи и проповедници да ја рашират реформираната вера. Изгнаниците од сите земји ѝ се обраќале на Женева да добијат поуки, совети и охрабрувања. Калвиновиот град станал прибежиште за прогонетите протестанти на цела Западна Европа. Бегајќи пред налетите на страшната луѓа што беснеела со векови, бегалците барале прибежиште пред портите на Женева. Гладни, ранети, оттрнгнати од своите домови и роднини, овде наоѓале топол прием и нежно гостопримство. Како возврат за новиот дом што го нашле овде, тие на градот што ги примил му ја донеле својата уметност, своето знаење и својата побожност. Мнозина кои овде нашле прибежиште, подоцна се враќале во своите земји да се борат против римската тиранија. Џон Нокс, храбар шкотски реформатор, поголем број на англиски пуританци, протестанти на Холандија и Шпанија, како и хугеноти на Франција, од Женева го понеле факелот на вистината да ја растераат темнината во својата татковина.

ХОЛАНДИЈА И СКАНДИНАВСКИТЕ ЗЕМЈИ

237 Во Холандија уште порано папската тиранија предизвикала решителен отпор. Седум векови пред Лутера обвинение против папата подигнале двајца бискупи кои како пратеници биле во Рим и таму го запознале вистинскиот карактер на „светата столица“. Бестрашно станале против римскиот понтифекс велејќи: „Бог на својата црква, на својата кралица и свршеница, нејзе и на нејзиното семејство, им дал богат и вечен мираз, наследство што не може да пропадне и да овене; тој ѝ дал вечна круна и жезол; сите овие добра ти си ги присвоил како арамија. Си седнал во Божиот храм; наместо да си пастир на стадото, си станал волк на овците. Сакаш да те сметаме за врховен бискуп, но ти си тиран. Наместо да си слуга на слугите, како што се нарекуваш, сакаш да станеш господар над господарите... Ги презираш Божјите заповеди... Божиот Дух е тој што ги подига црквите секаде каде што се наоѓаат... Градот на нашиот Бог, чиешто граѓани сме ние, ги опфаќа сите краишта и е поголем од градот што го нарекле пророците Вавилон и што се смета за божествен, што се издигнува до небото и се фали дека има бесмртна мудрост, тврдејќи, иако неточно, дека никогаш не згрешил ниту пак може да згреши“ (Gerard Brandt, *History of the Reformation in and About the Low Countries*, b. 1, p. 6).

238 Во текот на вековите се појавувале и други со сличен протест. Првите учители биле проповедници слични на валденжанските пионери. Тие патувале во разни земји и биле познати под разни имиња; насекаде го ширеле евангелието. Стигнувајќи во Холандија, нивната наука овде бргу се раширила. Ја превеле валденжанската Библија на холандски јазик во стихови. Изјавиле „дека таа ужива предимство затоа што во неа нема ниту шеги, ниту бајки, ниту трици, ниту измами, туку само зборови на вистината; навистина, на одделни места се наоѓа по некоја тврда лушпа, но и тука лесно може да се дојде до јатката и до сласта на она што е добро и свето“ (Исто, b. 1, p. 14). Така во дванаесеттиот век пишувале пријателите на старата вера.

Тогаш почнало римското прогонство. Но, наспроти ломачите и измачувањата, бројот на верните сè повеќе се множел. Решително

изјавувале дека Библијата е единствен непогрешен авторитет на верата и дека „ниеден човек не смее да се присилува да верува, туку треба да се придобие за вистината со проповедање“ (Martyn, vol. 2, p. 87).

Лутеровото учење во Холандија нашло плодна почва. Станале сериозни и верни луѓе да го проповедаат евангелието. Од една холандска провинција излегол Мено Симонс. Воспитан во римокатоличката црква и посветен за свештеник, тој ниту малку не ја познавал Библијата и се плашел да ја чита од страв да не падне во кривоверство. Кога почнало да го мачи сомневање во врска со науката за трансспустанцијација (пресуштествување), тоа го сметал за искушение од страна на сатаната и настојувал да се ослободи од него со молитва и со исповедање, но сè било напразно. Потоа се обидел гласот на совеста да го замолкне со светски уживања, но и тоа не вродило со успех. По извесно време почнал да го проучува Новиот завет и тоа, заедно со списите на Лутера, му помогнало да ја прифати реформираната вера. Набргу во едно соседно село бил очевидец на погубувањето на еден човек затоа што овој по вторпат се крстил. Тоа го поттикнало да ја проучува Библијата во врска со прашањето на крштавањето на децата. Во неа не можел да најде никаков доказ што би го оправдал крштавањето на децата, но видел дека покајанието и верата се неопходен услов за примање на крштавањето.

239

Мено ја оставил Римската црква и својот живот го посветил на проповедање на вистините што ги открил. Како во Германија така и во Холандија се појавиле занесеници кои ширеле лажни и заводни науки и кои дури не се притеснувале да се служат со насилство и со буни. Мено ги предвидел страшните последици до кои неизбежно би довело тоа учење и затоа со сета сила му се противставил на лажното учење на овие занесеници. Имало многу такви кои биле заведени од овие фанатици, но сепак, се откажале од нивното погубно учење; преостанале и доста потомци од старите христијани кои биле плод на валденжанското учење. Мено работел меѓу нив ревносно и успешно.

Во текот на дваесет и пет години патувал со жената и децата, поднесувајќи умор и скудност и често бил во животна опасност. Ја пропатувал Холандија и северна Германија, работејќи претежно меѓу сиромашните слоеви, но неговото влијание било големо. По природа речит, иако со скромно образование, тој бил човек со непоколеблива чесност, со понизен дух, нежен во однесувањето, искрено и сериозно побожен. Тој во живот ги спроведувал начелата што ги проповедал и така задобил доверба кај народот. Неговите раштркани и угнетени следбеници многу трпеле поради тоа што

нив ги заменуваа со фанатичните Минстерови приврзаници. Сепак, со неговата работа мнозина се преобратиле.

Никаде реформираната наука не се раширила толку како во Холандија. Но во мал број земји нејзините приврзаници поднесувале толкави прогонства. Во Германија Карло V ја забранил реформацијата и тој би се радувал кога би можел да ги види сите нејзини приврзаници на ломача, но кнезовите станале како ограда против неговата тиранија. Во Холандија неговата власт била поголема и бргу се нижеле едикти за прогонства. Да се чита Библијата, да се проповеда или да се слуша нејзината наука, или само да се зборува за неа, се сметало за злосторство што заслужува смрт. Да се молиш на Бога тајно, да не се клањаш пред слики, да пеш псалми, значело исто така да се изложуваш на смрт. Па и оние што биле готови да се откажат од сè, биле осудувани - мажите на смрт со меч, а жените да бидат живи закопани. Илјадници се погубени за време на владеењето на Карло V и Филип II.

Еднаш цело едно семејство било доведено пред инквизиторот под обвинение дека не присуствувале на миса, туку дека дома одржувале свое богослужение. Запрашан како го одржуваат своето тајно богослужение, најмладиот син одговорил: „Ние на колена се молиме Бог да ги расветли нашите мисли и да ги прости нашите гревови; се молиме за нашиот владетел неговото владеење да биде успешно и неговиот живот среќен; се молиме Бог да ги сочува властите на нашиот град“ (Wylie, b. 18, ch. 6). Некои од судиите биле длабоко трогнати; сепак, таткото и еден од неговите синови биле осудени на смрт на ломача.

Верата на мачениците дораснала на гневот на прогонувачите. Не само мажите, туку и нежните жени и младите девојки покажувале непоколеблива храброст. „Жените стоеле крај ломачите на своите мажи, ги тешеле или им пееле псалми додека пламенот ги обвивал нивните тела. Млади девојки живи легнувале во своите гробови како да заминуваат на ноќна починка; или оделе на губилиште и на ломача во своите најубави фустани како да одат на венчавање“ (Исто, b. 18, ch. 6).

Како и во времето кога незнабоштвото сакало да ја уништи црквата, крвта на мачениците била семе (види: Tertullian, *Apology*, paragraph 50). Прогонствата само го зголемиле бројот на верните. Со години царот го извршувал своето свирепо дело, гневен поради нескршливата решителност на народот, но сè било напразно. Најпосле револуцијата, на чело со благородниот Вилем Орански, на Холандија ѝ донела слобода на вероисповедта.

Во планините на Пиемонт, во низините на Франција и на бреговете на Холандија, напредокот на евангелието бил обележан

Да се чита Библијата, да се проповеда или да се слуша нејзината наука, или само да се зборува за неа, се сметало за злосторство што заслужува смрт. Да се молиш на Боѓа тајно, да не се клањаш пред слики, да пееш псалми, значело исто така да се изложуваш на смрт.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

со крвта на неговите ученици. Но во северните земји евангелието влегло мирно. Витенбершките студенти, враќајќи се од своите студии дома, го однеле евангелието во скандинавските земји. Распространувањето на Лутеровите списи исто така помогнало при ширењето на вистината. Едноставниот и силен народ на Северот ја напуштил расипаноста, раскошот и празноверието на Рим за да ја прифати чистотата, едноставноста и спасоносните вистини на Светото писмо.

Данскиот реформатор, Таузен, бил селски син. Како момче мошне рано ја покажал својата интелектуална надареност; се стремел кон повисоко образование, но бидејќи неговите сиромашни родители не можеле да му го овозможат тоа, тој стапил во манастир. Таму со својот чист живот, со својата трудољубивост и верност бргу ја за добил наклоноста на својот старешина. На испитот се открил неговиот талент што во иднина ѝ ветувал големи услуги на црквата. Старешините решиле да му овозможат школување на некој германски или холандски универзитет. Младичот можел сам да го избере местото на своето школување; единствен услов бил да не оди во Витенберг. Не треба, си велеле калуѓерите, ученикот кој се приготвува за служба на црквата, да се изложува на отровот на „кривоверството“.

Таузен отишол во Келн, кој во тоа време, како и денеска, бил една од тврдините на католицизмот. Но таму набргу му се згадил мистицизмот на неговите учители. Во исто време првпат во раце ги добил списите на Лутера. Ги читал со чудење и одушевено и безмерно сакал да слуша лични предавања на реформаторот. Но тоа можел да го стори само ако биде подготвен да се судри со старешината на манастирот и да се откаже од неговата помош. Најпосле се решил на тоа и набргу потоа се запишал на Витенбершкиот универзитет.

Кога се вратил во Данска, пак стапил во својот манастир. Уште никој не се сомневал во него дека е лутеран. Тој не ја открил веднаш својата тајна, но се трудел своите другари полека да ги доведе до почиста вера и до посвет живот. Им ја отворил Библијата, им ја разјаснил нејзината вистинска смисла и на крај им го проповедал Христа како единствено оправдание на грешникот и како единствена надеж во спасение. Тоа многу го разгневило старешината на манастирот кој во него, како во силен бранител на Рим, полагал највисоки надежи. Набргу бил преместен во друг манастир и чуван во ќелија под строг надзор.

Неговите нови чувари биле вчудовидени кога повеќе калуѓери го прифатиле протестантизмот. Низ решетките на својата ќелија Таузен своите другари ги запознал со вистината. Кога данските отци би биле упатени во методите што ги применувала

црквата против еретиците, гласот на Таузен никогаш веќе не би се слушнал; но наместо жив да го закопаат во некоја подземна темница, тие го истерале од манастирот. А бидејќи еден нов едикт на данскиот крал им овозможил заштита на проповедниците на новата наука, Таузен почнал да проповеда. Му биле отворени црквите и народот доаѓал да го слуша. И други ја проповедале Божјата реч. Новиот завет, преведен на дански, бил многу раширен. Напорите на папистите да го спречат делото, само го забрзале и Данска ја примила реформираната вера.

И во Шведска млади луѓе, кои се напојувале на изворот на Витенберг, на своите граѓани им ја однеле водата на животот. Двајца од првите поборници на шведската реформација, Олаф и Лаврентиус Петри, синови на еден ковач од Оребро, студирале како ученици на Лутера и Меланхтона. Вистините што ги запознале им ги проповедале на своите другари. Слично на големиот германски реформатор, Олаф со својата ревност и речитост го будел народот, додека Лаврентиус, како Меланхтон, бил учен, тивок и предаден на размислување. Обајцата биле луѓе со длабока побожност, со високо теолошко образование и со непоколеблива храброст при ширењето на вистината. Противењето од страна на Рим не изостанало. Католичките свештеници го растревожиле неукиот и празноверен свет. Повеќе пати толпата го напаѓала Олаф Петри и неговиот живот често бил во смртна опасност. Сепак, овие реформатори уживале наклоност и заштита од страна на кралот.

Под власта на Римската црква народот осиромашил и стенкал под нејзиното насилство. Тој бил без Свето писмо; неговата вера се состоела само од обреди и од празни церемонии што не му даваат никаква храна на духот и затоа се вратил на празноверијата и обичаите на своите идолопоклонички предци. Народот се поделил на две непријателски партии кои со своите меѓусебни борби само ја зголемувале бедата. Решавајќи да ја спроведе реформацијата во црквата и во државата, шведскиот крал со радост ги поздравил овие способни помагачи во борбата против Рим.

Во присуство на кралот и на челниците на Шведска, Олаф Петри со голема вештина ја бранел науката на реформираната вера против римските поборници. Изјавил дека учењето на црковните отци може да се прифати само тогаш ако се согласува со Светото писмо; истакнувал дека главните точки на верата во Библијата се откриени толку јасно и едноставно, што секој може да ги разбере. Исус рекол: „Моето учење не е мое, туку на Оној кој ме прати“, а Павле кажува дека, ако некој проповеда поинакво евангелие од она што го објавил тој, проклет да биде (Јован 7,16; Галатите 1,8). „Тогаш како се осмелуваат некои да воспоставуваат нови догми и да ги наметнуваат како услов за спасение?“ (Wylie, b. 10,

ch. 4). Тој докажал дека црковните декрети не важат кога се спротивни на Божјите заповеди и го истакнувал големиот принцип на протестантизмот дека Библијата, и само Библијата, е правило на верата и животот.

244

Оваа борба, иако се водела на сразмерно малечка сцена, може да ни покаже „од какви луѓе се состоела војската на реформаторите. Тоа не биле неуки сектанти, ниту бучни препирачи - далеку од тоа! Тоа биле луѓе кои ја проучувале Божјата реч и кои знаеле да ракуваат со оружјето од складот на Библијата. Тие биле најобразовани луѓе на своето време. Само ако ги посматраме сјајните центри на науката, како што биле Витенберг и Цирих, и светлите имиња, како што се Лутер, Меланхтон, Цвингли и Еколампад, тогаш можеме да кажеме дека тие луѓе, водачите на реформацијата, по природа се одликувале со големи таленти и со извонредно знаење, додека нивните наследници не биле како нив. Но, ако се свртиме кон зафрлената сцена на Шведска, каде што ги наоѓаме скромните имиња на Олаф и на Лаврентиус Петри; ако се свртиме од големите учители кон учениците, што наоѓаме? Наоѓаме научници и теолози, луѓе што исцело го познаваат целиот систем на евангелските вистини и кои со леснотија ги победуваат сколастичарите и римските великодостојници“ (Исто, b. 10, ch. 4).

Како резултат на оваа расправа, шведскиот крал ја примил протестантската вера, а малку подоцна и народното собрание се изјаснило за неа. Олаф Петри го превел Новиот завет на шведски јазик, а по желба на кралот браќата прифатиле да ја преведат целата Библија. Така првпат Шведска ја добила Божјата реч на својот мајчин јазик. Собранието одредило во целата земја Светото писмо да го толкуваат проповедниците, а во училиштата децата да учат да ја читаат Библијата.

Постепено благословената светлина на евангелието ја распрснала темнината на незнаењето и празноверието. Ослободен од папската тиранија, народот се подигнал до големина и сила какви што никогаш порано не постигнал. Шведска станала тврдина на протестантизмот. Еден век подоцна, кога Германија се наоѓала во голема опасност, овој малечок, и до тогаш слаб народ, бил единствен во цела Европа кој имал храброст да ѝ дојде на помош во страшната триесетгодишна војна. Се чинело дека цела северна Европа пак ќе падне под папската тиранија. Шведската војска ѝ овозможила на Германија да го одбие католичкото напредување, да издејствува толеранција за протестантизмот - за калвинистите и за лутераните - и да им ја врати слободата на совеста на оние земји што ја примиле реформацијата.

ПОДОЦНЕЖНИ АНГЛИСКИ РЕФОРМАТОРИ

Додека Лутер ја преведувал Библијата на германски јазик, Тиндал бил поттикнат со Божјиот Дух истото тоа да го стори за Англија. Библијата на Виклифа била преведена од латински текст кој содржел многу грешки. Овој превод никогаш не е печатен, а трошоците за препишаните примероци биле толку големи што само неколкумина богати луѓе или благородници можеле да ги набават; покрај тоа, Библијата од страна на црквата била строго забранета и тоа придонело таа да биде слабо распространета. Во 1516 година, една година пред појавувањето на тезите на Лутера, Еразмо го издал своето грчко и латинско издание на Новиот завет. Сега првпат Божјата реч била печатена на изворниот јазик. Во тоа издание многу грешки на поранешниот превод биле поправени, а смислата појасно изразена. Ова издание на многу образовани луѓе им овозможило подобро да ги запознаат вистините и ѝ дало нов поттик на реформацијата. Но огромно мнозинство на народот уште немало Библија. Тиндал бил тој кој го довршил делото на Виклифа; тој на своите земјаци им ја дал Библијата на народен јазик.

Трудољубив студент, ревносен истражувач на вистината, тој го примил евангелието со помош на Новиот завет на Еразмо. Проповедајќи го храбро своето уверување, тој изјавувал дека секоја наука треба да се испитува со помош на Светото писмо. На тврдењата на папистите дека Библијата ја дала црквата и дека единствено таа има право да ја толкува, Тиндал одговорил: „Знаете ли кој го научил орелот да го најде својот плен? - Добро, истиот Бог ги учи своите гладни деца во неговата Реч да го најдат својот Татко. Далеку од тоа вие да сте ни го дале Светото писмо; вие сте ни го скриле; вие ги спалувате оние што го проповедаат; и вие, кога би можеле, би го спалиле и самото Свето писмо“ (D'Aubigne, *History of the Reformation of the Sixteenth Century*, b. 18, ch. 4).

Проповедањето на Тиндал предизвикало голем интерес; мнозина ја примиле вистината, но свештениците биле претпазливи; штом би напуштил едно поле на работа, веќе биле тука со свои закани и со извртување на неговата наука да го уништат плодот на неговиот труд. Често во тоа и успевале. „Што да правам?“, из-

викнал. „Додека јас сеам на едно место, непријателот го пусти полето кое штотуку сум го напуштил. Јас не можам истовремено да бидам насекаде. О кога христијаните би го имале Светото писмо на својот мајчин јазик, тогаш сами би можеле да им се противстават на овие лажливци. Без Библијата не е можно народот да се утврди во вистината“ (Исто, b. 18, ch. 4).

Во неговите мисли почнала да созрева нова одлука. Си рекол: „Израелците пееле псалми во храмот на Јехова на својот јазик. Зар не треба евангелието да ни се зборува нам на англиски јазик? Зар црквата ќе има помалку светлина на пладне отколку што имала во првите часови на осамнувањето? На христијаните мора да им се овозможи да го читаат Новиот завет на својот мајчин јазик. Учителите и проповедниците на црквата не се согласуваат меѓу себе. Само со помош на Библијата народот може да ја запознае вистината. Едни се држат за овој учител, а други за оној... Секој од тие учители му се противи на друг. Како можеме да разликуваме кој зборува право, а кој лажно?... Како?... Само со помош на Божјата реч“ (Исто, b. 18, ch. 4).

Набргу потоа еден учен католички теолог во текот на препирањето со него извикнал: „Подобро е да се биде без Божјите закони отколку без папските.“ На тоа Тиндал одговорил: „Јас го презирам папата и сите негови закони и, ако Бог ми го сочува животот, за неколку години ќе сторам еден селанец, кој управува со плуг, подобро да го познава Светото писмо отколку вие“ (Anderson, *Annals of the English Bible*, page 19).

247 Цврсто решен Новиот завет да му го даде на својот народ на неговиот мајчин јазик, тој веднаш се дал на работа. Протеран од своето родно место, отишол во Лондон и таму извесно време непречено ја вршел својата работа. Но пак папското насилство го присилило да бега. Се чинело дека цела Англија е затворена за него и затоа решил да побара прибежиште во Германија. Тука почнал да го печати Новиот завет на англиски јазик. Два пати работата била запрена. Но кога му било забрането да го печати во еден град, отишол во друг. Најпосле отишол во Вормс, каде што неколку години порано Лутер го бранел евангелието пред државниот собор. Во тој град имало многу пријатели на реформацијата и Тиндал без пречки таму ја продолжил својата работа. Набргу биле довршени три илјади примероци на Новиот завет, а истата година излегло и второ издание.

Со голема ревност и со неуморна истрајност ја продолжил својата работа. Иако англиските власти будно ги чувале сите пристаништа, сепак, Божјата реч на разни начини тајно е внесувана во Лондон и оттаму се ширела низ сите краишта. Папистите се

обидувале да го запрат ширењето на вистината, но напразно. Еден ден бискупот на Дурхам, од еден книжар, пријател на Тиндал, ја купил целата негова резерва на Библии за да ги уништи. Мислел дека на тој начин многу ќе стори да се спречи делото на реформацијата. Напротив, со парите добиени од продадените Библии купен е материјал за ново, подобро издание, што инаку не би можело да биде обелоденето. Подоцна, кога Тиндал бил уапсен, понудена му е слобода под услов да ги открие имињата на оние што му помагале да ги покрие трошоците околу печатењето на својата Библија. Тој одговорил дека дурхамскиот бискуп сторил повеќе од кој и да е друг зашто, плаќајќи ја високата цена за првите печатени Библии, му овозможил со поголема ревност да ја продолжи работата.

Тиндал со предавство паднал во рацете на своите непријатели и повеќе месеци бил во затвор. Најпосле својата вера ја посведочил со маченичка смрт, но оружјето што го приготвил тој им овозможило на другите борци да ја продолжат борбата сè до нашите денови. 248

Латимер од проповедална зборувал дека Библијата треба да се чита на народен јазик. „Писател на Светото писмо“, истакнувал тој, „е Бог и ова Писмо се одликува со силата и со вечноста на својот Автор. Нема крал, ниту цар, ниту градски судии, ниту управители кои не се должни да му се покоруваат... Да не одиме по грешен пат, туку нека нè води Божјата реч. Да не одиме по патиштата на нашите татковци и да не го правиме она што го правеле тие, туку да го правиме она што би требало да го прават тие“ (Hugh Latimer, *“First Sermon Preached Before King Edward VI”*).

Бернс и Фрит, двајца верни пријатели на Тиндал, се подигнале да ја бранат вистината. Ридли и Крамер пошле по нив. Овие водачи на англиската реформација биле образовани луѓе и повеќето од нив биле мошне почитувани во Римската црква поради својата ревност и побожност. Тие се дигнале против папството затоа што ги запознале заблудите на „светата столица“. Запознавајќи ги тајните на Вавилон, имале посилен моќ да сведочат против него.

„Јас сега ќе ви поставам едно чудно прашање“, рекол Латимер. „Кој е најверен бискуп и прелат во цела Англија?... Гледам дека очекувате да ви кажам... Добро, јас ќе ви кажам: Тоа е ѓаволот... Тој секогаш е во својата бискупија... Кога и да го побарате, секогаш ќе го најдете на работа... Нема да го најдете мрзлив, ви гарантирам... Каде што живее ѓаволот, негова порола е: Долу со книгите, а горе со свеќите; долу Библиите, горе бројаниците; долу светлината на евангелието, а горе светлината на воштениците, па макар и среде бел ден; долу Христовиот крст кој ги одзема гревовите на

светот, а горе чистилиштето кое ги празни џебовите; настрана грижите околу облекувањето на сиромасите и немоќните, а нека живее украсувањето на сликите и китењето на ликовите од дрво и камен; долу Божјите уредби, односно неговата пресвета Реч, а нека живеат човечките закони и традиции. О зошто нашите прелати не се толку трудољубиви да го сеат семето на добрата наука како сатаната што е трудољубив да ги сее каколот и плевата!“ (Исто, “Sermon of the Plough”).

249 Големото начело што го застапувале овие реформатори - истото кон кое се придржувале валденжаните, Виклиф, Јан Хус, Лутер, Цвингли и нивните соработници, било: Светото писмо е непогрешен авторитет, правило на верата и животот. Тие го отфрлиле правото на папата, на соборите, на отците и кралевите да владеат со совеста во прашањата на верата. Библијата била нивни авторитет и со неа испитувале секоја наука и секое тврдење. Верата во Бога и во неговата Реч ги храбрела овие свети луѓе кога ги полагале своите животи на ломачи. „Биди храбар“, му довикнал Латимер на својот другар кој со него ја делел маченичката смрт, пред пламенот да го замолкне нивниот глас. - „Со Божја милост ние денеска во Англија ќе запалиме таква светлина која никогаш нема да се угаси“ (*Works of Hugh Latimer*, vol. 1, p. XIII).

Во Шкотска никогаш не било наполно уништено семето што го посеале Колумба и неговите соработници. Откако англиските цркви му се потчинице на Рим, оние во Шкотска стотици години ја сочувале својата слобода. Но во дванаесеттиот век папството се зацврстило и во таа земја и тука повеќе од каде и да е на друго место ја утврдило својата власт. Никаде темнината не била погуста отколку овде. Па сепак, зраците на светлината успеале да проникнат таму и да го навестат осамнувањето на зората. Лолардите, кои доаѓале од Англија со Библијата и со науката на Виклифа, сторице многу да се сочува познавањето на евангелието и секој век имал свои сведоци и свои маченици.

Уште од почеток на големата реформација, во Шкотска навлегувале списите на Лутера и Новиот завет на Тиндал. Незабележани од свештенството, обикокувајќи ги тивко планините и долините, овие весници повторно во Шкотска го запалиле факелот на вистината која речиси се угасила, рушејќи го она што го воспоставил Рим во текот на четири века угнетување.

250 Крвта на мачениците му дала нов поттик на движењето. Папските водачи, свесни за неочекуваната опасност што му се закана на нивното дело, спалиле на ломача некои од најблагородните и најгледните синови на Шкотска. Но со тоа само подигнале нова проповедална од која зборовите на сведоците што

умирале се одгласувале низ целата земја, повикувајќи го народот на непоколеблива решителност да ги отфрли римските прангии.

Хамилтон и Висхарт, благородници по потекло, својот живот го завршиле на ломача заедно со голем број скромни ученици. Но од местото на кое бил запален Висхарт станал јунак кого пламенот не можел да го замолкне, јунак кој со Божја помош требало да ѝ стави крај на папската власт во Шкотска.

Џон Нокс ги напуштил традициите и црковниот мистицизам за да се храни со вистините на Божјата реч. Учењето на Висхарт го утврдило во одлуката да го напушти Рим и да им се придружи на прогонетите реформатори.

Наговаран од своите пријатели да прифати должност на проповедник, го отфрлал повикот плашејќи се од толку големите одговорности. Се согласил со тоа дури по неколку дена самотија и тешка борба со себе. Но кога ја примил таа должност, ја извршувал со непоколеблива решителност и со бестрашна храброст сè до својата смрт. Овој храбар реформатор не се плашел од луѓето. Огнот на мачеништвото што се разгорувал околу него само уште повеќе ја поттикнувал неговата ревност. Наспроти секирата на тиранот што постојано му се заканувала, непоколебливо стоел и решително се борел да го уништи идолопоклонството.

Кога бил повикан пред шкотската кралица, во чиешто присуство исчезнала решителноста на многу водачи на реформацијата, Џон Нокс бестрашно сведочел за вистината. Тој не можел да се придобие со ласкање, а не се плашел ниту од закани. Кралицата го обвинувала поради кривоверство. Рекла дека народот го учи да ја прими верата што ја забранува државата и со тоа ја престапил Божјата заповед која на граѓаните им наредува да им се покоруваат на своите владетели. Нокс решително ѝ одговорил:

„Бидејќи потеклото и авторитетот на вистинската религија не потекнуваат од светските кнезови, туку само од вечниот Бог, тогаш ниту граѓаните не се должни својата вера да ја прилагодуваат кон волјата на своите кнезови. Зашто често се случува кнезовите помалку да се упатени во вистинската Божја вера отколку другите луѓе... Кога сите Аврамови потомци би ја прифатиле фараоновата вера, чиешто граѓани биле, ве прашувам вас, госпоѓо, која вера би била денеска на светот? Или, кога сите луѓе во деновите на апостолите би ја прифатиле религијата на римските цареви, каква религија би владеела денеска на земјата? Затоа, госпоѓо, гледате дека граѓаните не се должни да ја исповедаат верата на своите владетели, иако се должни да им бидат послушни.“

„Вие Библијата ја толкувате на еден начин“, рекла Марија, „а тие (римокатоличките учители) на друг; кому да му верувам и кој може овде да биде судија?“

„Верувајте му на Бога кој јасно ни зборува во својата Реч“ - одговорил реформаторот. „Надвор од она што е напишано не треба да им верувате ниту на едните ниту на другите. Божјата реч се објаснува самата себеси; ако некаде се појави нешто што не е јасно, Светиот Дух, кој никогаш не си противречи самиот себеси, го објаснува тоа на друго место, така што сомневање постои само за оние кои тврдоглаво сакаат да останат во незнаење“ (David Laing, *The Collected Works of John Knox*, vol. 2, pp. 281, 284).

Тоа биле вистини што бестрашниот реформатор, во опасност за животот, ѝ ги изнесувал на кралицата. Со иста бестрашна храброст се држел за својата цел, се молел и водел Господова војна, додека Шкотска не се ослободила од папството.

Во Англија воведувањето на протестантизмот како национална религија ги намалило прогонствата, но не ги запрело полно. Иако народот отфрлил многу римски науки, сепак, уште доста задржал од нејзините обичаи. Отфрлена е врховната власт на папата, но на негово место се издигнал кралот како глава на црквата. Богослужението во црквите било уште далеку од евангелската чистота и едноставност. Големото начело на верската слобода уште не било сфатено. Протестантските владетели ретко применувале свирепост како што употребувал Рим против „кривоверството“, но сепак, не го признавале правото секој да му служи на Бога според својата совест. Од сите се барало да ја прифатат науката на државната црква и да учествуваат во богослуженијата што ги воспоставила таа. Дисидентите, односно сите што не се согласувале со државната црква, со векови поднесувале поголеми или помали прогонства.

Во седумнаесеттиот век илјадници проповедници биле присилени да ја напуштат својата служба. Под закана на големи парични казни, затвор и прогонство, на народот му било забрането да присуствува на какви било верски состаноци освен на оние што ги одобрила црквата. Верните, кои сакале да му служат на Бога на вистински начин, биле присилени да се собираат во некој темен премин во мрачни подруми, а во некои годишни периоди ноќе и во шуми. Во засолнетите длабини на шумите, во храмот на природата, расеаните и прогонети Божји деца се собирале да ги излеваат своите души пред Бога во молитва и благодареење. Но, наспроти својата претпазливост, мнозина страдале поради својата вера. Затворите биле полни. Биле разурнати семејства. Мнозина биле протерани во туѓи земји. Но Бог бил со својот народ

и прогонствата не можеле да ги замолкнат нивните сведоштва. Мнозина биле присилени да одат во Америка каде што го положиле темелот на двојната слобода: граѓанската и верската, што претставува сила и слава на таа земја.

Пак, како во деновите на апостолите, прогонствата го потпомогнале напредувањето на евангелието. Во една одвратна заздана, меѓу разбојници и крадци, Џон Буњан ја чувствувал небесната атмосфера. Тука тој ја напишал својата прекрасна алегорија за патувањето на побожниот патник од земјата на пропаста во небесниот град. Повеќе од двесте години тој глас од бедфордскиот затвор постојано им зборува на човечките срца. Буњановото „Патување на христијанинот“ и „Обилната милост“ многу грешници довеле на животниот пат.

Бакстер, Флавел, Алеин и други луѓе од науката, талентирани и со длабоко христијанско искуство, станале храбро да ја бранат верата „која еднаш засекогаш им е предадена на светите“. Делото што го извршиле овие луѓе, забранувано и ставано надвор од законот од страна на владетелите на овој свет, не може никогаш да пропадне. Делата на Флавел: „Извор на животот“ и „Патот на милоста“, на илјадници им покажале како можат да му се предадат на Исуса. Бакстеровиот „Христијански пастир“ им послужил на благослов на мнозина кои му посакувале напредок на Божјето дело, а неговиот „Вечен одмор на светите“ запознал мнозина со „одморот што уште останува за Божјиот народ“.

Сто години подоцна, во времето на големата духовна темнина, се појавиле Вајтфилд и браќата Весли како Божји носители на светлината. Под управа на Англиканската црква, англискиот народ духовно пропаѓал, така што речиси се изедначил со незнабоштвото. Природната религија била омилена наука на свештенството и таа ја сочинувала речиси целата нивна теологија. Вишите кругови им се подбивале на побожните и се фалеле дека се над нивниот фанатизам. Нижите сталежи потонале во незнаење и во пороци, а црквата немала ниту храброст ниту вера да го задржи натамошното пропаѓање на вистината.

Големата вистина за оправдување со вера, што толку јасно ја проповедал Лутер, била речиси загубена од вид, а на нејзино место дошла римската наука за спасение со добрите дела. Вајтфилд и обајцата браќа Весли, членови на Англиканската црква, искрено ја барале Божјата милост и верувале дека тоа ќе го постигнат со животот полн со добри дела и со исполнување на верските обреди.

Карло Весли еден ден тешко се разболел и мислел дека дошол крај на неговиот живот. Тогаш еден пријател го прашал на што ја темели својата надеж во вечен живот. Тој одговорил: „Јас му

служев на Бога најдобро како што знаев.“ Кога се чинело дека пријателот што му го поставил тоа прашање не бил задоволен со овој одговор, Весли си рекол самиот себеси: „Што, зар моите напори не се доволен темел за мојата надеж? Ако ме лиши од моите заслуги, тогаш не би имал ништо друго врз што би можел да се потпрам!“ (John Whitehead, *Life of the Rev. Charles Wesley*, page 102).

254 Толку густа била темнината што ја покрила црквата; таа ја скрила науката за исчистување, на Христа му ја одзела неговата слава и го одвратила погледот на луѓето од единствената надеж на спасение, а тоа е крвта на распнатиот Откупител.

Весли и неговите соработници увиделе дека вистинската вера живее во срцето и дека Божјиот закон ги опфаќа не само зборовите и делата туку и мислите. Биле уверени дека е потребна светост на срцето и исправно надворешно однесување и затоа сакале да живеат нов живот. Се труделе со молитва и пост да ги победат наклоностите на природното срце. Живееле живот на самооткажување, полн со љубов и понизност, и строго го извршувале сето она што им се чинело дека би можело да им помогне да ја постигнат својата цел - светост што ќе им обезбеди Божја наклоност. Но не го постигнале тоа за што копнеее. Нивните напори не ги ослободиле ниту од осудата за гревот ниту од неговата моќ. Поминувале низ истото искуство низ кое поинал Лутер во својата ќелија во Ерфурт. Нив ги мачело истото прашање што го мачело и него: „Како ќе се оправда човекот пред Бога?“ (Книгата за Јов 9,2).

Огнот на божествената вистина на олтарот на протестантизмот речиси наполно згаснал. Тој требало повторно да се запали со стариот факел што чешките христијани го чувале и го предавале во наследство од поколение на поколение. По реформацијата, протестантизмот во Чешка бил погазен од страна на римските орди. Сите што одбиле да се откажат од вистината, морале да ја напуштат својата татковина. Некои од нив нашле прибежиште во Саксонија, каде што ја сочувале старата вера. Весли и неговите другари светлината ја примиле од потомците на овие христијани.

Откако биле посветени за проповедничка служба, Џон и Карло Весли се пратени во Америка со една мисија. На нивниот брод се наоѓала група моравски браќа. За време на тоа патување настанала силна бура. Соочен со смртта, Џон Весли чувствувал дека не е помирен со Бога. Напротив, моравските браќа покажувале спокојство и надеж во Бога што нему му биле наполно туѓи.

255 „Подолго време“, пишуval подоцна, „го посматрав нивното сериозно однесување. Својата понизност постојано ја докажуваа со тоа што на другите патници им правеа такви услуги што не

би ги направил ниту еден Англичанец. За тие услуги не бараа ниту примаа каква и да е награда. „Добро е“ - велеа тие - „со тоа нашите горделиви срца да се понизат, зашто нашиот добар Спасител сторил многу повеќе за нас.“ Секој ден им даваше можност да ја покажат кротоста што никаква навреда не можеше да ја обесхрабри. Ако некој ги турнеше, удреше, или обореше на земја, тие стануваа мирно и се иставаа без збор. Сега настapi час да покажат дали се слободни од стравот исто така како што се слободни од горделивоста, од гневот и одмаздата. За време на пеењето на псалмот со кој го почнуваа своето богослужение, однадеж се подигна бран кој го скина големото едро, го покри бродот и се урна меѓу палубите, така што се чинеше како веќе да нè проголта морската длабина. На многу Англичани од градите им се отргна ужасен извик на страв. Само моравските браќа останаа спокојни, дури не го прекинаа ниту пеењето на псалмот. Подоцна прашав еден од нив: „Зар вие не се плашевте?“ Тој одговори: „Фала на Бога, не!“ „Зар вашите жени и деца не се уплашија?“ Тој одговори благо: „Не, нашите жени и деца не се плашат од смртта““ (Whitehead, *Life of the Rev. John Wesley*, page 10).

Пристигнувајќи во Савана, Џон Весли кратко престојувал меѓу моравските браќа и бил длабоко трогнат со нивното христијанско однесување. За едно нивно богослужение, што толку многу се разликувало од мртвиот формализам на црквата во Англија, тој кажува: „Големата едноставност и свеченоста на целата служба речиси ме натераа да заборавам на минатите седумнаесет векови и во мислите да се пренесам среде еден од оние собири каде што немало формализам и церемонии, каде што претседавале килимарот Павле или рибарот Петар, каде што делувал Светиот Дух и неговата сила“ (Исто, pages 11, 12).

Враќајќи се во Англија, Весли, поучен од еден моравски проповедник, појасно ја сфатил библиската вера. Сфатил дека за спасението е потребно да се откаже од своите сопствени дела и исцело да му се предаде на „Божјето Јагне кое ги зема на себе гревовите на светот““ . На еден состанок на моравските браќа во Лондон, читана е една одломка од списите на Лутера каде што се опишува промената што ја врши Светиот Дух во срцето на верникот. Додека слушал, Весли почувствувал како во неговото срце се запалила вера. „Јас чувствував како моето срце чудно се загреа“, рекол. „Чувствував дека за моето спасение се потпирам на Христа и се осведочив дека Тој ги зеде моите гревови, дека ме ослободи од законот на гревот и смртта“ (Исто, page 52).

За време на долгите години напорна работа, понижување и самопрегор, Весли имал само една цел: да го најде Бога. Сега го

нашол. Сфатил дека милоста не се добива со молитви, со постови, со милостина и со дела на откажувања, туку како дар, „без пари и без наплата“.

Кога се утврдил во Христовата вера, единствена желба на Весли била насекаде да го шири прекрасното евангелие за бесплатната Божја милост. „Цел свет е моја парохија“ - рекол тој. „Со тоа сакам да кажам дека на секое место каде што се наоѓам, мое право и света должност е на сите што сакаат да ме слушаат да им ја објавам радосната вест на спасението“ (Исто, page 74).

Продолжил да живее живот полн со верност и откажување, кој сега не бил повеќе темел туку резултат на неговата вера, не корен туку плод на светлината. Божјата милост во Исуса Христа е темел на христијанската надеж и таа милост се открива во послушноста. Весли својот живот го посветил на проповедање на големите вистини што ги примил - на вистината за оправдување со вера во Христовата крв која чисти и на вистината која врши преродба со силата на Светиот Дух, чијшто плод е живот сличен на Христовиот живот.

257 Вајтфилд и браќата Весли биле приготвени за својата мисија со долго и длабоко лично осведочување за својата сопствена загубена состојба. За да бидат способни да поднесат сè како добри Христови војници, требало да поминат низ огнена печка на подбив, потсмев и прогонство и тоа како на универзитетот, така и по своето стапување во проповедничка служба. Нивните безбожни другари нив и малечкиот број нивни пријатели со потсмешлив прекар ги нарекувале „методисти“. Денеска тоа е чесно име на една од големите заедници во Англија и Америка.

Како членови на Англиканската црква, тие биле мошне предани на својата црква, но Бог во својата Реч им покажал еден повисок идеал. Светиот Дух ги гонел да го проповедаат Христа и тоа Христа распнатиот. Нивната работа ја придружувала сила на Семожниот. Илјадници ги признавале гревовите и искусиле вистинско преобратување. Било потребно овие овци да се заштитат од грабливите волци. Но Весли не мислел да формира нова црква, туку ги организирал како методистички сојуз.

Весли и неговите соработници наидувале на тешко и необично противење од страна на државната црква, но Бог во својата мудрост така управувал со настаните, што реформата почнала во самата црква. Кога би дошла однадвор, не би проникнала токму таму каде што била толку многу потребна. Но бидејќи проповедниците на ова верско будење биле црковни луѓе и работеле во крилото на црквата секаде каде што им се дала можност, вистината можела да најде пристап и таму каде што инаку вратата би останала затво-

рена. Некои свештеници, разбудени од својата морална успиеност, станале ревносни проповедници во своите парохии. Црквите што биле скаменети со формализмот се разбудиле во духовен живот.

Во времето на Весли, како и во сите векови на црковната историја, луѓе со различни способности го извршувале делото што им го доверил Бог. Тие не се согласувале во секоја точка на науката, но сите биле гонети од Светиот Дух и соединети со топла желба да ги придобијат душите за Христа. Разликите во мислењето меѓу Вајтфилд и браќата Весли се заканувале извесно време да предизвикаат расцеп. Но бидејќи во Христовата школа научиле да бидат кротки, взаемната трпеливост и христијанската љубов ги помириле. Немале време да се препираат додека насекаде владееле заблуди и престапи, а грешниците се лизгале во пропаст. 258

Божјите слуги морале да одат по нерамен пат. Многу влијателни и образовани луѓе ги употребиле сите свои сили против нив. По извесно време голем дел од свештенството покажало отворено непријателство кон нив и црковната врата била затворена за чистата вера и за оние што ја проповедале. Обвинувајќи ги од проповедална, свештенството ги поттикнувало против нив силите на темнината, незнаењето и беззаконието. Со чудо на Божјата милост Џон Весли повеќе пати ја избегнал смртта. Кога се дигнал против него гневот на цганот и кога се чинело дека е невозможно да се избави, крај него стоел ангел во човечка лика, толпата се повлекла и од местото на опасноста Христовиот слуга заминал неповреден.

За своето избавување од разјарената толпа во една таква ситуација, Весли раскажува: „Кога се спуштавме по лизгав пат кон градот, мнозина сакаа да ме турнат по удолништето, со право мислејќи дека, ако паднам, нема никогаш пак да се подигнам. Но не паднав, не се лизнав, додека не се најдов потполно надвор од досегот на нивните раце. Иако мнозина се обидуваа да ме фатат за јаката или за облеката за да ме кутнат, сепак, не успеаја. Само еднаш на еден од нив му успеа да ме фати за џебот од елекот што остана во неговата рака, а другиот џеб, во кој се наоѓаше ќесето, беше само напалу оттргнат. Еден силен човек, кој беше зад мене, замавна неколку пати да ме удри со голем дабов стап. Да ме удреше само еднаш по глава, не ќе требаше повеќе да ме удри. Но секојпат ударот промашуваше, не знам ни самиот како, зашто јас не можев да се тргнам ниту лево ниту десно... Еден од толпата јурна и ја подигна раката да ме удри, но наеднаш ја спушти и ме помилува по главата, велејќи: „Колку мека коса има!“... Првите луѓе што се обратија беа улични разбојници, кои секогаш беа готови да направат некое лошо дело; еден од нив беше борач во мечкини дувла... 259

Со колкава нежност Бог нè приготвува нас за извршување на неговата волја! Пред две години парче цигла го драсна мојот грб. Една година подоцна камен ме погоди меѓу очите. Минатиот месец добив еден удар, а денеска два, еден пред влегувањето во градот, а друг по излегувањето од него, но обата беа како ништо. Еден човек со сета сила ме удри во градите, а друг по устата толку силно што веднаш ми потече крв, но сепак, ниту од едниот удар не почувствував посилен болка отколку да ме допрел со сламка“ (John Wesley, *Works*, vol. 3, pp. 297, 298).

Методистите во тоа време - народот и проповедниците - поднесувале многу подбивања и прогонства, како од членовите на црквата така и од неверниците кои биле раздразнети против нив. Често биле повикувани пред судови - судови само по име, зашто во тоа време правдата била редок гостин во судниците. Често поднесувале насилство од своите прогонувачи. Цганот одел од куќа до куќа, ја уништувал покуќнината и другите предмети, ограбувал сè што му се допаѓало и ги малтретирал мажите, жените и децата. Во некои случаи преку јавни огласи се повикувале сите што сакале да учествуваат во разбивање на прозорците и во грабежи на методистичките куќи да се соберат во одредено време на одредено место. Ова отворено газење на човечките и божествените закони останувало неказнето. Систематски биле прогонувани сите чијашто единствена грешка се состоела во тоа што настојувале да ги одвратат грешниците од патот на пропаста и да ги доведат на патот на светлината.

260 За обвинувањата против себе и против своите другари Џон Весли пишува вака: „Некои докажуваат дека науката на овие луѓе е лажна, погрешна и фанатичка, дека се новатори и речиси непознати, дека се квекери, фанатици и паписти. Неоснованоста на овие тврдења многу пати веќе е докажана со тоа што подробно е објаснето дека секоја гранка на оваа наука е точна наука на Светото писмо, како што го толкува тоа нашата сопствена црква. Според тоа, ако Писмото е вистинито, ова учење не може да биде ниту лажно, ниту погрешно.“ „Други велат: ‚Нивното учење премногу е строго, тие патот кон небото го прават претерано тесен.‘ Тоа навистина беше првобитен приговор, извесно време единствен, и тој е темел на илјадници други приговори што се појавуваа во разни облици. Но зар тие патот кон небото го прават потесен отколку што го направиле нашиот Спасител и неговите ученици? Дали нивната наука е построга од науката на Светото писмо? Да посматраме неколку јасни стихови: ‚Љуби го својот Господ Бог со сето свое срце, со сета своја душа и со сиот свој разум!‘ ‚За секој празен збор што ќе го кажат луѓето ќе одговараат на судниот

ден.‘ „Ако јадете, ако пиете, или ако нешто друго правите, сето тоа правете го за слава Божја.“

„Ако нивното учење е строго од ова, тогаш треба да се укорат, но вие преку својата совест сте осведочени дека тоа не е така. Може ли некој да биде за една јота помалку точен, а со тоа да не ја изневери Божјата реч? Може ли повереникот на Божјите тајни да се најде верен ако проневери еден дел од ова свето богатство што му е доверено? Не! Тој не може ништо да укине, ништо да ублажи; тој е присилен да им изјави на сите луѓе: „Јас не смеам Светото писмо да го прилагодам кон вашиот вкус. Вие морате да се прилагодите кон него или засекогаш ќе пропаднете!“ Други велат дека на тие луѓе им недостига љубов. Дали навистина им недостига љубов? Во кој поглед? Зар тие не ги хранат гладните и не ги облекуваат голите? Не - не во тоа; во тој поглед ништо не им недостига, но тие се толку немилосрдни во своето расудување: мислат дека никој нема да се спаси кој не оди по нивниот пат“ (Исто, vol. 3, pp. 152, 153).

Духовното паѓање што дошло до израз во Англија уште пред Весли, во голема мера било последица на антиномистичкото учење (учење дека христијаните не се должни да го држат законот). Мнозина тврделе дека Христос го укинал моралниот закон и дека поради тоа христијаните не се повеќе должни да го држат, дека верникот е ослободен од „робувањето на добрите дела“. Други, иако ја признавале вечноста на законот, изјавувале дека е непотребно проповедниците да им советуваат на луѓето да ги држат прописите на законот, зашто сите што ги избрал Бог за спасение ќе бидат „наведени со непреодоливата Божја милост да живеат побожно и чесно“, додека сите што се одредени за вечно проклетство, „нема да имаат сила да му се покоруваат на Божјиот закон“.

Други, кои тврделе дека верните не можат да отпаднат од милоста ниту да ја загубат Божјата наклоност, дошле до уште пострашен заклучок: „дека лошите дела што ги прават всушност не се грев, ниту можат да се сметаат за престап на Божјиот закон, и дека според тоа немаат причина да ги признаваат своите гревови ниту да ги напуштаат со покајание (McClintock and Strong, *Cyclopedia*, art. “Antinomians”).

Изјавувале дека и најтешките гревови, што луѓето ги сметаат како страшен престап на божествениот закон, не се грев во Божјите очи ако ги сторил еден од неговите избрани, „бидејќи обележје на избраните е да не можат да прават ништо што не би му се допаѓало на Бога или што би го забранувал Божјиот закон“.

Овие чудовишни учења главно се слични со учењето на некои модерни теолози кои негираат дека постои еден непро-

менлив божествен закон како мерило на правдата и тврдат дека општеството самото себеси си го одредува мерилото на моралот кое, според тоа, е изложено на постојани промени. Сите овие теории се вдахнати со истиот оној дух кој уште меѓу небесните жители се стремел да ги отстрани праведните ограничувања на Божјиот закон.

262 Науката за предестинација, која учи дека божествената волја однапред непроменливо го одредува карактерот на секој човек, мнозина навела навистина да го отфрлат Божјиот закон. Весли решително се противел на учењето на антиномистичките учители. Покажал дека науката на антиномизмот е спротивна на науката на Светото писмо. Што учи Светото писмо? Тоа учи дека „се јави Божјата благодат, која носи спасение за сите луѓе“, „ова е добро и угодно пред Бога, нашиот Спасител, кој сака сите луѓе да бидат спасени и да дојдат до целосно познавање на вистината. Зашто еден е Бог, и еден е Посредник меѓу Бога и луѓето - човекот Христос Исус, кој се даде себеси како откуп за сите“ (Тит 2,11; 1. Тимотеј 2,3-6). Божјиот Дух се дава доброволно со цел секому да му се овозможи да го прими средството на спасението. Така „на светот дојде вистинската Светлина која го осветлува секој човек“, а тоа е Христос (Јован 1,9). Мнозина го губат спасението зашто намерно одбиваат да го примат дарот на животот.

Еве што одговорил Весли на тврдењето дека Декалогот, заедно со церемонијалниот закон, е укинат со Христовата смрт: „Исус не го укинал моралниот закон - Десетте заповеди - што го проповедале и го издигнувале пророците. Целта на неговото доаѓање не била да измени или да укине некој негов дел. Тоа е закон кој никогаш не може да се укине, кој стои цврсто како верен сведок на небото... Тој од почетокот на светот бил напишан не на камени плочи, туку во срцата на луѓето кога излегле од рацете на Творецот. И иако тие букви, од почеток напишани со Божји прст, подоцна поради гревот во голема мера оштетени, тие, сепак, не можат да бидат наполно избришани сè додека имаме свест за доброто и злото. Секој дел на овој закон останува задолжителен за сите луѓе и за сите времиња. Тој не зависи ниту ид времето, ниту од местото, ниту од околностите, туку од Божјата и човечката природа и од нивниот непроменлив меѓусебен однос.

„Не дојдов да го укинам законот, туку да го исполнам.“ ... Без сомнение, смислата на овие Христови зборови (според она што е кажано порано и што следи) е: Дојдов да го утврдам Божјиот закон во неговата целост, наспроти сите човечки толкување. Дојдов да расветлам сè што беше во него темно и нејасно. Дојдов да го разјаснам вистинското и целосното значење на секој негов

Весли учел дека постои совршена хармонија меѓу законот и еванџелието, најтесна врска што може да се замисли. Од една страна, законот му го приготвува патот на еванџелието и не упатува на него, а од друга страна, еванџелието не води кон поточно исполнување на законот.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

263 дел, да ја покажам должината и ширината, и сето значење на секоја негова заповед, како и висината, длабината и несфатливата чистота и духовност на секоја негова реченица“ (Wesley, sermon 25).

Весли учел дека постои совршена хармонија меѓу законот и евангелието. „Меѓу законот и евангелието постои најтесна врска што може да се замисли. Од една страна, законот му го приготвува патот на евангелието и нè упатува на него, а од друга страна, евангелието нè води кон поточно исполнување на законот. На пример, законот бара од нас да го љубиме Бога и ближните и да бидеме кротки, понизни и свети. Ние чувствуваме дека сме неспособни за тоа и дека на човекот тоа му е неможно. Но Бог ветил дека ќе ни ја даде таа љубов и дека ќе нè стори кротки, понизни и свети; ние го прифаќаме ова евангелие, оваа радосна вест, и тоа го постигнуваме со вера; и правдата на законот е исполнета во нас со верата која е во Исуса Христа...“

Најголеми непријатели на Христовото евангелие се оние кои отворено и јасно го осудуваат законот и зборуваат лошо за него, кои ги учат луѓето да го газат целиот закон, да ја отфрлаат, омаловажуваат, да ја негираат важноста не само на една од најмалечките или најголемите заповеди, туку на сите заповеди. И најчудно во сето тоа е што жртвите на тие измами мислат дека го почитуваат Христа со тоа што го уриваат неговиот закон, дека ја издигнуваат неговата служба со тоа што ја расипуваат неговата наука. Тие го почитуваат како и Јуда кога рекол: 'Биди поздравен, Учителе! И срдечно го бакна' (Матеј 26,49). Затоа Исус со право може да му каже и на секого од нив: 'Зар со бакнеж го предаваш Синот човечки?' Вистинско предавство со бакнеж е кога зборуваш за неговата крв, а му ја одземаш круната, кога отфрлаш кој и да е дел на неговиот закон под изговор дека го забрзуваш напредувањето на неговото евангелие. Всушност, не можат да се ослободат од тоа обвинување оние што непосредно или посредно проповедаат таква вера која ги одвраќа луѓето од послушноста на макар и една заповед и кои Христа го прикажуваат како Оној што дозволува да се укине или да се намали важноста и на најмалечката Божја заповед“ (Исто).

264 На оние што тврделе дека „проповедањето на евангелието го заменува законот“, Весли им одговорил: „Ова во целост го отфрламе. Евангелието не ја заменува целта на законот, имено, да го увери човекот во неговата грешност, да ги разбуди оние што сè уште спијат на работ на пеколот. Апостол Павле изјавува дека 'законот служи само за спознание на гревот'. Додека човекот не ја увиди својата грешност нема да почувствува вистинска потреба од 'Христовата крв која чисти...' 'Лекар не им треба на здравите,

туку на болните⁴, рекол нашиот Господ. Затоа бесмислено е да им се препорачува лекар на оние што се здрави или што мислат дека се здрави. Прво треба да се уверат дека се болни, инаку нема да ви бидат благодарни за вашиот труд. Исто така бесмислено е да им се открива Христос на оние што сметаат дека срцата им се здрави, односно, дека не се грешни“ (Исто, sermon 35).

Така Весли настојувал, проповедајќи го евангелието за Божјата милост, како и неговиот Учител, законот да го стори „голем и славен“. Верно го извршил делото што му го доверил Бог и прекрасен бил плодот што можел да се види. На крај од неговиот долг живот од над осумдесет години (над педесет години поминал како проповедник патувач) бројот на неговите следбеници изнесувал повеќе од половина милион души. Но бројот на мноштвото такви кои со неговиот труд се подигнати од пропаста и понижувањето на гревот за да живеат повозвишен и почист живот, и бројот на оние што стекнале преку неговата наука подлабоко христијанско искуство, ќе се дознае дури откако целото семејство на спасените ќе биде собрано во Божјето царство. Животот на Весли на секој христијанин му дава поука од непроценлива вредност. О кога верата и понизноста, неуморната ревност, самопрегорот и преданоста на овој Христов слуга би биле обележје и на денешните цркви!

БИБЛИЈАТА И ФРАНЦУСКАТА РЕВОЛУЦИЈА

265 Во шеснаесеттиот век реформацијата, која на народот му ја дала Библијата, настојувала да навлезе во сите европски земји. Некои народи со радост ја поздравиле како небесен весник. Во други земји на папството му успеало во значителна мера да ѝ го спречи навлегувањето; така таму светлината на библиското спознание со нејзиното благословено влијание била речиси сосем угасната. Во една земја, во која влегла светлината, поради темнината не била прифатена. Со векови вистината и лагата се бореле за превласт. Најпосле победило злото и небесната вистина била протерана. „А судот се состои од ова: Светлината дојде во светот, а луѓето ја засакаа темнината повеќе од Светлината“ (Јован 3,19). Но целиот овој народ морал да ги жнее последиците на својот избор. Моќната сила на Божјата заштита го напуштила народот што го презрел неговиот дар на милоста. Бог дозволил злото да узрее и цел свет ги видел последиците на свесното отфрлање на вистината.

266 Борбата што се водела во Франција со векови против Библијата постигнала врв во сцените на револуцијата. Овој страшен потрес бил неизбежна последица на задушнувањето на Божјата реч од страна на Рим (види: Додаток). Тоа претставува крај на папската политика, неминовен резултат на илјадагодишното учење на Римската црква. Пророците преткажале дека папството ќе забранува да се чита Светото писмо, а Откровението упатува на ужасните последици на власта на „човекот на беззаконието“, што ќе ја погодат особено Франција.

Ангелот Господен кажал: „Тие ќе го газат светиот град четириесет и два месеца. И ќе им дадам на двајца мои сведоци, облечени во струнени вреќи, да пророкуваат илјада двесте и шеесет дни... И кога ќе го завршат своето сведоштво, сверот кој ќе излезе од бездна, ќе завојува против нив, ќе ги победи и ќе ги убие. Нивните мртви тела ќе лежат на улицата на големиот град кој духовно се нарекува Содом и Египет, каде што и нивниот Господ беше распнат... Притоа жителите на земјата ќе се радуваат и ќе се веселат поради нивната смрт и ќе си праќаат дарови еден на друг, зашто тие двајца пророци ги измачуваа жителите на зем-

јата. И по три и пол дена, во нив влезе животворен дух од Бога, па застанаа на своите нозе, а голем страв ги обзеде оние што ги гледаа“ (Откровение 11,2-11).

Овде споменатите временски отсеци од „четириесет и два месеца“ и „илјада двесте и шеесет дни“ означуваат ист временски период и го претставуваат времето во кое Божјата црква била прогонувана од страна на Рим. Илјада двесте и шеесетте години на папската превласт почнуваат во 538 година по Христа и, според тоа, завршуваат во 1798 година. Во тоа време француската војска влегла во Рим, го заробила папата и го одвела во изгнанство каде што умрел. Од тоа време, иако наскоро бил избран нов папа, папството никогаш веќе не ја повратило онаа власт што ја имало порано.

Прогонството на Божјата црква не траело до крајот на временскиот отсек од 1260 години. Од милост кон својот народ, Бог го скратил времето на неговото страшно искушение. Во своето пророчство за „времето на неволјата“ што ќе ја зафати црквата, Исус рекол: „И ако не се скратат тие дни, не ќе се спаси ниту еден. Но заради избраните, тие дни ќе бидат скратени“ (Матеј 24,22). Благодарение на влијанието на реформацијата, прогонството престанало малку пред 1798 година.

Што се однесува до двајцата сведоци, пророкот понатаму изјавува: „Тие се двете маслинови дрвја и двата светилника кои стојат пред Господарот на земјата.“ „Твојата реч“, рекол псалмистот, „им е светилка на моите стапала, светлина на мојата патека“ (Откровение 11,4; Псалм 119,105). Двајцата сведоци го претставуваат Светото писмо - Стариот и Новиот завет. Двајцата се важно сведоштво во врска со потеклото и трајноста на Божјиот закон. Двајцата се сведоци во прилог на планот на спасението. Симболите, жртвите и пророштвата на Стариот завет упатуваат на Спасителот кој требало да дојде. Евангелијата и посланијата на Новиот завет зборуваат за Спасителот кој дошол токму онака како што го преткажале пророштвата и симболите.

„Тие ќе пророкуваат илјада двесте и шеесет дни облечени во вреќи.“ Најголем дел од тој временски отсек Божјите сведоци морале да поминат во темнина. Папската власт настојувала да ја скрие од народот Речта на вистината и му дала лажни сведоци да го побиваат нејзиното сведоштво (види: Додаток, забелешка за 54. страница). Кога Светото писмо било забрането од страна на граѓанските и религиозните власти; кога неговите сведоштва биле изопачувани и кога луѓето и демоните се здружиле да ги одвојат човечките срца од Библијата; кога оние што се осмелиле да ги проповедаат нејзините свети вистини биле гонети, предавани, малтретирани и закопувани во мрачни затворски ќе-

лии, измачувани поради верата или присилувани да бегаат во засолништа по горите, по клисурите и пештерите - тогаш двајцата верни сведоци пророкувале облечени во вреќи. Тие сепак ја вршеле својата служба во текот на целиот временски отсек од 1260 години. Во најмрачниот период имало верни сведоци кои ја љубеле Божјата реч и ревнувале за Божјата слава. Овие верни слуги примиле мудрост, сила и власт да ја објавуваат Божјата вистина во текот на целиот тој временски отсек.

„Ако некој сака да им напакости, оган ќе излезе од нивната уста и ќе ги проголта нивните непријатели; и ако некој сака да им напакости, ќе мора така да биде убиен“ (Откровение 11,5). Луѓето не можат неказнето да ја газат Божјата реч. Значењето на овие страшни закани ни е откриено во последната глава на Откровението: „Јас му сведочам секому кој ги слуша пророчките зборови на оваа книга. Ако некој им додаде нешто, Бог ќе му додаде од маките опишани во оваа книга. А ако некој одземе нешто од зборовите на книгава на ова пророштво, Бог ќе му го одземе неговиот дел од дрвото на животот и од светиот град, кои се опишани во оваа книга“ (Откровение 22,18.19).

Такви опомени Бог дал за да ги одврати луѓето од обидот на кој и да е начин да го изменат она што го открил или што го заповедал Тој. Овие свечени закани се однесуваат на сите кои со своето влијание ги поттикнуваат луѓето да го омаловажуваат Божјиот закон. Тие би требало да ги исполнат со страв сите што тврдат дека им е сè едно дали го држиме или не го држиме Божјиот закон. Страшна одговорност преземаат на себе сите што го превознесуваат своето мислење над божественото откровение, кои ја менуваат јасната смисла на Светото писмо за да си угодат себеси или да се прилагодат кон светот. Пишаната Реч, Божјиот закон, ќе биде мерило според кое ќе се мери карактерот на секој човек; сите кои тоа непогрешно мерило ќе ги пронајде виновни, ќе бидат осудени.

„Кога ќе го завршат своето сведоштво.“ - Временскиот отсек, во кој овие двајца сведоци сведочеле облечени во вреќи, завршува 1798 година. При крајот на нивното сведочење во мракот, објавена им е војна од страна на „свер кој излегува од бездна“. Сатаната преку папството со векови управувал со граѓанските и со црковните власти на многу европски народи. Но овде доаѓа до израз нов облик на сатанската сила.

Под изговор дека тоа го бара Библијата, политика на Рим секогаш била Божјата реч да ја држи запечатена на непознат јазик и скриена од народот. За време на неговата власт, двајцата сведоци преткажувале „облечени во вреќи“. Но требало да се

Во 1798 г. Наполеоновият генерал Бертие влегува со својата војска во Рим, го заробува папата Пие VI и го води во изнанаство во Франција каде што и умира.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

појави друг свер - свер од бездна - и да почне отворена војна против Божјата реч.

„Големиот град“, на чиишто улици биле убиени двајцата сведоци и каде што лежеле нивните тела, е наречен во духовна смисла „Египет“. Од сите народи за кои нè известува библиската историја, Египет најбезочно се откажувал од Божјето постоење и се противел на неговите заповеди. Ниеден крал не се осмелил да подигне толку отворен и дрзок бунт против небесниот авторитет како што го сторил тоа египетскиот фараон. Кога Мојсеј му донел порака од Бога, тој горделиво одговорил: „Кој е Господ за да го послушам неговият глас и да ги пуштам синовите Израелови? Не го познавам Господа, ниту ќе го пуштам Израел“ (2. Мојсеева 5,2). Тоа е безбоштво; и народот, претставен овде со Египет, исто така ќе одбие да ги признае Божјите барања и ќе покаже ист дух на неверство и пркос. „Големиот град“ исто така во духовна смисла е „Содом“. Расипаноста на Содом во престапувањето на Божјиот закон се открила посебно во развратот. Тој грев ќе биде главен белег на народот што ќе го исполни тоа пророштво.

Од пророчката Реч заклучуваме дека малку пред 1798 година ќе се појави една власт со сатанско потекло и карактер, која ќе ѝ објави војна на Библијата. Во земјата каде што сведоштвото на двајцата Божји сведоци ќе биде замолкнато, ќе видиме како се зацврстува безбоштвото на фараонот и развратот на Содом.

Ова пророштво најточно и најочигледно се исполнило во историјата на Франција. За време на револуцијата 1793 година „светот првпат слушнал дека едно собрание на луѓе, родени и воспитани во цивилизирана земја, кое си го зема правото да управува со еден од најотмените народи на Европа, сложено го подига својот глас откажувајќи се од најсвечената вистина и ја отфрла верата во Бога и неговото богослужение“ (Sir Walter Scott, *Life of Napoleon*, vol. 1, ch. 17). „Франција е единствена нација на светот за која се сочувани автентични извештаи дека како нација подигнала рака против Творецот на вселената... Постоел, и сè уште постои, голем број богохулници и неверници во Англија, во Германија, во Шпанија и на други места, но Франција зазема посебно место во светската историја како единствена држава која со одлука на своето законодавно собрание прогласила дека Бог не постои, и каде што поголемиот дел од населението на главниот град и на провинцијата, тој декрет го примил со посебна радост“ (Blackwood's Magazine, November, 1870).

Франција исто така покажала карактер што бил посебен белег на Содом; за време на револуцијата можела да се забележи

состојба на морално пропаѓање и разврат слична на онаа што им донела пропаст на Содом и Гомор. За безбоштвото и развратот на Франција историчарите зборуваат точно онака како што го преткажало тоа пророштвото. „Во тесна врска со овие закони против религијата е и законот кој брачната врска - најсветиот завет меѓу две човечки суштества, чијашто постојаност е неопходно потребна да се сочува општеството - ја сведува на степен на обичен привремен граѓански договор, кој можат две лица по волја да го склучат и да го раскинат... Кога демоните би си поставиле себеси цел да уништат сè што е чесно, убаво и трајно во семејниот живот и да воспостават зло што ќе преминува од поколение на поколение, не би можеле да пронајдат подобар план отколку да му ја одземат честата на бракот... Софија Арнолд, глумица, прочуена по својата духовитост, слободниот брак го нарекла „сакрамент на блудот“ (Scott, vol. 1, ch. 17).

271

„Каде што беше распнат нивниот Господ“ (Откровение 11,8). Оваа подробност на пророштвото исто така се исполнила во Франција. Ниту во една земја не се открил на поочигледен начин дух на непријателство против Христа. Никаде вистината не наишла на поогорчено противење отколку овде. Со прогонствата што ги подигала против сведоците на евангелието, Франција го распнала Христа во личноста на неговите ученици.

Со векови се пролевала крв на светите. Додека валденжаните на горите на Пиемонт го давале својот живот „за речта Божја и за сведоштвото на Исуса Христа“, француските албигензи поднесувале исти жртви од исти причини. Во деновите на реформацијата нејзините следбеници се погубувани со страшни мачења. Кралот и благородниците, жените од висок род и нежни девојки, гордоста и витезите на нацијата, се насладувале со претсмртните страдања на Христовите ученици. Храбрите хугеноти ја пролевале својата крв на многу бојни полиња, борејќи се за она што му е најмило на човечкото срце: за слобода на совеста. Протестантите се ставени надвор од законот, нивните глави се уценувани и биле прогонувани како диви ѕверови.

„Црква на пустината“ се нарекувале мал број потомци на старите христијани кои постоеле во Франција во осумнаесеттиот век и се криеле по планините на југ за да ја сочуваат верата на своите татковци. Кога се осмелувале да се состануваат по планините или на осамени пусти места ноќе, ги прогонувале војниците на Луј XIV и ги одведувале на доживотна робија на галии. Најдобрите, најблагородните и најобразованите Французи често биле оковани заедно со разбојници и убијци, поднесувајќи најстрашни маки (види: Wylie, b. 22, ch. 6). Други, со кои се постапувало малку

272 почовечно, ладнокрвно биле стрелани кога, невооружени и немоќни, паѓале на колена да се молат. Стотици стари мажи, незаштитени жени и невини деца, се убивани на местото каде што се собирале. Оној што би поминувал низ падините на планините или низ шумите, каде што обично се собирале, не било ништо необично да „наиде на секои четири чекори на лешеве во тревата или на мртви тела обесени на дрвјата“. Нивната земја, опустена со меч, со секира и со ломачи, „била претворена во голема, мрачна пустина“. „Овие стравотии не се случувале во некое темно минато, туку во времето на сјајното владеење на Луј XIV. Тоа бил век кога знаењето напредувало, литературата цутела и кога теолозите на дворот и на престолнината биле образовани и речити и кои радо се прикажувале како кротки и великодушни“ (Исто, b. 22, ch. 7).

Но најкрвното недело на црната листа на злосторствата, најстрашното пеколно дело што го забележала историјата, бил Вартоломејскиот колеж. Светот уште се згрозува и со ужас си спомнува за оној подол и свиреп колеж. По наговор на свештениците и црковните прелати, францускиот крал го одобрил злосторството. Своето на една црква на полноќ дало морничав знак за колежот. Илјадници протестанти, кои мирно спиеле во своите домови, сигурни во чесниот збор на кралот, биле извлечени од своите домови и ладнокрвно убиени.

Како Христос што бил невидлив водач на својот народ кога го изведувал од египетското ропство, така и сатаната бил незабележан водач на своите приврзаници во овој страшен колеж. Во Париз колежот траел седум дена, а првите три дена со неискажлив бес. Не се ограничил само на престолнината; по заповед на кралот се раширил низ сите провинции и градови каде што живееле протестантите. Не се гледало на староста ниту на полот. Не биле поштедени ниту невините деца ниту седите старци. Благородници и селани, младо и старо, мајки и деца - заедно биле убивани. Колежот продолжил во цела Франција и траел полни два месеца. Загинале околу седумдесет илјади луѓе - цутот на нацијата.

273 „Кога веста за тоа злосторство стигнала во Рим, свештенството триумфирало од радост. Кардиналот лоренски го наградил весникот со илјада круни. Од тврдината Св. Ангела грмнал топ со радосен поздрав. Од сите своници се огласиле своната, факлите на славјето ноќта ја претвориле во ден, а Гргур XIII, придружуван од кардиналите и од други црковни великодостојници, повел сјајна процесија во црквата Свети Луј, каде што лоренскиот кардинал го отпеал *Te deum Landamus...* Искована е спомен-медалја како спомен на колежот, а во Ватикан и денеска можат да се видат три Васариеви фрески на кои се гледа нападот на адмиралот Колини, кралот

како во дворскиот совет го приготвува колежот и самиот колеж. Гргур XIII му пратил на Карло IX златен трендафил, а четири месеци по колежот... тој слушал проповед на еден француски свештеник кој зборувал за оној свет и радосен ден кога светиот отец ја примил веста за колежот и отишол во свечена поворка да му заблагодари на Бога и на свети Луј“ (Henry White, *The Massacre of St. Bartholomew*, ch. 14, par. 34).

Истиот сатански дух, кој го предизвикал колежот за време на Вартоломејската ноќ, бил водач и во страшните сцени на револуцијата. Исус Христос е прикажуван како измамник, и општ извик на француските безбожници бил: „Да го столчиме никаквецот“, односно Христа! Богохулството и развратот оделе рака под рака, а најподлите луѓе, чудовишта на свирепоста и порокот, сега биле најмногу извишувани. Во сè на сатаната му е укажувана најголема чест, додека Христос, олицетворението на вистината, на чистотата и несебичната љубов, бил распнуван.

„Тогаш сверот што излегува од бездна ќе им објави војна, ќе ги победи и ќе ги убие.“ Безбожната сила што владеела во Франција за време на револуцијата и за време на теророт, повела таква војна против Бога и против неговата света Реч, каква што светот никогаш не видел. Народното собрание ги забранило богослуженијата. Библиите биле собирани и јавно спалувани со сè какви подбиви. Божјиот закон бил погазен. Библиските уредби биле укинати. Седмичниот ден за одмор бил отстранет, а на место него бил одреден секој десетти ден како ден за радост, за забава и оргијање. Крштавањето и причестувањето биле забранети. Со натписи, ставени на видни места на гробиштата, било објавено дека смртта е вечен сон.

Стравот Господен не се сметал веќе за почеток на мудроста, туку за почеток на глупоста. Забрането е секое богослужение, освен богослужението на слободата и татковината. Парискиот бискуп бил повикан да игра главна улога во најбесрамната и најсоблазнивата комедија што кога и да е се одиграла пред едно народно претставништво... Дошол во свештеничка облека да изјави пред Конвентот дека религијата, што ја проповедал толку години, во секој поглед била само свештеничка измислица што нема никаков темел во историјата ниту во светата вистина. Свечено и решително го побил постоењето на Бога, на кого му бил посветен да му служи, и изјавил дека во иднина ќе им служи само на слободата, на еднаквоста, на доблеста и моралноста. Потоа ги ставил на масата своите бискупски белези и од претседателот на Конвентот примил братски бакнеж. Некои отпаднати свештеници го следеле примерот на тој прелат“ (Scott, vol. 1, ch. 17).

„Притоа жителите на земјата ќе се радуваат и ќе се веселат поради нивната смрт и ќе си праќаат дарови еден на друг, зашто тие двајца пророци ги измачуваа жителите на земјата.“ Неверната Франција го замолкнала гласот на укорот на двајцата Божји сведоци. Речта на вистината лежела мртва на нејзините улици, а оние што ги мразеле ограничувањата и барањата на Божиот закон сега се радувале. Луѓето јавно го презирале небесниот Цар. Како и некогаш грешниците, тие велеле: „Како може Бог да дознае? Може ли воопшто Севишниот да знае?“ (Псалм 73,11).

Со неверојатна богохулна дрскост, еден од свештениците на новиот ред рекол: „Боже, ако постоиш, одмазди го своето навредено име. Јас те отфрлам; јас те презирам, а ти молчиш. Ти не се осмелуваш да го пуштиш гласот на својот гром. По сето ова, кој уште ќе верува во твоето постоење?“ (Lacretelle, *History*, vol. 11, p. 309; in Sir Archibald Alison, *History of Europe*, vol. 1, ch. 10). Тоа било одглас на зборовите на фараонот: „Кој е Господ за да го послушам неговиот глас? Јас не го знам Господа!“

„Рече безумникот во срцето: 'Нема Бог'“ (Псалм 14,1). Бог кажува за оние што ја изопачуваат неговата вистина: „Нивното безумие ќе се открие пред сите“ (2. Тимотеј 3,9). Откако одбила да му служи на живиот Бог, кој е висок и возвишен“, и „кој живее во вечноста“, Франција паднала во понижувачко идолопоклонство, обожавајќи ја божицата на разумот во лицето на една развратна жена - и тоа во собрание на народните претставници и на нејзините највисоки граѓански и законодавни власти. Еден историчар вели: „Една од безбожните церемонии на ова безумно време е ненадмината по својата глупост. Вратата на Конвентот се отворила пред група музичари придружувани од членовите на општинскиот совет во свечена поворка, пеејќи химна во чест на слободата и придружувајќи го предметот на своето идно обожавање - една жена, завиткана во свила, којашто ја викале 'божица на разумот'. Штом стигнале во салата, веднаш свечено ѝ ја иставиле свилата и ја поставиле од десната страна на претседателот, и во тој миг во неа сите препознале една оперска балетска танчерка... На ова лице, како најпогоден претставник на разумот, на оној разум што сите го почитувале, народното собрание на Франција му оддало јавна почест.“

Оваа безбожна и смешна маскарада станала навика; посветувањето на божицата на разумот се повторувало и се имитирало низ целата земја, особено во оние места каде што жителите сакале да докажат дека ѝ дораснале на револуцијата“ (Scott, vol. 1, ch. 17).

Говорникот кој го најавил обожавањето на разумот, рекол: „Членови на законодавното собрание! Фанатизмот му го отстапи

„Божницата на разумот, откако ја прејрнал претседателот, седнала во прекрасна кола и сред голем метеж била одведена во катедралата Нотр-Дам, тука да заземе место на божество. Таму ја поставиле на главниот олтар и сите присутни ѝ се поклониле.“

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

местото на разумот. Неговите матни очи не можеа да го поднесат сјајот на светлината. Денеска огромна маса свет се собра под овие готски сводови кои првпат ја одгласуваат вистината. Овде 276 Франција го изврши единственото вистинско богослужение - славење на слободата, обожавање на разумот. Овде положивме завет за напредок на оружјето на Републиката. Овде ги отфрливме мртвите идоли и го прифативме разумот, го прифативме овој жив лик, ремек-дело на природата“ (M. A. Thiers, *History of the French Revolution*, vol. 2, pp. 370, 371).

Кога божицата е одведена во Конвентот, претседателот ја зел за рака и, обраќајќи му се на собирот, рекол: „Смртници, престанете да се тресете пред немоќните громови на Бога кого го создал вашиот страв. Од сега немојте да признавате ниту едно друго божество, освен божеството на разумот. Јас ви го претставувам неговиот најблагороден и најчист лик; ако веќе морате да имате идоли, жртви принесувајте само пред вакви каков што е овој... Паѓајте пред сјајниот Сенат на слободата! Поклонете му се на разумот!“

„Откако претседателот ја прегрнал, божицата седнала во прекрасна кола и, придружувана од радосни извици на големо мноштво, била однесена во катедралата Нотр-Дам, таму да заземе место на божество. Таму била подигната на висок олтар и од сите присутни примила изрази на обожавање“ (Alison, vol. 1, ch. 10).

Набргу потоа настапило јавно спалување на Библијата. Во една таква пригода членовите на здружението на народниот музеј влегле во собранието со извик: „Да живее разумот!“ На врвот на еден стап носеле остатоци од книги што сè уште чаделе, меѓу кои молитвеници, бревијари и дуги ракописи на Стариот и Новиот завети, кои, како што се изразил претседателот, „во големиот оган испаштале за своите глупости на кои го поттикнувале човечкиот род“ (Journal of Paris, 1793, No. 318. Quoted in Buchez-Roux, *Collection of Parliamentary History*, vol. 30, pp. 200, 201).

Папството почнало дело што сега безбоштвото го довршило. Папската политика создала такви општествени, политички и религиозни околности што Франција ја довеле до работ на пропаста. Писателите, зборувајќи за ужасите на револуцијата, истакнуваат дека овие испади мора да им се стават на товар на круната и црквата (види: Додаток). Поточно, мора да ѝ се припишат 277 на црквата која кралевите ги распалила против реформацијата, прикажувајќи ја како непријател на круната и како причина за нередите, која е опасна за мирот и за единството на народот. На овој начин Рим распирил најодвратна свирепост и најлошо насилство што кога и да е произлегло од некој престол.

Духот на слободата одел наспоредно со Библијата. Насекаде каде што е примено евангелието, на луѓето им се отворале очите. Почнале да се ослободуваат од оковите на незнаењето, од пороците и од празноверието; почнале да мислат и да работат како луѓе. Кралевите тоа го виделе и почнале да се тресат за својата неограничена власт.

Рим не пропуштил да ги поттикнува нивните себични страувања. Во 1525 година папата му рекол на францускиот регент: „Оваа манија (протестантизмот) нема да ја расипе и да ја уништи само религијата, туку и сите поглаварства, племството, законите, редот и сталежите“ (G. de Felice, *History of the Protestants of France*, b. 1, ch. 2, par. 8).

Неколку години подоцна папскиот нунциј го предупредил кралот: „Ваше величество, немојте да се лажете. Протестантизмот ќе го обори сиот граѓански и верски поредок... Престолот е во исто толкава опасност колку и олтарот. Воведувањето на новата религија неминовно ќе создаде нов поредок“ (D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 2, ch. 36).

И теолозите поттикнувале предрасуди кај народот, тврдејќи дека протестантската наука „луѓето ги наведува на новотии и глупости; кралевите ги лишува од пожртвуваната љубов на неговите приврзаници и ја опустува црквата и државата.“ Така Рим успеал да ја подигне Франција против реформацијата. „Мечот на прогонство најпрво бил извлечен во Франција за да се сочува престолот, законите и благородништвото“ (Wylie, b. 13, ch. 4).

Владетелите не ги предвиделе последиците на оваа кобна политика. Науката на Светото писмо би ги всадила во срцата на луѓето начелата на правдата, умереноста, вистината, еднаквоста и добрината - што се темелен камен на народниот напредок. „Праведноста народот го издигнува.“ „Праведниот владетел се гнаси од неправди, зашто власта треба врз правда да се темели.“ „Мирот ќе биде дело на правдата, а плод на праведноста - трајно спокојство и надевање“ (Мудри изреки 14,34; 16,12; Исаија 32,17). Оној што му се покорува на Божјиот закон исто така ќе ги почитува законите на својата земја. Оној што се бои од Бога, ќе го почитува и владетелот при спроведувањето на неговата праведна и законита власт. Но несреќната Франција ја забранила Библијата и почнала да ги прогонува нејзините ученици. Со векови искрени и чесни луѓе, луѓе посветени и совесни, луѓе од начела, кои имале храброст да го исповедаат своето убедување и да трпат поради верата - работеле како робови на галии, умирале на ломачи или гниеле во мрачни ќелии. Илјадници нашле спасение во бегство;

таквата состојба траела уште двесте и педесет години од почетокот на реформацијата.

„Можеби немало ниту една генерација во Франција во текот на тој долг временски отсек која не би била сведок за тоа како учениците на евангелието бегаат пред бесот на своите прогонувачи. Тие со себе го понеле своето знаење, својата вештина, својата трудољубивост и смисла за ред, во што редовно се истакнувале, и со тоа ги збогатувале земјите што им укажале гостопримство, а сето тоа одело на штета на Франција. Кога сите тие што биле протерани би останале во Франција; кога со своите способности во своите занаети би ја збогатувале својата земја; кога за овие три века нивната вештина во работата би била искористена во разни дејности во татковината; кога нивниот творечки дух и истражувачки ум би ја збогатиле нејзината литература и наука; кога нивната мудрост би управувала со собранијата и нивната храброст би ги раководела битките; кога нивната праведност би создавала закони и кога религијата на Светото писмо би го засилувала умот и би управувала со совеста на нејзиниот народ - колкава би била славата на Франција! Таа денеска би била голема, напредна и среќна земја - пример на другите народи!

279 „Но лицемерниот и слеп фанатизам го истерал од земјата секој учител на доблестите, секој борец за ред, секој честит заштитник на престолот; тој им зборувал на луѓето кои сакале и можеле својата земја да ја сторат голема и славна: бирајте што сакате - ломача или изгнанство! Конечно пропаста на земјата била целосна; не останала повеќе ниту една совест да се осуди на смрт; немало повеќе религија што би требало да се спали на ломача, ниту родољуб што би требало да се протера од земјата“ (Wylie, b. 13, ch. 20). Со ова била предизвикана револуцијата со сите нејзини стравотии.

По бегството на хугенотите настанало сеопшто назадување во Франција. Индустриските градови, кои цутеле, почнале да пропаѓаат; плодните области опустеле; по периодот на необичен напредок, настапила умна отапеност и морално опаѓање. Париз станал огромно сиропиталиште и се смета дека пред избувнувањето на револуцијата двесте илјади сиромаси барале милостина од раката на кралот. Само језуитскиот ред цутел среде пропаднатата нација и владеел со страшна тиранија над црквите и над училиштата, над затворите и галиите.

Евангелието на Франција би ѝ донело решение за оние политички и социјални проблеми што ги осуетила горделивоста на клерот, на кралот и на законодавците и кои најпосле народот го турнале во анархија и пропаст. За несреќа, под власта на Рим лу-

ѓето ја загубиле благословената наука на Спасителот која учела на самопрегор и на несебична љубов. Го напуштиле животот на самооткажување за добро на другите. Богатите не чувствувале никаква грижа на совеста поради угнетувањето на сиромасите, а сиромасите биле беспомошни во своето ропство и понижување. Себичноста на богатите и силните станувала сè погруба и посвирепа. Со векови растурливото и расипано благородништво ги угнетувало селаните; богатиот го ограбувал сиромавиот, а сиромавиот го мразел богатиот.

Во многу провинции имотите биле сопственост на благородништвото; работничката класа била само наемник: таа била изложена на милост и немилост на своите господари и морала да ги прифати нивните претерани барања. Товарот за издржување на црквата и државата паѓал врз грбот на средната и пониската класа, кои биле оптоварени со тешки даноци од страна на граѓанската и духовната власт. Самоволието на благородниците се сметало за врховен закон: земјоделците и селаните можеле да умираат од глад, а нивните угнетувачи и да не се осврнат на тоа. Народот бил присилен да внимава исклучиво на интересите на своите господари. Животот на земјоделците бил живот на постојан напор и беда; нивните жалби, кога би се осмелиле да ги изнесат, биле отфрлани со навредлив презир. Судот секогаш стоел на страна на благородниците, а против селаните. Во таков систем на општа расипаност судиите можеле јавно да се поткупуваат, а самоволието на благородништвото се сметало за закон. Одвај половината од данокот изнуден од народот стигнувал во државните и црковните благајни; сето друго се растурало во развратни забави. Луѓето, кои на овој начин ги ограбувале своите сонародници, биле ослободени од сите даноци и според законот или обичаите имале право на секоја државна служба. Имало сто и педесет илјади припадници на привилегираниот сталеж, и за да се задоволи нивната растурливост, милиони нивни ближни биле осудени на беден и понижувачки живот (види: Додаток).

Дворот живеел раскошно и растурливо. Меѓу народот и владетелите владеела недоверба. На сите мерки што ги преземале властите се гледало со недоверба. Повеќе од половина век пред револуцијата на престолот седел Луј XV, кој дури во тие тешки времиња се одликувал со мрзливост, со лекомисленост и со морална расипаност.

Покрај толку расипаното и свирепо благородништво и осиромашениот и неук нижи сталеж, покрај нередот во државните финансии и огорчениот народ, не било потребно пророчко око за да се предвиди страшната катастрофа што се приближувала.

281 На опомените што му ги упатувале неговите советници, кралот обично одговарал: „Обидете се да се одржи сè вака додека живеам јас; а по мојата смрт - нека биде како што мора да биде.“ Попусто се укажувало на потребата од реформа. Кралот го видел злото, но немал ниту храброст ниту сили да го спречи. Судбината што ја чекала Франција, најдобро е прикажана во неговиот рамнодушен и себичен одговор: „По мене - потоп!“

Користејќи ја зависта на кралевите и на владеечкиот сталеж, Рим влијаел врз нив да го држи народот во ропство, знаејќи добро дека на тој начин државата ќе ослаби и дека така ќе може да им ја наметне својата власт и на владетелите и на народот. Водејќи далекусежна политика, научил дека, ако сака луѓето да ги направи робови, мора да ги окуве во синцири нивните души и дека најсигурен начин да го осуети нивното ослободување од ропството е да ги направи неспособни да живеат во слобода. Моралното понижување, како последица на таа политика, било илјадапати поужасно отколку физичките страдања. Без Библијата, воспитуван во дух на фанатизам и себичност, народот сè подлабоко тонел во незнаење, во празноверие и пороци, и станал сосем неспособен да владее со себеси.

Сепак, резултатот на сето тоа бил сосем поинаков од она што го очекувал Рим. Наместо да ги задржи масите со своите догми во слепа покорност, од нив направил неверници и револуционери. Овие го презреле католицизмот како папска измислица, а свештенството го сметале одговорно за своето угнетување. Единствен бог што тие го познавале бил богот Рим. Римската наука била нивна единствена религија. Лакомството и свирепоста на Рим ги сметале за природен плод на Библијата и затоа не сакале ништо да знаат за неа.

282 Рим лажно го претставил карактерот на Бога и ги изопачил неговите барања; затоа луѓето сега ја отфрлиле и Библијата и нејзиниот Автор. Во име на Светото песмо Рим барал слепа вера во своите догми. Како реакција на тоа, Волтер и неговите истоименници потполно ја отфрлиле Божјата реч и насекаде ширеле отров на неверство. Рим го газел народот со железни нозе, а сега масите, понижени и тероризирани, како одговор на насилството, отфрлиле секое ограничување. Гневен што толку долго ѝ се клањал на една блескотна измама, народот ги отфрлил заедно и вистината и заблудата. Сметајќи ја необузданоста за слобода, робовите на пороците ја славеле својата божемна слобода.

Во почетокот на револуцијата, со кралско одобрение народот во Народното собрание добил претставништво кое бројно го надминувало свештенството и благородништвото. Така власта

преминала во рацете на народот, но тој не знаел да ја употреби мудро и умерено. Сакајќи што побргу да ги исправи неправдите што ги претрпел, веднаш решил да го измени општественото уредување. Навредениот народ, чиешто мисли биле полни со горчина и со спомени од старите неправди, решил да го урне неподносливиот поредок и да им се одмазди на оние што ги сметал како причина за своите страдања. Угнетуваните ја користеле поуката што ја научиле од тираните: станале угнетувачи над оние што ги угнетувале до тогаш нив.

Несреќната Франција во крв ја жнеела жетвата на посеаното семе. Страшни биле последиците на нејзиното робување на Рим. Онаму каде што Франција, под влијание на папството, во почетокот на реформацјата ја подигнала првата ломача, подоцна револуцијата ја подигнала првата гилотина. На истото место, каде што во шеснаесеттиот век се спалувани првите маченици на протестантската вера, во осумнаесеттиот век погубени се под гилотина првите жртви на народната одмазда. Отфрлајќи го евангелието што би ѝ донело исцелување, Франција ширум им ја отворила вратата на неверството и пропаста. Кога биле отфрлени ограничувањата на Божјиот закон, се покажало дека човечките закони се недоволни да ги задржат моќните бранови на човчките страсти. Меѓу народот завладеал дух на бунт и анархија. Војната против Библијата обележала еден период кој во историјата е познат како „власт на терор“. Мирот и среќата се протерани од огништата и од срцата на луѓето. Никој не бил сигурен. Оној кој денеска триумфирал, утре веќе бил осомничен и осуден. Неограничено завладеале насилство и расипаност.

„Кралот, свештенството и благородништвото биле присилени да ги поднесат свирепостите на разјарениот и гневен народ. Неговата жед за одмазда уште повеќе пораснала со убиството на кралот и оние што заповедале кралот да се убие, набргу пошле по него под гилотина. Решено е да се погубат сите што биле осомничени како непријатели на револуцијата. Затворите биле преполни; едно време во нив имало над двесте илјади затвореници. Во градовите на кралството се случувале страшни сцени. Една револуционерна партија се дигала против друга, и Франција се претворила во големо попршште на судири меѓу народните маси со кои завладеал бесот на нивните страсти. Во Париз избувнувале чести востанија, а граѓаните биле поделени во различни партии кои, како што се чинело, одеа до меѓусебно истребување. А злото да биде уште поголемо, Франција се вплеткала во долга и тешка војна со големите сили на Европа. Земјата била речиси уништена. Војската се бунела против неисплатените плати.

Парижаните умираше од глад, провинциите ги пустеле разбојници, а цивилизацијата речиси згаснала во анархија и разврат.“

Народот мошне добро ги научил лекциите на свирепоста и измачувањата на кои Рим толку трудољубиво го учел. Најпосле дошол денот за одмазда. Сега не биле веќе фрлани во затвори или водени на губилишта учениците на Исуса Христа. Тие одамна изгинале, или биле протерани од татковината. Свирепиот Рим сега ја почувствувал смртоносната сила на оние што ги воспитувал да уживаат во крвопролевањето. „Примерот на гонење што го давал клерот на Франција во текот на толку векови, сега се свртел со сета тежина против него. На гилотините се пролевала крв на свештениците. Галиите и затворите, некогаш полни со хугеноти, сега биле полни со нивните прогонувачи. Оковани за своите седишта и напорно веслајќи, римските свештеници ги преживувале сите маки што толку радо им ги задавале на кротките `еретици““ (види: Додаток).

284 „Потоа настапиле денови кога биле применувани најсвирепите закони од страна на најнечовечните судови - кога човекот не можел да го поздрават својот сосед или да се помоли, а со тоа да не се изложи на опасност дека сторил смртен престап; кога на секое коше на улиците се притајувале шпиони; кога секое утро гилотината била мошне зафатена; кога затворите биле полни како просториите на бродот натоварен со робови; кога низ каналите на Сена течела пенлива човечка крв... Додека секој ден низ улиците на Париз поминувала кола натоварена со жртви кон губилиштето, проконзулите што ги пратил Конвентот во департаментите вршеле насилства што ги надминувале дури и оние во престолнината. Ножот на смртоносната машина се дигал и паѓал премногу бавно, не можејќи да фати чекор со делото на погубување. Долги редови затвореници се убивани со плотуни. Потопувани се бродови преполни со несреќните жртви. Лион се претворил во пустина. Во Арас затворениците биле лишени и од свирепата милост на брза смрт. По должината на реката Лоара, од Самир до морето, големи јата врани и јастреби славеле гозба над голи лешеве, испреплетени во положби кои влевале одвратност. Никаква милост не се укажувала ниту кон полот ниту кон годините. Бројот на седумнаесетгодишните момчиња и девојки, што ги погубила оваа опачна власт, се качувал на стотици. Јакобинците фрлале на копја малечки деца што ги оттргнале од мајчините гради““ (види: Додаток). Во краток период од десет години убиено е големо мноштво човечки суштества.

Сето тоа се одигрувало според желбата на сатаната; тој со векови се стремел да го постигне тоа. Неговата тактика, од по-

четок до крај, се засновува на измама, а негова непроменлива намера е човечкото семејство да го струполи во најголема беда, да го осрамоти и да го оскверни Божјето дело, да ги осуети неговите намери на милоста и љубовта и на тој начин да предизвика жалост на небото. Потоа, со помош на своите подли измами, го заслепува умот на луѓето и ги доведува дотаму злото, што е негово дело, да му го припишуваат на Бога, како сите несреќи да ги планира Творецот. Тој долго ги понижува и ги малтретира жртвите со својата свирепа моќ, и кога тие ќе извојуваат слобода, тој ги поттикнува да вршат испади и сверства. Тогаш тираните и угнетувачите таа слика на незауздана распуштеност ја користат како божемен пример за да укажат на тоа какви последици донесува слободата.

285

Ако измамата биде откриена во еден вид, тогаш сатаната ја облекува во друга облека, и мнозинството луѓе ја прифаќаат исто толку алчно како и порано. Кога народот сфатил дека римското учење е измама, и кога сатаната не можел повеќе со тоа средство да ги наведе луѓето да го кршат Божјиот закон, тогаш ги поттикнувал секоја вера да ја сметаат за измама, а Библијата за бајка. Народот го отфрлил божествениот закон и се предал на незауздано беззаконие.

Кобна грешка, која на Франција ѝ донела толку несреќи, била непочитувањето на големата вистина дека вистинската слобода се наоѓа во почитувањето на Божјиот закон. „О да беше ги слушал моите заповеди! Твојот мир ќе беше као река, и твојата правда како морски бранови.“ „А за грешните нема мир, вели Господ.“ „А кој мене ме слуша, ќе живее под закрила, спокоен и без да се плаши од злото“ (Исаија 48,18.22; Мудри изреки 1,33).

Безбожниците, неверниците и отпадниците од верата се противеле на Божјиот закон и го отфрлале, но последиците на нивното влијание докажале дека напредокот на човештвото зависи од послушноста кон Божјите уредби. Оние што не сакаат да ја нучат оваа вистина од Божјата книга, повикани се да ја научат од историјата на народите.

Кога сатаната се служел со Римската црква да ги одврати луѓето од патот на послушноста, неговата рака била толку вешто скриена и неговата работа така маскирана, што изопачувањето и бедата што ги предизвикал тој не се сметани за плод на престапот. Но со дејствувањето на Светиот Дух неговата моќ била ограничена во толкава мера, што неговите намери не можеле да узреат и да донесат свој целосен плод. Народот не ги поврзал последиците со причината и не можел лесно да открие што го довело во таква жална состојба. Во текот на револуцијата Народното собрание

286

отворено го отфрлило Божјиот закон, а за време на теророт што настапил потоа, секој можел да ја види вистинската врска меѓу причината и последиците.

Кога Франција јавно се откажала од Бога и ја отфрлила Библијата, безбожниците и духовите на темнината се радувале што најпосле ја постигнале толку саканата цел - да ја видат земјата ослободена од ограничувањата на Божјиот закон. „Бидејќи нема веднаш осуда за лошите дела, човечкото срце се стреми кон беззаконие“ (Проповедник 8,11). Но престапувањето на еден праведен и свет закон нужно повлекува по себе страдање и пропаст.

Иако казната не доаѓа веднаш по престапот, сепак е сигурно дека таа не изостанува. Вековите на отпадот и злосторствата собирале гнев за денот на одмаздата, и кога се наполнила мерката на нивното беззаконие, презирачите на Бога доцна сфатиле колку е страшно кога ќе се потроши Божјето трпение. Божјиот Дух, кој ја зауздува свирепата сатанска сила, во голема мера се повлекол, и оној што ужива во страдањата на луѓето можел да работи по своја волја. Оние што избрале патека на бунт, набргу ги жнееле нејзините плодови, додека земјата се наполнила со злосторства премногу страшни за перото да може да ги опише. Од опустените покраини и разурнати градови се слушнал страшен крик - крик на очај. Франција се затетеравила како да ја потресол силен земјотрес. Верата, законот, општествениот поредок, семејството, црквата и државата - сето тоа е урнато со безбожната рака што се подигнала против Божјиот закон. Вистинити се зборовите на мудриот проповедник: „Нечестивиот ќе падне поради својата нечесност.“ „Но дури и ако грешникот кој извршил стотици злодела поживее долго, јас знам дека сепак им е подобро на богобојазливите луѓе - на оние кои го почитуваат Бога. А злосторниците нема да минат добро“ (Мудри изреки 11,5; Проповедник 8,12.13). „Зашто, мудроста ја мразевте, верата во Господа ја отфрливте... Затоа, ќе си ги берете плодовите на своите постапки, ќе се давите во своите совети“ (Мудри изреки 1,29-31).

287 Иако богохулната сила, „која излегува од бездна“, ги погубила Божјите верни сведоци, сепак, тие нема долго да останат замолкнати. „И по три и пол дена, во нив влезе животворен дух од Бога, па застапа на своите нозе, а голем страв ги обзеде оние што ги гледаа“ (Откровение 11,11). Во 1793 година француското Народно собрание изгласало укинување на христијанската вера и забрана на Светото писмо. Три и пол години подоцна истото Собрание ја укинало својата поранешна одлука и пак ѝ дало слобода на Библијата. Светот бил вшашен од поплавата на злото што се појавило како последица на отфрлањето на Божјата реч

и луѓето ја увиделе потребата од вера во Бога и во неговата Реч како темел на добродетелите и моралот. Господ кажал: „Кого ти го прекоруваше и навредуваше? Против кого го подигна гласот и ги крена толку високо своите очи? Против Светецот Израелов“ (Исаија 37,23). „Затоа, еве, јас ќе ги научам сега, ќе им ја покажам својата рака и својата сила, па ќе познаат дека името мое е Господ“ (Еремија 16,21).

За двајцата сведоци пророкот понатаму кажува: „И се чу силен глас од небото, кој им велеше: ’Дојдете ваму горе!’ И отидоа горе на небо, во облак, а нивните непријатели ги гледаа“ (Откровение 11,12).

Откако Франција им објавила војна на двајцата сведоци, тие се почитувани повеќе од кога и да е порано. Во 1804 година основано е Британското библиско здружение. На европскиот континент се основани слични здруженија со многубројни филијали (види: Додаток). Во 1816 година основано е Американско библиско здружение. Кога било основано Британското библиско здружение, тогаш Библијата е печатена на педесет јазици. До денеска таа е преведена на повеќе стотици јазици и дијалекти.

Во текот на педесетте години, што ѝ претходеа на 1792 година, малку внимание ѝ се обрнувало на странската мисија. Не било основано ниедно ново здружение и малку цркви воделе сметка за проповедање на евангелието меѓу незнабошците. Но кон крајот на осумнаесеттиот век настапила голема промена. Луѓето не се задоволувале веќе со резултатите на рационализмот и почувствувале потреба од божествено откровение и од вера што произлегува од лично искуство. Од тоа време мисијата во странските земји тргнала напред како никогаш порано (види: Додаток).

Усовршувањето на графичката вештина многу придонело за ширење на Библијата. Зголемени се можностите за сообраќај меѓу различни земји, отстранети се старите пречки, предрасудите или претераниот национализам, сломот на светската власт на папата - што го отворило патот за ширење на Библијата во светот. Многу години на ред Библијата слободно се продава на улиците на Рим, а сега веќе е однесена во сите населени делови на земјината топка.

Неверниот Волтер, фалејќи се, еднаш рекол: „Уморен сум постојано да слушам дека христијанската религија ја основале дванаесет луѓе. Јас ќе докажам дека е доволно еден човек да ја урне.“ Поминал еден и пол век од неговата смрт. Милиони му се придружиле во војната против Библијата, но не ја уништиле. Таму каде што во времето на Волтера имало сто примероци на Светото писмо, денеска има десет илјади, па и сто илјади. Еден реформатор кажал: „Библијата е наковална на која се истрошиле

многу чекани.“ Господ кажува: „Ниедно оружје, направено против тебе, нема да има успех; и секој јазик кој би се подигнал против тебе на суд, ти ќе го обвиниш“ (Исаија 54,17).

„Речта на нашиот Бог останува вечно.“ „Верни се сите негови заповеди, цврсто стојат од век до века, засновани на вистината и правдата“ (Исаија 40,8; Псалм 111,7,8). Сè што е изградено на човечки авторитет, ќе се урне; но што е втемелено на карпата, на непроменливата Божја реч, ќе остане вечно.

ПОБОЖНИ ПАТНИЦИ

Англиските реформатори, иако се откажале од науката на Рим, сепак, задржале многу нејзини облици. Англиканската црква ги отфрлила авторитетот и религијата на Рим, но во своето богослужение сочувала многу негови облици и церемонии. Се тврдело дека тие прашања не се прашања на совеста, зашто не се пропишани со Светото писмо, па според тоа, не се суштествени; и бидејќи не се забранети, се сметало дека не се ниту штетни. Се нагласувало дека тие церемонии се сочувани за да се намали понорот што ги дели реформираните цркви од Рим како и со тоа да се олесни прифаќањето на протестантската вера од страна на приврзаниците на Рим. 289

За конзервативците и за оние што биле за попуштање, овие докази изгледале логични. Но постоеле и други, наречени пуританци, кои не мислеле така. Фактот што овие обичаи „имале за цел да го премостат понорот меѓу Рим и реформацијата“ (Martyn, volume 5, page 22), за нив била доволна причина да не ги прифатат. Во нив гледале знак на ропството од кое се ослободиле и во кое во никој случај не сакале да се вратат. Тврделе дека Бог во својата Реч ги одредил правилата што се неопходни за богослужението, и дека луѓето не можат по своја волја нешто да додаваат или да одземаат. Почетокот на големиот отпад се состоел токму во тоа што се настојувало Божјиот авторитет да се замени со авторитетот на црквата. Рим почнал да го наредува она што Бог не го забранил, а најпосле го забранувал она што Бог изрично го наредувал. 290

Мнозина сериозно сакале да се вратат на чистотата и едноставноста на првата христијанска црква. Тие во многу обичаи на Англиканската црква виделе остатоци од идолопоклонството и не можеле со чиста совест да присуствуваат на нејзиното богослужение. Црквата пак, од своја страна, поддржувана од државниот авторитет, не дазволувала никакво отстапување од нејзините форми. Законот барал посетување на богослуженијата, а недозволените верски состаноци биле забранети под закана на казна затвор, прогонство и смрт.

Во почетокот на седумнаесеттиот век, кралот, кој штотуку седнал на англискиот престол, изјавил дека ќе ги присили пуританците да „се покорат или ќе бидат протерани од земјата, а можеби ќе ги стигне и поголемо зло“ (George Bancroft, *History of the United States of America*, pt. 1, ch. 12, par. 6). Гонети, протерани, затворани, не гледајќи дека нешто подобро ги чека во иднина, мнозина се увериле дека „Англија не е повеќе место за живеење за оние што сакаат да му служат на Бога според својата совест“ (J. G. Palfrey, *History of New England*, ch. 3, par. 43). Некои решиле да побараат прибежиште во Холандија. Тие доживеале големи тешкотии и материјални загуби, биле предавани во рацете на непријателите и затворани, но нивната цврста истрајност била крунисана со успех, и тие најпосле нашле засолниште на бреговите на пријателската холандска република.

При своето бегство ги оставиле своите куќи, своите имоти и сите средства за живот. Како странци во туѓа земја, среде народ со друг јазик и други обичаи, биле присилени да бараат нови занимања за да го заработат својот леб. Луѓе со зрела возраст, кои својот живот го поминале во обработување на земја, биле присилени да учат некој занает. Но тие новата положба ја примиле без мрморење, не губејќи го времето како денгубници или незадоволници. Иако често поднесувале сиромаштво, сепак, му благодареле на Бога за благословите што уште им ги давал и се радувале во својата духовна заедница со Бога. „Знаеле дека се патници и не се вознемирувале поради тоа, туку очите ги издигнувале кон небото, кон својата најмила татковина, и со тоа се тешеле“ (Bancroft, pt. 1, ch. 12, par. 15).

Прогонството и тешкотиите ја засилиле нивната љубов и вера. Се надевале во Божјите ветувања и Тој не ги разочарал во времето кога имале потреба. Неговите ангели биле крај нив да ги храбрат и да им помагаат. А кога Божјата рака им ја покажала земјата преку море, каде што можеле да основат своја држава и на своите деца да им остават драгоценото наследство на религиозна слобода, пошле напред без двоумење по патеката на Провидението.

Бог дозволил неговиот народ да помине низ искушенија за да го приготви за исполнување на своите намери на милоста кон нив. Црквата била понижена за потоа да може да биде издигната. Бог бил готов да ѝ ја открие својата сила за на светот да му даде нов доказ дека нема да ги напушти оние што се надеваат во него. Тој настаните ги водел така што гневот на сатаната и нападите на грешните луѓе ја издигнале неговата чест, а неговиот народ го довеле на сигурно место. Прогонствата и изгнанствата го отворале патот на слободата.

„Браќа, ние сега ќе се разделиме, и Бој знае дали некогаш ќе ги видам вашите лица. Јас не знам дали Господ одредил така или не, но ве заколнувам пред Бога и пред неговите анџели да не ви бидам јас поголем пример отколку мене што ми беше Христос.“

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христот и сатаната

Кога првпат биле присилени да се одвојат од Англиканската црква, пуританците меѓусебно свечено се обврзале дека, како слободен Божји народ, „ќе одат сложено на сите патишта што им ги открил Бог или ќе им ги открие во иднина“ (J. Brown, *The Pilgrim Fathers*, page 74). Тоа бил вистински дух на реформа, животен принцип на протестантизмот. Со оваа одлука овие побожни луѓе ја напуштиле Холандија за да побараат во Новиот свет нов дом. Нивниот проповедник, Џон Робинсон, кого Провидението го спречило да ги придружува, во својот проштален говор им рекол:

„Браќа, ние сега ќе се разделиме, и само Господ знае дали ќе доживеам повторно да ги видам вашите лица. Јас не знам дали
292 Господ одредил така или не, но ве заколнувам пред Бога и пред неговите свети ангели да не ви бидам јас поголем пример отколку Христос што ми беше мене. Ако Господ ви открие нешто друго преку некое друго свое орудие, бидете готови тоа да го примите исто така како што бевте подготвени да примите секоја вистина за време на мојата служба, зашто јас сум потполно сигурен дека Господ има уште вистини и уште видело да ви покаже од својата света Реч!“ (Martyn, vol. 5, p. 70).

„Што се однесува до мене, јас не можам доволно да ја оплачам состојбата на реформираните цркви кои во верата постигнале извесен степен и не сакаат да одат понатаму од она што го постигнале водачите на нивната реформација. Лутераните не можат да се натераат да сторат чекор понатаму од она што го знаел Лутер... И калвинистите, како што гледате, стојат таму каде што ги оставил големиот Божји човек кој, сепак, не видел сè. Тоа е несреќа што не може доволно да се оплаче зашто, иако овие луѓе во свое време биле сјајни светилки, сепак, тие не проникнале во сите Божји совети. Но, кога тие би живееле денеска, би биле исто толку подготвени да примат нова светлина како и тогаш кога првпат ја примиле“ (D. Neal, *History of the Puritans*, vol. 1, p. 269).

„Сетете се на својот завет со кој сте се обврзале дека ќе одите по сите Господови патишта што ви се откриени или ќе ви бидат откриени. Спомнете си за своето ветување и за својот завет со Бога и за меѓусебниот завет дека ќе примите секоја светлина, секоја вистина што ќе ви биде откриена од неговата напишана Реч. Но, јас ве молам, внимавајте што ќе прифатите како вистина; споредувајте го и мерете го тоа со другите текстови на вистината пред да го прифатите, зашто не е можно христијанскиот свет, кој неодамна излезе од толку длабока темнина, наеднаш да ја прифати целосната светлина“ (Martyn, vol. 5, pp. 70, 71).

Копнежот за слобода на совеста ги одушевил овие побожни патници храбро да ги поднесат опасностите на долгиот пат преку

морето, да ги издржат тешкотиите и опасностите на дивиот крај и со Божји благослов на бреговите на Америка да положат темел на една силна нација. Сепак, наспроти својата искреност и побожност, овие патници уште не го сфатиле големото начело на религиозната слобода. Не биле подготвени слободата што сакале да ја извојуваат по секоја цена за себе, да им ја дадат и на другите. „Дури и меѓу најголемите мислители и моралисти на седумнаесеттиот век, малку имало такви кои имале вистински поим за големото начело на Новиот завет кое Бога го признава како единствен Судија на човековата вера“ (Исто, vol. 5, p. 297). Науката што учи дека Бог ѝ дал на црквата право да владее над совеста и да одредува што е кривоверство и да го казнува, е една од најголемите папски заблуди која многу длабоко е вкоренета. Иако реформаторите ја отфрлиле науката на Рим, сепак, не се ослободиле наполно од неговиот дух на нетрпеливост. Длабоката темнина со која Рим го обвинил целото христијанство во текот на својата светска превласт, уште не била сосем распрскана. Еден од главните проповедници на државата Масачусетс, Беј, рекол: „Трпеливоста е виновна што светот станал антихристијански, и црквата никогаш не треба да жали што била строга кон еретиците“ (Исто, vol. 5, p. 335). Колонистите го прифатиле законот според кој само членовите на црквата имаат право на глас во граѓанските прашања. Бил воспоставен некој вид државна црква и од сите се барало да го помагаат издржувањето на клерот, додека на властите им е ставено во должност да го отстрануваат кривоверството. Така световната власт била во рацете на црквата. Не траело долго и тие мерки довеле до неизбежни последици - до прогонство.

Единаесет години по основањето на првата колонија, во Новиот свет дошол Роџер Вилијамс. Како и првите доселеници, тој дошол да ужива слобода на совеста; но, за разлика од нив, тој сфатил - што го сфатиле мал број луѓе на неговото време - дека таа слобода е неотуѓиво право на сите, без оглед на тоа какво е нивното верување. Тој бил сериозен истражувач на вистината и, заедно со Робинсон, сметал дека не е можно веќе да е откриена сета светлина од Божјата реч. Вилијамс бил „прв во христијанството во поново време кој учел дека граѓанската власт треба да се заснова врз слободата на совеста и рамноправноста на мислењето пред законот“ (Bancroft, pt. 1, ch. 15, par. 16). Изјавил дека должност на власта е да ги казнува злосторниците, а не да владее над совеста. „Народот или властите“, рекол тој, „можат да решаваат за тоа што е човекот должен да прави, но ако се обидат да одредат што е човекова должност спрема Бога, тогаш прават нешто што не е нивно право, и човекот не може со сигурност да се потпре врз нив.

Јасно е - кога власта би имала такво право, тогаш таа би можела денеска да го пропишува ова, а утре она мислење или верување, како што го прелеве тоа во Англија разни кралеви и кралици, а во Римската црква разни папи и концили, за верата да стане грамада бркотија“ (Martyn, vol. 5, p. 340).

Присуствувањето на богослуженијата на државната црква се барало под закана на затвор или парична казна. „Вилијамс не го одобрувал тој закон. Најлоша одредба на тој закон била онаа со која се пропишувало посетувањето на богослуженијата на жупската црква. Да се присилува некој да се придружи на луѓе со поинакво верување го сметал за повреда на нивното природно право; со сила да се влечат неверни и рамнодушни на богослужение значи да се бара од луѓето лицемерство... Никој не треба против негова волја да се присили да присуствува на богослужение или да плаќа трошоци околу богослужението. Што, викале неговите противници, соблазнувајќи се од неговата наука, „нели работникот е достоин за својата плата?“, Да, одговорил Вилијамс, „но од оние што го вработуваат!“ (Bancroft, pt. 1, ch. 15, par. 2).

Луѓето го почитувале и го сакале Роџера Вилијамс како верен проповедник, како човек со ретки способности, со нескршлива чесност и вистинска добрина; но некои не можеле да поднесат што тој така решително ѝ го откажува правото на граѓанската власт да господари над црквата и што бара религиозна слобода. Примената на таа нова наука, велеле, „би го превртила темелот на владата на оваа земја“ (Исто, pt. 1, ch. 15, par. 10). Тој бил осуден на протерување од колонијата и конечно, за да го избегне апсењето, бил присилен среде најголема зима да побара засолниште во шума.

295 „Во текот на четиринаесет седмици“, пишува тој, „по најлошо време талкав жално горе-долу без засолниште и без леб, но ме хранеа гаврани; најчесто како засолниште ми служеше едно шупливо дрво“ (Martyn, vol. 5, pp. 349, 350). Така го продолжил своето мачно бегство низ снег и беспатна шума, додека најпосле не нашол прибежиште кај едно индијанско племе каде што се здобил со љубов и доверба, трудејќи се да ги запознае со евангелските вистини.

По повеќемесечно талкање, конечно стигнал до бреговите на Нарагансетскиот залив, каде што положил темел на првата држава на модерното време, која во полна смисла го признавала правото на религиозна слобода. Основниот принцип на колонијата на Роџер Вилијамс гласел: „Секој има право и слобода да му служи на Бога во светлината на својата совест“ (Исто, vol. 5, p. 354). Неговата малечка држава, Род Ајленд, станала прибежиште за сите прогонети; растела и цутела додека нејзините основни

принципи - граѓанската и верската слобода - не станале темелен камен на американската република.

Во овој важен стар документ, кој овие луѓе го прогласиле за устав на своите права - Декларација на независноста - тие велат: „Ние сметаме дека овие вистини се разбирливи сами по себе - дека сите луѓе се создадени еднакви, дека Творецот им дал извесни неотуѓиви права во кои го вбројуваме правото на живот, на слобода и среќа.“ Уставот со најјасни зборови ја гарантира неповредливоста на совеста. Тој кажува: „Никаков верски услов не смее да се бара како квалификација за вршење на каква било јавна доверлива служба во Соединетети Држави.“ „Конгресот не може да донесе никаков закон со кој ќе воведе каква било државна религија или пак да го забрани слободното исповедање на некоја религија.“

„Творците на уставот го признале вечното начело дека односите на човекот кон неговиот Бог стојат над човечкото законодавство, и дека неговото право на слободна совест е неотуѓиво. За докажување на оваа вистина не е потребно да се наведуваат причините; во својата внатрешност секој е свесен за тоа. Наспроти човечките закони, свеста за тоа им дала сила на толкумина маченици среде маките и пламенот на ломачите. Чувствувале дека нивната должност кон Бога стои над човечките наредби и дека човекот нема право да господари над нивната совест. Тоа е начело што секој го носи во себе и што никој не може да го избрише“ (Congressional documents (U.S.A.), serial No. 200, document No. 271).

296

Кога во Европа се прочула веста дека постои една земја каде што секој може да го ужива плодот на својот труд и да живее според својата совест, илјадници побрзале кон Новиот Свет. Колониите бргу се множеле. „Со посебен закон колонијата Масачусетс добро ги примала и им давала помош на христијаните од сите нации што бегале преку Атлантскиот Океан за да ги избегнат војните, гладот или угнетувањето од своите прогонувачи. Така, според законот, овие бегалци и изгнаници се прогласени за гости на државата“ (Martyn, vol. 5, p. 417). Во текот на дваесет години од првото истоварување во Плимаут, илјадници доселеници се населиле во Нова Англија.

За да го постигнат својот сакан идеал, овие доселеници биле трудољубиви и задоволни со најпотребните средства за живот. Од земјата очекувале најскромнен плод на својот труд. Не дозволиле да се прелажат со никакви златни изгледи за иднината. Биле задоволни со постепен, но постојан напредок на својата општествена заедница. Стрпливо ги поднесувале откажувањата од многу нешта во животот во пустината, и со солзи и пот на челото

го залевале дрвото на слободата кое своите корени ги пуштило длабоко во земјата.

Библијата ја темел на нивната вера, извор на мудроста и устав на слободата. Нејзините начела трудољубиво се проучувале во домот, во училиштето и во црквата, и нејзините плодови се покажале во благосостојбата, во образованието, во моралната чистота и во умереноста. Некој можел да живее со години во пуританска колонија „а да не сретне ниту еден пијаница, да не слушне ниту една пцост и да не види ниту еден питач“ (Bancroft, pt. 1, ch. 19, pag. 25). Тоа бил доказ дека библиските начела се најсигурна гаранција за народната големина. Слабите и зафрлени колонии прераснале во сојуз на силни држави и светот со чудење гледал како во мир се развива „црква без папа и држава без крал“.

297 Но постојано во Америка доаѓале сè поголеми маси луѓе, поттикнати од наполно поинакви побуди од оние што ги довеле првите патници. Иако едноставната вера и чистиот живот имале големо влијание, сепак, тоа сè повеќе слабее сообразно со зголемувањето на бројот на оние што барале само материјална корист.

Принципот на првите колонии - само членовите на црквата да имаат право на глас и само тие да можат да заземаат положби во граѓанската управа - донел тешки последици. Овие мерки се воведени како средство да се сочува чистотата на државата, но тие предизвикале пропаст на црквата. Бидејќи исповедањето на верата било услов да се добие право на глас и право на служба, мнозина ѝ се придружиле на црквата водени исклучиво од материјални побуди, не доживувајќи промена на срцето. Така, малку по малку, црквите се полнеле со непреобратени луѓе. Дури и меѓу проповедниците имало такви кои внесувале лажно учење и не знаеле ништо за преродбенската сила на Светиот Дух. Пак се покажало - она што толку често можело да се види во историјата на црквата од деновите на Константина до денеска - како не треба црквата да се подига со помош на државата и да се повикува световната власт да го поддржува евангелието на Оној кој рекол: „Моето царство не е од овој свет“ (Јован 18,36). Соединувањето на црквата со државата, па тоа и да е во најмалечок вид, не го приближува светот кон црквата, како што се чини, туку, всушност, секогаш црквата ја приближува кон светот.

Големиот принцип, кој толку благородно го застапувале Робинсон и Роџер Вилијамс - дека вистината е прогресивна, дека христијаните треба да бидат подготвени да примат секој зрак на светлината што излегува од Божјата реч - нивните потомци ја загубиле од вид. Протестантските цркви во Америка, као и оние во Европа, кои го уживале предимството да ги примат

благословите на реформацијата, не успеале да напредуваат на патот на реформата. Од време на време станувале верни луѓе да проповедаат нови вистини и да ги разоткријат долго негуваните заблуди, но поголемото мнозинство, како Евреите во Христово време и папистите во времето на Лутера, не сакале да веруваат во ништо друго освен во она во што верувале нивните татковци, ниту да живеат поинаку отколку што живееле тие. Затоа нивната вера повторно прераснала во формализам, а заблудите и празноверието, што можеле да бидат отстранети кога црквата би продолжила да живее во светлината на Божјата реч, се задржале и дури биле омилени. Така постепено исчезнувал духот на реформацијата, и најпосле во протестантските цркви се појавила иста потреба од реформација како и во Римската црква во времето на Лутера. Тука владеел ист световен дух, исто духовно мртвило, исто обожавање на човечки мислења и наместо Божјата реч се издигнувале човечки теории.

298

Силното ширење на Библијата во почетокот на деветнаесеттиот век и огромната светлина што се излеала на тој начин врз светот, не донеле соодветен напредок во познавањето на откриените вистини и во религиозниот живот. Сатаната не можел, како во старо време, Божјата реч да ја држи далеку од народот; таа секому му била при рака; но сепак, за да ја постигне својата цел, мнозина навел да не ја ценат доволно. Луѓето не го истражувале Светото писмо и затоа продолжиле да ги прифаќаат лажните толкувања и да негуваат науки што немале библиски темел.

Гледајќи дека не може вистината да ја уништи со прогонства, сатаната повторно го прифатил планот на компромис, што во првите векови довел до голем отпад и до создавање на Римската црква. Тој христијаните ги навел да се соединат, не со незнабошците, како во времето на царот Константин, туку со оние кои, обожавајќи го богатството на овој свет, се покажале исто толкави идолопоклоници. Последиците од ова соединување биле исто толку опасни како и оние во минатите векови. Под плаштот на верата се негувале горделивост и расфрлање, а црквите се расипале. Сатаната продолжил да ја извртува науката на Светото писмо и традициите, кои ќе уништат милиони души, фатиле длабок корен. Црквата ја чувала и ја штитела традицијата наместо да се држи за „верата која еднаш за секогаш им е предадена на светите“ (Јуда 3). Така биле омаловажени начелата за кои реформаторите толку многу се труделе и страдале.

УТРИНСКИ ПРЕДВЕСНИЦИ

299 Една од најсвечените и најславни вистини во Библијата е вистината за второто доаѓање на Спасителот кој ќе дојде да го доврши големото дело на откупувањето. Ветувањето за доаѓањето на Оној кој е „воскресение и живот“, кој „заточените пак ќе ги врати дома“, на Божјиот народ, кој мора толку долго да патува низ „долината на смртната сенка“, му дава славна и блажена надеж. Науката за второто Христово доаѓање е главна наука на Светото писмо. Почнувајќи од денот кога нашите први родители со жално срце го напуштиле Едем, децата на верата го чекале доаѓањето на Ветениот кој ќе ја скрши силата на непријателот и пак ќе ги врати во загубениот рај. Светите луѓе во минатите векови во славното доаѓање на Месија гледале исполнување на својата надеж. Енох, седми од Адама, кој „триста години живееше според Божјата волја“, ја имал таа чест од далеку да го посматра доаѓањето на Избавителот. „Ете“, рекол тој, „Господ доаѓа со илјадници свои свети, за да им суди на сите“ (Јуда 14. и 15. стих). Патријархот Јов, среде ноќта на своите маки, извикнал со непоколеблива сигурност: „Но јас знам, Искупителот мој е жив, и Тој во последниот ден ќе ја крене мојата гнилежна кожа. И јас во моето тело ќе го видам Бога. Јас сам ќе го видам, моите очи, не очите на друг“ (За Јов 19,25-27).

300 Христовото доаѓање, со кое ќе биде воспоставено царството на правдата, ги инспирирало сите писатели со највозвишени и најодушевени зборови. Поетите и пророците пишувале за тоа со зборови проникнати со небесен жар. Псалмистот пеел за силата и за величеството на израелскиот Цар: „Блеска од Сион - совршено красен, доаѓа нашиот Бог и не молчи! Пред него врви оган што голта, а околу него - страотна бура! Ги прозива небото и земјата, за да му суди на својот народ...“ „Нека се радува небото, нека се весели земјата! Нека се огласи морето и сè што е во него... пред Господа, зашто доаѓа, доаѓа да ѝ суди на земјата! Тој ќе му суди на светот по правдина и на народите, според својата вистина“ (Псалм 50,2-4; 96,11.13).

Пророкот Исаија извикнал: „Твоите мртвовци ќе оживеат, мртвите тела ќе воскреснат! Разбудете се и ликувајте вие, соборените во прав, зашто твојата роса е роса на растенијата, и земјата ќе ги исфрли мртвовците.“ „Смртта ќе биде проголтана засекогаш, ќе ги избрише Господ Бог солзите од сите лица, и ќе го симне срамот од својот народ во целата земја, зашто така вели Господ. И ќе речат во тој ден: 'Ете, Тој е нашиот Бог! На него се надевавме, и Тој нè спаси! Тој е Господ; него го чекавме; да се радуваме и веселиме за неговото спасение“ (Исаија 26,19; 25,8.9).

И Авакум, восхитен со една света визија, го опишува Христовото доаѓање: „Бог дојде од Теман и Светецот од гората Фаран. Величеството негово ги покри небесата и славата негова ја исполни земјата. Болскотот му е како сончева светлина, а од неговите раце молскаат зраци, и тука е скриена неговата сила... Тој стана и земјата се затресе; погледа и во трепет ги доведе „народите; одамнешни планини се распаднаа, првобитните ридови се урнаа, но патиштата негови се вечни... Па си седна на своите коњи, на победничките бојни коли... Кога те видоа, планините затреперија... бездната го пушти својот глас и угоре ги крена своите раце. Сонцето и месечината застагнаа на своето место пред болскотот на твоите вперени стрели, пред светкањето на твоите сјајни копја... Ти излегуваш за спасение на твојот народ, за спасение на својот помазаник“ (Авакум 3,3-13).

301

Непосредно пред својата разделба со учениците, Спасителот ги теши со ветување за своето враќање: „Да не се вознемирува вашето срце... Во домот на мојот Отец има многу места за живеење... Одам да ви приготвам место. А кога ќе отидам и ќе ви приготвам место, пак ќе дојдам и ќе ве земам кај себе“ (Јован 14,1-3).

„А кога ќе дојде Синот човечки во својата слава и сите свети ангели со него, тогаш ќе седне на престолот на својата слава, и ќе се соберат пред него сите народи“ (Матеј 25,31.32).

Ангелите, кои им се јавиле на учениците на Маслинската гора по Христовото вознесение, им го повториле ветувањето за неговото враќање: „Овој Исус, кој од вас се вознесе на небото, ќе дојде така како што го видовте да заминува на небото“ (Дела 1,11).

Апостол Павле, вданат со Светиот Дух, сведочи: „Зашто сам Господ ќе слезе од небото, на заповед, со глас на архангел и со Божја труба“ (1. Солуњаните 4,16). Пророкот од Патмос вели: „Ете, иде со облаци, и ќе го види секое око“ (Откровение 1,7).

Од неговото славно доаѓање зависи „сеопштата обнова што ја навести Бог одамна преку своите свети пророци“. Тогаш ќе биде скршена долготрајната власт на гревот; „царството на овој свет му припадна на нашиот Господ и на неговиот Христос, и Тој ќе

царува во вечни векови“. „Тогаш ќе се открие славата Господова и ќе ја види секое тело.“ „Господ ќе стори да никне правда и слава пред сите народи.“ „Во тој ден Господ над војските ќе биде славна круна и прекрасен венец на остатокот од својот народ“ (Дела 3,21; Откровение 11,15; Исаија 40,5; 61,11; 28,5).

302 Тогаш, толку долго очекуваното царство на мир, царството на Месија, ќе биде воспоставено под цело небо. „Така, Господ ќе го утеша Сион, ќе ги утеша сите негови урнатини и неговите пустини ќе ги направи како рај, а неговите степи како градина Господова.“ „Славата на Ливан ќе ѝ се даде, великолепието на Кармил и Сарон.“ „Нема веќе да те нарекуваат Оставена, ниту твојата земја Опустена, туку ќе те викаат Моја милина, а твојата земја Мажена.“ „Како младоженецот што ѝ се радува на невестата, така ќе ти се радува тебе твојот Бог“ (Исаија 51,3; 35,2; 62,4.5).

Христовото доаѓање во сите векови било блажена надеж за неговите верни ученици. Ветувањето што го дал Спасителот при разделбата на Маслинската гора дека пак ќе дојде, на учениците им ја расветлувало иднината, нивните срца ги исполнувало со радост и надеж што никаква жалост не можела да ги потисне ниту прогонство да ги затемни. Среди страдањата и прогонствата, „појавувањето на славата на великиот Бог, нашиот Спасител, Исус Христос“, била „блажена надеж“. Кога солуњаните ја оплакувале загубата на своите мили, кои се надевале дека ќе останат живи до Христовото враќање, апостол Павле ги тешел зборувајќи им за воскресението што ќе се случи при Христовото доаѓање. Тогаш ќе воскреснат мртвите во Христа и заедно со живите ќе бидат земени во пресрет на Христа на небото. „Така“, рекол Павле, „утешувајте се еден со друг со овие зборови“ (1. Солуњаните 4,16-18).

На карпестиот Патмос омилениот ученик го слушал ветувањето: „Ќе дојдам скоро“, и неговиот одговор, полн со копнеж, ја изразува молитвата на Божјата црква низ сите векови: „Да, дојди, Господе Исусе!“ (Откровение 22,20).

303 Од длабината на занданите, од ломачите и губилиштата, каде што светите и мачениците сведочеле за вистината, во сите векови се одгласува истиот извик на вера и надеж. Уверен во Христовото воскресение, па според тоа и во своето сопствено, кога Христос ќе дојде, еден од овие христијани вели дека „тие ја презираа смртта и се издигнаа над неа“ (Daniel T. Taylor, *The Reign of Christ on Earth: or, The Voice of the Church in All Ages*, page 33). Биле подготвени да слезат в гроб за да можат да „станат слободни“ во мигот на воскресението (Исто, page 54). Го очекувале „доаѓањето на Господа на облаците во слава на неговиот Отец“, кога ќе настапи „времето на царството на праведните“. Валденжаните негувале

Енох, Јов, Давид, Исаија, Авакум, Павле и милиони
друѓи во минатото и денес, со силна желба и копнеж
во срцето се подготвуваат и ѓо чекаат својот Господ и
Спасител Исус Христос повторно да дојде да ѓи земе
кај себе во своето царство за да им подари
вечен живот.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христот и сатаната

иста вера (Исто, pages 129-132). Виклиф го очекувал појавувањето на Откупителот - надежта на црквата (Исто, pages 132-134).

Лутер зборувал: „Јас сум уверен дека нема да поминат ниту три века до судниот ден. Бог не сака и не може повеќе да го трпи овој расипан свет. Се приближува големиот ден во кој ќе се урне царството на омразата“ (Исто, pages 158, 134).

„Овој остарен свет не е далеку од својот крај“, рекол Меланхтон. Калвин ги молел христијаните да „бидат решителни и со сето срце да копнеат за денот на Христовото доаѓање како за најсвет настан“, и изјавил дека целото семејство на верните очите ги насочило кон тој ден. „Мораме да копнееме за Христа, да го бараме и да размислуваме за него до доаѓањето на оној голем ден“, рекол тој, „кога Господ целосно ќе ја открие славата на своето царство“ (Исто, pages 158, 134).

„Нели нашиот Господ и Спасител се вознел на небото во наше тело“, велел шкотскиот реформатор Нокс, „и зар нема пак да дојде? Ние знаеме дека Тој пак ќе дојде и тоа мошне бргу.“ Ридли и Латимер, кои ги положиле своите животи за вистината, со вера го гледале Христовото доаѓање. Ридли пишувал: „Без сомнение - јас во тоа верувам, и затоа зборувам - светот се приближува кон својот крај. Да извикнеме заедно со Христовиот слуга Јован: „Дојди, Господе Исусе!““ (Исто, pages 151, 145).

„Мислата за Господовото доаѓање“, рекол Бакстер, „мене ми е најслатка и најмила“ (Richard Baxter, *Works*, vol. 17, p. 555). „Дело на верата и одлика на неговите свети е да го сакаат неговото доаѓање и да ја очекуваат блажената надеж.“ „Ако смртта е последен непријател што ќе биде уништен во мигот на воскресението, тогаш можеме да разбереме зошто верните треба да копнеат и да се молат за Христовото доаѓање кога ќе биде извојувана оваа целосна и конечна победа“ (Исто, vol. 17, p. 500). „Тоа е ден што сите верни треба да го очекуваат и за кој треба да копнеат, зашто тогаш целосно ќе се оствари делото на нивниот откуп и ќе се исполнат сите нивни желби и стремежи.“ „Забрзај го, о Господе, овој благословен ден!“ (Исто, vol. 17, pp. 182, 183). Ова било надеж на апостолската црква, „црквата во пустината“ и на реформаторите.

Пророштвото зборува не само за начинот и за целта на Христовото доаѓање, туку ги дава и знаците според кои може да се знае дека тој настан е близу. Исус рекол: „Ќе има знаци на сонцето, на месечината и на ѕвездите“ (Лука 21,25). „Сонцето ќе потемни и месечината нема да ја дава својата светлина, ѕвездите ќе паѓаат од небото и небесните сили ќе се разлишаат. И тогаш ќе го видат Синот човечки како доаѓа на облаци со голема сила и слава“ (Марко 13,24-26). Јован во Откровението ги опишува пр-

вите знаци што ќе му претходат на Христовото доаѓање: „И се случи голем земјотрес, сонцето поцрне како струнена вреќа, а целата месечина се стори како крв“ (Откровение 6,12).

Овие знаци се покажале пред почетокот на деветнаесеттиот век. Во 1755 година по Христа, се случил најстрашниот земјотрес кој кога и да е забележан. Иако е познат како потрес во Лисабон, тој се почувствувал во голем дел на Европа, во Африка и Америка. Се почувствувал на Гренланд, на Антилите, на островот Мадера, во Норвешка, во Шведска, во Велика Британија и во Ирска. Опфатил површина поголема од шест милиони квадратни километри. Во Африка потресот се почувствувал речиси исто толку силно како во Европа. Голем дел на Алжир бил разурнат; а недалеку од Мароко било уништено едно гратче што броело осум до десет илјади жители. Преку бреговите на Шпанија и Африка се урнал огромен бран, проголтавајќи цели градови и предизвикувајќи голем пустош.

Во Шпанија и во Португалија потресот бил најсилен. Се тврди дека во Кадиз подигнатиот бран достигнал височина од осумнаесет метри. „Некои од највисоките планини на Португалија се потресле речиси до темел; на некои од нив се отвориле врвовите и потоа на чуден начин се распакале и се парчосале, при што огромни карпи се фрлени во соседните долини. Се зборува дека од тие планини избивале и пламени јазици“ (Sir Charles Lyell, *Principles of Geology*, page 495).

305

Во Лисабон „прво се слушнал подземен татнеж и веднаш потоа силен удар го урнал поголемиот дел од градот. За шест минути загинале шеесет илјади луѓе. Морето бргу се повлекло, оставајќи зад себе сув песочен брег, а потоа се вратило и се подигнало преку петнаесет метри над својата обична височина“. „Покрај другите необични настани што се случиле во Лисабон за време на катастрофата, се спомнува исчезнувањето на новиот кеј, изграден со огромен трошок од чист мермер. Големо мноштво се собрало на овој кеј, како сигурно место, за да бидат надвор од урнатините што паѓале; но одненадеж кејот потонал со сите луѓе и ни едно мртво тело не испливало на површината“ (Исто, page 495).

„Ударот на потресот предизвикал уривање на сите цркви и манастири, на поголемите јавни згради, како и на повеќе од една четвртина од приватните куќи. Околу два часа по потресот, во разни делови на градот избувнал пожар кој речиси три дена беснеел со таква жестокост, што градот бил целосно опустен. Земјотресот се случил на денот на еден празник, кога црквите и манастирите биле полни со народ; и мошне малку луѓе се спасиле“ (*Encyclopedia Americana*, art. “Lisbon”, note, ed. 1831).

„Стравот на народот бил неописан. Никој не плачел; несреќата ги задушила солзите. Луѓето трчале насекаде, избежумени од страв и ужас, удирајќи се в лице и в гради, викајќи: „Милост! Милост! Дојде крајот на светот!“ Мајките ги заборавиле своите деца и трчале низ улиците со распетие во рацете. За несреќа, многу од нив барале засолниште во црквите; но попусто на олтарот била изложена хостија; напразно несреќните луѓе ги прегрнувале олтарите; светите слики, свештениците и народот заедно се закопани под урнатините.“ Се смета дека во тој кобен ден загинале околу деведесет илјади луѓе.

306 По дваесет и пет години се појавил друг знак спомнат во проштвото - затемнување на сонцето и месечината... Овој знак бил впечатлив по тоа што времето на неговото појавување било појасно одредено. Во својот разговор со учениците на Маслинската гора, откако го опишал долгото време на неволја за верните - илјада двесте и шеесет години на папската превласт, за кое кажал дека ќе биде скратено - Спасителот спомнува некои настани што ќе му претходат на неговото доаѓање и го одредува времето кога ќе се појави првиот од тие знаци: „Во тие дни, по тие неволји, сонцето ќе потемни и месечината нема да ја дава својата светлина“ (Марко 13,24). Спомнатите илјада двесте и шеесет дни или години завршуваат во 1798 година. Околу четврт век порано прогонствата речиси сосем престанале. По прогонствата, според Христовите зборови, сонцето треба да се затемни. Ова пророштво се исполнило на 19 мај 1780 година.

„Речиси осамен меѓу феномените од овој вид стои таинствениот и до денеска неразјаснет мрачен ден 19 мај 1780 година - неразјаснетото затемнување на целото видливо небо и на атмосферата во Нова Англија“ (R. M. Devens, *Our First Century*, page 89).

Еден очевидец, кој се наоѓал во државата Масачусетс, тој настан го опишува на следниот начин:

„Сонцето изутрината излезе сјајно, но набргу почна да го губи сјајот. Се појавија густе облаци, испресечени со молњи; Се слушна грмеж и почна да паѓа ситен дожд. Околу девет часот облаците станаа посветли и добија бакарен изглед; и земјата, карпите, дрвјата, зградите, водата и луѓето, изгледаа сосем поинаку при таа чудна - таинствена светлина. Неколку минути подоцна целиот небесен свод, освен тесни пукнатини на хоризонтот, го покри тежок, црн облак; темнината стана толку густа, како што е обично околу девет часот навечер преку лето...

307 Постепено луѓето ги обземаше страв и ужас. Жените стоеја пред вратите посматрајќи го мрачниот предел; луѓето се враќаа од полските работи; дрводелецот го оставаше алатот, ковачот ја

напушташе ковачницата, а трговецот својата работна маса. Училиштата се распуштаа, децата тресејќи се бегаа дома. Патниците се засолнуваа во првите куќи на кои наидуваа на патот. „Што ќе се случи?“ Тоа прашање беше присутно на сите усни и ги тиштеше сите срца. Се чинеше како да ќе избие луѓа, или како да дошол крајот на сè.

Беа запалени свеќи; огнот на огништето пламтеше како за време на есенските ноќи кога нема месечина. Кокошките се повлекоа на починка; говедата се собираа и мукаа при излезот на пасиштето; жабите крעהа; птиците ги пееја своите вечерни песни, а наоколу летаа лилјаци. Но луѓето знаеја дека уште не настапила ноќ...

„Д-р Натанаел Витакер, проповедник на црквата во Салем, држел проповед во која нагласил дека темнината е натприродна. Во многу други места се одржувале состаноци. На тие состаноци се читале библиски текстови од кои можело да се види дека темнината во тој мрачен ден се совпаѓа со библиските пророштва... Темнината била најгуста малку по единаесет часот“ (*The Essex Antiquarian*, April, 1899, vol. 3, No. 4, pp. 53, 54). „Во повеќето места темнината била толку густа преку цел ден, што не можеле да се видат сказалките на часовникот, ниту се гледало да се руча, ниту да се извршува каква и да е домашна работа без запалена свеќа.

Темнината опфатила необично големо пространство. Допирала до Фалмаут на исток и на запад достигнувала до надворешните делови на Конектикат и Алабама; на југ можела да се посматра по должината на целиот морски брег, а на север се протегала додека се протегаат американските населби“ (William Gordon, *History of the Rise, Progress, and Establishment of the Independence of the U.S.A.*, vol. 3, p. 57).

По густата темнина тој ден, еден или два часа пред вечера, од делумно јасното небо се појавило сонцето кое сè уште како да било затемнето со црна, густа магла. „По заоѓањето на сонцето, небото пак го покриле облаци и нагло настапила темнина.“ „Темнината таа ноќ била исто толку необична и страшна како и онаа во текот на денот. Иако месечината била полна, никаков предмет не можел да се види без вештачка светлина што, посматрана од соседните куќи или од другите оддалечени места, се намирала како низ некој вид египетска темнина што не можеле да ја пробијат светлосните зраци“ (Isaiah Thomas, *Massachusetts Spy* или *American Oracle of Liberty*, vol. 10, No. 472 (May 25, 1780). Еден очевидец пишува: „Не можам да се ослободам од помислата дека, кога секое светло тело во вселената би се завиткало во непробивна темнина или би престанало да постои, тогаш темнината не би можела да биде

погуста“ (Letter by Dr. Samuel Tenney, of Exeter, New Hampshire, December, 1785; in Massachusetts *Historical Society Collections*, 1792, 1st series, vol. 1, p. 97). Иако во девет часот навечер излегла полна Месечина, „таа не можела да го растера претсмртниот мрак.“ По полноќ темнината се растурила и кога се покажала Месечината, изгледала како крв.

Деветнаесетти мај 1780 година е познат во историјата како „мрачен ден“. Од времето на Мојсеја не е забележан случај на толку густа темнина, на толкаво пространство и да траела толку долго. Описот на овој настан, како што ни го даваат очевидците, е само одглас на Господовите зборови што ги објавил пророкот Јоил две илјади и петстотини години пред да се исполнат: „Сонцето ќе се преобрати во темнина, а месечината во крв, пред да настапи великиот и страшниот ден Господен“ (Јоил 2,31).

Христос го предупредил својот народ да внимава на белезите на неговото доаѓање и да се радува кога ќе ги види знаците на својот Цар кој доаѓа. „Кога ќе почне да се случува тоа“, рекол Тој, „исправете се и поткренете ги главите, зашто наближува вашето откупување.“ Исус им обрнал внимание на своите ученици на дрвјата во полето што почнале да пуштаат пупки и рекол: „Кога ќе видите дека потеруваат, сами знаете оти летото е веќе близу. Па така, кога ќе видите дека станува ова, знајте оти се приближи царството Божје“ (Лука 21,28.30.31).

Но, кога во црквата духот на понизноста и побожноста им го отстапил местото на горделивоста и формализмот, тогаш се изладила љубовта кон Христа и верата во неговото доаѓање. Проникнати со световен дух и со желба за уживања, тие што тврделе дека се Божји народ станале слепи за науката на Спасителот во врска со знаците на неговото доаѓање. Ја занемариле науката за неговото второ доаѓање; библиските стихови за Христовото доаѓање биле затемнети со погрешно толкување, додека најпосле не биле целосно занемарени и заборавени. Таков бил случајот со црквите во Америка. Слободата и удобноста што ги уживале сите, стремежот кон богатство и раскош што предизвикал опасна страст за пари, незаситниот копнеж за популарност и моќ што секому му се чинеле достижни - сето тоа ги натерало луѓето своите интереси и надежи да ги сосредоточат кон овој живот, и свечениот ден, кога ќе дојде крајот на сегашниот ток на настаните, да го потиснат во далечна иднина.

Кога Спасителот на своите следбеници им ги покажал знаците на своето враќање, преткажал и општ отпад што ќе се случи непосредно пред неговото враќање. Ќе биде како во Ноево време - ќе се покаже жив интерес за работите на овој свет и желба за

уживање: луѓето ќе купуваат, ќе продаваат, ќе садат, ќе сидаат, ќе се мажат и ќе се женат, заборавајќи го Бога и идниот живот. Опомената на Спасителот, упатена до оние што живеат во тие денови, гласи: „Туку, вардете се, вашите срца да не бидат обременети со ненаситност, со пијанство и со грижи за животот, за да не ви дојде ненадејно тој ден... Туку бдејте и молете се да имате сила да избегнете од сето тоа што ќе настане, и да застанете пред Синот човечки“ (Лука 21,34.36).

Во Откровението Спасителот оваа состојба на црквата во последните денови ја опишува со следните зборови: „Имаш име дека си жив, но си мртов“ (Откровение 3,1). За оние што не сакаат да ја напуштат својата состојба на рамнодушност, дадена е оваа опомена: „Ако не се разбудиш, ќе дојдам како крадец и нема да знаеш во кој час ќе ти дојдам“ (Откровение 3,3).

Луѓето треба да бидат предупредени на опасноста што им се заканува; тие мора да се разбудат за да се приготват за свечените настани што се поврзани со крајот на времето на милоста. Божиот пророк изјавува: „Да, голем е Господовиот ден и мошне страшен. Кој ќе го поднесе?“ Кој ќе може да опстане кога ќе се покаже Оној чишто „очи се премногу чисти за да гледаат злосторство; ти не можеш да посматраш бездушност“. На оние што викаат: „Боже Израелов, те познаваме“, а сепак го престапуваат неговиот завет и следат други богови, во своето срце кријат беззаконие и го љубат патот на неправдата - за нив денот Господен ќе биде темнина а не светлина; мрак, а не сончев сјај“ (Јоил 2,11; Авакум 1,13; Осија 8,2; Псалм 16,4; Амос 5,20). „Во тоа време“, вели Господ, „јас ќе го разгледам Ерусалим со светило и ќе ги казнам оние кои седат на своите стражарски места и велат во своето срце: Господ не прави ни добро ни лошо“ (Софонија 1,12). „Јас ќе го казнам светот за злото, и нечесните за нивните беззаконија; ќе го премавнам високоумството на гордите и ќе ја понизам надуеноста на угнетувачите“ (Исаија 13,11). „Ниту нивното сребро, ниту нивното злато не ќе може да ги спаси“, „пак ќе станат нивните богатства грабеж и нивните куќи ќе се запустат“ (Софонија 1,18.13).

Гледајќи го тоа страшно време, пророкот Еремија извикнал: „Утробо моја! Утробо моја! Боледувам, срцето ми се кине! Ми трепери душата! Не можам да молчам, зашто слушам звук на труба, боен вик. Зло по зло, цела земја опустува“ (Еремија 4,19.20).

„Тој ден е ден на гнев, ден на жалост и тескоба, ден на запустување и уривање, ден на темнина и мрак, ден облачен и маглив, ден на труба и боен вик против утврдените градови и високите куќи“ (Софонија 1,15.16).

311 „Ете, денот Господов доаѓа лут, со гнев и пламната јарост, за да ја претвори земјата во пустина и да ги истреби од неа нејзините грешници“ (Исаја 13,9).

Упатувајќи го нашиот поглед кон оној ден, пострашен од сите денови, Бог најсвечено го повикува својот народ да се разбудиме од нашето духовно мртвило и со покајание и понизност да го бараме неговото лице. „Трубете со труба на Сион и викајте на мојата света гора; нека треперат сите земни жители, оти настапува денот Господен, бидејќе е близу... Наредете пост и објавете свечен собир. Соберете го народот, свикајте собир, поканете ги и старците, соберете ги децата и цицалчињата; нека излезе младоженецот од својата одаја и невестата од својата горна одаја. Меѓу тремот и жртвеникот нека плачат свештениците, служителите на Господа... Обрнете се кон мене од сè срце со пост, плач и ридание. Раскинете ги своите срца, а не облеката и обрнете се кон вашиот Господ Бог, зашто Тој е благ и милосрден, долготрпелив и многу милостив и се разжалува над злото“ (Јоил 2,1; 2,15-17.12.13).

Треба да се спроведе голема реформа за да се приготви еден народ кој ќе може да се одржи во Божјиот ден. Бог видел дека мнозина, кои се викаат негови деца, не се подготвени за вечноста, и во својата милост Тој им праќа вест со опомена за да ги разбуди од нивното мртвило и да ги приготви за Христовото доаѓање.

Оваа опомена се наоѓа во 14-тата глава на Откровението. Овде е наведена тројна ангелска вест што ја објавуваат небесни суштества. Непосредно потоа доаѓа Синот човечки „да го пожнее земното жито“. Првата вест го објавува часот на судот. Пророкот гледа ангел како лета „среде небото, кој имаше вечно евангелие за да им го проповеда на жителите на земјата - на секој народ, племе, јазик и род. Тој викаше со силен глас: 'Бојте се од Бога и подајте му слава, зашто дојде часот на неговиот суд и поклонете му се на Оној кој ги создаде небото и земјата, морето и водните извори“ (Откровение 14,6.7).

312 Оваа вест претставува дел на „вечното евангелие“. Проповедањето на евангелието не им е доверено на ангелите, туку на луѓето. Небесните ангели управуваат со тоа дело; тие водат големо движење наменето да му донесе спасение на човечкиот род, но самото проповедање го вршат слугите на живиот Бог што живеат на земјата.

Оваа опомена требало да му ја објават на светот верните луѓе кои ги прифатиле упатствата на Светиот Дух и поуците на неговата Реч. Тие внимавале на „најсигурната пророчка Реч“, која апостол Петар ја споредува со „светило што свети на темно место додека не осамне денот и ѕвездата Деница не болсне во вашите

срца“ (2. Петрово 1,19). Тие барале знаење за Бога повеќе отколку сите закопани богатства и истото го ценеле повеќе отколку сето сребро и злато (Мудри изреки 3,14). Ним Господ им открил големи работи за своето царство. „Присноста Господова е со оние кои кон него имаат страхопочит: ним им го објавува својот завет“ (Псалм 25,14).

Учените теолози ниту ја познавале ниту ја проповедале таа вистина. Кога би биле верни стражари, кога трудољубиво и со молитва би го проучувале Писмото, тие би го запознале времето на ноќта; од пророчката Реч би ги запознале настаните што треба да се одиграат. Но тие тоа не го сториле и поради нивната рамнодушност веста им е доверена на понизните луѓе. Исус рекол: „Одете додека ја имате светлината, за да не ве зафати темнината!“ (Јован 12,35). Тие што ќе ја напуштат светлината што им ја дал Бог или што ќе занемарат да ја бараат додека им е при рака, ќе бидат оставени во темнина. Исус изјавува: „Кој ме следи мене, нема да оди во темнина, туку ќе ја има светлината на животот“ (Јован 8,12). Оној што искрено ја бара Божјата волја и живее според светлината што ја има, ќе прими уште поголема светлина; на таа душа ќе ѝ биде пратена небесна ѕвезда со посебен сјај да ја води во секоја вистина.

Во времето на првото Христово доаѓање, свештениците и книжевниците на светиот град, на кои им бил доверен светиот залог на Божјите пророштва, можеле да ги препознаат знаците на времето и да го проповедаат доаѓањето на ветениот Месија. Пророкот Михеј го означил местото на Христовото доаѓање, а Даниел го објавил времето кога Месија ќе се појави (Михеј 5,2; Даниел 9,25). Бог тие пророштва им ги доверил на еврејските водачи. Тие не можеле да се оправдаат затоа што не знаеле и што не му објавиле на народот дека доаѓањето на Месија е пред врата. Нивното незнаење било последица на грешната немарност. Евреите им подигале споменици на убиените пророци, а додворувајќи им се на големите световни луѓе, им давале почести на слугите на сатаната. Проникнати со честољубие и со борба за положба и власт, наполно ја загубиле од вид Божјата чест што им ја понудил небесниот Цар.

Со длабока почит и со големо интересирање израелските водачи требало да го проучуваат местото, времето и околностите на најголемиот настан во историјата на светот - доаѓањето на Божјиот Син за спасение на човекот. Сиот народ требало да биде буден и да чека за да биде меѓу првите што ќе му посакаат добредојде на Откупителот на светот. Но што гледаме? Во Витлеем двајца уморни патници, почнувајќи од назаретските ритчиња, по должината на

тесната улица сè до источниот крај на градот, напразно бараат одмор и преноќиште. Ниедна врата не се отвора да ги прими. Најпосле наоѓаат прибежиште во едно бедно засолниште наменето за добиток и тука се раѓа Спасителот на светот.

Ангелите ја виделе славата што ја делел Божјиот Син со Отецот на небото пред создавањето на светот и тие со жив интерес го очекувале неговото доаѓање на земјата, гледајќи во него најрадосен настан за сите народи. Била одредена чета ангели да им го објави доаѓањето на Месија на оние што се приготвиле таа вест да ја примат и радосно да им ја објават на земните жители. Христос се понизил во толкава мера што зел на себе човечка природа; требало на себе да ја земе неизмерната тежина на страдањата и својата душа да ја положи во откуп за гревот; сепак, ангелите сакале Синот на Севишниот, и покрај своето понижување, да дојде во крилото на човечкото семејство со достоинство и слава што прилега на неговата положба. Дали земните големци ќе се соберат во Ерусалим да го поздрават неговото доаѓање? Дали легиите ангели ќе му го претстават на народот што го чека?

Еден ангел ја посетил земјата за да види дали луѓето се приготвуваат да го пречекаат Исуса. Но не забележал никаков знак на очекување; не слушнал никаков глас на фалба и слава затоа што доаѓањето на Месија е пред врата. Ангелот извесно време се виел над избраниот град и над храмот каде што со векови се откривало Божјето присуство, но и тука владеела иста рамнодушност. Свештениците, раскошни и горди, принесувале во храмот осквернети жртви. Фарисеите му држеле на народот гласни говори и изговарале фаленички молитви по ќошињата на градските улици. Ниту во царските палати, ниту на собирањата на филозофите, ниту во школите на рабините - никаде никому не му било грижа за настанот што небото го исполнувал со радост и со похвални песни затоа што набргу на земјата ќе се појави Спасителот на човештвото.

Никаде не можел да забележи никаков знак дека се очекува Христовото доаѓање; никој не се приготвувал да го прими Кнезот на животот. Изненаден, небесниот весник штотуку се приготвувал да се врати на небото со срамен извештај, кога наеднаш забележал група пастири како ноќе ги чуваат своите стада. Посматрајќи го свезденото небо, тие разговарале за пророштвата за Месија кој треба да дојде на земјата и копнееле за доаѓањето на Откупителот на светот. Овде се наоѓала група луѓе, подготвени да ја примат веста од небото. Одненадеж се појавил ангелот и им ја објавил радосната вест. Низината ја преплавила небесна светлина; тогаш се појавило мноштво ангели и радоста како да била премногу

голема за да може да ја објави само еден небесен весник, мноштво гласови запеале песна што еден ден ќе ја пеат избраните од сите народи: „Слава на Бога во височините, а на земјата мир и меѓу луѓето добра волја!“ (Лука 2,14).

Какви поуки содржи оваа прекрасна историја за Витлеем! Каков укор за нашата неверност, гордост и себичност! Каква опомена да не бидеме рамнодушни и поради тоа неспособни да ги разликуваме знаците на нашето време и да не го препознаеме својот ден! 315

Небесните весници не нашле луѓе само на јудејските полјанки, меѓу скромните пастири, кои го чекале доаѓањето на Месија. И меѓу незнабошците имало такви кои го чекале Месија. Тука биле филозофите од Исток - мудри, богати и благородни луѓе. Овие мудреци ја проучувале природата и го препознале Бога во неговите дела. Во еврејските списи го пронашле пророштвото за „Свездата која излегува од Јакова“, и нестрпливо го очекувале доаѓањето на Оној што треба да биде не само „утеха за Израел“, туку и „светлина што ги осветлува незнабошците“ и „спасение до крајот на земјата“ (Лука 2,25.32; Дела 13,47). Тие барале светлина и светлината од небесниот престол го осветлила патот на нивните чекори. Додека свештениците и рабините во Ерусалим, повластени чувари и толкувачи на вистината, потонале во мрак, небото пратило звезда да ги води овие странци до местото каде што се родил Царот.

Исто така Христос ќе се „појави по вторпат“, но не заради гревот, „туку да им даде спасение на оние што го чекаат“. Веста за раѓањето на Спасителот и веста за Христовото второ доаѓање, не им била доверена на религиозните водачи на народот. Тие ја прекинале својата врска со Бога и ја одбиле небесната светлина; затоа не се вбројуваат меѓу оние за кои пишува апостол Павле: „Но вие, браќа, не сте во темнина, та денот да ве затече како крадец, зашто вие сите сте синови на светлината и синови на денот, и не ѝ припаѓаме на ноќта, ниту на темнината“ (1. Солуѓаните 5,4,5).

Стражарите на сидовите на Сион требало први да ја прифатат радосната вест за доаѓањето на Спасителот; требало први да го објават неговото доаѓање и да го предупредат народот да се приготви за неговото доаѓање. Но тие биле рамнодушни, сонувале за мир и сигурност, а народот спиел во своите гревови. Исус својата црква ја видел како неродна смоква, покриена со обилни лисја, но без драгоцен плод. Навистина, се фалела со изглед на побожност, со надворешна вера, но ѝ недостигала вистинска понизност, покајание и вера, без што нема вистинска служба на Бога. Наместо плодови на Божјиот Дух, тука се покажувал дух на горделивост, 316

формализам, празна слава, себичност и насилство. Црквата, која сè повеќе се оддалечувала од Бога, ги затворила очите пред знаците на времето. Неа не ја напуштил Бог. Не отстапил Тој од својата верност, туку таа отстапила од него и се одвоила од неговата љубов. Бидејќи таа не ги исполнила дадените услови, Бог не можел да ги исполни ниту своите ветувања што ѝ ги дал.

Сигурно се јавуваат неизбежни последици кога не се цени светлината и предимствата што ги дава Бог. Штом црквата ќе престане да живее во виделото, штом ќе занемари да прифати секој зрак на светлината и да исполни секоја должност, религијата неизбежно се сведува на формализам и духот на вистинската побожност исчезнува. Оваа вистина повеќе пати се повторила во црковната историја. Бог од својот народ бара вера и послушност, што одговараат на примените благослови и предимства. Послушноста бара жртви и крст; тоа е причината зошто многу самонаречени христијани не се подготвени да го прифатат виделото што им го праќа Небото и, како некогаш Евреите, не можат да го препознаат своето време (Лука 19,44). Поради нивната горделивост и неверство, Бог ги напуштил и својата вистина им ја открил на оние кои, како витлеемските пастири и мудреците од Исток, внимаваат на секој зрак на светлината што им е дадена.

ЕДЕН АМЕРИКАНСКИ РЕФОРМАТОР

Еден чесен и почитуван земјоделец, кој во своите помлади години се посомневал во божественото потекло на Светото писмо, а сепак, искрено сакал да ја запознае вистината, беше од Бога избран да заземе важно место во проповедањето на второто Христово доаѓање. Како многу други реформатори, Вилијам Милер во својата младост се борел со сиромаштво, што му помогнало да се научил на самооткажување и самопрегорна работа. Членовите на семејството на кое му припаѓаше се одликуваа со независен и слободоумен дух, со истрајност и со искрена љубов кон татковината, а тоа беа главни црти и на неговиот карактер. Татко му бил капетан во револуционерната војска и жртвите што ги поднесувал во борбите, како и страдањата на тоа бурно време, биле причина за тешките околности во првите години на Милеровиот живот. 317

Поседуваше здрава и цврста телесна градба и уште во своето детство покажувал извонредни умни способности. А кога порасна, тоа уште повеќе се забележуваше. Неговиот дух беше активен и урамнотежен и беше страден за знаење. Иако не уживаше предимство на високо школско образование, сепак, неговата љубов кон учењето и навиката на длабоко размислување, како и остро забележување, го сторија човек со здраво расудување и со широки погледи. Се одликуваше со беспрекорен морален квалитет, уживаше добар глас и сите го почитуваа поради неговата чесност, трудољубивост и благородност. Со својата работа и труд уште од својата рана младост заработувал средства за своето издржување и во исто време продолжувал да учи. Со успех извршувал разни граѓански и воени должности и се чинело дека му е отворен патот кон богатство и чест. 318

Мајка му беше искрена и побожна и тој во своето детство примил религиозно воспитување. Но како момче западнал во друштво на деисти, чиешто влијание врз него било големо затоа што повеќето од нив биле добри граѓани, љубезни и благородни луѓе, чијшто карактер во извесна мера бил формиран под влијание на христијанската средина во која живееле. Особините што им

прибавиле почит и доверба кај другите се должеле на Библијата, па сепак, овие дарби ги расипале во толкава мера, што вршеле влијание спротивно на Божјата реч. Дружењето со тие луѓе сторило Милер да ги прифати нивните погледи. Вообичаеното толкување на Светото писмо му создавало непремостливи тешкотии, но ниту неговата нова вера, во која ја отфрлил Библијата, не му понудила ништо подобро што би можело да го замени нејзиното место, и тој не бил ниту малку задоволен. Сепак, кон тие погледи се придржувал дванаесет години. Меѓутоа, во неговата триесет и четврта година, Светиот Дух ја разбудил неговата совест и го осведочил во неговата грешност. Во својата дотогашна вера не наоѓал никаква гаранција за среќа зад гробот. Иднината му изгледала темна и страшна. Зборувајќи подоцна за своите чувства од тоа време, тој кажува:

„Помислата на уништување ми беше студена, грозна; сметав дека идниот суд на сите ќе им донесе сигурна пропаст. Небото над мојата глава беше како бакар, а земјата под моите нозе како железо. Се прашував што е тоа вечност. Зошто се појавила смртта? Колку повеќе се обидував да го сфатам тоа, сè помалку го сфаќав. Се обидов да не мислам така, но не можев да ги совладам моите мисли. Се чувствував длабоко жалосен, но не ја сфатив причината за тоа чувство. Мрморев и се жалев, но всушност не знаев против што. Бев уверен дека постои некоја грешка, но не знаев како и каде да го најдам она што е право. Се жалев без никаква надеж.“

319 Во ваква состојба се наоѓал неколку месеци. „Одненадеж“, кажува тој, „во мојот ум живо се појави ликот на Спасителот. Ми се чинеше дека постои едно суштество, толку добро и полно со сожалување, кое само се понудило како откуп за нашите престапи и со тоа нè ослободило од казната за гревот. Веднаш почувствував колку мило би било тоа суштество и помислив дека би можел да се фрлам во неговите преградки и да ја прифатам неговата милост. Но веднаш се појави прашање: како може да се докаже дека постои такво суштество? Сфатив дека надвор од Библијата не можам да најдам никаков доказ за постоење на таков Спасител или доказ за идниот живот...“

Видов дека Библијата зборува токму за таков Спасител каков што ми е потребен мене; се чудеа како може една таква книга, ако не е вдахната од Бога, да изнесува начела што потполно одговараат на потребите на еден паднат свет. Бев присилен да признам дека Светото писмо е Божје Откровение. Во него најдов радост и Исус стана мој пријател. Спасителот за мене стана ‚прв меѓу десет илјади‘, а Светото писмо, кое порано ми се чинеше темно и полно со противречности, стана ‚светилка на мојата нога

и светлина на мојата патека'. Мојот дух најде мир и задоволство. Увидов дека Господ Бог е карпа среде океанот на животот. Сега почнав сериозно да ја проучувам Библијата и можам да ви кажам дека ја проучував со голема радост. Се уверив дека ниту половината од нејзината содржина до сега не ми беше позната. Се чудев зошто порано не сум ја видел нејзината убавина и слава и не сум сфатил како сум можел да ја отфрлам. Најдов откриено сè за што копнееше моето срце, лек за секоја болка на мојата душа. Загубив волја да читам други книги и се трудев да барам мудрост од Бога“ (S. Bliss, *Memoirs of William. Miller*, pages 65-67).

Милер јавно ја признал својата вера во религијата што понекогаш ја презирал. Но неговите неверни другари не се колебале да му ги изнесат сите докази што самиот тој порано толку често ги наведува против божественото потекло на Библијата. Тогаш тој уште не бил во состојба да им одговори, но дошол до заклучок: Ако Библијата е Божје откровение, тогаш во неа не смее да има противречности; и бидејќи му е дадена на човекот за поучување, мора да е прилагодена така за тој да ја разбере. Решил сам да го проучи Светото писмо и да види дали привидните противречности во него можат да се доведат во хармонија.

320

Настојувал да се ослободи од сите свои поранешни мислења и без никаков коментар споредува еден библиски стих со друг, служејќи се при тоа само со цитираните паралелни места и со библиски речник. Продолжил да проучува на одреден и систематски начин, почнувајќи со Прва книга Мојсеева, читајќи стих по стих; не сакал да оди понатаму додека смислата на различни стихови не му била толку јасна за ништо повеќе да не го збунува. Кога наидува на некој нејасен стих, имал обичај да го споредува со други стихови што биле во каква и да е врска со тој предмет. Го испитувал основното, историско-граматичко значење на секој збор во контекстот на целиот библиски текст; и кога видел дека неговото мислење се согласува со тие слични стихови, тогаш исчезнувала секоја тешкотија. Така постапувал кога наидува на тешко разбирливи места; и секогаш на некое друго место на Светото писмо наоѓал разјаснување. Бидејќи со сериозна молитва барал божествена мудрост, му станало јасно она што порано му изгледало темно. Ја искусил вистинитоста на зборовите на псалмистот: „Кога се објавуваат твоите зборови, тие просветлуваат и на скромните мудрост им даваат“ (Псалм 119,130).

Со голем интерес ја проучувал книгата на пророк Даниел и Откровението, служејќи се со истата метода на објаснување како и во другите книги на Писмото и, на своја голема радост, пронашол дека пророчките симболи можат да се разберат. Видел дека

исполнетите пророштва буквално се исполниле; дека сите различни слики, метафори, параболи итн., или непосредно се објаснети, или на други места се изнесени појасно, и ако се објаснуваат на овој начин, можат целосно да се разберат. Тој вели: „Така се уверив дека Библијата е систем на откриени вистини, даден толку јасно и едноставно, што никој, колку и да е неук, не може да застрани“ (Bliss, page 70). Проучувајќи ги големите пророштва, му се откривале една по една алките на големиот синцир на вистината, со што бил награден неговиот труд. Небесните ангели управувале со неговите мисли и му помагале да го разбере Писмото.

Судејќи за пророштвата што треба да се исполнат во иднина според начинот како што се исполнувале пророштвата во минатото, заклучил дека мислењето што владеело во народот за духовното Христово царство - за земното илјадагодишно царство пред крајот на светот - нема основа во Божјата реч. Таа наука што учи за илјадагодишно царство на правда и мир пред личното Господово доаѓање, стравотиите на Господовиот ден ги померила далеку во иднина. Ова учење може некому да му се допаѓа, но тоа е противно на Христовата наука и на науката на неговите апостоли, зашто тие учеле дека „пченицата и каколот ќе растат заедно до жетвата“; дека „лошите луѓе и измамниците ќе напредуваат во зло, заблудувајќи други, а и себеси“; дека „во последните денови ќе настапат тешки времиња“, и дека царството на темнината ќе постои сè до Господовото враќање, кога Господ Исус ќе го уништи „со здивот на својата уста и ќе го искорени со појавата на своето доаѓање“ (Матеј 13,30.38-41; 2. Тимотеј 3,13.1; 2. Солуњаните 2,8).

Апостолската црква не верувала во преобраќање на цел свет и не проповедала воспоставување на Христово духовно владеење. Таа наука е прифатена дури во почетокот на 18 век. Како секоја друга заблуда, и оваа имала свои лоши последици. Таа луѓето ги учела Господовото доаѓање да го очекуваат во далечна иднина и со тоа нивното внимание го одвраќала од знаците што го објавувале неговото доаѓање. Таа предизвикувала чувство на небрежност и сигурност, но сосем неосновано, и мнозина биле заведени да ја занемарат потребата од подготовка за средба со својот Господ.

Милер нашол дека Светото писмо јасно учи за буквално и лично Христово доаѓање. Павле кажува: „Сам Господ ќе слезе од небото, на заповед, со глас на архангел и со Божја труба“ (1. Солуњаните 4,16). И Спасителот изјавува: „Ќе го видат Синот човечки како доаѓа на небесните облаци со сила и со голема слава“, „зашто како молњата што излегува од исток и свети до запад, такво ќе биде и доаѓањето на Синот човечки“ (Матеј 24,30.27). Ќе

го придружува сета небесна војска. „Кога ќе дојде Синот човечки во својата слава и сите свети ангели со него..., ќе ги прати своите ангели со силен трубен глас и ќе ги соберат неговите избраници“ (Матеј 25,31.32; 24,31).

При неговото доаѓање мртвите праведници ќе воскреснат, а живите праведници ќе се преобразат. Павле кажува: „Сите нема да умреме, но сите ќе се преобразиме, наеднаш, за миг, при последната труба; имено, трубата ќе затруби и мртвите ќе воскреснат нераспадливи, а ние ќе се преобразиме. Зашто ова распаѓливото треба да се облече во нераспадливо и ова смртното да се облече во бесмртност“ (1. Коринќаните 15,51-53). А во своето послание до Солуѓаните, откако го опишал Христовото доаѓање, вели: „И мртвите во Христа ќе воскреснат први, а потоа ние живите, кои останавме, ќе бидеме земени заедно со нив на облаците, за да го сретнеме Господа во воздухот; и така засекогаш ќе бидеме со Господа“ (1. Солуѓаните 4,16.17).

Божјиот народ не може да го прими царството додека Христос не дојде лично. Спасителот рекол: „Кога Синот човечки ќе дојде во својата слава и сите ангели со него, тогаш ќе седне на престолот на славата и ќе се соберат пред него сите народи, а Тој ќе ги оддели едни од други, како пастирот што ги одлачува овците од козите. И ќе ги постави овците од својата десна страна, а козите од левата. Тогаш Царот ќе им рече: 'Дојдете, благословени од мојот Отец, наследете го царството кое ви е подготвено уште од создавањето на светот““ (Матеј 25,31-34).

Од наведените стихови видовме дека при Христовото доаѓање мртвите ќе воскреснат нераспадливи, а живите ќе се преобразат. Со ова големо преобразување тие ќе се оспособат да го примат царството, зашто Павле вели: „Тело и крв не можат да го наследат Божјето царство; ниту распаѓливото може да го наследи нераспаѓливото“ (1. Коринќаните 15,50). Во сегашната состојба човекот е смртен, распаѓлив, а Божјето царство е нераспаѓливо, вечно. Затоа човекот во својата сегашна состојба не може да влезе во Божјето царство. Но кога Исус ќе дојде, Тој на својот народ ќе му подари бесмртност, и тогаш спасените ќе ги повика да го примат царството чиито наследници до сега биле само со вера.

Овие и други места во Светото писмо го осведочиле Милера дека настаните што обично се поместуваат пред Христовото доаѓање - како на пример сеопштото царство на мир и воспоставувањето на Божјето царство на земјата - всушност се случуваат по Христовото доаѓање. Понатаму, забележал дека сите знаци на времето и околностите во светот одговараат на пророчките описи на последните денови. Од проучувањето на Светото писмо сигурно за-

клучил дека времето што ѝ е одредено на нашата земја во нејзината сегашна состојба се приближува кон својот крај.

„Друг доказ што имаше за мене голема важност“, рекол тој, „е Библиската хронологија. Пронајдов дека преткажаните настани што се исполните во минатото, се исполните во времето што го одредил Бог. Така до потопот требало да поминат сто и дваесет години (1. Мојсева 6,3); на потопот му претходеа седум дена, а дожд паѓал четириесет дена (1. Мојсева 7,4); четиристотини години потомците на Аврама престојувале во туѓа земја (1. Мојсева 15,13); трите дена, што ги виделе на сон фараоновите пехарник и неговиот пекар (1. Мојсева 40,12-20); седумте години, што ги сонил фараонот (1. Мојсева 41,28-54); четириесетте години во пустината (4. Мојсева 14,34); оние три и пол години на глад (1. Царевите 17,1); седумдесетте години ропство (Еремија 25,11); седумте години на Навуходоносора (Даниел 4,13-16); седумдесетте седмици одредени за Евреите (Даниел 9,24-27) - сите овие настани, одредени со пророчко време, се исполните според пророштвото“ (Bliss, pages 74, 75).

324 Прочувајќи ја така Библијата, кога би пронашол некое пророчко време што, според негово мислење, се однесувало на второто Христово доаѓање, тој тие пророчки времиња ги сметал како одредени времиња што Бог однапред ги објавил преку „устата на своите свети пророци“. „Она што е тајно“, рекол Мојсеј, „му припаѓа на нашиот Господ Бог, а објавеното е наше и на нашите синови засекогаш“ (5. Мојсева 29,29). Преку пророкот Амос Господ кажува дека Тој не прави ништо а своите тајни да не им ги „открие на своите слуги пророците“ (Амос 3,7). Значи, оние што ја прочуваат Библијата, можат со сигурност да очекуваат дека ќе ги пронајдат јасно објавените големи настани што ќе се одиграат во човечката историја.

„Кога потполно се уверив“, пишува Милер, „дека, сето Писмо, што е дадено од Бога, е корисно; дека тоа не потекнува од човечка волја, туку дека пишуваа свети Божји луѓе поттикнати од Бога, и дека тоа е напишано, за наша поука, за да имаме надеж преку трпението и преку утехата од Писмото“ (2. Тимотеј 3,16; 2. Петрово 1,21; Римјаните 15,4), јас не можев хронолошкиот дел на Библијата да го сметам за помалку важен од другите нејзини делови. Затоа чувствував дека, во моето настојување да го разберам она што ни го открил Бог во својата милост, немам право да ги занемарувам пророчките временски отсеци“ (Bliss, page 75).

Се чинело дека најјасно го открива времето на второто Христово доаѓање пророштвото на пророк Даниел 8,14: „Уште две илјади и триста вечери и утра; тогаш Светилиштето ќе се очисти.“

Придржувајќи се кон своето правило Божјата реч да ја зема за нејзин сопствен толкувач, Милер пронашол дека во пророчките симболи еден ден претставува една година (4. Мојсеева 14,34; Езекил 4,6). Потоа увидел дека временскиот отсек од две илјади и триста пророчки дни или буквални години далеку го надминува времето на милоста одредено за Евреите и, според тоа, не се однесува на чистењето на еврејското земно Светилиште. Милер се придржувал кон општо прифатеното мислење дека во христијанската ера земјата е светиња (Светилиште) и затоа заклучил дека очистувањето на Светилиштето, преткажано во Даниел 8,14, значи очистување на земјата со оган при второто Христово доаѓање. Кога би се пронашла вистинската појдовна точка за овие две илјади и триста дни, тогаш, заклучил тој, лесно би можело да се одреди и времето на второто Христово доаѓање. На тој начин би се открило времето на оној голем крај, времето кога ќе заврши сегашната состојба „со сета своја горделивост и сила, со сиот сјај и суета, со безбожноста и со насилството“, и кога „ќе се одземе проклетството од земјата, а смртта ќе биде уништена; кога ќе им се даде награда на твоите слуги, пророците, и на светите, и на оние што го страхопочитуваат твоето име, и кога ќе бидат погубени оние што ја уништија земјата“ (Bliss, page 76).

325

Милер продолжил да ги истражува пророштвата со нова и со уште поголема сериозност, и посветил цели денови и ноќи на проучување на она што му се чинело дека има голема важност и особено значење. Во осмата глава на пророк Даниел не можел да ја пронајде појдовната точка за оние две илјади и триста дни. Иако ангелот Гаврил добил налог да му го објасни на Даниел видението, сепак, само делумно му го објаснил. Кога пророкот го гледал страшното прогонство што ќе ја снајде црквата, ја загубил телесната сила. Не можел да издржи повеќе и ангелот го оставил за извесно време. „Јас, Даниел, истоштен, бев болен неколку дена. ...Се чудев на тоа видение и не го разбрав“ (Даниел 8,27).

Но Бог му заповедал на својот пратеник: „Гавриле, објасни му го видението!“ Оваа заповед морала да се изврши и затоа ангелот подоцна се вратил кај Даниел и му рекол: „Даниел, еве ме: дојдов да те поучам.“ „Внимавај добро на речта, сфати го видението“ (Даниел 9,22.23). Во споменатото видение во осмата глава останала необјаснета само една точка, и тоа отсекогаш од 2300 дни; затоа ангелот, кога се вратил, се задржал исклучиво на прашањето на времето:

„Седумдесет седмици му се одредени на твојот народ и на твојот свет град... Знај и разбери: Од часот кога ќе излезе заповедта: „Нека се вратат и пак нека го изградат Ерусалим“, па до Кнезот

326

Помазаник, се седум седмици, и шеесет и две седмици, и повторно ќе бидат изградени улиците и ѕидовите и тоа во тешко време. И по тие шеесет и две седмици ќе биде погубен Помазаникот, но не за себе... И ќе склучи сојуз со мнозина за една седмица, а во половината на седмицата ќе престанат жртвата и приносот“ (Даниел 9,24-27).

Ангелот е пратен кај Даниел со посебна цел да му го објасни она што не го сфатил од видението во осмата глава, а тоа е извештајот во врска со времето: „Уште две илјади и триста вечери и утра; тогаш светињата ќе се очисти.“ Откако ангелот го повикал Даниела: „Внимавај добро на речта, сфати го видението“, продолжил: „Седумдесет седмици му се одредени на твојот народ и на твојот свет град.“ Зборот „одредени“, значи буквално „отсечени“. Ангелот разјаснува дека седумдесетте седмици, што значи 490 години, се отсечени и дека се однесуваат само на Евреите. Но од што биле тие отсечени? Бидејќи периодот од 2300 денови е единствен период што се споменува во осмата глава, седумдесетте седмици морале да бидат отсечени од тој период. Тоа значи дека седумдесетте седмици се дел на тие 2300 дни и дека тие два дела почнуваат во исто време. Според разјаснувањето на ангелот, седумдесетте седмици морале да почнат во мигот кога ќе се издаде заповед Ерусалим пак да се изгради. Кога би можел да се утврди датумот на оваа заповед, тогаш би се нашла појдовната точка на големиот временски отсек од 2300 дни.

327 Оваа заповед се наоѓа во седмата глава на книгата Ездра (Ездра 7,12-26). Персискиот цар Артаксеркс овој декрет во неговиот конечен облик го издал 457-та година пред Христа. Во Ездра 6,14 се кажува дека домот Господен во Ерусалим бил изграден „по заповед на персиските цареви Кир, Дариј и Артаксеркс“. Овие три цара го издале, го потврдиле и го надополниле декретот, така што тој декрет, според пророштвото, ја означувал појдовната точка на 2300-та дни. Ако како време на негово издавање се земе 457-та година пред Христа, кога декретот бил надополнет, се гледа дека се исполнила секоја подробност на пророштвото во врска со седумдесетте седмици (види: Додаток).

„Од часот кога ќе излезе заповед: „Нека се вратат и пак нека го изградат Ерусалим“, па до Кнезот Помазаник, се седум седмици, и шеесет и две седмици“, односно шеесет и девет седмици или 483 години. Заповедта на Артаксеркс стапила во сила есента 457-та година пред Христа. Ако овие 483 години се сметаат за појдовна точка, тогаш тие се протегаат до 27-та година по Христа. Во тоа време пророштвото се исполнило. Зборот „Месија“ значи „Помазаник“ или „Христос“. Есента 27-та година Јован го крстил Хри-

70
СЕДМИЦИ

ПОСЛЕДНАТА
СЕДМИЦА

Шематски приказ на пророчкото време од
2300 дни - години.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

ста, и Христос примил помазание од Светиот Дух. Апостол Петар сведочи дека Исуса од Назарет „Бог го помаза со Светиот Дух и со сила“ (Дела 10,38). И Спасителот сам вели: „Духот на Господа е врз мене, зашто ме помаза и ме прати да им донесам радосна вест на бедните“ (Лука 4,18). Откако Исус се крстил, пошол во Галилеја „проповедајќи го Божјето евангелие и зборуваше: ’Времето се исполни““ (Марко 1,14.15).

„И ќе склучи сојуз со мнозина за една седмица.“ „Седмицата“, за која станува овде збор, е последната седмица во временскиот отсек од седумдесет седмици; тоа се последните седум години од временскиот отсек одреден за Евреите. Во тоа време, што се протега од 27-та до 34-та година по Христа, Исус најпрво лично, а потоа преку своите ученици, им го упатувал евангелскиот повик особено на Евреите. Кога апостолите пошле да ја објават радосната вест за царството, Исус им дал упатства: „Не одете кај незнабошците, и не влегувајте во самаријански град. Туку подобро одете кај загубените овци на Израеловиот дом“ (Матеј 10,5.6).

328 „А во половината на седмицата ќе престанат жртвата и приносот.“ Триесет и првата година по Христа, три и пол години по своето крштавање, Спасителот бил распнат. Со големата жртва принесена на Голгота се завршил периодот на принесување на жртви, кои во текот на четири илјади години укажувале на идното Божје Јагне. Сега сенката станала стварност и затоа требало да престанат сите жртви и приноси на церемонијалниот закон.

Седумдесетте седмици, или 490-те години, одредени за Евреите, истекуваат, како што видовме, 34 години по Христа. Во тоа време, со одлука на еврејскиот Синедрион, овој народ конечно го отфрлил евангелието со каменувањето на Стефана и со прогонувањето на Христовите следбеници. Од тогаш веста на спасението не се ограничувала повеќе на избраниот народ, туку почнала да му се објавува на цел свет. Учениците, кои поради прогонствата морале да побегнат од Ерусалим, „поминуваа проповедајќи ја речта“. „А Филип слезе во градот Самарија и таму им го проповедаше Христа.“ Петар, воден од Бога, му го открил евангелието на побожниот Корнелиј, капетан од Кесарија; а ревниот Павле, кој ја прифатил Христовата вера, добил налог да им ја однесе радосната вест „далеку на незнабошците“ (Дела 8,4.5; 22,21).

Така јасно се исполнил секој дел од ова големо пророштво. Седумдесетте седмици, што без никакво сомневање почнале 457-та година пред Христа, завршиле 34-та година по Христа. Поаѓајќи од наведениот датум, не е тешко да се најде крајот на пророчките 2300 дни. Ако седумдесетте седмици или 490-те дни ги отсечеме од 2300-та дни, ни остануваат уште 1810 дни. Откако завршиле

490-те дни, останале уште да се исполнат 1810 дни. Сметајќи од 34-та година по Христа, преостанатите 1810 години допираат до 1844 година. Според тоа, 2300-та дни од Даниел 8,14 завршуваат 1844 година. По истекувањето на тоа големо пророчко време, според сведоштвото на Божјиот ангел, „Светилиштето ќе се очисти“. На тој начин точно било утврдено времето на очистување на Светилиштето, а тој настан, како што се веруваше, требаше да се совпадне со времето на второто Христово доаѓање.

Милер и неговите соработници од почеток веруваа дека оние 2300 години од Даниел 8,14 ќе истечат пролетта 1844 година, додека пророштвото упатуваше на есента истата година (види: Додаток). Погрешното сфаќање на оваа точка ги разочара и ги вознемири оние што го прифатија првиот датум како време на Христовото доаѓање. Но тоа воопшто не влијаеше врз силата на доказите дека 2300-та дни завршуваат 1844 година, и дека тогаш ќе се одигра голем настан - очистувањето на Светилиштето. 329

Кога почнал подробно да го проучува Светото писмо за да докаже дека тоа е Божје откровение, Милер ниту најмалку не очекувал дека истото ќе го доведе до заклучокот до кој дојде сега. Самиот тој одвај можеше да верува во резултатот на своето истражување. Но библискиот доказ беше толку јасен и силен, што не можеше да го отфрли.

Тој две години поминал во проучување на Библијата кога во 1818 година свечено заклучил дека отприлика за 25 години Христос ќе дојде да го избави својот народ. „Не е потребно“, кажува Милер, „да зборувам за радоста што го исполни моето срце при помислата на свечената иднина и за силниот копнеж на мојата душа да имам удел во радоста на откупените. Сега Библијата ми стана една нова книга. Таа беше вистинско уживање за мојот дух. Сè што ми беше нејасно во нејзината наука, таинствено и мрачно, сега го растера силната светлина што ме осветли од нејзините свети страници. О колку сега вистината ми изгледаше сјајна и славна! Исчезнаа сите противречности и недоследности што ги наоѓав порано во Библијата. Иако сè уште имаше многу стихови што не ги разбирав потполно, сепак, од неа зрачеше силна светлина да ја расветли мојот до тогаш затемнет ум и јас, проучувајќи го Светото писмо, чувствував таков восхит каков што никогаш не сум чувствувал ниту пак сум верувал дека ќе почувствувам ако го проучувам“ (Bliss, pages 76, 77).

„Свеченото уверување дека за кратко време ќе се случи толку величествен настан, што го преткажува Светото писмо, кај мене разбуди непреодоливо прашање: Што е моја должност кон светот во врска со овие очигледни докази што ја потресоа мојата душа“ 330

(Исто, page 81). Милер чувствувал дека негова должност е и на другите да им ја соопшти светлината што ја примил. Очекувал безбожниците да дадат отпор, но верувал дека сите христијани ќе се израдуваат за надежта што ќе можат да го сретнат Спасителот што го љубат. Единствено се плашел дека мнозина во големата радост поради слободата што ќе настане наскоро, таа наука ќе ја прифатат не испитувајќи ги доволно стиховите на Писмото што ја докажуваат таа вистина. Сè уште се колебал своето уверување да го изнесе јавно, плашејќи се, ако самиот е во заблуда, другите да не ги доведе во заблуда. Тоа го поттикнало уште еднаш да ги провери доказите на своите заклучоци и внимателно да испита секоја тешкотија што би можела да се појави. Се уверил дека пред светлината на Божјата реч исчезнуваат сите приговори како маглата што исчезнува пред сончевите зраци. По пет години вакво проучување, потполно се уверил во исправноста на своето гледиште.

Сега, бидејќи верувал така, со нова сила му се наметнала должноста и другите да ги запознае со она што е јасно изнесено во Светото писмо. Рекол: „Кога одев на работа, во ушите постојано ми се одгласуваше: 'Оди и кажи му на светот во каква опасност се наоѓа.' Во мислите постојано ми одсвонуваше следниот библиски текст: 'Кога ќе му речам на грешникот': 'Грешнику, ти бездруго ќе умреш', а ти не му кажеш ништо, не го опоменеш беззаконикот да го остави својот пат, грешникот ќе умре за својот грев, но крвта негова ќе ја барам од твојата рака. Ако пак беззаконикот си го предупредил да се врати од својот пат, а тој не се одврати од својот пат, тој ќе умре за својот грев, но ти ќе ја сочуваш својата душа' (Езекил 33,8,9). Чувствувајќи дека многу безбожници би се покајале кога би биле предупредени; а ако не ги предупредам, нивната крв ќе се бара од моите раце“ (Bliss, page 92).

337 Почнал да ги шири своите погледи секаде каде што му се дала можност и се молел на Бога барем еден проповедник да ја почувствува нивната важност и својот живот да му го посвети на ширењето на таа вест. Но не можел да се ослободи од чувството на одговорност дека објавувањето на опомената е негова лична должност. Во мислите постојано му се одгласувале зборовите: „Оди и објави му го тоа на светот; нивната крв ќе ја барам од твоите раце.“ Чекал девет години и тој товар постојано му лежел на срце, додека во 1831 година не ги изнесе првпат јавно темелите на своето верување.

Како Елисеј, кој бил повикан да ги остави воловите на поле и да го прими светиот плашт за пророчка служба, така и Вилијам Милер бил повикан да го напушти својот плуг и да му ги открие

на народот тајните на Божјето царство. Со страв го почна тоа дело, водејќи ги своите слушатели чекор по чекор низ пророчките отсеци до второто Христово доаѓање. При секој напор добиваше нова сила и храброст, зашто забележуваше голем интерес што го предизвикаа неговите зборови.

Милер реши јавно да ги изнесе своите погледи само затоа што на тоа го поттикнуваа неговите браќа во верата и што во нивните зборови слушна Божји повик. Тогаш веќе имаше педесет години и не беше навикнат јавно да зборува. Го мачеше чувство на неспособност за делото што стоеше пред него. Но, уште од самиот почеток неговите напори за спасување на душите беа благословени. По неговите први проповеди настана силно религиозно будење и во таа пригода се обратија триесет цели семејства, освен два члена. Веднаш беше повикан да зборува и на други места и речиси секаде неговата работа разбуди живо интересирање за Божјата реч. Грешниците се обраќаа, христијаните беа поттикнати на поголема преданост кон Бога, а деистите и неверниците мораа да ја признаат библиската вистина и христијанската религија. Оние, меѓу кои работеше, за него го дадоа следното сведоштво: „Тој ги задобива и оние луѓе врз кои друг човек не би можел да влијае“ (Исто, page 138). Неговите проповеди имаа за цел да разбудат општо интересирање за верските работи и да го спречат ширењето на световниот дух и развратот во тоа време.

Речиси во секој град, како резултат на неговите проповеди, се обраќаа по дваесетина, а некаде и по стотина. На многу места му се отвораа разни протестантски цркви; Милер обично добиваше повици од проповедници на различни цркви. Негово правило беше да не зборува никаде каде што не е повикан, но сепак, набргу увиде дека не може да одговори ниту на половината од молбите што му беа упатени.

Мнозина, кои не го прифатија неговото мислење во врска со точното време на второто Христово доаѓање, сепак, беа осведочени во сигурноста и во близината на неговото доаѓање и во потребата од подготовка. Во некои големи градови неговите проповеди оставија извонреден впечаток врз народот. Гостилничарите ја напуштаа својата работа и гостилниците ги претвораа во сали за состаноци; коцкарниците се затвораа; се обраќаа неверници, деисти, универзалисти, па дури и пропаднати луѓе, од кои некои со години не стапиле в црква. Разни цркви одржуваа во сите делови на градот молитвени состаноци во секое време на денот. Деловни луѓе се собираа на пладне на молитва и благодареење. Тоа не беше некоја фанатична возбуда, туку умот и срцето на луѓето ги проникна општо свечено расположение. Милеровата

работа, слично на работата на реформаторите, делуваше повеќе врз разумот и ја будеше совеста отколку што предизвикуваше возбуждавање.

Во 1833 година Милер од баптистичката црква, на која ѝ припаѓаше, доби дозвола да проповеда. Многу проповедници на оваа црква го одобруваа неговото дело и со нивно одобрение тој ја продолжи својата работа. Патуваше и постојано проповедаше, но неговата работа главно се ограничуваше на Нова Англија и на централните држави. Повеќе години сам ги плаќаше сите свои трошоци, а ниту подоцна не добиваше толку за да може да го плати сиот патен трошок за патувањето во разни места каде што беше повикан. Неговата јавна работа не само што не му донесе никаква материјална добивка, туку го товареше неговиот имот што во текот на овој период на неговиот живот постојано се намалуваше. Беше татко на големо семејство, но бидејќи сите живеела скромно и беа трудољубиви, тој негов малечок селски имот беше доволен како за неговото, така и за нивното издржување.

333 Во 1833 година, две години откако Милер почна да ги објавува доказите за скорашното Христово доаѓање, се појави последниот знак што го преткажал Исус за своето второ доаѓање. Исус рекол: „Од небото ќе паѓаат ѕвезди“ (Матеј 24,29). И Јован, гледајќи ги во визија сцените што ќе му претходат на денот Господен, пишува: „И небесните ѕвезди испопаѓаа на земјата, како смоквата што ги исфрла своите незрели плодови кога ќе ја затресе силен ветер“ (Откровение 6,13). Ова пророштво се исполни на видлив и необичен начин со паѓањето на метеори на 13 ноември 1833 година. Тоа беше величествена сцена - паѓање на ѕвезди каква што историјата никогаш порано не забележала. „Целиот небесен свод над Соединетите Држави со часови беше во огнено движење. Никогаш во таа земја, откако на неа стапиле нејзините први доселеници, не се појавил природен феномен што едни би го посматрале со толкав восхит, а други со толкав страв и возбуда.“ „Мнозина уште живо се сеќаваат за таа величествена и свечена глетка. Никогаш не постоел толку густ пороен дожд каков што беше паѓањето на метеори тој ден. На исток, на запад, на север и на југ - насекаде се гледаше иста слика. Со еден збор, цело небо беше во движење. Таа сцена, како што ја опишува професорот Силиман во своите весници, можеше да се види над цела Северна Америка. Почнувајќи во два часот изутрината, па сè до јасна дневна светлина, небото беше ведро и без облак и на него можеше да се посматра постојана игра на блескотни тела“ (R. M. Devens, *American Progress* или *The Great Events of the Greatest Century*, ch. 28, pars. 1-5).

„Перото не може да ја опише таа сјајна глетка... Кој сам не го видел тоа, не може себеси да си ја претстави нејзината убавина. Изгледаше како сите ѕвезди да се собрале во една точка во близината на зенитот, од каде што со брзина на молња летаа на сите страни на хоризонтот, а сепак, нивниот број не се намалуваше; илјадници доаѓаа од правци низ кои веќе поминаа илјадници, како да беа создадени за таа пригода“ (F. Reed, in *The Christian Advocate and Journal*, Dec. 13, 1833). „Не е можно подобро да се претстави тој феномен отколку со сликата на смоквата која, потресена од силен ветер, ги исфрла своите уште зелени плодови“ (*“The Old Countryman,”* in *Portland Evening Advertiser*, Nov. 26, 1833). 334

Во њујоршкото списание „*Journal of Commerce*“ од 14. 11. 1833 година излезе долга статија за таа необична појава. Тука пишуваше: „Ниеден филозоф ниту научник, колку што ми е познато, ниту писмено ниту усно, не опишал таков феномен каков што беше вчерашниот. Пред осумнаесет векови еден пророк точно го преткажал, ако под изразот паѓање на ѕвезди подразбираме паѓање на метеори, како што е тоа во буквална смисла единствено можно.“

Така се исполни последниот од знаците на неговото доаѓање за кои Исус им рекол на своите ученици: „Така и вие, кога ќе го видите сето ова, знајте дека е близу, пред врата“ (Матеј 24,33). По овие знаци Јован видел како „небото го снема како свиток кога се смотува; сите гори и сите острови се поместија од своите места“, а грешниците со страв се обидуваа да побегнат пред доаѓањето на Синот човечки (Откровение 6,12-17).

Мнозина, кои беа очевидци на паѓањето на ѕвездите, таа појава ја гледаа како весник на судот што ќе дојде - како „страшна слика, сигурен предвесник, милостив знак на оној голем и страшен ден“ (*“The Old Countryman,”* in *Portland Evening Advertiser*, Nov. 26, 1833). На тој начин вниманието на луѓето беше привлечено кон исполнувањето на пророштвата и мнозина беа поттикнати да обрнат внимание на веста за второто Христово доаѓање.

Во 1840 година се исполни едно важно пророштво кое го привлече вниманието на луѓето. Две години пред тоа Јосиф Лич, еден од главните проповедници што го објавуваа второто Христово доаѓање, го објави толкувањето на деветтата глава од Откровението која зборува за паѓањето на Отоманското царство. Според неговото сметање, оваа велесила требаше да пропадне во август 1840 година. Неколку дена пред тоа тој пишуваше: „Ако прифатиме дека првиот период од 150 години точно се исполнил, пред Деакозес (Константин XI), со дозвола на Турците, да стапи на престол, и дека 391 година и 15 дена почнуваат кога завршува првиот период, тогаш тие треба да завршат на 11 август 1840 година,

335 кога може да се очекува пад на отоманската сила во Цариград. И јас верувам дека тоа навистина ќе се случи“ (Josiah Litch, in *Signs of the Times, and Expositor of Prophecy*, Aug. 1, 1840).

Точно во одреденото време Турција преку свој пратеник прифати заштита од европските големи сили и така се стави под контрола на христијанските народи (види: Додаток). Со овој настан пророштвото точно се исполни. Кога беше објавено тоа, мнозина се осведочија дека се исправни начелата на толкување на пророштвата, како што ги прифатија Милер и неговите соработници, што придонесе адвентното движење да добие голем поттик. Образовани и влијателни луѓе се соединија со Милера да ја проповедаат веста и од 1840 до 1844 година делото бргу се рашири.

Вилијам Милер имаше големи духовни дарби, изградени со размислување и проучување. Покрај тоа, тој добил и мудрост од небото кога стапил во врска со Изворот на мудроста. Беше човек со висока вредност, и го почитуваа и ценеа секаде каде што се ценеше чесноста на карактерот и моралните вредности. Беше природно срдечен и понизен; се одликуваше со сила на совладување на самиот себе, беше внимателен и љубезен кон сите, секогаш подготвен да ги сослуша и мислењата на другите и да ги процени нивните докази. Без страст и возбуда ги проверуваше сите теории и учења со помош на Божјата реч. Неговото здраво расудување, како и неговото темелно познавање на Светото писмо, му помогнаа да ги побие заблудите и да разоткрие секоја лага.

Но неговата работа не се одвиваше без противење. Како и за време на поранешните реформатори, учителите на големите религии не ја прифатија со задоволство вистината што ја објавуваше тој. Бидејќи тие своето гледиште не можеа да го докажат со Писмото, беа принудени да бараат потпирач во изјавите и во науката на луѓето, во преданијата на отците. Но проповедниците на близината на Христовото доаѓање го прифатија само сведоштвото на Божјата реч. „Библијата, само Библијата“, беше нивниот лозунг. Нивните пак противници недостигот од библиски докази го надоместуваа со исмевање и со подбиви. Употребија време, своите средства и своите способности, да ги наклеветат оние чиешто единствено злосторство беше тоа што радосно го очекуваа доаѓањето на својот Господ и копнееја за свет живот и што ги предупредуваа и другите да се приготват за неговото доаѓање.

Противниците вложуваа големи напори да го одвратат вниманието на луѓето од Христовото доаѓање. Проучувањето на пророштвата за второто Христово доаѓање и за крајот на времето го сметаа за грев - нешто од што луѓето треба да се срамуваат.

На тој начин многу проповедници, кои беа омилени кај народот, ја поткопуваа верата во Божјата реч. Нивната наука ги заведе луѓето да станат неверни, и мнозина се чувствуваа слободни да живеат според своите безбожни желби, а потоа зачетниците на ова зло сите последици им ги припишуваа на проповедниците на скорашното Христово доаѓање.

Додека Милеровото име привлекуваше мноштво умни и внимателни слушатели, истото ретко се спомнуваше во религиозниот печат, освен во случај кога го обвинуваа или исмеваа. Рамнодушните и безбожните, кои се охрабрија со ставот на некои религиозни учители, се трудеа да го наклеветат него и неговото дело, служејќи се со бесрамни изрази, со недостојни и богоухлни досетки и шеги. Седиот човек, кој го напушти својот удобен дом за да патува на свој трошок од град во град, од место во место, трудејќи се постојано да му проповеда на светот свечена опомена за претстојниот суд, срамно беше обвинет како фанатик, како лажливец и дрзок измамник.

Клеветите, навредите и презирот што ги упатуваа против него, предизвикаа негодување дури и во светскиот печат. „Да се земе толку лекомислено и со потсмев еден предмет што има толку голема важност и страшни последици“, зборуваа светските луѓе, „значи не само подбивање со чувствата на неговиот претставник и бранител, туку исмевање и на судниот ден, па и на самото Божество, и исмевање на стравотиите на неговиот суд“ (Bliss, page 183).

Зачетникот на сето зло се трудеше не само да го поништи влијанието на веста за Христовото доаѓање, туку да го уништи и самиот весник. Милер практично ја применуваше вистината врз срцата на своите слушатели: Ги жигосуваше нивните гревови и го осудуваше нивното самозадоволство. Неговите отворени и остри зборови предизвикаа кај нив непријателство. Кога членовите на црквата ѝ се противставија на неговата вест, попростите луѓе со тоа беа охрабрани да прават уште полошо; непријателот скова заговор да му го одземе на Милера животот кога ќе излегува од црквата. Но среде мноштвото се наоѓаа и свети ангели, и еден од нив, во човечка лика, го зеде тој Божји слуга за рака и го изведе неповреден од бесната толпа и го одведе на сигурно место. Неговото дело уште не беше завршено и сатаната и неговите демони се измамија во своите намери.

Наспроти големото противење, интересот на луѓето за веста на Христовото доаѓање сè повеќе растеше. Бројот на нејзините следбеници изнесуваше не стотина, туку илјадници и стотици илјади. Различни верски заедници имаа голем прираст на верници, но по извесно време покажаа дух на непријателство против овие

обратеници и црквите презедоа дисциплински мерки против оние што ги прифатија Милеровите погледи. Таа состојба го поттикна Милера да земе перо в рака и со едно отворено писмо да им се обрати на сите христијански заедници, повикувајќи ги од Писмото да му ја докажат неговата заблуда.

„Што веруваме ние“, рече тој, „што не сме зеле непосредно од Божјата реч, која и вие самите ја признавате за единствено правило на верата и животот? Што сме сториле со што сме заслужиле толку жестока осуда од страна на црквите и печатот, и што ви дава право да нè исклучите од вашите цркви? Ако сме на погрешен пат, јас ве молам, кажете ни во што грешиме. Покажете ни од Божјата реч во што сме во заблуда. Вие доста нè исмевавте, но тоа не може да нè увери дека сме на погрешен пат; само Божјата реч може да ги измени нашите погледи. Ние со размислување и со молитва, врз основа на докази од Светото писмо, дојдовме до нашите заклучоци“ (Исто, pages 250, 252).

338 Во текот на вековите исто сомневање и неверство ја дочекувале веста, опомената, што му ја праќал Бог на светот преку своите слуги. Кога Господ решил да пушти потоп на стариот свет, прво тоа им го објавил на луѓето за да им даде можност да се одвратат од своето беззаконие. Сто и дваесет години опомената се одгласувала во ушите на грешниците, повикувајќи ги на покајание за да го избегнат Божјиот гнев. Но таа вест им се сторила како бајка, и никој не обрнал внимание на неа. Потонати во беззаконие, тие му се подбивале на Божјиот весник, го исмевале неговиот повик и дури го обвинувале за измама. „Како се осмелува еден човек да им се противстави на сите мудреци на земјата? Кога веста на Ное би била вистинита, тогаш зошто не ја прими цел свет и не верува? Зошто? Колку вреди тврдењето на еден човек спрема мудроста на илјадници други?“ Тие ја одбиле веста и не сакале да побараат прибежиште во бродот на спасението.

Подбивачите укажувале на природните појави: на непроменливиот ред на годишните времиња, на синиот небесен свод од кој уште никогаш не паѓал дожд, на плодните полиња, кои биле на топувани со блага ноќна роса; и бидејќи со презир изјавиле дека проповедникот на правдата е само обичен занесеник, продолжиле уште посилено од кога и да е да уживаат во развратот и во злото. Сепак, нивното неверство не можело да го спречи преткажаното зло. Бог долго го трпел нивното безбоштво и им дал доста време да се покаат, но во определеното време праведниот Божји суд ги стигнал оние што ја отфрлиле неговата милост.

Христос рекол дека луѓето ќе покажат исто неверство во врска со неговото второ доаѓање. Како современиците на Ное што „не

узнаа додека не дојде потопот и не истреби сè“, според Христовите зборови, така ќе биде и пред доаѓањето на Божјиот Син (Матеј 24,39). Кога верниот народ ќе се соедини со светот и ќе почне да се изедначува со него и да ужива во неговите сетилни забави, кога световниот раскош ќе стане раскош на црквата, кога ќе свонат сватовски звона и кога сите ќе се надеваат на уште долги години напредок - тогаш однадеж, како гром од ведро небо, ќе дојде крај на нивните илузии и лажни надежи. 339

Бог, како што го пратил својот весник да го опомене светот за потопот што наидува, така го пратил и својот избран весник да ја објави близината на последниот суд. И како Ноевите современици што му сè подбивале на проповедникот на правдата, така и во Милерово време, мнозина, кои се нарекуваа Божји деца, ги исмеваа неговите зборови со кои ги предупредуваше.

Зошто црквите покажаа таков отпор кон науката и кон проповедањето за Христовото доаѓање? Додека тој настан на грешните им донесува несреќа и пропаст, за праведните истиот е надеж и радост. Оваа голема вистина во сите векови била утеха за Божјиот верен народ; тогаш зошто сега, слично на својот Автор, таа станала „камен-сопка и карпа-соблазна“ за оние што тврдат дека се Божји народ? Сам Господ на своите ученици им дал ветување: „А кога ќе отидам и ви приготвам место, пак ќе дојдам и ќе ве земам кај себе, за да бидете и вие таму каде што сум јас“ (Јован 14,3). Спасителот, полн со сочувство, ги предвидел грижите и жалоста на своите ученици и затоа им пратил ангели да ги тешат, уверувајќи ги дека пак лично ќе дојде како што заминал на небото. На денот кога се вознел, кога учениците стоеле и внимателно гледале кон небото за последниот поглед да го насочат кон Оној што го сакале, нивното внимание го привлекле зборовите: „И им рекоа: ’Луѓе, Галилејци, зошто стоите и гледате во небото? Овој Исус, кој од вас се вознесе на небото, ќе дојде така како што го видовте да оди на небото.“ Оваа вест повторно ја оживеала нивната надеж. Учениците „се вратија во Ерусалим со голема радост. И беа постојано во храмот каде што го прославуваа и го благословуваа Бога“ (Дела 1,11; Лука 24,52.53). Не се радувале поради тоа што Исус ги оставил и што сега морале да се борат со тешкотиите и со искушенијата на светот, туку се радувале за зборовите на ангелите дека Исус пак ќе дојде.

Веста за Христовото доаѓање и денеска би требало да биде причина за голема радост како што била и тогаш кога ангелите им ја објавиле на витлеемските пастири. Оние што навистина го сакаат Спасителот, можат само со радост да ја поздрават оваа вест заснована на Божјата реч - дека Оној, кој е центар на нивната 340

надеж во вечен живот, пак ќе дојде - не да биде презрен и отфрлен како при своето прво доаѓање, туку во сила и слава, да го избави својот народ. Оние што не го сакаа Спасителот, не сакаа Тој да дојде; и не можеше да има појасен доказ дека црквите отпаднаа од Бога како резултат на огорченоста и непријателството што ги предизвика кај нив оваа небесна вест.

Оние што ја прифатија веста за второто Христово доаѓање сфатија дека е неопходно да се покаат и да се понизат пред Бога. Мнозина долго се колебаа меѓу Христа и светот, но сега почувствуваа дека дошло време да заземат цврст став. „Сè што се однесуваше на вечноста, за нив доби необична важност. Небото им се приближи и тие се чувствуваа виновни пред Бога“ (Bliss, page 146). Христијаните се разбудија на нов духовен живот. Сфатија дека времето е кратко и дека треба што побргу да го прават она што се должни да го прават за своите ближни. Земните планови ги напуштија и се чинеше дека пред нив се отвори вечноста; она што се однесуваше на вечното блаженство или на вечната смрт, ги потисна сите прашања со поминлива вредност. Врз нив почиваше Божјиот Дух кој му даваше посебна сила на сериозниот повик што им го упатуваа на браќата и на грешниците да се приготват за Божјиот ден. Тивкото сведоштво на нивниот секојдневен живот беше постојан укор за навидум побожните и непосветени верници на црквата кои сакаа да не бидат попречувани во своите забави и задоволства, во потрагата по стекнување на пари и во стремежот за светски почести. Оттаму потекна непријателството и отпорот против вистината за повторното Христово доаѓање и против нејзините весници.

Бидејќи увидоа дека доказите што се основани на пророчките временски отсеци не можат да се урнат, противниците на своите приврзаници им советуваа да отстапат од проучувањето на овој предмет, тврдејќи дека пророштвата се запечатени. Така протестантите појдоа по стапките на римокатолиците. Додека папската црква им забранувала на верниците да ја читаат Библијата (види: 341 Додаток), протестантската црква тврдеше дека важниот дел на Светото писмо, и тоа оној кој посебно ни ги открива вистините за нашето време, не може да се разбере.

Проповедниците и народот изјавуваа дека пророштвата на Даниел и Откровението се несфатливи тајни. Но сам Христос своите ученици ги упатил на Книгата на пророкот Даниел во врска со настаните што требало да се случат во нивните денови и рекол: „Оној што чита нека се труди да разбере!“ А тврдењето дека Откровението е тајна што не може да се разбере го негира и самиот наслов „Откровение на Исуса Христа, кое му го даде

нему Бог, за да им ги покаже на своите слуги настаните што треба наскоро да се случат... Блазе на оној што чита и на оние што ги слушаат зборовите на пророштвото и држат што е напишано во него, зашто времето е близу“ (Откровение 1,1-3).

Пророкот рекол: „Блазе на оној што чита“; има многу такви кои не сакаат да го читаат тоа пророштво; ним не им е ветен благословот. „И на оние што слушаат“; има такви кои не сакаат да ги слушаат пророштвата; благословот не им е ветен ниту ним. „И држат што е напишано во него“; мнозинството не обрнува внимание на опомените и советите од Откровението; ниеден од нив нема право на ветениот благослов. Сите што ги презираат пророштвата и што ги исмеваат свечените симболи дадени во нив, сите што одбиваат да се обратат и да се приготват за Христовото доаѓање, ќе останат без божествениот благослов.

Како се осмелуваат луѓето пред сведоштвото на божественото вдохновение да тврдат дека Откровението е тајна што човечкиот ум не може да ја долови? Тоа е откриена тајна; тоа е и отворена книга. Проучувањето на Откровението мислите ги упатува на пророштвата на Даниел. И во едната и во другата пророчка книга Бог на своите деца им дава важни поуки во врска со настаните што ќе се одиграат при крајот на историјата на овој свет.

На Јована му се откриени далечните и возбудливи сцени од животот на црквата. Во таа книга апостолот ја опишува состојбата, опасностите, борбите и конечното ослободување на Божјиот народ. Тука е забележана веста што ќе го забрза узревањето на земната жетва. Тука тој ги посматра верните како снопови за небесните амбари, а Христовите непријатели како снопови врзани за огнот на уништување. Откриени му се мошне важни факти особено за последната црква, дека оние што ќе се обратат од заблудата кон вистината ќе можат да знаат какви опасности и борби ги чекаат. Никој не треба да остане во темнина во врска со идните настани.

Тогаш зошто тоа сеопшто незнаење за еден толку важен дел на Писмото? Од каде тоа сеопшто одвраќање - тоа силно настојување да не се проучува тој дел? - Тоа е последица на еден добро осмислен план на кнезот на темнината да им го скрие на луѓето она што им ги открива неговите лаги и измами. Од таа причина, Христос, авторот на Откровението, кој ја предвидел борбата што ќе се води против проучувањето на таа книга (Откровението), изговорил благослов за сите што ја „читаат, што слушаат и ги пазат зборовите на пророштвото“.

СВЕТЛОСТ ВО ТЕМНИНА

343 Во сите векови Божјето дело на земјата во секоја голема ре-формација и во секое верско движење покажува голема сличност. Бог секогаш со луѓето постапува според исти начела. Значајните современи движења имаат сличности со оние што биле во минатото, а искуствата на црквите во минатите времиња му даваат драгоцените поуки на нашето време.

Библијата јасно нè учи дека Бог со помош на Светиот Дух на посебен начин управува со своите слуги на земјата во големите движења за продолжување на делото на спасението. Луѓето се орудии во Божјите раце со кои Тој се служи да ги исполни своите божествени намери. Секој има своја задача; секому му е дадена мерка на виделина што одговара на потребите на неговото време и колку што е потребно да го оспособи да го изврши делото што му го доверил Бог. Но ниеден човек, колку и да е ценет од Небото, никогаш не постигнал целосно сознание за големиот план на спасението, па ниту целосно ги сфатил божествените намери само за неговото време. Луѓето не разбираат потполно што сака Бог да постигне со задачата што им ја предал да ја извршат. Тие не го сфаќаат потполно значењето на веста што ја проповедаат во негово име.

„Можеш ли да проникнеш во длабочините Божји?“ (Книгата за Јов 11,7). „Моите мисли не се ваши мисли, ниту вашите патишта се мои патишта, вели Господ. Колку што е небото повисоко од земјата, толку се моите патишта повисоки од вашите патишта, и моите мисли повисоки од вашите мисли.“ „Зашто јас сум Бог и нема друг Бог сличен со мене. Јас сум Оној кој од почеток го открива крајот и однапред го јавува она што уште не се случило. Јас кажувам и одлуката моја ќе се исполни, ќе сторам сè што ми е по волја“ (Исаија 55,8.9; 46,9.10).

Дури и пророците, кои биле оспособени, посебно просветлени од Светиот Дух, не го сфатиле на полно значењето на откровенијата што им биле доверени. Смеслата на објавените проштва станувала јасна со текот на времето, и тоа во часот кога на Божјиот народ му биле потребни поуците содржани во нив.

Пишувајќи за спасението, откриено преку евангелието, Петар кажува: „Ова спасение го истражуваа и го испитуваа пророците, кои пророкуваа за благодатта што требаше да дојде. Тие испитуваа на кого и на какво време укажуваше Христовиот Дух кој беше во нив, кој однапред укажуваше на Христовите страдања и на идната слава. Ним им беше откриено дека не си служеа себеси туку вам“ (1. Петрово 1,10-12).

Но, иако на пророците не им било дадено целосно да ги сфатат стварностите што им биле откриени, сепак, тие сериозно настојувале да го разберат виделото што им го дал Бог. Испитувале „на кого и на какво време укажуваше Христовиот Дух кој беше во нив“. Какви поуки за Божјиот народ во христијанскиот период, во чијашто полза се дадени овие пророштва на неговите слуги! „Ним им беше откриено дека не си служеа себеси туку вам.“ Погледнете ги овие свети Божји луѓе кои ги истражувале и ги испитувале откровенијата што им биле дадени за поколенијата што уште не биле ниту родени. Споредете ја нивната света ревност со небрежната рамнодушност со која постапувале учителите на подоцнежните векови со овој небесен дар. Каков укор упатен до небрежните и рамнодушните, кои се задоволуваат да кажат дека пророштвата не можат да се разберат!

Иако човечкиот ум е неспособен да ги долови мислите на Вечниот и целосно да ги сфати неговите намери, сепак, причината што луѓето не можат толку добро да ги сфатат небесните вести лежи во нивните многубројни заблуди и во нивната немарност. Често човечкиот дух, па и духот на Божјите слуги, е заслепен со човечки мислења, со преданија и со лажни науки, и поради тоа само делумно може да ги сфати големите нешта што Тој ги открива во својата Реч. Така било и со Христовите ученици дури и во времето кога Спасителот лично бил со нив. Нивните сфаќања биле проникнати со еврејските поими за Месија како световен лидер, кој Израел ќе го издигне на ниво на светско царство, и затоа не можеле да ги сфатат неговите зборови со кои ги преткажал своите маки и својата смрт.

Христос ги пратил во светот со веста: „Времето се исполни и приближи Божјето царство; покајте се и верувајте во евангелието“ (Марко 1,15). Оваа вест се темели на 9. глава од книгата на пророк Даниел. Тука ангелот објаснува дека тие шеесет и девет седмици допираат до „Кнезот Помазаник“, и учениците со големи надежи и со радост го очекувале скорашното воспоставување на царството на Месија во Ерусалим кое ќе владее со цел свет.

Тие ја проповедале веста што им ја доверил Христос, иако нејзината смисла погрешно ја сфатиле. Додека нивната вест се

темелела на пророштвото на Даниел 9,25, не виделе во следниот стих на истата глава дека Помазаникот ќе биде погубен. Уште од својата рана младост нивното срце копнеело за славно земно царство на кое се надевале, и тоа го поматило нивното сфаќање во врска со даденото пророштво и со Христовите зборови.

346 Тие ја извршувале својата должност упатувајќи му го на еврејскиот народ повикот на милоста, а потоа, токму во часот кога очекувале нивниот Господ да го заземе Давидовиот престол, виделе како е фатен како злосторник, тепан, навредуван, осуден и распнат на крст на Голгота. Каков очај и какви душевни страдања ги мачеле срцата на учениците во тие денови кога нивниот Господ лежел в гроб!

Христос дошол точно во времето што било одредено и на начин опишан во пророштвото. Сведоштвото на Писмото се исполнило во секоја подробност како што било предвидено во него. Тој објавувал спасение „и неговата реч беше силна“. Неговите слушатели почувствувале во своите срца дека неговата беседа е небесна. Речта и Светиот Дух го потврдиле божественото пратеништво на Божјиот Син.

Учениците сè уште му биле предани на својот сакан Учител, па сепак, нивните срца ги мачела неизвесност и сомневање. Во душевниот страв не се сетиле за Христовите зборови што упатувале на неговите маки и на неговата смрт. Кога Исус од Назарет би бил вистинскиот Месија, зар тие на таков начин би биле оставени во болка и разочарани? Тоа било прашање што ги мачело нивните души додека Спасителот лежел в гроб, во безнадежните часови онаа сабота, меѓу неговата смрт и воскресението.

Иако овие Христови следбеници ги обвила најтемна ноќ на жалост, сепак, тие не биле оставени. Пророкот рекол: „Иако сега сум во мрак, Господ е моја светлина... Тој ќе ме изведе на светлина, и ќе ја гледам неговата праведност.“ „За тебе ни темнината не е темна: ноќта свети како ден, зашто за тебе и темнината е како светлина.“ Бог рекол: „На праведникот и во мракот му зазорува.“ „Ќе ги водам слепите по патеките, ќе ги упатам на папиштата. Пред нив темнината ќе ја претворам во светлина, а кривите патеки во прави. Тоа ќе го сторам и нема да отстапам“ (Михеј 7,8.9; Псалм 139,12; 112,4; Исаија 42,16).

347 Веста што ја разгласиле учениците во Господово име во секој поглед била точна, а настаните на кои укажувала таа токму тогаш се одигрувале. „Се исполни времето и приближи царството Божје“, гласела нивната вест. Кога поминало времето - оние шеесет и девет седмици од Даниел 9, што траело сè до Месија „Помазаникот“ - Христос, кога бил крстен од Јована на Јордан,

примил помазание од Светиот Дух. А небесното царство, што велеле дека се приближува, е воспоставено со Христовата смрт. Ова царство не било земно царство, како што биле научени да веруваат. Тоа не било ниту идното непоминливо царство, што ќе биде воспоставено кога „царството, власта и величеството под сите небеса ќе им се дадат во раце на светите на Севишниот. Неговото царство е вечно царство и сите власти ќе му служат и ќе му се покоруваат нему“ (Даниел 7,27). Во библискиот јазик изразот „небесно царство“ се употребува да ги означи двете - и царството на милоста и царството на славата. Царството на милоста е опишано во Павловото послание до Евреите. Бидејќи укажал на Христа, на милостивиот Посредник, кој „може да сочувствува со нашите слабости“, овој писател продолжува: „И така, слободно да пристапуваме кон престолот на благодатта за да примиме милост и да најдеме благодат која ќе ни помогне во време на нужда“ (Евреите 4,16). Престолот на благодатта или престолот на милоста го претставува царството на милоста, зашто постоењето на престол зборува за постоење на царство. Во многу свои споредби Христос го употребувал изразот „небесно царство“ за да го опише делото на божествената милост во човечките срца.

Престолот на славата го претставува царството на славата, а на ова царство се однесуваат зборовите на Спасителот: „А кога ќе дојде Синот човечки во својата слава и сите свети ангели со него, тогаш ќе седне на престолот на славата; и ќе се соберат пред него сите народи“ (Матеј 25,31.32). Ова царство е сè уште во иднина. Тоа ќе биде воспоставено дури при второто Христово доаѓање.

Царството на милоста е засновано веднаш по човековото паѓање во грев, кога е создаден план за откуп на грешното човештво. Тогаш тоа постоело само во Божјата намера и во Божјето ветување, а луѓето со вера можеле да станат негови граѓани. Тоа навистина е воспоставено дури при Христовата смрт, зашто, и откако ја почнал својата земна мисија, Спасителот можел, уморен од тврдоглавоста и од неблагодарноста на луѓето, да отстапи од својата жртва на Голгота. Во гетсиманската градина во неговата рака се тресела чашата на маките. Дури и тогаш можел да ја избрише крвавата пот од своето чело и да го пушти грешниот род да пропадне во својот грев. Кога би го сторил тоа, за паднатиот човек не би имало откуп. Но кога Спасителот умираше и со својата последна воздишка извикнал: „Се сврши!“, планот на спасението бил осигурен. Ветувањето за спасение што ѝ било дадено на грешната двојка во Едем било потврдено. Тогаш е воспоставено царството на милоста што порано било содржано во Божјето ветување.

Така Христовата смрт - токму оној настан што угасил секоја надеж кај учениците - е гаранција дека таа надеж ќе се исполни. Додека Христовата смрт страшно ги разочарала, таа всушност била најголем доказ дека нивната вера била исправна. Настанот што ги исполнил со жалост и очај, на секое Адамово дете му отворил врата на надеж, и од него зависел идниот живот и вечното блаженство на сите што се надевале на Бога во сите времиња.

349 Дури и во ова разочарување на учениците поради неисполнените очекувања се исполниле намерите на неизмерната Божја милост. Иако нивните срца биле освоени со божествената милост и со силната наука на Оној за кого е кажано дека „никогаш човек не зборувал така како овој човек“, сепак, чистото злато на нивната љубов кон Спасителот било помешано со безвреден троскот на световна горделивост и на световно честољубие. Уште во горната соба, која била приготвена за јадење на пасхалното јагне, во оној свечен час, кога Учителот веќе бил под сенката на Гетсиманија, „настана расправија меѓу нив за тоа кој од нив е најголем“ (Лука 22,24). Пред нивните очи постојано треперела слика на престол, на круна и слава, не насетувајќи дека веднаш потоа ќе се сретнат со подбиви и со душевен страв во Гетсиманија, со судница и со крст на Голгота. Горделивоста на нивното срце и жедта за световна слава ги навеле тврдоглаво да се држат за лажните науки на своето време и да ги занемарат зборовите на Спасителот кои ја покажувале вистинската природа на неговото царство и упатувале на неговите душевни страдања и на неговата смрт. А овие заблуди предизвикале тешко, но потребно искушение што служело за нивно поправање. Иако учениците погрешно ја сфатиле смислата на својата вест и не виделе како ќе се исполнат нивните очекувања, сепак, ја објавиле опомената што им ја доверил Бог, и Бог ја ценел нивната послушност и ја наградил нивната вера. Тие добиле задача да ја шират славната вест на воскреснатиот Господ меѓу сите народи. За да бидат приготвени за ова дело, морале да поминат низ толку горко искуство.

По своето воскресение, Исус се појавил меѓу своите ученици на патот за Емаус, „и почна од Мојсеја и од сите пророци да им објаснува што е пишано за него во Писмото“ (Лука 24,27). Срцата на учениците биле возбудени. Верата се разгорела. Тие биле „преродени за жива надеж“ уште пред Исус да дозволи да го препознаат. Сакал да го просветли нивниот ум и да ја утврди нивната вера во „најсигурната пророчка Реч“. Сакал вистината да фати поцврст корен во нивното срце не само затоа што е потпрена со неговото лично сведоштво, туку и поради сигурниот доказ што се наоѓал во символите и во сенките на обредниот закон, како

и во пророштвата на Стариот завет. На Христовите следбеници им било потребно да имаат разумна вера не само заради самите нив, туку и на светот да можат да му ги објават спознанијата за Христа. Како прв чекор при објавувањето на овие спознанија Исус учениците ги упатил на Мојсеја и на пророците. Тоа е сведоштво што го дал воскреснатиот Спасител за вредноста и важноста на книгите на Стариот завет.

Какви промени настанале во срцата на учениците кога пак го виделе својот сакан Учител! (Лука 24,32). Во една поцелосна и посовршена смисла од кога и да е порано го нашле Оној за кога е „пишано во Мојсеевиот закон и во пророците“. Неизвесноста, стравот и очајот - исчезнале пред целосната сигурност и пред незатемнетата вера. Не е никакво чудо што по неговото воскресение „постојано беа во црквата, фалејќи и благословувајќи го Бога“. Народот, кој знаел само за срамната смрт на Спасителот, очекувал во нивниот поглед да види израз на жалост, збунетост и пораз, но наместо тоа, видел само радост и чувство на победа. Колку темелно се подготвиле овие ученици за делото што било пред нив! Преживеале најтешко искушение што кога и да е можело да ги снајде и виделе како Божјата реч славно се исполнила кога, според човечките мерила, било загубено сè. Сега што уште би можело да ја поколеба нивната вера или да ја намали нивната топла љубов? Во своите најтешки мигови имале „силна утеха“, надеж што била „цврста и сигурна котва на душата“ (Евреите 6,18.19). Биле сведоци за Божјата мудрост и моќ, знаејќи дека „ни смртта, ни животот, ни ангелите, ни властите, ни силите, ни сегашноста ни иднината, ни височината, ни длабочината, ниту кое-годе друго создание, не ќе може да нè оддели од љубовта Божја, која е во нашиот Господ Исус Христос“. „Но во сето ова победуваме надмоќно преку Оној кој нè милее“ (Римјаните 8,38.39.37). „Но речта Господова останува довека“ (1. Петрово 1,25). „Кој е тој што ќе ги осуди? Дали Христос Исус, кој умре, и згора на тоа воскресна, кој е од десната страна на Бога и кој се зазема за нас“ (Римјаните 8,34).

Господ рекол: „Мојот народ не ќе се засрами никогаш веќе“ (Јоил 2,26). „Плачот трае преку ноќта, но радоста иде со зората“ (Псалм 30,5). Учениците го сретнале Спасителот на денот на неговото воскресение и во нив гореле срцата слушајќи ги неговите зборови; ја виделе неговата глава, неговите раце и нозе, кои биле ранети за нив; пред своето вознесение на небото, Исус ги повел кон Витанија и, подигајќи ја раката да ги благослови, им наредил: „Одете по сиот свет и проповедајте му го евангелието на секое создание“, и потоа додал: „Јас сум со вас во сите дни до крајот на

светот“ (Марко 16,15; Матеј 28,20). На денот Духовден ветениот Утешител слегол и од височините им била подарена сила која душите ги проникнала со свест за присуство на нивниот Господ кој се вознел на небото - и кога го виделе сето тоа, зар тогаш можеле, макар нивниот пат да ги водел низ жртви и маченичка смрт, да ја напуштат службата на евангелието и венецот на правдата што треба да го добијат при неговото доаѓање, и тоа поради славата на еден земен престол, како што се надевале порано? Оној, „кој може да стори неограничено повеќе од она што го бараме или мислиме“, со заедницата на своите маки им дал и заедница на своите радости за да можат „многу синови да доведат во славата“ и во неискажлива радост, во „извонредно голема и вечна слава“ со која, како што кажува Павле, „нашата сегашна краткотрајна и мала неволја“, не е достоинствена ниту да се спореди.

Искуството на учениците, кои за време на првото Христово доаѓање го објавувале „евангелието за царството“, личи на искуството на оние што ја проповедаа веста за второто доаѓање. Како учениците што излегле во светот и проповедаа: „Се исполни времето и се приближи царството Божје“, така Милер и неговите соработници објавуваа дека истекло најдолгото и последно пророчко време што се спомнува во Библијата, дека сега непосредно претстои суд и дека наскоро ќе почне вечното царство. Проповедањето на учениците во врска со времето се темелело на седумдесетте седмици од Даниел 9. глава. Милер и неговите соработници го објавуваа крајот на тие 2300 дни од Даниел 8,14, чијшто дел се седумдесетте седмици. Проповедањето и на едното и на другото пророштво се темели на исполнувањето на овие два различни дела од истиот голем пророчки период.

352 Како и првите ученици, Вилијам Милер и неговите другари не го сфатија потполно значењето на веста што ја објавуваа. Заблудите што долго беа вкоренети во црквата ги спречуваа исправно да толкуваат една важна точка од пророштвото. Затоа, иако ја проповедаа веста што им ја довери Бог, сепак, доживеаја разочарување поради тоа што погрешно ја сфатија неговата смисла. При објаснувањето на Даниел 8,14: „Уште две илјади и триста вечери и утра; тогаш Светилиштето ќе се очисти“, Милер, како што веќе споменаваме, го прифати мислењето што преовладуваше во тоа време, имено, дека нашата земја е таа светиња (Светилиште), и веруваше дека чистењето на Светилиштето значи чистење на земјата со оган на денот на Христовото доаѓање. Затоа, кога пронашол дека крајот на 2300 дни е точно утврден во пророштвото, заклучил дека со тоа е откриено времето на второто доаѓање. Неговата заблуда потекна оттаму што го прифати општо распространетото мислење за тоа што е Светилиште.

Во обредната служба, што била претслика на Христовата жртва и на неговата свештеничка служба, чистењето на Светилиштето било последен обред што го вршел поглаварот свештенички според годишниот ред на својата служба. Овој последен обред бил завршен чин при помирувањето, одземање и отстранување на гревот од Израел, и тоа било симбол на завршниот чин во службата на нашиот Првосвештеник на небото, отстранување или бришење на гревовите на неговиот народ што се забележани во небесните книги. Оваа служба опфаќа истрага, судење, и непосредно му претходи на Христовото доаѓање на небесните облаци со голема сила и слава; зашто, кога Тој ќе се појави, секој случај веќе ќе биде решен. Исус вели: „Еве, доаѓам скоро, и наградата моја е со мене за да му дадам на секого според неговите дела“ (Откровение 22,12). Овој суд, кој непосредно му претходи на второто Исусово доаѓање, е објавен во првата евангелска вест во Откровение 14,7: „Бојте се од Бога и подајте му слава, зашто настапи часот на неговиот суд!“

Оние што ја објавуваа оваа опомена, ја објавуваа првата вест во вистинско време. Но, како првите ученици што објавувале врз основа на пророштвото во Даниел 9: „Се исполни времето и се приближи царството Божје“, па сепак, не дознале дека на истото место во Светото писмо е навестена и смртта на Месија, така и Милер и неговите соработници проповедаа вест заснована на Даниел 8,14 и Откровение 14,7, а не видоа дека во Откровение 14 се наведени и други вести што мора да бидат објавени пред Господовото доаѓање. Како учениците што се измамиле во врска со царството што требало да биде воспоставено на крајот од седумдесетте седмици, така и милеритите, кои го чекаа Христа, се измамија во врска со настанот што требаше да се одигра на крајот од тие 2300 години. Во двата случаи по среде беше прифаќање и верување во општите заблуди на тоа време, што ја заслепи смислата за вистината. И првиот и вториот пат се исполни Божјата волја, зашто се објавуваше вест што требаше да се објави. Но, и едните и другите се разочараа поради своето погрешно сфаќање на оваа вест.

Бог сепак ја оствари својата добра намера, постигнувајќи на овој начин да биде дадена опомена за судот. Настапи големиот ден и народот, по Божје провидение, беше искушан во врска со определеното време за да му открие што се наоѓа во неговото срце. Веста беше одредена да се испита и да се исчисти црквата. Учениците требаше да дознаат дали нивното срце се стреми кон светот или кон Христа и небото. Признаа дека го љубат Господа, а сега требаше и да ја докажат својата љубов. Дали беа готови да

се откажат од своите световни надежи и честољубиви планови и со радост да го поздрават доаѓањето на својот Господ? Веста требаше да им овозможи да ја запознаат својата вистинска духовна состојба. Таа е пратена со милост да ги разбуди и да ги поттикне да го бараат Господа со покајание и понизност.

И така, разочарувањето, иако последица на нивното погрешно сфаќање на веста што ја објавуваа, сепак, беше свртено на добро. Тоа требаше да ги испита срцата на оние што тврдеа дека ја примиле опомената. Зар тие поради своето разочарување толку бргу ќе го напуштат своето искуство и ќе ја отфрлат својата доверба во Божјата реч? Или со молитва понизно ќе настојуваат да откријат во што згрешиле и да го сфатат значењето на пророштвото? Колкумина од нив работеа само од страв, од несвесен нагон и моментална возбуда? Колкумина меѓу нив беа нерешителни и неверни? Илјадници изјавија дека им е мило доаѓањето Господово. Дали тие би се откажале од верата кога од нив би се барало да поднесат срам и подбив од светот, искушенија и разочарувања? Дали ќе ги отфрлат вистините што се засновуваат на најјасните изјави на неговата Реч само затоа што не можеа веднаш да ја сфатат Божјата постапка кон нив?

Ова искушение требаше да ја открие цврстината на оние што со искрена верност и послушност ја прифатија науката на Божјата реч и на Божјиот Дух. Ова искуство, повеќе од кое и да е друго, требаше да им укаже на тоа колку е опасно кога ќе се прифатат теориите и толкувањата на луѓето, наместо Библијата да се стори свој сопствен толкувач. Тешкотиите и жалоста што се појавија како последица на нивната заблуда, требаше да влијаат врз децата на верата да се поправат. Тоа требаше да ги поттикне на посовесно проучување на пророчката Реч, да ги научи со поголемо внимание да ги испитуваат темелите на својата вера и да го отфрлат сè она што не е библиско, без оглед колку истото е раширено меѓу христијанскиот свет.

Сè што се чинеше нејасно за овие верни во часот на искушението, како некогаш за првите ученици, подоцна требаше да биде разјаснето. Кога ќе ја видат „наградата што ќе им ја даде Господ“, тогаш ќе дознаат дека, наспроти тешкотиите што произлегоа од нивните заблуди, Божјите намери на љубовта кон нив непроменливо се исполнуваа. Со своето благословено искуство ќе сфатат дека Господ е „милостив и полн со сочувство“ и дека неговите патишта се „милост и вистина за оние што го држат неговиот завет и неговото откровение“.

ГОЛЕМО ВЕРСКО БУДЕЊЕ

Пророштвото што го наоѓаме во 14. глава на Откровението претставува појава на едно силно верско будење како резултат на проповедањето на веста за скорашното Христово доаѓање. Јован гледа ангел „како лета среде небото, кој имаше вечно евангелие за да им го објави на земните жители, на секој народ, племе, јазик и род“ 355

Тој со „силен глас“ ја објавува веста: „Бојте се од Бога и подајте му слава, зашто дојде часот на неговиот суд, и поклонете му се на Оној кој ги создаде небото и земјата, морето и водните извори“ (Откровение 14,6,7).

Значаен е фактот што ангел е орудие на кое му е доверена оваа вест со опомена. Божествената мудрост сакала со чистотата, со славата и силата на еден небесен весник да го прикаже возвишениот карактер на делото што треба да се изврши и силата и славата што ќе го придружуваат. А летот на ангелот „сред небото“, „силниот глас“ со кој се проповеда веста и нејзиното ширење меѓу сите „што живеат на земјата“ - „на секој народ, племе, јазик и род“ - ја покажуваат брзината со која се шири движењето и неговата светска распространетост.

Самата вест го открива времето кога ќе настане ова движење. Се кажува дека таа е дел на „вечното евангелие“ и дека го објавува почетокот на судот. Веста на спасението се проповедала во сите времиња, но таа вест е дел на евангелието што може да се објавува само во последните денови, зашто само тогаш можело да биде вистина дека настапил часот на судот. Пророштвата изнесуваат низа настани што се одигруваат до почетокот на судот. Ова е посебно случај со книгата на пророк Даниел . Но оној дел на своето пророштво што се однесува на последното време, Даниел морал да го затвори и да го запечати „до последното време“. Дури кога ќе настапи тоа време, ќе може да биде објавена веста за судот што се темели на исполнувањето на ова пророштво. Но, во ова последно време, вели пророкот, „мнозина ќе ја истражуваат (таа книга) и знаењето ќе се умножи“ (Даниел 12,4). 356

Апостол Павле ја опоменува црквата Христовото доаѓање да не го очекува во неговите денови: „Тоа нема да се случи додека

прво не настане отпад и не се појави човек на беззаконието, син на гибелта“ (2. Солуњаните 2,3). Дури по еден голем отпад и по едно долго владеење на таканаречениот „човек на беззаконието“ можеме да го очекуваме доаѓањето на нашиот Господ. „Човекот на беззаконието“ („човек на гревот“), наречен и „тајна на беззаконието“, „син на гибелта“ и „беззаконик“, го претставува папството кое, како што е кажано во пророштвото, ќе има превласт 1260 години. Ова време се завршило 1798 година. Христовото доаѓање не можело да се случи пред оваа година. Опомената на Павле го опфаќа целиот христијански период до 1798 година. Дури по оваа година требало да се проповеда веста за второто Христово доаѓање.

Таква вест никогаш не е објавена во минатото. Како што видовме, Павле не ја проповедал; тој своите браќа ги упатувал на Господовото доаѓање во далечна иднина. Реформаторите исто така не ја проповедале. Мартин Лутер судот го очекувал отприлика триста години по своето време. Но од 1798 година отпечатена е книгата на Даниел, пророштвото почнало сè повеќе да се сфаќа и мнозина ја објавувале свечената вест за скорашниот суд.

357 Како и големата реформација во шеснаесеттиот век, и адвентното движење се појавило истовремено во разни христијански земји. Во Европа и во Америка луѓе од вера и молитва почнале да ги проучуваат пророштвата и, проучувајќи ги вдахновените извештаи на Божјата реч, пронашле убедливи докази дека е близу крајот на сите работи. Во разни земји се појавиле осамени групи христијани кои, проучувајќи го Светото писмо, откриле дека доаѓањето на Спасителот е близу.

Во 1821 година, три години откако Милер ги разјаснил пророштвата што упатуваат на времето на судот, д-р Јосиф Волф, „светски мисионер“, почнал да го објавува скорашното Господово доаѓање. Волф бил роден во Германија, со еврејско потекло. Татко му бил рабин. Уште во својата рана младост Јосиф Волф се осведочил во вистинитоста на христијанската вера. Решителен и со мошне силен истражувачки дух, тој во својот родителски дом, каде што секојдневно се состанувале побожни Евреи, со големо интересирање ги слушал разговорите што ги воделе тие за надежите и за очекувањата на својот народ, за славата на Месија кој ќе дојде и за воспоставувањето на израелско царство. Еден ден, кога слушнал како го спомнуваат Исуса од Назарет, Јосиф прашал кој е тој. Му одговориле дека тој бил Евреин со мошне големи дарби, но бидејќи тврдел дека е Месија, еврејскиот суд го осудил на смрт. „Зошто“, прашал Јосиф, „зошто е разурнат Ерусалим и зошто ние сме во ропство?“ - „Ах“, одговорил татко

Како и големата реформација во шеснаесеттиот век, и адвентното движење се појавило истовремено во разни христијански земји. Во Европа и во Америка луѓе од вера и молитва почнале да ги проучуваат пророштвата и, проучувајќи ги вдахновените извештаи на Божјата реч, пронашле убедливи докази дека е близу крајот.

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

му, „затоа што Евреите ги убивале пророците.“ Наеднаш на момчето му светнала мислата: „Можеби Исус од Назарет бил пророк а Евреите го убиле иако бил невин“ (*Travels and Adventures of the Rev. Joseph Wolff*, vol. 1, p. 6). Ова чувство било толку силно што, и покрај забраната да влезе во христијанската црква, сепак, често стоел пред врата за да слушне проповед.

358 Кога имал само седум години, му се фалел на својот стар сосед, христијанин, со идната слава на Израел кога ќе дојде Месија, при што старецот љубезно му рекол: „Драго момче, ќе ти кажам кој е вистински Месија: тоа е Исус од Назарет... кого твоите предци го распале на крст, како во старо време што ги убивале пророците. Оди дома и прочитај ја 53. глава од книгата на пророк Исаија и ќе се увериш дека Исус Христос е Божји Син“ (Исто, vol. 1, p. 7). Момчето веднаш било уверено дека е тоа вистина. Отишло дома и ја прочитало таа глава, чудејќи се како тие стихови целосно се исполниле на Исуса од Назарет. Дали зборовите на овој христијанин се вистинити? Момчето го замолило татка си да му го протолкува ова пророштво, но овој му одвратил со толку мрачно молчење, што тоа никогаш веќе не се осмелило да го спомне овој предмет. Меѓутоа, ова само ја зголемило неговата желба што повеќе да дознае за христијанската вера.

Знаењето што го барал Јосиф во својот еврејски семеен круг било грижливо криено од него; но кога имал одвај единаесет години, го напуштил татковиот дом и се упатил во светот да стекне образование и да избере вера и занимање. За извесно време нашол засолниште кај своите роднини, но набргу тие го отерале како отпадник и така, сам и без средства, морал да си расчистува себеси пат меѓу туѓинци. Патувал од место во место, а во исто време и трудољубиво учел и сам се издржувал давајќи часови по еврејски јазик. Под влијание на еден католички учител ја примил римската вера и решил да биде мисионер меѓу својот сопствен народ. За таа цел по неколку години пошол на школата за пропаганда во Рим, таму да ги продолжи студиите. Поради своите навики да мисли независно и да зборува отворено, овде го прогласиле за еретик. Отворено ја напаѓал злоупотребата на црквата и барал реформа. Иако од почеток папските достоинственици му биле наклонети, сепак, по извесно време морал да си замине од Рим. Под контрола на црквата одел од место до место додека не се увериле дека никогаш не ќе можат да го подложат под јаремот на Рим. Најпосле е прогласен за непоправлив и отпуштен да си оди каде што сака. Се упатил во Англија каде што ја примил протестантската вера и стапил во Англиканската црква. По двегодишно студирање, во 1821 година ја почнал својата мисија.

Откако Волф ја прифатил големата вистина за првото доаѓање на Христа кој „беше презрен и отфрлен меѓу луѓето, болен и свикнат на страдањата“, сфатил дека пророштвата со иста јасност го опишуваат и неговото второ доаѓање во сила и слава. И додека својот народ го упатувал на Исуса од Назарет како ветен Месија и на неговото прво доаѓање во понижување како жртва за гревот на луѓето, истовремено им укажувал на неговото второ доаѓање.

Велел: „Вистинскиот Месија, Исус од Назарет, чиешто раце и нозе биле прободени, кој е воден како јагне на колење, кој бил познат како човек на болката и страдањата, кој дошол првпат кога скиптарот и владеачката палка се одземени од Јуда - ќе дојде по вторпат на небесните облаци со труба на архангел“ (Joseph Wolff, *Researches and Missionary Labors*, page 62), „и неговите нозе во тој ден ќе застанат на Маслинската гора“. А онаа власт над созданијата, што му била дадена некогаш на Адама и што тој ја загубил (1. Мојсеева 1,26; 3,17), ќе му биде дадена на Исуса. Тој ќе биде цар над сета земја. Ќе престанат тажанките и воздишките на сите созданија, а ќе се слушне песна на слава и похвала... „Зашто ќе дојде Синот човечки во славата на својот Отец со своите ангели“, ... „и прво ќе воскреснат мртвите во Христа“ (Матеј 16,27; 1. Солуњаните 4,16; 1. Коринќаните 15,23). Тоа е она што ние христијаните го викаме прво воскресение. Тогаш и животинското царство ќе ја измени својата природа (Исаија 11,6-9) и ќе му биде подложно на Исуса (Псалм 8). Ќе владее сеопшт мир“ (*Journal of the Rev. Joseph Wolff*, pages 378, 379). „И Господ пак ќе погледне на земјата и ќе каже: „Ете, сè е мошне добро!“ (Исто, page 294).

Волф верувал дека Господовото доаѓање е близу. Неговото толкување на пророчките времиња се разликуваше само за неколку години од времето кога Милер го очекуваше големото исполнување. Врз основа на зборовите: „А за тој ден и час никој не знае“, некои се обидуваале да докажат дека во врска со близината на Христовото доаѓање луѓето не можат ништо да знаат; ним Волф им одговорил: „Зар нашиот Господ рекол дека денот и часот нема никогаш да бидат познати? Зар не ни дал знаци на времето за да можеме да го знаеме барем приближувањето на неговото доаѓање, како што може да се знае дека е близу летото според смоквата која разлистува? (Матеј 24,32). Зар никогаш да не дознаеме за ова време кога самиот Тој нè опоменува не само да го читаме пророкот Даниел, туку и да го разбереме? А токму во Даниел стои дека тие зборови ќе бидат запечатени сè до последното време, дека „мнозина ќе истражуваат“ и дека „знаењето ќе се умножи“ (во врска со тоа време) (Даниел 12,4). Впрочем, со ова Спасителот не сакал да каже дека приближувањето на времето нема да биде

познато, туку дека одредениот „ден“ и „час“ не го знае никој. Тој кажува дека навистина ќе се знае според знаците на времето за да не поттикне да се приготвиме за неговото доаѓање, како Ное што го приготвил ковчегот“ (J. Wolff, *Researches and Missionary Labors*, pages 404, 405).

За вообичаеното толкување и извртување на Светото писмо, Волф пишувал: „Поголемиот дел на христијанската црква се оддалечил од јасната смисла на Светото писмо и се свртил кон мамките на будистичката наука која учи дека идната среќа на човечкиот род се состои од постојано реење и движење горедолу во воздухот. Кога го читаат зборот Евреи, тие мислат дека под тоа треба да се подразберат незнабошците; а кога читаат Ерусалим, тоа значи црквата; кога пишува земја, тоа значи небото; дека Господовото доаѓање всушност го претставува напредокот на мисионерските друштва; а да се оди на гората Господова, во домот на Јакововиот Бог, значи да се оди на некој голем собор на методистите“ (*Journal of the Rev. Joseph Wolff*, page 96).

Во текот на дваесет и четири години, од 1821 до 1845 година, Волф патувал по светот. Во Африка ги посетил Египет и Етиопија; во Азија ги пропатувал Палестина, Сирија, Персија, Бухар и Индија. Ги посетил и Соединетите Држави, откако претходно на патот за Америка проповедал на островот Св. Елена. Во август 1837 година стигнал во Њујорк; откако зборувал во овој град, проповедал во Филадельфија и Балтимор, а потоа отишол во Вашингтон. „Овде“, кажува тој, „на предлог на бившиот претседател, Џон Квинси Адамс, едногласно ми е ставена на располагање конгресната сала за едно предавање што го одржав една сабота, почестен со посетата на сите членови на Конгресот, епископот од Вирџинија, како и свештенството и граѓаните на Вашингтон. Иста чест ми укажаа и членовите на владата на Њу Џерси и во Пенсилванија, во чиешто присуство држев предавања за моите истражувања во Азија, но и за владеењето на Исуса Христа“ (Исто, pages 398, 399).

Д-р Волф патувал по најнецивилизирани земји без заштита на која и да е европска влада и таму претрпел многу неволји и бил опкружен со безброј опасности. Го тепале по табаните, поднесувал глад, бил продаван како роб и три пати осудуван на смрт. Бил напаѓан од разбојници и повеќе пати речиси умрел од жед. Еднаш го ограбиле до гола кожа и морал пеш да патува стотици километри низ планини по мекава со боси нозе измрзнати и нечувствителни.

Кога му советувале да не оди без оружје меѓу диви и непријателски племиња, одговорил дека е вооружен со добро оружје - „со

молитва, со ревност за Христа и со сигурност во неговата моќ.“ „Јас сум“, рекол, „вооружен во срцето со љубов кон Бога и кон ближниот, а во рака имам Библија“ (W.H.D. Adams, In Perils Oft, page 192).

Со себе секогаш носел Библија на еврејски и на англиски јазик. За еден свој подоцнежн пат рекол: „Во раката држев отворена Библија... Чувствувај дека мојата сила се крие во таа книга и дека нејзината сила ќе ме сочува“ (Исто, page 201).

На тој начин издржал во својата работа сè додека веста за судот не била објавена во голем дел на земјината топка. Меѓу Евреите, Турците, Персијците, Индусите и меѓу многу други народи и племиња, ја ширел Божјата реч на разни јазици и насекаде го објавувал царството на Месија кој доаѓа.

На своите патувања во Бухара наишол на наука за Господовото доаѓање среде еден оддалечен и осамен народ. Тој кажува: „Арапите во Јемен имаат книга која се вика Сера, која содржи вест за Христовото доаѓање и за неговото царство во слава и тие очекуваат во 1840 година да се случи голем настан“ (*Journal of the Rev. Joseph Wolff*, page 377). „Во Јемен... поминав шест дена со синовите Рихавови. Тие не пијат вино, не садат лозја, не сеат жито, живеат во шатори и си спомнуваат за зборовите на Јонадава, синот на Рихава (Еремија 35,6,7). Кај нив се наоѓаат и деца Израелови од племето Даново... кои, заедно со синовите Рихавови, го очекуваат доаѓањето на Месија на небесните облаци“ (Исто, page 389).

362

Слична вера нашол и еден друг мисионер во земјата на Татарите. Еден татарски свештеник прашал еден мисионер кога Христос ќе дојде по вторпат. Кога мисионерот одговорил дека за тоа не знае ништо, свештеникот многу се зачудил како не го знае тоа човекот кој тврди дека е учител на Библијата и рекол дека, според негово лично верување, засновано на пророштвото, Христос ќе дојде околу 1844 година.

Веста за второто Христово доаѓање во Англија почнала да се проповеда уште во 1826 година. Овде движењето не добило толку одреден облик како во Америка. Точното време на Христовото доаѓање не било толку општо проповедано, но објавувана е големата вистина за Христовото доаѓање во сила и слава и тоа не само меѓу дисидентите и неконформистите. Еден англиски книжевник, Моран Брок, тврди дека околу седумстотини проповедници на Англиканската црква го објавувале ова „евангелие за царството“. Веста што упатувала на 1844 година како време на Христовото доаѓање е објавувана во Велика Британија. Милеритските публикации, печатени во Соединетите Држави, се ширеле на сите страни. Во Англија се препечатувани книги и списанија, а во 1842 година Роберт Винтер, по потекло Англичанец, кој ја прифатил

адвентната надеж во Америка, се вратил во својата татковина да го објави Господовото доаѓање. Во ова дело се здружиле мнозина со него и веста за судот се објавувала во разни делови на Англија.

363 Во Јужна Америка Лакунца, шпански језуит, среде незнаењето и измамите на свештениците, нашол пат до Светото писмо и така ја запознал вистината за скорашното Христово доаѓање. Поттикнат да ја соопшти вистината, а сакајќи да ги избегне црковните казни на Рим, своите погледи ги објавувал под името „Раби Бен-Езра“, претставувајќи се како преобратен Евреин. Лакунца живеел во осумнаесеттиот век, но дури околу 1825 година неговата книга, откако пристигнала во Лондон, е преведена на англиски јазик. Нејзиното издавање послужило во Англија да се зголеми веќе разбуденото интересирање за Господовото доаѓање.

Оваа наука во Германија во осумнаесеттиот век ја проповедал Бенгел, епископ на лутеранската црква и прочуен библски научник и критичар. По своето школување, Бенгел се посветил на студии по теологија кон која го привлекувал неговиот по природа побожен дух и неговиот образован, дисциплиниран и изострен ум уште од младоста. Како и други сериозни млади луѓе пред и по него, и тој морал да се бори со сомневања и со тешкотии од религиозна природа. Во своите списи со многу чувства спомнува „многу стрели што го прободувале неговото срце и неговата младост ја сториле тешко поднослива“. Кога станал член на конзисториумот во Виртемберг, се борел за верска слобода. „Додека ги истакнувал правата и предимствата на црквата, бил и бранител на секоја разумна слобода која би им била гарантирана на оние кои би се чувствувале повикани од својата совест да истапат од нејзината заедница“ (*Encyclopaedia Britannica*, 9th ed., art. “Bengel”).

Добрите последици на оваа постапка и денеска се чувствуваат во неговата татковина.

364 Еднаш, кога приготвувал проповед за адвентната седмица од Откровение 21. глава, одеднаш му светнала мисла за второто Христово доаѓање. Пророштвата од Откровението му станале појасни од кога и да е порано. Сознанието за големата важност и за неизмерната слава на сцените што ги опишале пророците толку го возбудило, што бил принуден извесно време да прекине со проучувањето на овој предмет. Но на проповедалната пак му се појавила истата слика со сета нејзина сила и јасност. Од тоа време се посветил на проучување на пророштвата, особено на оние во Откровението, и набргу се уверил дека тие упатуваат на Христовото доаѓање кое не е далеку. Датумот што го утврдил тој како време на второто Христово доаѓање се разликувал само за неколку години од оној што подоцна го прифатил Милер.

Бенгеловите списи се рашириле низ целиот христијански свет. Во неговата држава Виртемберг, а донекаде и во другите делови на Германија, веќе прилично биле прифатени неговите погледи на пророштвата. По неговата смрт, движењето и понатаму се ширело и веста за второто доаѓање во Германија се слушнала во исто време кога и во другите земји таа обрнала внимание на себе. Уште порано некои верни отишле во Русија и таму основале колонии, и врата во скорашното Христово доаѓање сè уште се чува во германските цркви на оваа земја.

Во Франција и во Швајцарија исто така засветила светлината. Во Женева, каде што Фарел и Калвин ги рашириле вистините на реформацијата, Госен ја проповедал веста за второто Христово доаѓање. Додека уште студирал на универзитетот, врз Госена влијаел духот на рационализмот кој во втората половина на осумнаесеттиот и во почетокот на деветнаесеттиот век владеел во цела Европа, и кога стапил во проповедничка служба, бил не само неупатен во вистинската вера, туку и наклонет кон сомневање. Во својата младост радо ги студирал пророштвата. Читајќи ја Роленовата „Историја на стариот век“, неговото внимание било свртено кон втората глава на Даниел. Бил изненаден од чудната точност со која се исполниле пророштвата, како што се гледа тоа од приказот на овој историчар. Тука се наоѓало сведоштво за божественото вдахновение на Светото писмо, кое во различни опасности на подоцнежните години му служело како котва. Не можел повеќе да се задоволи со науката на рационализмот и, проучувајќи ја Библијата и барајќи појасно видело, по извесно време стекнал цврста вера.

Кога продолжил да ги проучува пророштвата, се уверил дека Господовото доаѓање е близу. Под влијание на свеченоста и важноста на оваа голема вистина, истата сакал да ја изнесе пред народот. Но верувањето раширено кај народот дека пророштвата на Даниел се тајна и дека не можат да се разберат, било голема пречка да ги оствари своите намери. Најпосле решил - како што сторил пред него Фарел кога на Женева ѝ го донел евангелието - да почне со децата, преку кои се надевал дека ќе ги привлече и родителите.

Зборувајќи подоцна за својата намера во овој потфат, тој рекол: „Би сакал тоа да го разбереме, не затоа што овие поуки имаат малечко значење туку, напротив, затоа што се мошне важни, дека имав желба да ги приготвам на ваков лесно разбирлив начин и со нивна помош да им се обратам на децата. Сакав да ме слушаат, а се плашев дека нема да ме слушаат ако им се обратам прво на возрасните.“ „Затоа решив да им се приближам на најмалечките.

Ги собрав како слушатели само децата. Ако нивниот број се зголемува, ако се види дека слушаат, дека им се допаѓа, дека ги привлекува, дека го разбираат предметот и можат да го објаснат, тогаш ќе бидам сигурен дека набргу ќе имам и друг круг слушатели, зашто возрасните ќе увидат дека се исплатува да се седне и да се проучува вистината. Ако го постигнам тоа, битката ќе биде добиена“ (L. Gaussen, *Daniel the Prophet*, vol. 2, Preface).

Трудот бил успешен. Кога Госен им се обраќал на децата, доаѓале и постари луѓе да го слушаат. Галериите на неговата црква биле полни со внимателни слушатели. Меѓу нив имало и учени и угледни, како и странци кои ја посетувале Женева; преку нив веста е однесена во други краишта.

Охрабрен со овој успех, Госен ги печател своите поуки со надеж дека во црковните окрузи, каде што се зборува француски, ќе поттикне проучување на пророчките книги. Тој кажува: „Со објавувањето на поуките што им се даваат на децата ние им кажуваме на возрасните, кои ги занемаруваат тие книги под лажен изговор дека се неразбирливи: Како можат да бидат неразбирливи, кога ги разбираат вашите деца?“ „Имам голема желба“, додава тој, „познавањето на пророштвата, по можност, да го сторам општа појава во нашите црковни заедници. Ми се чини дека нема проучување што подобро би одговарало на потребите на нашето време. Со него мораме да се приготвиме за претстојната неволја и да го чекаме Исуса Христа.“

366 Иако Госен бил еден од најистакнатите и најомилените проповедници на француски јазик, сепак, по извесно време тој е разрешен од својата должност, а како причина е наведено тоа што при своето поучување на младите ја употребувал Библијата наместо црковниот катихизис, една здодевна и рационалистичка книга, која е речиси без никаква позитивна вера. Подоцна станал професор во едно теолошко училиште, додека по неделите продолжил да работи со децата, поучувајќи ги од Светото писмо. Неговите дела за пророштвата разбудиле голем интерес. Преку својата катедра како наставник, со печатената реч и со своето најомилено занимање како учител на децата со години вршел силно влијание и бил орудие со кое вниманието на многу луѓе било свртено кон проучување на пророштвата што покажувале дека Господовото доаѓање е близу.

И во Скандинавија била проповедана веста за второто Христово доаѓање и разбудила голем интерес. Мнозина биле поткренати од својата небрежна сигурност да ги признаат своите гревови и да ги напуштат и во Христово име да бараат проштавање. Но свештенството на државната црква му се противставило на

движењето и со нивно настојување некои што ја проповедале веста биле затворени. Во многу места, каде што проповедниците на скорашното Христово доаѓање на овој начин биле замолкнати, Бог решил веста да ја објави на еден необичен начин - преку децата. Бидејќи биле уште малолетни, државните закони не можеле да ги ограничуваат и тие можеле непречено да зборуваат.

Движењето се ширело особено меѓу пониските сталежи. Во скромните станови на работниците се собирал народ да ги слушне опомените. И мнозинството деца-проповедници биле жители на сиромашни куќички. Некои од нив не биле постари од шест до осум години, и додека нивниот живот покажувал дека го љубат Спасителот и дека сакаат да бидат послушни на светите Божји прописи, нивниот општ изглед покажувал само обичен разум на деца од нивна возраст и ништо повеќе од обични детски способности. Но кога стоеле пред луѓето, било очигледно дека биле водени од влијание што ги надминувало нивните природни способности. Нивниот глас и целото нивно битие би се измениле, и со свечена сила ја објавувале веста за судот, служејќи се при тоа точно со зборовите на Светото писмо: „Бојте се од Бога и подајте му слава зашто дојде часот на неговиот суд.“ Ги укорувале гревовите на народот осудувајќи го не само развратот и пороците, туку и неверството и желбата за световен живот, повикувајќи ги своите слушатели да се покаат за да го избегнат идниот гнев.

367

Народот ги слушал тресејќи се. На нивните срца им зборувал Божјиот Дух. Мнозина биле побудени со нова и подлабока ревност да го проучуваат Светото писмо. Неумерените и неморалните почнале нов живот; други се откажале од своите нечесни навики и извршено е толку необично дело, што и проповедниците на државната црква морале да признаат дека ова движење го води Божјата рака.

Божја волја била гласот за доаѓањето на Спасителот да се рашири низ скандинавските земји, а кога неговите слуги биле замолкнати, Бог го излеал својот Дух врз децата за да го завршат тоа дело. Кога Исус се приближувал кон Ерусалим, придружуван од народот кој со радосни извици и мафтајќи со палмови гранки триумфирал и го поздравувал како Давидов син, зависливите фарисеи барале од него да му заповеда на народот да молчи. Но Исус им одговорил дека со тоа се исполнува пророштвото, и ако замолкнат тие, ќе проговорат камењата. Народот, заплашен со заканите на свештениците и старешините, престанал да ја искажува својата радост кога поминувал низ портите на Ерусалим, но децата во предворјето на храмот продолжиле да се радуваат и да пеат мафтајќи со палмови гранки: „Осана на синот Давидов!“

368 Кога фарисеите со гнев му рекле: „Слушаш ли што зборуваат овие?“, Исус одговорил: „Да, зар никогаш не сте прочитале: 'Од устата на децата и доенчињата си пригответи пофалба?'“ (Матеј 21,8-16). Како што сторил Бог со децата во времето на првото Христово доаѓање, така и сега со нив се послужил да ја објави веста за второто Христово доаѓање. Божјата реч, дека веста за доаѓањето на Спасителот ќе им биде објавена на сите народи, племиња и јазици, се исполнила.

На Вилијама Милера и на неговите соработници им беше доверена задача веста, опомената, да ја објават во Америка. Оваа земја стана средиште на големото адвентно движење. Овде директно се исполни пророштвото на првата ангелска вест. Милеровите списи и списите на неговите другари беа однесени во најоддалечените земји. Каде и да пристигнаа мисионери, беше објавена и радосната вест за скорашното Христово доаѓање. На сите страни се ширеше веста на вечното евангелие: „Бојте се од Бога и подајте му слава, зашто дојде часот на неговиот суд.“

Сведоштвото на пророштвото што упатуваше, како што се чинеше тогаш, на второто Христово доаѓање на пролетта 1844 година, остави длабок впечаток врз современите. Како веста се ширеше од држава во држава, насекаде настануваше големо будење. Мнозина беа осведочени дека доказите, засновани на пророчкото сметање на времето, се исправни и, напуштајќи ги своите лични мислења, со радост ја прифаќаа вистината. Некои проповедници ги отфрлија своите тесногради погледи и чувства, се откажаа од своите плати и од своите цркви и се соединија во објавувањето на повторното Исусово доаѓање. Но сразмерно малку беа проповедниците што ја прифатија оваа вест; затоа таа во поголема мера им беше доверена на понизните лаици. Земјоделците ги напуштаа своите полиња, занаетчиите своите работилници, трговците својата стока, службениците своите положби; сепак, бројот на работниците беше недоволен во однос на делото што требаше да се изврши. Состојбата во која се наоѓаше безбожната црква и светот потонат во зло ги тиштеа душите на верните стражари и тие доброволно поднесуваа неволји, страдања и скудност за да можат да ги повикаат луѓето на покајание и спасение. Иако сатаната им се противеше, делото сепак постојано напредуваше, а вистината за повторното Христово доаѓање ја прифатија многу илјадници.

369 Насекаде се објавуваше сериозна вест што ги предупредуваше грешниците, световните луѓе и членовите на разни цркви да го избегнат идниот гнев. Како Христовиот преттеча, Јован Крстителот, проповедниците ја полагаа секирата на коренот

на дрвото, барајќи од сите да донесат вистински плодови на покајание. Нивните трогателни повици беа видна спротивност на уверувањата за мир и сигурност што се слушаа од проповедалните на званичните цркви. Каде и да се проповедаше веста, народот беше поткренат. Едноставното и непосредно сведоштво на Светото писмо, придружувано со сила на Светиот Дух, беше толку силно што ретко кој можеше да му се противстави. Христијаните по име беа изместени од својата лажна сигурност. Го увидоа својот отпад од верата, својата љубов кон светот и неверството, својата гордост и себичност. Мнозина го бараа Господа со покајание и понизност. Склоноста што ја покажуваа кон земните работи сега ја насочија кон небото. Врз нив почиваше Божјиот Дух и со скршено и понизно срце се соединија во извикот: „Бојте се од Бога и подајте му слава, зашто дојде часот на неговиот суд!“

Грешниците плачејќи се прашуваа: „Што треба да правам за да се спасам?“ Оние, чијшто живот не беше чесен, настојуваа да ја поправат својата неправда. Сите што најдоа мир во Христа, копнееја своите благослови да ги поделат со другите. Срцата на родителите се обраќаа кон нивните деца, а срцата на децата кон родителите. Оградите на гордоста и непристапноста беа отстранети. Се слушаа искрени признавања, а членовите на семејствата се трудеа околу спасението на оние што им беа најблиски и најмили. Често се слушаа сериозни молитви за други. Секаде душите во голем страв се бореа со Бога. Мнозина се молеа цели ноќи за доказ дека гревовите им се простени или за преобраќање на своите роднини и соседи.

Луѓе од сите слоеви брзаа на предавањата што ги одржуваа чекателите на Христовото доаѓање. Богати и сиромаси, големи и мали, од различни причини сакаа да ја слушнат науката за Христовото доаѓање. Господ го задржуваше духот на отпорот кога неговите слуги ги изнесуваа основите на својата вера. Често орудие то беше слабо, но Божјиот Дух на вистината ѝ даваше сила. На овие собири се чувствуваше присуство на светите ангели и секој ден мноштво се придружуваше кон верните. Кога беа повторувани доказите за скорашното Христово доаѓање, големо мноштво, мирно и без здив, ги слушаше тие свечени зборови. Се чинеше дека небото и земјата меѓусебно се приближија. Божјата моќ ја чувствуваа и младите и старите, и оние од средни години. Луѓето се враќаа дома со фалбоспев на усните и низ тивкиот ноќен воздух се разлеваше радосен глас. Никој од оние што присуствуваа на овие собири не можеше да ги заборава оние толку значајни сцени.

Објавувањето на утврденото време на Христовото доаѓање предизвика голем отпор кај мнозина од сите сталежи, почнувајќи

од проповедниците на проповедалните, па сè до најокоравениот грешник. Се исполнија зборовите на пророштвото: „Знајте го пред сè ова: во последните дни ќе се јават подбивачи кои со своето подбивање ќе одат по сопствените похоти и ќе велат: 'Каде е ветувањето за неговото доаѓање? Зашто, откако починаа татковците сè стои така како што е од почетокот на светот“ (2. Петрово 3,3.4). Мнозина кои тврдеа дека го љубат Спасителот изјавија дека немаат никаков приговор против науката за неговото второ доаѓање, туку дека се само против одреденото време. Но Божјето око, кое гледа сè, читаше што се наоѓа во нивните срца. Тие не сакаа да слушнат ништо за тоа дека Христос ќе дојде да му суди на светот според правдата. Тие беа неверни слуги. Нивните дела не би можеле да го поднесат Божиот поглед што ги испитува срцата и затоа се плашеа да се сретнат со својот Господ. Како и Евреите во времето на првото Христово доаѓање, ниту тие не беа подготвени да го поздрават Христа. Не само што одбиваа да ги слушнат јасните докази од Писмото, туку им се подбиваа на оние што го чекаа Господа. Сатаната и неговите ангели триумфирале од радост и им се подбивале на Христа и на светите ангели затоа што народот, кој тврдел дека е негов, има толку малку љубов кон него и не го сака неговото доаѓање.

„А за тој ден и час никој не знае“, гласеше најчесто истакнуваниот доказ на противниците кои ја отфрлија верата во второто доаѓање. Ова место гласи: „А за тој ден и час никој не знае, ни небесните ангели, ни Синот, туку само Отецот“ (Матеј 24,36). Оние што го чекаа својот Господ дадоа разбирливо и точно толкување на ова место во Библијата така што веднаш беше очигледно како противниците го искривоколчуваа тој стих. Овие зборови Христос ги изговорил во оној важен разговор со своите ученици на Маслинската гора кога за последен пат излегол од храмот. Учениците го прашале: „Кој е знакот на твоето доаѓање и на крајот на светот?“ Исус им навел некои знаци и рекол: „Така и вие, кога ќе го видите сето тоа, знајте дека е близу, пред врата е“ (Матеј 24,3.33). Една изјава на Спасителот не смее да биде прикажана така за да побива друга. Иако никој не го знае денот ниту часот на неговото доаѓање, сепак, од нас се бара да знаеме кога доаѓањето е близу. Потоа Исус кажува дека намерно да се пренебрегнува времето во врска со неговото скорашно доаѓање е исто толку кобно колку и незнаењето на претпотопниот свет за доаѓањето на потопот. Христовата споредба за верниот и неверниот слуга во истата глава кажува како ќе постапи Исус со нив. Христос ќе му суди на оној кој рекол во своето срце: „Мојот господар ќе се забави долго“, а ќе ги награди оние што стражарат

и што го објавуваат неговото доаѓање. „Блазе на тој слуга, кого неговиот господар, кога ќе дојде, ќе го најде да постапува така“ (Матеј 24,42-51). „Ако не бидеш буден, ќе дојдам како крадец и нема да знаеш во кој час ќе ти дојдам“ (Откровение 3,3).

Павле зборува за оние луѓе за кои доаѓањето Господово ќе биде неочекувано. „Бидејќи самите вие добро знаете дека денот Господен ќе дојде како крадец ноќе. Кога ќе велат: 'мир и безбедност', тогаш ненадејно ќе падне погибел... и не ќе можат да избегаат.“ За оние што ја ценеле Господовата опомена, додава: „Но вие, браќа, не сте во темнина, та денот да ве затече како крадец, зашто вие сите сте синови на светлината и синови на денот и не ѝ припаѓаме на ноќта ниту на темнината“ (1. Солуѓаните 5,2-5).

Од ова јасно се гледа дека Библијата не оправдува човекот да остане во незнаење во врска со близината на Христовото доаѓање. Но дрските подбивачи и божемните проповедници на Исуса Христа бараа изговор и ги затвораа ушите пред оваа вистина, продолжувајќи да повторуваат: „А за тој ден и час никој не знае.“ Кога народот се разбуди и почна да го бара патот на спасението, верските учители застаана меѓу него и вистината, обидувајќи се неговото стравување да го стивнат со лажни толкувања на Божјата реч. Неверните стражари му се придружија на делото на големиот измамник и викаа: „Мир, мир“; кога Бог не велеше: „Мир!“ Како и фарисеите во деновите на Христа, мнозина одбиваа да влезат во небесното царство и ги спречуваа оние што сакаа да влезат. Крвта на овие души ќе се бара од нивни раце.

Најпонизните и најпобожните членови на црквата обично беа први што ја примија веста. Оние што сами ја проучуваа Библијата, неминовно мораа да увидат колку спротивно на Писмото беше вообичаеното мислење за пророштвата. Секаде каде што народот не беше заведен со влијанието на свештенството и каде што сам ја истражуваше Божјата реч, беше доволно само да се спореди науката за второто Христово доаѓање со Светото писмо и да се види нејзиното божествено потекло.

Мнозина беа протерани од своите неверни браќа. Некои решија да не ја признаат јавно својата надеж за да ја задржат својата положба во црквата; меѓутоа, други чувствуваа дека верноста кон Бога не им дозволува да ја скријат вистината што им ја доверил Бог. Мнозина беа исклучени од црквата само затоа што јавно ја изразија својата вера во доаѓањето на Спасителот. За оние чијашто вера беше ставена на проверка, беа драгоцените зборовите на пророкот: „Вашите браќа, кои ве мразат и кои ве гонат заради моето име, велат: 'Нека се јави Господ во својата слава, па да ја видиме вашата радост.' Но тие ќе бидат засрамени“ (Исаија 66,5).

373 Божјите ангели со најголем интерес го следеа успехот на опомената. Кога црквите ја отфрлија веста, ангелите со тага ги напуштија. Но имаше уште многу такви чијашто вера во Христовото доаѓање не беше проверена. Мнозина, заведени од сопругата или сопругот, од родителите или од децата, веруваа дека е грев да се слуша таква „еретичка“ наука што ја шират оние кои го чекаат Христовото доаѓање. На ангелите им беше наредено грижливо да внимаваат на тие души зашто нивната патека требаше да ја осветли нова светлина од Божјиот престол.

Со неискажлив копнеж чекаа сите што ја примија веста за доаѓањето на својот Спасител. Тоа време што го очекуваа да му појдат во пресрет беше пред врата. Мирно и свечено се приближуваа кон тој час. Живееја во слатка заедница со Бога - залогот на мирот што ќе им биде даден во идната слава. Никој, кој лично ја искуси оваа надеж, не може да ги заборава тие прекрасни мигови на очекување. Неколку седмици пред очекуваното време, повеќето ги прекинаа своите земни работи. Искрени, верните грижливо испитуваа секоја мисла и секоја желба на своето срце како да се наоѓаа на претсмртна постела и како за неколку часа да ќе мора да ги затворат очите за сè што е на земјата. Не се шијеа „облеки за вознесение“, но сите чувствуваа потреба од внатрешно осведочување дека се подготвени да го сретнат Спасителот; нивна бела облека беше чистотата на душата, карактерот исчистен во Христовата крв на помирување. О кога Божјиот народ сега би имал ист дух што го испитува своето срце, иста сериозна и решителна вера! Кога би продолжил на овој начин да оди понизно пред Господа и да упатува свои молби кон престолот на милоста, сега би имал многу подрагоцени искуства отколку што ги има. Малку има молитви, малку има искрено осведочување за личната грешност, а недостигот од жива вера мнозина ги лишува од изобилната милост што нашиот Откупител е готов да им ја даде.

374 Бог сакаше да го испита својот народ. Неговата рака покри една грешка во сфаќањето на пророштвото. Чекателите на Христовото доаѓање не ја открија грешката, ниту ја открија нивните учени противници. Овие велеа: „Вашето сметање на пророчкото време е исправно. Во најскоро време ќе се одигра некој голем настан, но тоа не е она што го најавува Милер; тоа е преобраќање на цел свет, а не и второто Христово доаѓање (види: Додаток).

Времето на очекување помина, а Христос не дојде да го ослободи својот народ. Оние што го очекуваа својот Спасител со искрена вера и со срдечна љубов, доживеаја горко разочарување. Но Божјата намера беше постигната. Тој ги испита срцата на оние што тврдеа дека го чекаат неговото доаѓање. Меѓу нив имаше многу

такви кои не беа поттикнати од никакви повозвишени побуди, туку само од страв. Нивната вера не влијаеше ниту врз нивните срца ниту врз нивниот живот. Кога не се исполни очекуваниот настан, овие луѓе тврдеа дека не се разочарани; тие всушност никогаш и не верувале дека Христос ќе дојде. Тие беа меѓу првите што ја исмеваа болката на искрените верни.

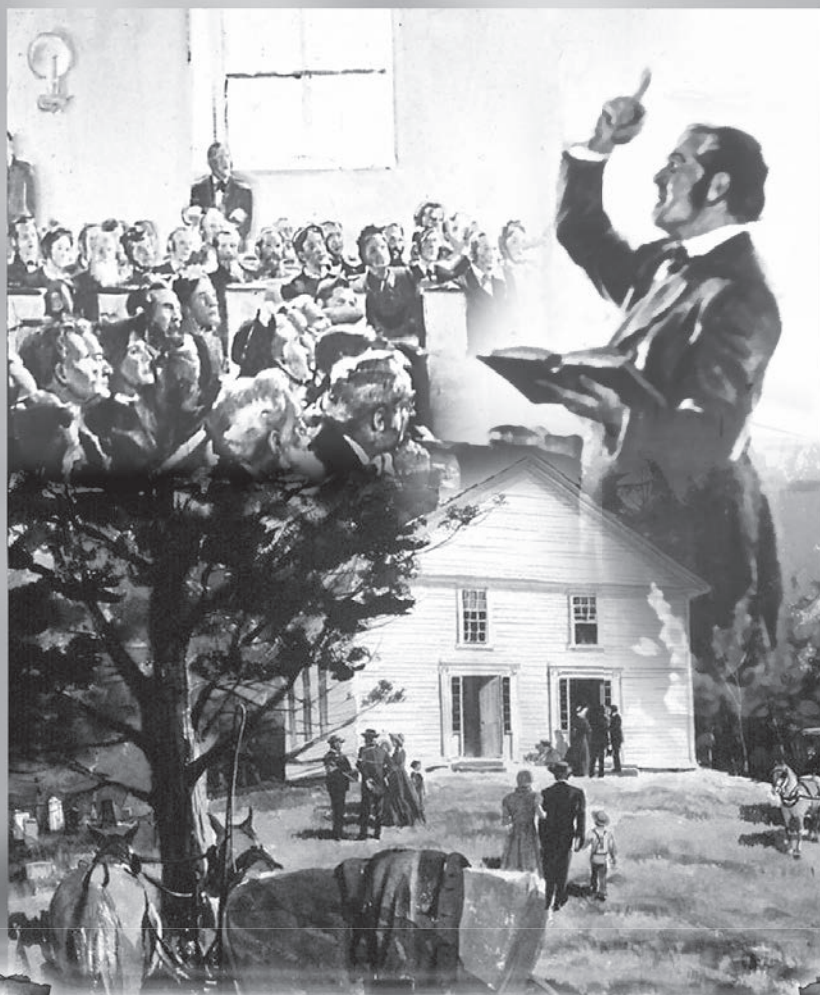
Но Исус и сите небесни војски со љубов и сочувство ги гледаа проверените и разочарани верни. Кога би се подигнал невидливиот превез што го дели видливиот од невидливиот свет, тогаш би можеле да се видат ангелите како им се приближуваа на овие непоколебливи души и како ги штитеа од стрелите на сатаната.

ОТФРЛЕНА ОПОМЕНА

375 Вилијам Милер и неговите соработници ја проповедаа науката за повторното Христово доаѓање со една цел: своите ближни да ги поттикнат да се приготват за судот. Тие се трудеа во срцата на формалните христијани да разбудат вистинска надеж на црквата и да им укажат на потребата од подлабоко христијанско искуство. Исто така настојуваша необратените да ги уверат дека нивна должност е неодојно да се покаат и да се обратат на Бога. „Не се обидуваа никого да го преобратат на некаква секта или верска група, па затоа работеа меѓу сите групи и секти, не мешајќи се во нивните организации и црковни прописи.“

„Во сета моја работа“, кажува Милер, „никогаш не сакав и никогаш немав намера да создадам нов правец надвор од постојните цркви или во што и да е на една црква да ѝ дадам предимство на сметка на друга. Имав намера на сите да им бидам од полза. Претпоставував дека сите христијани ќе се радуваат за надежта во скорашното Христово доаѓање и дека сите што не можеа да ја разберат оваа вистина, како што ја разбрав јас, нема помалку да ги сакаат другите што ќе ја прифатат оваа наука, и не помислував дека некогаш ќе бидат потребни посебни состаноци. Единствена моја цел беше луѓето да ги поврзам со Бога, на светот да му го објавам судот што доаѓа и моите ближни да ги поттикнам да извршат подготовка на срцата, што ќе им помогне во мир да го пречекаат својот Господ. Големо мноштво од оние што беа преобратени со мојот труд преминаа во другите цркви“ (Bliss, page 328).

376 Бидејќи се чинеше дека Милер со својот труд ги утврдува црквите, извесно време кон него се однесуваа благонаклоно. Но, кога проповедниците и верските водачи решија да станат против науката за второто Христово доаѓање и решија да задушат секако ширење на науката, ѝ се противставија не само од проповедална, туку на своите верници им забранија и да слушаат проповеди за второто доаѓање и на своите состаноци да зборуваат за оваа надеж. Така верните се најдоа во тешка положба и беа збунети. Тие ги сакаа своите цркви и нерадо се одделуваа од нив. Но, кога видоа дека сведочењето на Божјата реч се потиснува и дека им

Милер: „Единствена моја цел беше луѓето да ги поврзам со Боѓа, на светот да му ѓо објавам судот што доаѓа и моите ближни да ги поттикнам да извршат подѓотовка на срцата, што ќе им помогне во мир да ѓо пречекаат својот Господ.“

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христата и сатаната

се негира правото да ги истражуваат пророштвата, беа уверени дека верноста кон Бога е на прво место. Оние што го отфрлаа сведоштвото на Божјата реч не можеа да ги сметаат за Христова црква која е „столб и тврдина на вистината“. Затоа тие сметаа дека е оправдано да се изделат од своите довчерашни цркви. Летото 1844 година истапија од црквите околу педесет илјади верници.

Во тоа време во повеќето цркви во Соединетите Држави се забележуваше значајна промена. Многу години наназад се забележуваше постепено и сè поголемо прилагодување кон световните обичаи и навики и поради тоа сè поголемо опаѓање на вистинскиот духовен живот. Но таа година речиси во сите цркви во земјата се покажаа знаци на нагло и значајно опаѓање. Се чинеше дека никој не може да ја пронајде причината за тоа; меѓутоа, овој факт беше познат и за тоа се расправаше во печатот и од проповедална.

На собирот на проповедниците во Филадельфија, господи-
 нот Бернс, писател на еден мошне познат библиски коментар и проповедник на една од најистакнатите цркви во овој град рекол „дека веќе дваесет години е во проповедничка служба и дека никогаш, до последниот обред на Господовата вечера, не поделил причест а да не прими во црквата поголем или помал број нови верници. Но сега нема повеќе будење, нема преобраќања, меѓу верниците нема видливо растење во милоста и никој не доаѓа повеќе да разговара со него за спасението на својата душа. Со зголемувањето на деловноста и со сè поголемиот процут на трговијата и индустријата, сè повеќе се зголемува световноста кај верниците. Така е кај сите верски заедници“ (*Congregational Journal*, May 23, 1844).

Во февруари истата година, професорот Фини од колеџот во Оберлин, рекол: „Забележавме дека сите протестантски цркви во нашата земја се рамнодушни или дури непријателски расположени речиси кон сите морални реформи на нашето време. Има некои исклучоци, но не толку овој факт да не можеме да го сметаме како општ. Имаме уште еден друг факт што го докажува ова: речиси целосно отсуство на она влијание што ги оживува црквите. Сите ги проникнала духовна рамнодушност и таа е мошне длабока; тоа го потврдува верскиот печат во цела земја... Верниците на црквата во голема мера ја прифатиле модата, одат рака под рака со неверни на излети, на игранки и на други разни забави, итн... Но, да не зборуваме повеќе за овие мачни работи. Доста е што се напластуваат докази кои тешко нè товарат. Тоа покажува дека црквите жално се изопачиле. Тие многу се оддалечиле од Господа и Тој се повлекол од нив.“

Еден писател во познатото верско списание „Религиозен телескоп“, тврди: „Никогаш до сега не сме биле сведоци на такво општо верско опаѓање. Навистина, црквата треба да се разбуди и да ги испита причините за својата бедна состојба, зашто секој што го сака Сион, мора да утврди дека состојбата на црквата навистина е бедна. Кога мислиме за тоа колку се ретки случаите на вистинско преобратување, а од друга страна, кога ја гледаме неспоредливата безочност и окоравеност на грешниците, тогаш и не сакајќи мораме да извикнеме: „Зар Бог заборавил да биде милостив, или можеби вратата на милоста е затворена?“

Причината за ваквата состојба лежи во самата црква. Духовната темнина што ги обвива народите, црквите и поединците, во никој случај не смее да му се припише на Господа, на некакво негово самоволно лишување на луѓето од помошта на божествената милост, туку за тоа се виновни луѓето затоа што ја занемариле и ја отфрлиле божествената светлина. Добар пример за таа вистина ни дава историјата на Евреите во Христово време. Оддавајќи се на световни уживања и заборавајќи го Бога и неговата Реч, нивните сфаќања станале затемнети, а нивните срца телесни и сенилни. Затоа не знаеле ништо за Христовото доаѓање и во својата гордост и неверство го отфрлиле Избавителот. Но и тогаш Бог уште не го лишил еврејскиот народ од познавањето на спасението и од учеството во неговите благослови. Меѓутоа, оние што ја отфрлиле вистината, загубиле секаква желба за небесниот подарок. „Од мракот создале светлина, а од светлината мрак“, додека светлината што била во нив не станала темнина; а колку тешка била оваа темнина!

На сатаната му одговара луѓето на изглед да бидат побожни, а не да имаат и дух на жива, вистинска побожност. По отфрлањето на евангелието, Евреите ревносно продолжиле да ги извршуваат своите стари обреди. Строго ги чувале своите национални огради, додека најпосле и самите морале да признаат дека Бог не се појавува повеќе во нивната средина. Пророштвото на Даниел толку јасно упатувало на времето на доаѓањето на Месија и толку точно ја преткажало неговата смрт, што еврејските свештеници ги одвраќале луѓето од проучување на ова пророштво. Најпосле рабините ги проколнале сите што се обидуваат да го пресметаат времето на доаѓањето на Месија. Со столетија израелскиот народ живее во слепило и непокајание, рамнодушен кон милостивите понуди на спасението и немарен за благословите на евангелието. Тоа е свечена и страшна опомена што предупредува на опасноста од отфрлање на небесната светлина.

Истите причини секогаш имаат исти последици. Оној што намерно го задушува чувството на својата должност затоа што тоа им пречи на неговите наклоности, конечно ќе ја загуби моќта да ја разликува вистината од заблудата. Разумот слабеа, совеста отапува, срцето се дрвосува, душата се одделува од Бога. Таму каде што се омаловажува и се презира веста на божествената вистина, црквата ќе биде обвиена во темнина; верата и љубовта истинуваат и настанува отуѓеност и раздор. Членовите на црквата своите интереси и сили ги сосредоточуваат на световните работи, а грешниците се стврдуваат во непокајание.

379 Првата ангелска вест од Откровението 14. глава, која го објавува времето на Божјиот суд и ги повикува луѓето да му се поклонат на Бога, беше одредена да го оддели Божјиот народ од штетното влијание на светот и да го разбуди за да ја запознае својата вистинска состојба, состојбата на телесност и отпад. Во оваа вест Бог на црквата ѝ прати опомена, и да беше прифатена, таа ќе го отстранеше злото што ги одделуваше луѓето од него. Да ја прифатија небесната вест, да ги понизија своите срца пред Господа и искрено да се приготвија за да опстанат во негова близина, меѓу нив ќе се манифестираше Духот и Божјата сила. Црквата пак ќе ја постигне онаа благословена состојба на единство, вера и љубов, што постоеле во времето на апостолите кога сите верни имале „едно срце и една душа“, и кога „секој ден Господ ги придодаваше тие што се спасуваа“.

Оние што тврдеа дека се Божји народ, да ја прифатија светлината што ги осветлуваше од Божјата реч, ќе го постигнеа она единство за кое се молел Христос, а кое апостол Павле го опишува како „единство на Духот, поврзани со мир“. Тоа е, кажува тој, „едно тело и еден Дух, како што сте и вие повикани во една надеж на вашето призвание. Еден Господ, една вера, едно крштавање“ (Ефесците 4,3-5).

380 Такви благословени резултати доживеаја тие што ја примија адвентната вест. Тие дојдоа од разни верски заедници, но ги урнаа оградите што ги делеа и ги отстранија противречните верувања. Ја напуштија небиблиската надеж во земно илјадагодишно царство, ги исправија погрешните мислења за второто Христово доаѓање и ја отстранија гордоста и прилагодувањето кон светот. Неправдите беа надминати, срцата се соединија во најчиста братска заедница и завладеаја љубов и радост. Кога оваа наука го стори тоа за овие малку луѓе што ја прифатија, истото тоа таа ќе го стореше за сите христијани кога сите ќе ја прифатија.

Но повеќето цркви не ја прифатија оваа опомена. Нивните проповедници, како „чувари во домот Израелов“, први требаше

да ги забележат знаците на Христовото доаѓање. Меѓутоа, тие не ја запознаа вистината ниту од сведоштвата на пророците ниту од знаците на времето. Бидејќи нивните срца беа исполнети со световен дух и со честољубие, љубовта кон Бога и верата во неговата Реч истинаа, и кога почна да се изнесува адвентната наука, таа кај нив разбуди само предрасуди и неверство. Фактот што оваа вест во поголем број случаи ја проповедаа обични членови на црквата беше истакнуван како доказ против неа. Како и некогаш, наспроти јасното сведоштво на Божјата реч, се поставуваше прашањето: „Поверува ли во него некој од кнезовите фарисејски.“ Гледајќи дека е тешко да се негираат доказите до кои се дојде со проучување на пророчките времиња, ги одвркаа другите од проучување на пророштвата и тврдеа дека пророчките книги се запечатени и дека не можат да се разберат. Мнозина, кои слепо им веруваа на своите духовни пастири, одбиваа да ја слушаат опомената; а други, иако осведочени во вистината, не се осмелија да ја признаат „за да не бидат исклучени од црквата“. Веста што ја прати Бог да ја испита и да ја исчисти црквата јасно откри колку голем беше бројот на оние што својата љубов му ја подариле на светот наместо на Христа. Врските што ги врзуваа за земјата беа силни од оние што ги привлекуваа кон небото. Решија да го слушаат гласот на световната мудрост и се одвратија од веста на вистината што го испитува срцето.

Отфрлајќи ја опомената на првиот ангел, го отфрлија средството што го предвидело Небото за нивна преродба. Го презреа весникот на милоста кој можеше да ги отстрани пречките што ги делеа од Бога и со уште поголема желба се вратија на световните уживања. Тоа беше причината за онаа страшна состојба на световноста, за отпадот и за духовната смрт што завладеаја со црквите во 1844 година.

Во Откровение 14. глава првиот ангел го следи друг кој објавува: „Падна, падна големиот Вавилон, кој ги напои сите народи со страсното вино на своето блудство“ (Откровение 14,8). Изразот „Вавилон“ доаѓа од зборот „авел“, што значи бркотија, метеж. Овој израз се употребува во Светото писмо да означи разни облици на лажни или отпаднати религии. Во Откровение 17. глава Вавилон е прикажан како жена, слика со која се служи Библијата симболички да ја означи црквата. Непорочната жена ја претставува вистинската црква, а блудницата - отпаднатата црква.

Во Библијата светиот и траен карактер на односот меѓу Христа и неговата црква се прикажува со брачна врска. Господ својот народ го соединил со себе со свечен завет и ветил дека ќе биде негов Бог, а народот се обврзал дека ќе му припаѓа нему, само

нему. Тој вели: „Ќе те свршам довека за себе, ќе те свршам во правда, во добрина и во милост“ (Осија 2,19). И повторува: „Јас сум ваш маж“ (Еремија 3,14). И Павле го употребува истиот израз во Новиот завет кога кажува: „Ве свршив со еден маж за да ве приведам како чиста девица пред Христа“ (2. Коринќаните 11,2).

Неверството на црквата кон Христа се споредува со браќо-ломство кое се јавува кога таа својата доверба и љубов ги пренасочува од Господа кон светот - кога нејзината душа ја проникнува љубов кон светот. Гревот на Израел, неговото оддалечување од Господа, ни е прикажан со таа слика. А Божјата прекрасна љубов што тој ја презрел, се изнесува трогателно со овие зборови: „Ти се заколнав и стапив во сојуз со тебе, вели Господ Бог, и ти стана моја.“ „И беше многу убава, прекрасна, слична на царица. Гласот за твојата убавина се рашири меѓу народите зашто ти беше совршена во мојот накит со кој те искитив... Но твојата убавина те занесе, заради својот глас се предаде на блудство; своето блудство му го нудеше изобилно на секој минувач, негова беше.“ „Но, како жена што го изневерува својот маж, така вие ме изневеривте мене, доме Израелов, вели Господ.“ „Ти беше како неверна жена која, место својот маж, прибра туѓи мажи“ (Езекил 16,8.13-15; Еремија 3,20; Езекил 16,32).

И во Новиот завет слични зборови им се упатени на христијаните кои повеќе се наклонети кон светот отколку кон Бога. Апостол Јаков вели: „Прелјубници, не знаете ли дека пријателството со светот е непријателство спрема Бога? Така, кој сака да му биде пријател на светот, му станува непријател на Бога“ (Јаков 4,4).

Жената (Вавилон) во Откровение 17. глава се прикажува како жена „облечена во пурпурно и во црвено, и накитена со злато, со скапоцени камења и со бисери, и во својата рака држеше златна чаша, полна со гнасотијата и нечистотијата од нејзиното блудство, а на челото, пак, ѝ беше напишано име, тајна: 'Големиот Вавилон', мајка на блудниците и на земните гнасоти.“ Пророкот вели: „И ја видов жената пијана од крвта на светите и од крвта на Исусовите сведоци“ (Откровение 17,4-6). Понатаму за Вавилон се кажува дека е „голем град кој владее над земните цареви“ (Откровение 17,18). Силата која многу векови деспотски господарела над христијанските владетели бил Рим. Пурпурот и црвеното, златото, скапоцените камења и бисерот, живо го прикажуваат сјајот и царскиот раскош со кој се гордеел Рим. Ниту за една друга власт не може со толкаво право да се каже дека е „пијана од крвта на светите“ како за онаа која толку свирепо ги прогонувала Христовите следбеници. Вавилон е виновен и за грев поради незаконски врски со „земните цареви“. Со оддалечувањето

од Господа и со врската со многубошците, еврејската црква станала блудница; а Рим, кој и самиот на ист начин се расипал, добива иста пресуда.

За Вавилон се кажува дека е „мајка на блудниците“. За нејзини ќерки мораме да ги сметаме оние цркви што ја прифаќаат нејзината наука и нејзините преданија и го следат нејзиниот пример, зашто ја жртвуваат вистината и Божјата наклоност за да стапат во незаконита врска со светот. Веста во Откровението 14. глава, што го објавува падот на Вавилон, мора да се однесува на верските заедници кои некогаш биле чисти, па се расипале. Бидејќи по оваа вест следи опомена за судот, значи дека таа мора да се објави во последните денови, и затоа не може да се однесува само на Римската црква, зашто таа веќе многу векови се наоѓа во падната состојба. Понатаму, во осумнаесеттата глава на Откровението Божјиот народ се повикува да излезе од Вавилон. Според овој текст на Светото писмо, многу Божји деца уште се наоѓаат во Вавилон. Но во кои верски заедници се наоѓа денеска поголемиот дел на Христовите следбеници? Без сомнение, во разни заедници што исповедаат протестантска вера. Во времето кога настанале, овие заедници имале исправен став кон Бога и кон неговата вистина и врз нив почивал негов благослов. Дури и неверниот свет морал да ги признае благотворните последици што ги носело прифаќањето на начелата на евангелието, како што му казал пророкот на Израел: „Гласот за твојата убавина се разнесе меѓу народите зашто ти беше совршена во мојот накит со кој те искитив, вели Господ Бог“ (Езекил 16,14). Но овие заедници паднале поради истите стремежи што му донеле на Израел проклетство и пропаст - поради стремежот да ги прифатат обичаите на неверниците и да се спријателат со нив. „Но твојата убавина те занесе, заради својот глас ти се оддаде на блудство“ (Езекил 16,15).

Многу протестантски цркви го следат примерот на Рим во недовозволените врски со „земните цареви“. Државните цркви тоа го прават со своите односи кон световните власти, а другите верски заедници со тоа што бараат наклоност од светот. Изразот Вавилон (бркотија) со право може да се примени на тие верски заедници, од кои секоја тврди дека својата наука ја зема од Библијата, иако се безнадежно поделени на безброј секти, со остро противставени верувања и теории

Освен недовозволените врски со светот, овие заедници што се одделиле од Рим покажуваат уште и други негови особини.

Едно римокатоличко дело тврди: „Ако Римската црква е виновна за идолопоклонство затоа што почитува светци, тогаш за исто дело виновна е и нејзината ќерка, Англиканската црква,

зашто има десет цркви посветени на Марија на една која му е посветена на Исуса“ (Richard Challoner, *The Catholic Christian Instructed*, Preface, pages 21, 22).

Д-р Хопкинс во својата „Студија за илјадагодишното царство“ вели: „Немаме причина антихристијанскиот дух и неговите обичаи да ѝ ги припишеме само на онаа црква што се вика Пимска. Протестантските цркви во себе имаат многу од она што б можело да се нарече антихристијанско, и далеку се од тоа дека потполно се реформирани од..., ослободени од расипаноста и од безбожноста“ (Samuel Hopkins, *Works*, vol. 2, p. 328).

Зборувајќи за изделувањето на Презвитеријанската црква од Рим, д-р Гатри пишува: „Пред триста години нашата црква ја напуштила вратата на Рим со отворена Библија на своето знаме и со девиза на усните: ’Истражувајте го Писмото!’“ Потоа тој поставува значајно прашање: „Дали таа излегла чиста од Вавилон?“ (Thomas Guthrie, *The Gospel in Ezekiel*, page 237).

Спуршон кажува: „Се чини дека целата Англиканска црква е целосно изедена со наука за светите тајни; додека нонкомформизмот во иста мера е изрешетен со филозофско безверие. Оние од кои очекувавме нешто подобро, еден по еден ги напуштаат темелите на верата. Наполно сум осведочен дека самото срце на Англија е заразено со погубно неверство што сè уште се осмелува да се качува на проповедална и да се нарекува христијанство.“

385 Што било причина за големиот отпад? Како се оддалечила црквата во почетокот од едноставноста на евангелието? Таа се прилагодила кон обичаите на многубошците за да им го олесни прифаќањето на христијанството. Апостол Павле уште во тоа време изјавил: „Веќе дејствува тајната на беззаконието...“ (2. Солуњаните 2,7). Додека биле живи апостолите, црквата била сразмерно чиста. Но „кон крајот на вториот век, повеќето цркви примиле нов облик. Исчезнала поранешната едноставност. Кога изумреле старите ученици, незабележано дошле нивните деца и новообратени... ја презеле власта и го преобликувале делото“ (Robert Robinson, *Ecclesiastical Researches*, ch. 6, par. 17, p. 51). За да придобијат приврзаници, ги снижиле возвишените начела на христијанската вера, а како последица на тоа настапила „незнабожечка поплава која навлегла во црквата и со себе ги донела своите обичаи, церемонии и идоли“ (Gavazzi, *Lectures*, page 278).

Кога христијанството си обезбедило наклоност и потпора од световните владетели, маса многубошци се преобратиле; но, иако на изглед станале христијани, мнозина „всушност останале многубошци, почитувајќи ги потајно своите идоли“ (Исто, page 278).

Зар истиот процес не се повторувал речиси во секоја црква што се вика протестантска? Кога умреле нејзините основачи, кои биле проникнати со вистински дух на реформа, дошле нивните наследници и сè добило нов изглед. Држејќи се слепо за верувањето на своите татковци и одбивајќи да прифатат која било нова вистина надвор од реформацијата, следбениците на реформаторите отишле далеку од примерот на предците во понизноста, во самопрегорот и во самооткажувањето од светот. Така „исчезнала првата едноставност“. Црквата ја поплавил световен бран кој „со себе ги донел своите обичаи, церемонии и идоли“.

Сега меѓу Христовите следбеници се негувало она пријателство со светот што е „непријателство спрема Бога“. Колку многу големите цркви во христијанскиот свет се оддалечиле од библиската понизност, од самооткажувањето, од едноставноста и побожноста! Зборувајќи за вистинската употреба на парите, Џон Весли рекол: „Не трошете ниту малку од тој толку драгоцен дар за да ја задоволите желбата за излишна и скапоцена облека или за непотребно украсување, за вештачка декорација на вашите домови, за излишна и скапоцена покуќнина или за скапоцени слики и украси од злато... Не трошете ништо на суетниот живот за да предизвикате восхит и да го привлечете вниманието на луѓето... Додека ти е добро, луѓето за тебе ќе зборуваат добро. Додека се облекуваш во пурпур и во скапоцена облека и живееш секој ден во избобилство, без сомнение, мнозина ќе го воспеваат твојот вкус, твојата дарешливост и твоето гостопримство, но немој да ја плаќаш толку скапо нивната наклоност; подобро е да се задоволиш со честа што доаѓа од Бога“ (Wesley, *Works*, Sermon 50, “The Use of Money”). Меѓутоа, денеска во многу цркви овој совет е занемарен.

386

Да се припаѓа на една вероисповед во светот станало нешто вообичаено. Владетелите, политичарите, правниците, лекарите, трговците - сите стануваат верници на некоја црква за општеството повеќе да ги почитува и да има доверба во нив и да бидат поуспешни во своите работи. Така тие се обидуваат своите неправедни работи да ги покријат со плашт на христијанската вероисповед. Разни верски заедници, засилени со богатството и со влијанието на овие покрстени световни луѓе, можеле уште повеќе да стекнат популарност и поголем број покровители. Во најубавите улици подигнати се величествени цркви, раскошно украсени. Верниците што доаѓаат на богослуженијата се облекуваат според модата и во скапоцени облекуваат. На надарените проповедници им се дава голема плата да го забавуваат и да го привлекуваат народот. Нивните проповеди не смеат да ги жигосаат народните гревови туку мораат да бидат мили за нивните уши и убаво да звучат. Така

во црковните книги се запишувани угледни грешници, а фините гревови прикажувани со наметка на побожност.

Зборувајќи за сегашниот однос на американските христијани кон светот, еден познат весник пишува: „Црквата неусетно го прифатила духот на времето и своите богослуженија ги прилагодила кон современите барања.“ „Навистина, црквата сега употребува како свое орудие сè што може верата да ја стори привлечна.“ Еден писател во њујоршкиот лист „Индепендет“ за денешниот методизам го пишува следното: „Сè повеќе се губи границата што ги разделува побожните од безбожните, а ревните луѓе од обете страни се трудат наполно да ја отстранат разликата меѓу начинот на нивното постапување и на нивните забави... Популарноста на религијата придонела многу да се зголеми бројот на оние што сакаат да ги уживаат нејзините благослови, но често не ги исполнуваат своите должности.“

387 Хауард Крозби вели: „Многу нè загрижува тоа што христијанската црква толку малку ги исполнува Господовите намери. Како некогаш Евреите што се одвратиле од Бога поради пријателските врски со идолопоклониците, така и денешната Христова црква го напушта вистинскиот, божествениот живот, поради недозволените врски со неверниот свет“ (*The Healthy Christian: An Appeal to the Church*, pages 141, 142).

Во оваа поплава на световно влијание и желба за уживање речиси сосем се загубило самооткажувањето и самопожртвувањето заради Христа. „Некои луѓе, кои сега работат во нашите цркви, како деца биле поучувани да се жртвуваат за да бидат способни нешто да дадат и да сторат за Христа. Но сега, во случај да нема средства, од никого не се бара нешто да даде. О не! Приредете хазард, лотарија, шеговита вечер, банкет, или што било, само народот да се забавува.“

Гувернерот на Винконсин, Вашберн, во својот годишен проглас на 9 јануари 1873 г. изјавил: „Се чини дека се неопходни закони за да се укинат училиштата што создаваат коцкари. Тие се наоѓаат насекаде. Дури и црквата (без сомнение несвесно) понекогаш го врши ова сатанско дело. Се приредуваат приредби со подароци, со доброволни лотарии и со разни извлекувања, често во религиозни и добротворни цели, но мошне малку корисни. Лотаријата, пакетите и сл., ја постигнуваат целта да се дојде до пари, а да не се даде противвредност. Ништо не е толку опасно за моралот и толку отровно, особено за младината, отколку да се стекнуваат пари и имот без труд. Кога угледни лица се занимаваат со лотарија, а нивната совест се умирува со тоа што тие пари одат во добротворни цели, тогаш не треба да се чудиме

што младината се оддава на навики кои толку лесно се предизвикуваат со возбудливото играње на лотарија.“

Сите христијански цркви се проникнати со дух на прилагодување кон светот. Роберт Еткинс, во едно предавање одржано во Лондон, ја прикажал темната слика на духовното опаѓање што се забележува во Англија. Тој рекол: „Сè помалку има вистински праведници на земјата, а на тоа никој не обрнува внимание. Денешните приврзаници на религијата во секоја црква го љубат светот, се однесуваат световно, сакаат лична удобност и се стремат кон углед. Тие се повикани да трпат за Христа, но се плашат од секој прекор. Отпад, отпад, отпад - напишано е на челото на секоја црква. Кога тие би го знаеле тоа и кога би можеле да го чувствуваат, уште би имало надеж; но, олеле! Тие велат: 'Богати сме и се збогативме и не чувствуваме никаков недостиг!'“ (Second Advent Library, tract No. 39) 388

Голем грех што го товари Вавилон е тоа што „со отровното вино на својот блуд ги напои сите народи“. Овој отровен пехар, што му го нуди тој на светот, ја претставува лажната наука што ја примила црквата како последица на својата недозволена врска со земните големци. Пријателството со светот ја расипало нејзината вера и таа врши штетно влијание врз светот, ширејќи науки што се противни на јасното учење на Светото писмо.

Рим на народот му ја одзел Библијата и од секого барал да ја прими неговата наука наместо науката на Светото писмо. Задача на реформацијата била на човештвото да му ја врати Божјата реч. Но, зар не е вистина дека црквите на нашето време проповедаат - човекот својата вера мора да ја засновува повеќе на вероисповедта и на догмите на својата црква отколку на Светото писмо? Карло Бичер ни вели за протестантските цркви: „Тие се плашат од секој остар збор против нивната вероисповед со иста чувствителност што ја покажувале и светите отци поради острите зборови против почитувањето на светците и мачениците што тие ги поддржувале... Протестантските евангелистички заедници така си ги врзале рацете една на друга, а и самите себеси, што кај нив никој не може да биде проповедник а да не прифати и по некоја друга книга освен Библијата... Нема претерување кога ќе се каже дека застапниците на догмите во протестантските редови почнуваат да ја забрануваат Библијата како што го правел тоа Рим, само на многу полукав начин“ (Sermon on “The Bible a Sufficient Creed,” delivered at Fort Wayne, Indiana, Feb. 22, 1846). 389

Кога Божјата реч ја толкуваат верни учители, тогаш се подигаат учени луѓе, проповедници по занимање, кои тврдат дека го разбираат Светото писмо, здравата наука ја нарекуваат

кривоверство и со тоа ги одвркаат од вистината луѓето што ја бараат. Кога светот не би бил наполно отруен со вавилонското вино, мнозина би се осведочиле и би се обратиле со помош на јасните вистини на Божјата реч. Но на подрачјето на верата владее таква бркотија и неслога, што народот не знае повеќе што да верува како вистина. Одговорноста за непокајаноста на светот лежи врз црквата.

Втората ангелска вест од Откровение 14. глава првпат се проповедаше летото во 1844 година и истата се однесуваше особено на црквите во Соединетите Држави каде што опомената за судот најмногу се објавуваше и главно беше отфрлена и каде што опаѓањето на црквата беше најбрзо. Но веста на вториот ангел не се исполни целосно во 1844 година. Тогаш црквите што се противеа да ја прифатат светлината на адвентната вест доживеаја морален пад, но сепак, тој пад не беше целосен. Бидејќи тие продолжија да ги отфрлаат посебните вистини одредени за тоа време, паѓаа сè подлабоко. Сепак, уште не можеше да се каже: „Падна големиот Вавилон... зашто сите народи пиеја од виното на нејзиното распалено блудство.“ Вавилон уште не ги опил сите народи. Дух на прилагодување кон светот и дух на рамнодушност кон вистините на нашето време постои и се прошири во сите протестантски цркви; тие цркви се опфатени со свеченото и страшно обвинување на вториот ангел. Но отпадот уште не го постигнал својот врв.

390 Библијата ни кажува дека пред Господовото доаѓање сатаната ќе дејствува „со секаква сила, со чудотворни знаци, со лажни чуда и со секаква неправедна измама“; и оние што „не ја примија љубовта на вистината за да се спасат“, ќе ги прифатат сите измами и ќе ѝ веруваат на лагата (2. Солуњаните 2,9-11). Дури кога ќе настапи ваква состојба и кога во целото христијанство ќе се постигне обединување на црквата со светот, тогаш падот на Вавилон ќе биде целосен. Промената ќе настанува постепено, а Откровение 14,8 целосно ќе се исполни во иднина.

И покрај духовната темнина и отстапувањето од Бога во црквите што го сочинуваат Вавилон, мнозинството вистински Христиови следбеници сè уште се наоѓаат во тие верски заедници. Меѓу нив има многу такви кои никогаш не слушнале за посебните вистини за нашето време. Мнозина се незадоволни со својата сегашна состојба и копнеат за појасна светлина. Тие напразно го бараат Христовиот лик во црквите во кои се наоѓаат. Бидејќи овие верски заедници сè повеќе се оддалечуваат од вистината и се соединуваат со светот, разликата меѓу овие две групи ќе станува сè поочигледна, и најпосле ќе настапи ден кога тие ќе се

разделат. Ќе дојде време кога оние што го љубат Бога повеќе од сè не ќе можат и понатаму да останат поврзани со оние „кои се повеќе сластољупци отколку богољупци, на изглед побожни, а се откажале од нејзината сила“ (2. Тимотеј 3,4,5).

Откровение 18. глава укажува на времето кога црквата, затоа што ќе ја отфрли тројната опомена од Откровение 14,6-12, во целост ќе ја постигне состојбата што ја изнел вториот ангел, а Божјиот народ, кој сè уште е во Вавилон, ќе биде повикан да излезе од своите цркви. Ова е последна вест што ќе му биде објавена на светот и таа ќе ја изврши својата задача. Оние што не ја прифатиле вистината, што повеќе ја сакале неправедноста (2. Солуњаните 2,12), кога ќе ѝ се предадат на силата на измамата да ѝ веруваат на лагата, тогаш светлината на вистината ќе ги осветли оние чиито срца се подготвени да ја примат, и сите Божји деца што се наоѓаат во Вавилон ќе го прифатат повикот: „Излезете од неа, народе мој!“ (Откровение 18,4).

ИСПОЛНЕНИ ПРОРОШТВА

391 Кога помина времето во кое првпат се очекуваше Христовото доаѓање - пролетта 1844 година - оние кои со вера го очекуваа неговото доаѓање извесно време живеја со сомневање во срцето и во неизвесност. Додека светот нив ги гледаше како поразени и разочарани луѓе и им докажуваше дека сето тоа било заблуда, извор на нивна утеха сè уште беше Светото писмо. Мнозина продолжија да го истражуваат Писмото. Повторно ги испитуваа доказите за својата вера и внимателно ги проучуваа пророштвата за да дојдат до поголема светлина. Се чинеше дека Библијата јасно и решително го потврдуваше нивното гледиште. Знаците што не можеа да бидат погрешно сфатени упатуваа на скорашното Христово доаѓање. Изобилните Господови благослови, како при преобраќањето на грешниците така и при будењето на духовен живот меѓу христијаните, посведочија дека веста за Христовото доаѓање е од небото. И иако верните не можеа да го објаснат своето разочарување, сепак, чувствуваа сигурност дека Бог ги водеше во нивното минато искуство.

Во пророштвата што упатуваа на скорашното Христово доаѓање се наоѓаа и поуки кои одговараа токму на нивната состојба на неизвесност и очекување и ги храбреа стрпливо да истраат, верувајќи дека она што сега им се чинеше темно, во одредено време ќе стане јасно.

392 Меѓу овие пророштва беше и она од Авакум 2,1-4: „Застанав на стража и, стоејќи на кулата, внимавав да видам што ќе ми каже Тој, и што да одговорам на мојот укор. Тогаш Господ ми одговор и рече: 'Запиши го видението, врежи го на плочки за поминувачот лесно да го чита.' Зашто видението се однесува на определено време; ќе се исполни и нема да излаже; па, и ако се забави, чекај го, зашто навистина тоа ќе дојде и нема да се забави. Ете, на горделивиот душата нема да му се успокои, а праведникот ќе живее од својата вера.“

Упатството во пророштвото: „Запиши го видението, врежи го на плочки за поминувачот лесно да го чита“, го поткрена Чарлс Фич уште во 1842 година да направи пророчка карта и сликовито

да ги изнесе виденијата на пророк Даниел и на Откровението. Објавувањето на оваа карта се сметаше како исполнување на заповедта дадена преку пророкот Авакум. Меѓутоа, тогаш никој не забележа дека во ова пророштво е спомнато некое одложување при исполнувањето на ова видение, некое време на очекување.

По разочарувањето, овој дел на пророштвото изгледаше мошне значаен: „Зашто видението се однесува на определено време; ќе се исполни и нема да излаже; па, и ако се забави, чекај го, зашто навистина тоа ќе дојде и нема да се забави..., а праведникот ќе живее од својата вера.“

За верните исто толку извор на сила и утеха беше еден дел од пророштвото на Езекил: „Добив реч од Господа: ‘Сине човечки, какви ви се тие приказни за Израеловата земја?’ Се зборува: ‘Ете, деновите минуваат а од пророштвото ништо!’ Затоа кажи им, вака вели Господ Бог: ... ‘Деновите веќе приближуваат и сите мои пророштва ќе се исполнат! Зашто она што ќе го кажам јас, Господ, тоа и ќе се исполни и нема да биде одложено.’ ... Еве што се зборува во Израеловиот дом: ‘Видението што го виде овој е за далечни времиња.’ Ниеден мој збор нема веќе да се одложи. Што реков, речено е и сè ќе се исполни! - Говори Господ Бог.“ (Езекил 12,21-25.27.28).

393

Оние што чекаа се израдуваа со овие зборови, верувајќи дека Оној, кој од почеток го знае крајот, гледа низ вековите и Тој, бидејќи однапред го видел нивното разочарување, им упати зборови со кои ги охрабри и им влеа надеж. Кога не би имало во Светото писмо такви места што ги храбреа стрпливо да чекаат и цврсто да се надеваат во Божјата реч, нивната вера ќе се угасеше во оној тежок миг на искушение.

Споредбата со десетте девојки во Евангелието според Матеј 25. глава исто така го прикажува искуството на оние што го чекаат Христовото доаѓање. Во Матеј 24. глава Господ на прашањето на своите ученици во врска со знаците на неговото доаѓање и крајот на светот истакнал некои од најважните настани во историјата на светот и црквата што ќе се одиграат меѓу неговото прво и второ доаѓање, како што се разурнувањето на Ерусалим, големата неволја што ќе ја снајде Божјата црква за време на многубожечките и папските прогонства, затемнувањето на сонцето и месечината и паѓањето на ѕвездите. Потоа зборувал за своето доаѓање во своето царство и им ја изнел споредбата за два вида слуги што различно гледале на неговото доаѓање. Дваесет и петтата глава почнува со зборовите: „Тогаш царството небесно ќе заприлега на десет девојки.“ Овде станува збор за истата црква која живее во последните денови, а на која се укажува и на крајот од 24. глава.

Во споредбата за ориенталната свадба се прикажува нејзиното искуство.

„Тогаш царството небесно ќе заприлега на десет девојки кои ги зедеа своите светилки и излегоа да го пречекаат младоженецот. Пет од нив беа мудри, а пет неразумни. Неразумните зедеа со себе светилки, но не понесоа масло; а мудрите, заедно со светилките, зедеа во садови и масло. А бидејќи младоженецот се забави, сите ги фати дремка и заспаа. А на полноќ се чу викање: 'Ете го младоженецот, излезете да го пречекате'" (Матеј 25,1-6).

394 Христовото доаѓање, како што го објавила првата ангелска вест, е прикажано со доаѓањето на младоженецот. Ширењето на реформацијата, помогнато со проповедањето на веста за второто Христово доаѓање, е претставено со излегувањето на девојките во пресрет на младоженецот. Во оваа споредба, како и во онаа во Матеј 24, ни се прикажуваат два вида луѓе. Сите девојки зеле светилки, Библијата, и со нејзината светлина пошле во пресрет на младоженецот. „Неразумните зедеа со себе светилки, но не понесоа масло; а мудрите, заедно со светилките, зедеа во садови и масло.“ Во нашиот случај оваа последна група ја прими Божјата милост, преродбенската и просветувачката сила на Светиот Дух, што неговата Реч ја прави видело на нозете и светлина што го осветлува патот. Тие со Божји страв го истражуваа Светото писмо за да ја дознаат вистината и сериозно се стремее кон чистота на срцето и животот. Овие мудри девојки имаа лично искуство, вера во Бога и во неговата Реч, што разочарувањето и одолжувањето не можеа да ја надвладаат. Другите „зедеа со себе светилки, но не понесоа масло“. Нив ги водеа нивните чувства. Свечената вест кај нив разбуди страв, но тие се потпираа врз верата на своите браќа, задоволни со треперливата светлина на добрите побуди, без темелно сфаќање на вистината и без вистински род на милоста во своите срца. Тие излегоа во пресрет на Господа, полни со надеж во скорашна награда, но не беа приготвени за одолжувањето и за разочарувањето. Кога најдоа искушенија, нивната вера ослабе и нивните светилки почнаа да се гаснат.

„Бидејќи младоженецот се забави, сите ги фати дремка и заспаа.“ Одолжувањето на младоженецот го претставуваше времето кога Господ се очекуваше, го претставуваше разочарувањето и привидното задоцнување. Во ова време на неизвесност, површните и неутврдените почнаа да се колебаат; нивните напори попуштија. Но оние, чијашто вера се темелеше на лично познавање на Библијата, под своите нозе имаа карпа која брановите на разочарувањето не можеа да ја однесат. Сите „ги фати дремка и заспаа“ - една група рамнодушно ја напушта својата вера, а

друга стрпливо очекува појасна светлина. Но, се чини дека и оваа, последнава група, во ноќта на искушението во извесна мера ја загуби својата ревност и побожност. Површните и неутврдените не можеа повеќе да се потпираат врз верата на своите браќа. Секој мораше за себе да стои или да падне.

Отприлика во исто време се појави фанатизам. Некои што тврдеа дека цврсто веруваат во веста ја отфрлија Божјата реч како единствен сигурен водич. Тврдејќи дека се водени од Духот, тие целосно им се предадоа на своите сопствени чувства, на своите впечатоци и на својата мечта. Некои покажуваа слепа и лицемерна ревност, осудувајќи ги сите што не ја одобруваа нивната постапка. Нивните фанатични поими и постапки не најдоа на одобрување кај поголемото мнозинство на чекателите на Христовото доаѓање, но му послужија на сатаната делото на вистината да го изложи на презир.

Сатаната на овој начин се обиде да стане против Божјето дело и да го поткопа. Луѓето многу се возбудија поради проповедањето за второто Христово доаѓање; илјадници грешници се обраќаа, а верните луѓе ревносно ја објавуваа вистината дури и по првото разочарување. Кнезот на злото ги губеше своите приврзаници. Но, за да го осрамоти Божјето дело, настојуваше да ги измами оние што веруваа и да ги вовлече во фанатизам. Сатанските орудии секогаш биле подготвени секоја заблуда, секоја грешка и секоја невешта постапка да му ја прикажат на народот во најцрна боја за да ги понижат чекателите и нивната вера. Затоа, колку се зголемуваше бројот на оние што сатаната ги наведе привидно да веруваат во повторното доаѓање, а всушност во нивните срца владееше тој, имаше сè поголема корист од нив, насочувајќи го кон нив вниманието како претставници на сите верни.

Сатаната е „обвинител на браќата“; неговиот дух ги инспирира луѓето да бараат грешки и мани кај Божјиот народ за да ги изнесат на виделина, додека неговите добри дела и не ги спомнуваат. Тој секогаш е мошне ревносен кога Бог работи за спасението на душите. Кога Божјите деца доаѓаат да се јават пред Господа, тогаш и сатаната доаѓа со нив. Во секое духовно будење тој е подготвен да доведе луѓе со непосветено срце и со неурамнотежен дух. Кога тие ќе прифатат некои точки на вистината и ќе добијат место меѓу верните, тогаш сатаната работи преку нив за да воведат теории што ќе ги измамат невнимателните. Не значи дека некој е добар христијанин ако може да се види во друштво на Божјите деца и во Божјиот дом, или дури на Господовата трпеза. Сатаната често е присутен и при најсвечените пригоди во лицата на оние што може да ги употреби како свое орудие.

Кнезот на злото се бори за секоја стапка на земјата по која чекори Божјиот народ на својот пат кон небесниот град. Во целата историја на црквата никогаш не е спроведена некоја реформација што не наидувала на сериозни пречки. Така било во деновите на Павле. Секаде каде што апостолот основал некоја црква имало такви кои тврделе дека ја прифаќаат верата, а сепак, внесувале во неа лажна наука која, да била прифатена, би ја потиснала љубовта кон вистината. И Лутер имал големи тешкотии и неприлики со постапките на фанатиците кои тврделе дека Бог зборува непосредно преку нив. Тие своите лични мислења и сфаќања ги ставиле над сведоштвата на Светото писмо. Мнозина, на кои им недостигала вера и искуство, но кои за себе имале високо мислење и сакале да слушнат и да проповедаат нешто ново, биле измамени со учењето на овие нови учители и се здружиле со сатанското орудие да го урнат она што го изградил Лутер поттикнат од Бога. Двајцата браќа Весли и други, кои со своето влијание и со својата вера за светот биле од голем благослов, на секој чекор наидувале на сатанска злоба која, премногу ревносните, непостојаните и непосветените, ги туркала во секој можен фанатизам.

397 Вилијам Милер не беше наклонет кон овие влијанија што воде во фанатизам. Тој, како и Лутер, изјави дека секој дух треба да биде испитан со Божјата реч. „Сатаната“, рече Милер, „во нашето време над некои има голема моќ. А како ќе знаеме чиј дух имаат тие? Библијата одговара: „Ќе ги познаете според нивните родови...“ Многу духови излегоа на светот, и нам ни е наредено да ги испитуваме духовите. Оној дух што не нè упатува да живееме трезвено, праведно и побожно, не е Христов Дух. Сè повеќе сум осведочен дека во овие диви движења е вмешан сатаната. Мнозина меѓу нас, кои тврдат дека се потполно посветени, следат човечки обичаи и очигледно не знаат за вистината повеќе од оние што не се фалат дека ја познаваат“ (Bliss, pages 236, 237).

„Духот на заблудата нè одврка од вистината, а Божјиот Дух нè води во вистината. Но, вие велите - човекот може да биде во заблуда и да мисли дека ја има вистината. Што тогаш? Ние одговараме: Духот и Божјата реч се во хармонија. Ако човекот себеси се споредува со Божјата реч и ако Речта ја прифаќа во целост, тогаш мора да верува дека ја има вистината. Но ако утврди дека духот што го води не е во хармонија со духот на целиот Божји закон или со Божјата книга, тогаш треба да биде внимателен за да не биде фатен во сатанска стапица“ (*The Advent Herald and Signs of the Times Reporter*, vol. 8, No. 23; Jan. 15, 1845). „Јас често повеќе бев уверуван во нечија внатрешна побожност кога гледав солзни очи, влажни образи и зборови на каење отколку кога слушав бучно фалење на овие божемни христијани“ (Bliss, page 282).

Во времето на реформацијата нејзините непријатели сите зла на фанатизмот ги ставале на товар токму на оние што најенергично му се противеле на фанатизмот. Слично постапуваа и оние кои стануваа против чекателите на Христовото доаѓање. Не се задоволија со тоа лошо да ги претставуваат и да ги зголемат заблудите на екстремните фанатици, туку ширеа мошне неповолни вести што ниту малку не наликуваа на вистината. Овие луѓе беа исполнети со предрасуди и со омраза. Нивниот мир беше нарушен со објавата дека Христос е пред врата. Тие се плашеа дека тоа би можело да биде вистина, но сепак, се надеваа дека не е така, и тоа беше причината за нивната борба против чекателите на Христовото доаѓање и нивната вера.

Фактот што во редовите на чекателите на Христовото доаѓање се вовлекоа некои фанатици не може да биде причина за тврдењето дека движењето не е од Бога, како и присуството на фанатиците и измамниците во црквата во времето на Павле и Лутер што не било доволно оправдание да се осуди нивната работа. Божјиот народ нека се разбуди од сон и сериозно нека почне дело на покајание и реформа; нека го истражува Писмото за да ја запознае вистината онаква каква што е во Исуса; наполно нека му се предаде на Бога; ако постапува така, тогаш бргу ќе се покаже дека сатаната сè уште е буден и активен. Со сите можни измами тој ќе ја открива својата моќ, повикувајќи ги на помош сите паднати ангели на своето царство.

Фанатизам и раздор не создаде објавувањето на повторно Христово доаѓање. Тие се појавија летото 1844 година кога чекателите беа во неизвесност и забуна во врска со своето вистинско становиште. Проповедањето на првата ангелска вест и на „полноќниот вик“ непосредно беше насочено против фанатизмот и поделбата. Оние што учествуваа во тие свечени потфати беа сложни; нивните срца беа исполнети со меѓусебна љубов и со љубов кон Исуса, зашто очекуваа наскоро да го видат. Заедничката вера и заедничката блажена надеж ги издигна над секое човечко влијание, и тоа им беше штит против сите сатански напади.

„А бидејќи младоженецот се забави, сите ги фати дремка и заспаа. А на полноќ се чу викање: 'Ете го младоженецот, излезете да го пречекате!' Тогаш сите девојки станаа и ги приготвија своите светилки“ (Матеј 25,5-7). Летото 1844 година, во средината на времето кога првпат се очекуваше Христовото доаѓање, и есента истата година, кога навистина помина времето од 2300 дни, како што се докажа подоцна, буквално се проповедаше веста на Светото писмо: „Ете го младоженецот, пречекајте го!“

399

Ова движење се појави врз основа на откритието дека наредбата на Артаксеркс за обнова на Ерусалим, што беше појдовна точка на пророчкото време од 2300 дни, стапила во сила есента 457 година пред Христа, а не на почетокот на таа година, како што се мислеше порано. Ако овие 2300 години почнуваат есента 457 година пред Христа, тогаш овој период завршува есента 1844 година (види: Додаток, забелешка за 329. страница).

Доказите од старозаветната симболичка служба во Светилиштето упатува исто така на есента како време кога ќе се одигра настанот означен како „чистење на Светилиштето“. Ова стана мошне јасно кога вниманието беше обрнато на начинот како се исполниле сликите што се однесувале на првото Христово доаѓање.

Жртвувањето на пасхалното јагне било претслика на Христовата смрт. Павле вели: „Зашто и Христос, нашето пасхално јагне, беше жртвувано за нас“ (1. Коринќаните 5,7). Снопот од првината на жетвата, што бил претставен пред Господа за време на празникот Пасха, бил претслика на Христовото воскресение. Зборувајќи за Господовото воскресение и за воскресението на целиот негов народ, Павле кажува: „Христос како првина, а потоа оние кои се Христови, во времето на неговото доаѓање“ (1. Коринќаните 15,23). Слично на прикажаниот сноп, кој бил прво зрело жито пожнеано пред жетвата, и Христос е првенец на онаа бесмртна жетва на спасените што ќе биде собрана во Божјите амбари при идното воскресение.

Овие претслики се исполниле не само во врска со настаните, туку и во врска со времето. Четиринаесеттиот ден во првиот еврејски месец, истиот ден и месец, во кој за време на долгите петнаесет векови се колело пасхално јагне, Христос, јадејќи ја со своите ученици пасхалната вечера, воспоставил свечена уредба што требало да биде спомен на неговата сопствена смрт како „Божје јагне кое ги зема на себе гревовите на светот“ (Јован 1,29). Истата ноќ тој паднал во безбожните раце кои го распнале и убиле. И, слично на пораката што ја носел во себе прикажаниот сноп, нашиот Спасител третиот ден воскреснал од мртвите и станал „првенец на умрените“. Тој е слика на сите воскреснати праведници чиешто „понижено тело“ ќе се „сообрази со неговото славно тело“ (1. Коринќаните 15,20; Филипјаните 3,21).

400

Исто така мора да се исполнат претсликите што се однесуваат на второто Христово доаѓање во времето преткажано со симболичката служба во Светилиштето. Според старозаветната служба, големиот Ден на чистење или чистењето на Светилиштето, се совпаѓал со десеттиот ден во седмиот еврејски месец (3. Мојсева 16,29-34). Кога поглаварот свештенички го извршил чистењето

за цел Израел и со тоа ги отстранил од Светилиштето нивните гревови, излегол надвор и го благословил народот. Така се верувало дека нашиот Поглавар свештенички, Христос, ќе дојде да ја исчисти земјата со уништување на гревот и грешниците и дека на својот народ ќе му даде бесмртност. Десеттиот ден во седмиот месец - времето на чистење на Светилиштето и големиот Ден на чистење - кој во 1844 година се совпадна со 22 октомври, се сметаше за ден на повторното Христово доаѓање. Тоа беше во согласност со веќе изнесените докази дека 2300 дни ќе завршат таа есен. Овој заклучок се чинеше сигурен.

Во споредбата од Евангелието според Матеј 25, по времето поминато во чекање и спиење, огласено е доаѓањето на младоженецот. Тоа се согласуваше токму со изнесените докази од пророштвото и од симболите. Верниците беа длабоко уверени во нивната веродостојност, и „полноќниот вик“ одекнуваше од илјадници грла.

Ова движење ја прекри земјата како плима. Преминуваше од град во град, од село во село, сè додека Божјиот народ, кој го чекаше Христовото доаѓање, не беше наполно разбуден. Пред ова објавување исчезна фанатизмот како ран мраз кога се појавува сонце. Кај верните исчезна сомневањето и збунетоста, а нивните срца ги исполнуваше надеж и храброст. Делото беше ослободено од сите крајности што се појавуваат секогаш кога ќе дојде до израз човечката возбуда неконтролирана од Божјата реч и од Божјиот Дух. Ова дело по својот карактер беше слично на оние мигови на понизност и враќање кај Господа низ кои поминувал некогашниот Израел по укорите што му ги праќал Бог преку своите слуги.

Тоа имаше исти белези што го означувале Господовото дело во сите времиња. Тука имаше помалку одушевување, а повеќе темелно испитување на срцето, признавање на гревот и откажување од светот. Цел на овие души што се бореа со Бога беше да се приготват за средба со Господа. Верните беа постојано на молитва и безрезервно му се предаваа на Бога.

Опишувајќи го ова дело, Милер рече: „Нема голем излив на радост; се чини дека тоа е задржано за идната пригода кога сето небо и сета земја, полни со слава, ќе се радуваат со неискажлива радост. Не се слушаат ниту радосни извици; и тоа е сочувано за часот кога ќе се слушне небесниот триумф. Пеачите молчат; тие чекаат да ѝ се придружат на ангелската војска, на небесните хорови... Нема спротивности во чувствата; сите имаат едно срце и една мисла“ (Bliss, pages 270, 271).

Друг учесник во ова движење сведочи: „Ова движење насекаде поттикнуваше темелно испитување на срцето и понизно каење пред возвишениот небесен Бог. Тоа ги наведе сите луѓе да ги

презрат световните работи, споровите беа средени, грешките признати, а скршеното и покајничко срце пекаше пред Бога за милост и проштавање. Тоа произведе лична понизност пред Бога и каење какво што никогаш порано не сме виделе. Истото беше слично со она што го кажал Бог преку пророкот Јоил за часот кога ќе се приближи Господовиот ден, кога ги искинале срцата а не облеката и му се приближиле на Господа со пост, со плачење и тага. Како што рекол Бог преку Захарија: врз неговите деца е излеан дух на милост и молитва; погледале во Оној што го проболе; тогаш настанала голема жалост во земјата... а оние што го чекале Господа ги мачеле пред него своите души“ (Bliss, in *Advent Shield and Review*, vol. I, p. 271; January, 1845).

Од сите големи движења од времето на апостолите, ни едно не било почисто од човечко несовершенство и од сатански измами од она есента 1844 година. И сега, по толку години, сите што учествуваа во движењето и што останаа цврсти на темелот на вистината, го чувствуваат влијанието на тоа Господово дело и сведочат дека тоа дело беше од Бога.

На повикот: „Ете го младоженецот, пречекајте го!“, станаа сите што чекаа и „ги приготвија своите светилки.“ Тие ја проучуваа Божјата реч со до тогаш непозната ревност. Ангелите беа пратени од небото да ги разбудат оние што беа обесхрабрани и да ги приготват да ја прифатат веста. Ова дело не се темелеше врз човечко знаење и мудрост, туку врз Божјата моќ. Не најнадарените, туку наједноставните и најпреданите беа тие што први го слушнаа повикот и го прифатија. Земјоделците го оставија своето жито на полето, занаетчиите својот алат и појдоа со солзи во очите и со голема радост да ја објават опомената. Поранешните водачи беа меѓу последните што му се придружија на ова движење. Црквите насекаде ѝ ја затвораа вратата на оваа вест, а голем број од оние што ја прифатија излегоа од нив. Со Божјето провидение оваа вест се соедини со втората ангелска вест и на ова дело му даде посебна сила.

402 Веста: „Ете го младоженецот“, не се ширеше толку врз основа на докази, иако доказите од Светото писмо беа јасни и уверливи. Неа ја придружуваше непреодолива сила што ги движеше душите. Тука немаше сомневање ниту прашање. При победоносното Христово влегување во Ерусалим, народот што се собрал од сите страни на земјата да празнува празник, побрзал кон Маслинската гора, и кога се помешал со мноштвото што го придружувало Исуса, сите ги освоило сеопштото одушевување и заедно го засилиле триумфот: „Благословен е Тој кој доаѓа во Господово име!“ (Матеј 21,9). Исто така и неверните, кои побрзаа

„Тогаш царството небесно ќе заприлеѓа на десет девојки кои ги зедаа своите светилки и излегоа да го пречекаат младоженецот.“ (Матеј 25,1)

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

на собирите на чекателите - некои од љубопитство, а други да се изнаподбиваат - ја чувствуваа силата на осведочувањето што ја придружуваше веста: „Ете го младоженецот, пречекај те го!“

403 Во тоа време верните се одликуваа со вера што ја прима Бог, со вера што чека награда. Како пороен дожд што ја освежува жедната земја, Духот на милоста слезе врз оние што сериозно ја истражуваа Божјата реч. Тие што очекуваа наскоро да го видат својот Откупител лице в лице, чувствуваа света радост што не може да се опише. Силата на Светиот Дух, што смекнува и потчинува, ги растопи срцата кога Божјиот благослов обилно се излеа врз верните.

Оние што ја прифатија веста се приближуваа внимателно и свечено кон времето кога се надеваа дека ќе го сретнат својот Господ. Секое утро чувствуваа дека нивна прва должност е да се уверат оти Бог ги прима. Нивните срца беа тесно поврзани и тие многу се молеа заедно и едни за други. Често се состануваа на осамени места да се молат на Бога. Молитви кон небото се издигнуваа од полињата и кориите. Сигурноста дека ја уживаат наклоноста на Спасителот ја сметаа за поважна од својата секојдневна храна; а ако некаков облак ќе ги затемнеше нивните души, не мируваа додека истиот не беше отстранет. Чувствувајќи го доказот на милоста што проштава, тие копнееја да го видат Оној што нивната душа толку го љубеше.

Но, требаше пак да доживеат разочарување. Времето на очекување помина, а нивниот Спасител не дојде! Со непоколеблива доверба го очекуваа неговото доаѓање, а сега го почувствуваа она што го почувствувала и Марија кога дошла кај гробот на Спасителот и го нашла празен. Таа со солзи извикала: „Го однеле мојот Господ и не знам каде го положиле“ (Јован 20,13).

404 Чувството на стравопочит и стравот дека веста би можела да биде вистинита, извесно време го задржуваа неверниот свет, а кога времето помина, тоа чувство не можеше веднаш да исчезне. Тие не можеа веднаш да триумфираат над жртвите на разочарувањето. Но кога не се покажаа знаци на Божји гнев, се закрепнаа од стравот и почнаа одново со своите исмевања и подбивања. Голем број од оние што тврдеа дека веруваат во скорашното Господово доаѓање ја напуштија својата вера. Некои што беа мошне самоуверени, во својата горделивост беа толку повредени што сакаа да исчезнат од светот. Тие се жалеа на Бога како Јона, и повеќе сакаа смрт отколку живот. Оние што својата вера ја темелеа врз мислењето на други а не врз Божјата реч, беа готови да ги изменат своите погледи. Подбивачите ги придобија слабаците и страшливците во своите редови, а потоа сите се соединија и изјавија дека не треба

повеќе да стравуваат или нешто да очекуваат. Времето помина, Господ не дојде, и светот може да остане ист за илјадници години.

Сериозните и искрени верни се откажаа од сè заради Христа и ја чувствуваа неговата близина како никогаш порано. Тие беа уверени дека на светот му ја објавија последната опомена и, очекувајќи наскоро да бидат примени во друштво на својот божествен Учител и на небесните ангели, речиси на полно се повлекоа од заедницата на оние што не ја прифатија веста. Со топол копнеж се молеа: „Да, дојди Госпде Исусе!“ Но Тој не дојде. А сега пак да се преземе тешкиот товар на грижите и тешкотиите на овој живот, да се поднесува исмевање и подбивање од страна на светот - навистина беше тешко искушение за нивната вера и трпение.

Меѓутоа, ова разочарување не беше толку големо како она што го доживеале учениците во времето на првото Христово доаѓање. Кога Исус со слава влегол во Ерусалим, неговите ученици мислеле дека Тој има намера да седне на Давидовиот престол и да го ослободи Израел од неговите угнетуваачи. Со големи надежи и со радосно очекување се натпреварувале како на својот Цар да му укажат поголема почит. Мнозина своите згорништа ги простирале како килим на неговиот пат или пред него ставале палмови гранки. Во своето одушевување се соединиле во радосен извик: „Осана на синот Давидов!“ Кога фарисеите, вознемирени и лути поради оваа радост, барале Исус да ги укори своите ученици, Тој одговорил: „Ако замолкнат тие, камењата ќе викаат“ (Лука 19,40).

Пророштвото морало да се исполни. Учениците ја исполнувале Божјата намера, па сепак, морале да искушат горко разочарување. Поминале само неколку дена од тој настан и тие биле сведоци на маченичката смрт на Спасителот, а потоа го положиле в гроб. Нивните очекувања не биле исполнети ниту во една подробност, а нивните надежи умреле заедно со Исуса. Дури тогаш, кога нивниот Господ славно воскреснал од гробот, сфатиле дека сето тоа во пророштвата порано било објавено „дека Христос требаше да настрада и да воскресне од мртвите“ (Дела 17,3).

Петстотини години пред тоа Господ преку пророкот Захарија рекол: „Ликувај од радост, ќерко сионска! Воскликнувај, ќерко ерусалимска. Еве, твојот Цар ти се враќа; праведен е и победоносен, понизен јава на магаре, на младо магаре“ (Захарија 9,9). Кога учениците би знаеле дека Христос ќе оди на суд и во смрт, не би можеле да го исполнат ова пророштво.

Слично Милер и неговите другари го исполнија пророштвото и ја објавија веста што ја преткажала Божјата реч. Но тие не ќе можеа да ја објават кога во целост ќе ги разбере пророштвата што се однесуваа на нивното разочарување, а кои едновременно

ја содржат втората вест што требаше да им се проповеда на сите народи пред Господовото повторно доаѓање. Првата и втората ангелска вест беа објавени во вистинско време и го извршија делото што Бог имаше намера да го изврши со нивна помош.

Светот очекуваше и претпоставуваше дека целиот систем на науката за Христовото доаѓање ќе биде отфрлен ако времето помине а Христос не дојде. Но, додека едни, притиснати од тешки искушенија, ја напуштија својата вера, други и понатаму останаа цврсти. Плодовите на ова движење на чекателите на Христовото доаѓање - понизноста и испитувањето на сопственото срце, откажувањето од светот и промената на животот - што беа белези на ова дело, сведочеа дека тоа е од Бога. Непријателите не се осмелуваа да кажат дека проповедањето на пораката за второто доаѓање не го придружуваше сила на Светиот Дух, но не успеаја ниту да најдат некоја грешка во нивното пресметување на пророчкиот период. Ниту најспособните противници не беа во состојба да го урнат нивниот систем на толкување на пророштвата. Затоа чекателите не можеа да одлучат без соодветни библиски докази да ги отфрлат сознанијата до кои дојдоа со сериозно и предано проучување на Писмото придружувано со молитва, просветлени со Божјиот Дух и со срце кое пламтеше со неговата жива сила. Не можеа да ги напуштат сознанијата што ѝ преодолеваа на најострата критика и на најогорчените напади од страна на познатите верски учители и на мудрите луѓе на овој свет; кои опстанаа во борбата против здружените напори на ученоста и речитоста, и пред шегите и подбивите на луѓето од повисоките и пониските слоеви.

Навистина, очекуваниот настан не се исполни, но дури ни тоа не можеше да ја поколеба нивната вера во Божјата реч. Кога Јона на улиците на Ниневија објавувал дека градот во рок од четириесет дни ќе биде уништен, Бог го примил покајанието на жителите на Ниневија и го продолжил нивното време на милост; сепак, веста на Јона била пратена од Бога, а Ниневија испитана според неговата волја. Чекателите на Христовото доаѓање веруваа дека Бог и нив ги водеше при објавувањето на пораката за судот. Велеа: „Тој ги провери срцата на сите што ја слушнаа и кај нив разбуди љубов кон Господовото доаѓање или, од друга страна, предизвика повеќе или помалку забележлива, но на Бога добро позната омраза против тоа доаѓање. Тој повлече граница, така што оние кои сакаа да ги испитуваат своите срца можеа да знаат на која страна би се наоѓале кога Господ би дошол тогаш; дали би извикнале: „Еве, ова е нашиот Бог, него го чекавме, и ќе нè спаси!“; или би им викале на горите и камењата да паднат врз нив и да ги скријат од лицето на Оној што седи на престолот и од гневот на

Јагнето. Верувавме дека Бог на овој начин ги испитуваше своите деца, ја проверуваше нивната вера дали ќе се повлечат во мигот на искушенијата од своите места на кои ги поставил и дали ќе се откажат од овој свет и ќе покажат безусловно надевање во Божјата реч“ (*The Advent Herald and Signs of the Times Reporter*, vol. 8, No. 14; Nov 13, 1844).

Чувствата на оние кои сè уште веруваа дека Бог ги водеше во нивните минати искуства, Милер ги изразува со зборовите: „Кога уште еднаш би живеел со истите докази што ги имав во првиот живот, и во вториот живот би го сторил она што го сторив во првиот за да бидам чесен пред Бога и пред луѓето.“ „Се надевам дека мојата облека ја исчистив од крвта на душите. Верувам дека, колку што ми беше можно, се ослободив од секоја вина во врска со нивната осуда.“ „Иако бев два пати разочаран“, пишува овој Божји човек, „сепак, уште не сум поразен и обесхрабрен. Мојата надеж во Христовото доаѓање е посилна од кога и да е порано. Јас го правев само она што, по многу години на сериозно размислување, го сметав за своја света должност. Ако сум згрешил, тоа беше од христијанска љубов кон моите ближни и од уверување за мојата должност кон Бога.“ „Едно знам: го проповедав само она во што верував. Со мене беше Божјата рака. Неговата сила се откри во делото и направени се многу добра.“ „Со проповедањето на пророчкото време се поттикнати многу илјадници да го проучуваат Светото писмо и со негова помош и со Христовата крв се помирени со Бога“ (Bliss, pages 256,255,277,280,281).

„Јас никогаш не се трудев да стекнам милост од страна на горделивите луѓе, но и не се обесхрабрив ниту тогаш кога светот ми се закануваше. Ни сега нема да ја купувам нивната наклоност ниту ќе предизвикувам нивна омраза пречекорувајќи ја мојата должност. Никогаш нема да го барам мојот живот од нивните раце ниту пак, се надевам, ќе одбијам да го жртвувам ако одреди така Бог во своето добро провидение“ (J. White, *Life of Wm. Miller*, page 315).

Бог не се откажа од својот народ; неговиот Дух беше со оние што не се откажаа од светлината што ја примија, ниту станаа против надежта во Христовото доаѓање. Во посланието до Евреите се напишани зборови што охрабруваат и опомена за оние кои во ова време на неволја беа проверени: „И така, не отфрлајте ја вашата доверба која има голема награда. Имено, вам ви е потребно трпение, па откако ќе ја исполните Божјата волја, да го добиете ветеното. Зашто уште малку, мошне малку, и ќе дојде Оној кој доаѓа и нема да се забави. А мојот праведник ќе живее од верата; а ако отстапи, на мојата душа нема да ѝ биде по волја. Но ние не

сме од оние кои се повлекуваат за погибел, туку од оние кои имаат вера за зачувување на душата“ (Евреите 10,35-39).

Дека оваа опомена ѝ е упатена на црквата во последните денови јасно се гледа од зборовите што укажуваат на близината на Господовото доаѓање: „Уште малку, мошне малку, и ќе дојде Оној кој доаѓа и нема да се забави.“ Од ова јасно произлегува дека треба да настане некакво привидно задоцнување и дека Господ навидум се колеба со своето доаѓање. Оваа поука мошне добро одговара на искуството на чекателите на ова време. Сите, на кои им се упатени овие зборови, беа во опасност да доживеат бродолом на својата вера. Тие ја извршуваа Божјата волја прифаќајќи го водството на неговиот Дух и на неговата Реч, но не можеа да ја сфатат неговата намера во своето минато искуство ниту да го видат патот пред себе, и затоа беа во искушение да се посомневаат дали навистина ги водеше Бог. На тоа време се однесуваа зборовите: „Мојот праведник ќе живее од верата.“ На нивниот пат засвети јасната светлина на „полноќниот вик“ и тие го отпечатија пророштвото и кога видоа дека бргу се исполнуваат знаците што им зборуваа за скорашното Христово доаѓање, навистина живееја така како да го гледаа Христовото доаѓање. Но сега, скршени со неисполнетите надежи, можеа да се одржат само со верата во Бога и во неговата реч. Светот, кој се подбиваше, рече: „Измамени сте! Откажете се од вашата вера и признајте дека сатаната го поттикна движењето на чекателите на Христовото доаѓање.“ Но и Божјата реч зборуваше: „А ако отстапи, на мојата душа нема да ѝ биде по волја.“ Да ја напуштат сега својата вера и да се откажат од силата на Светиот Дух што ја придружуваше оваа вест, би значело да се вратат во пропаст. Зборовите на апостол Павле ги поттикнуваа кон истрајност: „И така, не отфрлајте ја вашата доверба која има голема награда. Имено, вам ви е потребно трпение... Зашто уште малку, мошне малку, и ќе дојде Оној кој доаѓа и нема да се забави.“ Единствена нивна сигурност беше и понатаму да ја негуваат светлината што ја примија од Бога и цврсто да се држат за неговите ветувања, да продолжат да го истражуваат Светото писмо и стрпливо да чекаат и да бдеат додека не добијат повеќе светлина.

ШТО Е ТОА СВЕТИЛИШТЕ?

Библскиот текст што беше темел и главен столб на верата во второто Христово доаѓање гласи: „Уште две илјади и триста вечери и утра; тогаш Светилиштето ќе се очисти“ (Даниел 8,14). Тие зборови им беа добро познати на сите што веруваа во скорашното Христово доаѓање. Илјадници усни го повторуваа ова пророштво како лозунг на својата вера. Сите чувствуваа дека од настаните преткажани во ова пророштво зависат нивните најубави очекувања и нивните најмили надежи. Показано е дека овие пророчки денови завршуваат есента 1844 година. Тогаш чекателите на Христовото доаѓање веруваа, како и другиот христијански свет, дека земјата, или еден нејзин дел, е Светилиште (светиња). Мислеа дека чистењето на Светилиштето значи чистење на земјата со оган во последниот голем ден и дека тоа ќе се случи во времето на второто Христово доаѓање. Оттаму и заклучокот дека Христос ќе се врати на земјата во 1844 година.

Но одреденото време помина, а Господ не се појави. Верните знаеја дека Божјата реч не може да згреша и дека мора да е погрешно нивното толкување на пророштвото. Но каде е грешката? Мнозина веднаш го пресекоа јазолот на тешкотиите со тоа што негираа дека пророчките 2300 дни се исполниле во 1844 година. Но тие за тоа не можеа да наведат никакви докази, освен што Христос не дојде во времето кога го очекуваа. Од тоа заклучија дека, кога тие 2300 дни би се исполниле во 1844 година, Христос веќе би дошол да го исчисти Светилиштето - да ја исчисти земјата со оган. Но бидејќи не дојде, ни овие пророчки денови тогаш не завршиле.

Да се прифатеше овој заклучок, ќе значеше да се напушти дотогашното сметање на пророчките времиња. Беше утврдено дека периодот од 2300 дни почнува со стапувањето во сила на едиктот на Артаксеркс за обнова и повторно сидање на Ерусалим есента 457. година пред Христа. Ако тој датум стане појдовна точка, тогаш сите преткажани настани совршено се вклопуваат во толкувањето на тој период даден во Книгата на пророк Даниел 9,25-27. Шеесет и деветте седмици, или првиот дел од периодот

од 2300 години, во траење од 483 години, требало да допре до Помазаникот, Месија, па Христовото крштавање и помазание со Светиот Дух во 27-та година од нашата ера совршено се вклопува во системот. Три и пол години по своето крштавање, есента 31-та година од нашата ера, Христос бил распнат. Седумдесетте седмици или 490-те години биле посебно одредени за еврејскиот народ. Кога поминал тој период, еврејскиот народ го запечатил своето отфрлање на Христа со прогонство на неговите ученици, па апостолите во 34-та година од нашата ера се свртиле кон незнабошците и почнале ним да им го проповедаат евангелието. Тогаш завршил првиот период од 490 години од големиот синцир од 2300 години, а останале уште 1810 години. Од 34-та година на нашата ера, тие 1810 години допираат до 1844 година. Ангелот рекол: „Тогаш Светилиштето ќе се очисти!“ Без сомнение, сите наведени подробности од пророштвото до тогаш се исполниле во одредено време.

Ако биде прифатено ова толкување, станува јасно и усогласено сè, освен што во 1844 година не се случил ниеден настан кој би можел да биде прогласен за чистење на Светилиштето. Да се отфрли фактот дека периодот завршува во тоа време, би значело да се предизвика општа збрка; тоа би значело да се отфрлат становиштата кои се темелеа на несомнено исполнетите пророштва.

411 Но Бог го водеше својот народ во текот на големото движење на чекателите на второто Христово доаѓање; ова дело го придружуваа неговата сила и слава и Тој не сакаше да дозволи тоа да се заврши во темнина и со разочарување и да се озлогласи како лажна и фанатична возбуда. Тој не можеше да дозволи да се сомнева во неговата Реч и истата да се смета за несигурна. Иако мнозина го напуштија своето поранешно сметање на пророчките времиња и ја негираа исправноста на движењето засновано врз него, имаше и такви кои не беа подготвени да ги напуштат оние точки на верата и искуството што беа поткрепени со Светото писмо и со сведоштвото на Божјиот Дух. Веруваа дека во своето проучување на пророштвата прифатиле здрави начела на толкување и дека нивна должност е цврсто да ја држат до сега усвоената вистина и да продолжат со библиските истражувања. Со сериозна молитва повторно го испитуваа својот став и го проучуваа Светото писмо за да ја откријат својата грешка. Бидејќи не можеа во своето сметање на пророчките времиња да пронајдат грешки, почнаа подлабоко да го испитуваат предметот на Светилиштето.

Со ова истражување дојдоа до заклучок дека нема библиски докази што би го поткрепиле општото мислење оти земјата е

Светилиште. Но во Библијата најдоа објаснение за прашањето во врска со Светилиштето, за неговата природа, за местото и за службата во него; а сведоштвото на Светото писмо беше толку јасно и опширно, што беше исклучено секое натамошно сомневање. Во посланието до Евреите Павле кажува: „Секако, и првиот сојуз (завет) имаше уредби за богослужение и за Светилиште, но земно. Имено, беше направен шатор. Во неговиот прв дел, наречен светиња, се наоѓаше светилник и трпеза со принесени лебови. А зад втората завеса беше вториот дел на шаторот, наречен светиња над светињите (најсвето место), во која се наоѓаа златен кадилен жртвеник и ковчегот на заветот, сиот опкован во злато, во кој беше златен сад со мана и Ароновата палка која процутела, и плочите на сојузот. Над ковчегот стоеја херувими на Божјата слава со раширени крилја над местото за помирување“ (Евреите 9,1-5).

Светилиштето на кое упатува апостолот овде бил оној шатор за состанок што го направил Мојсеј по Божја наредба за да биде земно престојувалиште на Севишниот. „Нека ми направат Светилиште за да можам да престојувам меѓу нив“ (2. Мојсеева 25,8), гласело упатството дадено на Мојсеја за време додека бил со Бога на гората. Израелците патувале низ пустина, а шаторот за состанок бил направен така што можел да се пренесува од едно на друго место; сепак, тоа била величествена градба. Неговите сидови се состоеле од исправени штици обложени со злато што биле вглавени во сребрени подножја, додека покривот бил направен од низа завеси или покривки. Надворешните покривки биле изработени од кожа, а внатрешните од fino платно со прекрасно извезени херувими. Освен тремот, во кој се наоѓал жртвеникот за жртви паленици, шаторот за состанок се состоел од две одделенија, од светиња и од светиња над светињите, меѓусебно одделени со скапоцена и прекрасна завеса; слична завеса го затворала и влезот во првото одделение.

Во светињата, на јужната страна, се наоѓал светилник со седум светилки кои дење и ноќе ја осветлувале светињата; на северната страна се наоѓала трпеза за обредни лебови; пред завесата што ја делела светињата од светињата над светињите стоел златен кадилен олтар (жртвеник) од кој секој ден се издигнувал кон Бога облак од мирисен темјан со молитвите на Израел.

Во светињата над светињите стоел ковчегот на заветот, ковчег од скапоцено дрво оковано во злато во кој биле двете камени плочи на кои Бог го напишал законот, Десетте заповеди. Над ковчегот се наоѓал поклопец - престол на милоста (помирувалиште) - величествено уметничко дело од злато, наткрилен со два херувима изработени од злато, секој на едниот крај на поклопецот. Во

ова одделение се откривало Божјето присуство во вид на слава (посебна светлина) меѓу двата херувима.

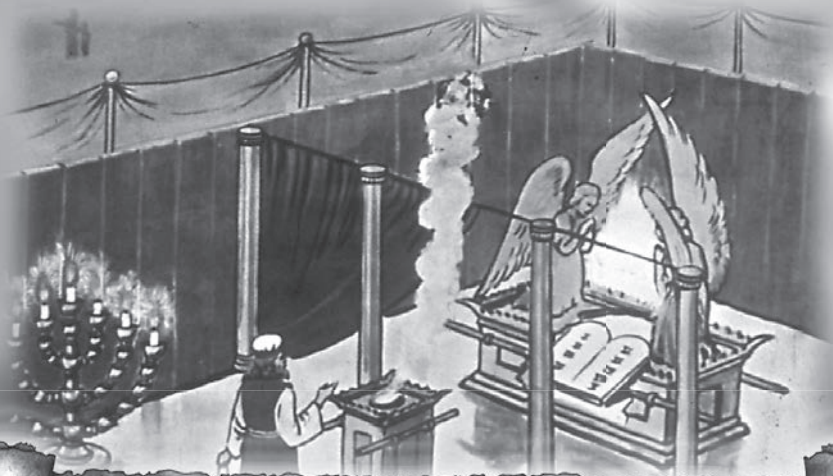
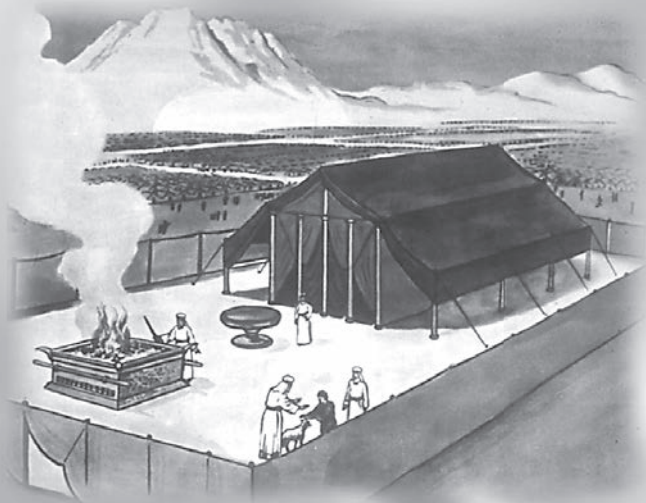
Кога Евреите се населиле во Ханан, шаторот за состанок бил заменет со Соломоновиот храм кој, иако трајна и поголема градба, сепак, го задржал истиот план и бил наполно слично уреден. Светилиштето постоело во ист облик - освен во времето на Даниел кога лежелo во урнатини - сè до разурнувањето од страна на Римјаните 70-та година по Христа.

413 Тоа е единственото Светилиште што кога и да е постоело на земјата, а за кое Библијата дава податоци. Павле го нарекува Светилиште на првиот завет (сојуз). А зар Новиот завет нема Светилиште?

Кога истражувачите на вистината повторно почнаа да го проучуваат посланието до Евреите, најдоа дека постоењето на друго, или новозаветно Светилиште, е опфатено со следните зборови на апостол Павле: „Секако, и првиот сојуз (стариот завет) имаше уредби за богослужение и за Светилиште, но земно.“ Употребата на сврзникот „но“ укажува на тоа дека Павле веќе порано го спомнал ова Светилиште. Враќајќи се на почетокот на претходната глава, читаме: „Главно од она што беше кажано е ова: имаме таков Првосвештеник (врховен свештеник) кој седна од десната страна на престолот на Величеството на небесата како служител во Светилиштето и во вистинскиот шатор, во оној што го подигна Господ, а не човек“ (Евреите 8,1.2).

Овде е откриено Светилиштето на Новиот завет. Светилиштето на првиот (стариот) завет го направил човек. Него го изградил Мојсеј; а ова, второво, го направил Бог, а не човек. Во првото Светилиште вршеле служба земни свештеници, а во второто служи Христос, нашиот врховен Поглавар свештеничи (Првосвештеник), од десната страна на Бога. Првото Светилиште било на земјата, а второто е на небото.

Понатаму, Светилиштето што го направил Мојсеј е направено според одредена мостра. Господ му рекол: „При градењето на престојувалиштето (Светилиштето, шаторот) и на сè што е во него, постапи точно според мострата што ќе ти ја покажам“ (2. Мојсеева 25,9). И пак му наредил: „Внимавај! Направи ги според мострата што ти беше покажана на гората“ (2. Мојсеева 25,40). И Павле објаснува дека првото Светилиште „е симболички приказ за сегашното време, според кој се принесуваат дарови и жртви“, дека светите места на шаторот биле „слика и сенка на небесните стварности“, дека свештениците што принесувале жртви според законот служеле на „сликата и сенката на небесните стварности“ и дека „Христос не влезе во ракотворената светиња над светињите

Шематски приказ на земното Светилиште: Во предворјето, горе, жртвеник, на кој се принесувале жртви и мијалник со вода за свештениците. Доле - внатре во првото одделение (во светињата) на Светилиштето - светилник и кадилен олтар (жртвеник); во второто одделение или во светињата над светињите - ковчегот со Десетте Божји заповеди.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

(во второто одделение на Светилиштето), која е само слика на вистинската, туку во самото небо, да посредува за нас пред Божјето лице“ (Евреите 9,9.23; 8,5; 9,24).

414 Светилиштето на небото, во кое служи Христос, за нас е голем оригинал, додека Светилиштето што го направил Мојсеј е само копија. Бог им дал свој Дух на градителите на земното Светилиште. Големата уметничка вештина и дарба што дошле до израз при градењето на Светилиштето всушност биле манифестација на божествената мудрост. Сидовите изгледале како да се направени од чисто злато и на сите страни ја одблеснувале светлината што доаѓала од седумте светилки на златниот светилник. Трpezата за обредни лебови и кадилниот олтар светеле како измазнето злато. Богато украсената завеса што го сочинувала таванот, извезена со слики на ангели во сина, пурпурна и црвена боја, уште повеќе ја разубавувала глетката. А зад втората завеса се наоѓала света Шекина, видлива манифестација на Божјата слава, пред која смеел да стапи само поглаварот свештенички.

Неспоредливиот сјај на земниот шатор пред човечкиот поглед ја откривал славата на небесниот храм во кој нашиот Застапник, Христос, служи за нас пред Божјиот престол. Местото каде што престојува Царот над царевите, каде што му служат илјадници, а десет илјади по десет илјади стојат пред него (Даниел 7,20) - небесниот храм, полн со слава на вечниот престол, каде што неговите свети чувари, серафимите, го покриваат своето лице кога му се поклонуваат - можел само минијатурно да ја открие својата големина и слава во оваа прекрасна градба што кога и да е ја подигнале човечки раце. Но, сепак, со помош на земното Светилиште и со службата во него се проповедани големите вистини за небесното Светилиште и за големото дело што се врши во него за спасение на човекот.

Светите места на небесното Светилиште се прикажани со помош на две одделенија во Светилиштето на земјата. Кога на апостол Јован во видение му било дозволено да го погледне Божјиот храм на небото, тој видел „седум огнени светила што гореа пред престолот“ (Откровение 4,5). Видел ангел „со златна кадилница кој застапа пред жртвеникот. И му беше дадено многу темјан да го принесе во прилог на молитвите на сите свети на златниот жртвеник (олтар) пред престолот“ (Откровение 8,3). Тука на пророкот му било дозволено да го види првото одделение на Светилиштето на небото каде што видел „седум огнени светила“ и „златен олтар (жртвеник)“, кои биле претставени со златниот светилник и со кадилниот олтар во Светилиштето на земјата. Понатаму, видел како се „отвори Божјиот храм на небото“

(Откровение 11,19), и тој погледнал во внатрешноста зад втората завеса, во светињата над светињите. Таму го видел „ковчетот на заветот“, претставен со светиот ковчег што го направил Мојсеј во него да се чува Божјиот закон.

Така, оние што го проучуваа овој предмет најдоа непобитни докази за постоење на Светилиште на небото. Мојсеј го направил земното Светилиште според мострата што му ја покажал Бог. Павле нè учи дека оваа мостра била вистинското Светилиште кое е на небото, а Јован сведочи дека тоа го видел на небото.

Во небесниот храм, каде што престојува Бог, се наоѓа Божјиот престол утврден врз правда и суд. Во светињата над светињите се наоѓа неговиот закон, големото мерило на правдата, според кое Бог ќе им суди на сите луѓе. Ковчетот на заветот, во кој се чуваат плочите на законот, е покриен со поклопец на милоста, пред кој Христос ги изнесува заслугите на својата крв за спасение на грешниците. Вака е претставено соединувањето на правдата и милоста во планот за откуп на човекот. Вакво единство можела да замисли само неизмерната мудрост, а да ја изврши само неизмерната моќ; тоа е единство што го исполнува целото небо со восхит и почит. Херувимите, кои со стравопочит гледаат во поклопецот на милоста во земното Светилиште, го претставуваат интересирањето со кое небесната војска го посматра делото на спасението. Ова е тајна на милоста во која сакаат да загледаат и ангелите: дека Бог може да остане праведен кога го правда покајаниот грешник и пак да воспоставува врска со паднатиот род; дека Христос можел да се понизи за да извлече безбројно мноштво од бездната на пропаста и да ги облече во чиста облека на својата праведност за да можат да се соединат со ангелите кои никогаш не паднале и вечно да живеат во Божје присуство.

Христовото дело - посредувањето за луѓето - е претставено со убавото пророштво на Захарија за Оној „чиешто име е Никулец“. Пророкот вели: „Тој ќе создаде Светилиште Господово и ќе се прослави. Тој ќе седи и ќе владее на престол, а до него на престол ќе седи свештеник. Меѓу нив ќе владее совршена хармонија“ (Захарија 6,12.13).

„Тој ќе создаде Светилиште (црква) Господово.“ Со својата жртва и со своето посредување Христос е темел и градител на Божјата црква. Апостол Павле упатува на него како темелен камен „врз кој целата стројно зглобена зграда расте во свет храм во Господа, врз кој и вие во Духот заедно се сосидувате во Божје живеалиште“ (Ефесците 2,20-22).

„И ќе се прослави...“ Славата за спасението на паднатиот човечки род му припаѓа на Христа. Низ сите времиња на вечноста спасените ќе пеат: „Кој нè љуби и нè изми од нашите гревови со

својата крв... нему слава и власт во вечни векови. Амин“ (Откровение 1,5.6).

„Тој ќе седи и ќе владее на престол, а до него на престол ќе седи свештеник.“ Сега уште не е на престолот на својата слава, зашто царството на славата уште не е воспоставено. Дури кога ќе го заврши своето дело како посредник, „Господ Бог ќе му го даде престолот на неговиот татко Давид... и неговото царство не ќе има крај“ (Лука 1,32.33). Како свештеник, Христос сега седи со Отецот на неговиот престол (Откровение 3,21). На престолот со Вечниот, кој има во себе живот, седи Оној кој „ги понесе нашите болести и ги зеде на себе нашите немоќи“, „кој е испушан во сè како и ние само што не згреши“, „дека може да им помогне на оние што се испушаваат.“ „Ако некој згреши, имаме Застапник кај Отецот“ (Исаија 53,4; Евреите 4,15; 2,18; 1. Јованово 2,1). Неговото посредување се темели на неговото прободено и скршено тело и на неговиот безгрешен живот. Ранетите раце, прободените ребра и прикованите нозе зборуваат во прилог на паднатиот човек чиешто спасение е откупено со толку безмерно висока цена.

417 „Меѓу нив ќе владее совршена хармонија.“ Љубовта на Отецот, не помалечка од љубовта на Синот, е извор на спасението за паднатиот човечки род. Пред своето заминување, Исус им рекол на своите ученици: „И не ви велама дека јас ќе го молам Отецот за вас, оти Отецот сам ве љуби“ (Јован 16,26.27). „Оти Бог го помири светот со себе преку Христа“ (2. Коринќаните 5,19). А во службата на небесното Светилиште „меѓу нив владее совршена хармонија“. „Зашто Бог толку го милее светот, што го даде и својот единороден Син за ниеден кој верува во него да не загине, туку да има живот вечен“ (Јован 3,16).

На прашањето што е Светилиште, Светото писмо дава јасен одговор. Изразот „Светилиште“, како што се употребува во Библијата, се однесува прво на шаторот за состанок (каде што се состанувал Бог со својот народ) што го направил Мојсеј според мострата на небесното Светилиште, а потоа на вистинскиот шатор на небото, на кој упатувало земното Светилиште. Со Христовата смрт престанало симболичкото Светилиште. „Вистинското Светилиште“ на небото е Светилиште на Новиот завет. А бидејќи пророштвото во Даниел 8,14 се исполнило во Новиот завет, мора и Светилиштето, на кое се однесува тоа, да биде Светилиште на Новиот завет. На крајот од пророчките 2300 дни, односно во 1844 година, веќе многу векови на земјата немало никакво Светилиште. Според тоа, пророштвото „Уште две илјади и триста вечери и утра; тогаш Светилиштето ќе се очисти“, без сомнение се однесува на Светилиштето на небото.

Меѓутоа, ни останува уште да одговориме на најважното прашање: Што е тоа чистење на Светилиштето? Дека таква служба постоела во земното Светилиште, ни потврдува Стариот завет. Но, зар на небото има нешто што треба да се чисти? Во Евреите 9. глава јасно се зборува за чистење на земното како и на небесното Светилиште. „Според законот, речиси сè се чисти со крв и без пролевање на крв нема проштавање. Значи, ако со тоа се чистат небесните копии што се на земјата, потребно е небесните стварности да се чистат со поуспешни жртви“, односно со скапоцената Христова крв. Чистењето во симболот и во вистинската служба мора да биде извршено со крв: во земното Светилиште со крв на животни, а во небесното со Христовата крв. Павле ни ја дава причината зошто ова чистење мора да се изврши со крв: затоа што без пролевање на крв нема проштавање. Проштавањето или отстранувањето на гревот е дело што треба да се изврши. Но како може гревот да се поврзе со Светилиштето, било тоа да е на небото или на земјата? Ова можеме да го дознаеме со помош на земната служба, зашто свештениците што ја вршеле својата служба на земјата им служеле на „сликите и сенката на небесните стварности“ (Евреите 8,5).

418

Службата во земното Светилиште се состоела од два дела. Свештениците секој ден служеле во светињата, додека поглаварот свештенички еднаш годишно во светињата над светињите вршел посебно дело на помирување за исчистување на Светилиштето. Покајаните грешници секој ден ги доведувале своите жртви пред вратата на шаторот за состанок и, полагајќи рака врз главата на животното за жртва, ги признавале своите гревови. На овој начин гревовите сликовито ги пренесувале од себе на невината жртва. Потоа животното е заклано. „Без пролевање на крв“, вели апостолот, „нема проштавање.“ „Зашто животот на живото суштество е во крвта“ (3. Мојсева 17,11). Прекршениот Божји закон го барал животот на престапникот. Крвта, што го претставувала животот на грешникот, чијашто вина го носело животното за жртва, свештеникот ја внесувал во светињата (во првиот дел од Светилиштето) и со неа прскал пред завесата зад која се наоѓал ковчегот на заветот во кој бил сместен законот што го престапил грешникот. Со овој обред сликовито гревот, заедно со крвта, е пренесен во светињата. Во некои случаи крвта не е внесувана во светињата, но тогаш свештеникот го јадел месото на жртвата, како што им кажал Мојсеј на синовите Аронови, велејќи: „Господ ви ја даде за да го носите вие гревот на сиот народ“ (3. Мојсева 10,17). Обата овие обреди еднакво го претставувале пренесувањето на гревот од покајникот во Светилиштето.

419 Тоа била служба што се вршела секој ден во текот на целата година. На овој начин гревовите на Израелците се пренесувани во Светилиштето и била потребна посебна служба со која тие (гревовите) ќе се отстранат оттаму. Бог заповедал да се исчисти секое одделение во Светилиштето. „Така ќе изврши обред на чистење на Светилиштето поради нечистотиите на Израелците, поради нивните престапи и сите нивни гревови.“ Морал да се исчисти и олтарот - „и ќе го исчисти од нечистотиите на Израелците и ќе го посвети“ (3. Мојсеева 16,16.19).

Еднаш годишно, на големиот Ден на чистење, поглаварот свештенички влегувал во светињата над светињите (во второто одделение на Светилиштето, кое се викало и „најсвето место“) за да го исчисти Светилиштето. Со ова дело се завршувала годишната низа на служби. На Денот на чистење пред вратата на шаторот за состанок биле доведени два јареца. За нив се фрлала ждрепка - „едниот Арон нека го одреди со ждрепка за Господа, а другиот за азазела“ (3. Мојсеева 16,8). Јарецот што би бил одреден за Господа требало да биде принесен за народот како жртва за грев. Свештеникот неговата крв ја внесувал зад завесата и со неа прскал над поклопецот на милоста и пред него. Со крвта требало да се пороси и кадилниот олтар што стоел пред завесата.

„Потоа да ги положи Арон двете раце врз главата на живиот јарец, да ги исповеда над него сите беззаконија на синовите Израелови, и сите нивни престапи, и сите нивни гревови, и истите да ги положи врз главата на живиот јарец, и одреден човек јарецот да го одведе в пустина. Така јарецот на себе ќе ги однесе сите нивни гревови во пустината“ (3. Мојсеева 16,21.22). Азазеловиот јарец за грев не се вратил веќе во логорот на Израел, а човекот што го одвел морал да се измие и да ја испере својата облека пред да влезе во логорот.

420 Целиот обред бил одреден со цел на Израелците да им всади во срцето свест за светоста на Бога и за неговата одвратност кон гревот и да им покаже дека не можат да бидат во допир со гревот а да не се осквернат со него. Додека се вршела оваа служба на чистење, секоја душа морала да се кае. Сите работи морале да бидат запрени, а целиот израелски народ овој ден морал да го поминува во свечено каење пред Бога во молитва, во пост и во искрено испитување на срцето.

Со оваа симболичка служба се прикажани важните вистини за помирувањето. Наместо грешникот, примена е неговата замена. Но со крвта на животното за жртва гревот не бил уништен. Со ова е предвиден начинот како гревот ќе биде пренесен во Светилиштето. Со принесувањето на крвта грешникот го признал авторитетот на

законот, ја исповедал својата кривица поради престапот и покажал желба за проштавање и вера во идниот Откупител; но уште не бил наполно ослободен од проклетството на законот. На денот на чистење, поглаварот свештенички, откако ја презел од народот жртвата, со нејзината крв влегувал во светињата над светињите и со неа го поросувал поклопецот на милоста, непосредно над законот во ковчетот за да ги задоволи неговите барања. На тој начин тогаш тој како посредник ги примил гревовите на себе и ги изнел од Светилиштето. Положувајќи ги рацете врз главата на живиот јарец, ги признал над него сите гревови, и така симболички од себе ги пренел врз јарецот. Потоа јарецот гревовите ги однел в пустина, со што се сметало дека засекогаш се одземени од народот.

Ваквата служба била „слика и сенка на небесните стварности“. А она во службата на земното Светилиште што е извршено „во слика“, всушност се случува во службата на небесното Светилиште. По своето вознесување, нашиот Спасител ја почнал својата служба како наш Поглавар свештенички. Апостолот вели: „Христос не влезе во ракотворено Светилиште, кое е само копија на вистинското, туку во самото небо за да се јави сега пред Божјето лице за нас“ (Евреите 9,24).

Службата на свештеникот во текот на целата година во првото одделение на Светилиштето, во внатрешноста „зад завесата“, што служела како врата и го делела Светилиштето од тремот, го претставувала делото што го почнал Христос по своето вознесување. Задача на свештеникот за време на секојдневната служба била да му принесува на Бога крв од жртвите за грев и темјан чијшто дим се издигнувал со молитвите на Израелците. Така Христос ги изнесува пред Отецот заслугите на својата крв за спасение на грешниците и со скапоцениот темјан на својата сопствена праведност му ги принесува молитвите на покајаните верни. Тоа била служба што се одвивала во првото одделение на небесното Светилиште.

Таму верата на Христовите ученици го следела својот Спасител кога се вознел на небото од пред нивниот поглед. Овде се наоѓал темелот на нивната надеж, како што кажува Павле, „којашто ја имаме како сигурна и цврста котва на душата која навлегува и зад завесата каде што Исус влезе за нас како претходник откако стана вечен првосвештеник.“ „Ниту со крв јарешка и јунешка, туку со својата крв влезе еднаш за секогаш во Светилиштето и ни прибави вечен откуп“ (Евреите 6,19.20; 9,12).

Осумнаесет векови е вршена оваа служба во првото одделение на Светилиштето. Христовата крв ги застапувала покајаните грешници, прибавувајќи им проштавање и примање кај Отецот, но нивните гревови сè уште останале запишани во небесните

книги. Во рамките на земната служба на крајот од годината било извршено чистење - така, пред Христос да го заврши откупот, треба исто да се изврши чистење, да се отстранат гревовите од Светилиштето. Тоа е онаа служба што почна кога истекло предвидените 2300 денови и ноќи. Како што преткажал пророк Даниел, во тоа време нашиот Поглавар свештенички влегол во светињата над светињите да го изврши последниот дел од својата свештеничка служба - да го исчисти Светилиштето.

Во старо време гревовите на народот со вера биле пренесувани прво врз жртвата за грев, а потоа со нејзината крв, симболички, во земното Светилиште; така и во новиот завет гревовите на оние што се каат, со вера се пренесени врз Христа и со него, вистински, во небесното Светилиште. Во земното Светилиште е извршено отстранување на гревовите што го сквернавеле него; сега на ист начин мора да биде извршено и вистинско чистење на небесното Светилиште, да се отстранат или да се избришат гревовите што се запишани таму. Но, пред да може да се изврши тоа, мора да се испитаат книгите за да се утврди кој стекнал право со покајание и со вера во Христа да биде учесник во милоста на чистењето. Затоа чистењето на Светилиштето содржи извесно дело на истражување, дело на суд. Ова дело мора да биде извршено пред Христос да дојде да го избави својот народ зашто, кога Тој ќе дојде, со себе ја носи и својата награда „за да му даде секому според неговите дела“ (Откровение 22,12).

Така, оние што бараа светлина, дознаа од пророчката Реч дека Христос на крајот од пророчките 2300 дни, односно во 1844 година, не дојде на земјата, туку влезе во светињата над светињите на небесното Светилиште за да го изврши конечното дело на чистење како подготовка за своето доаѓање.

То сфатија и тоа дека жртвата за грев укажувала на Христа како жртва, дека поглаварот свештенички го претставувал Христа како посредник, додека азazel го претставувал сатаната, причината на злото, врз кого на крај ќе бидат ставени гревовите на искрените покајници. Кога поглаварот свештенички ги отстранувал гревовите од Светилиштето со крвта на жртвата за грев, тој истите ги положувал врз азazela. На крајот од својата служба, кога Христос со својата крв ќе ги отстрани гревовите на својот народ од небесното Светилиште, ќе ги положи врз сатаната кој, при извршувањето на пресудата, мора да ја сноси конечната казна. Јарецот за грев бил одведен в пустина за никогаш веќе да не се врати во друштво на Израелците. Така сатаната засекогаш ќе биде протеран од Божја близина и од близина на неговиот народ и ќе биде уништен при конечното уништување на гревот и грешниците.

ВО СВЕТИЊАТА НАД СВЕТИЊИТЕ

423

Науката за Светилиштето беше клуч што ја отвори тајната на разочарувањето во 1844 година. Таа на виделина изнесе цела низа вистини, поврзани и усогласени, што покажуваа дека големото движење на чекателите на второто Христово доаѓање го водеше Божјата рака; таа ја откриваше и нивната сегашна должност, објаснувајќи ја нивната положба и задачата што им е доверена. По страшната ноќ на душевна болка и разочарување, Исусовите ученици се израдувале кога го виделе Господа; така сега се радуваа и оние кои со вера го очекуваа неговото второ доаѓање. Тие очекуваа Исус да дојде во слава, да ги награди своите слуги. Бидејќи нивните наде жи не се остварија, тие го загубија Исуса од вид и извикнаа како Марија при гробот: „Го однеле мојот Господ и не знам каде го положиле.“ Сега пак го посматраа во светињата над светињите него, својот милостив Поглавар свештенички, кој набргу ќе се појави како нивни цар и ослободител. Светлината од Светилиштето го осветли минатото, сегашноста и иднината. Знаеја дека Бог ги води со своето непогрешно провидение. Иако самите тие, како ни првите ученици, не ја сфатија веста што ја објавуваа, таа, сепак, во секој поглед беше исправна. Објавувајќи ја таа вест, тие ја исполнија Божјата намера и нивниот труд за Господа не беше напробен. Преродени со големата милост „за жива надеж“, се радуваа „со неискажлива радост полна со слава“ (1. Петрово 1,3.8).

424

Но пророштвото на Даниел 8,14: „Уште две илјади и триста вечери и утра; тогаш светињата ќе се очисти“, и првата ангелска вест: „Бојте се од Бога и подајте му слава, зашто дојде часот на неговиот суд“ (Откровение 14,7), упатуваа на Христовата служба во светињата над светињите на небесното Светилиште, на истражниот суд, а не на Христовото доаѓање заради спасение на својот народ и за уништување на безбожниците. Грешката не се наоѓаше во пресметувањето на пророчките временски отсеци, туку во настанот што требаше да се одигра на крајот од оние 2300 дни. Поради оваа грешка верните доживеаја разочарување, но сето тоа беше преткажано во пророштвото. Сè што можеа да очекуваат,

според Писмото, се исполни во тоа време. Едновремено, кога тие се жалеа поради своите неисполнети надежи, се одигра настанот што е претказан во оваа вест, а што мораше да се одигра пред Господ да дојде да ги награди своите слуги.

Христос дојде, но не на земјата, како што очекуваа тие, туку, како што беше објавено во претсликата, во светињата над светињите на Божјиот храм на небото. Пророк Даниел го гледа како во тоа време доаѓа пред Прадревниот (Отецот). „Гледав во ноќни виденија и ете, на небесни облаци доаѓаше еден како Син човечки, и дојде“ - не на земјата - туку „до Прадревниот и застапа пред него“ (Даниел 7,13). Ова доаѓање ни го опишува и пророк Малахија: „Одненадеж ќе дојде во својот храм Господ кого го барате вие, и Ангелот на заветот за кого копнеете. 'Еве го, веќе доаѓа', вели Господ над војските“ (Малахија 3,1). Господовото доаѓање во својот храм за неговиот народ беше нешто ненадејно, неочекувано. Не го бараа таму; очекуваа да дојде на земјата „во пламенен оган да ги казни оние кои не сакаат да го признаат Бога и кои не му се покоруваат на евангелието...“ (2. Солуѓаните 1,8).

Но народот уште не беше приготвен да го сретне својот Господ. За неговата подготовка мораше да се изврши уште едно дело. Мораше да прими светлина што ќе ги насочи неговите мисли кон Божјиот храм на небото и ако со вера го следи својот Поглавар свештенички во неговата служба, тогаш ќе му се откријат новите должности. На црквата требаше да ѝ биде дадена уште една вест на опомена и поука.

Пророкот вели: „Но кој ќе го издржи денот на неговото доаѓање и кој ќе опстане кога Тој ќе се јави? Зашто Тој е како оган леарски и како база што чисти. И ќе седне како оној што топи сребро и прочистува. Ќе ги очисти синовите Левиеви и ќе ги претопа како злато и сребро за да му принесуваат на Господа жртва во правда“ (Малахија 3,2.3). Оние што ќе живеат на земјата во времето кога Христовото посредување горе во Светилиштето ќе заврши, ќе мораат да стојат пред светиот Бог без посредник. Нивната облека ќе мора да биде чиста, а нивниот карактер очистен од гревовите со неговата крв. Со Божја милост и со трудољубиво настојување мора да бидат победници во борбата со злото. Додека на небото се врши истражен суд и додека од Светилиштето се отстрануваат гревовите на покајаните верни, меѓу Божјиот народ на земјата мора да се изврши посебно дело на чистење, отстранување на гревот. Ова дело појасно е опишано во вестите на Откровението 14. глава.

Кога ова дело ќе биде завршено, Христовите следбеници ќе бидат подготвени за неговото доаѓање. Во тоа време „ќе му биде мила на Господа жртвата на Јуда и на Ерусалим како во старо

Христос дојде, но не на земјата, како што се мислеше
и веруваше, туку, како што беше објавено во
претсликата, во светињата над светињите на Божјиот
храм на небото - во небесното Светилиште.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христот и сатаната

време“ (Малахија 3,4). Тогаш црквата што ќе ја земе Господ при своето доаѓање кај себе ќе биде „славна црква, без дамка, ниту брчка, или нешто слично“ (Ефесците 5,27). Во тие мигови таа ќе се појави „како зора, убава како месечина, чиста како сонце, страшна како војска под знамиња“ (Песна над песните 6,9).

426 Освен Господовото доаѓање во неговиот храм, пророкот Малахија го преткажува и неговото второ доаѓање за да ја изврши пресудата со овие зборови: „Ќе дојдам кај вас на суд и ќе бидам подготвен сведок против вражачите и прелјубодејците, против оние кои лажно се колнат, против оние кои му ја закинуваат платата на работникот, на вдовицата и на сираците, против оние што го газат правото на странецот и не се бојат од мене - вели Господ Саваот“ (Малахија 3,5). Јуда упатува на истата сцена кога кажува: „Ете, иде Господ со илјадници свои свети ангели да им суди на сите и да ги покара сите безбожници за сите нивни безбожни дела со кои безбожно згрешија и за сите дрски зборови што ги изрекоа против него грешните безбожници“ (Јуда 14.15). Ова доаѓање и Господовото доаѓање во неговиот храм се два одредени и сосем различни настани.

Доаѓањето на Христа како наш Поглавар свештенички во светињата над светињите да го исчисти Светилиштето, преткажано во Даниел 8,14; доаѓањето на Синот човечки кај Прадревниот опишано во Даниел 7,13 и доаѓањето Господово во неговиот храм, преткажано во Малахија - сето тоа се описи на еден ист настан; тој настан е претставен и со доаѓањето на младоженецот на свадбата, како што го опишал тоа Христос во споредбата за десетте девојки во Матеј 25. глава.

427 Летото и есента во 1844 година се објавуваше веста: „Ете, младоженецот иде!“ Тогаш се појавија две групи луѓе, претставени со мудрите и со неразумните девојки - првата група, која со радост го очекуваше Господовото доаѓање и се приготвуваше да го пречека, и втората група која, под влијание на стравот и гонета од нагон, се задоволи со теоријата на вистината, но нејзе ѝ недостигаеше Божја милост. Во споредбата, кога младоженецот дошол, „подготвените влегоа со него на свадбата“. Овде споменатото доаѓање на младоженецот се случило пред свадбата. Свадбата го претставува Христовото преземање на неговото царство. Светиот град, новиот Ерусалим, кој е главен град на царството, е наречен „невеста, жена на Јагнето“. Ангелот му рекол на Јована: „Дојди да ти ја покажам невестата, жената на Јагнето.“ „И ме пренесе во дух“, кажува пророкот, „и ми го покажа светиот град, Ерусалим, како слегува од небото од Бога“ (Откровение 21,9.10). Според ова, очигледно е дека невестата го претставува светиот град,

а девојките што му излегуваат во пресрет на младоженецот ја претставуваат црквата. Според Откровението, Божјите деца ќе бидат гости на вечерата на свадбата на Јагнето (Откровение 19,9). Ако се гости, тие не можат истовремено да бидат претставени и како невеста. Христос, како што ни кажува пророкот Даниел, ќе прими од Прадревниот (од Отецот) „власт, слава и царство“. Тој ќе го прими новиот Ерусалим, главниот град на своето царство, што ќе биде „стокмен како невеста украсена за својот маж“ (Даниел 7,14; Откровение 21,2). Откако ќе го прими царството, ќе дојде во својата слава како „цар над царевите и господар над господарите“ да му даде спасение на својот народ, кој „ќе седне на трpezата со Аврама, Исака и Јакова во небесното царство“ (Матеј 8,11; Лука 22,30) да земе учество во вечерата на свадбата на Јагнето.

Веста: „Ете, младоженецот иде!“, што се објавуваше летото во 1844 година, им даде повод на илјадници да го очекуваат непосредното Христово доаѓање. Во определеното време Младоженецот дојде, но не на земјата, како што очекуваше неговиот народ, туку пред Прадревниот на небото, на свадбата, да го преземе своето царство. „Подготвените влегоа со него на свадбата и вратата се затвори.“ Не требаше лично да бидат присутни на свадбата, зашто таа се врши на небото, додека тие уште се наоѓаат на земјата. Христовите следбеници треба „да го чекаат својот Господар кога се враќа од свадбата...“ (Лука 12,36). Но тие мора да го разберат неговото дело и да го следат со вера кога ќе стапи пред Бога. Во таа смисла може за нив да се каже дека влегле на свадбата.

Во споредбата, на свадбата влегле девојките што имале масло во садовите со светилките. Оние кои ја познаваа вистината од Светото писмо, а имаа и Дух и Божја милост; кои ноќта на своето горко искушение стрпливо чекаа и во Библијата бараа појасно видело, ја сфатија вистината во врска со Светилиштето на небото и промената во службата на Спасителот и со вера ги следеа неговите активности во небесното Светилиште. Сите што ќе ги прифатат овие вистини на Светото писмо и ќе го следат Исуса Христа со вера кога стапува пред Бога да го изврши последното посредување и потоа да го прими своето царство - се прикажани како да идат на свадбата.

Во споредбата во Матеј 22. глава е спомената истата слика на свадбата и јасно е прикажано дека истражниот суд ќе се одржи пред свадбата. Пред свадбата доаѓа царот да ги види гостите (Матеј 22,11) - дали се сите облечени во свадбено руво, во чиста облека, во чист карактер и дали „ги испраа своите облеку и ги избелија во крвта на Јагнето“ (Откровение 7,14). Оној што не е облечен во таква облека, ќе биде исфрлен надвор, а оние, за кои

при испитувањето ќе се утврди дека имаат свадбено руво, ќе бидат примени од Бога и удостоени да земаат учество во неговото царство и да го делат со него престолот. Оваа служба, со чија помош се испитува карактерот и се решава кој е подготвен за Божјето царство, всушност е истражниот суд со кој се завршува Христовото дело во небесното Светилиште.

Кога ќе биде завршена истражната постапка, кога ќе бидат испитани и решени случаите на оние кои низ сите векови признавале дека се Христови следбеници, тогаш, во никој случај не порано, ќе биде завршено истражното дело и вратата на милоста ќе се затвори. Така оваа кратка реченица: „И подготвените влегоа со него на свадбата и вратата се затвори“, нè води преку последната служба на Спасителот до времето кога ќе биде довршено големото дело на спасението на човештвото.

Службата во земното Светилиште, како што видовме, е симбол на службата во небесното Светилиште. Таа служба во првото одделение на земното Светилиште завршувала тогаш кога поглаварот свештенички на Денот на чистење влегувал во светињата над светињите. Бог заповедал: „Кога тој ќе влезе во Светилиштето да изврши обред на чистење, никој друг да нема во шаторот за состанок додека тој не излезе“ (3. Мојсеева 16,17). Така Христос, кога влегол во светињата над светињите да го изврши последното дело на помирување, престанал со службата во првото одделение. Но, кога завршила службата во првото одделение, почнала службата во второто одделение. Во симболичката служба на Денот на чистење, кога поглаварот свештенички ќе го напуштел првото одделение на светињата, влегувал во второто одделение да ја принесе пред Бога крвта на жртвата за грев за сите Израелци кои навистина се покајале за своите гревови. Така Христос го заврши само првиот дел од својата служба како наш посредник за да го почне вториот дел, сè уште оправдувајќи нè пред Отецот со својата крв.

Чекателите на второто Христово доаѓање во 1844 година не ја разбраа оваа вистина. Иако помина времето во кое Спасителот беше очекуван, тие и понатаму веруваа дека неговото доаѓање е близу; сметаа дека за нив настапил критичен миг и дека пред Бога е завршено Христовото посредување за човекот. Им изгледаше дека Библијата учи оти времето на милоста за човекот ќе заврши пред вистинското Господово доаѓање на небесните облаци. Претпоставуваа дека тоа произлегува од оние стихови во Светото писмо што упатуваат на времето кога луѓето ќе бараат, ќе тропаат и ќе викаат пред вратата на милоста, но нема да им се отвори. Сега се прашуваа дали можеби датумот на очекуваното

Христово доаѓање не означува почеток на еден нов временски период што непосредно му претходи на неговото доаѓање. Бидејќи ја објавија опомената за судот, сметаа дека ја извршиле својата должност кон светот и така им падна товарот од душа во врска со спасувањето на грешниците, а богохулното исмевање од страна на грешниците им изгледаше како уште еден доказ дека Божјиот Дух се повлекол од оние што ја отфрлија Божјата милост. Сето тоа ги зацврсти во верата дека времето на милоста е завршено или, како што велеа, „вратата на милоста е затворена“.

Но, со истражувањето на прашањето во врска со Светилиштето се појави и поголема светлина. Сега увидоа дека имаа право кога веруваа оти крајот на пророчките 2300 вечери и утра во 1844 година означуваше важен датум. Па, иако е вистина дека вратата на надежта и милоста, низ која луѓето 1800 години имале пристап кон Бога, се затвори - се отвори друга врата и на луѓето им е понудено проштавање на гревовите со Христовото посредување во светињата над светињите. Еден дел од Христовата служба е завршен, но само затоа за да му направи место на друг. Сè уште постоеше една „отворена врата“ во небесното Светилиште каде што Христос врши служба во корист на грешникот. 430

Сега беше сфатено значењето на оние Христови зборови во Откровението што ѝ се упатени на црквата токму во ова време: „Ова го зборува Светиот и Вистинитиот, кој го има Давидовиот клуч; кој отвора и никој не затвора, кој затвора и никој не отвора: ги знам твоите дела. Еве, поставив пред тебе отворена врата која никој не може да ја затвори“ (Откровение 3,7.8).

Сите кои со вера го следат Христа во големото дело на помирување, ќе ги примат благословите на ова негово посредување што го врши во нивна корист, додека оние кои ја отфрлаат светлината што е дадена во врска со оваа негова служба, од неа нема да имаат никаква полза. Евреите кои ја отфрлиле дадената светлина при првото Христово доаѓање и одбиле да веруваат во него како Спасител на светот, не можеле преку него да добијат проштавање. По своето вознесување, кога Исус влегол со својата сопствена крв во Светилиштето за да го излее врз своите ученици благословот што произлегува од неговото посредување, Евреите биле оставени во целосен мрак за и понатаму да продолжат со своите бескорисни жртви и приноси. Обредната служба во слики и симболи била завршена. Таа врата низ која луѓето порано имале пристап кон Бога не била веќе отворена. Евреите одбиле да го бараат Господа на единствен начин на којшто можеле да го најдат тогаш, односно преку службата во небесното Светилиште. Затоа и не ја нашле врската со Бога. За нив вратата била затворена.

Не го запознале Христа како вистинска жртва и како единствен посредник пред Бога; затоа и не можеле да бидат учесници во благодетите на неговото посредување.

431 Состојбата на неверните Евреи ја прикажува состојбата на многу небрежни и неверни кои се наоѓаат меѓу оние што тврдат дека се христијани, а кои намерно не сакаат да знаат за службата на нашиот милостив Поглавар свештенички. Во симболичката служба, кога поглаварот свештенички влегувал во светињата над светињите, од сите Израелци се барало да се соберат околу Светилиштето и на најсвечен начин да ги понизат своите души пред Господа за да добијат проштавање на гревот и да не бидат исклучени од собирот на верните. Колку поважно е ние на овој вистински Ден на чистење да ја сфатиме службата на нашиот Поглавар свештенички и да знаеме каква должност имаме ние.

Луѓето не можат некажнето да ги отфрлаат опомените што им ги праќа Бог во својата милост. Во времето на Ное Небото на светот му испратило вест, и неговото спасение зависело од тоа како ќе ја примат таа вест. Но, бидејќи тие ја отфрлиле оваа опомена, Божјиот Дух се повлекол од тоа грешно поколение и тие изгинале во потопот. Во времето на Аврама престанала милоста за грешните жители на Содом. Освен Лот, неговата жена и двете ќерки, сите други се уништени со оган што паднал од небото. Така било и во Христовите денови. Божјиот Син му рекол на тоа неверно поколение Евреи: „Еве, пуст ви останува вашиот дом“ (Матеј 23,38). Гледајќи во последните денови, истата таа неизмерна Сила изјавила за оние што „не ја примија љубовта на вистината за да се спасат. И затоа Бог им праќа заблуда да дејствува меѓу нив за да ѝ веруваат на лагата, та да бидат осудени сите кои не ѝ поверуваа на вистината, а имаа задоволство во неправедноста“ (2. Солуњаните 2,10-12). Бидејќи ја отфрлиле науката на неговата Реч, Бог им го одзел својот Дух и ги препуштил на измамите што им се мили.

Но Христос сè уште посредува во корист на човекот и светлината ќе им биде дадена на оние што ќе ја бараат. Иако чекателите на второто Христово доаѓање од почеток ова не го сфатија, сепак, тоа подоцна им стана јасно кога почнаа да ги сфаќаат стиховите во Писмото што го одредуваа нивниот вистински став.

432 По истекот на утврденото време во 1844 година, настана период на голема криза за оние кои и понатаму веруваа во Христовото доаѓање. Нивна единствена помош, што ги зацврсти во нивниот став, беше светлината која нивното внимание го насочи кон небесното Светилиште. Некои се откажаа од своето верување во поранешното сметање на пророчките отсеци, и она силно влијание

на Светиот Дух, кое го придружуваше движењето на чекателите на второто Христово доаѓање, ѝ го припишуваа на некаква човечка или дури на сатанска сила. Други непоколебливо веруваа дека Бог ги водеше во нивното минато искуство; и додека чекаа, бдееја и се молеа за да ја дознаат Божјата волја, видоа дека нивниот Поглавар свештенички го почнал вториот дел на службата и, следејќи го со вера, можеа да ја сфатат конечната задача на црквата. Сега јасно ги сфатија првата и втората ангелска вест и така беа подготвени да ја прифатат и да му ја објават на светот свечената опомена на третата ангелска вест од Откровението 14. глава.

БОЖЈИОТ НЕПРОМЕНЛИВ ЗАКОН

433 „Се отвори Божјиот храм на небото и се покажа ковчегот на неговиот сојуз (завет) во неговиот храм“ (Откровение 11,19). Ковчегот на заветот се наоѓа во светињата над светињите, во второто одделение на Светилиштето. Во службата на земното Светилиште, која била само „слика и сенка на небесните стварности“ (Евреите 8,5), ова одделение се отворало само на големиот Ден на чистење за да се исчисти Светилиштето. Навестувањето дека на небото е отворен Божји храм и дека во него се видел ковчег на заветот укажува на отворањето на светињата над светињите во небесното Светилиште во 1844 година каде што Христос влегол да го изврши конечното дело на чистење. Оние што го следеа со вера својот голем Поглавар свештенички кога ја почна својата служба во светињата над светињите, можеа да го посматраат ковчегот на неговиот завет. Откако го проучија предметот за Светилиштето, сфатија дека Спасителот ја променил својата служба. Сфатија дека Тој сега ја врши својата служба пред Божјиот ковчег и дека таму, повикувајќи се на својата крв, ги застапува грешниците.

Во ковчегот на заветот, во земното Светилиште, се наоѓале двете камени плочи на кои биле напишани заповедите на Божјиот закон. Ковчегот бил само ризница каде што биле сместени заповедите на Законот и присуството на овие Божји заповеди му давало вредност и светост. Кога на небото се отвори Божјата црква, се виде ковчегот на неговиот завет. Во светињата над светињите на небесниот храм се чува Божјиот закон - Законот што го изговорил сам Бог среде громови на Синај и го напишал со свој прст на камени плочи.

434 Божјиот закон во небесното Светилиште е возвишен оригинал, чијшто верен препис биле заповедите напишани на камени плочи и забележани во петте Мојсееви книги. Оние што ја сфатија оваа важна вистина, исто така можеа да ја сфатат светлината и непроменливоста на Божјиот закон. Како никогаш порано, ја почувствуваа силата на зборовите на Спасителот: „Додека не исчезнат небото и земјата, ниту најмалата буква, ниту цртичка

I

„Јас сум Господ, Бог твој, кој те изведов од земјата египетска, од домот на ропството. Немој да имаш други богови освен мене!

II

Не прави си идол, ниту каква и да е слика од она што е горе на небото, или долу на земјата, или во водите под земјата! Немој да им се клањаш ниту да им служиш! Зашто јас, Господ, Бог твој, сум Бог љубоморен, кој ги казнувам гревовите на татковците - гревовите на оние кои ме мразат - кај децата до трето и четврто колено, а покажувам милост кон илјадници кои ме љубат и ги држат моите заповеди.

III

Не изговарај го напразно името на својот Господ Бог, зашто Господ нема да го остави без казна оној што го изговара неговото име напразно!

IV

Помни си да го празнуваш саботниот ден! Шест дена работи и сврши ги сите свои работи! А седми ден е сабота, одмор посветен на твојот Господ Бог. Тогаш немој да работиш никаква работа: ни ти, ни твојот син, ни твојата ќерка, ни твојот слуга, ни твојата слугинка, ни твојот вол, ни твоето магаре, ниту придодениот што ќе се најде во твојот дом! Зашто Господ за шест дена ги создаде небото, земјата, морето и сè што е во нив, а во седмиот ден си почина. Затоа Господ го благослови и го посвети саботниот ден.

V

Почитувај го својот татко и својата мајка за да живееш долго на земјата што ќе ти ја даде твојот Господ Бог!

VI

Не убивај!

VII

Не врши прељуба!

VIII

Не кради!

IX

Не сведочи лажно против својот ближен!

X

Не посакувај ја куќата на својот ближен! Не посакувај ја жената на својот ближен; ниту неговиот слуга, ни неговата слугинка, ни неговиот вол, ни неговото магаре, ниту што и да е од она што му припаѓа на твојот ближен!

Две илјади и петстотини години пред Христа Боџ слегол од небото на џората Синај и џи изговори
Десетте Божји заповеди, а потоа истите заповеди
со свој прст џи врежал, не во дрвени, туку во две
камени плочи, кои биле сместени во посебен ковчеџ
во земното Светилиште.

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

не ќе ги снима од Законот додека не се исполни сè“ (Матеј 5,18). Божјиот закон, како откровение на неговата волја и израз на неговиот карактер, мора да постои вечно како „верен сведок на небото“. Не е укината ниту една заповед; не е изменета ниту најмалечката буква или цртичка. Псалмистот кажува: „Речта твоја, Господе, останува довека, цврсто поставена на небесата.“ „Неговите заповеди се веродостојни; цврсто стојат од век до века“ (Псалм 119,89; 111,7.8).

Во средината на Декалогот се наоѓа четвртата заповед, онака како што била објавена на почетокот: „Помни си да го празнуваш саботниот ден! Шест дена работи и сврши ги сите свои работи! А седми ден е сабота, одмор посветен на твојот Господ Бог. Тогаш немој да работиш никаква работа: ни ти, ни твојот син, ни твојата ќерка, ни твојот слуга, ни твојата слугинка, ни твојот вол, ни твоето магаре, ниту придојдениот што ќе се најде во твојот дом! Зашто Господ за шест дена ги создаде небото, земјата, морето и сè што е во нив, а во седмиот ден си почина. Затоа Господ го благослови и го посвети саботниот ден“ (2. Мојсеева 20,8-11).

435 Божјиот Дух влијаеше врз оние што ја истражуваа неговата Реч. Тие се уверија дека во незнаење ја престапувале оваа заповед со тоа што не го почитувале денот за одмор на Творецот. Почнаа да ги испитуваат причините за празнување на првиот ден на седмицата наместо денот што го посветил Бог. Тие не можеа да најдат во Светото писмо никаков доказ дека четвртата заповед е укината или дека саботата е променета. Благословот со кој во почетокот бил посветен седмиот ден никогаш не му е одземен. Искрено бараа да ја запознаат Божјата волја за да ја извршуваат. Сега, кога утврдија дека се престапници на неговиот Закон, нивните срца ги исполни длабока болка и тие својата верност кон Бога ја докажуваа со тоа што почнаа да ја празнуваат саботата.

Многу и сериозни напори се вложувани за да ја урнат нивната вера. Секој можеше да увиди дека, ако земното Светилиште било слика или копија на небесното, тогаш и Законот што се чувал во ковчегот на заветот на земјата бил точен препис на Законот што се наоѓа во ковчегот на небото. Па кога ја прифатија вистината за небесното Светилиште, со тоа ги признаа и барањата на Божјиот закон, а и обврската кон саботата како четврта заповед. Тоа беше причина за огорчен и решителен отпор против хармоничното толкување на Светото писмо што ја откриваше Христовата служба во небесното Светилиште. Луѓето се обидуваа да ја затворат вратата што ја отвори Бог, а да ја отворат онаа што Бог ја затвори. Но, Оној „кој отвора и никој не затвора, кој затвора и никој не отвора“, рекол: „Еве, поставив пред тебе отворена врата која никој не може да ја затвори“ (Откровение 3,7.8).

Христос ја отвори вратата, односно ја почна службата во светињата над светињите. Низ отворената врата на небесното Светилиште засвети светлина и тогаш се виде дека и четвртата заповед се наоѓа во Законот што се чува таму. Она што го посветил Бог, ниту еден човек не може да го укине.

Оние што ја прифатија светлината за Христовото посредување и за непроменливоста на Божјиот закон, пронајдоа дека тие вистини се изнесени во Откровението 14. глава. Вестите во оваа глава содржат тројна опомена што треба да ги приготви жителите на земјата за второто Господово доаѓање (види: Додаток). Веста: „Настапи часот на неговиот суд“ укажува на завршниот дел на Христовата служба за спасението на луѓето. Таа ја објавува вистината што мора да се проповеда сè додека Спасителот не го заврши своето посредување и не дојде повторно на земјата да го земе кај себе својот народ. Судот што почна во 1844 година мора да продолжи додека не се реши случајот на секој човек, како на живите така и на мртвите; затоа тој ќе трае сè до крајот на времето на милоста. За луѓето да бидат подготвени да се одржат на судот, веста им заповеда: „Бојте се од Бога и подајте му слава... и поклонете му се на Оној кој ги создаде небото, земјата, морето и водните извори.“ Каков резултат ќе донесе прифаќањето на оваа вест е кажано во зборовите: „Овде се оние што ги држат заповедите Божји и имаат вера Исусова.“ За човекот да биде приготвен за судот, потребно е да ги држи Божјите заповеди. Овој Закон ќе биде мерило на карактерот на судот. Апостол Павле изјавува: „Кои згрешиле под Законот, според Законот ќе бидат осудени... на денот, кога според моето евангелие, Бог преку Исуса Христа ќе ги суди човечките тајни.“ Понатаму кажува дека „ќе бидат оправдани оние кои се извршители на Законот“ (Римјаните 2,12-16). Верата е потребна да се држи Божјиот закон, зашто „без вера не е можно да му се угоди на Бога“. „Сè што не е од вера, грев е“ (Евреите 11,6; Римјаните 14,23).

436

Првиот ангел ги повикува луѓето да се „бојат од Бога и да му дадат слава“, и да му се поклонат на Творецот на небото и земјата. За да го прават тоа, тие мора да го слушаат неговиот Закон. Проповедникот кажува: „Бој се од Бога и живеј според неговите заповеди - тоа му е должност на човекот“ (Проповедник 12,13). Без послушност на неговите закони, на Бога не му е угодна никаква служба. „Ова е Божјата љубов: да ги извршуваме неговите заповеди.“ „Но тој што кон Законот се оглушува, ни молитвите не му се примаат“ (1. Јованово 5,3; Мудри изреки 28,9).

Должноста да го славиме Бога произлегува од фактот што Тој е Творец и што сите други созданија му го должат животот. Секаде

437 каде што се истакнува во Библијата дека Тој има поголемо право на почит и славење од боговите на многубошците, се наведуваат и доказите на неговата творечка моќ. „Ништожни идоли се сите ‚богови‘ на народите, а Господ е Творец на вселената“ (Псалм 96,5). „Со кого ќе ме изедначите и со кого ќе ме споредите, вели Светецот. Кренете ги своите очи кон небесните висини и погледнете, кој ги создал?“ „Зашто вака вели Господ, кој го создаде небото, Тој, Бог, кој ѝ даде облик на земјата и кој ја создаде... Јас сум Господ, и нема друг“ (Исаија 40,25; 45,18). Псалмистот вели: „Запомнете: Господ е вистинскиот Бог! Тој нè создаде и ние сме негови; негов народ сме и стадо на неговото пасиште“ (Псалм 100,3). „Дојдете, да му се поклониме и да паднеме ничкум, пред лицето на Господа, нашиот Творец“ (Псалм 95,6). „Достоен си, Господе, Боже наш, да примиш слава, чест и моќ, зашто ти создаде сè...“ (Откровение 4,11).

Во Откровение 14. глава луѓето се повикуваат да го слават Творецот, а пророштвото ни обрнува внимание на група верни кои, како резултат на објавувањето на тројната вест, ги држат Божјите заповеди. Една од овие заповеди непосредно упатува на Бога како Творец. Четвртата заповед кажува: „А седми ден е сабота, одмор посветен на твојот Господ Бог... Зашто Господ за шест дена ги создаде небото, земјата, морето и сè што е во нив, а во седмиот ден си почина. Затоа Господ го благослови и го посвети саботниот ден“ (2. Мојсеева 20,10.11). Во врска со саботата Господ понатаму кажува дека таа е „знак меѓу мене и вас, за да се знае дека јас сум Господ, Бог ваш“ (Езекил 20,20). Причината за ова е позната: „Зашто Господ за шест дена ги создаде небото и земјата, а седмиот ден престана да работи и се одмори“ (2. Мојсеева 31,17).

438 Важноста на саботата како спомен на создавањето се состои во тоа што таа постојано нè потсетува на вистинската причина зошто на Бога му припаѓа обожавање - затоа што Тој е Творец, а ние негови созданија. „Според тоа, саботата е темел на целокупното богослужение, зашто таа на најизразит начин ја изнесува оваа голема вистина, што не може да се каже ниту за една друга уредба. Вистинската причина зошто го обожаваме Бога не само во седмиот ден туку воопшто, се наоѓа во разликувањето меѓу Творецот и неговите созданија. Овој голем факт никогаш не може да застари и никогаш не смее да се заборави“ (J. N. Andrews, *History of the Sabbath*, chapter 27). Бог ја воспоставил саботата во Едем за секогаш да нè потсетува на таа голема вистина. Сè додека фактот оти Тој е наш Творец постои како причина да го славиме, и саботата ќе биде негов знак и спомен. Кога сите луѓе би ја празнувале саботата, нивните мисли и чувства би биле насочени кон Творецот како објект на стравопочит и обожавање и никогаш

не би постоел ниту еден идолопоклоник, атеист или неверник. Држењето на саботата е знак на верност кон вистинскиот Бог кој „ги создаде небото, земјата, морето и водните извори“. Значи, гледаме дека веста што им заповеда на луѓето да го слават Бога и да ги држат неговите заповеди, посебно ги повикува да ја држат четвртата заповед.

Наспроти оние што ги држат Божјите заповеди и верата Исусова, третиот ангел укажува на друга група, против чиешто заблуди објавува свечена и страшна опомена: „Секој што ќе му се поклони на свертот и на неговата икона, и прими жиг на своето чело или на својата рака, ќе пие од виното на Божјиот гнев“ (Откровение 14,9,10). За да ја сфатиме оваа вест, потребно е исправно да ги толкуваме употребените симболи. Што се подразбира под поимите свер, икона и жиг?

Пророчкиот синцир во кој се наоѓаат сите симболи почнува во Откровение 12. глава со ламја која сакала да го убие Христа кога се родил. Сатаната е ламја (Откровение 12,9), зашто тој Ирода го поттикнувал да го убие Спасителот. Негово главно оружје со кое во првите векови на христијанскиот период војувал против Христа и против неговиот народ било римското царство со неговата претежно многубожечка религија. И додека ламјата, во првиот стих, го претставува сатаната, таа, во поширока смисла, е и симбол на многубожечкиот Рим.

Во 13. глава (стихови 1-10) е опишан друг свер кој „беше како леопард“, на кој ламјата му даде „своја сила, свој престол и голема власт“. Овој симбол, како што веруваа повеќето протестанти, го претставува папството кое наследило сила, престол и моќ од старото римско царство. За свертот сличен на леопард се кажува: „И му беше дадена уста која зборува големи работи и богохулства... И ја отвори својата уста да хули против Бога, да го хули неговото име и неговиот шатор, и оние кои живеат на небото. Му беше дадено да завојува против светите и да ги совладува и му се даде власт над секое племе, народ, јазик и род.“ Ова пророштво, кое речиси е еднакво со описот на малечкиот рог во Даниел 7. глава, без сомнение укажува на папството.

Му „се даде власт да прави така четириесет и два месеци“. Пророкот понатаму кажува: „И видов една од неговите глави како беше смртно ранета“; потоа продолжува: „Кој води во ропство и самиот ќе отиде во ропство; кој убива со меч, и самиот ќе загине од меч.“ Оние „четириесет и два месеца“ имаат исто значење како и она „едно време, две времиња и половина време“, како и оние „три и пол години“ или оние „1260 дни“ од Даниел 7. глава - односно го означуваат времето во кое папската власт

ќе го угнетува Божјиот народ. Овој временски отсек, како што е изнесен во претходната глава, почнал со папската превласт во 538 година по Христа, а завршил во 1798 година. Во тоа време француската војска го заробила папата; папската власт задобила смртна рана и се исполнило пророштвото: „Кој води во ропство, и самиот ќе отиде во ропство.“

Во таа глава се појавува уште еден симбол. Пророкот вели: „Видов и друг свер како излегува од земјата. Тој имаше два рога како кај јагне“ (Откровение 13,11). Појавувањето на овој свер и неговиот изглед покажуваат дека народот што го претставува тој е поинаков од народите што се претставени со претходните симболи. Големите светски царства во пророкот Даниел се претставени со сверови што се појавиле откако „четири небесни ветра го разбранија Големото Море“ (Даниел 7,2). Во Откровение 17. глава ангелот објаснил дека водите се „луѓето, народите, племињата и јазиците“ (Откровение 17,15). Ветровите се симболи на судирите. Четирите небесни ветра што дувале на Големото Море ги претставуваат страшните сцени на освојување и преврати, со чија помош царствата доаѓаат на власт.

Но свертот со рогови како кај јагне е виден „како излегува од земјата“. Наместо да урне други сили за да воспостави своја власт, оваа држава, претставена на овој начин, мора да настане на до тогаш незаземена територија, да расте постепено и мирољубиво. Затоа тој свер не можел да излезе од многубројните меѓусебно судрени народи на Стариот свет - од она немирно море на „народи, колена, племиња и јазици“. Него мораме да го бараме на западниот континент.

Кој народ почнал да се јавува во 1798 година како сила во новиот дел на светот и станувал сè поголем и посилен, така што го привлекол на себе вниманието на светот? Примената на овој симбол не е никакво тешко прашање. Само еден единствен народ одговара на податоците на ова пророштво. Тоа јасно упатува на Соединетите Американски Држави. Често говорниците и историчарите несвесно ја употребувале мислата, а понекогаш и самите зборови на пророкот при опишувањето на настанокот и развитокот на овој народ. Свертот е виден „како излегува од земјата“. Зборот „излегува“ може да се преведе со „никнува или израснува како билка“. Но, како што видовме, тој народ морал да се појави на дотогаш ненаселено подрачје. Еден угледен писател, кој го опишува настанокот на Соединетите Држави, зборува за „тајната на нивниот настанок од празнина“ и кажува: „Како тивка шиблинка израснавме во империја“ (G. A. Townsend, *The New World Compared With the Old*, page 462). Еден европски дневник во 1850

Во Откровение 13,11 се појавува уште еден симбол. Пророкот вели: „Видов и друѓ ѕвер како излеѓува од земјата. Тој имаше два рога како кај јаџне.“ Само еден единствен народ одговара на податоците на ова пророштво. Тоа јасно упатува на Соединетите Американски Држави.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

441 година за Соединетите Држави пишуваше како за некоја необична држава која „никнала“ и „во тишина на земјата непрекратно ја зголемува својата моќ и гордост“ (The Dublin Nation). Едвард Еверт, во својот говор за побожните основачи на овој народ, рекол: „Барале осамено место, простодушно поради својата непознатост и сигурно поради својата зафрленост, каде што малечката црква од Лејден можела да ужива слобода на совеста. Посматрајте ги огромните подрачја преку кои, со мирно освојување, ... го пронеле знамро на крстот“ (Говор оджан во Плимут, Масачусетс, 22 декември 1824 година, стр. 11).

„Имаше два рога како кај јагне.“ Роговите како кај јагне ги претставуваат младоста, невиноста и благоста, што точно одговара на карактерот на Соединетите Држави во времето кога му се покажани на пророкот како земја која „излегува“ во 1798 година. Меѓу христијанските изгнаници кои први пребегале во Америка и побарале засолниште пред угнетувањето на кралевите и пред нетрпеливоста на свештениците, имало многу такви кои решиле да основаат држава на широките темели на граѓанската и верската слобода. Нивните идеали биле внесени во „Декларацијата за независноста“, којашто ја нагласува големата вистина оти „сите луѓе се родени еднакви и надарени со неотуѓиво право на живот, на слобода и стекнување на среќа“. Уставот му гарантира на народот право на самоуправање, што значи дека од народот избрани претставници создаваат закони и се грижат за нивна правилна примена. Загарантирана е и верска слобода и секому му е дозволено на Бога да му служи според својата совест. Републиканскиот облик на владеење и протестантизмот беа основни начела на нацијата. Овие начела се тајна на нивната моќ и напредок. Сите угнетувани и газени во целото христијанство се упатиле во оваа земја со големи очекувања и полни со надеж. Милиони се истовариле на нејзините брегови и Соединетите Држави се издигнале во ред на најсилните држави на светот.

442 Но свертот со рогови како кај јагне „зборуваше како ламјата“. „Тој ја спроведува власта на првиот сверт, во негово присуство, па стори земјата и нејзините жители да му се поклонуваат на првиот сверт чија смртоносна рана беше зацелена... велејќи им на жителите на земјата да направат икона на свертот кој имаше рана од меч и живе“ (Откровение 13,11-14).

Роговите како кај јагне, а гласот како на ламја во овој симбол укажуваат на забележливата противречност меѓу она што го зборува и она што го прави државата претставена на овој начин. „Говорот“ на државата ги претставува одлуките на нејзините законодавни и судски власти. Со овие одлуки ќе ги поништи тие

либерални и мирољубиви начела што ги поставила како темел на својата државна политика. Пророштвото дека ќе зборува „како ламјата“ и „ја спроведува власта на првиот свер, во негово присуство“, јасно го преткажува развојот на духот на нетрпеливоста и прогонството што го покажале народите претставени со ламјата и со свертот сличен на леопард. А изјавата дека свертот со два рога како кај јагне ќе стори „земјата и нејзините жители да му се поклонуваат на првиот свер“ покажува дека овој народ својата власт ќе ја злоупотреби да наметне држење на нешто со што ќе му укажува чест на папството.

Ваквата постапка би се противела на начелата на оваа држава, на духот на нејзините слободни институции, на директните и свечени гаранции на Декларацијата за независност и на Уставот. Основачите на државата вложиле голем труд да ја спречат црквата да употреби световна власт со нејзините неизбежни последици - нетрпеливост и прогонство. Уставот пропишува: „Конгресот не смее да издаде закон со кој се воспоставува некоја религија или се забранува слободното исповедање на која и да е религија; исто така верата не смее никогаш да биде услов за добивање на која и да е доверлива јавна служба во Соединетите Држави.“ Само со очигледно отфрлање на овие чувари на националната слобода граѓанските власти би можеле да наметнат почитување на некој верски пропис. Оваа недоследност најдобро е прикажана со овој симбол. Станува збор за свертот со рогови како кај јагне - според своите уверувања чист, благороден и безопасен - иако зборува како ламјата.

„Велејќи им на жителите на земјата да направат икона на свертот.“ - Овде јасно се изнесува дека во државното уредување на таа земја законодавната власт е во рацете на народот, што е силен доказ дека Соединетите Држави се вистинската држава наведена во ова пророштво. 443

Но што значат зборовите „икона на свертот“, и како треба таа да биде направена? Свертот со два рога иконата ќе му ја направи на првиот свер. Затоа таа и се нарекува икона на свертот. За да дознаеме што е таа икона и како треба да биде направена, мораме да ги проучиме обележјата на самиот свер, на папството.

Кога црквата на почетокот се расипала, скршнувајќи од едноставноста на евангелието и прифаќајќи ги незнабожечките обичаи и обреди, таа го загубила Божјиот Дух и неговата сила. За да може да владее над совеста на луѓето, таа барала поддршка од државните власти. Резултат: - Се појавило папството - се појавила црква која владеела над државата и истата ја користела за постигнување на своите цели, особено за казнување на 'еретиците'.

За да можат Соединетите Држави да му направат икона на сверот, црквната власт мора во голема мера да ја контролира граѓанската власт, со што црквата ќе може да ја употреби државната власт за постигнување на своите цели.

Секогаш кога црквата имала во свои раце државна власт, таа ја употребувала да го казнува отстапувањето од своето учење. Протестантските цркви, кои оделе по стапките на Рим, соединувајќи се со световните власти, покажале слична желба да ја ограничат слободата на совеста. Пример за тоа е Англиканската црква која долго време ги прогонувала оние што не се согласувале со нејзиното учење. За време на шеснаесеттиот и седумнаесеттиот век илјадници неконформистички проповедници (кои верувале поинаку) биле присилени да ги остават своите цркви, и многу пастори и верни претрпеле казни, затвор, измачувања и маченичка смрт.

Отпадот на црквата отишол толку далеку што таа побарала помош од државата, а тоа го приготвило патот да се издигне папството, сверот. Павле рекол: „Зашто тоа нема да се случи додека првин не дојде отпадништво и не се појави човек на беззаконието“ (2. Солуѓаните 2,3). Според тоа, отпадот во црквата ќе му го приготви патот на сверот.

Библијата кажува дека пред Господовото доаѓање ќе настане состојба на верско опаѓање, слична на онаа во првите векови. „И знај го ова: во последните денови ќе настапат тешки времиња, зашто луѓето ќе станат себични, среброљупци, фаленичари, горделиви, пцујачи, непокорни на родителите, неблагодарни, несвети, без љубов, непомирливи, зловни клеветници, невоздржани, свирепи, непријатели на доброто, предавници, безобсирни, надуени, повеќе сластољубиви отколку богољубиви, кои имаат изглед на побожност, а се откажале од нејзината сила“ (2. Тимотеј 3,1-5). „Духот јасно кажува дека во последните времиња некои ќе отстапат од верата, слушајќи лажни духови и ѓаволски науки“ (1. Тимотеј 4,1). Сатаната ќе дејствува „со секаква сила, со чудотворни знаци, со лажни чуда и со секаква неправедна измама.“ - А сите што „не ја примија љубовта на вистината за да се спасат“, ќе бидат препуштени самите на себе за да ја прифатат „заблудата која дејствува меѓу нив за да ѝ веруваат на лагата“ (2. Солуѓаните 2,9-11). Кога ќе настапи оваа состојба на безбожност, тогаш ќе настапат истите последици како и во првите векови.

Големата верска разлика што владее меѓу протестантските цркви, мнозина ја сметаат за силен доказ дека никогаш не може да се постигне принудно верско единство. Па сепак, веќе со години во протестантските цркви постои сè посилен стремеж да

се обединат врз основа на начелата што им се на сите заеднички. За да се постигне единство, мора да се избегне претресувањето на сите предмети во кои не се сите сложни, без оглед на тоа колку се важни од библиска гледна точка.

Чарлс Бичер, угледен американски говорник, во еден говор во 1846 година рекол дека свештенството на „евангеличките протестантски заедници од почеток стои не само под силен притисок исклучиво на човечки стравувања, туку тоа живее, дише и се движи во наполно расипана атмосфера и секогаш се повикува на пониските елементи на својата природа за да ја замолкне вистината и да потклекне пред силата на отпадот. Зар по овој пат не одел и Рим? Зар не го преживуваме и ние повторно неговиот живот? Што гледаме токму пред себе? - Нов сеопшт собор! Еден светски собир! Евангеличка алијанса? Сеопшт симбол на верата!“ (Проповед на тема “The Bible a Sufficient Creed,” delivered at Fort Wayne, Indiana, Feb. 22, 1846).

445

Кога еднаш ќе се постигне тоа, тогаш, во настојувањето да се постигне целосно единство, ќе постои само еден чекор до примена на сила.

Кога водечките цркви во Соединетите Држави, обединети околу догмите што им се заеднички, ќе почнат да влијаат врз државата да ги наметне нивните декрети и да ги поддржи нивните установи, тогаш протестантска Америка ќе создаде икона или копија на римската хиерархија, а неизбежна последица на тоа ќе биде изречување на граѓански казни на оние кои веруваат поинаку.

Сверот со два рога „стори на сите - мали и големи, богати и бедни, слободни и робови - да им се даде жиг на десната рака или на челото, и никој да не може ниту да купи ниту да продаде, освен оној што го има жигот, името на сверот или бројот на неговото име“ (Откровение 13,16.17). Опомената на третиот ангел гласи: „Оној што ќе му се поклони на сверот и на неговата икона, и прими жиг на своето чело или на својата рака, ќе пие од виното на Божјиот гнев.“ (Откровение 14,9). „Сверот“ што се спомнува овде, чиешто обожавање ќе го изнуди сверот со два рога, е првиот свер, сличен на леопард, од Откровението 13. глава - папството. „Иконата на сверот“ го претставува оној облик на отпаднатиот протестантизам што ќе се развие кога протестантските цркви ќе побараат помош од граѓанските власти да ги наметнат своите догми. Ни преостанува уште да го опишеме „жигот на сверот“.

По опомената да не му се клањаеме на сверот и на неговата икона, пророштвото кажува: „Овде е трпението на светите кои ги држат Божјите заповеди и верата Исусова.“ Бидејќи оние што ги држат Божјите заповеди овде се поставени наспроти оние што

446 му се поклонуваат на сверот и на неговата икона и го прифаќаат неговиот жиг, од тука јасно се гледа дека почитувањето на Божјиот закон од една страна, и неговото престапување, од друга страна, ја прават разликата меѓу оние што му се поклонуваат на Бога и оние што му се поклонуваат на сверот.

Посебно обележје на сверот, а со тоа и на неговата икона, е газењето на Божјите заповеди. Даниел кажува за малечкиот рог, односно за папството: „И ќе помислува да ги промени времињата и Законот“ (Даниел 7,25). Павле истата власт ја нарекол „човек на беззаконието“ („човек на гревот“), кој се издигнува над Бога. Овие две пророштва меѓусебно се дополнуваат. Само со менување на Божјиот закон папството можело да се издигне над Бога. Оној што свесно го држи вака изменетиот закон, со тоа ѝ оддава највисока чест на власта што го изменила. Таквата послушност кон папските закони е знак на верност кон папата а не кон Бога.

Папството се обидело да го промени Божјиот закон. Втората заповед, која забранува обожаване на икони, е отстранета од Законот, а четвртата заповед е изменета така што наредува празнување на првиот наместо на седмиот ден во седмицата. Но приврзаниците на папството тврдат дека втората заповед е отстранета затоа што таа, според нивно мислење, е содржана во првата, и според тоа е излишна, и дека тие законот го даваат точно во оној облик како што сакал Бог да биде сфатен Законот. Но тоа не може да биде онаа промена што ја преткажал пророкот. Овде станува збор за намерна и добро промислена промена: „И ќе помислува да ги промени времињата и Законот.“ Промената извршена во четвртата заповед точно го исполнува пророштвото. Црквата тврди дека само таа има власт да ја изврши таа промена. Со тоа папската власт отворено се издигнала над Бога.

447 Додека почитувачите на Бога посебно се познаваат по тоа што ја држат четвртата заповед - зашто таа е знак на Божјата творечка моќ и сведок дека само Тој како Творец има право на почитување од страна на луѓето - приврзаниците на сверот ќе се познаваат по своето настојување да го оборат денот на сеќавањето на Творецот за да ја издигнат установата на Рим. Токму во полза на неделата папството првпат истапило со свои дрски барања (види: Додаток); нејзиното прво повикување на авторитетот на државната сила требало да ѝ послужи да ги присили луѓето да ја почитуваат неделата како „Господен ден“. Но Библијата упатува не на првиот, туку на седмиот ден како Господен ден. Христос рекол: „Синот човечки е господар и на саботата.“ Четвртата заповед вели: „А седми ден е сабота, одмор посветен на твојот Господ Бог.“ Преку пророкот Исаија сам Господ овој ден го нарекува: „Мој свет ден“ (Марко 2,28; 2. Мојсева 20,10; Исаија 58,13).

Толку често истакнуваното тврдење дека Христос ја променил саботата е побиеено со неговите сопствени зборови. Во својата проповед на гората Тој вели: „Немојте да мислите дека јас дојдов да ги укинам Законот и Пророците, не дојдов да ги укинам, туку да ги исполнам. Зашто вистина ви велам, додека не исчезнат небото и земјата, ниту најмалата буква, ни цртичка, не ќе ги снема од Законот, а да не се исполни. И така, кој ќе наруши една од овие најмали заповеди, и така ги научи луѓето, ќе биде наречен најмал во небесното царство; а кој ги држи и поучува, ќе биде наречен голем во небесното царство“ (Матеј 5,17-19).

Протестантите главно признаваат дека Светото писмо не ја одобрува промената на денот за одмор. Тоа јасно се гледа од најпознатите списи што ги издаваат Американското трактатско здружение (American Tract Society) и Американската заедница на неделните школи (American Sunday School Union). Едно од тие дела признава дека „Новиот завет не зборува за никаква изрична заповед да се празнува денот за одмор (станува збор за првиот ден на седмицата, за неделата), или за одредени правила за негово празнување“ (George Elliott, *The Abiding Sabbath*, page 184).

Друг писател кажува: „Сè до Христовата смрт не е направена никаква промена во врска со денот за празнување“ и „според она што го покажуваат извештаите, тие (апостолите) не... дале никаква изрична заповед за отфрлање на седмиот ден како ден за одмор, и за преместување на денот за одмор во првиот ден на седмицата“ (A. E. Waffle, *The Lord's Day*, pages 186-188).

Римокатолиците признаваат дека промената на саботата ја извршила нивната црква и изјавуваат дека со празнувањето на неделата протестантите ја признаваат нивната власт. Во книгата „Католички катихизис на христијанската вера“, на прашањето кој ден треба да се празнува според четвртата заповед, се наоѓа одговорот: „За време на стариот закон, саботата била посветен ден; но црквата, поучена од Исуса Христа и под водство на Светиот Дух, ја заменила саботата со недела, така што ние сега го празнуваме првиот, а не седмиот ден. Тоа значи дека сега неделата е Господен ден.“

Во знак на папскиот авторитет, католичките писатели ја наведуваат „толку оваа промена на саботата во недела што ја одобруваат и протестантите... зашто, со празнувањето на неделата, тие ја признаваат власта на црквата да ги одредува празниците и со нив да располага во периодот на владеењето на гревот“ (Henry Tuberville, *An Abridgment of the Christian Doctrine*, page 58). Според тоа, што е друго промената на денот за одмор, ако не знак, или жиг на авторитетот на Римската црква - „жиг на сворот“?

Римската црква не се откажала од своето барање за превласт, и кога светот и протестантските цркви ќе ја прифатат нејзината недела како сабота, а ќе ја отфрлат библиската сабота, тогаш тие всушност ја признаваат нејзината власт. За оваа промена тие можат да се повикуваат на авторитетот на отците и на преданијата, но постапувајќи така, го побиваат токму она начело што ги изделува од Рим - дека „Библијата, и само Библијата, е вера на протестантите“. Секој приврзаник на Рим може да види дека протестантите се лажат самите себеси и дека во овој случај намерно ги затвораат очите пред фактите. Кога движењето во корист на празнувањето на неделата наидува на одобрување, приврзаниците на Рим се радуваат, знаејќи дека со текот на времето целиот протестантски свет ќе дојде под знамето на Рим.

Приврзаниците на Рим изјавуваат дека „празнувањето на неделата од страна на протестантите е почит кон авторитетот на Католичката црква, макар и против нивна сопствена волја“ (Mgr. Segur, *Plain Talk About the Protestantism of Today*, page 213). Озаконувањето на празнувањето на неделата во протестантските цркви значи озаконување на обожавање на папството - сверот. 449 Оние што го сфаќаат барањето на четвртата заповед, па сепак, ја празнуваат лажната, наместо вистинската сабота, со тоа ѝ се клањаат на онаа власт, по чијашто наредба е извршена таа промена. Но токму со тоа што црквите со помош на световните власти сакаат да ги присилат луѓето да извршуваат верски должности, тие сами му прават икона на сверот; според тоа, присилувањето да се празнува неделата е присилување да се почитува сверот и неговата икона.

Но христијаните во минатите векови ја празнувале неделата мислејќи дека ја празнуваат библиската сабота. И денеска уште има вистински христијани во различни христијански цркви, па и во римокатоличката, кои искрено веруваат дека неделата е од Бога одредената сабота. Бог ја прима нивната искрена намера и нивната чесност. Но, кога празнувањето на неделата ќе биде наметнато со закон и кога светот потполно ќе биде упатен и просветлен во врска со должностите кон вистинската сабота, тогаш сите што ќе ја прекршат Божјата заповед за да ја послушаат наредбата на Рим, со тоа ќе му дадат поголема почит на папството отколку на Бога. Тие го почитуваат Рим и власта што наредува да се почитува установата што ја вовел Рим. Тие му се клањаат на сверот и на неговата икона. Кога луѓето ќе ја отфрлат установата за која Бог рекол дека е знак на неговата моќ, а наместо неа ја почитуваат онаа што ја избрал Рим да биде знак на неговата врховна власт, тие на тој начин примаат знак на верност кон Рим - „жиг на сверот“. Сè

додека ова прашање не биде отворено изнесено пред луѓето и сè додека од нив не биде побарано да бираат меѓу Божјите и човечките заповеди, оние што ќе продолжат да ги кршат заповедите, ќе примат „жиг на сверот“.

Најстрашна закана, што кога и да е му е упатена на смртниот човек, се наоѓа во третата ангелска вест. Сигурно тоа е страшен грев поради кој се излева врз главите на виновниците Божји гнев непомешан со милост. Луѓето не смеат да останат во темнина во врска со овој мошне важен предмет. Предупредувањето против овој грев треба да му се објави на светот уште пред излевањето на Божјите судови за сите да можат да знаат зошто тие треба да се излеат и да им се даде можност да ги избегнат. Пророштвото кажува дека првиот ангел му ја објавува својата вест „на секое племе, јазик, колена и народ“. Предупредувањето на третиот ангел, што содржи дел од истата тројна вест, исто така мора да му се објави на цел свет. Според пророштвото, оваа опомена ќе биде објавена „со силен глас“ од страна на еден ангел кој лета среде небото и кој ќе го привлече на себе вниманието на цел свет. 450

На крајот од големиот судир целото христијанство ќе биде поделено на два големи дела - едните ги држат Божјите заповеди и верата Исусова, и другите му се клањаат на сверот и на неговата икона и го примаат неговиот жиг. Иако црквата и државата ќе ја соединат својата моќ да ги присилат „сите мали и големи, богати и бедни, слободни и робови“ да примат „жиг на сверот“ (Откровение 13,16), сепак, Божјиот народ нема да го прими. Пророкот уште на Патмос ги видел „победниците над сверот и над неговата икона и на бројот на неговото име како стојат на стакленото море и имаат Божји харфи, и ја пееја песната на Божјиот слуга, Мојсеј, и песната на Јагнето“ (Откровение 15,2,3).

ПРЕТКАЖАНА РЕФОРМА

451 Во врска со саботата пророк Исаија преткажал нејзина реформа што ќе биде извршена во последните денови: „Вака вели Господ: 'Пазете го правосудството и вршете ја правдата, зашто наскоро ќе дојде моето спасение и ќе се објави мојата правда. Блазе му на човекот кој прави така и на синот човечки кој се придржува за тоа: кој ја почитува саботата за да не ја оскверни и кој ги чува своите раце од секое зло дело.“ „А туѓинските синови, кои се определија за Господа да му служат, да го љубат Господовото име и да му бидат слуги, кои ја почитуваат саботата и не ја осквернуваат и кои се постојани во мојот завет, нив ќе ги доведат на мојата света гора и ќе ги развеселат во мојот молитвен дом. Нивните паленици и жртви ќе бидат угодни на мојот жртвеник, зашто мојот дом ќе се нарече дом на молитва на сите народи“ (Исаија 56,1.2.6.7).

Овие зборови се однесуваат на христијанскиот период како што се гледа тоа од следните зборови: „Господ Бог, кој ги собира распрснатите Израелци, вели: 'Кон собраните кај Израел ќе собирам и други“ (Исаија 56,8). Овде се објавува собирање на многубошците со помош на евангелието. Тогаш над оние што ќе ја почитуваат саботата ќе се изрече благослов. Така обврската на четвртата заповед се протега преку времето на Христовото распнување на крст, преку неговото воскресение и вознесување; таа го опфаќа времето кога неговите слуги треба да им ја проповедаат радосната вест на сите народи.

452 Преку истиот пророк Господ заповеда: „Врзи го ова сведоштво, запечати го ова откровение меѓу моите ученици“ (Исаија 8,16). Печатот на Божјиот закон се наоѓа во четвртата заповед. Само оваа заповед, од сите десет, покрај името ја изнесува и титулата на Законодавецот. Таа го означува како Творец на небото и земјата и со тоа покажува дека само Тој има право на слава и обожавање. Освен оваа заповед, нема ништо во Декалогот што би покажувало со чиј авторитет е даден овој Закон. Кога папската моќ ја променила саботата, симнат е печатот од Законот. Христовите ученици се повикани пак да го воспостават со тоа што ќе ја издигнат саботата на нејзиното вистинско место како спомен-ден на Творецот и како знак на неговиот авторитет.

„Закон и сведоштво барајте.“ Има многу науки и теории, но Божјиот закон е единствено непогрешно мерило според кое треба да се просудуваат сите мислења, науки и теории. Пророкот вели: „Оној што не зборува така, за него нема зора“ (Исаија 8,20).

Потоа е дадена заповед: „Викај од сето грло, не воздржувај се! Крени го својот глас како труба. Објави му ги на мојот народ неговите злосторства, на Јакововиот дом неговите гревови“ (Исаија 58,1). Тоа не е безбожниот свет, туку оние што Бог ги нарекува „мој народ“, а кој поради своите престапи ќе биде казнет. Тој понатаму кажува: „Тие секој ден ме бараат и сакаат да ги знаат моите патишта кои, како народ, божем постапува праведно и не ги остава законите на својот Бог. Од мене бараат праведни судови и копнеат за да им се приближи Бог“ (Исаија 58,2). Овде се зборува за луѓето кои мислат дека се праведни и кои покажуваат навидум голем интерес за Божјата служба; но сериозниот и свечен укор од Оној што ги испитува срцата докажува дека тие ги газат Божјите заповеди.

Пророкот вака укажува на наредбата што била занемарена: „Ти ќе ги подигнеш старите урнатини, ќе ги востановиш основите на идните поколенија. Ќе те викаат обновител на урнатините, градител на патиштата за населби. Ако ја воздржиш својата нога за да не ја погазиш саботата, ако не работиш во мојот свет ден и ако саботата ја нарекуваш радост, свет ден Господов, ако ја празнуваш и ако ја почитуваш, воздржувајќи се од работа и од празни зборови, тогаш ќе најдеш своја радост во Господа“ (Исаија 58,12-14). Ова пророштво се однесува и на денешно време. Кога папската власт ја променила саботата, тогаш во Божјиот закон настанала пукнатина. Но дошло време кога оваа божествена уставна треба да биде обновена. Пукнатината треба да се поправи и да се подигнат старите темели.

Адам во својата невиност, во Едемската градина, празнувал сабота, посветена и благословена од Творецот; ја празнувал дури и тогаш кога поради својот пад, кој горко го оплакувал, бил истеран од својата среќна татковина. Сите патријарси - од Авела па до праведниот Ное, Аврам и Јаков - ја празнувале саботата. Кога избраниот народ бил во египетско ропство, мнозина го заборавиле Божјиот закон поради идолопоклонството што владеело таму. Но кога го ослободил Израел, Господ го објавил својот Закон на величествен начин пред сиот народ за сите да ја дознаат неговата волја, да се бојат од него и секогаш да му бидат послушни.

Од тогаш, па сè до денеска, на земјата се знаело за Божјиот закон и за саботата - за четвртата заповед - која се празнувала. Иако на „човекот на беззаконието“ му успеало да го погази Божјиот

свет ден, сепак, и за време на папската превласт, имало верни души кои ја празнувале саботата на скриени места. Од времето на реформацијата, во секое поколение имало луѓе што ја празнувале. И покрај честите подбиви и прогонства, секогаш имало луѓе што сведочеле за вечноста на Божјиот закон и за свечената обврска кон саботата како спомен на создавањето.

454 Овие вистини, прикажани во Откровение 14. глава во врска со „вечното евангелие“, ќе бидат обележје на Христовата црква во времето пред неговото доаѓање. Како последица на објавувањето на тројната вест, ќе се појави народ за кој се кажува: „Тука е трпението на светите кои ги држат заповедите Божји и имаат вера Исусова.“ А оваа вест е последна што треба да се објави пред Господовото доаѓање. Веднаш по нејзиното објавување пророкот видел како Синот човечки доаѓа во слава да ја собере жетвата на светот.

Сите што го прифатија сознанието за Светилиштето и за непроменливоста на Божјиот закон се израдуваа и се чудеа кога ја видоа убавината и хармонијата на вистините што им станаа јасни. Сакаа светлината што им изгледаше толку драгоценa да ги осветли и другите христијани. Беа сигурни дека и тие со радост ќе ја прифатат. Но вистините, со кои се разликуваа од светот, не им беа мили на мнозина кои тврдеа дека се Христови следбеници. Послушноста кон четвртата заповед бараше жртва пред која повеќето се повлекуваа.

Кога беа изнесени барањата за саботата, мнозина за нив просудуваа на световен начин и велеа: „Ние секогаш празнувавме недела, ја празнувале и нашите татковци; и многу добри и побожни луѓе умреле со блажена смрт празнувајќи ја неделата. Ако тие имале право, тогаш имаме и ние. Празнувањето на овој нов ден за одмор нас би нè довел во судир со светот и ние не би можеле да влијаеме врз него. Што може да стори една малечка група која го празнува седмиот ден наспроти цел свет кој празнува недела?“ Со слични изговори се обидуваа и Евреите да го оправдаат своето отфрлање на Христа. Бог ги примил нивните татковци кои принесувале жртви, па зошто не би можеле да се спасат децата ако одат по ист пат? Исто така во времето на Лутера приврзаниците на Рим тврделе дека верните христијани умираа во католичката вера и дека затоа оваа вера е доволна за спасението. Ваквото сфаќање е голема пречка кон секој напредок во верата и во животот.

455 Мнозина тврдеа дека празнувањето на неделата е утврдена догма и мошне распространет обичај во црквата многу векови. Но, наспроти тоа тврдење, може да се докаже дека саботата и

нејзиното празнување се многу постари, стари колку и светот и потврдени од Бога и од ангелите. Кога се положени темелите на земјата и кога пееле заедно сите утрински ѕвезди и сите Божји синови безмерно се радувале, тогаш се положени темелите на саботата (Книгата за Јов 38,6.7; 1. Мојсеева 2,1-3). Затоа оваа установа има право на наше почитување. Неа не ја воспоставил човечки авторитет и таа не се темели на човечки предрасуди; неа ја основал и ја утврдил Вечниот со својот вечен збор

Кога вниманието на луѓето беше свртено кон реформата на саботата, популарните проповедници ја извртуваа Божјата реч и ја толкуваа на таков начин за што поуспешно да ја стивнат разбудената совест. Оние што не го истражуваа сами Светото писмо, се задоволуваа со мислењето што ги одразуваше нивните желби. Мнозина се обидуваа да ја негираат вистината со разни тврдења, со лукавство, со преданијата на татковците и со авторитетот на црквата. Но нејзините бранители ја зедаа во рака Библијата за да ја докажат важноста на четвртата заповед. Кротките луѓе, вооружени само со Божјата реч, им се противставија на нападите на учените луѓе кои, изненадени и гневни, увидоа дека и сета нивна вештина е немоќна против едноставното и искрено толкување на луѓето кои подобро го познаваа Светото писмо отколку човечката филозофија.

Немајќи погодни библиски докази, мнозина кои заборавија дека истите приговори се изнесени и против Христа и неговите ученици, со неуморна истрајност го поставуваа прашањето: „Зошто нашите големи луѓе не го разбираат ова прашање за саботата? Малку има такви што веруваат како вие. Не можете вие да имате право, а сите учени луѓе на светот да бидат во заблуда.“

За да се негираат таквите докази, беше потребно само да се наведе учењето на Светото писмо и да се укаже на тоа како постапувал Господ во сите времиња со својот народ. Бог работи преку оние што го слушаат неговиот глас, што му се послушни, и по потреба изнесуваат и непријатни вистини и не се плашат да ги укоруваат општите гревови. Причината зошто Бог почесто не зема учени и угледни луѓе за водачи на реформаторски движења лежи во тоа што тие се потпираат врз своите догми, теории и теолошки системи, а не чувствуваат потреба да ги поучува Бог. Способни да го разберат и да го објаснат Светото писмо се само оние што имаат лична врска со Изворот на мудроста. Понекогаш луѓето со помалечко школко образование се повикани да ја проповедаат вистината не затоа што не се учени, туку затоа што не се потпираат премногу на себе и дозволуваат да ги поучува Бог. Тие учат во Христовата школа и нивната понизност и послушност

ги прави големи. Бидејќи Бог им го доверил познавањето на својата вистина, им укажува таква чест, спрема која земните почести и големини се ништо.

Мнозинството чекатели на Христово доаѓање ги отфрлија вистините за Светилиштето и за Божјиот закон, а мнозина ја загубија довербата во движењето и прифатија погрешни и противречни мислења за пророштвата што се однесуваат на ова дело. Некои паднаа во заблуда и повторно го утврдуваа времето на второто Христово доаѓање. Светлината што го осветлуваше сега прашањето на Светилиштето можеше да им покаже дека ниедно пророчко време не допира до второто Христово доаѓање и дека не е претказано точното време на овој настан. Но, отфрлајќи ја таа светлина, продолжија и понатаму да го утврдуваат времето на Господовото доаѓање и секојпат се разочаруваа.

Кога црквата во Солун прифатила погрешни мислења за повторното Христово доаѓање, апостол Павле им советувал своите надежи и очекувања внимателно да ги испитаат со Божјата реч. Ги упатил на пророштвата за настаните што треба да се исполнат пред Христовото доаѓање и им покажал дека немаат причина да го очекуваат Спасителот во свое време. „Никој да не ве измами на никаков начин!“ (2. Солуѓаните 2,3), гласела неговата опомена. Ако негуваат очекувања што немаат библиски темел, тоа би ги одвело на погрешен пат. Разочарувањето би ги изложило на подбив од страна на неверните; би се изжиле на опасност да се обесхрабрат и да паднат во искушение да се посомневаат во основните вистини што се однесуваат на нивното спасение. Опомената на апостолот до Солуѓаните содржи важна поука за оние што живеат во последните денови. Многу чекатели на Христовото доаѓање веруваа дека не можат да бидат трудољубиви и ревносни во подготовката ако својата вера не ја насочат кон одредено време на повторното Христово доаѓање. Но бидејќи нивните надежи постојано се возбудуваа само затоа за повторно да бидат уништени, нивната вера со тоа претрпуваше таков удар што речиси беше неможно врз нив да влијаат големите вистини на пророштвата.

Проповедањето на определено време за судот во времето на првата ангелска вест беше по Божја наредба. Неспорно останува сметањето на пророчкото време што беше темел на оваа вест, а што го одредува крајот на пророчките 2300 дни есента 1844 година. Постојаниот обид да се пронајдат нови датуми за почетокот и за крајот на пророчкото време, како и неоснованите тврдења што беа потребни за да се докаже ваквиот став, не само што ги пренасочуваа мислите од сегашната вистина, туку и го изложуваа

на подбив секој обид да се објаснат пророштвата. Колку почесто се одредува датумот за повторното доаѓање и на колку поширок круг им се проповеда таквата наука, толку подобро им одговара тоа на целите на сатаната. Зашто, кога ќе помине времето, тој ги изложува на потсмев и презир приврзаниците на тоа доаѓање и така му нанесува срам на големото движење од 1843 и 1844 година. Оние што остануваат упорни во овие заблуди, најпосле ќе го утврдат датумот на Христовото доаѓање кој ќе биде премногу далеку во иднина. На тој начин ќе бидат заведени да прифатат лажна сигурност и мнозина дури тогаш ќе увидат дека се во заблуда, но - премногу доцна.

Историјата на стариот Израел е најдобра илустрација за искуствата низ кои поминаа чекателите на Христовото доаѓање. Бог ги водеше своите следбеници во тоа движење како што ги водел и Израелците од Египет. За време на големото разочарување беше проверена нивната вера како што била проверена верата на Евреите пред Црвеното Море. Кога и понатаму би се држеле за раката што ги водеше во нивните поранешни искуства, би го виделе Божјето спасение. Кога сите тие што заеднички работеа во движењето во 1844 година би ја прифатиле третата ангелска вест и би ја објавувале со силата на Светиот Дух, Господ силно би дејствувал преку нив, и светот би го осветлила светлината. Жителите на земјата би биле предупредени уште пред многу години, делото би било довршено и Христос веќе би дошол да го избави својот народ.

458

Божја волја не била Израел да талка четириесет години во пустина; Тој сакал директно да го одведе во Хананската земја и таму да го настани како свој свет и среќен народ. Но ние гледаме „дека не можеа да влезат поради своето неверство“ (Евреите 3,19). Поради своето неверство и постојаниот отпад изгинале во пустината, а други биле подигнати да влезат во ветената земја. Исто така не е Божја волја повторното Христово доаѓање толку да се одолжува и неговиот народ толку долго да остане на овој свет полн со грев и неволји. Но неверството ги оддели од Бога. Кога одбија да ја извршат задачата што им беше доверена, други беа повикани да ја проповедаат оваа вест. Од милост кон светот Христос го одложува своето доаѓање за грешниците да имаат можност да ја слушнат опомената и во него да најдат прибежиште пред да се излее Божјиот гнев.

Денеска, како и некогаш, објавувањето на вистината што ги жигосува гревовите и заблудите на своето време предизвикува отпор. „Зашто, секој кој прави зло, ја мрази светлината и не оди кон светлината за да не бидат откриени неговите дела“ (Јован

3,20). Мнозина кога ќе видат дека своите тврдења не можат да ги оправдаат со Светото писмо, готови се по секоја цена да ги бранат и злобно да го напаѓаат карактерот и побудите на оние што стануваат во одбрана на непопуларните вистини. Вака било во сите времиња. Илија бил обвинет дека ги заведува Израелците; Еремија, дека ги предава; Павле дека го сквернави храмот. Од тоа време па сè до денеска, оние што сакале да останат верни на вистината, жигосани се како бунтовници, како кривоверци и отпадници. Мнозина што имаат премногу слаба вера за да можат да ја прифатат сигурната пророчка Реч, лесно ги прифаќаат обвинувањата против оние кои се осмелуваат да ги жигосаат народните гревови. Тој дух постојано ќе расте. Библијата јасно нè учи дека се приближува време кога државните закони ќе дојдат во таква спротивност со Божјите закони, што секој кој ќе сака да ги држи сите Божји прописи, ќе мора да биде подготвен да претрпи срам и казна како злосторник.

А во врска со сето ова, што е должност на весникот на вистината? Зар да заклучи дека вистината не смее да се проповеда само затоа што често нејзино единствено дејство е луѓето да ги поттикне да ги одбегнуваат нејзините барања или да им се противставуваат? Не, тој нема право да го задржува сведоштвото на Божјата реч затоа што истото предизвикува противење, како што не смееле да го прават тоа ниту поранешните реформатори. Признавањето на верата што ја посведочиле мачениците и светите им било од полза на подоцнежните поколенија. Живите примери на светост и непоколеблива чесност се сочувани да влеат храброст кај оние што сега се повикани да станат како сведоци за Господа. Тие не ја примиле милоста и вистината само за себе, туку преку нив и земјата да биде осветлена со познавањето на Бога. Дали Бог во ова поколение им дал виделото на своите слуги? Тогаш тие нека дозволат тоа да свети на светот.

Во старо време Господ му рекол на еден кој зборувал во негово име: „А домот Израелов нема да те послуша, зашто и мене не ме слуша.“ Но Тој го кажал и ова: „Кажувај им ги моите зборови, па послушале тие или не“ (Езекил 3,7; 2,7). На Божјите слуги во наше време се однесува оваа заповед: „Викај од сето грло, не воздржувај се! Крени го својот глас како труба. Објави му ги на мојот народ неговите злосторства, на Јакововиот дом неговите гревови“ (Исаија 58,1).

Колку што му дозволуваат околностите, секој што ја запознал светлината на вистината се наоѓа под иста свечена и страшна одговорност како и Израеловиот пророк на кого му била упатена Господовата заповед: „И тебе, сине човечки, те поставив за стражар

на Израеловиот дом: кога ќе чуеш зборови од мојата уста, опомени ги во мое име. Ако му речам на безбожникот: 'Безбожнику, ќе умреш!' - а ти не проговориш и не го опоменеш безбожникот за да се врати од својот лош пат, безбожникот ќе умре поради својот грев, ама неговата крв ќе ја барам од твојата рака. Но ако ти го опоменеш безбожникот да се врати од својот лош пат, а тој не се врати од својот пат - тој ќе умре поради својот грев, а ти ќе го спасиш својот живот“ (Езекил 33,7-9).

Она што најмногу пречи при прифаќањето и ширењето на вистината е фактот што тоа е поврзано со неугодности и со подбивање. Тоа е единствениот доказ против вистината што нејзините бранители не можеле никогаш да го негираат. Но тоа не им пречи на вистинските Христови следбеници. Тие не чекаат вистината да стане популарна. Уверени во својата должност, тие свесно го примаат на себе крстот и заедно со апостол Павле мислат дека „нашата сегашна лесна неволја ни донесува прекумерно, и неизмерно, вечно изобилство на слава“ (2. Коринќаните 4,17), и затоа, како и стариот пророк, „Христовиот срам го сметаше (сметаат) за поголемо богатство од египетските ризници“ (Евреите 11,26).

Какво и да било нивното верување, слуги се на светот оние што во верските работи постапуваат според световната мудрост, а не според вистинските начела. Ние треба да го бираме она што е право затоа што е право, а последиците да му ги препуштиме на Бога. За своите големи реформи светот треба да им заблагодари на луѓето од начела, на луѓето од вера и храброст. И во нашето време реформата ќе ја водат вакви луѓе.

Вака зборува Господ: „Послушајте ме вие, кои ја познавате правдата, народе, во чиешто срце е мојот Закон. Не бојте се од човечките хули, не плашете се од навреди. Зашто молецот ќе ги разјаде како облека, црвот ќе ги изеде како волна. Но мојата правда ќе трае довека, и моето спасение од род до род“ (Исаија 51,7,8).

БУДЕЊА ВО ПОНОВО ВРЕМЕ

461 Секаде каде што Божјата реч верно се објавуваше резултатите сведочеа за нејзиното божествено потекло. Божјиот Дух ја придружуваше веста на своите слуги и Речта влијаеше силно. Грешниците чувствуваа дека совеста ги укорува за нивните престапи. „Вистинската светлина што го расветлува секој човек“ ги расветли скриените катчиња на нивните души и ги откри скриените дела на темнината. Нивните души и срца ги обзеде длабока жалост. Станаа свесни за гревот, за правдата и за судот што доаѓа. Сфатија дека Господ е праведен и ги опфати страв што ќе мораат да се појават пред Истражувачот на срцето со својата вина и нечистотија. Со страв во својата душа извикнаа: „Кој ќе ме избави од ова смртно тело?“ Кога им беше откриен крстот на Голгота со својата неизмерна жртва за гревовите на човештвото, увидоа дека само Христовите заслуги можат да ги отстранат нивните престапи. Само тоа може да го помири човекот со Бога. Со вера и со понизност го примија Божјето Јагне што ги носи гревовите на светот. Со Христовата крв добија „проштанање на минатите гревови“.

462 Овие души донесоа родови достоини на покајанието. Поверуваа, потоа се крстија и почнаа да живеат нов живот - како нови созданија во Исуса Христа, не да живеат според своите поранешни желби, туку со вера во Божјиот Син да одат по неговите стапки, да го одразуваат неговиот карактер и да се исчистат како што е Тој чист. Она што некогаш го мразеле, сега го сакаа, а она што некогаш го сакале, сега го мразеа. Некогаш горди и самоуверени, станаа кротки и со понизно срце. Суетните и дрските станаа скромни и сериозни. Хулниците се исполнија со стравопочит, пијаниците се истрезнија, а развратниците станаа морални. Ја отфрлија суетната мода на овој свет. Како вистински христијани, тие не бараа „надворешен накит - плетење на косите, китење со злато и облекување во раскошни фустани“, туку нивниот украс беше скриен - „срце облечено во нераспадлив накит, кроток и мирен дух - што е драгоцено пред Бога“ (1. Петрово 3,3.4).

Движењата за оживување на верата предизвикаа темелно самоиспитување и понизност. Тие се одликуваа со свечен и сериозен повик упатен до грешниците, со искрена сомилост кон оние што се откупени со Христовата крв. Мажи и жени се молеа и се бореа со Бога за спасение на душите. Плодови на ваквите будења можеа да се видат кај душите што не се плашеа од самопрегор и жртви, туку се радуваа што се удостоија да трпат поради Христа срам и искушенија. Во животот на оние што го признаваа Исусовото име се забележуваше промена. Нивното влијание ја оживуваше нивната околина. Тие собираа со Христа и сееја во Духот за да пожнеат вечен живот.

За нив можеше да се каже: „Жалоста, која е по Божја волја, создава покајание за спасение, а световната жалост создава смрт. Зашто, ете, токму тоа што се ожалостивте по Божја волја, создаде кај вас не само голема сериозност, туку и одбрана, негодување, страв, копнеж, ревност и казнување. Со тоа на сите им покажавте дека сте чисти“ (2. Коринќаните 7,10.11).

Тоа е резултат на дејствувањето на Божјиот Дух. Преродбата е доказ за вистинското покајание. Ако грешникот го исполни ветувањето, ако го врати она што го украде, ако ги признае своите гревови, ако го љуби Бога и своите ближни, тогаш може да биде сигурен дека нашол мир со Бога. Такви плодови ги придружуваа верските будења во поранешните години. Судејќи по тие плодови, се гледаше дека Бог ги благослови тие будења заради спасение на човечките души и за издигнување на човештвото.

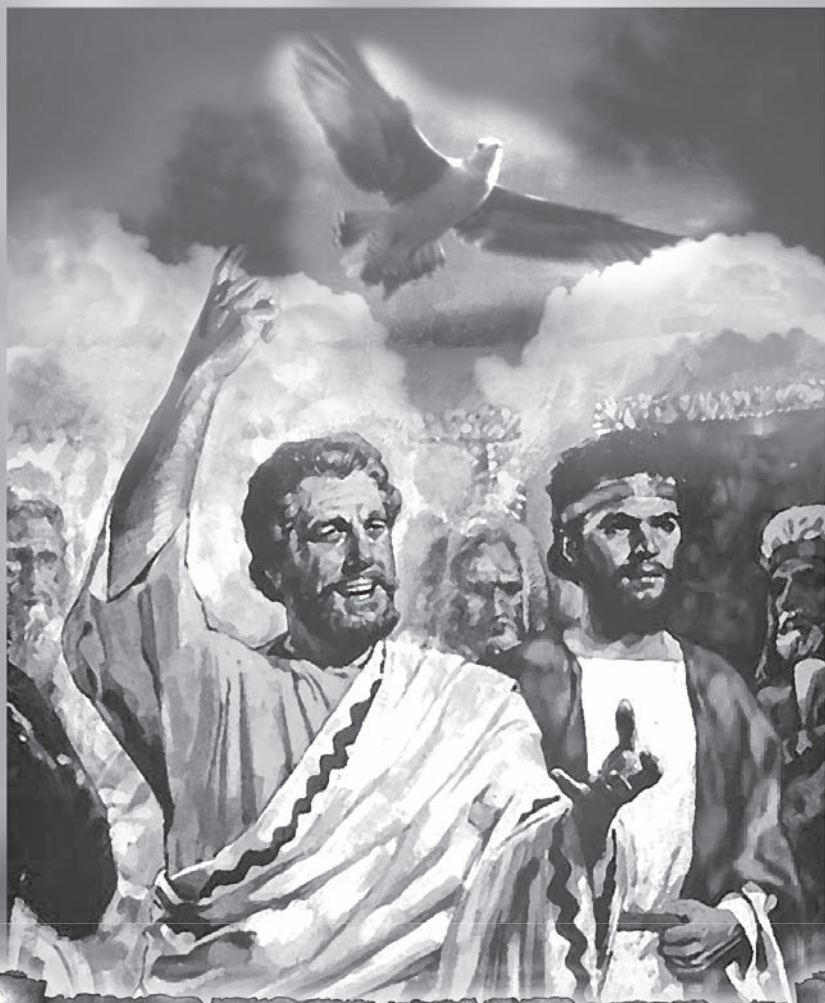
Но многу будења во поново време видливо се разликуваат во врска со манифестацијата на божествената милост што се покажуваше во минатите времиња во работата на Божјите слуги. Навистина, на сите страни се забележува поголемо интересирање; мнозина признаваат дека се обратиле; се зголемува бројот на верниците на црквата, но сепак, резултатите не се такви за да можат да го оправдаат верувањето дека настанал соодветен пораст на вистинскиот духовен живот. Светлината што ќе засвети и бргу ќе се угасне зад себе остава погуста темнина од онаа што била порано.

Често будење настанува на тој начин што се буди мечтата, се возбудуваат чувствата и се задоволува желбата со она што е ново и возбудливо. Оние што се преобраќаат на овој начин малку сакаат да слушаат за библиските вистини и не покажуваат посебен интерес за сведоштвата на пророците и апостолите. Ако богослужението не содржи ништо возбудливо, тогаш не ги привлекува. Веста што му е упатена на здравиот разум не наидува на никаков одзив. Јасните опомени на Божјата реч што се однесуваат на нивното вечно добро остануваат незабележани.

За секоја вистински обратена душа односот кон Бога и кон вечните стварности е големо животно прашање. Но каде може во денешните големи цркви да се најде дух на посветување на Бога? Обратените не се откажуваат ниту од гордоста ниту од љубовта кон светот. Тие сега не се во поголема мера расположени да се откажат самите од себе, да го земат на себе својот крст и да го следат благиот и кроток Исус, отколку пред своето преобратување. Религијата станала предмет на потсмев кај неверните и скептиците, зашто мнозина од оние што го носат нејзиното име не ги познаваат нејзините начела. Силата на побожноста во многу цркви речиси изумрела. Излети, црковни претстави, црковни лотарии, убави куќи, лични украсувања - сето тоа ги потиснало мислите за Бога. Мислите се окупирали со имоти, со богатства и со световни работи, а вечните вредности се споменуваат само попатно.

Но, наспроти огромното опаѓање на верата и побожноста, сепак, во овие цркви има вистински Христови следбеници. Пред Бог да ги излее своите судови на светот, меѓу неговиот народ ќе се јави такво будење на вистинска побожност, какво што не се видел од времето на апостолите. Врз Божјите деца ќе се излее неговиот Дух и неговата сила. Во тоа време мнозина ќе ги напуштат црквите во кои љубовта кон светот го зазела местото на љубовта кон Бога и кон неговата Реч. Многу проповедници и верници со радост ќе ги прифатат оние големи вистини што ќе ги даде Бог да се објавуваат во тоа време за да го приготват народот за второто Господово доаѓање. Непријателот на душите ќе сака да го спречи ова дело; и пред да настапи времето на тоа движење, ќе се обиде да го осуети со подигање на свои лажни движења. Во оние цркви, во кои сатаната ќе може да ја покажува својата лажна моќ, ќе предизвика уверување дека врз нив е излеан посебен Божји благослов; во нив ќе се покаже големо религиозно будење. Мнозина ќе ликуваат што Бог работи толку чудесно за нив, а всушност тоа дело потекнува од сосем друг дух. Сатаната ќе се обидува под плаштот на вера да го прошири своето влијание врз целиот христијански свет.

Во многу движења за оживување на верата што се појавија за време на последните педесет години (напишано во 1911 г., заб. на прев.), помалку или повеќе, на дело беше истото влијание што ќе се покаже во иднина во поголемите движења. Ќе се возбудуваат чувствата, вистината ќе се помеша со лага, што луѓето лесно ќе ги заведе. Но никој не мора да се измами. Во светлината на Божјата реч нема да биде тешко да се утврди каков карактер имаат овие движења. Секаде каде што се занемарува сведоштвото на Библијата и каде што се презираат јасните вистини што бараат самоотка-

Пред Боџ да ѓи излее своите судови на светот, меѓу неѓовиот народ ќе се јави такво будење на вистинска побожност, таква еванџелска ревност за проповедање на еванџелието, каква што не се видела од времето на апостолите.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

465 жување и одвојување од светот, можеме да бидеме сигурни дека тука Бог нема да даде свој благослов. А според правилото што ни го дал Христос: „Ќе ги препознаете по нивните плодови“ (Матеј 7,16), лесно ќе се утврди дека овие движења не се дело на Божјиот Дух.

Во вистините на својата Реч Бог им се открил на луѓето самиот себеси, и за сите што ќе ги примат нив, тие се штит против измамите на сатаната. Ако се занемарат овие вистини, се отвора вратата за злото што е толку раширено денеска во верскиот свет. Природата и важноста на Божјиот закон во голема мера се губат од вид. Погрешното сфаќање за карактерот, за траењето и за задолжителноста на Божјиот закон довело до заблуда во врска со преобраќањето и посветувањето, а тоа е и причината за ниската состојба на побожноста во црквите. Овде лежи тајната зошто во будењата на нашето време недостига Дух и Божја сила.

Во разни верски заедници има луѓе кои се одликуваат со побожност. Тие го признаваат овој факт и го жалат. Професорот Едвард Парк го вели следното за општите прилики во Америка: „Еден од изворите на опасноста е немарноста од проповедална да се истакнува Божјиот закон. Во поранешните денови проповедалната беше одглас на гласот на совеста... Нашите најдобри проповедници со своите проповеди покажаа прекрасно достоинство со тоа што го следеа примерот на Спасителот и го истакнуваа Законот, неговите заповеди и закани. Често повторуваа две големи начела: дека Законот е одраз на божественото совршенство и дека човекот што не го љуби Законот не го љуби ниту евангелието, зашто Законот, како и евангелието, е огледало што го одблеснува вистинскиот Божји карактер. - Оваа опасност води кон друга, а тоа е дека се потценува злото на гревот, неговата распространетост и неговата казна. Колку што е вистина дека Законот е праведен, толку е вистина дека непослушноста е неправедна...“

466 Слично на овие веќе споменати опасности е и опасноста од потценување на Божјата праведност. Модерниот проповедник настојува божествената праведност да ја оддели од божествената доброта и неговата доброта повеќе да ја сведе на чувство отколку да ја издигне до начело. Новата теолошка призма го разделува она што Господ го составил. Дали Божјиот закон е нешто добро или зло? - Тој е нешто добро. Тогаш и праведноста е добра, зашто таа е наклоност на волјата да го изврши Законот. Од навиката да се потценуваат божествената правда и Законот, како и распространетоста и неминовноста од казнување на човечката непослушност, лесно се паѓа во навика да се потценува милоста што донела помирување за гревот.“ На овој начин евангелието

во срцата на луѓето ја губи вредноста и важноста и тие набргу се приготвени да ја отфрлат и самата Библија.

Многу верски учители тврдат дека Христос со својата смрт го укинал Законот и дека од сега луѓето се ослободени од неговите обврски. Има и такви кои го прикажуваат како тежок јарем, и наспроти робувањето на Законот, ја истакнуваат неограничената слобода што можат да ја уживаат под евангелието.

Пророците и апостолите светиот Божји закон го гледале сосем поинаку. Давид рекол: „Јас живеам во слобода, зашто ги барам твоите заповеди“ (Псалм 119,45). Апостол Јаков, кој пишувал по Христовата смрт, Десетте заповеди ги нарекува „царски Закон“, „совршен Закон на слободата“ (Јаков 2,8; 1,25). А писателот на Откровението, повеќе од половина век по Христовото распнување, изговорил благослов над оние „кои ги држат неговите заповеди за да имаат право на дрвото на животот и да можат да влезат низ портите во градот“ (Откровение 22,14).

Тврдењето дека Христос со својата смрт го укинал Законот на својот Отец нема никаков темел. Кога Законот би можел да се промени или да се укине, тогаш Христос не би морал да умре за да го спаси човекот од казната за гревот. Наместо Законот да го укине, Христовата смрт докажала дека тој е непроменлив. Божјиот Син дошол „Законот да го стори голем и славен“ (Исаија 42,21). Тој рекол: „Немојте да мислите дека јас дојдов да ги укинам Законот и Пророците.“ „Додека не исчезнат небото и земјата, ниту најмалата буква, ни цртичка, не ќе ги снеса од Законот, додека не се исполни сè“ (Матеј 5,17.18). А за себе вели: „Сакам да ја исполнувам волјата твоја, Боже мој, Законот твој го носам длабоко во срцето“ (Псалм 40,8).

Божјиот закон е непроменлив веќе по својата природа. Тој е откровение на волјата и карактерот на својот Творец. Бог е љубов, и неговиот Закон е љубов. негови две начела се љубов кон Бога и љубов кон човекот. „Затоа, љубовта е исполнување на Законот“ (Римјаните 13,10). Бог е правда и вистина; тоа е особина и на неговиот Закон. Псалмистот кажува: „Законот твој е вистина“, „зашто сите твои заповеди се праведни“ (Псалм 119,142.172). И апостол Павле изјавува: „Законот е свет и заповедта е света, праведна и добра“ (Римјаните 7,12). Ваквиот Закон, кој е израз на Духот и на Божјата волја, мора исто така да биде вечен како и неговиот Творец.

Преобраќањето и посветувањето значат помирување со Бога, што се случува на тој начин кога човекот стапува во хармонија со начелата на Божјиот закон. Во почетокот човекот бил создаден според Божјиот лик. Тој бил во целосна хармонија со природниот

Божји закон, а начелата на правдата биле напишани во неговото срце. Но гревот го отуѓил од неговиот Творец. Во него не се гледал веќе Божјиот лик. Неговото срце стапило во непријателство со начелата на Божјиот закон. „Зашто мудрувањето на телото е непријателство против Бога, бидејќи не му се покорува на Божјиот закон, ниту пак може“ (Римјаните 8,7). Но „Бог толку го милее светот, што го даде и својот единороден Син“, за човекот да може да се помири со Бога. Со Христовите заслуги човекот може да постигне единство со својот Творец. Неговото срце мора да биде обновено со божествената милост. Тој мора да добие нов живот озгора. Таа промена е ново раѓање, без кое, кажува Исус, човекот „не може да го види Божјето царство“.

Првиот чекор кон помирување со Бога е осведочувањето за гревот. „Гревот е беззаконие“. „Зашто преку Законот доаѓа познавањето на гревот“ (1. Јованово 3,4; Римјаните 3,20). За да ја увиди својата кривица, грешникот мора својот карактер да го мери на големиот Божји кантар на правдата. Законот е огледало што го покажува совршенството на еден исправен карактер и го оспособува човекот да ги открие грешките во самиот себеси.

468 Законот му ги открива на човекот неговите гревови, но не дава никаков лек за нив. Додека на послушните тој им ветува живот, во исто време објавува дека смртта е плата за престапниците. Само Христовото евангелие може грешникот да го спаси од гревот и од проклетството. Тој мора да се покае пред Бога чијшто Закон го престапил и да покаже цврста вера во Христа како голема жртва на помирување. Со тоа добива „проштавање на минатите гревови“ и станува учесник во божествената природа. Тој е Божје дете, зашто примил Дух на посинување со кој вика: „Ава, Оче!“

Но, дали сега нему му е дозволено да го престапува Божјиот закон? Павле прашува: „Го укинуваме ли Законот со верата?“ Потоа одговара: „Во никој случај! Напротив, со тоа Законот го утврдуваме.“ „Ние, кои умревме за гревот, како уште ќе живееме во него?“ (Римјаните 3,31; 6,2). А Јован вели: „Љубовта кон Бога значи ова: да ги држиме неговите заповеди, а неговите заповеди не се тешки“ (1. Јованово 5,3). Со новото раѓање срцето стапува во хармонија со Бога и во хармонија со неговиот Закон. Кога кај грешникот ќе настане оваа голема промена, тогаш тој преминал од смртта во живот, од гревот во светост, од престапот и бунтот во послушност и верност. Престанал стариот живот на отуѓување од Бога; почнал нов живот на помирување, живот со вера и љубов. Тогаш во нас се исполнува „правдата на Законот“, зашто „не живееме според телото, туку според Духот“ (Римјаните 8,4). Тогаш душата вели: „Колку го љубам твојот Закон! По цел ден мислам на него“ (Псалм 119,97).

„Законот Господен е совршен, ја крепи душата“ (Псалм 19,7). Без Законот човекот нема вистински поим за Божјата светост и чистота и за својата лична кривица и нечистота. Тој не е вистински осведочен за гревот и не чувствува потреба од покајание и преобраќање. Бидејќи не се чувствува загубен како престапник на Божјиот закон, не е ниту свесен дека му е потребна Христовата крв на помирување. Тој се надева во спасение без целосна промена на срцето и без промена на животот. Оттаму има многу површни преобраќања и мнозина се приклучуваат кон црквата а никогаш да не се соединиле со Христа.

Погрешните теории за посветувањето, што се јавуваат поради занемарувањето или отфрлањето на Божјиот закон, заземаат значајно место во денешните верски движења. Овие теории се лажни во науката и опасни во своите практични резултати; а фактот што тие наишле на општ одсив ја истакнува уште повеќе потребата сите јасно да разберат што учи Светото писмо во врска со ова прашање. 469

Вистинското посветување е библиска наука. Апостол Павле вели во своето послание упатено до црквата во Солун: „Ова е волја Божја: да бидете свети.“ И тој ги моли: „А сам Бог, изворот на мирот, исцело нека ве посвети“ (1. Солуњаните 4,3; 5,22). Библијата јасно учи што е тоа посветување и како може да се постигне. Спасителот се молел за своите ученици: „Посвети ги со вистината; речта твоја е вистина“ (Јован 17,17,19). А Павле учи дека верните ќе бидат посветени со Светиот Дух (Римјаните 15,16). Што е задача на Светиот Дух? Исус им рекол на учениците: „А кога ќе дојде Тој, Духот на вистината, ќе ве упати во сета вистина“ (Јован 16,13). И псалмистот вели: „Сите твои заповеди се веродостојни“ (Псалм 119,86). Со Божјата реч и со Божјиот Дух на човекот му се откриваат големите начела на правдата што се олицетворени во Божјиот закон. Бидејќи Божјиот закон е „свет, праведен и добар“, а тој е одраз на божественото совршенство, тоа значи дека и карактерот што се развива со послушноста на овој Закон ќе биде свет. Христос е совршен пример на ваков карактер. Тој кажал: „Јас ги одржав заповедите на мојот Отец.“ „Јас секогаш го правам она што нему му годи“ (Јован 15,10; 8,29). Христовите следбеници треба да бидат слични со него - со Божја милост треба да изградат карактер што ќе биде во хармонија со начелата на неговиот свет Закон. Тоа е библиско посветување.

Ова дело може да се изврши само со вера во Христа и со силата на Божјиот Дух. Павле ги советува верните: „Градете го своето спасение со страв и трепет. Зашто Бог е оној кој ве поттикнува да сакате и да дејствувате според неговата волја“ (Филипјаните

470 2,12.13). Христијанинот ќе го привлекува гревот, но тој постојано ќе се бори против него. Овде е потребна Христова помош. Човечката слабост се здружува со божествената сила и верата триумфира: „Слава на Бога кој ни даде победа преку нашиот Господ Исус Христос“ (1. Коринќаните 15,57).

Светото писмо јасно покажува дека делото на посветување е постепено. Кога грешникот ќе се преобрати и ќе најде мир со Бога преку крвта која чисти, дури тогаш тој го почнал христијанскиот живот. Сега тој мора да се стреми „кон совршенство“, кон совршен човек, „до мерата на растот на Христовата полнота“ (Ефесците 4,13). Апостол Павле пишува: „Но сепак, правам едно: го заборавам она што е зад мене, а се стремам кон она што е пред мене; трчам кон целта, за наградата на горното призивание од Бога во Христа Исуса“ (Филипјаните 3,13.14). А Петар ги наведува скалилата по кои се доаѓа до библиско посветување: „Токму заради ова, вложете ја сета своја сила и исполнете ја својата вера со доблест; а доблеста со знаење; а знаењето со самоконтрола; а самоконтролата со трпение; а трпението со побожност; а побожноста со братољубие; а братољубието со љубов. ... Имено, ако го правите тоа, никогаш нема да се сопнете“ (2. Петрово 1,5-10).

Оние кои сами го искусиле вистинското библиско посветување, во сè ќе покажат понизен дух. Како и Мојсеј, и тие го виде прекарасното величество на светоста и ја увиделе својата лична недостојност во споредба со чистотата и со возвишеното совршенство на Вечниот.

Пророк Даниел е пример на вистинско посветување. Неговиот долг живот бил исполнет со благородна служба на Господа. Тој за Небото бил „мил човек“ (Даниел 10,11). Но наместо да тврди дека е свет и чист, овој почитуван пророк себеси се вбројува меѓу вистински грешниот Израел кога посредувал пред Бога за својот народ: „Ние не те молиме заради нашата праведност, туку заради твојата голема милост...“ „Ние згрешивме, ние зло сторивме.“ Понатаму продолжува: „Јас уште зборував, молејќи се и признавајќи ги моите гревови и гревовите на мојот народ Израел.“ А во една друга пригода, кога му се јавил Божјиот Син, рекол: „Изнемоштив, лицето ми побледи, се обезобрази, силата ме напушти“ (Даниел 9,18.15.20; 10,8).

Кога Јов го слушнал Господовиот глас од виорот, извикнал: „Затоа јас се откажувам и се каам во прав и пепел“ (Книгата за Јов 42,6). Кога Исаија во свое време ја видел славата Господова и херувимите што ликувале: „Свет, свет, свет е Господ над војските“, извикнал: „Леле, загинав!“ (Исаија 6,3.5). Кога Павле бил однесен до третото небо и кога слушнал неискажливи зборови, што не

може да ги изговори ниту еден човек, самиот за себе зборувал како „за најмалечок од сите свети“ (2. Коринќаните 12,2-4; Ефесците 3,8). А омилениот Јован, кој лежел на Исусовите гради и ја видел неговата слава, паднал како мртов пред нозете на ангелот (Откровение 1,17).

Оние што живеат во сенката на крстот од Голгота не се воздигаат и кај нив нема фаленичко тврдење дека се без грев. Тие се свесни дека нивниот грев предизвикал душевен страв што го скршил срцето на Божјиот Син, и таа помисла ги води кон понизност. Тие што живеат во тесна заедница со Исуса најдобро ги познаваат слабостите и гревовите на човештвото, а нивна единствена надеж се заслугите на распнатиот и воскреснат Спасител.

Посветувањето што се јавува денеска во христијанскиот свет носи во себе дух на самоизвишување и рамнодушност кон Божјиот закон, кој го прикажува како нешто туѓо во однос на библиската вера. Неговите приврзаници учат дека посветувањето е дело со кое, единствено со вера, одеднаш, се постигнува совршена светост. „Само верувај“, велат тие, „и ќе примиш благослов.“ Не се потребни никакви натамошни напори од оној што ги прима благословите. Тие во исто време ја негираат важноста на Божјиот закон и тврдат дека се ослободени од обврските да ги држат заповедите. Но, зар е можно луѓето да станат свети и да бидат сообразени со волјата и карактерот Божји без прифаќање на начелата што се израз на Божјата природа и волја и кои покажуваат што му е нему угодно?

Желбата за една лесна религија која не бара никаков напор, самосовладување ниту напуштање на лудостите на светот - науката за верата, па и самата вера, ги направила популарни. Но што кажува Божјата реч? Апостол Јаков вели: „Каква е ползата, браќа мои, ако некој рече дека има вера, а нема дела? Може ли таквата вера да го спаси?“ „Сакаш ли да разбереш, о суетен човеку, дека верата без дела е бесплодна? Нашиот татко, Аврам, не беше ли оправдан преку делата кога го принесе својот син, Исак, на жртвеникот? Гледаш ли дека верата соработуваше со неговите дела и преку делата верата стана совршена?“ „Ете, човекот се оправдува преку дела, а не единствено преку вера“ (Јаков 2,14.20-22.24).

Сведоштвото на божествената Реч ѝ се противи на оваа опасна наука за вера без дела. Да се бара небесна наклоност, а да не се исполнуваат условите под кои можеме да постигнеме милост, тоа не е вера туку дрскост; зашто вистинската вера има свој темел во ветувањата и во прописите на Светото писмо.

Никој нека не се лаже верувајќи дека може да стане свет додека намерно престапува некоја Божја заповед. Гревот што свесно го правиме го замолкнува гласот на Светиот Дух и го

одделува човекот од Бога. Грев е престап на Законот, а „секој што греша (го престапува Законот), не го видел Него ниту го познал“ (1. Јованово 3,6). Иако Јован во своите посланија толку опширно зборува за љубовта, тој сепак, не се притеснува да го открие вистинскиот карактер на оние што тврдат дека се свети а живеат во престап на Божјиот закон. „Оној кој вели: 'То знам', а не ги држи неговите заповеди, лажливец е и вистината не е во него. А кој ја извршува неговата Реч, во него Божјата љубов навистина постигнала совршенство. Според ова знаеме дека сме во него“ (1. Јованово 2,4,5). Овде лежи камен-сопката на сечија вера. Ние не можеме ниту еден човек да го сметаме за свет додека не сме го измериле со единственото божествено мерило на светоста на небото и земјата. Ако луѓето не ја признаваат важноста на моралниот Закон, ако ги омаловажуваат Божјите заповеди и лекомислено се однесуваат кон нив, ако ја престапуваат дури и најмалечката од овие заповеди, и така ги учат другите, Бог ќе ги смета за недостојни, и тогаш можеме да знаеме дека нивното тврдење оти се свети е неосновано.

473 Оној што тврди дека е без грев, со тоа докажува дека е далеку од светоста. Тој нема вистински поим за Божјата неизмерна чистота и светост и за она што треба да станат оние кои сакаат да го одразуваат неговиот карактер; тој нема вистински поим за чистотата и за возвишената Исусова нежност, а ниту за злобата на гревот, и затоа самиот себеси се смета за свет. Колку подалеку е од Христа, колку понеточни се неговите поими за карактерот и за Божјите барања, толку поправеден ќе изгледа во своите сопствени очи.

Посветувањето што го истакнува Светото писмо го опфаќа целото суштество - духот, душата и телото. Павле се молел за Солуњаните целиот нивни „дух, душата и телото да бидат запазени целосни и беспрекорни при доаѓањето на нашиот Господ Исус Христос“ (1. Солуњаните 5,23). На друго место тој им пишува на верните: „Браќа, ве молам, заради Божјата милост, да ги принесете вашите тела како жива и света богоугодна жртва“ (Римјаните 12,1). Во времето на стариот Израел секоја жртва што му се принесувала на Господа внимателно се испитувала. Ако би се пронашла каква било мана на животното за жртва, тоа не се примало, зашто Бог одредил жртвата да биде „без мана“. Така на христијаните им е наредено да ги дадат своите тела „како жива и света богоугодна жртва“. За да можат да го прават тоа, сите нивни сили мора да бидат сочувани во најдобра состојба. Секоја постапка што ја намалува човековата телесна или душевна сила го онеспособува за служба на неговиот Творец. Може ли на Бога да му биде угодно кога му

жртвуваме нешто што не е најдобро? Христос рекол: „Љуби го својот Господ Бог со сето свое срце.“ Оние што го љубат Господа со сето свое срце ќе настојуваат да му служат со сиот свој живот и постојано ќе се трудат секоја способност на своето битие да ја сообразат со законите што ќе ги усовршат нивните способности да ја извршуваат неговата волја. Тие нема да им попуштаат на желбите и страстите за да ја намалат или да ја осквернат жртвата што му ја принесуваат на својот небесен Отец.

474

Петар вели: „Да се воздржувате од телесните похоти кои војуваат против душата“ (1. Петрово 2,11). Секое грешно задоволство ги отапува умните сили и ги ослабува душевните и духовните способности, така што Божјата реч или Светиот Дух не можат да влијаат врз срцето. Павле им пишува на Коринќаните: „Да се исчистиме од секоја духовна и телесна нечистотија, усовршувајќи ја својата светост во Божји страв“ (2. Коринќаните 7,1). А кон плодовите на Духот кои се: „љубов, радост, мир, трпение, доброта, милост, вера, кротост“, додава и „воздржливост“ (Галатите 5,22.23).

А колкумина од нив, кои се викаат христијани, наспроти овие вдохновени опомени, ги ослабуваат своите сили во потера по разни добивки и со коленичење пред модата! Колкумина од нив го понижуваат своето човечко достоинство со ненаситно јадење, со пијанство и со забранети уживања! А црквата, наместо да го жигоса ова зло, уште и го охрабрува, оддавајќи се и самата на уживања, на желба за добивка и на разни задоволства за да ја наполни својата благајна, што љубовта кон Христа не може да им го осигури. Кога Исус би влегол во денешните цркви и таму би го видел она несвето однесување и онаа несвета трговија што се прави во име на верата, зар не би ги истерал овие сквернителите како некогаш што ги истерал менувачите на пари од храмот?

Апостол Јаков вели дека мудроста што доаѓа озгора „пред сè е чиста“ (Јаков 3,17). Кога Јаков би ги сретнал оние што го земаат светото име на Исуса во својата со тутун извалкана уста, чиешто тела и здив се проникнати со овој одвратен мирис и кои со него го трујат небесниот воздух и сите околу себе ги присилуваат да го вдишуваат тој отров - зар апостолот на чистото евангелие не би го осудил овој одвратен обичај како световен, сетилен и гаволски? Робовите на тутунот можат да тврдат дека се свети, можат да зборуваат за својата надеж за небото, но Божјата реч јасно кажува: „Во него нема да влезе ништо нечисто“ (Откровение 21,27).

„Или не знаете дека вашето тело е храм на Светиот Дух кој е во вас, кого го имате од Бога, па дека не си припаѓате на себеси? Зашто скапо сте платени. Затоа, прославете го Бога во своето тело“ (1. Коринќаните 6,19.20). Оној, чиешто тело е црква

475

на Светиот Дух, никогаш нема да биде роб на некоја штетна навика. Неговите сили му припаѓаат на Христа кој го откупил со својата крв. Сè што има му припаѓа на Господа. Како може да биде без вина ако го растури ова доверено му добро? Многу христијани секоја година трошат огромни суми на бесполезни и штетни уживања, додека души пропаѓаат поради недостиг од лебот на животот. Бог е закинуван во приносите и даровите затоа што луѓето повеќе трошат на олтарот на штетните уживања отколку што даваат за помагање на сиромасите или за ширење на евангелието. Кога сите што тврдат дека се Христови следбеници навистина би биле посветени, тогаш нивните средства, наместо да бидат потрошени на некорисни и штетни задоволства, би влегле во Господовата благајна, и христијаните би биле пример на умереност, самооткажување и самопрегор. Тогаш тие би биле светлина на светот.

Светот се оддал на задоволување на своите желби - со него управуваат „жедта на телото, жедта на очите и суетната гордост на животот“. Но Христовите следбеници имаат посвет повик: „Затоа, излезете од сред нив и одвојте се - вели Господ, не допирајте се до нечисто, и јас ќе ве примам“ (2. Коринќаните 6,17). Во светлината на Божјата реч слободно можеме да изјавиме дека посветувањето не може да биде вистинско ако не доведе до целосно откажување од грешните желби и од телесните задоволства.

На оние што ги исполнуваат условите: „Затоа, излезете од сред нив и одвојте се... и не допирајте се до нечисто“, Бог им ветува: „И јас ќе ви бидам татко, а вие ќе ми бидете синови и ќерки, вели Господ Седржителот“ (2. Коринќаните 6,17,18). Предимство и должност на секој христијанин е да има богато искуство во Божјите работи. „Јас сум светлина на светот“, рекол Спасителот, „кој ме следи мене, нема да оди во темнина, туку ќе ја има светлината на животот“ (Јован 8,12). „Животниот пат на праведните е како светлина во раните мугри која сè појасно и поблескаво свети додека сосем не се раздени“ (Мудри изреки 4,18). Секој чекор на верата и послушноста душата ја доведува во потесна врска со Светлината на светот, во која „нема никаква темнина“. Сјајните зраци на Сонцето на правдата ги осветлуваат Божјите слуги и тие треба да ја одблеснуваат неговата светлина. Како ѕвездите што ни зборуваат дека на небото постои големо видело што ги осветлува, така и христијаните мораат да знаат дека на престолот на вселената седи Бог чијшто карактер е достоин за слава и за пример што треба да се следи. Кај неговите сведоци ќе се откријат плодовите на неговиот Дух, чистотата и светоста на неговиот карактер.

Во посланието до Колошаните Павле ги опишува богатите благослови што им се ветени на Божјите деца: „Затоа и ние... не престануваме да се молиме за вас и да бараме да се исполните со познавањето на неговата волја со секаква мудрост и духовно разбирање за да живеете достоино за Господа и да му бидете по волја во сè; принесувајќи плодови во секое добро дело и растејќи во познавањето на Бога; зајакнати со сета сила, согласно со неговата славна моќ, за секаква непоколебливост и трпение со радост“ (Колошаните 1,9-11).

Павле повторно пишува за својата желба браќата во Ефес потполно да ја запознаат возвишеноста на христијанските предимства. Со најјасни изрази им ја открива прекрасната моќ и сознанието што би можеле да ги уживаат како синови и ќерки на Севишниот. Нивно предимство е да можат да се засилат „со сила во внатрешниот човек преку неговиот Дух“, да бидат „вкоренети и втемелени во љубовта“ за да можат „да сфатат со сите свети колкава е ширината, должината, височината и длабочината“, и да ја познаат „Христовата љубов која го надминува знаењето“. Молитвата на апостолот постигнува врвно предимство кога се моли: „Да бидете исполнувани во целата Божја полнота“ (Ефесците 3,16-19). Овде ни се покажува возвишената цел што можеме и ние да ја постигнеме со вера во ветувањата на нашиот небесен Отец ако ги исполниме од него поставените барања. Со Христовата заслуга имаме пристап кон престолот на неизмерната Сила. „Оној кој не го поштеди ни единствениот Син, туку го предаде за сите нас, како не ќе ни подари и сè друго заедно со него?“ (Римјаните 8,32). Отецот на својот Син му го дал својот Дух без мера; и ние можеме да бидеме учесници во неговата полнота. Исус вели: „И така, ако вие, кои сте зли, можете да им давате добри дарови на своите деца, колку повеќе небесниот Отец ќе им го даде Светиот Дух на оние кои го молат“ (Лука 11,13). „И ако посакате нешто во мое име, јас ќе го сторам.“ „Досега ништо не баравте во мое име; барајте и ќе добиете за вашата радост да биде целосна“ (Јован 14,14; 16,24).

Иако животот на христијанинот се одликува со понизност, не би требало кај него да се види тага и потиштеност. Ние треба да живееме според Господовата волја за да може да нè благослови. Нашиот небесен Отец не сака постојано да чувствуваме дека сме под осуда и во темнина. Не е доказ за вистинска понизност ако одиме со наведена глава, а срцето ни е исполнето со мисли за себе. Можеме да дојдеме кај Исуса Тој да нè исчисти; тогаш ќе бидеме без срам и гризење на совеста пред Законот. „Затоа, сега нема осуда за оние кои се во Христа Исуса“ (Римјаните 8,1).

Со Исусовата заслуга отпаднатите Адамови синови стануваат „Божји деца“. „Зашто и Оној кој осветува, и оние кои се осветени, сите се од еден Татко, и затоа не се срами да ги нарече браќа“ (Евреите 2,11). Животот на христијанинот треба да е живот на вера, победа и радост во Бога. „Зашто сè што е родено од Бога, го надвладува светот; и ова е победата која го победи светот - нашата вера“ (1. Јованово 5,4). Имал право Божјиот слуга Немија кога рекол: „Радоста Господова е ваша сила“ (Немија 8,10). А Павле пишува: „Радувајте се секогаш. Молете се постојано и благодарете за сè, зашто тоа е Божја волја за вас во Христа Исуса“ (Филипјаните 4,4; 1. Солуњаните 5,16-18).

478

Тоа се плодовите на библиското преобраќање и посветување; но бидејќи христијанскиот свет многу рамнодушно се однесува кон големите начела на правдата откриени во Божјиот закон, затоа тие плодови се гледаат толку ретко. Тоа е причината зошто толку малку се покажува она длабоко и постојано дејствување на Божјиот Дух што ги карактеризираше будењата во поранешните години.

Гледајќи во Господа, ние се преобразуваме. Но бидејќи се занемарени оние свети прописи во кои Бог на луѓето им го открил совршенството и светоста на својот карактер, а вниманието на луѓето го привлекуваат човечките науки и теории, тогаш не е ни чудно што во црквите се појавило опаѓање на вистинската побожност. Господ рекол: „Две зла направи мојот народ: ме остави мене, Изворот на жива вода, и си ископа себеси извори, извори издупчени кои не држат вода“ (Еремија 2,13).

„Блазе на оној човек кој не го следи советот на безбожниците; не оди по патот на грешниците и не седи во друштво на богохулниците; туку, Законот Господов со задоволство го почитува, за неговиот Закон деноноќно размислува! Тој е како дрво засадено крај река, кое својот плод на време го дава и чијшто лист не свенува; во сè што прави - тој успева“ (Псалм 1,1-3). Единствено ако на Божјиот закон му се врати неговото вистинско место, ќе настане будење на првобитната вера и на вистинска побожност меѓу оние што сметаат дека се Божји народ. „Вака вели Господ: ’Застанете на некогашните патишта, прашајте се за исконските патеки: Кој пат води кон добро, па појдете по него и ќе најдете спокојство за своите души““ (Еремија 6,16).

СООЧУВАЊЕ СО ИЗВЕШТАЈОТ ЗА СВОЈОТ ЛИЧЕН ЖИВОТ

Пророк Даниел пишува: „Гледав: се поставија престоли и Прадревниот седна. Облеката му беше бела како снег, а косата на главата како чиста волна. Неговиот престол беше како огнени пламења, а тркалата како усвитен оган. Река огнена извираше и минуваше пред него; илјада илјади му служеа, десет илјади по десет илјади стоеја пред него. Судот седна и книгите се отворија“ (Даниел 7,9.10). 479

Така на пророкот во видение му е покажан големиот и свечен ден во кој Судијата на цел свет ќе го прегледа карактерот и животот на секој човек и кога на секого ќе му биде дадено според неговите дела. Прадревниот е Бог Отецот. Псалмистот вели: „Уште пред да се родат планините, пред да ги создадеш земјата и вселената - ти си Бог, од века до века“ (Псалм 90,2).

Со тој суд ќе претседава Оној кој е зачетник на сиот живот и извор на сите закони. Како слуги и сведоци на овој голем суд ќе присуствуваат светите ангели, на број „илјада илјади и десет илјади по десет илјади“.

„Гледав во нокните виденија и ете, на небесни облаци доаѓаше некој како Син човечки. Тој дојде до Прадревниот и застапа пред него. Нему му се даде власт, слава и царство да му служат сите народи, племиња и јазици. Неговата власт е вечна власт и никогаш нема да помине и царството негово нема да пропадне“ (Даниел 7,13.14). Христовото доаѓање што е опишано овде не е неговото второ доаѓање на земјата. Тој доаѓа пред „Прадревниот“ на небото да прими власт, слава и царство што ќе му бидат дадени на крајот од неговата посредничка служба. Токму ова доаѓање, а не неговото второ доаѓање на земјата, беше преткажано во пророштвото како настан што треба да се случи на крајот од 2300 денови и ноќи, односно во 1844 година. Во придружба на небесните ангели, нашиот Поглавар свештенички влегол во светињата над светињите, се појавил во Божје присуство за да го изврши последниот дел од својата служба во корист на човекот - да 480

го изврши делото на истражниот суд, да изврши помирување за сите што се најдени достоини за неговата милост.

Во симболичката служба на Денот на помирување право на учество имале само оние што ги признале пред Бога своите гревови и се покајале и чиешто гревови, заедно со крвта на жртвата за грев, биле пренесени во Светилиштето. Така и во големиот ден на конечното помирување и на истражниот суд ќе се разгледаат само случаите на оние што тврделе дека му припаѓаат на Божјиот народ. Судот над грешниците е посебно и одвоено дело што ќе се изврши подоцна. „Зашто време е судот да почне од Божјиот дом, а ако почнува прво од вас, каков ли ќе им биде крајот на оние кои не му се покоруваат на Божјето евангелие“ (1. Петрово 4,17).

Небесните книги, во кои се забележани имињата и делата на луѓето, ќе бидат меродавни за донесување на одлуки на судот. Пророк Даниел вели: „Судот седна и книгите се отворија“ (Даниел 7,10). Опишувајќи го истиот настан, писателот на Откровението додава: „И друг свиток се отвори - книгата на животот, и на мртвите им беше судено спрема она што е запишано во книгите, според нивните дела“ (Откровение 20,12).

Книгата на животот ги содржи имињата на сите што кога и да е му служеле на Бога. Исус им рекол на учениците: „Радувајте се што вашите имиња се запишани на небесата“ (Лука 10,20). Павле зборува за своите верни помагачи, „чиешто имиња се во книгата на животот“ (Филипјаните 4,3). Гледајќи го „жалното време какво што никогаш не постоело“, Даниел кажува дека Божјиот народ ќе биде избавен, „секој што ќе се најде запишан во книгата“ (Даниел 12,1). А Откровението зборува дека во Божјиот град ќе можат да влезат само оние чиешто имиња се „запишани во книгата на животот на Јагнето“ (Откровение 21,27).

„Книга за спомен“ е напишана пред Господа и во неа се забележани добрите дела на оние „кои се бојат од Господа и го слават неговото име“ (Малахија 3,16). Нивните зборови, проникнати со вера, нивните дела што зрачат љубов - сето тоа е запишано на небото. Немија мисли на оваа книга кога кажува: „Спомни ме, Боже мој, за тоа, и не ги бриши моите добри дела што ги направив за домот на мојот Бог и за службата во него“ (Немија 13,14). Во оваа книга за спомен овековечено е секое праведно дело. Тука точно е запишано секое победено искушение, секое надвлдаено зло и секој збор на нежно сочувство. Тука се наоѓа запишано секое пожртвувано дело, секоја болка или страдање претрпени заради Христа. Псалмистот вели: „Боже, ти го знаеш мојот живот, солзите мои си ги ставил пред себе. Нели е сето тоа запишано во твојата книга?“ (Псалм 56,8).

Божјиот закон е мерило според кое на судот ќе се мери животот и карактерот на секој човек. Божјата реч кажува: „Бој се од Божа и држи ги неговите заповеди, зашто тоа е суштината за човекот. Бидејќи сите скриени дела Боџ ќе ги изнесе на судот, и секоја тајна, било добра или лоша.“

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

Таму се води и извештај за човечките гревови. „Зашто сите скриени дела Бог ќе ги изнесе на судот и секоја тајна, било добра или лоша“ (Проповедник 12,14). Спасителот рекол: „А јас ви вела дека за секој празен збор што ќе го изговораат луѓето ќе одговараат на судниот ден; зашто по вашите зборови ќе бидете оправдани и по вашите зборови ќе бидете осудени“ (Матеј 12,36.37). Тајните намери и побуди се наоѓаат во непогрешниот извештај, зашто Бог „ќе го изнесе на виделина она што е скриено во темнина и ќе ги обелодени намерите на нашите срца“ (1. Коринќаните 4,5). „Еве, сè е напишано пред мене... вашите беззаконија и беззаконијата на вашите татковци - сите заедно - вели Господ“ (Исаија 65,6.7).

482 Секоје човечко дело ќе биде подложено на испитување пред Бога и ќе биде забележано како верност или неверност. Покрај сечие име во небесните книги со вчудовидена точност ќе биде запишан секој лош збор, секоја себична постапка, секоја неисполнета должност, секој таен грев, како и секое лицемерство; занемарените опомени и укори што ни ги праќа Небото, напразно потрошеното време, неискористените прилики, нашето влијание на добро или лошо, со своите далекусежни последици - сето тоа верно го запишал ангелот записничар.

Божјиот закон е мерило според кое на судот ќе се мери животот и карактерот на секој човек. Проповедникот кажува: „Бој се од Бога и држи ги неговите заповеди, зашто тоа е суштината за човекот. Бидејќи сите скриени дела Бог ќе ги изнесе на судот, и секоја тајна, било добра или лоша“ (Проповедник 12,13.14). Апостол Јаков ги предупредува своите браќа: „Така зборувајте и така постапувајте како луѓе кои ќе бидат судени според Законот на слободата“ (Јаков 2,12).

Оние за кои ќе се утврди на судот дека се достоини, ќе имаат удел во воскресението на праведниците. Исус рекол: „А оние кои ќе бидат достоини да го придобијат оној свет и воскресението од мртвите... се како ангелите, и Божји синови се, зашто се синови на воскресението“ (Лука 20,35.36). И пак вели: „Оние што правеле добро ќе воскреснат за живот“ (Јован 5,29). Мртвите праведници нема да воскреснат додека не се заврши судот на кој ќе бидат прогласени достоини да „воскреснат за живот“. Според тоа, тие нема да бидат присутни лично на судот кога ќе се испитува извештајот за нивниот живот и кога ќе се решава нивниот случај.

Исус ќе дојде како нивни застапник пред Бога да се заземе за нив. „А ако некој згреши, имаме Застапник кај Отецот - праведникот Исус Христос“ (1. Јованово 2,1). „Зашто Христос не влезе во ракотворено Светилиште, кое е само одраз на вистинското, туку во самото небо за да се јави сега пред Божјето лице за нас.“

„Затоа и може да ги спасува за вечни векови оние кои преку него доаѓаат кај Бога, зашто Тој секогаш живее за да се застапува за нив“ (Евреите 9,24; 7,25).

Кога ќе се отворат судските книги, пред Бога ќе се испита животот на секого кој верувал во Исуса. Нашиот Застапник ќе почне прво со оние што живееле на земјата на почетокот, потоа ќе оди понатаму од поколение на поколение, и најпосле ќе заврши со живите. Ќе биде спомнато сечие име, ќе биде точно испитан случајот на секој поединец. Некои имиња ќе бидат примени а некои отфрлени. Во книгите ако се најдат нечии гревови кои не се ниту признати ниту простени, нивните имиња ќе бидат избришани од книгата на животот, а извештајот на нивните добри дела ќе се избрише од „книгата за спомен“. Господ му рекол на Мојсеја: „Оној што ми згрешил ќе го избришам од мојата книга“ (2. Мојсеева 32,33).

А пророкот Езекил вели: „А праведникот, ако отстапи од својата правда и постапува неправедно... ќе биде ли жив? Сите негови добри дела што ги правел нема да бидат спомнати“ (Езекил 18,24).

Покрај имињата на оние кои вистински се покајале за своите гревови и кои со вера ја признале Исусовата крв како своја жртва на исчистување, во небесните книги ќе биде забележано „помилуван/а“. Бидејќи станале учесници во Христовата праведност и се утврдило дека нивниот карактер е во хармонија со Божјиот закон, нивните гревови ќе бидат избришани, а тие прогласени достоинствени за вечен живот. Господ кажува преку пророкот Исаија: „Јас, јас сам ги бришам твоите престапи заради самиот себе и твоите гревови нема да ги спомнувам“ (Исаија 43,25). Исус рекол: „Оној кој победува, ќе биде облечен во бела облека и нема да го избришам неговото име од книгата на животот, туку ќе го признаам неговото име пред мојот Отец и пред неговите ангели.“ „Секој кој ме признава мене пред луѓето, ќе го признаам и јас него пред Отецот кој е на небесата, а кој ќе се откаже од мене пред луѓето, и јас ќе се откажам од него пред мојот Отец кој е на небесата“ (Откровение 3,5; Матеј 10,32.33).

И најживото интересирање на луѓето за одлуките на земните судови претставува само бледа слика на огромниот интерес што владее за работата на небесниот суд кога имињата од Книгата на животот се појавуваат пред Судијата на цела Земја. Божествениот Посредник ќе побара да им бидат простени престапите на сите кои победиле со вера во неговата крв и потоа да бидат вратени во својот едемски дом, крунисани како сонаследници заедно со Него над својата „прва власт“ (Михеј 4,8). Со своите напори да го измами и искуша човечкиот род, сатаната планирал да го осуети

божествениот план при создавањето на човекот; но сега Христос се моли овој план да се оствари така како човекот никогаш да не згрешил. Тој за својот народ не бара само целосно проштавање и оправдување, туку и учество во својата слава и место на својот престол.

Додека Исус се застапува за приврзаниците на својата милост, сатаната пред Бога ги обвинува како престапници. Големиот измамник настојува да ги наведе да се сомневаат, да ги поттикне да ја загубат довербата во Бога, да се одделат од неговата љубов и да го прекршат неговиот Закон. Тој сега го истакнува извештајот на нивниот живот, несовершенството на нивниот карактер, нивната разлика со Христа, со што му нанеле срам на својот Откупител; ги истакнува сите нивни гревови на кои ги навел и затоа бара тие да станат негова своина.

Исус не ги оправдува нивните гревови, но укажува на нивното покајание и на нивната вера и бара проштавање за нив подигајќи ги своите ранети раце пред Отецот и пред светите ангели, велејќи: „Ги познавам по име, сум ги напишал на дланките на моите раце.“ „Жртва за Бога е духот покајнички, покаено и понизно срце, Боже, не презираш“ (Псалм 51,17). А на тужителот на својот народ му одговара: „Му рече Господ на сатаната: 'Господ да те укори, Господ да ти забрани, кој го избра Ерусалим. Зар тој не е гламна истргната од оган?'“ (Захарија 3,2). Христос своите верни ќе ги облече во својата сопствена праведност за да може да ги покаже пред својот Отец како „црква во сета нејзина слава, без дамка, ниту брчка или нешто слично“ (Ефесците 5,27). Нивните имиња се запишани во книгата на животот и за нив е напишано: „Тие ќе одат во бели облеку со мене, зашто се достоини“ (Откровение 3,4).

485 Така во целост ќе се исполнат ветувањата на новиот завет: „Ќе им ги простам беззаконијата и за нивните гревови нема веќе да си спомнувам“ (Еремија 31,34). „Во оние дни и во она време, вели Господ, ќе го бараат гревот на Израел, но ќе го нема повеќе; ќе ги бараат опачностите јудејски, но нема да ги најдат; зашто им простив на сите што ги сочував“ (Еремија 50,20). „Во оној ден фиданката Господова ќе се јави во убавина и чест, а плодот на земјата во величие и слава за спасените во Израел. Оние што ќе останат и што ќе преживеат во Ерусалим, ќе се викаат 'свети' и ќе бидат запишани да живеат во Ерусалим“ (Исаија 4,2.3).

Истражниот суд и бришењето на гревовите мора да бидат завршени пред второто Господово доаѓање. Бидејќи на мртвите ќе им биде судено според она што е запишано во книгите, не е можно гревовите на луѓето да бидат избришани пред крајот на судот на кој ќе се испитува нивниот живот. Апостол Петар јасно

изјавува дека гревовите на верните треба да бидат избришани за да настапат „времиња на освежување и да го прати Исуса, преткажаниот за вас Христос“ (Дела 3,19,20). Кога истражниот суд ќе заврши, Христос ќе дојде и со себе ќе му донесе награда секому според неговите дела.

Кога поглаварот свештенички во симболичката служба го извршил чистењето за Израел, излегол и го благословил народот. Така и Христос ќе се појави на крајот од својата посредничка служба „не заради грев, туку за спасение на оние кои нестрпливо го очекуваат“ (Евреите 9,28). Како свештеникот што ги отстранувал од светилиштето гревовите исповедајќи ги врз главата на јарецот за грев, така и Христос сите признати гревови ќе ги натовари на сатаната, причинителот и поттикнувачот на гревот. Јарецот што ги носел гревовите Израелови бил одведен „в пустина“ (3. Мојсева 16,22). Така и сатаната, врз кого ќе падне вината за сите гревови на кои го навел Божјиот народ, ќе биде заточен илјада години на оваа Земја, која тогаш ќе биде пушта и без жители, и најпосле ќе претрпи полна казна за гревот во оган, кој ќе ги уништи сите беззаконици. Така големиот план на спасението ќе биде наполно остварен со конечно отстранување на гревот и со избавување на сите што доброволно се откажале од злото.

486

Во времето одредено за суд - на крајот од пророчките 2300 денови и ноќи - почна истражното дело и бришењето на гревовите. Сите што кога и да е го признале Христовото име, ќе бидат предмет на истрагата. На живите и мртвите ќе им биде судено „според она што е запишано во книгите, според нивните дела“ (Откровение 20,12).

Гревовите за кои не сме се покајале и кои не сме ги напуштиле, нема да бидат простени и избришани од книгата, туку на денот на Божјиот суд ќе бидат сведоци против грешникот. Без оглед на тоа дали човекот своите лоши дела ќе ги направи среде бел ден или во мрак среде ноќ, тие се откриени пред Оној пред кого сите мораме да дадеме сметка. Божјите ангели го виделе секој сторен грев и го запишале во непогрешните книги. Гревот може да се негира, да се скрие, само пред таткото, пред мајката, пред жената, пред децата и пред пријателите. Можеби никој, освен грешникот, ниту малку не се сомнева во стореното зло, но пред небесните суштества ќе биде сè откриено. Темнината на најтемната ноќ, таинственоста на највештите измами не можат да скријат ниту една единствена мисла пред сезнаењето на Вечниот. Бог има точен извештај за секоја неправда и за секое нечесно дело. Него не можеме да го измамиме со надворешниот изглед на побожноста. Тој не се лаже во оценувањето на карактерот. Луѓето со расипано срце можат

да измамат човек, но Бог проникнува во секое лицемерство и го познава целиот внатрешен живот на човекот.

487 Каква свечена помисла! Ден по ден се губат во вечноста и небесните книги се полнат со извештаи. Еднаш изговорените зборови, еднаш сторените дела, не можеме никогаш повеќе да ги вратиме. Ангелите го забележале и доброто и злото. Најсилниот освојувач на земјата не може да го поништи извештајот на само еден единствен ден. Нашите дела, нашите зборови, дури и нашите најскриени побуди - сето тоа влијае врз донесувањето на одлуката за нашата судбина - за живот или за смрт. Иако ние ги забораваме, тоа сепак ќе сведочи за нашето оправдување или осуда.

Како фотографијата што точно ги репродуцира цртите на лицето, така точно ќе биде забележан и карактерот во небесните книги. Но колку малку нè загрижува извештајот што ќе биде прикажан пред очите на небесните суштества! Кога би можела да се тргне завесата што го одделува видливиот од невидливиот свет, и кога луѓето би можеле да ги видат ангелите кои бележат секој збор и секое дело со кои ќе се сретнат на судот, колку зборови што ги изговараме секој ден не би ги изговориле и колку дела не би направиле!

На судот точно ќе се испита како сме ги употребиле дарбите што сме ги добиле. Како сме ги употребиле средствата што ни ги доверило Небото? Дали Господ кога ќе се појави ќе го земе своето со добивка? Дали сме ги усовршиле силите што ни ги дал Бог - физичките, умните и душевните - на слава на Бога и на благослов на светот? Како сме го употребиле нашето време, нашето перо, нашиот глас, парите и влијанието? Што сме сториле за Христа во лицето на сиромасите, на оние кои се во неволја, на вдовиците и на сирачињата? Бог нè поставил за чувари на својата света Реч. Што сме сториле со светлината на вистината што ни е доверена да ги поучуваме луѓето за спасението? Не е доволно да кажеме дека веруваме во Христа; само љубовта придружувана со дела е вистинска љубов. Љубов е само она што во очите на Небото им дава вредност на нашите дела. Сè што е сторено од љубов, па колку и незначително да изгледа тоа во очите на луѓето, пред Бога ќе биде признато и наградено.

Скриената себичност на луѓето е откриена во небесните книги. Таму се наоѓа извештај за неисполнетите должности кон нашите ближни и за занемарувањето на нашите обврски кон Спасителот. Дури таму ќе се види колку пати луѓето му го посветиле на сатаната своето време, своите мисли и своите сили што му припаѓале на Христа. Жалосен е извештајот што го носат ангелите на небото. Разумните созданија, божемните Христови

следбеници, потполно се обземени со желба за стекнување на богатство или со уживање на земните задоволства. Парите, времето и силите се употребуваат за украсување и за уживање; малку време се посветува за молитва, за истражување на Светото писмо, за испитување на самиот себеси и за исповедање на гревот. 488

Сатаната измислува безброј планови за да ги окупира нашите мисли да не се занимаваме со она што би требало најдобро да го познаваме. Стариот измамник ги мрази големите вистини што ни укажуваат на жртвата на помирување и на силниот Посредник. Тој знае дека ќе успее ако ги одврати мислите од Исуса и од неговата вистина.

Оние што сакаат да бидат учесници во милоста на Христовото посредување, не смеат да дозволат со ништо да бидат одвратени од својата должност во Божји страв да го градат своето посветување. Наместо драгоцените мигови на времето да ги посветат на уживања, на украсување или на стекнување добивка, треба да се посветат на сериозно и ревностно проучување на Речта на вистината. Предметот на Светилиштето и на истражниот суд Божјиот народ треба да го разбере јасно и правилно. Сите би требало да стекнат лично познавање за положбата и за делото на нашиот голем Поглавар свештенички; инаку ќе им биде невозможно во ова време да имаат вистинска вера или да заземаат положба што Бог сака да ја имаат. Секој треба да ја спаси или да ја загуби својата душа. Божјиот суд секој ден претставува посебен случај. Секој мора да стапи пред лицето на големиот Судија. Затоа мошне важно е секој поединец често да размислува за свечената сцена кога судот ќе седне и кога книгите ќе се отворат; кога секој ќе мора, како и Даниел, да стане и „да го прими своето наследство на крајот на деновите“ (Даниел 12,13).

Секој што примил светлина за овие предмети мора да сведочи за големите вистини што му ги доверил Бог. Светилиштето на небото е средиште на Христовото дело за луѓето. Тоа е значајно за секое човечко суштество на земјата. Тоа ни го отвора погледот кон планот на спасението сè до крајот на времето и истовремено ни го открива и славниот завршок на борбата меѓу правдата и гревот. Од најголема важност е овие работи темелно да ги истражуваме и да сме подготвени секому што ќе нè праша да му дадеме одговор за нашето надевање. 489

Христовото посредување за човекот во небесното Светилиште е исто толку важно во планот на спасението колку и неговата смрт на крстот. Со својата смрт Христос го почнал ова дело, додека по воскресението се вознел да го доврши на небото. Ние мораме со вера да влеземе зад завесата каде што „Исус влезе за

нас како претходник“ (Евреите 6,20). Таму величествено блескоти светлината на крстот од Голгота. Таму појасно можеме да ја сфатиме тајната на спасението. Спасението на луѓето е извојувано со неизмерната небесна жртва; принесената жртва ги задоволува сите барања на прекршениот Божји закон. Исус го отворил патот кон престолот на својот Отец. Преку него можат да ги изнесат пред Бога скриените желби сите што доаѓаат кај него со вера.

„Нема среќа за тој што гревовите си ги прикрива, а оној што ги исповеда и ги напушта, ќе биде помилуван“ (Мудри изреки 28,13). Оние што ги кријат и ги оправдуваат своите грешки кога би можеле да видат колку се радува сатаната за тоа, како му се подбива на Христа и на светите укажувајќи на нивните постапки, би побрзале да ги признаат своите гревови и да ги отфрлат. Сатаната се обидува со помош на маните на нивниот карактер да завладее со целото суштество и знае дека ќе успее во тоа ако тие ги негуваат присутните мани. Затоа постојано се труди да ги измами Христовите следбеници со своето кобно лукавство, тврдејќи им дека не можат да го победат злото. Но за нив Исус посредува со своите ранети раце и скршено тело и му кажува секому што сака да го следи: „Доста ти е мојата милост“ (2. Коринќаните 12,9). „Земете го мојот јарем на себе и научете се од мене, зашто јас сум кроток и понизен по срце; а вие ќе најдете починка за своите души, зашто мојот јарем е поднослив и мојот товар е лесен“ (Матеј 11,29,30). Затоа никој нека не мисли дека неговите мани се неизлечливи. Бог ќе ни даде вера и милост да ги победиме.

Ние сега живееме во времето на големиот Ден на помирување. Во симболичката служба на Стариот завет, додека поглаварот свештенички вршел обред на помирување за Израелците, сите морале да „ги мачат своите души“ со исповедање на гревовите и покајнички да излезат пред Господа за да не бидат истребени од народот. На ист начин сите што сакаат нивните имиња да останат во книгата на животот треба сега, во овие уште неколку преостанати дни од времето на милоста што им е дадено, да се понизат пред Бога жалејќи поради гревот со искрено покајание. Тие мораат длабоко и свесно да ги испитуваат своите срца. Мораат да го отфрлат лакомството и суетниот дух на кого му се предале многу христијани. Сите што сакаат да ги победат лошите наклоности што настојуваат да завладеат со нив, ги чека уште тешка борба. Подготовката е лична работа. Ние нема да бидеме спасени групно. Побожноста и чистотата на едни не можат да ги надоместат овие доблести кај други. Иако сите народи мораат да дојдат на суд пред Бога, Тој сепак, случајот на секој поединец ќе го испита со таква точност како да не постои ниту едно друго

суштество на земјата. Секој ќе биде испитан и ќе мора да биде пронајден без мана и дамки.

Настаните што се поврзани со завршното дело на чистење се мошне свечени. Фактите во врска со нив имаат пресудно значење. Сега заседава судот во небесното Светилиште. Многу години веќе се извршува ова дело. Наскоро - никој не знае кога - ќе се премине на случаите на живите. Нашиот живот ќе се испитува во свето присуство на Бога. Во ова време, повеќе од кога и да е, секоја душа треба да ја прифати опомената на Спасителот: „Бдејте и молете се, зашто не знаете кога ќе биде времето“ (Марко 13,33). „И така, ако не се разбудиш, ќе дојдам како крадец и нема да знаеш во кој час ќе ти дојдам“ (Откровение 3,3).

А кога ќе заврши истражниот суд, тогаш судбината на сите ќе биде запечатена за живот или за смрт. Времето на милоста ќе помине кратко пред доаѓањето на Спасителот на небесните облаци. Во Откровението Христос ни зборува мислејќи на ова време: „Оној кој врши неправда, нека врши уште неправда; и кој е осквернет, нека се осквернува уште; и кој е праведен, нека врши уште праведност; и кој е свет, нека станува уште посвет! Ете, доаѓам скоро и наградата моја е со мене за да му дадам секому според неговото дело“ (Откровение 22,11.12).

491

Тогаш праведниците и грешниците уште ќе живеат на земјата во својата смртна состојба - ќе сеат и ќе градат, ќе јадат и ќе пијат, несвесни дека горе во Светилиштето е изговорена последната и неотповиклива одлука. Пред потопот, откако Ное влегол во ковчегот, Бог ја затворил вратата зад него и им оневозможил на безбожните да влезат. Уште седум дена луѓето продолжиле да живеат безгрижен и развратен живот, исмевајќи ги предупредувањата за претстојниот суд, а не знаеле дека нивната судбина веќе е решена. „Така“, кажува Спасителот, „ќе биде и при доаѓањето на Синот човечки“ (Матеј 24,39). Тивко и незабележано, како крадец ноќе, ќе дојде судбоносниот час што ќе ја реши судбината на секој човек и засекогаш на грешните луѓе ќе им ја одземе понудената милост.

„Бдејте... за да не дојде одненадеж и да не ве најде заспани“ (Марко 13,35.36). Опасна е состојбата на оние што се умориле бдејќи и ги прифатиле привлечностите на светот. Додека трговецот исцело е опфатен со својата трка за добивка, додека љубителот на забави бара уживања и додека ќерката на модата го става на себе својот накит - Судијата на светот ќе ја изрече пресудата: „Измерен си на мерилото и се најде лесен“ (Даниел 5,27).

ПОТЕКЛОТО НА ЗЛОТО

492 За мнозина потеклото на злото и причината за неговото постоење е причина за голема збунетост. Тие го гледаат гревот со неговите страшни последици што се јавуваат во вид на јад и очај и се прашуваат како може да постои сето ова под суверено владеење на Оној кој е безмерен во својата мудрост, сила и љубов. Пред нив е тајна што тие не можат да ја одгатнат. Опфатени со сомневања и несигурност, стануваат слепи за вистините кои се јасно откриени во Божјата реч, за вистините кои се неопходни за спасението. Има луѓе кои во врска со постоењето на гревот се обидуваат да го дознаат она што Бог никогаш не го открил и затоа не можат да најдат решение за своите тешкотии. А оние што се наклонети кон сомневање и критикување тоа го земаат како оправдување за отфрлање на Светото писмо. Други, пак, не можат да најдат решение за овој голем проблем на злото затоа што преданијата и погрешните толкувања ја затемниле библиската наука за Божјиот карактер, за природата на неговото владеење и за начелата на неговото постапување со гревот.

493 Не е можно да се даде такво објаснување за потеклото на гревот со кое би можело да се оправда неговото постоење. Но сепак, за потеклото и за конечната судбина на гревот можеме да сфатиме толку за да ни биде јасна Божјата правда и доброта во врска со неговото постапување со злото. Светото писмо јасно учи дека Бог во никој поглед не е одговорен за појавувањето на гревот и никакво самоволно скусување на божествената милост ниту каква и да е несовршеност во Божјето владеење не дале повод за создавање на бунт. Гревот е неканет дојденик за чиешто постоење не може да се најде причина. Тој е таинствен, необјаснив; да се оправда гревот би значело тој да се брани. Кога би можело за него да се најде оправдување или причина за неговото постоење, тогаш тој би престанал да биде грев. Наше единствено толкување за гревот е она што е дадено во Божјата реч: Гревот е „престап на Законот“; тој е олицетворение на начелата што се во спротивност со големиот Закон на љубовта врз кој се засновува Божјето владеење.

Пред да се појави злото, во целата вселена владееле мир и радост. Сè било во целосна хармонија со волјата на Творецот. Љубовта кон Бога била над сè, а меѓусебната љубов непристрасна. Христос, Речта, Единородниот од Бога, бил едно со вечниот Отец - едно во природата, во карактерот и во намерите - единствено суштество во целата вселена кое можело да влезе во сите Божји планови и намери. Бог преку Христа делувал при создавањето на сите небесни суштества. „Зашто преку него е создадено сè што е на небесата и на земјата; видливо и невидливо, престоли, господства, началства или власт - сè е создадено преку него и за него“ (Колошаните 1,16). И на Христа, како и на Отецот, цело небо му укажувало преданост.

Бидејќи законот на љубовта е темел на Божјето владеење, блаженството на сите создадени суштества зависело од нивната целосна хармонија со неговите начела на правдата. Бог очекува од сите свои созданија служба од љубов, почит што се темели на вистинското разбирање на Божјиот карактер. Тој не сака изнудена верност и затоа на сите суштества им дава слободна волја за доброволно да му служат.

Но се нашол еден кој решил да ја злоупотреби оваа слобода. Гревот се појавил во оној кој, покрај Христа, бил најмногу почитуван од Бога и кој меѓу небесните жители бил највисок по моќта и честа. Пред да падне, Луцифер бил херувим засолнувач, свет и чист. „Вака вели Бог: ’Ти си печат на совршенството, полнота на мудроста и венец на убавината... Ти беше помазан херувим за да осенува, и јас те поставив за тоа; ти беше на светата Божја гора, одеше среде огнени камења. Ти беше совршен на своите патишта, од денот кога беше создаден, сè додека не се најде во тебе беззаконие““ (Езекил 28,12.14.15).

494

Луцифер можел да ја сочува Божјата наклоност, можел да биде сакан и почитуван од сета небесна војска, а сите свои благородни особини можел да ги употреби на благослов на другите и на прослава на својот Творец. Но пророкот вели: „Од убавината твоја се возгордеа срцето твое, поради богатството твое си ја загуби мудроста своја“ (Езекил 28,17). Луцифер дозволил кај него постепено да се развие склоност кон извишување на самиот себеси. Бог го укорил: „Бидејќи го изедначуваш своето срце со Божјето“ (Езекил 28,6). „А во срцето свое си велеше: ’Ќе се искачам на небесата, ќе си подигнам себеси престол погоре од Божјите ѕвезди. Ќе царувам на соборната гора на крајниот север. Ќе се вивнам во облачните висини, ќе бидам еднаков со Севишниот““ (Исаија 14,13.14). Наместо да се труди над сè да го издигне Бога во мислите и во срцата на Божјите созданија, Луцифер се стремел

нивната служба и почит да ги задобие за себе. И бидејќи ја посакал честа што неизмерниот Отец му ја дал на својот Син, овој кнез на ангелите се стремел кон власт на која имал право само Христос.

495 Цело небо се радувало што ја одблеснувал славата на Творецот и ја величел неговата правда. И додека Бог бил почитуван на овој начин, насекаде владееле мир и радост. Но небесната хармонија ја нарушил еден нехармоничен тон. Извишувањето на самиот себеси и службата себеси, што е во спротивност со планот на Творецот, разбудиле мрачни претчувства кај ангелите на кои прославувањето на Бога им било највисока должност. Небесниот совет расправал со Луцифера. Божјиот Син му укажувал на големината, на добротата и праведноста на Творецот и на светата и непроменлива природа на неговиот Закон. Сам Бог воспоставил ред на небото, а Луцифер со отстапувањето од него би го презрел својот Творец и самиот себеси би се урнал во пропаст. Но опомената, дадена единствено од неизмерна љубов и милост, предизвикала уште посилен дух на противење. Луцифер дозволил со него да завладее завист кон Христа и станувал сè поупорен.

Се гордеел со својата слава и се стремел кон превласт. Високите почести што му биле укажувани на Луцифера тој не ги ценел како Божји дар и тие кај него не разбудиле благодарност кон Творецот. Тој се фалел со својата слава и со возвишената положба и настојувал да се изедначи со Бога. Небесните чети го сакале и го почитувале. Ангелите се радувале што можеле да ги извршуваат неговите наредби, а тој повеќе од сите бил надарен со мудрост и слава. Сепак, Божјиот Син бил признат како владетел на небото, во силата и власта еднаков со Отецот. Христос учествувал во сите советувања со Отецот, а на Луцифера не му било дозволено да биде упатен во сите Божји намери. Овој силен ангел се прашувал: Зошто Христос да има највисока власт? Зошто да го почитува и Луцифер?

Напуштајќи го своето место во непосредна Божја близина, Луцифер отишол меѓу ангелите да сее дух на незадоволство. Вршејќи ја својата работа потајно и криејќи ги своите вистински намери под плашт на стравопочит кон Бога, се трудел да предизвика незадоволство кон законите според кои се управуваат сите небесни суштества. Тврдел дека тие се непотребно ограничување. Сатаната докажувал дека ангелите, бидејќи по природа се свети, треба да го слушаат гласот на својата сопствена волја. Настојувал кај нив да предизвика сочувство кон себе, прикажувајќи се така као Бог неправедно да постапувал со него со тоа што на Христа му укажал највисока чест. Тврдел дека, барајќи поголема власт и чест, не оди кон извишување на самиот себеси, туку се труди

Пред да падне, пред да стане ѓавол, Луцифер бил херувим засолнувач, свет и чист. „Вака вели Боџ: ‘Ти си печат на совршенството, полнота на мудроста и венец на убавината... Ти беше помазан херувим за да осенува.’“ Од анџел светлоносец - ѓавол, отпадник, бунтовник, уништувач...

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

да им обезбеди слобода на сите жители на небото, за да можат да се издигнат во повисоки сфери на постоење.

496 Бог во својата голема милост долго го трпел Луцифера. Не го отстранил веднаш од неговата висока положба кога почнал да предизвикува дух на незадоволство, па дури ни тогаш кога почнал да ги шири своите бунтовни барања меѓу ангелите. Долго му било дозволено да остане на небото. Често му било нудено проштавање под услов да се покае и да биде покорен. Вложени се такви напори какви што можела да замисли само неизмерната Љубов и Мудрост за да го одврати од неговите заблуди. Никогаш до тогаш на небото не се знаело за незадоволство. Ни сам Луцифер од почеток не знаел каде го водат неговите мисли; тој не ја сфатил вистинската природа на своите чувства. Но кога било докажано дека неговото незадоволство е неоправдано, се уверил оти немал право, дека божествените барања се праведни и дека истите треба да ги признае пред целото небо. Да го сторил тоа, би се спасил не само себеси, туку и многу ангели. Во тоа време уште не ја покажал наполно својата неверност кон Бога. Иако се откажал од својата положба како ангел засолнувач, сепак, тој пак би можел да биде вратен во својата поранешна служба кога би се вратил кај Бога признавајќи ја мудроста на Творецот и задоволувајќи се да го заземе местото што му било понудено според големиот Божји план. Но гордоста го спречувала да се покори. Тврдоглаво ги бранел своите постапки, тврдејќи дека не му е потребно покајание и отворено стапил во голема борба против својот Творец.

Ги употребил сите сили на својот јак дух со измама да ги задобие симпатиите на ангелите што биле под негово заповедништво. Дури и фактот што Христос го опоменал и го советува, го изопачил и го ставил во служба на своите предавнички намери. На оние со кои го врзувала најсрдечна доверба им се жалел дека е неправедно осуден, дека неговата положба не се цени и дека се работи на тоа да му се ограничи слободата. Бидејќи не бил задоволен само со извртувањето на Христовите зборови, почнал да ја искривува вистината и отворено да шири лаги, обвинувајќи го Божјиот Син дека сака да го понижи пред небесните жители. Исто така се обидува лажно да ги обвини ангелите кои му останале верни на Бога. Сите што не можел да ги заведе и да ги придобие на своја страна ги обвинил дека се рамнодушни кон небесните интереси. Токму за делата што самиот ги правел ги обвинувал оние што му останале верни на Бога. За да ги засили своите обвинувања дека 497 Бог е неправеден кон него, лажно ги претставувал зборовите и делата на Творецот. Негова цел била да ги збуни ангелите со вешто извртување на Божјите намери. Сè што било едноставно го

обвил во таинственост, а со вешто искривување на фактите предизвикал сомневање кон најјасните Господови изјави. Неговата висока положба, толку тесно поврзана со божественото владеење, му помогнала при неговото претставување и многу ангели биле заведени да му се придружат во бунтот против небесниот авторитет.

Бог во својата мудрост му дозволил на сатаната да го продолжи своето дело додека духот на незадоволство не се претворил во отворен бунт. Намерите на сатаната требало да се откријат во полна мера за сите да можат да ја запознаат нивната вистинска природа и неговите стремежи. Луцифер, како помазан херувим, бил мошне возвишен; небесните суштества многу го сакале и тој имал големо влијание врз нив. Божјето владеење ги опфаќало не само небесните жители, туку и сите други светови што ги создал Тој. Сатаната мислел, ако може да ги вовлече небесните ангели во бунт, тогаш истото ќе може да го стори и со жителите на другите светови. Со голема вештина им го објаснил својот став и употребил лукавство и лага за да ја постигне својата цел. Неговата измамничка сила била мошне јака, а наметнувајќи се со плашт на лага, имал поголем успех. Дури ни верните ангели не можеле наполно да проникнат во неговиот карактер и да видат каде ги води неговото дело.

Сатаната бил толку високо ценет, а сите негови постапки обвиени во таква таинственост, што на ангелите им било тешко да ја откријат вистинската природа на неговата работа. Сè додека не се развил потполно, гревот не можел да изгледа толку опасен каков што всушност бил. Сè до тогаш гревот немал место во Божјата вселена и светите суштества не знаеле ништо за неговата природа и за неговите стравотии. Тие не би можеле да ги сфатат страшните последици што би настапиле со отстранувањето на Божјиот закон. Сатаната од почеток го криел своето дело признавајќи привидно верност кон Бога. Тврдел дека сака да ја извиши Божјата чест, да ја утврди постојаноста на неговото царство и да ја унапреди благосостојбата на сите небесни жители. Предизвикувајќи незадоволство кај ангелите што му биле потчинети, знаел мошне вешто да се претвора како да сака да го отстрани тоа незадоволство. Кога барал да се извршат промени во Законот и во системот на Божјето владеење, тоа го правел под изговор дека тие се потребни за да се сочува единството на небото.

Во своето постапување со гревот, Бог можел да се послужи само со правдата и вистината. Сатаната го употребувал она што Бог не можел да го употреби - ласкање и измама. Се обидувајќи да ја искривоколчи Божјата реч, а планот на Божјето владеење погрешно им го претставувал на ангелите тврдејќи дека Бог не

е праведен, зашто на небесните жители им поставува закони и прописи и сака самиот себеси да се извиши барајќи од нив покорност и послушност. Затоа пред небесните жители, како и пред сите светови, морало да се докаже дека Божјето владеење е праведно и неговиот Закон совршен. Сатаната настојувал да покаже како самиот тој да сака да ја унапреди благосостојбата на вселената. Бидејќи требало сите да го разберат вистинскиот карактер на овој бунтовник и неговата вистинска цел, на сатаната морало да му биде дадено време потполно да се открие низ своите безбожни дела.

Сатаната неслогата што ја предизвикал со своето лично однесување на небото му ја припишувал на Законот и на Божјето владеење. Објавил дека сето зло е само последица на божественото владеење. Тврдел дека негова цел е да ги усоврши Божјите уредби. Затоа било потребно да му се даде можност да ја покаже природата на своите барања и практичното дејство на своите предложени промени во божествениот Закон. Требало да го осудат самите негови дела. Сатаната од почеток тврдел дека тој не е бунтовник. Затоа требало целата вселена да види дека измамникот е разобличен.

499 Дури и кога е решено дека сатаната не може повеќе да остане на небото, неизмерната Божја мудрост не го уништила. Бидејќи на Бога може да му биде угодна само служба од љубов, верноста на неговите созданија мора да произлегува од осведочувањето за неговата праведност и доброта. Жителите на небото и на другите светови, бидејќи не биле приготвени да ја сфатат природата и последиците на гревот, не би можеле да ја разберат правдата и Божјата милосрдност кога сатаната веднаш би бил уништен. Кога веднаш би бил уништен, тие на Бога би му служеле повеќе од страв отколку од љубов. Влијанието на измамникот не би било наполно уништено, ниту пак духот на бунтот би бил наполно искоренет. На злото морало да му се дозволи да узрее. За добро на целата вселена во сите времиња било потребно сатаната поцелосно да ги развие своите начела, за сите созданија да можат да ги видат во вистинска светлина неговите обвинувања против божественото владеење со цел правдата, Божјата милост и непроменливоста на Божјиот закон никогаш повеќе да не бидат ставени под сомневање.

Бунтот на сатаната требало да биде поука за целата вселена во сите времиња и вечно сведоштво за природата и за страшните последици на гревот. Начелата на сатаната и нивното влијание врз луѓето и врз ангелите требало да покажат какви се плодовите на отстранувањето на божествениот авторитет и да посведочат дека со постоењето на божественото владеење и со неговиот Закон е

поврзана благосостојбата на сите суштества што ги создал Бог. Така историјата на овој страшен бунт требало да биде постојана заштита за сите свети суштества, да ги сочува од погрешно сфаќање за тоа што значи престапот и да ги заштити од гревот и од неговата казна.

Сè до крајот на бунтот на небото, големиот насилник постојано се оправдувал. Кога било објавено дека со сите свои приврзаници мора да биде протеран од становите на блаженството, водачот на заговорот дрско го покажал својот презир кон Законот на Творецот. Постојано повторувал дека на ангелите не им е потребен никаков надзор, туку треба да бидат слободни да ја извршуваат својата сопствена волја која секогаш ќе ги води исправно. Ги критикувал божествените закони како некое ограничување на нивната слобода и изјавил дека негова намера е да го укине Законот, за небесната војска, ослободена од овој јарем, да може да постигне повозвишен и пославен живот.

Еднодушно сатаната и неговите чети сета одговорност за својот бунт ја струполиле врз Христа, тврдејќи дека никогаш не би се побуниле кога не би биле укорени. Упорни и пркосни во своето неверство и напразно обидувајќи се да го оборат Божјето владеење, претставувајќи се богохулно како невини жртви на некаква насилничка власт, бунтовникот и сите негови приврзаници најпосле биле истерани од небото.

Истиот дух што го почнал бунтот на небото, сè уште предизвикува бунт на земјата. Сатаната продолжил кај луѓето да се служи со истите средства како и кај ангелите. Во децата на непокорноста сега владее неговиот дух. Како тој, така и тие, се обидуваат да ги урнат оградите на Божјиот закон и на луѓето им ветуваат слобода со престапување на неговите прописи. Карањето на гревот сè уште предизвикува дух на омраза и отпор. Кога Божјите опомени влијаат врз совеста на луѓето, сатаната ги гони да се оправдуваат и за својот грешен живот да бараат одобрение од другите. Наместо своите заблуди да ги напуштат, тие пројавуваат нерасположение кон оној што ги кара како тој да е единствената причина за нивните тешкотии. Од денот на праведниот Авел, сè до денеска, овој дух се дигал против оние што се осмелувале да го укоруваат гревот.

Сатаната лажно го претставувал Божјиот карактер на небото, прикажувајќи го Бога како строг и насилник, а исто така и на земјата ги завел луѓето на грев. Кога успеал во тоа, тврдел дека Божјите неправедни ограничувања биле причина човекот да падне, како што биле причина и за неговиот бунт.

Но Вечниот сам го објавил својот карактер: „Господ, Господ, Бог штедар и милостив, долготрпелив, богат со љубов и со верност, им укажува милост на илјадници, поднесува опачност, грев и престап, но не го остава виновникот неказнет“ (2. Мојсева 34,6.7).

Протерувајќи го сатаната од небото, Бог ја покажал својата правда и ја потврдил честа на својот престол. Но, кога човекот згрешил, заведен со измамите на овој отпаднат дух, Бог својата љубов ја покажал со тоа што дозволил неговиот единороден Син да умре за паднатиот човечки род. Во помирувањето се открил Божјиот карактер. Крстот е силен доказ за целата вселена дека патот на престапот на Луцифера во никој случај не може да му се припише на Божјето владеење.

Во борбата меѓу Христа и сатаната за време на службата на Спасителот на земјата е откриен карактерот на големиот измамник. Ништо не можело во толкава мера да го одвои сатаната од љубовта на небесните ангели и од целата верна вселена како неговата свирепа борба против Откупителот на светот. Дрското хулење со кое се осмелил сатаната да бара Христос да му се поклони, неговата сурова смелост со која го однел на високата гора и на врвот на храмот, подмолната намера што се видела (во поттикнувањето да скокне од огромната височина, неговата неуморна злоба што го прогонувала од место до место и ги поттикнувала срцата на народот и на свештениците да ја отфрлат неговата љубов и најпосле да викаат: „Распни го, распни го!“ - сето тоа предизвикало чудење и гнасење кај вселената.

Сатаната го натерал светот да го отфрли Христа. Кнезот на злото ја употребил сета своја моќ и лукавство да го уништи Исуса, зашто видел дека љубовта и милосрдиеото на Спасителот, неговото сожалување и нежност, на светот му го откриваат Божјиот карактер. Сатаната оспорувал сè што тврдел Божјиот Син и за свои орудија употребил луѓе животот на Спасителот да го исполнат со неволји и со грижи. Лукавствата и лагите со кои се обидува да го спречи Исусовото дело, омразата што ја покажувале синовите на непослушноста, неговите страшни обвинувања против Оној чијшто живот бил беспримерна служба на доброта - сето тоа потекнувало од длабоката желба за одмазда. Против Божјиот Син на Голгота пламтел разгорен оган на завист и злоба, на омраза и одмазда, додека цело небо со нем ужас ја посматрало оваа сцена.

Откако ја принел големата жртва, Христос се вознел на небото, но не сакал да прими обожаване од ангелите додека не го замолил Отецот: „Оче, сакам оние што ми ги даде да бидат со мене таму каде што сум јас“ (Јован 17,24). Тогаш од Божјиот престол дошол одговор со неизмерна љубов и сила: „Да му се

поклонат сите Божји ангели“ (Евреите 1,6). На Исуса не се нашла никакава дамка. Бидејќи поднел понижувања и жртва, дадено му е име што е над секое име.

Сега за вината на сатаната нема оправдување. Тој е наполно обелоденет: измамник и убиец. Било јасно дека истиот дух, со кој владеел над синовите човечки, кои биле под негова власт, би се открил и на небото кога би му било дозволено да владее над неговите жители. Тврдел дека престапот на Божјиот закон ќе донесе слобода и напредок, а наместо тоа, донел ропство и понижување.

Лажните обвинувања на сатаната против божествениот карактер и против неговото владеење го покажале своето вистинско лице. Бога го обвинувал дека бара покорност и послушност од своите созданија за да се извиши и изјавил дека Творецот, присилувајќи ги сите други на самооткажување, самиот не покажува самооткажување ниту принесува некаква жртва. Сега се видело дека за спасението на паднатиот и грешниот човек Владетелот на вселената дал најголема жртва што може да ја даде само љубовта, „имено, Бог го миреше светот со себе во Христа“ (2. Коринќаните 5,19). Понатаму, се видело дека Луцифер, стремејќи се кон чест и превласт, му ја отворил вратата на гревот, а Христос, за да го уништи гревот, се понизил и бил послушен сè до смрт.

Бог јасно ја покажал својата одвратност кон начелата на бунтот. Цело небо во осудата на сатаната и во спасението на човекот го видело откровението на Божјата праведност. Луцифер тврдел: Ако Божјиот закон е непроменлив и ако неговата казна е неизбежна, тогаш секој престапник мора за секогаш да ја загуби Божјата наклоност. Тврдел дека грешното човештво не може да биде спасено и дека од таа причина тоа е негов законит плен. Но Христовата смрт била непореклив доказ во прилог на човекот. Законската казна се урнала врз Оној кој бил еднаков со Бога, а човекот можел да ја прифати Христовата праведност и со покајание и понизен живот да го победи сатаната, како што го победил и Божјиот Син. Така Бог е праведен и ги оправдува сите што веруваат во Исуса.

Но Христос не дошол на оваа Земја да страда и да умре само затоа да го спаси човекот. Тој дошол „Законот да го стори голем и славен“. Дошол не само жителите на овој свет да го почитуваат Законот како што треба, туку и на сите светови да им покаже дека Божјиот закон е непроменлив. Кога Законот би можел да се укине, тогаш Божјиот Син не би морал да го жртвува својот живот за да го окае престапот на Законот. Христовата смрт е доказ за непроменливоста на Законот; жртвата што ја принела

бесконечната љубов на Отецот и Синот за грешниците да можат да бидат спасени - што единствено можел да го стори овој план на спасение - на целата вселена ѝ покажува дека правдата и милоста се темел на Божјиот закон и на Божјето владеење.

Кога судот ќе заврши, ќе се види дека за гревот не постоела причина. Кога Судијата на сета Земја ќе го праша сатаната: „Зошто се дигна против мене и ми ги отимаше следбениците на моето царство?“, зачетникот на гревот не ќе може да даде никакво оправдување. Сите усти ќе бидат затворени - бунтовничките чети ќе стојат неми.

Крстот на Голгота е доказ дека Законот е непроменлив. Тој исто така на светот му објавува дека плата за гревот е смрт. Последниот извик на Спасителот: „Се сврши!“, одекнал како посмртно своно на сатаната. Тогаш големата борба што траела толку долго била решена и конечно е осигурено истребување на гревот. Божјиот Син поминал низ вратата на гробот, „за со смртта да го обессили оној кој ја имаше власта над смртта, односно ѓаволот“ (Евреите 2,14). Стремежот на Луцифера кон самоизвишување го навел да каже: „Ќе си подигнам себеси престол погоре од Божјите ѕвезди... ќе бидам еднаков со Севишниот.“ А Бог кажува: „Затоа, јас ќе те претворам во пепел на земјата... и нема да те има повеќе“ (Исаија 14,13,14; Езекил 28,18,19). „Еве, доаѓа денот кој гори како печка; горделивите и злосторниците ќе бидат како стрниште: денот што се ближи ќе ги запали, вели Господ над војските, и нема да им остави ни корен ни гранчиња“ (Малахија 4,1).

Целата вселена ќе биде сведок за природата и за последиците на гревот. А неговото целосно уништување кое, да било извршено веднаш на почетокот, би ги уплашило ангелите и на Бога би му нанело срам, сега ќе ја оправда неговата љубов и ќе ја издигне неговата чест пред сите суштества на вселената, кои со најголема радост ја исполнуваат неговата волја и во чијшто срца е напишан неговиот Закон. Злото никогаш нема веќе да се појави. Божјата реч вели: „Гибелта нема два пати да се подигне“ (Наум 1,9). Божјиот закон, што го презирал сатаната како јарем на ропство, ќе биде почитуван како Закон на слобода. Проверените и искушани созданија никогаш веќе нема да отпаднат од својата приврзаничка верност кон Оној чијшто карактер се открил пред нив како непреодолива љубов и бесконечна мудрост.

НЕПРИЈАТЕЛСТВО МЕЃУ ЧОВЕКОТ И САТАНАТА

„Јас ставам непријателство меѓу тебе и жената, меѓу твоето потомство и нејзиното потомство. Тој ќе ти ја сотира главата, а ти ќе го каснуваш во петата“ (1. Мојсеева 3,15). Божествената пресуда изречена над сатаната по човековиот пад била исто така пророштво што ги опфаќа сите векови до крајот на овој свет. Тоа укажува на големата борба во која ќе учествуваат сите човечки поколенија што ќе живеат на земјата.

Бог вели: „Ставам непријателство.“ Ова непријателство не е нешто природно. Кога човекот го престапил Божјиот закон, неговата природа станала грешна и тој стапил во хармонија со сатаната, а не во непријателство со него. По природа не постои непријателство меѓу грешниот човек и зачетникот на гревот. Обајцата станале зли поради отпадот. Отпадникот нема мир додека не најде разбирање и поддршка кај оние што успеал да ги заведе да го следат неговиот пример. Од оваа причина паднатите ангели и безбожните луѓе се здружуваат во една очајна заедница. Кога не би се вмешал Бог, сатаната и луѓето би склучиле сојуз против небото; и наместо да одгледува непријателство кон сатаната, целото човечко семејство би се соединило во бунтот против Бога.

Сатаната го навел човекот на грев, како ангелите што ги вовел во бунт, и со тоа себеси да си обезбеди помагачи во војната против небото. Што се однесува до нивната омраза кон Христа, постоело потполно единство меѓу сатаната и паднатите ангели. Иако во сите други точки владеела неслога, сите биле цврсто соединети во својот отпор против врховната власт на Господарот на вселената. Но кога сатаната ја слушнал изјавата дека ќе постои непријателство меѓу него и жената и меѓу неговото потомство и нејзиното потомство, знаел дека ќе бидат осуетени неговите напори да ја расипе човечката природа и дека со некое средство човекот ќе биде оспособен да ѝ се противстави на неговата сила.

Непријателството на сатаната кон човечкиот род настанало затоа што луѓето преку Христа станале предмет на Божјата

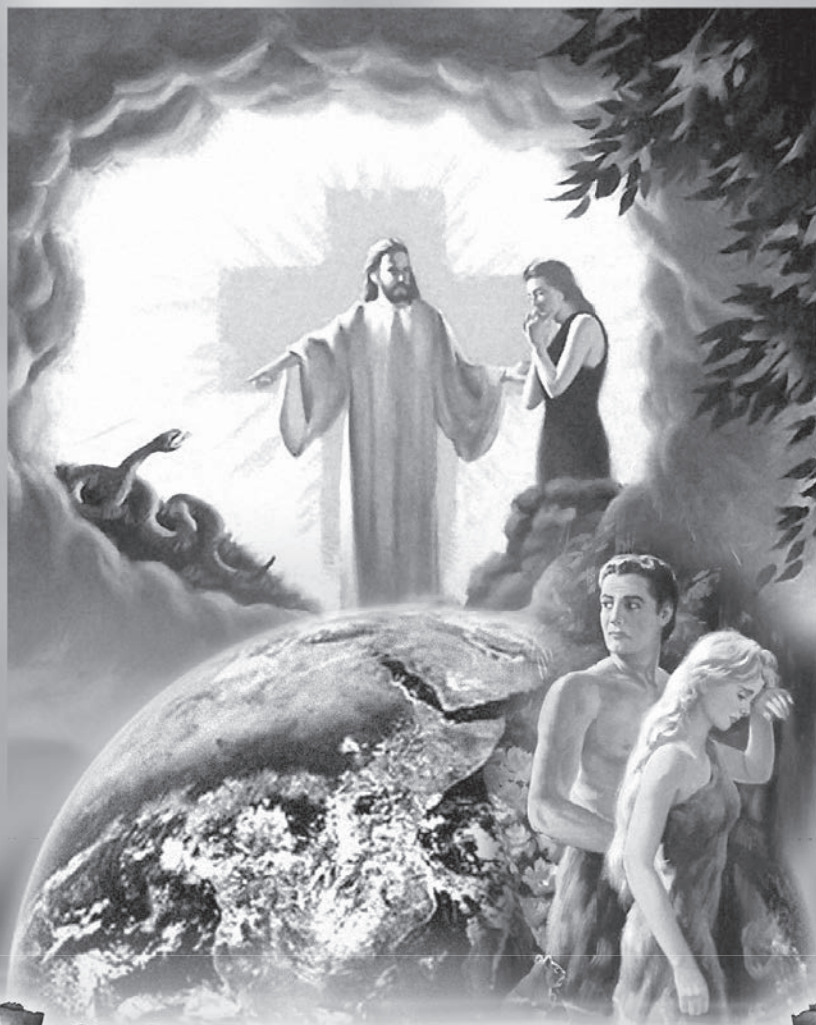
љубов и милост. Тој настојува да го осуети божествениот план за спасение на човекот и на Бога да му нанесе срам со тоа што ќе го изопачи и ќе го опогани делото на Божјите раце. Тој со задоволство би предизвикал страдања на небото, а земјата би ја исполнил со болка и со пустош, и тогаш сето тоа би го поврзал со создавањето на човекот.

Милоста што ја всадува Христос во човековата душа буди кај него непријателство кон сатаната. Без оваа милост што го преродува и го обновува човекот, тој би станал роб на сатаната - слуга кој секогаш е готов да ги извршува неговите заповеди. Но новиот принцип во душата создава борба таму каде што до сега владеел мир. Силата што ја дава Христос го оспособува човекот да му се противстави на насилникот и узурпаторот. Оној што покажува дека го презира гревот наместо да го сака, оној што се опира и ги победува страстите што настојуваат да завладеат со него, покажува дека во него дејствува принцип што доаѓа озгора.

Непријателството што постои меѓу Христовиот Дух и духот на сатаната најјасно се покажало во начинот како светот го примил Христа. Евреите не го отфрлиле поради тоа што дошол без светско богатство, без раскош и големина. Тие виделе дека Тој има сила што може да го надомести недостигот на ова надворешно предимство. Но Христовата чистота и светост предизвикале против него омраза од страна на безбожниците. Неговиот самопрегорен живот и совршена посветеност биле постојан укор за горделивиот и похотлив народ. Тоа предизвикувало непријателство против Божјиот Син. Сатаната и лошите ангели се соединиле со лошите луѓе. Сите отпаднати сили создале заговор против Борецот на вистината.

507 Против Христовите следбеници се покажал ист дух на непријателство како и против нивниот Учител. Оној кој го гледа одвратниот карактер на гревот и кој му се противставува на искушението со сила озгора, сигурно ќе предизвика гнев кај сатаната и кај неговите истомисленици. Омразата против чистите начела на вистината, подбивот и прогонот на нејзините бранители, ќе постојат сè додека ќе има грев и грешници. Христовите следбеници и слугите на сатаната не можат да се согласат. Уште не престанала соблазната на крстот. „Сите што ќе живеат побожно во Христа Исуса, ќе бидат прогонувани“ (2. Тимотеј 3,12).

Орудијата на сатаната постојано работат под негова управа да го зацврстат неговиот авторитет и да го подигнат неговото царство наспроти Божјето царство. За таа цел се обидуваат да ги прелажат Христовите следбеници и да ги одвратат од нивната верност кон Бога. Како нивниот водач, и тие го извртуваат Светото писмо за

Милоста што ја всадува Христос во човековата душа
буди кај неџо непријателство кон сатаната кој ја
прелаѓал Ева преку змијата. Без оваа милост што ѓо
преродува и ѓо обновува човекот, тој би станал вечен
слуѓа и роб на сатаната, без множност да се врати во
заѓубениот рај, во кој, со Божја помош, пак ќе се врати.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христот и сатаната

да ја постигнат својата цел. Како сатаната што се обидуваат врз Бога да фрли срам, така и неговите орудија се обидуваат да го наклеветат Божјиот народ. Духот што го приковал Христа на крст ги гони безбожниците да ги уништат неговите следбеници. Сето тоа однапред е истакнато во првото пророштво: „Ставам непријателство меѓу тебе и жената, меѓу твоето потомство и нејзиното потомство.“ Тоа непријателство ќе трае сè до крај.

Сатаната ги употребува сите свои орудија и се бори со сета своја сила. Зошто тој не наидува на поголемо противење? Зошто Христовите војници се толку успиени и рамнодушни? - Затоа што одржуваат толку слаба врска со Христа; затоа што им недостига неговиот Дух. Ним гревот не им е ужасен и достоин за презир како што бил за нивниот Учител. Тие не му се опираат цврсто и решително како што му се опирал Христос. Не го увидуваат големото зло и расипаноста на гревот и се заслепени како во врска со карактерот, така и во врска со силата на кнезот на темнината. Постои само малечко непријателство против сатаната и неговите дела затоа што владее големо незнаење во врска со неговата моќ и злоба и во врска со универзалноста на неговата борба против Христа и неговата црква. Во овој поглед мнозина се заведени. Тие не знаат дека нивниот непријател е силен војсководител кој господари над умот на лошите ангели и со добро промислени планови и вешти сплетки води војна против Христа за да го спречи спасувањето на душите. Меѓу божемните христијани, па дури и меѓу самите слуги на евангелието, малку се спомнува сатаната, освен можеби попатно од проповедална. Тие не ги гледаат знаците на неговата постојана активност и неговиот успех, ги занемаруваат безбројните опомени за неговото лукавство и се чини дека и не се осврнуваат на неговото постоење.

Додека луѓето не ги запознаат неговите подмолни напади, овој буден непријател секогаш ги следи во стапка. Влегува во секое катче на домот, во секоја улица на нашите градови, во црквите, на собранијата и на судовите; тој збунува, измамува и заведува, насекаде ги упропастува душите и телата на мажите, на жените и децата, ги уништува семејствата, сее омраза, неслога, караници, буни и убиства. А христијанскиот свет се чини дека на сето тоа гледа како на нешто што го одредил Бог и што мора така да биде.

Сатаната постојано се труди да го надвлее Божјиот народ со отстранување на оградите што го делат од светот. Стариот Израел бил наведен на грев кога се осмелил да стапи во недозволени врски со многубошците. На сличен начин сатаната го заведува и духовниот Израел денеска. „Ним богот на овој свет им ги заслепи умовите за да не ги осветли сјајната радосна вест (евангелието)

на Христа, кој е Божја лика“ (2. Коринќаните 4,4). Сите кои не се решителни Христови следбеници, се слуги на сатаната. Во срцето на непреродениот владее љубов кон гревот и склоност истиот да се негува и да се оправдува. Во обновеното срце се наоѓа омраза кон гревот и решителен отпор против него. Кога христијаните се движат во друштво на безбожници и неверници, самите се изложуваат на искушение. Сатаната се притајува и тајно им навлекува превез преку очите. Тие не можат да видат дека единствена цел на тоа друштво е да им наштети и, изедначувајќи се со светот во карактерот, во зборовите и делата, сè повеќе и повеќе стануваат слепи.

Со тоа што црквата се прилагодува кон световните обичаи, сè повеќе станува слична на светот; на тој начин светот никогаш нема да се обрати кон Христа. Пријателството со гревот неминовно ќе стори гревот да изгледа помалку одвратен. Оној што се поврзува со слугите на сатаната, набргу ќе престане да се плаши од нивниот господар. Кога се наоѓаме на должност и ќе се најдеме во искушение, како Даниел на царскиот двор, можеме да бидеме сигурни дека Бог ќе нè штити. Но ако сами се ставиме под силата на искушението, тогаш, порано или подоцна, сигурно ќе паднеме.

Искушувачот мошне често работи успешно преку оние во кои најмалку се сомневаме дека се наоѓаат под негова власт. Луѓето што се надарени и воспитани се почитуваат и ценат така како овие особини да можат да го заменат Божјиот страв или на човекот да му дадат право на Божјата милост. Дарбите и воспитувањето сами по себе се Божји дарови, но кога тие се ставаат на местото на побожноста, кога наместо душата да ја водат сè поблизу до Бога уште повеќе ја оддалечуваат од него, тогаш тие стануваат зло и стапица. Мнозина мислат дека сè што личи на учтивост и отменост во извесна смисла мора да е од Христа. Никогаш не постоела поголема заблуда. Овие особини би требало да го красат карактерот на секој христијанин, зашто тие вршат силно влијание во полза на вистинската религија; но тие мора да му бидат посветени на Бога, инаку ќе бидат сила што води во зло. Многу образовани луѓе со елегантно однесување, кои не би се понизиле да го сторат она што во јавноста се смета за неморално, се само отмени орудија во раката на сатаната. Подмолниот и измамнички карактер на нивното влијание и на нивниот пример ги прави поопасен непријател на Христовото дело од оние што немаат знаење и образование.

Со сериозна молитва и со доверба во Бога Соломон постигнал мудрост што го зачудила и го восхитила цел свет. Но кога се

одвоил од Изворот на својата сила и се потпрел на самиот себе, станал плен на искушението. Прекрасните особини дадени на овој цар, најмудар од сите, го сториле успешно орудие во рацете на непријателот на душите.

510 Сатаната постојано настојува верните да ги заслепи во врска со овој факт и затоа христијаните никогаш не би смееле да забораваат дека тие не се борат против тело и крв, туку „против управителите, против властите, против световните мрачни сили на овој свет, против духовните сили на злото под небесата“ (Ефесците 6,12). Веќе со векови Божјиот Дух предупредува: „Бидете трезвени, бидете будни, зашто вашиот противник, ѓаволот, обиколува како лав што рика и бара некого да го проголта“ (2. Петрово 5,8). „Облечете се во сето Божје оружје за да можете да устоите на лукавствата на ѓаволот“ (Ефесците 6,11).

Од Адамовите денови, сè до денеска, нашиот голем непријател ја покажувал својата моќ на угнетување и уривање. Сега тој се приготвува за последната голема битка против вистинската црква. Сите што сакаат да го следат Христа, ќе дојдат во судир со овој упорен непријател. Колку повеќе христијаните настојуваат да го следат божествениот Пример, толку посигурно ќе бидат цел на сатанските напади. Сите што се вработени во Божјето дело и се трудат да ги откријат сатанските измами и луѓето да ги запознаат со Христа, ќе можат да кажат со апостол Павле дека му служеле на Господа „со сета понизност, со солзи и со искушенија“ (Дела 20,19).

Сатаната го напаѓал Христа со најостри и најподмолни искушенија, но во секој судир бил одбиен. Овие битки се водени заради нас; овие победи ни овозможуваат нам и ние да победиме. Христос сака да им даде сила на сите што ја бараат. Ниеден човек не може да биде совладан од сатаната без своја сопствена согласност. Искушувачот нема власт над човечката волја ниту може душата да ја присили на грев. Тој може да ја мачи, но не може да ја извалка. Тој може да предизвика душевен страв, но не може да опогани. Фактот дека Христос го победил треба да ги охрабри Христовите следбеници машки да се борат во борбата против гревот и сатаната.

АКТИВНОСТИТЕ НА ДЕМОНИТЕ

Врската на видливиот со невидливиот свет, службата на Божјите ангели и активностите на лошите духови (демоните) јасно се откриени во Библијата и неразделно поврзани со историјата на човечкиот род. Постои сè поголема склоност да се сомнева во постоењето на сатаната, а од друга страна, светите ангели, „пратени да им служат на оние што ќе наследат спасение“ (Евреите 1,14) се прифаќаат како духови на умерените. Но Светото писмо не ни зборува само за постоењето на добри и лоши ангели, туку ни дава непосредни докази дека тоа не се бестелесни духови на умерените луѓе.

Ангелите постоеле и пред создавањето на човекот, зашто кога се полагаани темелите на земјата, „ликуваа утринските ѕвезди и сите Божји синови извикуваа од радост“ (Книгата за Јов 38,7). Кога човекот паднал во грех, ангелите биле пратени да го пазат дрвото на животот, зашто до тогаш уште не умрело ниту едно човечко суштество. Ангелите по природа се повисоки суштества од човекот, зашто псалмистот кажува дека Бог го создал човекот „малку помалечок од ангел“ (Псалм 8,5).

Светото писмо нè известува за бројот, за силата и славата на небесните суштества, за нивниот однос кон Божјето владеење и за нивната поврзаност со планот на спасението. „Господ го постави својот престол на небото, неговото царство владее над сè.“ А пророкот вели: „И чув глас од многу ангели околу престолот.“ Тие стојат во присуство на Царот над царевите - „со сила моќни, кои ги извршувате неговите наредби и го слушате гласот не неговите зборови“ (Псалм 103,19-21; Откровение 5,11). Десет илјади по десет илјади и илјада илјади имало небесни весници што ги видел пророк Даниел (Даниел 7,10). Апостол Павле вели дека има „многу илјади ангели“ (Евреите 12,22). Како Божји весници тие летаат „како молњи“, толку сјајни во својата слава и брзи во својот лет (Езекил 1,14). Ангелот што се појавил при Христовиот гроб личел „на молња, а неговата облека беше бела како снег“, така што стражарите се трселе од страв „и паднаа како мртви“ (Матеј 28,3.4). Кога горделивиот Асирец, Сенахирим, го хулел

Бога и му се подбивал, а на Израел му се заканувал со пропаст, „истата ноќ ангел Господов отиде во асирскиот логор и уби сто осумдесет и пет илјади“. „Тогаш Господ прати ангел кој ги погуби сите храбри јунаци, заповедниците и војводите на војската на асирскиот цар, така што тој се врати посрамен во својата земја“ (2. Царевите 19,35; 2. Дневникот 32,21).

Бог на своите деца им праќа ангели со порака на милост. На Аврама со ветени благослови; пред вратата на Содом да го спасат праведниот Лот од уништувањето со оган; на Илија во пустината кога изнемоштил од умор и глад; на Елисеј со огнени коли во малечкиот град што го опколиле неговите непријатели; на Даниел кога на дворот на многобожечкиот цар молел за божествена мудрост пред да биде предаден како плен на лавови; на Петар кога Ирод го осудил на смрт; на затворените во Филипа; на Павле и на неговите придружници во бурната ноќ на морето; на Корнелиј за да го оспособат да го прими евангелието; на Петар за да го пратат кај незнабожецот со вест на спасение... На тој начин светите ангели му служеле на Божјиот народ во сите времиња.

513 Секој Христов следбеник има свој ангел чувар. Овие небесни чувари ги штитат праведниците од силата на лукавиот. Тоа го увидел и сатаната кога рекол: „Зар попусто Јов е богобојазлив? Зар не го огради ти него и неговата куќа наоколу, и сè што има?“ (Книгата за Јов 1,9,10). Псалмистот опишува како Господ го штити својот народ: „Ангелот Господов се улогорува околу оние кои него го почитуваат и ги закрилува“ (Псалм 34,7). Зборувајќи за оние што веруваат во него, Спасителот рекол: „Гледајте да не презрете некое од малечкиве, зашто ви вела дека нивните ангели на небесата постојано го гледаат лицето на мојот Отец кој е на небесата“ (Матеј 18,10).

Така Божјиот народ, иако е изложен на силата на измамата и на вечно будната злоба на кнезот на темнината, и се наоѓа во борба со сите сили на злото, обезбеден е со постојана заштита од небесните ангели. Оваа заштита не му е дадена без потреба. Бог им дал на своите деца милост и заштита затоа што тие мора да се сретнуваат со силните орудија на злото - со многубројни суштества, решителни и неуморни, чијашто злоба и сила секој имал можност да ги запознае и да ги почувствува.

Лошите духови, во почетокот создадени безгрешни, по својата природа, моќ и слава, биле еднакви на небесните суштества кои сега се Божји весници. Но, кога паднале поради гревот, се здружиле да го навредуваат Бога и да ги упропастуваат луѓето. Соединети со сатаната во неговиот бунт и со него протерани од небото, тие во сите времиња соработувале со него во неговата борба против

Секој Христов следбеник, секое негово дете, има свој анџел чувар, заштитник и водич. Така Божјиот народ, иако е изложен на силата на измамата и на вечно будната злоба на кнезот на темнината, и се наоѓа во борба со сите сили на зло, обезбеден е со постојана заштита од небесните анџели.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

божествениот авторитет. Светото писмо ни зборува за нивниот сојуз, за нивната власт и за нивните различни редови, за нивните способности, за нивната подмолност како и за нивниот заговор против мирот и среќата на луѓето.

514 Старозаветната историја повремено го спомнува постоењето и дејствувањето на лошите духови; но кога Христос живеел на земјата, тие својата моќ ја покажале мошне впечатливо. Христос дошол да го изврши планот на спасението на човекот, а сатаната решил да си го обезбеди своето божемно право да владее над светот. Нему му успеало да воведи идолопоклонство во сите краишта на земјата, освен во Палестина. Исус дошол во оваа единствена земја што не паднала потполно под власт на сатаната за да го осветли народот со небесната светлина. Тука се бореле две сили што полагале право на врховна власт. Исус ги ширел своите раце и со љубов ги повикувал сите што сакале во него да најдат проштавање и мир. Четите на темнината увиделе дека немаат неограничена власт и сфатиле дека таа набргу ќе престане ако Христовата мисија успее. Сатаната беснеел како врзан лав и пркосно ја покажувал својата моќ над телата и душите на луѓето.

Во Новиот завет јасно се изнесува фактот дека луѓето биле опседнати од бесови (демони). Луѓето, измачувани на овој начин, не страдале само од болести што доаѓаат од природни причини. Христос наполно сфатил со кого има работа: го препознал непосредното присуство и дејство на лошите духови.

Библискиот извештај за исцелувањето на опседнатите во местото Гадара ни дава јасен доказ за нивниот број, за нивната моќ и злоба, како и за Христовата сила и милост. Овие несреќни побеснети, кои ништо не можело да ги скроти, чкртале со забите, пуштале пена од устата, беснееле и воздухот го исполнувале со крици, самите себе се сакателе и претставувале опасност за сите што сакале да им се приближат. Нивните крвави и осакатени тела и нивниот поматен ум на кнезот на темнината му овозможувале угодна глетка. Еден лош дух што владеел над овие страдалници рекол: „Името ми е легион, зашто многу нè има“ (Марко 5,9). Во римската војска легионот се состоел од три до пет илјади луѓе. И војската на сатаната е поделена во помалечки одреди, и една чета на која ѝ припаѓале овие демони не броела помалку од еден легион.

515 На Исусова заповед лошите духови ги напуштале своите жртви, оставајќи ги мирно да седат крај Христовите нозе, покорни, умни и благи. На демоните им било дозволено да влезат во крдар свињи кои се струполиле в море; за жителите на таа околина свињите претставувале поголема загуба од благословите што им ги донел Исус и затоа го замолиле божествениот Лекар да си замине од тој

крај. Токму тоа бил успехот што сакал сатаната да го постигне. Префрлајќи ја вината поради нивната загуба на Исуса, кај тие луѓе разбудил себичен страв и ги спречил да ги слушаат зборовите на Спасителот. Сатаната постојано ги обвинува христијаните дека тие се причина за загубите, за несреќите и за неволјите, наместо да дозволи прекорот да падне врз оној кому му припаѓа: на самиот него и на неговите орудија.

Но Исусовите намери не биле осуетени. Тој им дозволил на бесовите да го уништат крадарот свињи како прекор за Евреите што ги одгледувале овие нечисти животни заради добивка. Кога Христос не би ги задржал демоните, тие би ги фрлиле во морето не само свињите, туку и нивните чувари и нивните стопани. Затоа што тоа не се случило, требало да му заблагодарат само на Христа за неговата милостива сила што ја покажал за да ги ослободи. Освен тоа, ова се случило и од друга причина - учениците да бидат сведоци за страшната моќ на сатаната не само над луѓето, туку и над животните. Спасителот сакал неговите следбеници да го запознаат непријателот со кого морале да се сретнат за да не ги измами и да ги совлада со своите подмолности. Сакал и народот во тој крај да ја запознае неговата моќ што може да ги скрши оковите на сатаната и да ги ослободи неговите заточеници. Иако Исус го напуштил тој крај, останале луѓето, ослободени на толку прекрасен начин, за да ја објавуваат милоста на својот Добротвор.

Светото писмо наведува и други слични примери. Керката на една Сирофеничанка тешко ја мачел ѓавол кого Исус го истерал со збор (Марко 7,26-30). Еден „опседнат од демон, кој беше слеп и нем“ (Матеј 12,22); момче што го мачел нем дух кој „често го фрла во оган и во вода за да го погуби“ (Марко 9,17-27); еден споулавен што го мачел „нечист ѓаволски дух“ така што го нарушувал саботниот мир во синагогата во Капернаум - сите нив ги исцелил милостивиот Спасител. Речиси во секој случај Исус му зборувал на лошиот дух како на разумно суштество, заповедајќи му да излезе од својата жртва и да не ја вознемирува повеќе. Кога луѓето во Капернаум ја виделе неговата силна моќ, „сите се вчудовидоа и си велеа еден на друг: ’Какви се овие зборови? Со власт и со сила им заповеда на нечистите духови и тие излегуваат““ (Лука 4,36).

516

Луѓето опседнати од ѓавол обично изгледаат како луѓе што многу страдаат; но има и исклучоци. За да постигнат натприродна моќ, некои доброволно се подложуваат на влијанието на сатаната. Секако, тие не се бореле против лошите духови. Меѓу овие спаѓале и оние што имале вражарски дух - Симон Вражарот, Елима Вражарот и девојката во Филипа која ги следела Павла и Сила.

Никој не е во поголема опасност од влијанието на лошите духови од оние што не обрнуваат внимание на јасните и многуброј-

ни сведоштва на Светото писмо и кои го оспоруваат постоењето и работата на ѓаволот и на лошите ангели. Сè додека не ја запознаеме нивната подмолност, лошите духови имаат големо предимство. Мнозина обрнуваат внимание на нивното дошепнување, мислејќи дека постапуваат според својата сопствена мудрост. Бидејќи се приближуваме кон последното време кога сатаната ќе работи со поголема сила за да измами и да уништи, тој насекаде шири верување дека и не постои. Негова намера е да се скрие себеси и начинот на своето дејствување.

Големiot измамник од ништо не се плаши во толкава мера колку од тоа ние да ги запознаеме неговите планови. За подобро да го скрие својот вистински карактер и своите намери, тој сака да го прикажуваат така за неговото име да не предизвикува некаква возбуда, туку само смев и презир. Мило му е кога себеси ќе се види насликан како смешно или одвратно суштество, деформиран - половина животно а половина човек. Мило му е кога ќе слушне дека неговото име го спомнуваат во шега и во подбив оние што себеси се сметаат за верни и добро упатени.

517 Сатаната толку вешто се претвора што често се поставува прашање: „Зар навистина постои такво суштество?“ Доказ за неговиот успех е тоа што теориите кои ги негираат најјасните сведоштва на Светото писмо се толку општо прифатени во религиозниот свет. И затоа што сатаната најлесно владее над оние што не се свесни за неговото влијание, Божјата реч ни дава толку многу примери за неговото подмолно дејствување, откривајќи ни ги неговите тајни сили и предупредувајќи нè со тоа да се пазиме од неговите напади.

Силата и злобата на сатаната и на неговите чети би можеле со право да нè вознемируваат кога не би имале заштита и слобода во надмоќната сила на нашиот Избавител. Ние ги обезбедуваме нашите куќи со рези и брави за да ја сочуваме нашата сопственост и нашиот живот од лошите луѓе, но ретко мислиме на лошите ангели кои постојано се обидуваат да ни се приближат и од чиешто напади сме немоќни да се браниме со своја сила. Кога би им било дозволено, тие би ги нарушиле нашите мисли, би го расипале нашето здравје, би го уништиле нашиот имот и нашиот живот. Нивна единствена радост е да донесуваат неволја и пропаст. Страшна е состојбата на оние што го отфлаат Божјето влијание и им попуштаат на искушенијата на сатаната додека Бог не ги препушти на власта на лошите духови. Оние, пак, што го следат Христа, секогаш се сигурни под неговата заштита. Силни ангели се пратени од небото да ги штитат. Сатаната не може да ја пробие стражата што ја поставил Бог околу својот народ.

СТАПИЦИТЕ НА САТАНАТА

Големата борба меѓу Христа и сатаната што трае веќе речиси шест илјади години набргу ќе биде завршена и затоа сатаната ги удвојува своите напори да го осуети Христовото дело што се врши во полза на луѓето и да ги заплетка душите во своите стапици. Негова цел е луѓето да ги држи во темнина и во непокајание додека не се заврши Христовата посредничка служба и нема повеќе жртва за гревот. 518

Ако не се вложат посебни напори да ѝ се противстават на оваа сила, ако во црквата и во светот владее рамнодушност, тогаш сатаната е безгрижен, зашто нема опасност да ги загуби оние што ги заробил и што ги води по своја волја. Но, ако луѓето почнат да обрнуваат внимание на вечните работи и ако се прашуваат: „Што треба да правам за да се спасам?“, тогаш тој се јавува и се обидува својата сила да ѝ ја противстави на Христовата моќ и да го запре влијанието на Светиот Дух.

Светото писмо кажува дека еднаш, кога Божјите ангели дошле да застанат пред Господа, меѓу нив дошол и сатаната (За Јов 1,6), не затоа да му се поклони на вечниот Цар, туку да ги оствари своите лоши планови против праведниците. Со иста цел тој присуствува секогаш таму каде што се собираат луѓето на богослужение. Иако скриен од човечкиот поглед, тој сепак работи со сета сила да завладее со мислите на оние што му се молат на Бога. Како секој вешт војсководител, тој однапред ги создава своите планови. Ако види дека Божјиот весник го истражува Светото писмо, тој се запознава со предметот за кој ќе се проповеда, потоа ја употребува сета своја вештина и подмолност така да ги приспособи околностите, за веста да не допре до оние што сака да ги задржи во заблуда токму по таа точка. Оној, на кого најмногу му е потребна таа опомена, станува зафатен со некоја итна работа каде што мора да биде присутен или на некој друг начин е спречен да ги слушне зборовите кои за него би биле „животен мирис за живот“.

Исто така сатаната ги гледа Божјите слуги кога се жалосни поради духовната темнина што го покрива народот. Тој ги слуша нивните сериозни молитви за божествена милост и сила да ја 519

победат рамнодушнота, небрежноста и немарноста. Тогаш со нова ревност ги изведува своите планови. Луѓето ги прави ненаситни во јадење или ги поттикнува да се оддадат на некое друго грешно уживање со што ја отапува нивната моќ на сфаќање да не го слушнат токму она што им е најпотребно да го дознаат.

Сатаната добро знае дека сите што ќе успее да ги наведе да ја занемарат молитвата и истражувањето на Светото писмо ќе подлегнат на неговите напади. Затоа создава семожни планови за да го окупира човековиот ум. Секогаш имало луѓе што се правеле побожни, но наместо да напредуваат во познавањето на вистината, тие сметаат дека нивна должност е да бараат каква било грешка во карактерот или заблуда во верата на оние со кои не се согласуваат. Ваквите луѓе се главни помагачи на сатаната. Тужители на браќата има многу и тие секогаш се ревностни кога Бог работи и кога неговите слуги му укажуваат вистинска почит. Тие секогаш ги претставуваат во лажна светлина зборовите на оние што ја сакаат вистината и што ѝ се послушни. Тие и најсериозните и најревностните самопрегорни Христови слуги ќе ги прикажуваат како измамени или измамници. Нивна работа е во погрешна светлина да ги претстават побудите на секое вистинско и благородно дело, да шират лаги и да предизвикуваат сомневање во душите на неискусните. На сите можни начини настојуваат она што е чисто и праведно да се смета за расипано и лажно.

Но никој не треба да се лаже во врска со нив. Лесно може да се види чии деца се тие, чиј пример следат и чии дела прават. 520 „Ќе ги препознаете по нивните плодови“ (Матеј 7,16). Нивното однесување е слично на однесувањето на сатаната, на отровниот клеветник, на „обвинителот на нашите браќа“ (Откровение 12,10).

Големиот измамник има многу орудија, подготвени да изнесат разни видови заблуди за да ги фати душите во својата мрежа - како што се различни ереси кои се прилагодени кон разновидните склоности и вкусот на оние што сака да ги упропасти. Негов план е во црквата да доведе неискрени и непреродени, кои шират сомневање и неверство и им пречат на оние што сакаат да го унапредат Божјето дело и самите да напредуваат со него. Мнозина, кои всушност не веруваат во Бога и во неговата Реч, прифаќаат извесни начела на вистината и важат како христијани, со што можат да ги воведат своите заблуди како вистинска библиска наука.

Тврдењето дека не е важно луѓето како и во што веруваат е една од најуспешните заблуди на сатаната. Тој знае дека вистината, ако е прифатена со љубов, ја посветува душата на оној што ја прифаќа; затоа секогаш се обидува вистината да ја замени со лажни теории, со прикаски - со друго евангелие. Божјите слуги

Тврдењето дека не е важно луѓето како и во што веруваат е една од најуспешните заблуди на сатаната!

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

уште од почеток се бореле против лажните учители не само како со порочни луѓе, туку и како со оние што шират заблуди кои ја упропастуваат душата. Илија, Еремија и Павле решително и бестрашно им се противеле на оние што ги одвркале луѓето од Божјата реч. Она слободно мислење што вистинската библиска вера ја смета за неважна, не наишло на одобрување кај овие свети бранители на вистината. Празните и своевидни толкувања на Светото писмо, како и многу противречни теории за библиската наука што постојат во христијанскиот свет, се дело на нашиот голем непријател кој сака со тоа душите да ги збунува за да не можат да ја разликуваат вистинската вистина. Неслогата и раздорот што постојат во христијанските заедници треба во голема мера да му се припишат на обичајот на извртување на Светото писмо за да се поддржи некоја омилена теорија. Наместо Божјата реч да ја проучуваат грижливо и со понизно срце за да ја запознаат Божјата волја, мнозина ја истражуваат само затоа за во неа да откријат нешто необично и оригинално.

527 За да ги поддржат лажните науки или нехристијанските обичаи, некои земаат одделни текстови од Писмото од нивната средина и наведуваат само половина од еден така изделен стих за да го докажат своето тврдење, иако другиот дел на стихот има сосем спротивна смисла. Со лукавството на сатаната се вгнездиле зад неповрзани изрази, исконструирани така за да одговараат на нивните телесни желби. Така намерно ја извртуваат Божјата реч. Други, кои имаат бујна мечта, земаат слики и симболи од Светото писмо и ги толкуваат како што ѝ одговара тоа на нивната фантазија, не осврнувајќи се на Божјата реч која се толкува самата себеси, и потоа своите заклучоци ги изнесуваат како учење на Библијата.

Ако Светото писмо се проучува без молитва и без кроток и понизен дух, ќе се изврти вистинската смисла како на оние, наједноставните и најјасни места, така и на оние најтешките. Папските великодостојници бираат такви делови на Светото писмо што најдобро одговараат на нивната цел, ги толкуваат како што им одговара ним, и потоа му ги изнесуваат на народот, одземајќи му го правото сам да ја проучува Библијата и сам да ги разбере нејзините свети вистини. Целата Библија треба да му се даде на народот онака како што е напишана. Подобро би било на верниците воопшто да не им се даде никаква библиска поука отколку учењето на Светото писмо да се фалсификува на ваков начин.

Библијата е одредена да биде водич на сите што сакаат да ја запознаат волјата на својот Творец. Бог на луѓето им дал сигурна пророчка Реч. Ангелите, па и сам Христос, дошле Даниела и Јована да ги запознаат со настаните што треба наскоро да се исполнат.

Она што е важно за нашето спасение не останало никаква тајна, ниту е откриено на таков начин да може да го збунува искрениот истражувач на вистината или да го доведе во заблуда. Господ рекол преку пророкот Авакум: „Запиши го видението и одбележи го на плочи јасно, за оној што ќе чита, да може лесно да го прочита“ (Авакум 2,2). Божјата реч е јасна за сите што ја проучуваат со искрена молитва. Секоја искрена душа ќе ја прими светлината на вистината. „Светлина им зрачи на праведните“ (Псалм 97,11). И ни една црква не може да напредува во светоста ако нејзините верници не ја бараат вистината како скриено богатство.

522

Повикот на слободоумие ги заслепува луѓето да ги прифатат плановите на својот непријател кој постојано настојува да ја постигне својата цел. Ако му успее со помош на човечките мислења да ја изврти Библијата, тогаш Божјиот закон ќе биде отстранет, а црквите ќе останат во ропството на гревот додека едновремено ќе сметаат дека се слободни.

За мнозина научното истражување станало проклетство. Бог дозволил врз светот да се излее голема светлина преку откритијата на науката и уметноста; но и најголемите умови, ако во нивното истражување не ги води Божјиот Дух, паѓаат во заблуда кога се обидуваат да го испитаат односот меѓу науката и Божјето откровение.

Човечкото сознание, како во материјалните така и во духовните работи, е делумно и непотполно и затоа мнозина не се во состојба своите научни погледи да ги сообразат со библиските објаснувања. Некои ги прифаќаат обичните теории и шпекулации како научни факти и мислат дека Божјата реч мора да биде во согласност со „таканареченото ’познавање‘“ (1. Тимотеј 6,20). Творецот и неговите дела го надминуваат нивното сфаќање; и бидејќи не можат да ги разјаснат со природните закони, библиската историја ја сметаат за несигурна. Оние што се сомневаат во извештаите на Стариот и Новиот завет, често одат еден чекор понатаму и се сомневаат во постоењето на Бога, а на природата ѝ припишуваат бесконечна моќ. Бидејќи ја отфрлиле својата котва, препуштени се да се скршат на карпата на неверството.

Така мнозина се оддалечуваат од верата и сатаната ги измамува. Луѓето настојувале да станат помудри од својот Творец. Човечката мудрост се обидувала да ги испита и да ги објасни тајните што нема да бидат откриени ниту во вечноста. Кога луѓето би сакале да го истражуваат и да го разберат она што го објавил Бог за себе и за своите намери, би добиле такво откровение за Господовата слава, за неговото величество и моќ, што би ја увиделе својата лична

523

незначителност и би биле задоволни со она што им е откриено ним и на нивните деца.

Најголема сатанска измама - ги поттикнува човечките умови да истражуваат и да создаваат претпоставки во врска со она што Бог не го открил и што немал намера да ни го објасни. На тој начин Луцифер го загубил своето место на небото. Тој бил незадоволен што не му биле доверени сите тајни на Божјите планови, а ниту малку не му било грижа за она што му било откриено за него лично на неговата висока положба. Предизвикувајќи исто незадоволство во срцето на ангелите што му биле подредени, тој помогнал тие да паднат. Сега се обидува луѓето да ги вдахне со истиот дух и исто така да ги наведе да ги презрат јасните Божји заповеди.

Оние што не се подготвени да ги прифатат јасните и очигледни вистини на Светото писмо, секогаш бараат угодни приказки што ја смируваат нивната совест. Ако науките што се проповедаат се помалку духовни и бараат помалку самооткажување и скромност, се прифаќаат со поголема ревност. Тие луѓе ги понижуваат своите умни способности и им робуваат на своите телесни желби. Премногу мудри во своите очи за да го истражуваат Светото писмо со понизно срце и со сериозна молитва за божествено водство, тие немаат никаква заштита што би ги засолнила од заблудите. Сатаната е подготвен да го задоволи стремежот на нивното срце и вистината да ја замени со своите измами. На овој начин папството задобило моќ над луѓето, а протестантите, отфрлајќи ја вистината, зашто таа во себе содржи и крст, одат по ист пат. Сите што ја занемаруваат Божјата реч и се стремат кон световна удобност за да не се разликуваат од светот, наместо вистината ќе прифатат кривоверство достоино за осуда. Оние што намерно ја отфрлаат вистината, ќе прифатат секаква заблуда што воопшто може да се замисли. Макар некој со ужас да гледа на една измама, со задоволство ќе прифати друга. Апостол Павле ни зборува за оние луѓе кои „не ја примија љубовта на вистината за да се спасат“. Тој кажува за нив: „И затоа Бог им праќа заблуда да дејствува меѓу нив за да ѝ веруваат на лагата, та да бидат осудени сите кои не ѝ поверуваа на вистината, а имаа задоволство во неправедноста“ (2. Солуњаните 2,11.12). Бидејќи ни се дадени такви опомени, треба да бидеме претпазливи какви науки примаме.

Најуспешни орудија на големиот измамник се лажните науки и лажните чуда на спиритизмот. Престорен во светлосен ангел, сатаната ги поставува своите мрежи таму каде што најмалку се очекува. Кога луѓето би ја проучувале Божјата книга со сериозна молитва за да ја сфатат нејзината наука, не би останале во темнина и не би примиле лажни науки. Но, бидејќи ја отфрлаат вистината, тие стануваат плен на измамата.

Друга опасна заблуда е науката што го побива Христовото божество и тврди дека Христос не постоел пред своето доаѓање на оваа Земја. Голем број луѓе, кои тврдат дека веруваат во Библијата, благонаклоно ја примаат оваа теорија, иако таа непосредно се противи на најјасните изјави на нашиот Спасител за неговиот однос со Отецот, за неговиот божествен карактер и за неговото прапостојење. Оние што ја поддржуваат оваа наука го извртуваат Светото писмо на најнеправеден начин. Таа не само што ги урива сфаќањата на човекот за планот на спасението, туку ја поткопува и верата во Библијата како Божје откровение. Таа е поопасна тогаш кога е потешко да се негира. Ако луѓето го отфрлаат сведоштвото на Светото писмо за Христовото божество, напразно ќе биде да се расправа со нив за тоа, зашто ниеден доказ, колку и да е уверлив, не ќе може да ги осведочи. „Телесниот човек не го прима она што е од Божјиот Дух, зашто тоа е безумство за него, и не може да го разбере, зашто за тоа треба да се расудува на духовен начин“ (1. Коринќаните 2,14). Никој што верува во оваа заблуда не може вистински да го сфати Христовиот карактер и неговото дело, ниту пак големиот план на спасението.

Една уште полукава и поштетна заблуда е верувањето што бргу се шири, а тоа е дека сатаната воопшто не постои како личност и дека тоа име во Библијата се употребува само затоа да ги претстави човечките лоши мисли и желби.

Друго погрешно учење што толку често се слуша од проповедалните тврди дека повторното Христово доаѓање всушност е Христова средба со секој поединец за време на неговата смрт; тоа учење е само средство мислите на луѓето да се одвратат од неговото вистинско доаѓање на небесните облаци. Сатаната со години зборува на тој начин: „Ене го во тајни соби!“ (Матеј 24,23-26), и многу души се загубени зашто ја прифатиле оваа измама.

Понатаму, световната мудрост учи дека молитвата нема суштинско значење. Луѓето од наука тврдат дека тоа би значело повреда на природните закони, чудо, а чуда не постојат. Со вселената, велат тие, управуваат непроменливи закони, а Бог не прави ништо што е споротивно на законите. На тој начин тие Бога го претставуваат како суштество што е врзано со своите сопствени закони, како дејствувањето на божествените закони да ја исклучува божествената слобода. Ваквото учење му се противи на сведоштвото на Светото писмо. Зар Христос и неговите апостоли не правеле чуда? Истиот милостив Спасител живее и денеска. Тој и сега во иста мера е подготвен да ги прими молитвите проникнати со вера како и некогаш кога одел видливо меѓу луѓето. Природното соработува со натприродното. Според

Божјиот план, како одговор на нашата молитва со вера, Бог ќе ни го даде она што не би ни го дал кога за тоа не би го молеле.

Безбројни се лажните науки и фантастичните сфаќања што постојат во христијанските цркви. Не е можно да се оценат лошите последици од отстранувањето макар на само еден граничен камен поставен со Божјата реч. Малцина се оние што се осмелиле да го сторат тоа а се запираат при отфрлувањето на само една вистина. Повеќето продолжуваат последователно да ги отфрлаат начелата на вистината додека не станат сосем неверни.

Заблудите на општо прифатената теологија многу луѓе фрлиле во прегратките на сомневањето, кои инаку би можеле да веруваат во Светото писмо. Ним не им е можно да прифатат науки што го навредуваат нивното сфаќање за праведноста, за милоста и добротата, а бидејќи истите се дел на библиското учење, тие се противат да ги признаат како Божја реч.

526 Токму тоа е целта што сака да ја постигне сатаната. Тој ништо не сака во толкава мера колку што сака да ја уништи сигурноста во Бога и во неговата Реч. Сатаната стои на чело на голема војска такви што се сомневаат и со сите сили настојува душите да ги привлече во своите редови. Сомневањето почнува да станува мода. Една голема група луѓе гледа со недоверба на Божјата реч од истата причина како и на нејзиниот Автор затоа што таа го осудува и го казнува гревот. Оние што не се подготвени да ги исполнуваат нејзините барања, настојуваат да го отфрлат нејзиниот авторитет. Тие ја читаат Библијата или ги слушаат нејзините науки кога се изнесуваат од проповедална само за да пронајдат некоја грешка во Светото писмо и во проповедта. Мнозина стануваат неверни за да се оправдаат или да се изговорат поради занемарувањето на своите должности. Други пак, се сомневаат од гордост и мрзливост. Премногу наклонети кон удобен живот за да извршат нешто достоинствено за почит или пак нешто што би барало напор и самооткажување, тие настојуваат да се истакнат како помудри со тоа што ја критикуваат Библијата. А бидејќи во неа има многу работи што разумот, непросветлен со божествената мудрост, не може да ги сфати, тие наоѓаат повод да критикуваат. Се чини дека мнозина мислат оти е доблест да стојат на страна на неверството и сомневањето. Но ќе се покаже дека тие луѓе, навидум искрени, всушност се проникнати со самоувереност и горделивост. Мнозина уживаат кога во Светото писмо ќе пронајдат нешто што другите ги доведува во забуна. Некои критикуваат и застануваат на страна на неправдата од желба за препирање. Тие не забележуваат дека на тој начин самите се заплеткуваат во стапицата на птичарот. Но, бидејќи отворено го покажале своето неверство, тие мислат

дека сега мора да го бранат своето гледиште. Така се соединуваат со безбожниците и самите себеси си ја затвораат вратата на рајот.

Бог во својата Реч дал доволно докази за нејзиниот божествен карактер. Големите вистини што се однесуваат на нашето спасение се јасно изнесени. Со помош на Светиот Дух, кој им е ветен на сите што искрено го бараат, секој може сам да ги разбере тие вистини. Бог на тие луѓе им дал цврст темел на кој можат да ја градат својата вера. 527

Но ограничениот човечки ум не може наполно да ги сфати плановите и целите на бесконечниот Бог. Бога не можеме никогаш да го досегнеме со истражување. Не смееме со нашата дрска рака да го тргнеме превезот со кој Тој го обвинил своето величество. Апостолот извикнува: „Колку се недостапни неговите судови и неиспитливи неговите патишта!“ (Римјаните 11,33). Ние можеме да го сфатиме неговото постапување со нас и побудите што го раководат во толкава мера за да можеме да ја видиме неговата бесконечна љубов и милост, соединети со неговата бесконечна сила. Она што го кажува нашиот небесен Отец е сè мудро и праведно и ние не смееме да бидеме незадоволни и недоверливи, туку треба да му се поклонуваче и да му се потчинуваче со стравопочит. Тој ќе ни открие толку од своите намери колку што е потребно за наше добро, а за другото треба да ѝ се довериме на раката што е семожна и на срцето што е полно со љубов.

Бог дава доволно докази во прилог на верата, но Тој никогаш не го отстранува сè она што би можело да послужи како изговор за неверување. Оние што бараат докази за сомневање, ќе ги најдат. А оние што одбиваат да ја прифатат Божјата реч и да ја исполнуваат додека не биде отстранета и најмалечката забелешка за да нема повеќе причина за сомневање, никогаш нема да ја примат светлината.

Недовербата кон Бога е природна појава на непрероденото срце кое е во непријателство со Бога. Но верата ја дава Светиот Дух и таа ќе се развива само тогаш кога се негува. Никој не може да биде силен во верата ако не вложи решителни напори за тоа. Неверувањето се зголемува ако го негуваме. Ако луѓето, наместо да се занимаваат со доказите што им ги дал Бог за утврдување на нивната вера, дозволат да се сомневаат и да критикуваат, ќе наоѓаат сè повеќе докази за своето сомневање.

Но, оние што се сомневаат во Божјите ветувања и што немаат доверба во Божјата милост, му ја одземаат честа на Бога, а нивното влијание, наместо другите да ги привлекува кон Христа, уште повеќе ги оддалечува од него. Тие се неродни дрвја што ги пружаат своите суви гранки надалеку и нашироко и со тоа им ја одземаат 528

сончевата светлина на другите билки, та тие венеат и гинат во студената сенка. Животот и работата на овие луѓе е постојано сведоштво против нив. Тие сеат семе на сомневање и неверство што неминовно ќе донесе своја жетва.

Постои само еден пат за оние што сакаат да се ослободат од сомневањето: наместо да се сомневаат и да го критикуваат она што не го разбираат, треба да внимаваат на светлината што веќе ги осветлува и тогаш ќе добијат поголема светлина. Нека исполнуваат секоја должност што добро ја сфатиле и ќе бидат оспособени да ги сфатат и исполнат и оние должности во кои уште се сомневаат.

Сатаната може да подметне нешто што е слично на вистината за да ги прелаже оние кои дозволуваат да бидат прелогани и кои сакаат да го избегнат самооткажувањето и жртвата што ја бара вистината, но тој не може да ја држи под своја власт душата која искрено сака по секоја цена да ја запознае вистината. Христос е вистина и „вистинската Светлина, која го осветлува секој човек, дојде на светот“ (Јован 1,9). Духот на вистината е пратен луѓето да ги упатува во секоја вистина. А по налог на Божјиот Син е напишано: „Барајте и ќе најдете.“ „Ако некој сака да ја исполнува неговата волја, ќе знае дали ова учење е од Бога“ (Матеј 7,7; Јован 7,1).

Христовите следбеници малку знаат за заговорите што ги коват сатаната и неговата војска против нив. Но Оној што живее на небесата ќе ги пренасочи сите тие планови кон исполнување на своите длабоки намери. Господ дозволува неговиот народ да помине низ печка на неволји не затоа што наоѓа задоволство во неговите маки и страдања, туку затоа што тоа искуство е неопходно потребно за неговата конечна победа. Неговата сопствена слава не дозволува да ги заштити од сите искушенија, зашто целта на искушенијата е токму таа - да ги приготви да им се противстават на сите сатански заведувања.

529 Ниту безбожните луѓе ниту ѓаволот не можат да го спречат Божјето дело ниту да го отстранат Божјето присуство од неговиот народ ако тој со понизно и скршено срце ги признае своите гревови и ако ги остави, и ако со вера ги прифати неговите ветувања. Тие можат успешно да му се противстават на секое искушение и на секое непријателско влијание, било јавно или тајно, „не со сила ниту со мишка, туку со мојот Дух, вели Господ севишниот“ (Захарија 4,6).

„Господовите очи бдеат над праведниците и неговите уши ја слушаат нивната молитва... И кој ќе ви напакости ако покажувате ревност за доброто?“ (1. Петрово 3,12.13). Валам, примамен со ветувањето за богата награда, кога се послужил со гатање против Израел и кога му принел жртва на Господа обидувајќи се да навлече проклетство врз Божјиот народ, Божјиот Дух го отстранил злото

што требало да го изговори, и тој бил принуден да извикне: „Како можам да го проколнувам оној кого Бог не го проколнува? Како да се удира со гром оној кого Бог не го удира?“ „О кога би умрел со праведничка смрт! О кога мојот крај би бил како неговиот?“ Кога повторно принел жртва, безбожниот пророк рекол: „Ете, примив од Бога за да благословам, ќе благословам и благословот нема да го повлечам. Во Јакова не забележав несреќа, ниту видов неволја во Израел. Неговиот Господ Бог е со него, Израел го слави како свој цар.“ „Нема гатање против Јакова ниту вражање против Израел. И ќе му речат на Јакова и ќе му кажат на Израел: 'Големи дела Бог прави'“ (4. Мојсеева 23,8.10.20.21.23).

Сепак, по третпат е подигнат олтар и Валам пак се обидел да изговори проклетство. Но, од усните на пророкот, и против негова волја, Божјиот Дух го објавил напредокот на своите избраници и ја казнил лудоста и злобата на нивните непријатели. „Благословен да биде оној кој те благословува и проклет оној што те проколнува“ (4. Мојсеева 24,9).

Во тоа време Израел му бил верен на Бога. Додека бил послушен кон неговиот Закон, него не можела да го победи ниту една земна ниту пеколна сила. Но, сепак, Валам најпосле успеал врз Израелците да го навлече проклетството што не смеел да го изрече против нив така што ги навел на грев. Кога Израелците ги престапиле Божјите заповеди, се одвоиле од Бога и биле оставени да ја почувствуваат уривачката власт на непријателот.

Сатаната добро знае дека и најслабата душа која е во Христа може да им се противстави на сите сили на темнината и дека тој, ако и јавно работи против неа, не може да извојува победа, туку ќе биде победен. Затоа тој се обидува борците на крстот да ги измами од нивната сигурна тврдина, додека со своите борбени сили демне во заседа, готов да ги уништи сите што би се осмелиле да стапат на неговото подрачје. Ние можеме да бидеме сигурни само ако понизно се надеваме во Бога и ако сме послушни на сите негови заповеди.

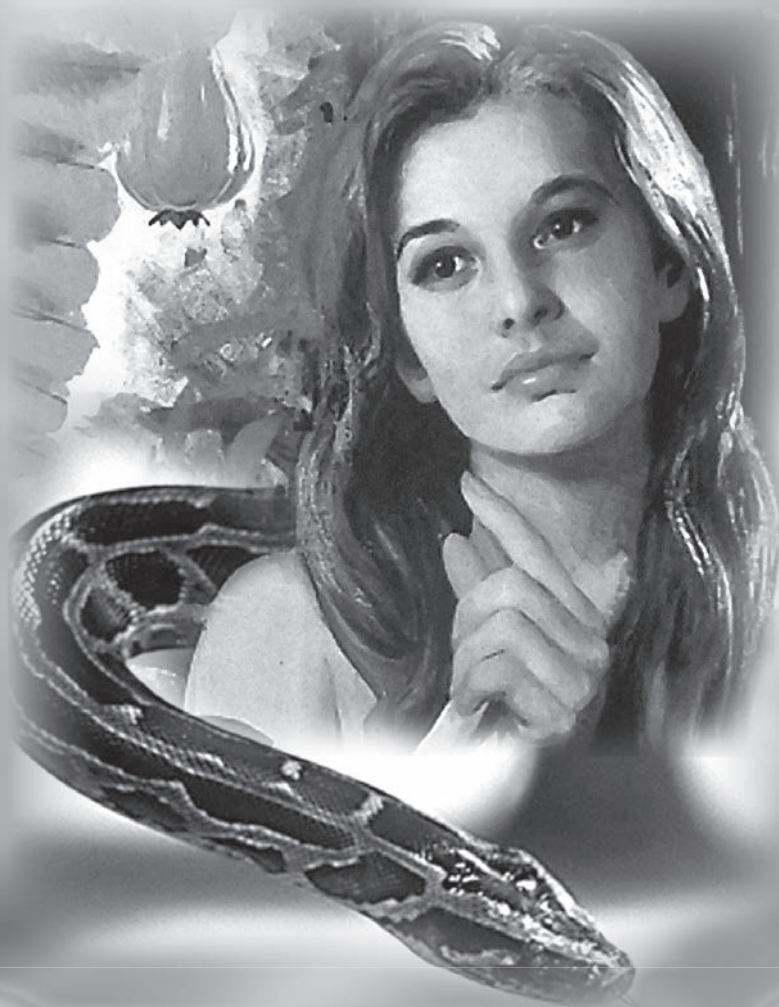
Никој не е сигурен ниту еден ден, па ниту еден час без молитва. Особено треба да го молиме Господа за мудрост за да ја разбереме неговата Реч. Во Божјата реч се откриваат стапиците на сатаната како и средствата со кои можеме успешно да ги избегнеме. Сатаната вешто наведува текстови од Библијата кои ги толкува на свој начин за да нè обори. Ние треба да ја проучуваме Библијата со понизно срце и никогаш не смееме да ја загубиме од вид нашата зависност од Бога. Секогаш треба да бидеме претпазливи пред стапиците на сатаната и постојано треба да се молиме со вера: „Не воведувај нè во искушение.“

ПРВАТА ГОЛЕМА ИЗМАМА

531 Уште од почеток на човечката историја сатаната почнал да вложува напори да го измами нашиот род. Оној што предизвикал бунт на небото сакал да ги наведе и жителите на земјата да се здружат со него во борба против Божјето владеење. Адам и Ева биле потполно среќни додека биле послушни кон Божјиот закон и овој факт бил непобитен доказ против тврдењето на сатаната на небото дека Божјиот закон е насилен и дека е насочен против среќата на Божјите созданија. Освен тоа, кај сатаната била предизвикана завист кога ја видел убавата татковина, приготвена за безгрешната брачна двојка. Тој решил да ги обори за да може, кога ќе ги оддели од Бога и кога ќе ги подложи под своја власт, да ја стави земјата под своја сопственост и тука да воспостави свое царство наспроти Севишниот.

Кога сатаната би го открил својот вистински карактер, би бил веднаш одбиен, зашто Адам и Ева биле предупредени против овој опасен непријател. Но тој дејствувал подмолно, прикривајќи ја својата намера за што поуспешно да ја постигне својата цел. Употребувајќи како свое орудие змија, која тогаш била едно од најубавите созданија, ѝ се обратил на Ева со прашањето: „Вистина ли е дека Бог рекол да не јадете од ниту едно дрво во рајот?“ (1. Мојсеева 3,1). Кога Ева не би стапила во разговор со искушувачот, сигурно би се сочувала од стапиците на сатаната. Но таа се осмелила да стапи во врска со него и паднала како жртва на неговото лукавство. Така и денеска мнозина стануваат победени. 532 Тие се сомневаат и ги критикуваат Божјите барања и, наместо да ги слушаат божествените прописи, прифаќаат човечки сфаќања зад кои се кријат само планови на сатаната.

„А жената ѝ рече на змијата: 'Ние јадеме плод од секое дрво во рајот; само од плодот на она дрво среде рајот', рече Бог, 'не јадете и не допирајте го, за да не умрете!' Тогаш змијата ѝ рече на жената: 'Не, вие нема да умрете! Бог знае оти оној ден кога ќе вкусите од него ќе ви се отворат очите, па ќе станете како богови и ќе знаете што е добро, а што зло'“ (1. Мојсеева 3,2-5). Тој тврдел дека тие ќе станат како Бог, дека ќе бидат надарени со поголемо

„А жената ѝ рече на змијата: ‘Ние јадеме плод од секое дрво во рајот; само од плодот на она дрво среде рајот’, рече Боџ, ‘не јадете и не допирајте го, за да не умрете!’ Тогаш змијата ѝ рече на жената: ‘Не, вие нема да умрете!’“

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

знаење отколку порано и оспособени за повисок живот. Ева попуштила пред искушението, а под нејзино влијание и Адам е наведен на грев. Тие им поверувале на зборовите на змијата дека Бог не мислел онака како што кажал. Се посомневале во својот Творец и вообразиле дека Тој ја ограничува нивната слобода и дека со престапот на неговиот Закон можат да постигнат поголема мудрост и повисока положба.

Но дали Адам по паѓањето во грев ја дознал смислата на зборовите: „Зашто во оној ден кога ќе вкусиш од него, навистина ќе умреш?“ (1. Мојсеева 2,17). Дали нивното значење одговарало на она што го навел сатаната да верува: дека ќе постигне повозвишен живот? Во тој случај престапот би бил големо добро, а сатаната би се покажал како добротвор на нашиот род. Меѓутоа, Адам сфатил дека божествената пресуда не може да се протолкува така. Бог рекол дека поради грегот човекот ќе мора пак да се врати во земјата од која е земен: „Зашто си прав и во прав ќе се вратиш“ (1. Мојсеева 3,19). Зборовите на сатаната: „Туку знае Бог... дека ќе ви се отворот очите“, се покажале вистинити само во ова: бидејќи Адам и Ева не останале послушни, им се отвориле очите да ја видат својата лудост. Го запознале злото и го вкусиле горчливиот плод на својот престап.

533 Среди градината растело дрво на животот чијшто плод имал сила постојано да го обновува животот. Кога Адам би му останал послушен на Бога, тој и понатаму би имал слободен пристап кон тоа дрво и би живеел вечно. Но, кога згрешил, не смеел повеќе да јаде од дрвото на животот и така станал подложен на смртта. Божествената пресуда: „Зашто си прав и во прав ќе се вратиш“, укажува на целосно гаснење на животот.

Со својот престап Адам ја загубил бесмртноста што му била ветена под услов на послушност. Тој не можел да му го пренесе на своето потомство она што самиот го немал; а за паднатиот род не би имало надеж кога Бог не би му овозможил на човекот бесмртност со жртвувањето на својот Син. Додека „смртта премина на сите луѓе, зашто сите згрешија“, Христос „на виделина донесе живот и бесмртност преку евангелието“ (Римјаните 5,12; 2. Тимотеј 1,10). Само во Христа може да се постигне бесмртност. Исус рекол: „Кој верува во Синот, има живот вечен, а кој не верува во Синот, нема да види живот“ (Јован 3,36). Секој човек може да го добие овој непроценлив благослов ако ги исполни условите. Сите „кои со истрајност прават добро и бараат слава, чест и нераспадливост“, ќе примат „вечен живот“ (Римјаните 2,7).

Единствено суштество кое му ветило на Адама живот во непослушност бил големиот измамник. А зборовите на змијата

упатени до Ева во рајот: „Не, нема да умрете“, биле прва одржана проповед за бесмртност на душата. Па сепак, оваа изјава, што се темели единствено на авторитетот на сатаната, се повторува од христијанските проповедални и се прифаќа од мнозинството на човечкиот род исто толку бргу како што била прифатена од нашите прародители. Божествената пресуда: „Која душа ќе згреши, таа и ќе умре“ (Езекил 18,20), се толкува така како таа да значи: Душата што ќе згреши нема да умре, туку ќе живее вечно. Ние можеме само да ѝ се чудиме на необичната заслепеност која луѓето ги прави толку лековерни кон зборовите на сатаната, а толку недоверливи кон Божјите зборови.

Кога на човекот по неговиот пад би му бил дозволен слободен пристап кон дрвото на животот, тој би живеел вечно и така гревот би станал бесмртен. Но херувим со пламенен меч го чувал 534 „патот кон дрвото на животот“ (1. Мојсева 3,24), и никој од Адамовото семејство не смеел да ја пречекори таа граница за да земе од плодот што дава живот. Затоа нема бесмртен грешник.

Но, по човековиот пад, сатаната им заповедал на своите ангели да вложат посебни напори да се распространи верувањето во вродена човекова бесмртност; и бидејќи ги навеле луѓето да ја прифатат оваа заблуда, тие настојувале да ги доведат до заклучок дека грешниците ќе живеат во вечни маки. Сега кнезот на темнината, преку своите орудија, Бога го претставува како тиран полн со одмазда и тврди дека Тој сите што не му се по волја ги фрла во пекол каде што мораат вечно да го поднесуваат неговиот гнев; и додека тие трпат неискажливи маки и се превиваат од болка во вечен оган, нивниот Творец ги гледа озгора со задоволство.

На овој начин заколнатиот непријател своите лични особини му ги припишува на Творецот и на Добротворот на човечкиот род. Свирепоста е особина на сатаната. Бог е љубов, и сè што создал било чисто, свето и совршено додека првиот голем бунтовник не донел грев. Сатаната е непријател кој човекот го наведува на грев и потоа настојува да го уништи, ако може. А кога е сигурен во својата жртва, се радува за пропаста што ја предизвикал. Кога би му било дозволено, тој целиот човечки род би го фатил во својата мрежа. Кога не би се вмешала божествената моќ, ниеден Адамов син или ќерка не би можеле да му побегнат.

И денеска сатаната се труди да ги победи луѓето како што ги победил нашите први родители на тој начин што ја поколебал нивната доверба во Творецот и ги поттикнал да се сомневаат во мудроста на неговото владеење и во праведноста на неговиот Закон. Сатаната и неговите пратеници Бога го прикажуваат во полоша светлина отколку што се самите тие само да ја оправдаат

535 својата сопствена злоба и бунт. Големиот измамник настојува својот грозен и свиреп карактер да му го подметне на нашиот небесен Отец, а самиот да се прикаже како суштество на кое со протерувањето од небото му е нанесена голема неправда зашто не сакал да му се покори на еден толку неправеден господар. Тој ја истакнува пред светот слободата што можат тие да ја уживаат под неговото благо владеење спротивно на ропството што го донесуваат строгите наредби на Јехова. На овој начин успева да ги одврати душите од нивната верност кон Бога.

На нашето чувство за љубов и милост, како и на нашата смисла за праведност, им е туѓа науката според која мртвите грешни се мачат во оган и сулфур во вечен пекол и дека поради гревовите што ги направиле во текот на својот краток земен живот мораат да се мачат сè додека постои Бог! Па сепак, оваа наука толку многу се проповедала, а и денеска ја проповедаат многу христијански вероисповеди. Еден угледен доктор по теологија рекол: „Погледот кон пеколните маки секогаш ќе го зголемува блаженството на светите. Гледајќи ги другите со иста природа и родени под исти околности, како се мачат во таква стравотија, а тие толку високо почестени, ќе сфатат колку се среќни.“ Друг изјавува: „Додека одлуката за проклетството вечно ќе се извршува над садовите на гневот, чадот од нивното мачење вечно ќе се издигнува во присуство на садовите на милоста кои, наместо да ја делат судбината на овие несреќници, ќе зборуваат: „Амин, алелуја! Фалете го Господа!““

Каде може да се најде во Божјата реч такво учење? Зар спасените на небото ќе бидат лишени од сите чувства за сочувство и сожалување, па дури и од чувството на обична човечност? Зар таа ќе биде заменета со рамнодушнота на стоиците или со свирепоста на дивјациите? - Не, не! Ова не е учење на Божјата книга. Оние што ги напишале цитираните зборови можат да бидат учени, па дури и искрени луѓе, но тие се измамани со лажна сатанска наука. Тој ги поттикнува да ги извртат силните изрази на Светото писмо и на зборовите да им дадат белег на горчина и злоба што му се својствени нему, а не на нашиот Творец. „Кажи им, жив сум јас, вели Господ Бог, мене не ми е мила смртта на грешникот, туку грешникот да се одврати од својот грешен пат и да живее. Вратете се, вратете се од вашите лоши патишта. Зошто да умрете, доме Израелов?“ (Езекил 33,11).

536 Каква корист би имал Бог ако прифатиме дека Тој се насладува гледајќи ги вечните маки и дека ужива во пискотите, во викотниците и преколнувањата на мачените созданија што ги држи во пеколен оган? Зар овие страшни лелеци би можеле да

бидат музика во ушите на бесконечната Љубов? Се тврди дека со казнувањето на грешниците со вечна мака се покажува Божјата омраза кон гревот што го нарушил мирот и редот во вселената. О страшно богохулство! Божјата омраза кон гревот како да оправдува тој да се овековечи! Според учењето на овие теолози, непрекратното мачење, без никаква надеж во милост, го распалува гневот на измачените жртви и додека тие својот гнев го изразуваат со клетви и богохулства, во текот на сета вечност го зголемуваат товарот на својата вина. Секако, Божјата слава не би можела да се зголемува со овој траен и сè повеќе раширен грев низ бесконечните векови на вечноста.

Не е можно да го процениме злото што е предизвикано со лажната наука за вечни маки. Библиската вера, полна со љубов и добрина и богата со милост, е затемнета со суеверие и покриена со ужас. Кога ќе помислиме со какви лажни бои сатаната го насликал Божјиот карактер, зар да нè чуди тоа што луѓето се плашат и се грозат од нашиот Творец кој е полн со милост, па дури и го мразат? Ужасните поими за Бога, раширени низ светот со учењето од проповедалните, создале илјадници и дури милиони сомневачи и неверници.

Учењето за вечни маки е една од лажните науки што го сочинуваат виното на громората на духовниот Вавилон со кое тој ги опива народите (Откровение 14,8; 17,2). Како можеле Христовите проповедници да ја прифатат и да ја проповедаат оваа лажна наука од посветено место, навистина е тајна! Тие ја добиле од Рим како и неделата. Вистина е дека ја проповедале истакнати и добри луѓе, но светлината за овој предмет не допрела до нив, како што допрела до нас. Тие биле одговорни само за светлината што светела во нивното време, а ние сме одговорни за светлината што свети во нашето време. Ако го напуштиме сведоштвото на Божјата реч и ако ги прифатиме лажните науки затоа што така учеле и нашите татковци, тогаш паѓаме под осудата изречена над Вавилон; пиеме од виното на неговата громора.

537

Голем број луѓе што се бунат против науката за вечни маки паѓаат во друга заблуда. Тие гледаат дека Светото писмо Бога го претставува како суштество полно со љубов и милост и не можат да веруваат дека Тој ќе дозволи неговите созданија да бидат фрлени во вечен оган на пекол. Но, верувајќи дека душата сама по себе е бесмртна, доаѓаат до заклучок дека на крај сите луѓе ќе бидат спасени. Мнозина сметаат дека законите на Библијата се одредени само затоа за со страв да ги натераат луѓето на послушност, а не буквално да бидат извршени. На овој начин грешникот може да живее во себични задоволства, да ги презира Божјите барања,

па сепак, да очекува на крај да биде милостиво примен. Таквата наука што ја издигнува Божјата милост, а ја потценува неговата праведност, му се допаѓа на телесното срце и ги охрабрува грешниците во нивната неправедност.

За да се покаже како ја извртуваат Библијата оние што веруваат во општо спасение за да ја поддржат својата кобна наука, доволно ќе биде да ги наведеме нивните сопствени изјави. При погребот на еден млад човек кој не верувал, а кој загинал во несрекен случај, еден универзалистички свештеник го избрал како текст од Библијата извештајот што се однесува на Давида: „Зашто се утеша (Давид) поради смртта на Амнона“ (2. Самоилова 13,39).

„Често ме прашуваат, рекол говорникот, каква ќе биде судбината на оние што го напуштаат овој живот во гревови, умираат можеби во состојба на пијанство, заминуваат во смрт со црвени дамки на злосторство што не се испрани од нивната облека или ќе загинат како овој млад човек, а кои никогаш не прифатиле ниту една вера ниту го искусиле нејзиниот благослов. Ние сме задоволни со Светото писмо. Неговиот одговор го решава тешкиот проблем. Амнон бил прекумерно грешен; тој не се покајал; тој се опил и како пијан бил убиен. Давид бил Божји пророк; тој морал да знае дали на другиот свет на Амнона ќе му биде добро или лошо. Какви биле чувствата на неговото срце? „Потоа царот Давид престана да се лути на Авесалома, зашто се утеша поради смртта на Амнона“ (стих 39).

Каков заклучок можеме да изведеме од овие зборови? Зар не тој дека вечните маки не биле дел на неговото верување? Така веруваме и ние и овде го откриваме победоносниот доказ во прилог на поугодните, попосветените и поблагородните сфаќања за конечната општа чистота и мир. Тој се утешил затоа што неговиот син бил мртов. А зошто? Затоа што со пророчко око можел да гледа во прекрасната иднина и да види дека неговиот син, одвоен од сите искушенија, ослободен од ропството и исчистен од расипаноста на гревот, откако доволно ќе се исчисти и просветли, ќе биде примен во заедница на вознесените и среќни духови. Негова единствена утеха била што неговиот мил син бил земен од сегашната состојба на грев и неволји и што отишол онаму каде што ќе се излева највозвишено влијание на Светиот Дух во неговата затемнета душа; каде што ќе се развива неговиот дух под влијание на небесната мудрост и прекрасниот занес на бесмртната љубов, и на овој начин, станувајќи свет, ќе може да ужива мир и друштво на небесните наследници.

Сакаме да нè разберете дека ние веруваме оти небесното блаженство не зависи од ништо што можеме ние да го сториме

во овој живот, ниту од некоја сегашна промена на срцето, ниту од нашата сегашна вера или вероисповед.“

Така овој божемен Христов проповедник ја повторува лагата што ја кажала змијата во рајот: „Не, вие нема да умрете... туку оној ден, кога ќе вкусите од него, ќе ви се отворат очите, па ќе станете како богови.“ Тој тврди дека најголемите грешници - убијците, крадците и браколомниците - ќе бидат готови по смртта да влезат во бесмртно блаженство.

А од каде овој изопачувач на Светото писмо го изведува својот заклучок? Од една единствена реченица што ја изразува Давидовата покорност на волјата на Провидението. Неговата душа „престана да му се лути на Авесалома, зашто се утеши поради смртта на Амнона“. Бидејќи острината на неговата болка со текот на времето била ублажена, неговите мисли се обратиле од мртвиот кон живиот син кој побегнал во туѓа земја од страв пред праведната казна поради своето злосторство. И ова за него е доказ дека блудниот и пијан Амнон е пренесен на место на блаженство веднаш по смртта за таму да се исчисти и да се приготви за заедница со безгрешните ангели. Ова навистина е угодна приказна, погодна да го задоволи телесното срце. Ова е сопствена наука на сатаната и таа има многу успех. Зар тогаш да нè чуди што со ваквото учење расте и расипаноста?

539

Учењето на овој лажен учител го илустрира учењето на многу други. Од дадениот текст се изделуваат неколку зборови на Светото писмо кои во многу случаи би покажале дека нивната смисла е наполно спротивна на толкувањето што им се дава; и тие изделени стихови се извртуваат и се употребуваат како доказ за науки што не се засновани на Божјата реч. Сведоштвото наведено како доказ дека пијаниот Амнон е на небото е заклучок што е во очигледна спротивност со јасните и одредени изјави на Светото писмо дека ниеден пијаница нема да го наследи Божјето царство (1. Коринќаните 6,10). На овој начин неверниците и скептиците Божјата вистина ја претвораат во лага, а мнозина, измамени со нивното лажно учење, се успиени во колектата на телесната сигурност.

Кога би било вистина дека душите на сите луѓе во мигот на смртта веднаш заминуваат на небото, тогаш ние побргу би посакале смрт отколку живот. Мнозина, заведени со ова верување, му ставиле крај на својот живот. Кога ќе ги совладаат грижи, тешкотии и разочарувања, им се чини полесно да ја прекинат слабата нишка на животот и да се вивнат во милината на вечниот свет.

Бог во својата Реч дал јасни докази дека ќе ги казни престапниците на својот Закон. Оние што се тешат со мислата дека

540

Бог е премногу милостив за да ја изврши својата правда над грешниците, треба само да погледнат на крстот на Голгота. Смртта на безгрешниот Божји Син сведочи дека „плата за гревот е смрт“, и дека секој престап на Божјиот закон мора да го стигне праведна казна. Христос, кој немал грев, ги зел нашите гревови на себе. Тој ја поднел кривицата на престапот и бил лишен од присуството на лицето на Отецот додека неговото срце не се скршило и неговиот живот не згаснал. Целата оваа жртва е принесена за грешникот да може да биде откупен. На ниту еден друг начин човекот не можел да биде ослободен од казната за гревот. Секоја душа што одбива да има удел во толку скапо платеното помирување мора сама лично да ја сноси кривицата и казната за својот престап.

Да видиме што нè учи Библијата понатаму за грешниците и за непокајаните кои овој универзалист ги преместува на небото како свети и среќни ангели.

„Јас ќе му дадам на жедниот, дарум, од изворот на водата на животот“ (Откровение 21,6). Ова ветување важи само за оние што се жедни. Само оние што чувствуваат потреба од водата на животот и што ја бараат по секоја цена, ќе ја добијат. „Кој победува ќе го наследи ова, и јас ќе му бидам Бог, а тој ќе ми биде син“ (Откровение 21,7). И овде исто така се поставени услови. За да наследиме сè, мораме да му се противиме на гревот и да го победиме.

Господ кажува преку пророкот Исаија: „Кажете: ’Блазе на праведникот, ќе се храни со плодот на своите дела. Тешко на беззаконикот, зло ќе му биде, врз него ќе се урнат делата на неговите раце“ (Исаија 3,10.11). „Но дури и ако грешникот, кој извршил стотици злодела поживее долго, јас знам дека сепак им е подобро на богобојазливите луѓе - на оние кои го почитуваат Бога. А злосторниците нема да минат добро“ (Проповедник 8,12.13). А Павле сведочи дека грешникот самиот себеси си собира „гнев врз себе за денот на гневот кога ќе се открие Божјиот праведен суд, којшто ќе му даде секому според неговите дела... а на оние кои мислат само на себе и не ѝ се покоруваат на вистината, туку ѝ се покоруваат на неправедноста - гнев и јарост“ (Римјаните 2,5.6.8).

541 „Знајте го ова: ниеден блудник, нечист, ниеден алчник - кој е идолопоклоник - нема наследство во царството на Христа и Бога“ (Ефесците 5,5). „Стремете се кон мир со сите, и кон светост, без која никој не може да го види Господа“ (Евреите 12,14). „Блажени се оние кои ги перат своите облекувања за да имаат право на дрвото на животот и за да можат да влезат во градот низ портите. Надвор се кучињата, гатачите, блудниците, убијците, идолопоклонците и секој кој ја сака лагата и кој лаже“ (Откровение 22,14.15).

Бог им го објавил на луѓето својот карактер и постапката со гревот: „Господ, Господ, Бог штедар и милостив, долго трпелив, богат со љубов и со верност, им укажува милост на илјадници, ја поднесува опачноста, гревот и престапот, но виновникот не го остава неказнет“ (2. Мојсеева 34,5,6). „А Господ сите злосторници ќе ги истреби.“ „А грешниците сите ќе бидат искоренети, ќе се истреби семето злосторничко“ (Псалм 145,20; 37,38). Власта и авторитетот на божественото владеење ќе бидат употребени да го задушат бунтот, но сепак, сите судови на правдата ќе бидат во потполна хармонија со карактерот на Бога кој е милостив, полн со трпение и доброта.

Бог не присилува ничија волја или сфаќање. Тој не сака ропска послушност. Тој сака созданијата на неговите раце да го љубат, зашто е достоин за љубов. Тој сака да го слушаат затоа што ја ценат неговата мудрост, праведност и великодушност. И сите што правилно ги сфаќаат неговите особини ќе го сакаат затоа што биле привлечени кон него со убавината на неговиот карактер.

Начелата на љубезноста, на милоста и љубовта, како што ги учел и ги покажал нашиот Спасител во својот живот, се слика на Божјата волја и на неговиот карактер. Христос рекол дека Тој не проповеда ништо друго освен она што го примил од својот Отец. Начелата на божественото владеење се во потполна хармонија со налогот на Спасителот: „Љубете ги своите непријатели.“ Бог ја извршува својата казна над грешните за добро на вселената, па дури и за добро на оние над кои се извршуваат неговите судови. Тој радо би ги усреќил кога би можел да го стори тоа во согласност со законите на своето владеење и со правдата на својот карактер. Тој ги опкружува со зраците на својата љубов. Ги запознава со својот Закон и ги придружува со понудите на својата милост. Но тие ја презираат неговата љубов, го газат неговиот Закон и ја отфрлаат неговата милост. Постојано ги уживаат неговите дарови, но го срамат својот Дарител. Го мразат Бога зашто знаат дека Тој се гнаси над нивните гревови. Господ долго ја трпи нивната изопаченост, но еднаш сигурно ќе дојде часот кога мора да се реши нивната судбина. Дали тогаш Тој ќе ги приврзе овие бунтовници за себе? Дали ќе ги присили да ја извршуваат неговата волја?

Оние што го избрале сатаната за свој водач и дозволиле тој да ги совлада, не се подготвени да се најдат во Божје присуство. Во нивниот карактер се вкорениле горделивост, измама, разврат и свирепост. Зар тие можат да влезат во небото вечно да живеат со оние што ги мразеле и ги презирале на земјата? Вистината никогаш нема да му биде угодна на измамникот; кротоста никогаш нема да ги задоволи надуените и гордите; чистотата не му годи

на блудникот, а несебичната љубов не е привлечна за себичниот. Каква радост би можело да им даде небото на оние што целосно се проникнати со земни и себични побуди?

Грешниците, кои својот живот го поминале во бунт против Бога, кога однадеж би биле пренесени на небото да го посматраат вечното совршенство што владее таму; кога би виделе дека секоја душа е исполнета со љубов... и секое лице оддава радост; дека во чест на Бога и на Јагнето се издигнува прекрасна музика со мелодични звуци, а од лицето на Оној што седи на престолот постојано излегува и се излева река светлина врз откупените - зар тие, чишто срца се исполнети со омраза кон Бога, кон вистината и светоста, би можеле да се измешаат со небесните чети и да се придружат кон нивниот славопој? Зар би можеле да ја поднесат славата Божја и на Јагнето? - Не, не! Им биле подарени години на милост да развијат карактер, доблести за небото, но тие никогаш не се потрудиле да ја засакаат чистотата. Никогаш не го учеле небесниот јазик - а сега е предоцна. Бунтовниот живот кон Бога ги онеспособил за небото. Неговата чистота, светост и мир, за нив би биле само мака, а Божјата слава оган кој уништува. Тие би сакале да побегнат од ова свето место. Радо би прифатиле уништување само да можат да се скријат од лицето на Оној кој умрел да ги спаси. Судбината на грешниците е запечатена со нивниот личен избор. Нивното исклучување од небото е нивна самоволна одлука, а од страна на Бога праведна и милосрдна.

Како некогаш водите на потопот, така огнот на големиот ден ја објавува Божјата пресуда дека грешниците се непоправливи. Тие не сакаат да го прифатат божествениот авторитет. Нивната волја се навикнала на противење, и кога нивниот живот е при крај, премногу е доцна токот на нивните мисли да се пренасочи во спротивна насока, премногу доцна да се свртат од престапот кон послушност и од омразата кон љубов.

Со тоа што му го поштедил животот на Каина како убиец, Бог на светот му дал пример што ќе се случува ако на грешникот му дозволи да оди по својот пат на незауздана расипаност. Под влијание на Каиновата наука и на неговиот пример, илјадници негови потомци биле наведени на грев: „Зашто расипаноста на човекот на земјата е голема и секоја помисла во неговиот ум постојано само злосторство.“ „Земјата се расипа пред Бога, се наполни со неправда“ (1. Мојсеева 6,5.11).

Од милост кон светот, Бог во времето на Ное ги уништил неговите расипани жители. Од милост ги уништил грешните жители на Содом. Со измамничката моќ на сатаната престапниците уживаат сочувство и восхит и така постојано ги наведуваат

другите на бунт. Така било во деновите на Каина и Ное, како и во времето на Аврама и Лота. Така е и во нашите денови. Само од милост кон вселената на крај Бог ќе ги уништи оние што ја отфрлаат неговата милост.

„Зашто плата за гревот е смрт, а дарот Божји е живот вечен во нашиот Господ Исус Христос“ (Римјаните 6,23). Додека вечниот живот е наследство на праведниците, смртта е плата за грешниците. Мојсеј му рекол на Израел: „Еве, денеска пред тебе ставам живот и благослов, смрт и проклетство“ (5. Мојсева 30,15). Смртта, спомената во овој стих, не е онаа смрт што е изречена над Адама, што ја поднесуваат сите луѓе како казна изречена над неговиот престап, туку тоа е „втора смрт“, која се истакнува како спротивност на вечниот живот.

Како последица на Адамовиот грев, смртта преминала врз целиот човечки род. Сите, без разлика, одат во гроб. А благодарение на планот на спасението, сите ќе излезат од своите гробови. Зашто „ќе има воскресение на праведниците и на грешниците“ (Дела 24,15). „Бидејќи, како што сите умираат по Адама, така и во Христа сите ќе оживеат“ (1. Коринќаните 15,22). Но меѓу двете класи воскреснати постои видлива разлика. „Иде часот во кој сите што се во гробовите ќе го чујат неговиот глас и ќе излезат од нив: оние што правеле добро, ќе воскреснат за живот, а оние што правеле зло ќе воскреснат за осуда“ (Јован 5,28.29). Тие што ќе бидат достоини за воскресение за живот, ќе бидат „блажени и свети“. „Над нив втората смрт нема власт“ (Откровение 20,6). Но тие што не примиле проштавање со покајание и со вера, мора да примат казна за престапот, „плата за гревот“. Тие ќе поднесуваат казна, различна по траење и по јачина, „според своите дела“, која конечно ќе заврши во втората смрт. Бидејќи Бог, сообразно со неговата правда и милост, не може да го спаси грешникот со неговите гревови, Тој го лишува од животот што го загубил поради својот престап и за кој се покажал недостоен. Еден вдахнат писател кажува: „Уште малку, и грешникот ќе го нема; ќе го побараш неговото место и нема да го најдеш“ (Псалм 37,10). А друг пак кажува: „И ќе биде како никогаш да не постоеле“ (Авдија 16). Покриени со срам, тие ќе потонат без надеж во вечен заборав.

Така гревот конечно ќе биде уништен со сите страдања и стравотии што ги предизвикал. Псалмистот кажува: „Ги сотре безбожниците: им го избриша името за веки веков! ... - Ни спомен од нив не остави“ (Псалм 9,5.6). Гледајќи ја блажената вечност, Јован во Откровението го слуша сеопштиот славопој кој не е нарушен со никаква нехармонија. Сите созданија на небото и земјата го слават Бога (Откровение 5,13). Нема да има загубени

души што би го хулеле Бога превиткувајќи се во вечни маки, ниту бедни создаија во пекол кои своите болни извици би ги помешале со песните на спасените.

Врз големата заблуда за вродена бесмртност се засновува науката за свесна состојба на мртвите по смртта - наука која, како и онаа за вечните маки, му се противи на учењето на Светото писмо, на логиката на разумот и на нашите чувства за човечност. Според верувањето што е раширено среде народот, спасените на небото се запознати со сè што се случува на земјата, а особено со животот на пријателите што ги оставиле зад себе. Но како би можело за мртвите да биде извор на радост сознанието дека нивните мили на земјата страдаат, дека грешат, дека чувствуваат болки, разочарувања и животни грижи? Колкава небесна среќа би можеле да уживаат оние што постојано би се наднесувале над своите пријатели на земјата? А колку е ужасно верувањето дека душата на непокајаниот, штом здивот ќе го напушти телото, си заминува во пеколен оган! Каков ужасен страв мора да поднесуваат оние што ги гледаат своите пријатели како неподготвени си заминуваат в гроб за да влезат во вечноста на болката и гревот! Овие мачни мисли мнозина отерале во лудило.

546 Што кажува Светото писмо за овие работи? Давид вели дека човекот за време на смртта не е во свесна состојба: „Духот штом ќе го испуштат - во земјата се враќаат, а нивните помисли во тој ден пропаѓаат“ (Псалм 146,4). Соломон го потврдува истото: „Живите знаат дека ќе умрат, а мртвите не знаат ништо, и за нив веќе нема награда, зашто и споменот на нив се заборава. Одамна исчезнала и нивната љубов, и нивната омраза и нивната љубомора, и немаат повеќе удел во ништо што се случува под сонцето.“ „Зашто во гробот во кој одиш нема ни работа, ни размислување, ни знаење, ни мудрост“ (Проповедник 9,5.6.10).

Кога животот на царот Езекија, на негова молба, му бил продолжен за петнаесет години, благодарниот цар го фалел Бога за неговата милост. Во својата похвална песна тој ни ја кажува причината зошто толку се радува: „Зашто гробот не те слави, смртта не те фали; оние што одат во подземјето не се надеваат повеќе на твојата верност. Живиот, живиот, единствено тој те слави, како јас денеска. Таткото ги учи синовите на твојата верност“ (Исаија 38,18.19). Среде народот е распространето верување дека мртвите праведници се наоѓаат на небото, каде што го слават Бога во блаженство со бесмртен јазик. Но Езекија во смртта не видел таква прекрасна можност. Со неговите зборови се согласува сведоштвото на Псалмистот: „Мртвите не те спомнуваат тебе,

во гробот кој ќе те слави?“ „Не, мртвите не го слават Господа, никој од оние што слегуваат в гроб“ (Псалм 6,5; 115,17).

На денот на Духовите Петар рекол за патријархот Давид „дека умре и беше погребан и дека неговиот гроб е меѓу нас до денешен ден“. „Зашто Давид не се вознесе на небесата“ (Деела 2,29.34). Фактот дека Давид останува во гробот сè до воскресението покажува дека праведниците во мигот на смртта не заминуваат на небото. Само со воскресението, и благодарение на Христовото воскресение, Давид ќе може конечно да седне од десната страна на Бога.

Павле рекол: „Ако мртвите не воскреснуваат, ни Христос не воскресна. А ако Христос не воскресна, суетна е вашата вера - вие сè уште сте во вашите грехови. Тогаш и оние кои починаа во Христа, загинаа“ (1. Коринќаните 15,17.18). Кога во претходните четири илјади години праведниците би оделе на небото веднаш во мигот на смртта, како би можел Павле да каже дека, ако нема воскресение, тогаш и „оние кои починаа во Христа, загинаа“? Во тој случај воопшто не би било потребно воскресение.

547

Маченикот Тиндал за состојбата на мртвите рекол: „Јас отворено признавам дека не сум уверен оти тие веќе живеат во славата во која живее Христос или во која се наоѓаат избраните Божји ангели. Тоа не е моја вера. Зашто, ако праведните веќе се на небото, тогаш јас сметам дека проповедањето за воскресение на телото е бесцелно“ (William Tyndale, Preface to New Testament (ed. 1534). Reprinted in *British Reformers—Tindal, Frith, Barnes*, page 349).

Непобитен е фактот дека надежта во вечно блаженство во мигот на смртта довела до општо занемарување на библиската наука за воскресението. Ова го забележал и д-р Адам Кларк, кој рекол: „Се чини дека првите христијани науката за воскресението ја сметале за многу поважна отколку што ја сметаме ние денеска. Зошто е така? Апостолите постојано ја нагласувале и со неа ги поттикнувале Божјите деца кон трудољубивост, кон послушност и кон радосна ревност. А нивните следбеници денеска ретко ја спомнуваат. Така проповедале апостолите и така верувале првите христијани; така проповедаме и ние и така веруваат и нашите слушатели. Во евангелието нема ниту една наука што е посилено истакната, а нема ниту една наука во сегашниот систем на проповедање која е толку занемарена!“ (*Commentary*, забелешка на 1. Коринќаните 15, параграф 3).

Оваа состојба продолжила додека славната вистина за воскресението не потемнела и речиси сосем се загубила од вид во христијанскиот свет. Така еден истакнат верски писател, во своите забелешки за Павловите зборови во 1. Солуњаните 4,13-18,

кажува: „Од практични причини, заради утеха, науката за блажена бесмртност на праведниците ја заменува сомнителната наука за второто Христово доаѓање. Во мигот на нашата смрт доаѓа Господ по нас. Тоа е она што ние треба да го чекаме и кон што треба да се стремиме. Мртвите веќе влегле во славата. Тие не чекаат труба за да го примат својот суд и блаженство.“

548 Меѓутоа, кога Исус требало да ги остави своите ученици, Тој не им кажал дека тие скоро ќе дојдат кај него: „Одам да ви приготвам место“, рекол. „Кога ќе отидам и ќе ви приготвам место, пак ќе дојдам и ќе ве земам кај себе за да бидете и вие каде што сум јас“ (Јован 14,2.3). А Павле понатаму ни кажува дека „сам Господ ќе слезе од небото, на заповед, со глас на архангел и со Божја труба, и мртвите во Христа ќе воскреснат први. Потоа ние живите, кои останавме, ќе бидеме земени заедно со нив на облаците за да го сретнеме Господа во воздухот и така засекогаш ќе бидеме со Господа.“ И потоа додава: „Затоа, утешувајте се еден со друг со овие зборови“ (1. Солуњаните 4,16-18). Колку е голема разликата меѓу овие утешни зборови и оние, наведените, од страна на проповедникот универзалист! Тој ги тешел жалосните пријатели уверувајќи ги дека мртвиот, колку и да бил грешен, штом издивнал, бил примен меѓу ангелите. Павле своите браќа ги упатува на идното Христово доаѓање кога оковите на гробот ќе бидат скршени и кога „мртвите во Христа“ ќе станат во вечен живот.

Пред некој да може да стапи во становите на блажените, неговиот случај мора да биде испитан, а неговиот карактер и неговите дела мора да излезат на испит пред Бога. На сите ќе им се суди според извештајот напишан во книгите, и секој ќе прими плата според своите дела. Овој суд не се врши во мигот на смртта. Да обрнеме внимание на Павловите зборови: „Зашто определил ден во кој ќе му суди на светот според правдата, преку Човекот што го одреди, давајќи им на сите гаранција воскреснувајќи го од мртвите“ (Дела 17,31). Овде апостолот јасно кажува дека за судот на светот е определен ден кој тогаш бил настан во иднина.

549 Јуда упатува на истото време: „И ангелите, кои не го зачуваа своето место, туку истото го напуштија, ги чува во вечни окови под мрак за судот на великиот ден“, а потоа ги наведува зборовите на Еноха: „Ете, Господ иде со илјадници свои свети за да им суди на сите“ (Јуда 6.14.15). Јован кажува дека видел „мртвовци, големи и мали, како стојат пред престолот, и книгите се отворија... а на мртвите им беше судено според она што е запишано во книгите, според нивните дела“ (Откровение 20,12).

Но, ако мртвите веќе уживаат блаженство на небото или ако се превиваат во оган во пеколот, зошто е потребен идниот суд?

Науката на Божјата реч за овие важни прашања не е ниту нејасна ниту противречна. Неа можат да ја разберат и обичните луѓе. Која искрена душа може да види и малку мудрост и праведност во раширеното верување за награда веднаш по смртта? Дали праведниците по испитувањето на нивниот случај на судот ќе ја слушнат пофалбата: „Добро, слуго, добар и верен! ... влезе во радоста на својот Господар“ (Матеј 25,21), кога веќе се наоѓаат во негово присуство можеби многу векови? Дали грешниците ќе бидат повикани од местото каде што се мачат за да ја примат пресудата на Судијата на целата земја: „Одете си од мене, проклети, во вечен оган?“ (Матеј 25,41). Колку страшен подбив! Срамно обвинување против Божјата мудрост и праведност!

Теоријата за бесмртност на душата е една од оние лажни науки што Рим ја презел од незнабоштвото и ја внел во христијанската вера. Мартин Лутер ја става во групата на „монструозни бајки како дел од декреталиите на римското гүбриште“ (E. Petavel, *The Problem of Immortality*, p. 255). Во своите забелешки за Соломоновите зборови во Проповедник дека мртвите не знаат ништо, реформаторот кажува: „Ова е уште еден доказ дека мртвите се несвесни. Таму, кажува Соломон, нема работа, ниту мислење, ниту знаење, ниту мудрост. Соломон верува дека мртвите спијат и дека воопшто не знаат ништо. Тие таму лежат не броејќи ги ниту деновите ниту годините. Но, кога ќе се разбудат, ќе им се чини како да спиеле одвај еден миг“ (Martin Luther, *Exposition of Solomon's Booke Called Ecclesiastes*, p. 152).

Никаде во Светото писмо не пишува дека праведниците ја 550 примаат својата награда или грешниците казната во мигот на смртта. Патријарсите и пророците не оставиле вакво тврдење. Библијата јасно учи дека мртвите не одат директно на небото, туку дека спијат до воскресението (1. Солуѓаните 4,14; Книгата за Јов 14,10-12). Истиот ден, кога ќе се скине сребреното јаже и кога ќе се скрши златната чаша (Проповедник 12,6), престануваат сите мисли на човекот. Оние што слегуваат во гроб уживаат мир. Тие не знаат веќе ништо што се случува под Сонцето (За Јов 14,21). Каков блажен мир за уморните праведници! За нив времето, било кратко или долго, е само миг. Тие спијат, и Божјата труба ќе ги разбуди во славна бесмртност. „Имено, ќе затруби труба и мртвите ќе воскреснат нераспадливи... А кога ова, распадливото, ќе се облече во нераспадливост и ова, смртното, ќе се облече во бесмртност, тогаш ќе се збидне напишаното: Победа ја проголта смртта. О гробе, каде ти е победата? О смрт, каде ти е осилото?“ (1. Коринѓаните 15,52-55).

Кога умрените праведници ќе бидат повикани од својот длабок сон, ќе продолжат да мислат токму таму каде што биле прекинати нивните мисли. Последно нивно чувство бил смртниот страв, последна мисла дека ѝ подлегнуваат на силата на гробот. Кога ќе воскреснат од гробот, нивната прва радосна мисла ќе биде изразена во победоносниот извик: „О гробе, каде ти е победата? О смрт, каде ти е осилото?“ (1. Коринќаните 15,55).

МОЖЕМЕ ЛИ ДА РАЗГОВАРАМЕ СО МРТВИТЕ И ТИЕ СО НАС?

Службата на светите ангели, како што е прикажана во Светото писмо, е мошне утешна и драгоценa вистина за секој Христов следбеник. Но библиската наука за овој предмет е изопачена и затемнета со заблудите на општо прифатеното верување. Науката за природна бесмртност, позајмена од многубожечката филозофија и воведена во христијанската вера за време на мракот на големиот отпад, ја заменила вистината за која Светото писмо толку јасно зборува, а тоа е дека „мртвите не знаат ништо“. Илјадници веруваат дека духовите на умрените се оние „прислужнички духови пратени да им служат на тие што ќе наследат спасение“ (Евреите 1,14). А ова е спротивно на науката на Светото писмо кое учи дека небесните ангели постоеле и биле поврзани со човечката историја пред смртта на кое и да е човечко суштество. 551

Науката за некаква човекова свесност за време на смртта, особено верувањето дека духовите на умрените се враќаат за да им служат на живите, му приготвило пат на модерниот спиритизам. Ако мртвите се наоѓаат во присуство на Бога и на светите ангели, и ако располагаат со далеку поголемо знаење отколку што имале порано, зошто не би се вратиле на земјата да ги просветлуваат и да ги поучуваат живите? Ако духовите на умрените, како што учат угледните теолози, се реат над своите пријатели на земјата, зошто не би им било дозволено да се дружат со нив, да ги опоменуваат да не грешат и да ги тешат во неволјите? Ако човекот за време на смртта е свесен, тогаш како можат тие што веруваат така да го одбиваат она што им доаѓа како божествено видело од страна на овие прославени суштества? Тоа е токму канал, иако луѓето го сметаат за посветен, со кој се служи сатаната да ги постигне своите цели. Паднатите ангели, кои ги извршуваат неговите заповеди, се јавуваат како весници од светот на духовите. Додека тврди дека живите ги поврзува со мртвите, кнезот на злото всушност ги проникнува со своето кобно влијание. 552

Тој има моќ да го имитира пред луѓето лицето на нивните починати пријатели. Имитацијата е совршена: истиот изглед, зборовите, гласот - сè се имитира со извонредна точност. Мнозина се утешени, уверени дека нивните мили уживаат блаженство на небото и, не сфаќајќи ја опасноста, слушаат „духови и демонски учења“ (1. Тимотеј 4,1).

Кога ќе ги убеди да веруваат дека мртвите навистина се враќаат и разговараат со нив, сатаната оди чекор понатаму. Тој прави да им се појават оние кои неподготвени заминале во смрт. Тие тврдат дека се среќни на небото и дека таму заземаат високи положби. На овој начин се шири заблудата дека нема разлика меѓу праведниците и грешниците. Божемните посетители од духовниот свет понекогаш даваат опомени и предупредувања што се покажуваат точни. Но кога ќе се здобијат со доверба, тие изнесуваат такви науки кои директно ја поткопуваат верата во Светото писмо. Под изговор дека многу се интересираат за благосостојбата на своите пријатели на земјата, ги водат во најопасни заблуди. Фактот што тие кажуваат некои вистини и што понекогаш ги преткажуваат и идните настани, на нивните тврдења им дава изглед на веродостојност, и голем број луѓе го прифаќаат нивното лажно учење толку бргу, и веруваат толку слепо, како да се работи за најсвети библиски вистини. Божјиот закон се отфрла, милоста се презира, а крвта на заветот се смета како нешто несвето. Духовите го негираат Христовото божество, па дури и Творецот го изедначуваат со себе. На овој начин големиот бунтовник под оваа маска го продолжува против Бога својот бунт што го почнал на небото и што трае речиси шест илјади години на земјата.

553

Мнозина се обидуваат спиритистичките појави да ги објаснат како измами и како вешти волшебства на самиот медиум. Но, иако е вистина дека триковите на маѓесничките вештини често се подметнуваат како вистинити појави, имало и вистински манифестации на една натприродна сила. Таинственото тропане, со кое почнал модерниот спиритизам, не било производ на човечка измама и вештина, туку непосредно дело на лошите ангели кои на овој начин вовеле една од најуспешните измами што ја упропастуваат душата. Мнозина ќе се фатат во стапица верувајќи дека спиритизмот е само една човечка измама. Кога ќе се соочат со појави што ќе мораат да ги сметаат за натприродни, ќе бидат измамени и присилени да ги прифатат како голема Божја сила.

Овие луѓе ги занемаруваат сведоштвата на Светото писмо за чудата што ги прават сатаната и неговите ангели. Со моќта на сатаната фараоновите волшебници го имитирале Божјето

дело. Павле сведочи дека пред второто Христово доаѓање ќе има слични манифестации на сатанска сила. На Господовото доаѓање ќе му претходи „сатанско дејствување, со секаква сила, со чудотворни знаци, со лажни чуда и со секаква неправедна измама“ (2. Солуѓаните 2,9). А апостол Јован, опишувајќи ја чудотворната сила што ќе се појави во последните денови, кажува: „И прави големи чудотворни знаци, така што прави и оган да паѓа од небото на земјата пред луѓето. Тој ги заведува жителите на земјата со чудотворните знаци што му беа дадени да ги прави“ (Откровение 13,13.14). Овде не станува збор за обични измами. Луѓето ќе бидат прелагани со вистински чуда што ќе можат да ги прават сатанските орудија вистински, а не привидно.

Кнезот на темнината, кој толку време сите сили на својата голема интелигенција ѝ ги посветува на измамата, вешто ги прилагодува своите искушенија кон луѓето на сите сталежи и положби. На образованите спиритизмот им го претставува во неговите фини и интелектуални видови и со тоа успева мнозина да вовлече во својата стапица. Мудроста што ја дава спиритизмот, според зборовите на Јакова, не „слегува озгора“ туку таа е „земна, човечка, ѓаволска“ (Јаков 3,15). Меѓутоа, големиот измамник ова вешто го крие секогаш кога истото може успешно да го искористи за својата цел. Оној што имал сила да се појави во пустината на искушението пред Христа, наметнат со сјај на небесен серафим, се појавува и пред луѓето во најпривлечен вид како светлосен ангел. Тој му ласка на разумот, откривајќи му возвишени предмети; ја одушевува човечката мечта со величествени сцени и ги освојува чувствата со своите речити описи на љубовта и добрината. Тој на мечтата ѝ дава возвишен полет и луѓето ги поттикнува да имаат толку високо мислење за својата сопствена мудрост, што во своите срца го презираат Вечниот. Ова моќно суштество, кое имало сила да го одведе Откупителот на светот на највисока гора и да му ги покаже сите земни царства и нивната слава - и пред луѓето ќе ги изнесе своите искушенија со кои ќе го изопачи умот на сите што не се под заштита на божествената сила.

Сега сатаната ги измамува луѓето со ласкање како што ја измамил Ева во Едем - буди кај нив желба за натприродни сознанија и поттикнува честољубив стремеж кон самоизвишување. Поткликнувањето пред овие лоши желби предизвикало негов пад, а сега настојува со тоа да предизвика и пропаст на луѓето. „Вие ќе бидете како богови“, изјавува тој, „и ќе знаете што е добро, а што зло“ (1. Мојсеева 3,5). Спиритизмот учи „дека човекот е суштество од напредок и дека нему му е одредено постојано, од раѓањето па сè до вечноста, да се приближува кон божеството“.

И понатаму: „Секое разумно суштество ќе си суди самото себеси, а не друго.“ „Судот ќе биде праведен, зашто тоа е сопствен суд... Престолот е во самиот тебе.“ Еден спиритистички учител, кога во него се разбудила оваа „духовна свест“, рекол: „Сите мои ближни се полубогови кои не паднале.“ А друг изјавува: „Секое праведно и совршено суштество е Христос.“

555 Така на местото на правдата и совршенството на вечниот Бог, на местото на вистинскиот предмет на почитување и на совршената праведност на Божјиот закон, на местото на вистинското мерило на човечкиот идеал, сатаната ја поставил грешната и непостојана човечка природа како единствен предмет на почитување, како единствено правило на судот и мерило на карактерот. Тоа е напредок, но не напред, туку назад.

Закон на нашата интелектуална и духовна природа е ние да се менуваме со она што го посматраме. Нашиот ум е проникнат со она со што се занимава. Ние стануваме слични со она што сме навикнале да го сакаме и да го почитуваме. Човекот никогаш нема да се издигне повисоко од неговото сфаќање за чистотата, за добрината и вистината. Ако неговото „јас“ е негов највисок идеал, тој никогаш нема да постигне нешто повозвишено. Напротив, тој ќе паѓа сè пониско. Само Божјата милост има сила човекот да го издигне. Препуштен сам на себе, тој неминовно ќе тоне сè подлабоко.

На луѓето кои потклекнуваат пред своите страсти, кои се желни за уживање, на телесните, спиритизмот им се јавува во помалку префинет вид отколку на оние што се образовани и културни; во неговите груби облици тие го наоѓаат токму она што одговара на нивните склоности. Сатаната го проучува секој знак на слабоста на човечката природа, води сметка за гревовите што е наклонет да ги прави секој поединец и тогаш се труди да не пропушти ниту една можност да ги задоволи нивните склоности кон зло. Тој ги наведува луѓето да претеруваат во она што само по себе е дозволено и со неумереноста да ја ослабат својата физичка, душевна и морална сила. Тој уништил и сè уште уништува илјадници луѓе по пат на задоволување на ниските страсти со кои човечката природа ја прави груба. И како врв на своето дело, тој тврди преку духовите дека „вистинското знаење го издигнува човекот над сите закони“; дека „сè што постои е добро“; дека „Бог никого не го осудува“ и дека „сите гревови што ги правиме се невини“. Кога луѓето на ваков начин се заведени да веруваат оти желбата е највисок закон, дека слободата значи разузданост и дека човекот ќе си дава сметка само себеси, треба ли тогаш да се чудиме што насекаде владее толкава расипаност и морална изопаченост? Мнозина страдно ја прифаќаат науката

556

Спиритизмот, кој брои стотици илјади, па дури и милиони приврзаници, кој проникнал во научните кругови, кој се вовлекол во црквите и наишол на наклоност кај законодавните тела, па дури и во царските дворови - оваа силна измама - е само оживување и во ново руво облечено она, во старо време осудено и забрането враќање.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

што им дава слобода да си угодуваат на склоностите на своето телесно срце. Уздите на самосовладувањето им се препуштаат на страстите, духовните и душевните сили им се потчинуваат на животинските нагони, а сатаната ликувајќи вовлекува во својата мрежа илјадници такви кои тврдат дека се Христови следбеници.

Но никој не би требало да биде заведен со лажните тврдења на спиритизмот. Бог му дал на светот доволно светлина за да може да ги открие стапиците. Како што видовме веќе, теоријата што го прави вистински темелот на спиритизмот е во противречност со јасните тврдења на Светото писмо. Библијата учи дека мртвите не знаат ништо, дека нивните мисли престанале, дека тие немаат удел во ништо што се случува под Сонцето, ниту пак нешто знаат за радостите и неволјите на оние што им биле најмили на светот.

Уште повеќе, Бог изрично забранил секоја божемна врска со духовите на починатите. Меѓу Евреите постоеле луѓе кои тврделе, како и спиритистите денеска, дека одржуваат врска со мртвите. Но „духовите вражарски“ (Дела 16,16), како што се наречени овие посетители од другиот свет, во Библијата се нарекуваат „ѓаволски духови“ (спореди: 4. Мојсеева 25,1-3; Псалм 106,28; 1. Коринќаните 10,20; Откровение 16,14). Господ кажал дека е гнасно и забранил под закана на смртна казна одржување на врска со ваквите духови (3. Мојсеева 19,31; 20,27). Веќе самото име „вражање“ денеска предизвикува презир. Тврдењето дека луѓето можат да стапат во врска со лошите духови се смета како приказна од мрачниот среден век. Но спиритизмот, кој брои стотици илјади, па дури и милиони приврзаници, кој проникнал во научните кругови, кој се вовлекол во црквите и наишол на наклоност кај законодавните тела, па дури и во царските дворови - оваа силна измама - е само оживување и во ново руво облечено она во старо време осудено и забрането вражање.

557 Кога не би имале други докази за вистинскиот карактер на спиритизмот, за христијаните би требало да биде доволно тоа што овие духови не прават разлика меѓу правдата и гревот, меѓу најчистите и најблагородните Христови апостоли и најрасипаните слуги на сатаната. Издигнувајќи ги најподлите луѓе на небото и давајќи им таму почесни места, тој на светот му кажува: „Не е важно колку сте грешни, не е важно дали верувате во Бога и во Библијата или не. Живејте како што сакате. Небото е ваша татковина.“ Всушност, учителите на спиритизмот тврдат: „Сите кои прават зло ... му се мили на Господа!“, или: „Каде е Бог кој суди?“ (Малахија 2,17). Божјата реч кажува: „Тешко на оние кои злото го нарекуваат добро, а доброто зло, кои од темнината прават светлина, а од светлината темнина“ (Исаија 5,20).

Овие лажни духови се јавуваат во вид на „апостоли“ кои му противречат на она што го пишувале апостолите вдахнати со Светиот Дух додека биле на земјата. Тие го негираат божественото потекло на Библијата и со тоа го уриваат темелот на надежта на христијаните и ја гаснат светлината што го покажува патот кон небото. Сатаната прави светот да верува дека Библијата е само една бајка или книга што одговара на времето на детството на човечкиот род, но на која сега треба поинаку да се гледа, или потполно да се отфрли како застарена. А како замена за Божјата реч, тој ги истакнува спиритистичките појави. Тоа е средство кое е потполно под негова контрола. Со ова средство тој може да постигне светот да верува онака како што сака тој. Книгата што треба да го осуди него и неговите следбеници ја отфрлаат, а Спасителот на светот го прикажуваат како обичен човек. Како римската стража која го чувала Исусовиот гроб што раширила лажни гласови, онака како што ја научиле старешините и свештениците за да го негираат неговото воскресение, така и приврзаниците на спиритистичките појави се обидуваат да докажат дека во животот на нашиот Спасител нема ништо чудно. Бидејќи така Исуса го ставиле во заднина, тие обрнуваат внимание на своите сопствени чуда, тврдејќи дека тие далеку ги надминуваат Христовите дела.

Вистина е дека спиритизмот денеска го менува својот облик и, прикривајќи некои свои најгруби црти, прима христијанско руво. Но неговите изјави од говорниците и преку печатот се објавувале и се објавуваат многу години и во нив е откриен неговиот вистински карактер. Ова учење не може да се негира ниту да се скрие.

558

Дури и во својот денешен облик, далеку од тоа да биде помалку опасен отколку порано, тој всушност е уште поопасен, зашто е полукав. Додека порано се откажувал од Христа и од Библијата, сега изјавува дека ги прифаќа двете. Но Библијата се толкува на начин што му се допаѓа на непрероденото срце, а нејзините свечени и важни вистини се сметаат за безвредни. Љубовта се истакнува како главна Божја особина, но таа се прикажува како разнежена сентименталност која не прави разлика меѓу доброто и злото. Божјата праведност, неговото гнасење над гревот, барањата на неговиот свет Закон - сето тоа се смета за неважно. Народот се учи Десетте заповеди да ги смета за мртво слово. Привлечните и волшебните приказни делуваат врз сетилата и луѓето ги наведуваат да ја отфрлат Библијата како темел на својата вера. Од Христа и сега се откажуваат како и некогаш. Но сатаната во толкава мера им ги заслепил очите на луѓето, што не ја забележуваат измамата.

Малку има такви кои имаат вистински поим за заводничката моќ на спиритизмот и за опасностите што им се закануваат на

оние кои доаѓаат под негово влијание. Мнозина се занимаваат со него само за да го задоволат своето љубопитство. Всушност тие не веруваат во него и со ужас би отстапиле назад при помислата дека би можеле да паднат под власт на духовите. Но тие се осмелуваат да стапат на забранет терен, а силниот непријател ја покажува над нив својата моќ и против нивна волја. Само ако еднаш се изложат на неговото влијание, тој ги заробува. Не е можно со своја сопствена сила да се оттргнат од неговата заводлива и примамлива волшебност. Ништо, освен Божјата сила, дарувана како одговор на сериозна молитва проникната со вера, не може да ги ослободи овие души фатени во стапица.

559 Сите што попуштаат пред грешните склоности или свесно негуваат некој познат грев, навлекуваат на себе стотици искушенија. Тие се изделуваат од Бога и се лишуваат од заштитата на неговите ангели; и кога сатаната ги мами, тие немаат одбрана и стануваат лесен негов плен. Тие, кои на овој начин ја прифаќаат неговата сила, и не насетуваат каде ќе завршат. Откако ќе ги совлада, искушувачот ќе ги употреби како свои орудија за и други да намами во пропаст.

Пророкот Исаија кажува: „Ако ви кажат: 'Прашајте духови и гатачи кои шепотат и мрморат', вие одговорете: 'Не треба ли народот да го праша својот Бог? Зар за живите ќе се распрашуваат кај мртвите?' Закон и сведоштво барајте. Кој не зборува така, за него нема зора“ (Исаија 8,19.20). Кога луѓето би сакале да ја прифатат вистината за човечката природа и за состојбата на мртвите, која е толку јасно изнесена во Светото писмо, тие во тврдењата и во појавите на спиритизмот на дело би го виделе сатаната со неговата сила, со неговите знаци и лажни чуда. Но, наместо да ја отфрлат лажната слобода, толку привлечна за телесното срце, и да се откажат од гревот што им станал мил, мнозина ги затвораат очите пред светлината и ги отфрлаат опомените, и продолжуваат така додека сатаната плете околу нив мрежи та тие стануваат негов плен. „Бидејќи не ја примија љубовта на вистината за да се спасат, Бог им праќа заблуда да дејствува меѓу нив за да ѝ веруваат на лагата“ (2. Солуњаните 2,10.11).

Оние што станале против учењето на спиритизмот, ги напаѓаат не само луѓето, туку и сатаната и неговите ангели. Тие се впуштиле во борба со властите и со силите на темнината под небото. Сатаната нема да отстапи ниту за педа од својот терен, освен ако биде потиснат со силата на небесните весници. Божјиот народ треба да биде способен да му се противстави како нашиот Спасител со зборовите: „Пишано е!“ Сатаната и денеска може, како и во Исусово време, да цитира места од Светото писмо, и тој

го изопачува неговото учење за да ги поткрепи своите измами. Оние што сакаат во ова време на опасност цврсто да стојат, мора лично добро да го разберат сведоштвото на Светото писмо.

Мнозина ќе се соочат со ѓаволските духови што ќе им се појават како нивни мили роднини и пријатели објавувајќи им најопасни заблуди. Овие посетители ќе влијаат врз нашите најнежни чувства и ќе прават чуда за да ги поткрепат своите тврдења. Мораме да бидеме подготвени да им се противставиме со библиската вистина дека мртвите не знаат ништо и дека тие што се јавуваат така се ѓаволски духови. 560

Токму пред нас е „часот на искушението што ќе дојде врз целиот свет за да ги испита оние кои живеат на земјата“ (Откровение 3,10). Сите, чијашто вера не е цврсто втемелена на Божјата реч, ќе бидат измамени и совладани. Сатаната користи и сè повеќе ќе користи „секаква измама и неправда“ за да ги стави синовите човечки под своја власт. Но тој својата цел може да ја постигне само тогаш ако човекот доброволно се согласи да ги прифати неговите искушенија. Оние кои сериозно се трудат да ја запознаат вистината и се борат преку послушноста да ја исчистат својата душа и прават сè што е во нивна моќ да се подготват за борбата, ќе најдат сигурна заштита во Бога, кој е извор на вистината. „Бидејќи ти ја запази речта на моето трпение, и јас ќе те запазам тебе“ (Откровение 3,10), е ветување на Спасителот. Тој побргу ќе ги прати сите небесни ангели да го заштитат неговиот народ, отколку што ќе му дозволи на сатаната да совлада и една душа која се надева на него.

Пророкот Исаија ја изнесува страшната измама со која ќе се соочат грешниците и која ќе стори тие да се чувствуваат сигурни од осудата на Божјиот суд: „Склучивме сојуз со смртта, и се спогодивме со гробот. Кога ќе помине разурнувачкиот камшик, не, нема да стигне до нас, зашто од лагата си направивме засолниште и од измамата прибежиште“ (Исаија 28,15). Во оваа група луѓе се вбројуваат сите кои во својата тврдоглава непокајаност се тешат со самоувереноста дека за грешникот нема казна, дека сите луѓе, колку и да се расипани, ќе отидат на небото каде што ќе бидат како Божји ангели. Но уште посигурни се сметаат оние што направиле завет со смртта и договор со гробот, кои ги отфрлаат вистините што ги предвидело Небото како заштита за праведниците во деновите на неволјата, а бараат прибежиште во лагите што ги пласира сатаната во вид на примамливи измами на спиритизмот. 561

Повеќе од вчудовидувачка е заслепеноста на луѓето на нашето поколение. Илјадници ја отфрлаат Божјата реч како недостојна за верување, а со голема доверба ги прифаќаат измамите на

сатаната. Скептиците и подбивачите ги напаѓаат како верски фанатици оние што се борат за верата на пророците и апостолите и наоѓаат задоволство во тоа да ги исмеваат свечените изјави на Светото писмо за Христа, за планот на спасението и за судот што ќе ги погоди сите кои ја отфрлаат вистината. Тие длабоко ги сожалуваат оние кои, според нивно мислење, се толку ограничени, слаби и празноверни, што можат да ги признаат Божјите права и да ги прифатат барањата на неговиот Закон. Тие покажуваат таква сигурност, како навистина да склучиле сојуз со смртта и со гробот, како да подигнале непреодна, непробивна ограда меѓу себе и Божјата одмазда. Ништо не може кај нив да разбуди страв. Тие во толкава мера му се предале на искушувачот, што тесно се соединиле со него и во толкава мера се исполниле со неговиот дух, што немаат сила ниту желба да се оттргнат од неговата стапица.

Сатаната долго се приготвувал за својот последен напор да го измами светот. Тој поставил темел за својата работа со ветувањето што ѝ го дал на Ева во Едем: „Не, вие нема да умрете! Туку... оној ден, кога ќе вкусите од него, ќе ви се отворат очите, па ќе станете како богови и ќе знаете што е добро, а што зло“ (1. Мојсеева 3,4,5). Малку по малку го приготвил патот за својата најголема измама во развитокот на спиритизмот. Уште не ги остварил во целост своите намери, но ќе ги оствари во последниот остаток на времето. Пророкот кажува: „И видов... три нечисти духа како жаби; имено, тоа се демонски духови кои прават чуда и одат кај царевите на целиот свет за да ги соберат за војна во великиот ден на семоќниот Бог“ (Откровение 16,13.14). Со исклучок на оние што ќе ги сочува Божјата сила со вера во неговата Реч, во оваа измама ќе биде вовлечен цел свет. Народот, успиен во кобна сигурност, ќе се разбуди дури тогаш кога врз него ќе почне да се излева Божјиот гнев.

Господ Бог кажува: „Ќе ја земам правината за мерка, а правдата за терезија. Град ќе ви го уништи прибежиштето на измамата и води ќе ви го потопат засолништето на лагата. Ќе го уништам вашиот сојуз со смртта и вашата спогодба со гробот, и кога ќе помине разурнувачкиот камшик, вие ќе бидете сотрени“ (Исаија 28,17.18).

СЛОБОДАТА НА СОВЕСТА - ЗАГРОЗЕНА!

Протестантите денеска католицизмот го гледаат во многу поповолна светлина отколку во минатото. Во земјите каде што католицизмот е во малцинство и каде што католиците заземаат помирлив став за да го прошират своето влијание, се забележува сè поголема рамнодушност во врска со науките што ги разделуваат протестантските цркви од папската хиерархија. Сè повеќе преовладува мислењето дека разликите за важните прашања не се толку големи како што се сметало и дека само малку попуштање од страна на протестантите може да доведе до подобри односи со Рим. Имало време кога протестантите високо ја ценеле слободата на совеста што била скапо платена. Своите деца ги учеле да се гнасат од папството и секој стремеж кон пријателство со Рим го сметале за неверство кон Бога. Но колку поинакви се чувствата што се покажуваат денеска!

Бранителите на папството тврдат дека Католичката црква е наклеветена и протестантскиот свет е наклонет да го прифати ова тврдење. Мнозина сметаат дека е неправедно што денешната Римска црква се проценува според стравотиите и безумноста што ја обележувале нејзината власт за време на вековите на незнаењето и духовната темнина. Тие ја оправдуваат нејзината страшна свирепост, прикажувајќи ја како резултат на дивјаштвото во тоа време и тврдат дека влијанието на модерната просветеност ги изменило нејзините чувства.

Зар овие луѓе го заборавиле барањето на Рим на непогрешност кое оваа горделива власт ја истакнувала во текот на повеќе од осумстотини години? Далеку од тоа да го напушти своето барање, таа - во деветнаесеттиот век - го истакнува со уште поголема решителност од кога и да е порано. Рим тврди дека Католичката црква „никогаш не згрешила, ниту пак, според Светото писмо, кога и да е ќе згреша“ (John L. von Mosheim, *Institutes of Ecclesiastical History*, book 3, century II, part 2, chapter 2, section 9, note 17). - Тогаш како може да се откаже од начелата кои во текот на минатите векови управувале со неа?

Римската црква никогаш нема да отстапи од своето барање за непогрешност. Таа смета дека имала право во сè што сторила кога ги прогонувала оние што ги отфрлиле нејзините догми. Зар таа не би ги повторила истите дела кога би ѝ се дала можност за тоа? Само нека се отстранат ограничувањата што сега ги поставуваат световните власти и Рим повторно нека ја задобие својата некогашна власт - набргу ќе оживее неговото насилство и прогонство.

Еден познат писател зборува вака за ставот на папската власт кон слободата на совеста и за опасностите што посебно им се закануваат на Соединетите Американски Држави ако таа успее да ги спроведе своите цели:

„Мнозина стравот од католицизмот во Соединетите Држави го сметаат за ограниченост или детинење. Тие не гледаат во карактерот и во ставот на католицизмот ништо што би било противречно со нашите слободарски установи, ниту во неговото јакнење наоѓаат нешто што би било опасно. Затоа најпрво да споредиме некои од главните начела на американската државна управа со начелата на Католичката црква.

Уставот на Соединетите Држави гарантира слобода на совеста. Тоа е нешто најскапоцено и најважно. Папата Пие IX рекол во своето послание од 19 август 1854 година: ‚Бесмислените и погрешни учења и празното филозофирање за одбрана на слободата на совеста се крајно губелна заблуда - чума - која најмногу ѝ се заканува на една држава.‘ Истиот папа во своето послание од 8 декември 1864 година изрекува проклетство над ,оние што ја бранат слободата на совеста и верата‘, како и над ,сите што го поддржуваат мислењето дека црквата не смее да употребува сила.‘

565

Мирољубивиот тон на Рим во Соединетите Држави во никој случај не значи промена на духот. Рим е толерантен само кога е немоќен. Бискупот О‘Конер кажува: ‚Слободата на вероисповедта само се трпи додека не може да се постапи поинаку без опасност за католичкиот свет...‘ Надбискупот на св. Луј во една пригода рекол: ‚Кривоверството и неверувањето се злосторства; и во христијанските земји, како на пример во Италија и Шпанија, каде што целото население е католичко, и каде што католичката религија е битен дел на државните закони, тие се казнуваат како секој друг престап...‘

Секој кардинал, надбискуп и бискуп во Католичката црква пред папата полага заклетва на верност која ги содржи овие зборови: ‚Ветувам дека со сите мои сили ќе ги прогонувам кривоверците, отпадниците и бунтовниците против нашиот горе именуван господар, папа, или против неговите споменати наследници, и

дека најенергично ќе им се противставувам“ (Josiah Strong, *Our Country*, ch. 5, pars. 2-4).

Вистина е дека и во Римокатоличката црква има вистински христијани. Постојат илјадници такви кои му служат на Бога според светлината што ја имаат. Тие не ја читаат Божјата реч и затоа не можат да ја запознаат вистината. Тие никогаш не ја забележале разликата меѓу живата служба на срцето и низата вообичаени форми и обреди. Бог со нежно сочувство ги гледа овие души кои се одгледувани во верата што е полна со измами и што не може да ја задоволи душата. Тој ќе стори зраците на светлината да проникнат низ густата темнина што ги опкружува. Ќе им ја открие вистината онаква каква што е во Исуса и мнозина ќе се придружат на неговиот народ.

Католицизмот како верски систем ни денеска не е поблизу до Христовото евангелие отколку што бил во кој и да е поранешен период на својата историја. Протестантските цркви се во голема темнина, зашто инаку би ги забележале знаците на времето. Римската црква има далекусежни планови. Таа се бори со сите средства да го прошири своето влијание и да ја зголеми својата сила; таа се приготвува за жестока и решавачка битка повторно да ја задобие превласта во светот, повторно да воведо прогонство и да го урне сè она што го изградил протестантизмот. Католицизмот освојува терен на сите страни. Погледнете го сè поголемиот број негови цркви и капели во протестантските земји. Видете колкава е во Америка популарноста на неговите високи школи и семинари што ги посетуваат протестанти во голем број. Видете како напредува во Англија ритуализмот и колку чести се преминувањата во редовите на католицизмот. (Ритуализам е верско движење основано во Оксфорд во 1833 година кое се труди Англиканската црква да ја приближи кон католичката). Ова треба да ги вознемири сите што ги ценат чистите начела на евангелието.

566

Протестантите се поврзале со папството и го штитат. Направиле спогодби и отстапки што ги изненадуваат дури и самите католици кои не можат тоа да го сфатат. Ги затвораат очите пред вистинскиот карактер на Римската црква и пред опасностите што им се закануваат од нејзината превласт. Народот треба да стане и да му се противстави на јакнењето на овој најопасен непријател на граѓанските и верските слободи.

Многу протестанти мислат дека католичката религија не е привлечна и дека нејзиното богослужение е здодевна и бесмислена церемонија. Тие се лажат. Иако католицизмот е основан на измами, измамата не е груба и невешта. Богослужението на Римската

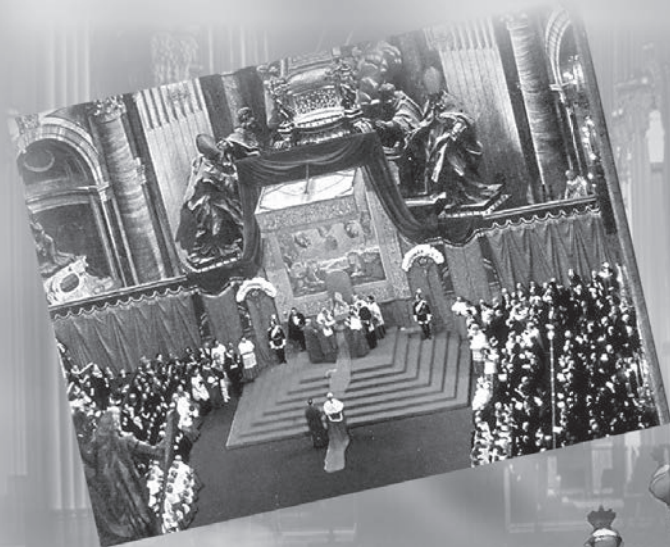
црква, со своите церемонии, остава најдлабок впечаток. Нејзиниот блескотен раскош и нејзините свечени обреди ги зашеметуваат сетилата и го замолкнуваат гласот на разумот и совеста. Окото е восхитено. Раскошните храмови, величествените процесии, златните олтари, со скапоцено камење украсените ковчези со реликвији на светците, одбраните слики и уметничките кипови - сето тоа буди естетско чувство. И увото е восхитено. Музиката е ненадминлива. Кога ќе зазвучат богатите тонови на оргулите, придружувани со мелодии на многу гласови, и кога ќе се разнесат низ високите куполи и колонади на величествените катедрали, душата се исполнува со страв и почит.

567 Овој надворешен сјај, раскош и церемонија, кои само ги измамуваат стремежите на душите оптоварени со грев, е доказ за внатрешната расипаност. На Христовата вера не ѝ е потребен ваков раскош за да ѝ служи како препорака. Во светлината што свети од крстот, вистинското христијанство изгледа толку чисто и привлечно, што никакви надворешни украсувања не можат да ја зголемат неговата вистинска вредност. Кроткиот и мирен дух, кој пред Бога е многу ценет, е онаа света убавина.

Сјајниот стил не е секогаш доказ за чистите и возвишени мисли. Смесла за уметност и префинет вкус често се сретнува и кај луѓе чиешто мисли се земни и телесни. Сатаната често се служи со нив да ги наведе луѓето да ги заборават потребите на својата душа, да го загубат од вид идниот, вечен живот, да се одвратат од својот силен Помагач и да живеат само за овој свет.

Религијата, полна со церемонии и со надворешен сјај, е привлечна за непрероденото срце. Раскошот и церемониите на католичкото богослужение имаат заводлива, волшебна сила која мнозина прелагала Католичката црква да ја гледаат како вистинска небесна врата. Само оние што цврсто стојат на темелите на вистината, чиешто срца се обновени со Божјиот Дух, се заштитени од нејзиното влијание. Илјадници кои немаат живо искуство со Христа ќе бидат заведени да ја прифатат надворешната побожност која нема никаква сила. Таквата религија е токму она што го бараат мнозина.

Бидејќи црквата тврди дека има право да ги проштава гревовите, многу католици сметаат дека можат слободно да грешат. Исповедувањето, без кое црквата не дава проштавање, исто така во голема мера го помага злото. Оној што ги превиткува своите колена пред грешен човек, и во исповедта му ги открива своите тајни мисли и побудите на своето срце, го понижува своето човечко достоинство и го изопачува секое благородно чувство на својата душа. Откривајќи му ги своите гревови на свештеникот - на грешен

Религијата, полна со церемонии и со надворешен сјај, е привлечна за непрероденото срце. Раскошот, музиката и обредите на тие бојослуженија имаат заводлива, волшебна сила која мнозина прелагала и ги навела Христовата едноставност да ја заменат со надворешната форма на помпезните бојослуженија на тие цркви.

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

и смртен човек, кој често се оддава на пиење и пороци - човекот го слабее и го расипува својот карактер. Неговото сфаќање за Бога е сведено на лик на паднат човек, зашто тука свештеникот се јавува како Божји намесник. Ова понижувачко исповедување на човекот пред човек е таен извор од кој излегуваат многу зла што го поганат светот и го приготвуваат за конечно уништување. Но на оној кој е попустлив кон самиот себеси погодно му е да му се исповеди на смртен човек отколку своето срце да му го отвори на Бога. На човечката природа повеќе ѝ одговара да доживее срам и покор отколку да се откаже од гревот. Полесно му е да го мачи своето тело со коприви и со остри синцири отколку да ги распе телесните желби. Телесното срце повеќе сака да носи тешки окови отколку да го прими Христовиот јарем.

Постои видна сличност меѓу римската и еврејската црква во времето на првото Христово доаѓање. Додека Евреите тајно газеле секое начело на Божјиот закон, надворешно мошне строго се придржувале кон неговите прописи. Народот го оптоварувале со разни прописи и преданија кои послушноста ја правеле мачна и здодевна. Како Евреите што тврделе дека го обожаваат Законот, така католиците тврдат дека го обожаваат крстот. Тие го издигнуваат симболот на Христовите маки, а во својот живот се откажуваат од Оној кого тој крст го претставува.

Католиците крстот го ставаат на своите цркви, на олтариите и свештеничките облекувања. Насекаде се гледаат крстови што се почитуваат и издигнуваат јавно, но Христовата наука е закопана под мноштво бесмислени преданија, под лажни толкувања и строги прописи. Христовите зборови, упатени до фанатичните Евреи, во уште поголема мера можат да се применат на водачите на Римокатоличката црква: „Тие врзуваат тешки и неподносливи бремиња“ (Матеј 23,4). Совесните души во крилото на Католичката црква постојано стравуваат плашејќи се од гневот на еден одмаздлив Бог, додека многу достоинственици на оваа црква живеат во раскош и во сетилни задоволства.

Клањањето пред слики и реликвији, призивањето на светците и извишувањето на папата се стапици на сатаната што имаат за цел да го одвратат вниманието на народот од Бога и од неговиот Син. За да ги упропасти душите, сатаната се труди нивното внимание да го сврти од Оној во кого единствено можат да најдат спасение. Сака нивното внимание да го насочи кон нешто што би го заменило Оној кој рекол: „Дојдете кај мене сите кои сте уморни и натоварени и јас ќе ве одморам“ (Матеј 11,28).

Сатаната постојано се труди погрешно да го претстави Божјиот карактер, природата на гревот и вистинскиот резултат на

големата борба. Неговите измислици го заслабнуваат чувството на обврска кон божествениот Закон и на луѓето им дозволува да грешат. Во исто време сатаната им помага да негуваат грешни сфаќања за Бога, така што Бога повеќе да го гледаат со страв и омраза отколку со љубов. Свирепоста, што е составен дел на неговиот карактер, сатаната му ја припишува на Творецот. Таа е олицетворена во верските системи и се гледа во начинот на богослужението. Така човечките души стануваат затемнети и сатаната ги употребува како свои орудии да војуваат против Бога. Прифаќајќи ги изопачените сфаќања за божествените особини, незнабожечките народи биле наведени да поверуваат дека им се неопходни човечки жртви за да ја задобијат божествената наклоност; овие луѓе направиле страшни суровости едни на други, следејќи разновидни облици на идолопоклонството.

Римокатоличката црква, која го соединила многубоштвото со христијанството и, слично на многубоштвото, погрешно го претставила Божјиот карактер, исто така прибегнувала кон свирепи и грозоморни постапки. Во времето на превласта на папскиот Рим постоеле разни средства за мачење со чија помош луѓето биле присилувани да се согласат со неговите науки. Оние што не се согласиле со неговите барања биле осудувани на ломача. Имало многу колежи за кои никогаш нема да се дознае додека не бидат откриени на судниот ден. Достоинствениците на црквата научиле од својот учител, сатаната, да измислат такви средства што ќе предизвикаат најсилни маки, а при тоа нивните жртви сепак, да останат живи. Во многу случаи пеколната постапка се повторувала до крајни граници на човековата издржливост сè додека човечката природа не попустила во борбата, а маченикот смртта ја поздравувал како мил ослободител.

Таква била несреќата на оние што му се опирале на Рим. Над своите приврзаници Рим применувал по потреба строгост на камшик, гладување и сите можни телесни казни. За да стекнат небесна наклоност, покајниците, прекршувајќи ги природните закони, ги кршеле Божјите закони. Биле поучувани да ги раскинат врските што му ги дал Бог на човекот за да го разубави и да го благослови неговиот живот на земјата. По гробиштата се наоѓаат милиони жртви кои своите животи ги поминале во залудни настојувања да ги задушат своите природни стремежи, да ги потиснат како нешто грешно пред Бога сите мисли и чувства на наклоност кон своите ближни.

Ако сакаме да ја сфатиме страшната суровост на сатаната што јасно се откривала со векови, и тоа не меѓу оние кои никогаш не слушнале за Бога, туку во самата средина на христијанството,

треба само да ја читаме историјата на Католичката црква. Со помош на својот голем систем на измами, кнезот на злото ја остварил својата намера да го осрамоти Бога и да му зададе болка на човекот. И кога ќе видиме како тој успева да се престори и да ја оствари својата цел преку водачите на оваа црква, тогаш можеме подобро да разбереме зошто тој има толку голема одвратност кон Библијата. На оној што ја чита Библијата Бог ќе му ја открие својата милост и љубов. Тој ќе види дека Бог не става врз луѓето ниту еден од овие тешки товари. Сè што бара Тој е кротко и понизно срце, покајан и послушен дух.

Христос во својот живот не ни оставил пример мажите и жените да се затворат во манастири за да се оспособат за небото. Никогаш не учел дека љубовта и сочувството треба да се задушуваат. Срцето на Спасителот било полно со љубов. Колку човекот повеќе се приближува кон моралното совршенство, неговите чувства се сè посилни, неговото забележување на гревот поостро, а неговото сочувство кон бедните подлабоко. Папата тврди дека е Христов заменик, но како може неговиот карактер да се спореди со карактерот на нашиот Спасител? Дали Христос некогаш ги осудувал луѓето на затвор или на мачење затоа што не сакале да го почитуваат како небесен цар? Дали Тој некогаш барал да се осудат на смрт оние што не го примиле? Кога жителите на едно самариско село одбиле да го примат Исуса, апостол Јован, полн со гнев, го прашал: „Господе, сакаш ли да кажеме да падне оган од небото и да ги истреби како што направи Илија?“ Исус со жалење го погледнал својот ученик и го укорил неговиот немилостив дух, велејќи: „Синот човечки не дојде да ги уништи човечките души, туку да ги спаси“ (Лука 9,54.56). Каква разлика меѓу духот што го покажал Христос и духот на неговиот таканаречен заменик!

Римската црква сега се прикажува пред светот како мирољубива; таа се обидува да го оправда извештајот за своите суровости. Се облекла во руво на побожност, но не се изменила. Секое начело со кое се раководело папството во минатите векови постои и денеска. Тоа сè уште се држи за науката што е воведена во мрачниот среден век. Никој нека не се лаже! Папството што протестантите сега се подготвени да го почитуваат е истото она што владеело со светот во деновите на реформацијата кога Божјите луѓе станале, по цена на својот живот, да го објават неговото беззаконие. Тоа се одликува со горделивост и со дрско барање да владее над царевите и кнезовите и да ги присвојува правата што ги има само Бог. Неговиот дух е исто толку суров и деспотски и сега како и тогаш кога ја газел човечката слобода и ги предавал на смрт светите на Севишниот.

Папството е токму она што го кажало пророштвото: отпад на последното време (2. Солуњаните 2,3.4). Дел на неговиот план е да изгради карактер кој најдобро ќе послужи на неговите намери, но под променливата надворешност на камелеон се крие непроменлив отров на старата змија. Тоа вели: „Не треба да се држи зборот даден на еретик и на оние што се осомничени за ерес!“ (Lenfant, vol. 1. p. 516). Дали оваа сила, чијашто историја во текот на илјада години е пишувана со крвта на светите, денеска треба да се признае како дел на Христовата црква?

Во протестантските земји не се истакнува без причина дека сега католицизмот не се разликува толку многу од протестантизмот како во поранешните времиња. Се случила промена, но не во папството. Всушност, католицизмот е мошне сличен на денешниот протестантизам затоа што протестантизмот во голема мера се изопачил од времето на реформаторите.

Бидејќи протестантските цркви бараат наклоност од светот, нивните очи го заслепило лажно човекољубие. Зошто не би било добро, велат тие, да се верува дека од секое зло може да излезе и нешто добро? Но на крај, како неминовна последица од тоа ќе настани и верување дека во секое добро има и по нешто зло. Наместо да ја бранат верата „која еднаш засекогаш им е предадена на светите“, тие сега речиси се извинуваат пред Рим поради своето неповолно мислење за него и молат за прошка поради својата слепа ревност.

Голем број луѓе, дури и оние што немаат поволно мислење за папството, не се плашат од неговата сила и влијание. Мнозина истакнуваат дека духовната и моралната темнина што владеела за време на средниот век поволно влијаела врз ширењето на неговите догми, на неговите суеверија и на угнетувањето, но дека поголемата просветеност на новото време, сеопштата раширеност на знаењето и сè поголемата слобода во верските работи, не дозволуваат повторно да завладеет нетрпеливост и тиранија. Самата помисла дека би можела пак да се врати ваквата состојба наидува на потсмев. Вистина е дека на ова поколение му свети голема духовна, морална и верска светлина. Од отворените страници на светата Божја реч се излева на земјата небесна светлина. Но не треба да се заборава дека колку е поголема светлината, толку е поголема и темнината на оние што ја изопачуваат и ја отфрлаат.

Прочувањето на Библијата со молитва би им го покажало на протестантите вистинскиот карактер на папството и тоа би сторило да го презрат и да го одбегнуваат. Но мнозина сметаат дека се толку мудри, што не чувствуваат потреба понизно да бараат од Бога да ги води вистината. Иако се фалат со својата

просветеност, сепак, не го познаваат ниту Светото писмо ниту Божјата сила. Сакајќи со нешто да ја смират својата совест, тие го бараат она што е најмалку духовно и што изискува најмалку понижување. Она што сакаат тие е да го заборават Бога, но да се чини како уште да се сеќаваат на него. Папството е мошне погодно да ги задоволи желбите на таквите луѓе. Тоа им одговара на стремежите на двете групи луѓе што го опфаќаат речиси цел свет: оние што сакаат да бидат спасени со свои лични заслуги и оние што сакаат да бидат спасени во своите гревови. Тука е тајната на неговата моќ.

573 Историјата докажува дека времето на големата духовна темнина било поволно за успех на папството. Иднината ќе покаже дека времето на големата духовна светлина е исто толку поволно за неговиот успех. Во минатите векови, кога луѓето биле без Божјата реч и кога не ја познавале неговата вистина, нивните очи биле заслепени и илјадници паднале во мрежите, зашто не ги виделе стапниците што им биле поставени. Во ова поколение има многу такви чиешто очи се заслепени со блескотот на човечките теории, со таканареченото „лажно знаење“. Тие не ја забележуваат мрежата и паѓаат во неа како очите да им се врзани. Бог сака умните способности да ги сметаме за дар на Творецот и да ги употребуваме во служба на правдата и вистината. Но кога се негуваат горделивост и честољубие и кога луѓето своите лични теории ги издигнуваат над Божјата реч, тогаш разумот може да направи поголема штета отколку незнаењето. Така лажната наука на нашето време што ја поткопува верата во Библијата ќе се покаже како мошне успешна во приготвувањето на патот за прифаќање на папството со сите негови привлечни церемонии како и ограничувањето на знаењето во средниот век што придонело за неговото издигање.

Во движењата што се развиваат во ова наше време во Соединетите Држави, а кои настојуваат установите и црковните обичаи да добијат поддршка од државата, протестантите одат по стапките на католиците. Уште повеќе, тие му ја отвораат вратата на папството тоа во протестантска Америка повторно да ја задобие врховната власт што ја загубило во Стариот свет. А на ова движење уште поголемо значење му дава фактот што негова главна цел е да го наметне празнувањето на неделата - обичајот што потекнува од Рим и што, според неговото сопствено тврдење, е знак на неговата моќ. Духот на папството - духот на прилагодување кон световните обичаи и прифаќањето на човечките преданија наместо Божјите заповеди - навлегува во протестантските цркви и ги гони да ја издигнуваат неделата како што правело папството пред нив.

Ако читателот сака да ги разбере силите што ќе дејствуваат во борбата што ќе избие наскоро, тој треба само да го проучи извештајот за средствата што ги употребувал Рим со иста цел во минатото. Ако сака да знае како ќе постапуваат заеднички католиците и протестантите со оние што ќе ги отфрлаат нивните догми, нека обрнат внимание на духот што го покажал Рим против саботата и против нејзините бранители.

Царските едикти, општите собори и црковните наредби, поддржани од световните власти, биле скалила со чија помош овој многубожечки празник е издигнат на својата почесна положба во христијанскиот свет. Прва јавна наредба што наложувала празнување на неделата бил законот на Константина од 321 година по Христа (види: Додаток). Овој едикт барал од жителите на градовите да се одмораат во „чесниот ден на Сонцето“, но на селаните им било дозволено да ги извршуваат полските работи. Иако ова бил првенствено многубожечки закон, царот го спровел откако самиот формално го прифатил христијанството.

Бидејќи царската наредба не се покажала доволно силна да го замени божествениот авторитет, епископот Евзебиј, кој барал наклоност од кнезовите и бил голем Константинов пријател и ласкавец, тврдел дека Христос саботата ја заменил со недела. Како доказ за оваа нова наука не е наведено ниту едно единствено место од Библијата. Сам Евзебиј, не сакајќи, признава дека неговото тврдење е лажно и укажува на вистинските автори на оваа промена: „Сè што требаше да се први во сабота“, кажува тој, „ние го пренесовме на денот Господен“ (Robert Cox, *Sabbath Laws and Sabbath Duties*, page 538). Но овој доказ во прилог на неделата, колку и да бил без основа, на луѓето им послужил да ги охрабри да ја погызат саботата Господова. Сите што сакале да бидат почитувани од светот го прифатиле овој општо признат празник.

Со засилувањето на папството се зацврстуваат и авторитетот на неделата. Извесно време народот ги извршувал земјоделските работи кога не присуствувал на богослужение, додека саботата сè уште се сметала како ден за одмор. Но постепено настанувала промена. На сите што имале црковни должности им било забрането во недела да се занимаваат со граѓански спорови. Набргу е издадена заповед за луѓето на сите сталежи, под закана на парична казна за слободните, а со казна шибање за робовите, во недела да се воздржуваат од секојдневната работа. Подоцна е наредено богатите да се казнуваат со конфискување на половина од нивниот имот, а ако останат упорни во престапувањето на неделата, да се прогласат за робови. Пониските сталежи требало да се казнуваат со доживотно прогонство.

Се зборувало и за чуда што се случувале во полза на таа заповед. Меѓу другото се зборувало и тоа дека на еден селанец, кој во недела сакал да ја оре нивата, парче железо цврсто му се забило во раката кога со него го чистел плугот и морал да го носи насекаде со себе две години, „со голема болка и срам“ (Francis West, *Historical and Practical Discourse on the Lord's Day*, page 174).

Подоцна папата наредил свештеникот во својата парохија да ги предупредува оние што ја престапуваат неделата и да бара од нив да одат во црква да се молат за да не навлечат голема несреќа на себе и на своите соседи. Еден црковен собор изнел доказ, кој од тоа време толку често се наведувал, дури и од страна на протестантите, дека неделата мора да биде ден за одмор, зашто луѓето што работеле во тој ден биле погодени од гром. „Очигледно е“, велеле бискупите, „дека Бог многу се гневи на оние што го презираат тој ден.“ Тогаш е упатен повик до свештениците, проповедниците, кралевите, кнезовите и сите верници „да вложат најголеми напори и сета грижа, на овој ден повторно да му се врати честа и во иднина да биде поревносно празнуван за добро на христијанството“ (Thomas Morer, *Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion, and Observation of the Lord's Day*, page 271).

Бидејќи одлуките на црковните собори се покажале недоволни, побарано е од световните власти да издадат наредба која кај народот ќе натера страв и ќе го присили во недела да се воздржува од работа. На еден синод, одржан во Рим, повторно се потврдени со уште поголема сила и свеченост сите поранешни одлуки, потоа се придружени кон црковните закони и со помош на граѓанските власти наметнати на целиот христијански свет (види: Heylyn, *History of the Sabbath*, pt. 2, ch. 5, sec. 7).

576 Покрај сето тоа, недостигот од библиски докази во прилог на празнувањето на неделата бил причина за голема забуна. Народот им го оспорувал правото на своите учители да ја отфрлат јасната Господова изјава: „А седми ден е сабота, починка посветена на твојот Господ Бог“, за да го празнуваат денот на Сонцето. За да се потполни празнината поради недостигот од библиски докази, биле потребни други средства. Еден ревносен бранител на неделата, кој кон крајот на дванаесеттиот век ги посетил црквите во Англија, наишол на отпор кај верните сведоци на вистината. Неговиот труд бил безуспешен и за извесно време ја напуштил Англија за да пронајде некој подобар доказ со кој би го поткрепил своето учење. Кога се вратил, го имал она што му било потребно. Сега во својата работа имал поголем успех, зашто донел со себе свиток хартија за кој тврдел дека паднал од небото, а кој ги содржел саканите прописи во врска со празнувањето на неделата и страшните за-

кани упатени до непокорните. Овој драгоцен спис - исто така беден фалсификат како и самата установа што ја поддржувал - се тврдело дека паднал од небото и дека бил најден во Ерусалим, на олтарот на свети Симеон, на Голгота. Всушност, папската палата во Рим била местото од каде што излегол тој. За да се зголеми силата и успехот на црквата, папската хиерархија во сите времиња сметала дека е дозволено да се служи со лаги и измами.

Овој спис забранува секаква работа од девет часот, односно од три часот во сабота попладне, па сè до изгревање на сонцето во понеделник. Се тврдело дека вистинитоста на овој спис е потврдена со многу чуда. Се зборувало дека луѓето кои работеле во забранетото време биле парализирани. Еден воденичар, кој се обидел да меле жито, видел дека, наместо брашно, тече крв, а воденичното тркало не се вртело наспроти силната водна струја. Една жена, која ставила тесто во печка, го нашла непечено кога го извадила иако печката била силно усветена. Една друга жена, која приготвила тесто да го пече во сабота по три часот попладне, но сепак, решила да го остави до понеделник, следниот ден утврдила дека Божјата сила направила од тестото лебови и ги испекла. Еден човек, кој во сабота по три часот попладне печел леб, следното утро, кога го скршил, забележал дека од него тече крв. Со вакви смешни и празноверни измислици борците на неделата настојувале да ја докажат нејзината светост (види: Roger de Hoveden, *Annals*, vol. 2, pp. 526-530).

577

Во Шкотска и во Англија е обезбедено поголемо почитување на неделата со тоа што со неа се соединил дел на старата сабота. Но времето што требало да се празнува се користело различно. Со еден декрет на шкотскиот крал е наредено „саботата да се смета за света од дванаесет часот на пладне“ и никој, сè до понеделник изутрина, не смее да се занимава со световна работа (Moret, pages 290, 291).

Но, и покрај сите овие напори да се утврди светоста на неделата, самите папски приврзаници јавно го потврдувале божествениот авторитет на саботата и човечкото потекло на неделата што ја заменила. Во шеснаесеттиот век, еден папски собор јасно изјавил: „Сите христијани треба да се сетат дека седмиот ден Бог го посветил, и дека го прифатиле и го празнувале не само Евреите, туку и сите што тврделе дека го почитуваат Бога. Што се однесува до нас, христијаните, ние нивната сабота сме ја замениле со Господовиот ден (со недела, заб. на прев.)“ (Исто, pages 281, 282).

Оние што се осмелиле да го променат Божјиот закон, навистина биле свесни за сериозноста на своето дело. Тие свесно се издигнале над Бога.

Во крвавите и долги прогонства на валденжаните, од кои некои ја празнувале саботата, јасно излегла на виделина политиката на Рим против оние што не се согласувале со него. Други поднесувале слични страдања заради својата верност кон четвртата заповед. Во тој поглед карактеристична е историјата на христијанската црква во Етиопија. Среди мракот на средниот век светот ги загубил од вид овие христијани на централна Африка. Светот нив ги заборавил и тие повеќе векови уживале слобода на верата. Но најпосле Рим дознал за нивното постоење и етиопскиот цар со измама бил наведен да го признае папата како Христов заменик.

578 Настанале и други отстапки. Излегла наредба која под закана на најстроги казни го забранувала празнувањето на саботата (види: Michael Geddes, *Church History of Ethiopia*, pages 311, 312).

Меѓутоа, папската тиранија набргу станала толку тежок јарем, што Етиопјаните решиле да го симнат од својот врат. По една страшна борба приврзаниците на Рим биле протерани од своите поседи и повторно е воспоставена старата вера. Црквите пак ја уживале својата слобода и никогаш веќе не го заборавиле искуството што го стекнале во врска со измамата, со фанатизмот и со насилствата на Рим. Биле задоволни со својата осаменост и би сакале да останат непознати за другиот христијански свет.

Африканските цркви ја празнувале саботата како што ја празнувала Римската црква пред својот целосен отпад. Иако го празнувале седмиот ден сообразно со Божјиот закон, африканските цркви се воздржувале од работа и во недела во согласност со обичаите на црквата. Кога задобил врховна власт, Рим ја погазил Божјата сабота за да го извиши својот ден за одмор, но овие цркви во Африка, скриени речиси илјада години, не учествувале во овој отпад. Кога потпаднале под власт на Рим, биле присилени да ја напуштат вистинската сабота и да го празнуваат лажниот ден за одмор. Но штом ја постигнале својата независност, пак се вратиле на послушноста на четвртата заповед (види: Додаток).

Овие настани од минатото јасно го покажуваат непријателството на Рим кон саботата и кон нејзините бранители, како и средствата што ги употребувал тој да го наметне почитувањето на установата што самиот ја воспоставил. Божјата реч нè учи дека сите овие сцени ќе се повторат кога католиците и протестантите ќе се здружат да ја издигнат неделата.

Пророштвото од 13. глава на Откровението објавува дека силата што е прикажана во симболот на сверот со два рога како кај јагне ќе стори „земјата и нејзините жители“ да му се поклонат на папството - кое е прикажано со „леопард“. Сверот со два рога ќе им советува на „земните жители да му направат икона на сверот“.

Понатаму, тој ќе стори „сите - малечки и големи, богати и бедни, слободни и робови“ - да примат „жиг на сверот“ (Откровение 13,11-16).

Веќе беше спомнато дека сверот „со два рога како кај јагне“ ги претставува Соединетите Држави и дека ова пророштво ќе се исполни кога Соединетите Држави со сила ќе го наметнуваат празнувањето на неделата, што Рим го смета за посебно признание на својата превласт. Но во ова почитување на папството Соединетите Држави нема да бидат сами. Влијанието на Рим во земјите што некогаш ја признавале неговата власт уште не е уништено. И пророштвото преткажува обнова на неговата власт: „И видов една од неговите глави смртно ранета, но неговата смртоносна рана беше исцелена. И сета земја се восхити и тргна по сверот“ (Откровение 13,3). Смртната рана укажува на падот на папството во 1798 година. Укажувајќи на ова време, пророкот кажува: „Но неговата смртоносна рана беше исцелена. И сета земја се восхити и тргна по сверот“ (Откровение 13,3). Павле јасно тврди дека „човекот на беззаконието“ ќе постои сè до второто Христово доаѓање (2. Солуњаните 2,3,8). Тој ќе продолжи со своите измами сè до последното време. Писателот на Откровението кажува: „Ќе му се поклонат сите кои живеат на земјата, чие име не е запишано во книгата на животот на Јагнето“ (Откровение 13,8). На папството ќе му биде укажана почит во Новиот како и во Стариот свет со тоа што ќе биде воспоставено празнување на неделата, зашто таа (неделата) почива единствено врз авторитетот на Римската црква.

Од средината на деветнаесеттиот век истражувачите на пророштвата во Соединетите Држави на светот му го објавуваат ова сведоштво. Во настаните што се одигруваат сега јасно се гледа брзиот напредок во исполнувањето на пророштвото. И протестантските учители го истакнуваат божествениот авторитет на неделата иако немаат никаков библиски доказ за тоа, како и папските водачи кои измислуваат чуда за да ја заменат Божјата заповед. Тврдењето дека луѓето ќе ги погоди Божји суд поради престапувањето на неделата, што е поставена на местото на саботата, ќе се повтори. Веќе се појавува движење што работи на тоа да ги присили луѓето да празнуваат недела. Тоа движење сè повеќе расте.

Римската црква особено се истакнува со своето лукавство и препреденост. Таа може да преткаже што ќе се случи. Гледајќи дека протестантските цркви ја почитуваат со тоа што ја прифаќаат лажната сабота и што се приготвуваат да ја наметнат со истите средства што ги употребила таа во минатото, таа може мирно да

го чека својот час. Оние што ја отфрлаат светлината на вистината, ќе бараат помош од оваа самонаречена непогрешна сила за да ја извишат установата што самата таа ја основала. Не е тешко да се наслутува колку подготвено Католичката црква ќе им даде помош на протестантите во оваа работа. Кој знае подобро од папските водачи како се постапува со оние што не ѝ се послушни на црквата?

Римската црква, со своите ограноци по цел свет, сочинува огромна организација што се наоѓа под водство на папската столица и ѝ служи на нејзиниот интерес. Милиони нејзини членови во сите земји на светот се поучуваат дека се должни да покажат поданичка покорност на папата. На која било народност да ѝ припаѓаат, и каков било облик да има нивната влада, тие треба авторитетот на црквата да го сметаат за поголем од секој друг. Иако ѝ се заколнуваат на државата на верност, сепак, над сè стои заветот на послушност кон Рим кој ги ослободува од секоја обврска што не е во согласност со неговите интереси.

Историјата ни сведочи за вештината и за упорните напори на папството да се вовлече во државните работи и, обезбедувајќи си поддршка, да настојува да ги оствари своите цели дури и по цена на пропаст на принцови и народи. Во 1204 година папата Инокентие III изнудил од арагонскиот крал Петар II да ја положи оваа необична заклетва: „Јас, Петар, крал арагонски, го признавам и му ветувам на мојот господар, папата Инокентие, на неговите католички наследници и на Римската црква, постојана верност и послушност. Верно ќе го чувам моето кралство, покажувајќи послушност кон него, ќе ја бранам скапоцената вера, а ќе ја гонам еретичката расипаност“ (John Dowling, *The History of Romanism*, b. 5, ch. 6, sec. 55).

Ова се согласува со тврдењето во врска со моќта на римскиот првосвештеник дека тој има „законско право да ги соборува царевите“ и дека „може да ги ослободи поданиците од нивната заклетва на верност кон неправедниот владетел“ (Mosheim, b. 3, cent. 11, pt. 2, ch. 2, sec. 9, note 17 - види: Додаток).

Нека не се заборава дека Рим се фали токму со тоа што никогаш не се менува. Принципите на Гргур VII и на Инокентие III сè уште се принципи на Католичката црква. Кога би имала сила, црквата тие принципи би ги спроведувала со истата енергија со која го правела тоа во минатите векови. Протестантите малку знаат што прават кога ја прифаќаат помошта на Рим за да ја извишат неделата. Додека тие гледаат да ја постигнат својата цел, Рим се стреми да ја зацврсти својата сила за да ја поврати својата загубена власт. Ако Соединетите Држави го прифатат начелото црквата да може да се послужи со авторитетот на државата, или

дури да го надгледува, верските празници и обичаи да можат да се наметнат со граѓански закони, накратко, авторитетот на црквата и државата да имаат право над совеста, победата на Рим во оваа земја ќе биде обезбедена.

Божјата реч предупредила на непосредната опасност што се приближува; ако се отфрли оваа опомена, протестантскиот свет ќе искуси какви се вистинските намери на Рим, но тогаш ќе биде предоцна да се избегне неговата стапица. Моќта на Рим незабележано расте. Неговите учења имаат големо влијание врз законодавните собранија, врз црквите и врз човечките срца. Тој подига високи и огромни градби, во чиешто тајни подземни простории ќе се повторат неговите поранешни прогонства. Тајно и незабележано тој ги зајакнува силите за да ги оствари своите цели и да изврши напад кога ќе настапи решавачкиот миг. Сè што сака тој е да има погодна положба, а таа веќе му се укажува. Набргу ние ќе видиме и ќе почувствуваме каква намера има Рим. Оној што сака да верува и да им биде послушен на Божјите зборови, со тоа ќе навлече на себе подбив и прогонство.

СУДИР КОЈ СЕ ПРИБЛИЖУВА

582 Уште од почеток на големата борба на небото постојана намера на сатаната била да го урне Божјиот закон. За да го постигне тоа, се побунил против Творецот и, иако бил исфрлен од небото, истата борба ја продолжил на земјата. Луѓето да ги измами и со тоа да ги наведе на престап на Божјиот закон, е цел кон која постојано се стремел. Било ова да го постигне со отфрлање на целиот Закон или со отстранување на одделни негови прописи, последиците на крај ќе бидат исти. Оној што „ќе згреша во едно“, покажува презир кон целиот Закон; со своето влијание и пример тој е на страна на престапот, и затоа „е виновен за сè“ (Јаков 2,10).

Настојувајќи да предизвика презир кон божествените уредби, сатаната ја изопачил науката на Библијата, па на тој начин во верата на илјадници луѓе кои тврдат дека веруваат во Светото писмо се вовлекле заблуди. Последниот голем судир меѓу вистината и заблудата е само завршна битка на вековната борба против Божјиот закон. Ние влегуваме во овој судир - судир меѓу човечките закони и Господовите прописи, меѓу верата на Библијата и верувањата во човечките измислици и преданија.

583 Орудијата што се здружиле во оваа борба против вистината и правдата веќе се на дело. Светата Божја реч, што ни е сочувана по цена на толку страдања и крв, малку се цени. Библијата на сите им е при рака, но малку се оние што навистина ја прифаќаат како водич на својот живот. Неверство преовладува не само во светот туку и во црквата. Мнозина ги негираат науките што се главни столбови на христијанската вера. Делото на создавањето, како што ни го изнесуваат вдахновените писатели, падот на човекот, помирувањето и вечната вредност на Божјиот закон, всушност се отфрлени, било во целост или делумно, од страна на голем дел на оние што тврдат дека се христијани. Илјадници кои се гордеат со својата мудрост и независност го сметаат за знак на слабост ако некој во целост ја прифаќа Библијата. Поголемата надареност и ученост тие ги издигнуваат како доказ за својата надмоќ ако го критикуваат Светото писмо, ако го толкуваат симболички и ако ги оспоруваат неговите најважни вистини. Многу проповедници

ги учат своите цркви, а многу професори и учители своите ученици, дека Божјиот закон е променет или укинат, и дека оние што веруваат оти неговите барања сè уште важат и дека мора буквално да се исполнуваат, заслужуваат само презир и потсмев.

Со отфрлањето на вистината луѓето го отфрлаат нејзиниот Автор. Кога го газат Божјиот закон, со тоа го негираат авторитетот на Законодавецот. Исто така лесно е да се направи идол од лажни науки и од лажни теории како и од дрво или од камен. Лажно претставувајќи ги Божјите особини, сатаната кај луѓето создава погрешен впечаток за карактерот на нивниот Творец. Мнозина наместо Бога на прво место поставуваат некој филозофски идол, додека живиот Бог, како што ни е откриен во неговата Реч, во Христа и во делата на создавањето, има мал број обожаватели. Има илјадници такви кои ја обожават природата, а се откажуваат од Бога, кој е Бог на природата. Во денешниот христијански свет владее идолопоклонство исто како и во стариот Израел за време на пророкот Илија, само во друг облик. Богот на мнозина што се сметаат мудри, богот на филозофите, на поетите, на државниците, на новинарите, богот на отмените кругови, на многу високи школи и универзитети, па дури и на некои теолошки установи - малку е подобар од феничанскиот бог на сонцето, Вал.

Ниту една заблуда прифатена од христијанскиот свет не се крева со поголема смелост против небесниот авторитет, ниту една не му се противи на здравиот разум толку директно и ниту една не е поопасна по своите последици од науката на новото време која толку бргу се шири, а тоа е дека Божјиот закон не е веќе задолжителен за луѓето. Секоја земја има свои закони што бараат почит и послушност. Ниту една држава не би можела да постои без нив. Зар тогаш може да се замисли Творецот на небото и земјата да нема никаков закон за своите созданија? Да си претпоставиме дека угледните проповедници јавно проповедаат оти законите што владеат во нивната земја и ги штитат правата на граѓаните не се задолжителни, дека тие ја ограничуваат слободата на народите и дека поради тоа не треба да се почитуваат; до кога би ги поднесувале ваквите луѓе на проповедалната? Зар поголема е навредата да се презираат законите на државите и на земјите отколку да се газат божествените прописи кои се темел на сите држави?

Би било многу поразумно државите да ги укинат своите прописи и на луѓето да им дозволат да прават што сакаат отколку Господарот на вселената да го поништи својот Закон и светот да го остави без мерило за судење на виновниците или за оправдување на послушните. Дали сакаме да дознаеме какви би биле последиците

од укинувањето на Божјиот закон? Овој експеримент веќе е направен. Страшни биле сцените што се одиграле во Франција кога завладеало неверство. Тогаш на светот му било покажано дека отстранувањето на ограничувањата што ги поставил Бог води кон прифаќање на владеење на најсвирепи тирани. Кога ќе се отфрли мерилото на праведноста, тогаш на кнезот на злото му е отворен патот да ја воспостави својата власт на земјата.

585 Секаде каде што ќе се отфрлат божествените прописи, гревот престанува да изгледа грешен, а правдата е непожелна. Оние што одбиваат да го прифатат Божјето владеење се наполно неспособни да владеат самите со себе. Со нивните опасни науки се всадува дух на непокорност во срцата на децата и младината кои по природа не поднесуваат ограничувања, а како последица на тоа во општеството се шири беззаконие и разуданост. Иако мнозина ѝ се подбиваат на лековерноста на оние што ги прифаќаат Божјите барања, тие сами радо ги прифаќаат измамите на сатаната. Тие им попуштаат на телесните желби и ги прават истите гревови што навлекле Божји судови врз незнабошците.

Оние што го учат народот да ги омаловажува Божјите заповеди сеат непослушност за подоцна да го пожнеат посеаното. Нека се отстранат во целост оградите поставени со божествениот Закон и набргу ќе се појави непочитување на човечките закони. Бидејќи Бог ги забранува нечесните дела, лакомството, лагите и измамите, луѓето се готови да ги газат неговите прописи под изговор дека тие се пречка кон нивниот светски напредок; но последиците од отфрлањето на овие прописи ќе бидат пострашни отколку што можат да си замислат. Ако законот не е во сила, тогаш зошто човекот да се плаши да го престапува? Личната своина не би била повеќе сигурна. Луѓето со насилство би ги отимале имотите од своите ближни и најсилните би станале најбогати. Не би се ценел ниту самиот живот. Брачниот завет не би бил веќе свето засолниште што го штити семејството. Оној што би имал власт, би можел, ако би сакал, со сила да му ја преземе жената на својот ближен. Петтата заповед би се отстранила заедно со четвртата. Децата не би се притеснувале да им го одземат животот на своите родители ако со тоа би можеле да ги остварат желбите на своето расипано срце. Цивилизираниот свет би станал орда разбојници и убијци, а од светот би исчезнале сигурноста, мирот и среќата.

Самата наука дека луѓето се ослободени од послушноста кон Божјите барања ја ослабела силата на моралната обврска и на светот му ги отворила браните на неправдата. Врз нас се устремиле беззаконие и расипаност како опасна поплава. Сатаната во голема мера работи во семејството. Неговото знаме се вее и на домовите

на оние што тврдат дека се христијани. Тука постои сомничење, лицемерство, отуѓување, расправи, караници, изневерување на доверени тајни и задоволување на сетилните желби. Целиот систем на верските начела и науки, што би требало да биде темел и рамка на општествениот живот, се чини дека се повива, готов да се распадне. Најдрски злосторници, кога ќе паднат во затвор поради сторените злосторства, често се опсипувани со подароци и им се обрнува внимание како да сториле некое благородно дело. На нивната личност и на нивните злосторства им се дава голем публицитет. Печатот објавува возбудливи подробности за злосторството и со тоа се наведуваат и други на измама, на разбојништво и убиство, а сатаната се радува за успехот на своите пеколни планови. Уживањето во пороци, безочното одземање на животи, страшното умножување на неумереноста и беззаконието во сите облици и степени, би требало да ги поттикнат сите што се бојат од Бога да се запрашаат што можат да сторат за да се запре поплавата на злото.

586

Судовите се изопачени. Со луѓето поставени на раководни места управуваат желби за добивка и љубов за сетилни уживања. Неумереноста ја ослабела способноста на мнозина, така што сатаната над нив има речиси целосна власт. Правниците се расипани, поткупливи, невистинити. Меѓу оние што ги применуваат законите е присутно пијанство, оргии, страсти, завист и непочитување од секој вид. „Судот се повлече, а праведноста застана далеку; вистината падна на улица и правдата не може да помине“ (Исаија 59,14).

Неизбежна последица на беззаконието и духовната темнина што владееле под власта на Рим - тој го отфрлил Светото писмо; но каде да се најде причината за толку широко распространетото безбоштво, за отфрлањето на Божјиот закон и за расипаноста што произлегува од тоа при полна светлина на евангелието и во време на верска слобода? Сега, кога сатаната не може веќе светот да го држи под своја власт со одземање на Светото писмо, тој прибегнува кон други средства за да ја постигне истата цел. Да се уништи во Библијата верувањето за него - за сатаната - е исто толку важно колку и уништувањето на самата Библија. Бидејќи раширил уверување оти Божјиот закон не е задолжителен, сатаната исто така успешно ги наведува луѓето да го престапуваат како и тогаш кога воопшто не би ги познавале неговите прописи. Сега, како и некогаш, тој работи преку црквата за да ги оствари своите планови. Денешните верски заедници одбиле да ги слушаат непопуларните вистини јасно изнесени во Светото писмо и, борејќи се против нив, прифатиле толкувања и зазеле такви ставови што насекаде посеале семе на неверство. Со тоа

587 што ја прифатиле папската лага за вродена бесмртност и за свесна состојба на луѓето за време на смртта, ја отфрлиле единствената одбрана од измамите на спиритизмот. Науката за вечни маки завела мнозина да не веруваат во Библијата. И кога јасно ќе се изнесат барањата на четвртата заповед, мнозина увидуваат дека Бог бара да го празнуваме седмиот ден, саботата. А како единствен излез да се ослободат од должноста што не се готови да ја исполнат, многу учители изјавуваат дека Божјиот закон не важи веќе. На овој начин тие го отфрлаат Законот, а со него и саботата. Колку повеќе се работи врз реформата на саботата, ова отфрлање на божествениот Закон, за да се избегнат барањата на четвртата заповед, ќе стане речиси сеопшто. Науките на овие верски водачи ја отвориле вратата за неверство, за спиритизам и за презирање на Божјиот свет закон. Врз овие водачи лежи страшна одговорност за беззаконието што владее во христијанскиот свет.

Па сепак, токму овие водачи тврдат дека расипаноста што нагло се шири главно треба да им се припише на сквернителите на таканаречената „христијанска сабота“ (неделата), и дека задолжителното празнување на неделата во голема мера би го поправило општествениот морал. Ова тврдење особено се истакнува во Америка, каде што најмногу е проповедана науката за вистинската сабота. Таму реформата во врска со умереноста, една од најистакнатите и најважните морални реформи, многу често се соединува со движењето за празнување на неделата, чиешто застапници се претставуваат како луѓе што се борат за добро на општеството, а оние што се противат да се соединат со нив, се прогласуваат за непријатели на умереноста и реформата. Но фактот што едно движење кое шири заблуда се поврзува со делото што само по себе е добро не е доказ во прилог на самата заблуда. Ние можеме да го скриеме отровот ако го измешаме со здрава храна, но со тоа не ја менуваме неговата природа. Напротив, тој станува уште поопасен, зашто со тоа речиси несвесно го земаме. Едно од сатанските лукавства е - со лагата да се соединува токму толку вистина колку што е потребно таа да изгледа веројатна. Водачите на неделното движење можат да застапуваат реформи што му се потребни на народот, начела што се сообразени со Библијата, но сè додека кај нив има барања што се противат на Божјиот закон, Божјите слуги не можат да се соединат со нив. Ништо не може да ги оправда што ги отстрануваат Божјите заповеди заради човечките прописи.

Со две големи заблуди, со заблудата за бесмртност на душата и со заблудата за празнување на неделата, сатаната ќе успее да ги прелаже луѓето. Додека првата заблуда поставува темели

за спиритизмот, втората создава врска на пријателство со Рим. Протестантите во Соединетите Држави први ќе подадат рака преку понорот за да ја прифатат раката на спиритизмот; тие ќе го премостат и амбисот за да се ракуваат со римската сила и под влијание на овој трикратен сојуз, оваа земја ќе појде по стапките на Рим и ќе ги погази правата на совеста.

Бидејќи спиритизмот необично верно го имитира денешното христијанство по име, тој има посилен моќ да измами и да заведе. Лично сатаната се обраќа на модерен начин. Тој ќе се појави како светлосен ангел. Со помош на спиритизмот ќе се јавуваат натприродни манифестации; ќе се исцелуваат болни и ќе се случуваат многу непобитни чуда. И бидејќи лошите духови ќе тврдат дека веруваат во Библијата и ќе покажат почит кон прописите на црквата, нивното дело ќе биде примено како откровение на Божјата сила.

Разликата меѓу оние што велат дека се христијани и неверници-те сега одвај може да се забележи. Верниците на црквите го сакаат она што го сака светот и готови се да се соединат со него, а сатаната решил да ги поврзе во едно тело за да го засили своето дело така што сите ќе ги вовлече во редовите на спиритизмот. Католиците, кои се фалат со чуда како сигурен знак дека нивната црква е вистинска црква, ќе бидат лесно измамани од оваа чудотворна сила, а протестантите, кои го отфрлаат штитот на вистината, ќе бидат заведени од истата таа сила. Католиците, протестантите и световните луѓе подеднакво ќе го прифатат овој изглед на побожност без нејзината сила, и во ова заедништво ќе видат големо движење за преобраќање на цел свет и за воспоставување на толку долго очекуваното илјадагодишно царство. 589

Со помош на спиритизмот сатаната се појавува како добротвор на човечкиот род; тој ги лекува болестите на луѓето и се претставува како оној што донесува нова и повозвишена религија, а во исто време работи како рушител. Неговите искушенија мнозина водат во пропаст. Неумереноста го отапува разумот; кон ова следат сетилни задоволства, караници и крвопролевања. Сатаната ужива во војната, зашто војната буди најлоши страсти во душата и потоа ги фрла во вечна пропаст своите жртви потонати во порок и крв. Негова цел е народите да ги раздражни да војуваат едни против други, зашто така може мислите на луѓето да ги одврати од неопходната подготовка да опстанат во денот на Божјето доаѓање.

Сатаната исто така работи преку природните сили да ги собере неподготвените души за својата жетва. Тој ги проучил тајните на лабораторијата на природата и сета своја моќ ја употребува да завладее со нив во онаа мера колку што му дозволува Бог. Кога

му било дозволено да го искуша Јова, колку бргу биле уништени стадата, слугите, куќите и децата - несреќите се нижеле со секавична брзина. Бог е тој што ги чува своите созданија и ги штити од силата на уништувањето. Но христијанскиот свет покажал презир кон Божјиот закон и Господ ќе го исполни она што го кажал. Тој земјата ќе ја лиши од своите благослови и ќе ја повлече својата заштита од оние што стануваат против неговиот Закон, што ги учат и ги присилуваат и другите да прават така. Сатаната има власт над сите што не ги штити Бог на посебен начин. Тој на некои ќе им помогне и ќе ги направи среќни за поуспешно да ги изведе своите намери, додека другите ќе ги турне во неволја и ќе ги наведе да веруваат дека Бог е тој што ги мачи.

Додека сатаната им се претставува на луѓето како голем лекар кој може да ги исцели сите нивни болести, во исто време тој ќе ги обрмени со болести и несреќи и цели градови ќе претвори во урнатини и пустош. Дури и сега е на дело. Во несреќите и катастрофите на вода и на копно, во големите пожари, во страшните луњи и во паѓањето на град, во бурите, во поплавите, во циклоните, во високите плими и во земјотресите, на секое место и во илјада облици сатаната ја покажува својата моќ. Тој ја уништува зрелата жетва и тогаш настапуваат глад и неволја. Воздухот го исполнува со смртоносни зарази и илјадници умираат од епидемии. Овие несреќи ќе бидат сè почести и сè поопасни. Пропаст ќе најде како на луѓето така и на животните. „Земјата тажи, венее, светот гине, се гаси... немаат сила народните поглавари... земјата е осквернета под своите жители, зашто го престапија Законот, ги погазија уредбите, го раскинаа вечниот завет“ (Исаија 24,4,5).

И тогаш големиот измамник ќе ги убеди луѓето дека причина за овие зла се оние што му служат на Бога. Грешниците, кои всушност го предизвикале небесното негодување, сиот товар ќе го струполат врз оние чијашто послушност кон Божјите заповеди е постојан прекор за престапниците. Ќе се тврди дека луѓето кои не ја почитуваат неделата, со тоа го навредуваат Бога; дека овој грев навлекува неволја што нема да престане сè додека не бидат присилени сите да ја празнуваат неделата, и дека оние што проповедаат држење на четвртата заповед и со тоа го поткопуваат почитувањето на неделата, го бунат народот, спречувајќи го повторно да ја добие божествената милост и да постигне земна благосостојба. Така ќе се повторат некогашните обвинувања против Божјите слуги, и тоа за истата причина: „Штом Ахав го виде Илија, му рече: ’Ти ли си оној што го упропаствуаш Израел?’ Илија му одговори: ’Израел не го упропастувам јас, туку ти и твоето семејство, зашто го оставивте Господа, а ти си след-

Со две големи заблуди, со заблудата за бесмртност на душата и со заблудата за празнување на неделата, сатаната ќе успее да ги прелаже луѓето.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

беник на Вал“ (1. Царевите 18,17,18). Кога лажните обвинувања ќе предизвикаат гнев кај луѓето, тие против Божјите слуги ќе применат постапка мошне слична на онаа што ја применил отпаднатиот Израел против Илија.

591 Силата што прави чуда, а што се открива преку спиритизмот, ќе го употреби своето влијание против оние што ќе изберат побргу да го слушаат Бога отколку луѓето. Во своите пораки духовите ќе изјавуваат дека Бог ги пратил да ги уверат противниците на неделата оти се во заблуда и да потврдат дека земните закони треба да се почитуваат како Божји закон. Тие ќе покажуваат жалење поради големата расипаност што владее во светот и, заедно со верските учители, ќе тврдат дека ниската состојба на моралот е предизвикана од сквернавењето на неделата. Силно ќе биде негодувањето на светот против оние што ќе одбијат да им веруваат на нивните зборови.

Постапката на сатаната со Божјиот народ во овој последен судир е иста каква што била на почетокот на големата борба на небото. Тој се преправал како да сака да го зацврсти Божјето владеење, а всушност потајно преземал сè за да го собори. И токму делото што настојувал да го изврши тој, на овој начин им го припишувал на ангелите кои останале верни. Исто вакво лукавство ја обележува историјата на Римската црква. Таа тврди дека дејствува како небесен намесник, а всушност настојува да се издигне над Бога и да го промени неговиот Закон. Оние кои поради својата верност кон евангелието претрпеле смрт за време на владеењето на Рим, биле жигосани како злосторници. За нив се тврдело дека се во сојуз со сатаната. Биле употребени сите можни средства за да бидат обвинети и во очите на народот, па дури и во своите сопствени очи, да изгледаат како најлоши злосторници. Така ќе биде и сега. Настојувајќи да ги уништи оние што го почитуваат Божјиот закон, сатаната ќе стори тие да бидат обвинети како престапници на Законот, како луѓе што не го почитуваат Бога и со тоа ги навлекуваат на светот неговите судови.

Бог никогаш не ја присилува волјата или совеста на луѓето, а сатаната, напротив, секогаш се служи со најгрубо насилство да ги доведе под своја власт оние што не може да ги заведе на друг начин. Тој се обидува со страв и со насилство да завладее со совеста на луѓето и да изнуди нивна послушност. За да ја постигне оваа цел, тој работи и преку духовните, а и преку световните власти, поттикнувајќи ги да наметнат човечки закони кои се во спротивност со Божјиот закон.

Оние што ја почитуваат библиската сабота ќе бидат обвинети како непријатели на законот и редот, како луѓе што ги уриваат

моралните огради на општеството, како причина за анархијата и расипаноста, како суштества што навлекуваат на земјата Божји судови. Нивното совесно држење на Божјиот закон ќе се прогласи како упорност, тврдоглавост и презирање на власта. Тие ќе бидат обвинети дека не ги почитуваат властите. Проповедниците што ја негираат задолжителноста на божествениот Закон ќе проповедаат од проповедална за должноста да се слушаат граѓанските власти како од Бога одредени. Оние што ги држат Божјите заповеди, во законодавните тела и во судските сали ќе бидат лажно претставени и осудени. На нивните зборови ќе им се даде лажна смисла, а на нивните постапки ќе им бидат припишани најлоши побуди.

Кога протестантските цркви ќе ги отфрлаат јасните библиски докази во прилог на Божјиот закон, тие ќе настојуваат да ги замолкнат сите чијашто вера не можат да ја соборат со Библијата. Иако ги затвораат очите пред фактите, тие, сепак, ја прифаќаат постапката што ќе доведе до прогонство на оние кои свесно се противат да го прават она што го прави другиот христијански свет и кои не се согласуваат да го почитуваат папскиот ден за одмор.

Црковните и световните достоинственици ќе се здружат за да ги поткупат, да ги наговорот или да ги присилат сите луѓе да ја празнуваат неделата. Недостигот од божествени докази ќе биде заменет со присилни мерки. Политичката расипаност ќе ја уништи љубовта кон правдата и почитувањето кон вистината. Дури и во слободарска Америка, државниците и законодавците, за да си обезбедат наклоност од страна на јавноста, ќе се повлечат пред сеопштото барање со закон да биде наметнато празнувањето на неделата. Слободата на совеста, извојувана со толку многу жртви, нема повеќе да се почитува. Во судирот што ќе избувне наскоро, ќе видиме исполнување на зборовите на пророкот: „Се разгневи ламјата против жената, па отиде и стапи во војна со остатокот на нејзиното потомство, со оние што ги држат Божјите заповеди и имаат сведоштво Исусово“ (Откровение 12,17).

БИБЛИЈАТА - НАША ЗАШТИТА

593 „Закон и сведоштво барајте. Оној што не зборува така, за него нема зора“ (Исаија 8,20). Божјиот народ е упатен на Светото писмо како заштита против влијанието на лажните учители и заводничките сили на духовите на темнината. Сатаната применува секакво лукавство луѓето да ги спречи да се здобијат со знаење од Библијата, зашто нејзиното јасно учење ги открива неговите измами. Секое оживување на Божјето дело го поттикнува кнезот на злото кон поголема активност. Тој сега ги вложува последните напори за завршната битка против Христа и неговите следбеници. Наскоро пред нас ќе се покаже последната голема измама. Антихрист пред нашите очи ќе прави чуда. Она што ќе го имитира тој ќе биде толку слично со вистинското, што не ќе може да се разликува едното од другото, освен со помош на Светото писмо. Секое тврдење и секое сторено дело мора да се испитаат со сведоштвата на Писмото.

Оние што се трудат да ги држат Божјите заповеди ќе бидат замразени и исмевани. Тие можат да опстанат само во Бога. За да можат да ги издржат искушенијата што ќе дојдат, мора да ја разберат Божјата волја онака како што е откриена во неговата Реч. Тие можат Бога да го почитуваат само тогаш ако правилно го сфатат неговиот карактер, неговото владеење и неговите намери и ако живеат сообразно со нив. Последната голема битка ќе можат
594 да ја издржат само оние кои своите души ги засилиле со вистините на Библијата. Секој поединец ќе стои пред прашањето: дали повеќе ќе го слуша Бога или човек? Решавачкиот час сега е пред врата. Дали нашите нозе се втемелени на карпата на непроменливата Божја реч? Дали сме подготвени цврсто да застанеме во одбрана на Божјите заповеди и на верата Исусова?

Пред своето распнување Спасителот им рекол на своите ученици дека ќе биде убиен и дека ќе воскресне од гробот; ангелите биле присутни за неговите зборови да ги втиснат во срцата и во душите на учениците. Но учениците очекувале слобода од римскиот јарем и не можеле да ја поднесат помислата дека Оној, во кого се надевале, ќе мора да претрпи толку срамна смрт. Зборовите

на кои требало да се потсетат исчезнале од нивното сеќавање и времето на искушението ги нашло неподготвени. Исусовата смрт во толкава мера ги уништила нивните надежи, како никогаш Тој да не им укажал на неа. Така и нам во пророштвата ни е откриена иднината исто толку јасно како што им била откриена на учениците со Христовите зборови. Настаните што се поврзани со крајот на времето на милоста и со делото на подготовката за времето на неволјата јасно ни се изнесени. Но постојат илјадници такви кои не ги сфаќаат овие важни вистини, како никогаш да не им биле откриени. Сатаната будно внимава за да отстрани од нив секако влијание што би можело да ги вразуми за спасение; така времето на неволјата ќе ги најде неподготвени.

Кога Бог на светот му праќа толку важни опомени, што се претставени со ангели кои летаат среде небото и ги објавуваат, тогаш Тој бара од секое разумно суштество будно да внимава на веста. Страшните судови што ќе бидат изречени против оние што ќе му се клањаат на сверот и на неговата икона (Откровение 14,9-11) треба сите да ги поттикнат кон трудољубиво проучување на пророштвата за да дознаат што е жиг на сверот и како можат да избегнат да го примат. Но мнозинството луѓе ги одвркаат ушите да не ја слушнат вистината и се обраќаат кон приказки. Апостол Павле за последните денови рекол: „Оти ќе дојде време кога луѓето не ќе го поднесуваат здравото учење“ (2. Тимотеј 4,3). Тоа време веќе дошло. Луѓето не ја сакаат библиската вистина бидејќи таа им се противставува на желбите на грешното срце што го љуби светот, а сатаната им нуди измами што тие ги сакаат.

595

Но Бог на земјата ќе има свој народ кој ќе внимава на Библијата, и само на Библијата, како мерило на сите науки и темел на секоја реформа. Ниту мислењата на учените луѓе, ниту тврдењата на науката, ниту верските догми или одлуки на црковните собори, толку многубројни и спротивни како и црквите што ги застапуваат, ниту гласот на мнозинството - ниту едно од ова, ниту сите заедно - не можат да се сметаат како доказ за или против која и да е точка на верата. Пред да примиме која било наука или пропис, треба да се увериме дека е во согласност со она јасното: „Така кажува Господ!“

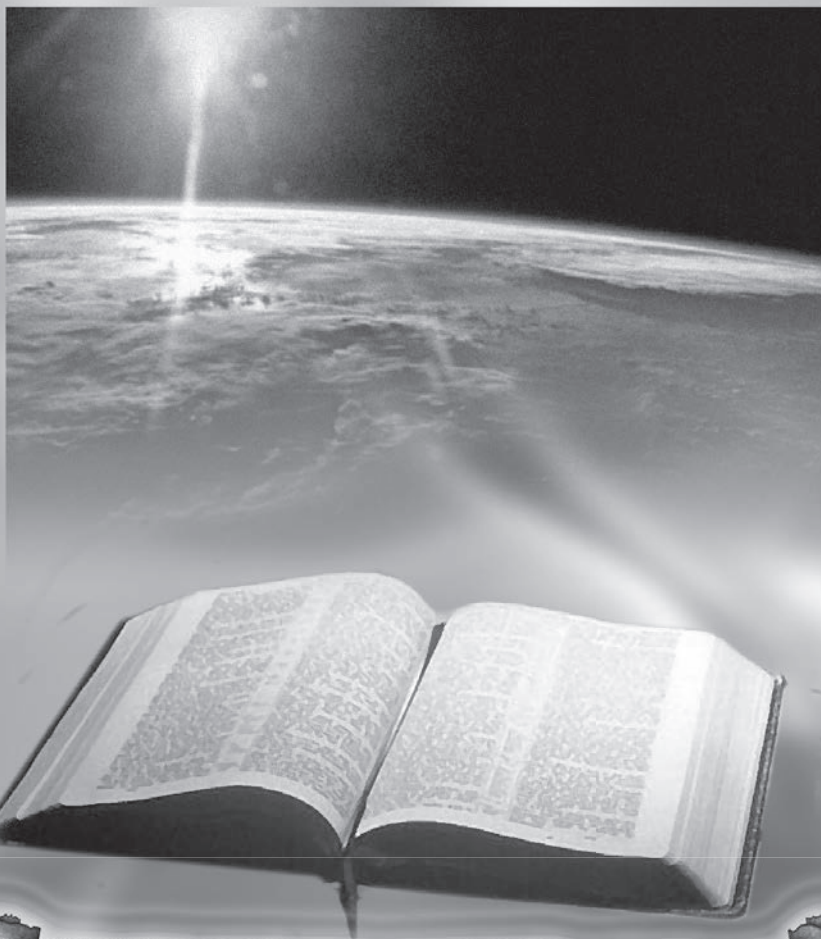
Сатаната постојано настојува вниманието да го насочи кон човека наместо кон Бога. Тој ги заведува луѓето да ги гледаат бискупите, свештениците и професорите по теологија како свои водачи, наместо да го истражуваат Светото писмо со цел самите за себе да ја дознаат својата должност. Тогаш, управувајќи се според умот на овие водачи, тој може по своја волја да влијае врз народот.

Кога Христос дошол да ја проповеда Речта на животот, обичниот народ со задоволство го слушал, па дури и многу свештеници и старешини верувале во него. Но поглаварот свештенички и водачите на народот решиле да ја презрат и да ја отфрлат неговата наука. Иако им пропаднал сиот труд да најдат против него причини да го обвинат, иако го чувствувале влијанието на божествената сила и мудрост со која биле вдахнати неговите зборови, сепак, поткликнале пред своите предрасуди: ги отфрлиле најјасните докази за неговата месијанска служба, зашто инаку би биле присилени да станат негови ученици. Овие Исусови противници биле луѓе кои народот уште од своето детство бил научен да ги почитува и безусловно да се клања пред нивниот авторитет. „Зошто“, се прашувале тие, „нашите старешини и мудри книжевници не веруваат во Исуса? Зар овие побожни луѓе не би го примиле кога Тој навистина би бил Христос?“ Единствено влијанието на овие учители го завело еврејскиот народ да го отфрли својот Откупител.

Духот што ги поттикнувал овие свештеници и старешини сè уште е присутен кај мнозина кои се фалат со својата побожност. Тие одбиваат да го испитуваат сведоштвото на Светото писмо за оние посебни вистини што го карактеризираат ова време. Тие укажуваат на својата многубројност, на богатството и угледот, а го омаловажуваат малечкиот број бранители на вистината како незначителни, сиромашни и неугледни луѓе кои имаат вера што ги одделува од светот.

Христос однапред видел дека горделивото присвојување на власта од страна на книжевниците и фарисеите нема да престане со расејувањето на Евреите. Со своето пророчко око Тој го гледал издигнувањето на човечката власт која ќе сака да владее над совеста, што за црквата во сите времиња било страшно проклетство. Неговото тешко обвинување против книжевниците и фарисеите, како и неговата опомена упатена до народот да не ги следи овие водачи, забележани се како совет за идните поколенија.

Римската црква го ограничува правото на толкување на Светото писмо само на свештенството. Потпирајќи се на тоа дека само црквата е способна да ја толкува Божјата реч, таа му ја одзема Библијата на обичниот народ. Иако реформацијата на сите им го дала Светото писмо, сепак, ова самоволно начело, што потекнува од Рим, мнозина од протестантите задржува да го проучуваат Светото писмо за себе. Од нив се бара неговото учење да го прифатат онака како што го толкува црквата. Илјадници не се осмелуваат да примат ништо што е противно на нивното верување или на утврденото учење на нивната црква, без оглед колку е тоа јасно изнесено во Светото писмо.

Ниту мислењата на учените луѓе, ниту тврдењата на науката, ниту верските доџми или одлуки на црковните собори, ниту гласот на мнозинството - ниту едно од ова, ниту сите заедно - не можат да се сметаат како доказ за или против која и да е точка на верата. Пред да примиме која било наука или пропис, треба да се увериме дека е во согласност со она јасното:
„Така кажува Господ!“

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

Иако Библијата е полна со опомени против лажните учители, сепак, мнозина се подготвени спасението на своите души да му го доверат на свештенството. Денеска постојат илјадници христијани по име кои не можат да наведат никаква друга причина за своето верување освен дека така се научени од своите верски водачи. Тие поминуваат покрај науката на Спасителот не обрнувајќи никакво внимание на неа, а имаат безусловна доверба во зборовите на своите свештеници. А дали тие се непогрешни? Како можеме нашите души да ги ставиме под нивно водство, освен ако од Божјата реч дознаеме дека тие навистина се носители на светлината? Недостигот на морална храброст да отстапат од разгазените патеки на светот мнозина заведува да одат по стапките на учените луѓе. Бидејќи не сакаат сами да истражуваат, конечно ќе бидат фатени во мрежите на заблудите. Тие гледаат дека вистината за ова време е јасно изнесена во Библијата и ја чувствуваат моќта на Светиот Дух што го придружува нејзиното проповедање, па сепак, дозволуваат, поради противењето на свештенството, да бидат одвоени од светлината. Иако умот и совеста се осведочени, сепак, овие заслепени души не се осмелуваат да мислат поинаку од нивните духовни водачи, и своето лично мислење, своето вечно добро им го жртвуваат на неверувањето, на горделивоста и на предрасудите на другите.

Има многу начини со кои се служи сатаната со помош на човечкото влијание да ги врзе своите робови. Тој задржува илјадници такви врзувајќи ги со фини врски на љубов кон непријателите на Христовиот крст. Каква и да е оваа врска, било да е родителска, синовска, брачна или пријателска, последиците се исти. Противниците на вистината ја употребуваат својата сила за да владеат над совеста, а душите, држани под нивна власт, немаат доволно храброст или самостојност да го слушаат своето лично чувство на должност.

Вистината и вистинското прославување на Бога се неразделни. Не е можно човек, кој се придржува кон Светото писмо, Бога да го почитува на погрешен начин. Мнозина тврдат дека не е важно во што некој верува, само ако неговиот живот е исправен. Но животот се формира со она во што веруваме. Ако вистината и светлината ни стојат при рака, а ние занемаруваме да ги слушаме и да ги разбереме, тогаш навистина ги отфрламе; ја бираме темнината наместо светлината.

„Има патишта кои на некои луѓе им изгледаат прави, но нивниот крај во смрт води“ (Мудри изреки 16,25). Незнаењето не ја оправдува заблудата или гревот кога ни е дадена секоја можност да ја запознаеме Божјата волја. Човекот патува и доаѓа до местото

каде што се разминуваат патиштата, но патоказот му кажува каде води секој од нив. Ако тој го игнорира патоказот и ако појде по пат што нему му се чини вистински, сепак, колку и да е искрен, навистина ќе се најде на погрешен пат.

Бог ни ја дал својата Реч за да се запознаеме со нејзиното учење и самите да дознаеме што бара Тој од нас. Кога еден книжевник дошол кај Исуса со прашањето: „Што треба да правам за да наследат вечен живот?“, Спасителот го упатил на Писмото со зборовите: „Што е напишано во Законот? Што читаш?“ (Лука 10,25.26). Незнаењето нема да го оправда ниту стариот ниту младиот, ниту ќе ги ослободи од казната што го повлекува по себе престапот на Божјиот закон, зашто имаат верна слика на овој Закон, на неговите начела и барања. Не е доволно да имаме добри намери; не е доволно да го правиме она што се смета за исправно или затоа што оној кој проповеда кажува дека тоа е право. Во прашање е спасението на нашата душа и затоа Светото писмо секој мора да го истражува за себе. Колку и да е силно нашето убедување, колку и да сме уверени дека оној што проповеда знае што е вистина, сето тоа не смее да биде наш темел. Ние имаме карта на која се означени сите патокази на патот кон небото и не треба ништо да погаѓаме или да претпоставуваме.

Прва и најголема должност на секое разумно суштество е да дознае од Светото писмо што е вистина и потоа да живее според светлината и други да храбри да го следат неговиот пример. Ние треба секој ден Библијата марливо да ја проучуваме, да се задлабочуваме во секоја нејзина мисла и да споредуваме стих со стих. Со Божја помош ние мораме сами да го формираме нашето мислење, зашто пред Бога ќе одговараме сами за себе.

Најјасните откриени вистини во Библијата учените луѓе ги завиткале во сомневање и темнина. Правејќи се дека имаат голема мудрост, тие учат дека Светото писмо има мистично, таинствено и духовно значење што не е јасно изразено со човечки јазик. Овие луѓе се лажни учители. Ним Исус им рекол: „Не ги знаете ни Писмата, ниту Божјата сила“ (Марко 12,24). Јазикот на Библијата треба да се толкува според неговото очигледно значење, освен ако се употребени некои симболи или слики. Христос дал ветување: „Оној што сака да ја исполнува неговата волја, ќе знае дали ова учење е од Бога“ (Јован 7,17). Кога луѓето би сакале да ја примат Библијата онака како што таа гласи, кога не би имало лажни учители да ги заведуваат и да ги збунуваат нивните мисли, би се извршувало дело што би ги израдувало ангелите, а безброј илјадници, кои талкаат во заблуди, би дошле во Христовото стадо.

При проучувањето на Библијата ние треба да ги употребиме сите наши духовни сили и да го напрегнеме умот за да ги сфатиме

длабоките небесни стварности во онаа мера колку што им е можно тоа на смртните луѓе. Но не смееме да забораваме дека детската послушност и покорност се вистински белези на ученикот. Библиските тешкотии не можат никогаш да се совладаат на ист начин со кој се служиме при испитувањето на филозофските проблеми. Ние не смееме да се впуштиме во проучување на Библијата со онаа самоувереност со која мнозина пристапуваат кон проучување во областа на науката, туку со молитва и со доверба во Бога и со искрена желба да ја запознаеме неговата волја. Мораме да дојдеме со понизен и послушен дух за да го запознаеме големиот ЈАС СУМ. Во спротивно лошите духови во толкава мера ќе го заслепат нашиот ум и ќе го стврднат нашето срце, што вистината не ќе може да остави врз нас никаков впечаток.

Многу делови на Светото писмо што учените луѓе ги сметаат за тајна, или преминуваат преку нив како преку нешто безначајно, полни се со утеха и со поуки за оној што се поучува во Христовата школа. Една од причините зошто многу теолози не ја сфаќаат појасно Божјата реч е таа што ги затвораат очите пред вистините што не сакаат да ги спроведуваат во својот живот. Разбирањето на библиските вистини не зависи толку од интелектуалната моќ на оној што проучува колку од искрените намери и од сериозната желба за праведност.

Библијата никогаш не смее да се проучува без молитва. Само Светиот Дух може да ни помогне да ја сфатиме важноста на оние работи што лесно можат да се разберат и да нè сочува од извртување на оние точки на вистината што тешко се сфаќаат. Службата на небесните ангели се состои во тоа да ги подготват нашите срца за да ја разбереме Божјата реч, да бидеме одушевени со нејзината убавина, предупредени со советите и охрабрани и засилени со ветувањата што се наоѓаат во неа. Молбата на псалмистот: „Отвори ми ги очите за да ја гледам красотата на твојот Закон“ (Псалм 119,18), треба да биде и наша молба. Искушенијата често се чинат непреодоливи затоа што се занемарува молитвата и проучувањето на Библијата и што оној кој е подложен на искушение не може веднаш да се сети на Божјите ветувања за да го пречека сатаната со библиското оружје. Но ангелите постојано се наоѓаат околу оние што се подготвени да бидат поучени на божествените работи и во мигот кога имаат голема потреба тие ќе ги потсетат токму на вистините што им се потребни. Така, „кога непријателот ќе надојде како река, Духот Господен ќе го натера на бегство“ (Исаија 59,19).

Исус им ветил на своите ученици: „А Утешителот, Духот Свети, кого Отецот ќе го прати во мое име, Тој ќе ве научи на сè и ќе

ве потсети на сè што ви зборував“ (Јован 14,26). Но Христовата наука мора порано да се втисне во нашето сеќавање за Божјиот Дух да може во мигот на опасност да нè потсети на неа. „Во срцето свое ја затворив речта твоја“, рекол Давид, „за да не ти грешам“ (Псалм 119,11).

Сите што го ценат своето вечно добро треба да внимаваат да не паднат во сомневање. Нападите ќе бидат насочени кон основните столбови на вистината. Не е можно да останеме поштедени од подбивањето, од мудроштините и лажните, примамливи науки на модерното неверство. Сатаната ги прилагодува своите искушенија кон сите сталежи. Необразованите ги напаѓа со подбивање и исмевање, додека пред образованите истапува со научни забелешки и со филозофско мудрување, еднакво пресметано да предизвика недоверба или потценување на Светото писмо. Дури и младината, која има малку искуство, се осмелува да се сомнева во основните начела на христијанството. И ова неверување на младите, колку и да е површно, има свое влијание. Мнозина на овој начин се заведени така што го исмеваат верувањето на своите родители и го презираат Духот на милоста (Евреите 10,29). Многу животи што ветувале дека ќе му бидат на чест на Бога и на светот на благослов се уништени со затруениот дух на безбожноста. Сите што се потпираат врз фаленичките заклучоци на човечкиот разум и вообразуваат дека можат да ги протолкуваат божествените тајни, и без помош на Божјата мудрост да ја дознаат вистината, се сплеткале во мрежата на сатанските стапици.

601

Ние живееме во најсвечениот отсек од историјата на овој свет. Судбината на човештвото кое живее на оваа земја набргу треба да се реши. Нашето лично идно добро, а исто така и спасението на другите души, зависи од патот по кој ќе појдеме сега. Потребно е да нè води Духот на вистината. Секој Христов следбеник треба сериозно да се праша: „Господе, што сакаш да правам?“ Ние треба да се понизиме пред Бога со пост и молитва и многу да размислуваме за неговата Реч, а особено за настаните поврзани со судот. Сега треба да бараме длабоки и живи искуства со Бога. Не смееме да загубиме ниту еден миг. Околу нас се одигруваат настани од најголема важност: ние се наоѓаме на сатанска маѓепсана почва. Не спијте, Божји стражари! Непријателот е близу и демне, подготвен секој миг да скокне врз вас и да ве стори свој плен, само ако ви падне духот и ако задремете.

Мнозина се измамани во врска со својата вистинска положба пред Бога. Тие се задоволни со себе што не направиле лоши дела, а забораваат на добрите и благородни дела што ги бара Бог од нив, а што занемариле да ги направат. Не е доволно тие да се дрвја

во Божјата градина. Бог очекува од нив плод. Тој ги прогласува за одговорни за сите добра што можеле да ги направат со негова милост а не ги направиле. Во небесните книги тие се запишани како луѓе што ѝ пречат на земјата. Но дури и нивниот случај не е сосем без надеж. За тие што не ја ценат Божјата љубов и ја злоупотребуваат неговата милост, срцето на Љубовта кое долго трпи сè уште се моли. „Затоа вели: ‘Стани ти што спиеш, воскресни од мртвите и Христос ќе те осветли!’ И затоа, внимавајте како живеете, зашто дните се зли“ (Ефесците 5,14-16).

Кога ќе настапи времето за проверка, ќе се покажат тие што ја прифатиле Божјата реч како свое правило на животот. Преку лето не се гледа разлика меѓу зимзелените и другите дрвја, но кога ќе настапат зимските луѓи, зимзелените дрвја остануваат неизменети, додека другите дрвја ги губат лисјата. Така и сега, божемните христијани не се разликуваат од вистинските христијани, но токму пред нас е време кога ќе се покаже разлика. Нека се подигнат противниците, нека се распали пак верскиот фанатизам и нетрпеливост, нека настанат прогонства - полухристијаните и лицемерите ќе се поколебаат и ќе се откажат од својата вера, а вистинскиот христијанин ќе стои цврсто како карпа со посилна вера и со посветла надеж отколку во деновите на благосостојба.

Псалмистот кажува: „Размислувам за твоите сведоштва.“ „Со твоите заповеди станав разумен, затоа ги мразам сите лажни патишта“ (Псалм 119,99.104).

„Блазе на човека кој се здобил со мудрост.“ „Тој е сличен на дрво посадено крај вода што ги насочува корењата кон потокот; тоа не знае кога настанува припек; лисјата му се зелени. Во време на суша не се плаши и не престанува да дава плод“ (Мудри изреки 3,14; Еремија 17,8).

ПОСЛЕДНА ОПОМЕНА

„Потоа видов друг ангел како слегува од небото; тој имаше голема власт и земјата се осветли од неговата слава. И извика со силен глас, велејќи: 'Падна, падна, големиот Вавилон, и стана демонско живеалиште и засолниште на сите нечисти духови и прибежиште на сите нечисти и омразени птици'. ... И чув друг глас од небото како вели: 'Излези од неа, народе мој, за да не бидеш соучесник во нејзините гревови и да не ги примиш нејзините зла'“ (Откровение 18,1.2.4). 603

Ова место во Писмото укажува на времето кога треба да се повтори веста за падот на Вавилон што ја објавуваше вториот ангел (Откровение 14,8), со напомени за расипаноста што навлегла во разни верски заедници кои го сочинуваат Вавилон откако оваа вест првпат е објавена летото во 1844 година. Овде се опишува страшната состојба на верско поле. Со секое отфрлање на вистината духот на луѓето станува помрачен, а нивното срце потврдо, додека не стане отворено за неверство. Наспроти опомените што ги дал Бог, тие ќе продолжат да презираат една од Десетте заповеди додека не бидат заведени во толкава мера што ќе почнат да ги прогонуваат оние кои заповедите ги сметаат за свети. Презирањето на Божјата реч и на неговиот народ значи презирање на Христа. Кога црквите ќе го прифатат спиритистичкото учење, ќе бидат отстранети оградите што му биле наметнати на телесното срце, а вероисповедта ќе стане наметка која ќе покрива најподло беззаконие. Верата во спиритистичките откровенија им ја отвора вратата на лажните духови и на ѓаволските науки и така во црквите ќе се чувствува влијанието на лошите ангели. 604

За Вавилон и за времето кога се зборува за него во ова пророчство се кажува следното: „Зашто нејзините гревови се натрупаа до небото и Бог си спомна за нејзините беззаконија“ (Откровение 18,5). Вавилон ја наполнил мерката на својата вина и бргу ќе го снајде пропаст. Но Господ има уште свој народ во Вавилон и пред Вавилон да биде казнет со Божјите судови, верните треба да бидат повикани да излезат од него, да не бидат учесници во неговите гревови и да не „паднат под удар на нејзините зла“. Затоа овде

станува збор за движење што е претставено со ангел кој слегува од небото, ја осветлува земјата со својата слава и со силен глас ги објавува гревовите на Вавилон. Сообразно со неговата вест, се слуша повикот: „Излезете од неа, народе мој!“ Овој повик, во врска со третата ангелска вест, ја сочинува последната опомена што ќе им биде упатена на жителите на Земјата.

Страшен е крајот кон кој оди во пресрет светот. Земните сили што се здружуваат во борбата против Божјите заповеди ќе издадат наредба според која ќе мораат „сите - мали и големи, богати и бедни, слободни и робови“ (Откровение 13,16), да се прилагодат кон обичајот на црквата, празнувајќи ја неделата. Сите што ќе одбијат да постапат така, ќе бидат казнети, а најпосле ќе биде објавено дека заслужуваат смрт. Од друга страна, Божјиот закон, кој налага одмор во денот што го одредил Творецот за одмор, бара послушност и се заканува со гнев против сите престапници на тој Закон.

605 Кога ова прашање на Божјиот закон на луѓето ќе им се изнесе јасно, тогаш секој што ќе го тури тој Закон за да ги послуша човечките наредби, ќе прими жиг на свертот. Тој прима знак на верноста кон власта што сака да ја слуша наместо Бога. Небесната опомена гласи: „Секој што ќе му се поклони на свертот и на неговата икона, и прими жиг на своето чело или на својата рака, самиот ќе пие од виното на Божјиот гнев, што е неразредено во чашата на неговата јарост“ (Откровение 14,9,10).

Но никого нема да го стигне Божјиот гнев пред да му биде изнесена вистината, пред да бидат осведочени неговото срце и совест, и пред тој да ја отфрли. Има многу луѓе кои никогаш немале можност да ги слушнат посебните вистини за ова време. Задолжителноста на четвртата заповед никогаш не им била изнесена во вистинска светлина. Бог, кој чита сечие срце и испитува секоја побуда, нема да дозволи ниту еден од оние што бараат да ја запознаат вистината да биде прелоган во врска со исходот на борбата. Наредбата (декретот) нема на луѓето да им биде наметната како на слепи извршители. Секој треба да добие доволно светлина за да може разумно да одлучи.

Празнувањето на седмичниот ден за одмор ќе послужи како голема проверка на верноста, зашто таа вистина посебно е изложена на напади. Кога луѓето ќе бидат ставени пред таа конечна проверка, тогаш ќе биде повлечена линија на разделба меѓу оние што му служат на Бога и оние што не му служат. Додека празнувањето на неделата, во согласност со земните закони, но наспроти четвртата Божја заповед, ќе биде заклетва на верност кон онаа сила што му се противи на Бога, празнувањето на библискиот

ден за одмор, во согласност со Божјиот закон, ќе биде доказ за верноста кон Творецот. Така, една група луѓе, прифаќајќи го знакот на покорност кон земните власти, ќе прими жиг на ѕверот, друга група, избирајќи го знакот на верноста кон божествениот авторитет, ќе прими Божји печат.

Оние што ги проповедаа вистините од пораката на третата ангелска вест често беа прогласувани како предизвикувачи на немири. Нивните преткажувања дека во Соединетите Држави ќе завладее верска нетрпеливост, дека црквата и државата ќе се соединат да ги прогонуваат оние што ги држат Божјите заповеди, беа сметани како неосновани и бесмислени. Се тврдеше дека таа земја не може да биде друго одошто она што била: бранител на верската слобода. Но кога нашироко ќе биде расправано за прашањето на принудно празнување на неделата, сите ќе сфатат дека бргу се приближуваат настаните во кои толку долго се сомневале, па третата ангелска вест ќе остави врз луѓето таков впечаток, каков што никогаш до тогаш не оставила.

606

Бог во сите времиња праќал свои слуги да го жигосаат гревот како во светот така и во црквата. Но народот сака да му се зборуваат мили работи, зашто чистата и неизвештачена вистина не му е угодна. Многу реформатори во почетокот на својата работа решиле да бидат мошне претпазливи во жигосувањето на гревот во црквата и во народот. Тие се надевале дека со примерот на својот вистински христијански живот народот ќе го вратат на библиската наука. Но врз нив се излеал Божјиот Дух, како и некогаш врз Илија, гонејќи го да ги жигоса гревовите на безбожниот цар и на отпаднатиот народ, па не можеле да се воздржат да не ги објавуваат јасните зборови на Библијата - науката што од почеток се притеснувале да ја проповедаат. Божјиот Дух ги поткренал ревно да ја објавуваат вистината и опасноста што им се заканувала на душите. Ги пренесувале зборовите што им ги дал Бог без страв од последиците и народот бил присилен да ја чуе опомената.

Така ќе се објавува и третата ангелска вест. Кога ќе дојде време да се проповеда со најголема сила, Бог ќе се послужи со понизни орудии, ќе го води умот на оние што се посветиле на неговата служба. Работниците повеќе ќе бидат оспособени со помазание на Светиот Дух отколку со образованието во школите. Луѓе од вера и молитва ќе бидат поттикнати да појдат со света ревност да ги објавуваат зборовите што им ги дава Бог. Гревовите на Вавилон ќе бидат разоткриени. Страшните последици од црковните обичаи што ги наметнувале граѓанските власти, навлегувањето на спиритизмот, тајниот, но брз развој на папската власт - сето тоа ќе биде откриено. Овие свечени опомени ќе го потресат народот.

607 Безброј илјадници ќе слушаат такви зборови какви што уште не слушнале. Со чудење ќе го слушаат сведоштвото дека Вавилон е црквата што паднала поради своите заблуди и гревови и поради отфрлањето на вистината што ѝ е пратена од небото. Кога народот ќе им се обрати на своите поранешни учители со љубопитно прашање: „Дали тоа навистина е така“, нивните проповедници ќе им кажуваат приказни, ќе им зборуваат мили работи со цел да ја смират нивната загриженост и да ја стивнат нивната разбудена совест. Но бидејќи мнозина ќе одбијат да се задоволат само со човечкиот авторитет и бидејќи ќе го бараат библиското начело „Така вели Господ“, мнозинството проповедници, како и фарисеите во старо време, затоа што дошол во прашање нивниот авторитет, гневно ќе кажат дека оваа вест е од сатаната и ќе го подбунат мноштвото да ги малтретира и да ги прогонува оние што ја објавуваат.

Сатаната се лути кога борбата се проширува на нови полиња и кога вниманието на народот се насочува кон погазениот Божји закон. Силата што ја придружува веста ќе ги разгневи сите што ѝ се противат. Свештениците ќе употребат речиси натприродни напори да ја засолнат светлината за да не им свети на нивните стада. Ќе се трудат со сите средства што им стојат на располагање да го спречат расправањето за овие важни прашања. Црквата ќе се потпре врз силната рака на граѓанската власт и во тоа католиците и протестантите ќе се соединат. Кога движењето за општо празнување на неделата ќе биде посмело и порешително, тогаш и законот ќе биде повикан на помош против оние што ја празнуваат саботата. Ќе им се закануваат со парични казни и со затвор, а на некои ќе им се понудат влијателни места и положби, како и други награди и предимства, за да ги придобијат да се откажат од својата вера. Но нивниот решителен одговор ќе гласи: „Докажете ни ја нашата заблуда со Божјата реч!“ Истата оваа молба ја кажал Лутер кога се наоѓал во слични околности. Оние што ќе бидат повикани пред судови силно ќе ја бранат вистината и некои што ќе ги слушаат ќе бидат поттикнати да ги држат сите Божји заповеди. Така светлината ќе осветли илјадници души кои инаку никогаш не би дознале нешто за овие вистини.

608 Совесната послушност кон Божјата реч ќе се смета за бунт. Заслепени од сатаната, родителите ќе постапуваат строго и сурово со своите деца кои верно ги исполнуваат Божјите заповеди; господарите ќе ги мачат своите слуги кои ги држат Божјите заповеди. Љубовта ќе се излади. Децата ќе бидат лишени од наследството и истерани од дома. Зборовите на Павле: „А сите кои ќе живеат побожно во Христа Исуса ќе бидат прогонувани“ (2. Тимотеј 3,12),

буквално ќе се исполнат. Бидејќи бранителите на вистината ќе се противат да ја почитуваат неделата наместо саботата, некои од нив ќе бидат фрлени во затвор, а некои ќе бидат протерани, а со некои ќе се постапува како со робови. На човечкиот ум сето ова сега му изгледа неможно, но кога Божјиот Дух ќе се повлече од луѓето и кога тие ќе стапат под власт на сатаната, кој ги мрази божествените прописи, ќе се случат чудни работи. Срцето може да биде мошне свирепо ако од него исчезне Божјата љубов и страв.

Штом ќе се приближи луѓата, мнозина кои верувале во третата ангелска вест, но не биле посветени со послушност кон вистината, ќе го напуштат своето гледиште и ќе преминат во редовите на противниците. Соединувајќи се со светот и земајќи учество во неговиот дух, тие работите ги посматраат речиси во иста светлина како нив, а кога ќе настапи искушението, ќе бидат готови да ја изберат полесната, повеќе популарна страна. Надарени, и со привлечно однесување луѓе, кои некогаш ѝ се радувале на вистината, своите сили ќе ги употребат душите да ги измамат и да ги заведат и ќе станат најголеми непријатели на своите некогашни браќа. Кога тие што ја држат саботата ќе бидат доведени пред судови да одговараат поради својата вера, овие отпадници ќе бидат најдобро оружје на сатаната да ги клеветат и да ги обвинуваат и со лажни извештаи и сомничења ќе предизвикаат гнев кај владетелите против нив.

Во ова време на прогонство ќе биде испитана верата на Божјите слуги. Тие верно ќе ги објавуваат опомените, потпирајќи се единствено на Бога и на неговата Реч. Божјиот Дух, кој дејствува во нивните срца, ќе ги натера да зборуваат. Поттикнати со света ревност и гонети со силата на Божјиот Дух, ќе појдат да ги извршат 609 должностите што им се одредени, не осврнувајќи се на последиците што ќе настапат кога ќе му ја објавуваат на народот речта што им ја доверил Бог. Тие нема да мислат на своите земни интереси, ниту ќе се обидуваат да го сочуваат својот углед или живот. Но, кога ќе ги зафати луѓа на противење и подбив, некои, надвлалеани од силното изненадување, ќе бидат готови да извикнат: „Да знаевме какви ќе бидат последиците на нашите зборови, ние би молчеле.“ Тие ќе бидат опколени со тешкотии. Сатаната ќе се устреми врз нив со грозни искушенија. Делото што го презеле ќе изгледа дека ги надминува нивните способности да го извршат. Ќе им се заканува опасност да бидат уништени. Одушевувањето што ги крепело ќе исчезне. Да се вратат не можат. Тогаш, свесни за својата немоќ, ќе прибегнат кон Семожниот барајќи сила. Ќе се сеќаваат дека зборовите што ги зборувале не биле нивни, туку на Оној што им заповедал да ја објават опомената. Бог во

нивните срца ја всадил вистината и тие не можеле да се воздржат да не ја објават.

Истите искушенија ги преживувале и Божјите луѓе во минатите времиња. Виклиф, Хус, Лутер, Тиндал, Бакстер и Весли барале сите науки задолжително да се испитуваат така што ќе се споредуваат со Библијата, и изјавиле дека ќе се откажат од сè што таа го осудува. Против овие луѓе беснеело прогонство со неумолив гнев, па сепак, тие не престанале да ја проповедаат вистината. Секој отсек на црковната историја се одликува со развој на една посебна вистина што била прилагодена кон потребите на Божјиот народ во тоа време. Секоја нова вистина морала себеси да си го расчистува патот наспроти омразата и противењето. Оние што го примиле благословот на нејзината светлина, морале да поминат низ искушенија и неволји. Секогаш кога е потребно, Бог на народот му дава посебна вистина. Кој се осмелува да го спречи нејзиното објавување? Тој им заповеда на своите слуги да му го објават на светот последниот повик на милоста. Тие можат да молчат само по цена на опасност за својата сопствена душа.

610 Божјите весници не смеат никогаш да мислат на последиците. Тие мора да ја исполнат својата должност, а последиците да му ги препуштат на Бога.

Кога ќе настане пожестокото противење, Божјите слуги ќе бидат повторно збунети зашто ќе им се чини дека тие ја предизвикале оваа неволја. Но совеста и Божјата реч ќе ги убедат дека нивната постапка била исправна; а ако искушенијата и понатаму продолжат, ќе бидат засилени да ги издржат. Борбата ќе биде порешителна и поостра, но со неволјата ќе расте и нивната вера и храброст. Нивно сведоштво ќе биде: Ние не се осмелуваме да ѝ се противиме на Божјата реч ниту да го делиме Божјиот закон на еден суштествен дел и на друг беззначаен за да се здобиеме со наклоност од светот. Господ, на кого му служиме, може да нè ослободи. Христос ги победил земните сили; па зар ние да се плашиме од еден веќе победен свет?

Прогонството во своите разни облици е одраз на еден принцип што ќе постои сè додека ќе постои сатаната и додека христијанството ќе има животна сила. Ниту еден човек не може да му служи на Бога, а со тоа да не предизвика против себе отпор кај четите на темнината. Лошите ангели ќе се устремат против него, вознемирени од неговото влијание да не им го отме пленот од рацете. Грешните луѓе, укорени од неговиот пример, ќе се здружат со лошите ангели и со примамливи искушенија ќе се обидат да го одделат од Бога. Ако не успеат со овие средства, тогаш ќе употребат сила да извршат притисок врз совеста.

Но сè додека Исус се наоѓа во небесното Святилиште како човеков посредник, кај владетелите и кај народот ќе се чувствува влијанието на Светиот Дух кој го задржува гневот. Тој сè уште влијае во извесна мера врз земните закони. Кога би ги немало овие закони, состојбата во светот би била многу полоша отколку што е сега. Додека многу владетели се активни орудија на сатаната, Бог има и свои орудија меѓу водачите на народите. Непријателот ги инспирира своите слуги да предлагаат мерки што многу ќе му пречат на Божјето дело; но државниците што се бојат од Господа стојат под влијание на светите ангели со цел на таквите предлози да им се противстават со непобитни докази. На овој начин неколку луѓе ќе ја задржат моќната струја на злото. Противењето на непријателот на вистината ќе биде обуздано за третата ангелска вест да може да го изврши своето дело. Кога ќе биде објавена последната опомена, таа на себе ќе го привлече вниманието на овие луѓе поставени на одговорни места преку кои Господ работи сега и некои од нив ќе ја примат оваа опомена и ќе се приклучат кон Божјиот народ во времето на неволјата.

611

Ангелот што се придружува кон објавувањето на третата ангелска вест со својата слава ќе ја осветли целата Земја. Овде е претказано дело со огромен обем и со необична сила. Адвентното движење од 1840 до 1844 година беше прекрасно откровение на Божјата моќ; првата ангелска вест беше однесена до секоја мисионерска станица на светот и во некои земји настана такво верско будење какво што не се видело ниту во една земја од реформацијата во шеснаесеттиот век; но сето тоа ќе го надмине силното движење во текот на последната опомена на третиот ангел.

Ова дело ќе биде слично на она за време на Духовден. Како „раниот дожд“ што бил даден при излевањето на Светиот Дух во почетокот на ширењето на евангелската вест, и предизвикал „ртење на драгоценото семе, така „позниот дожд“ ќе се излеа при нејзиниот крај за жетвата да узрее. „Да се стремиме да го запознаеме Господа; неговото доаѓање е сигурно како зората. Тој ќе ни дојде како ран дожд, слично на позен дожд што ја натупува земјата“ (Осија 6,3). „Синови сионски, радувајте се и веселете се во вашиот Господ Бог, зашто ви дава ран дожд во вистинска мера, излеа врз вас ран и позен дожд како некогаш“ (Јоил 2,23). „Во последните денови - вели Господ - ќе излеам од својот Дух над секого.“ „И секој што ќе го повика Господовото име, ќе биде спасен“ (Дела 2,17.21).

Големото дело на евангелието нема да се заврши со помалечка манифестација на Божјата сила од онаа што го придружувала неговиот почеток. Пророштвата што се исполниле со излевањето

612 на раниот дожд во почетокот на евангелието пак ќе се исполнат во позниот дожд и при неговото завршување. Тоа е време на „освежување“ за кое се надевал апостол Петар кога рекол: „Покајте се и обратете се, за да ви бидат избришани гревовите, та од Господовото присуство да дојдат времиња на освежување и да го прати Исуса, преткажаниот за вас Христос“ (Дела 3,19.20).

Божјите слуги, со озарено лице од свето помазание, ќе брзаат од место во место да ја објават небесната вест. Илјадници гласови низ целата Земја ќе ја објавуваат опомената. Ќе се прават чуда, болни ќе оздравуваат, а верните ќе ги придружуваат знаци и чуда. И сатаната ќе прави лажни чуда; ќе стори и оган да падне од небото пред луѓето (Откровение 13,13). На овој начин жителите на земјата ќе бидат присилени да се решат за кого ќе се определат.

Веста ќе се шири не толку со докажување колку со длабоко осведочување на Божјиот Дух. Доказите се изнесени. Семето е посеано и сега треба да никне и да донесе род. Списите што ги распространиле евангелските соработници го извршиле своето влијание, но мнозина врз кои евангелската вистина имала длабок впечаток биле спречени вистината потполно да ја сфатат или да ја послушаат. Меѓутоа, сега зраците на светлината проникнуваат насекаде и вистината се гледа кристално јасна, а искрените Божји деца ги кинат врските што ги задржувале до сега. Семејните и црковните врски сега се немоќни да ги задржат. Вистината им е подрагоцена од сè друго. Наспроти сатанските сили што се здружиле против вистината, голем е бројот на оние што ќе застанат на Господова страна.

ВРЕМЕ НА ГОЛЕМА НЕВОЛЈА

„Во тоа време ќе се крене големиот кнез, Михаел, кој ги брани синовите на твојот народ. Тоа ќе биде време на страдање какво што немало откако постојат луѓе па сè до тогаш. Во тоа време ќе се спаси твојот народ - сите што ќе се најдат запишани во книгата“ (Даниел 12,1). 613

Кога ќе заврши проповедањето на третата ангелска вест, милоста нема веќе да посредува за грешните жители на Земјата. Божјиот народ го завршил своето дело. Тој го примил „позниот дожд“, „освежување од Господовото лице“, и подготвен е за часот на искушението што е пред него. Ангелите брзаат насекаде на небото. Еден ангел, враќајќи се од земјата, објавува дека неговото дело е завршено. На светот настапило последното искушение и сите што се покажале верни кон Божјите прописи примиле „печат на живиот Бог“. Тогаш Исус престанува со својата посредничка служба во небесното Светилиште. Тој ги подига рацете и гласно изговара: „Се сврши!“, а сите ангелски чети ги симнуваат своите круни додека Исус свечено објавува: „Оној кој врши неправда, нека врши уште неправда; и кој е осквернет, нека се осквернува уште, и кој е праведен нека врши уште праведност; и кој е свет, нека станува уште посвет“ (Откровение 22,1). Секој случај е решен за живот или за смрт. Христос го извршил помирувањето за својот народ и ги избришал неговите гревови. Бројот на неговите приврзаници е пополнет; „царството, власта и величеството под сето небо“ ќе им бидат дадени на наследниците на спасението, а Исус ќе владее како Цар над царевите и Господар над господарите. 614

Кога Исус ќе го напушти Светилиштето, земните жители ќе ги покрие темнина. Во тоа страшно време праведниците мора да живеат без посредник пред светиот Бог. Силата која до сега ги задржувала грешните е отстранета, и сатаната има целосна власт над грешниците кои не се покајале. Божјето трпение е завршено. Светот ја отфрлил неговата милост, ја презрел неговата љубов и го погазил неговиот Закон. Грешните ги пречекориле границите на времето на милоста што им било дадено. Божјиот Дух, на кого толку упорно му се противеле, најпосле се повлекол од нив. Неза-

штитени со Божјата милост, тие се без заштита пред нечестивиот. Тогаш сатаната земните жители ќе ги турне во голема, последна неволја. Кога Божјите ангели ќе престанат да ги задржуваат страшните луѓи на човечките страсти, ќе бидат одврзани сите елементи на судирот. Цел свет ќе биде вовлечен во пропаст што ќе биде пострашна од онаа што некогаш го снашла Ерусалим.

Еден единствен ангел ги убил сите првенци на Египќаните и сета земја ја исполнил со лелек. Кога Давид му згрешил на Бога пребројувајќи го народот, еден ангел го предизвикал она страшно пустење со кое е казнет неговиот грев. Истата разурнувачка моќ што ја покажале светите ангели кога Бог заповедал, ќе ја покажат и лошите ангели кога Тој ќе го дозволи тоа. Тие сили сега се подготвени и само чекаат божествена дозвола насекаде да сеат пустење.

Оние што го почитуваат Божјиот закон ќе бидат обвинети дека ги предизвикале казните што го погодиле светот и ќе бидат сметани како причина за страшните нарушувања во природата, за судирите и крвопролевањата меѓу луѓето, што земјата ја исполнуваат со лелек. Силата којашто ја следи последната опомена ги разгневува грешните. Нивниот гнев се распалува против сите што ја прифатиле веста, а сатаната со уште поголема жестокост разгорува дух на омраза и прогонство.

Кога Божјето присуство конечно се повлекло од еврејскиот народ, ниту свештениците ниту народот не го знаеле тоа. Иако под власт на сатаната и проникнати со најстрашни и најлоши страсти, тие сè уште себеси се сметале за Божји избраници. Службата во храмот и натаму се вршела. На осквернетите олтари се принесувале жртви и врз народот, кој бил виновен за крвта на Божјиот Син и кој се обидува да ги убие неговите слуги и апостоли, повикуван е божествен благослов. Така, кога ќе биде изречена неотповиклива одлука во небесното Светилиште и кога судбината на светот засекогаш ќе биде запечатена, земните жители за тоа нема ништо да знаат. Народот, од чијашто средина Божјиот Дух конечно се повлекол, ќе продолжи да ги извршува своите верски формалности, а сатанската ревност со која ќе ги исполни кнезот на злото за да ги извршат неговите пеколни намери, ќе наликува на ревност за Божјето дело.

Бидејќи празнувањето на седмичниот ден за одмор, саботата, станало предмет на судир во целото христијанство, и бидејќи верските и световните авторитети се обединиле за да наметнат законска обврска за празнување на неделата, упорното одбивање на незначителното малцинство да се покори на барањето на мнозинството, неговите припадници ќе ги изложи на презир. Сите

ќе истакнуваат дека малцинството, кое им се противи на Црквата како установа и на законот на државата, не заслужува никаков обсир и дека ќе биде подобро да страдаат неговите припадници отколку цели народи да бидат турнати во збрка и беззаконие. Со истиот аргумент се послужиле еврејските старешини против Христа пред деветнаесет векови (пишувано кон крајот на 19 век, заб. на прев.). „Подобро за нас е“, рекол лукавиот Кајафа, „да умре еден човек за народот, отколку сиот народ да пропадне“ (Јован 11,50). Оваа причина ќе им се стори уверлива, па конечно ќе биде издаден декрет против оние кои го празнуваат денот за одмор сообразно со четвртата заповед, обвинувајќи ги како злосторници кои заслужуваат најтешка казна, и давајќи им на луѓето слобода по истекот на одредено време да ги убијат. Римското свештенство на стариот свет и отпаднатиот протестантизам на новиот свет ќе постапуваат на ист начин кон оние кои ги почитуваат сите Божји прописи.

616

Тогаш за Божјиот народ ќе настапи време на жалост и очај, кое пророкот го опишува како време на Јаковови маки: „Вака вели Господ: слушам глас на ужас; тоа се стравотии, а не мир... Зошто сите лица се изобличени и бледи? Леле, голем е овој ден, нема сличен на него; тоа е време на Јаковови маки, но сепак, ќе се избави од нив“ (Еремија 30,5-7).

Ноќта на стравот на Јакова, кога се молел за избавување од рацете на Исава (1. Мојсеева 32,24-30), го претставува искуството на Божјиот народ во времето на големата неволја. Поради измамата што ја извршил за да го добие благословот на својот татко, кој бил одреден за Исава, Јаков, уплашен од смртните закани на својот брат, побегнал за да го спаси животот. Бидејќи многу години живеел како изгнаник, по Божја заповед тргнал на пат со своите жени, деца и стада, да се врати во родниот крај. Пристигнувајќи до границата на својата татковина, страшно се уплашил кога слушнал дека Исав се приближува со чета борци, без сомнение со намера да му се одмазди. Се чинело дека невооружената и незаштитена придружба на Јакова ќе падне како беспомошна жртва на насилство и колеж. Кон овие грижи и страв додатно и тешко бремено било сознанието за сопствената вина, зашто причина за оваа опасност бил неговиот личен грев. Негова единствена надеж била Божјата милост. Негова единствена одбрана била молитвата. Сепак, тој од своја страна не пропуштил ништо за да ја поправи неправдата сторена на неговиот брат и да ја одврати опасноста што му се заканувала. Така треба и Христовите следбеници, додека се приближуваат кон времето на неволјата, да сторат сè пред народот да се покажат во вистинска светлина,

да ги разоруваат предрасудите и да ја одвратат опасноста што ѝ се заканува на слободата на совеста.

Откако го пратил своето семејство на другата страна на потокот за да не ја види неговата мака, Јаков останува сам да се моли на Бога. Тој ги исповеда своите гревови и со благодарност ја признава Божјата милост кон себе, повикувајќи се во длабока понизност на заветот направен со неговите татковци и на ветувањето што му е дадено онаа ноќ во видението во Ветил и во земјата на прогонството. Настапил решавачки миг во неговиот живот; сè стоело на коцка. Во мрак и во самотија тој продолжува да се моли и да се понизува пред Бога. Одненадеж некој спушта рака врз неговото рамо. Си помислува дека некој непријател сака да му го одземе животот и со сета сила, очајно почнува да се бори со напаѓачот. Кога почнало да осамнува, странецот употребил натчовечка сила. При допирот со него, силниот човек изгледал како парализиран и плачејќи, како немоќен молител, паднал околу вратот на својот таинствен противник. Сега Јаков дознал дека оној со кого се борел е заветниот Ангел. Иако бил онеспособен за борба и поднесувал силни болки, тој не ја напуштал својата намера. Долго поднесувал немир, грижа на совеста и болка поради својот грев; сега морал да се увери дека му е простено. Се чинело небесниот посетител како да сакал да си замине, но Јаков цврсто го држел молејќи го за благослов. Ангелот инсистирал: „Пушти ме, зора е!“ Но патријархот извикнал: „Нема да те пуштам додека не ме благословиш!“ Каква сигурност, каква решителност и истрајност се открива овде! Да било тоа фаленичко и дрско барање, Јаков веднаш би бил уништен. Но тој зборувал со таква сигурност каква што може да има само оној што ја признава својата слабост и недостојност, а сепак, се надевал во милоста на Бога кој го држи својот завет.

„Се бореше со Ангел и го совлада“ (Осија 12,5). Со понизност, со покајание и со преданост, овој грешен, заблуден смртник, го победил небесното Величество. Тој, треперејќи, се потпрел врз Божјите ветувања, а срцето на неизмерната љубов не можело да ја одбие молбата на грешникот. Како доказ за неговата победа и за охрабрување на другите да го следат неговиот пример, неговото име, кое потсетувало на неговиот грев, променето е во друго, кое потсетува на неговата победа. А фактот дека Јаков се борел со Бога и победил бил гаранција дека и луѓето ќе победат. Тој не се плашел повеќе од гневот на својот брат, зашто Господ бил негова заштита.

Сатаната го обвинил Јакова пред Божјите ангели истакнувајќи дека има право да го уништи поради неговиот грев. Тој го

насрчил Исава да појде против него; и додека патријархот се борел цела ноќ, сатаната настојувал да го засили кај него чувството на вината за да го обесхрабри и да го скрши неговото надевање во Бога. Јаков западнал речиси во очај, но знаел дека без помош од небото ќе пропадне. Искрено се покајал поради својот голем грев и се потпрел врз Божјата милост. Не дозволил сатаната да го одврати од целта, туку цврсто го прегрнал Ангелот и продолжил да ја изнесува својата молба сериозно, болно пекајќи, додека не победил.

Како што го разјарил Исава да тргне против Јакова, исто така сатаната во времето на големата неволја ќе ги насрчува грешните да го уништат Божјиот народ. И како што го обвинил Јакова, така ќе го обвинува и Божјиот народ. Тој светот го смета за свои приврзаници, но малечката група што ги држи Божјите заповеди не ја прифаќа неговата превласт. Кога би можел да ја избрише од земјата, неговата победа би била целосна. Тој гледа дека светите ангели ги чуваат и сфаќа дека нивните гревови се простени, но не знае дека нивните случаи се решени во небесното Светилиште. Тој точно ги познава гревовите на кои ги навел и ги изнесува пред Бога во зголемена светлина, тврдејќи дека тој народ заслужува да биде лишен од Божјата милост како и самиот тој. Тој тврди дека Господ не може во својата праведност да им ги прости гревовите ним, а него и неговите ангели да ги уништи. Тој полага право над нив како на свој плен и бара да бидат предадени во негови раце да ги уништи.

Додека сатаната го обвинува Божјиот народ поради неговите гревови, Господ му дозволува да ги искушува до крајни граници. Нивната сигурност во Бога, нивната вера и решителност, ќе бидат тешко искушани. Кога гледаат во минатото, нивната надеж паѓа, зашто во целиот свој живот можат да видат само малку добро. Потполно се свесни за својата слабост и недостојност. Сатаната се труди да ги уплаши со мислата дека нивниот случај е безнадежен и дека дамката на нивната нечистота не може никогаш да се испере. Се надева дека во толкава мера ќе ја уништи нивната вера, што тие ќе попуштат во неговите искушенија и дека ќе се откажат од својата преданост кон Бога.

Иако Божјиот народ ќе биде опкружен со непријатели кои ќе настојуваат да го уништат, сепак, стравот што го поднесува тој не е страв од прогонствата заради вистината; тој се плаши од тоа дека можеби не се покајал за секој свој грев и дека поради некоја своја грешка ќе биде лишен од ветувањето на Спасителот според кое ќе го „сочува од часот на искушението што ќе дојде врз целиот свет“. Кога би знаеле сигурно дека гревовите им се простени, не

би се плашеле од измачувањата и од смртта; но, ако бидат недостојни и ако го загубат својот живот поради некоја грешка во својот карактер, тогаш Господовото свето име ќе биде осрамотено.

Од сите страни слушаат за заговори од предавниците и гледаат буни; кај нив се јавува силна желба, сериозен копнеж на душата да се сврши веќе тој голем отпад и да ѝ се стави крај на злобата на грешните. Но, додека се молат на Бога да го спречи бунтот, тие самите себеси си префрлаат што немаат сила да ѝ се противстават на моќната струја на злото и да ја запрат. Кога сите свои способности би ги употребиле во Христовата служба и кога постојано би напредувале во силата, тие чувствуваат дека силите на сатаната не би имале толкава моќ да ги напаѓаат - тоа се мисли кои прогонуваат.

Тие ги мачат своите души пред Бога укажувајќи на поранешното покајание за мноштвото свои гревови и повикувајќи се на ветувањето на Спасителот: „Нека се стави под моја заштита, нека склучи мир со мене, нека склучи мир со мене“ (Исаија 27,5). Нивната вера не се колеба затоа што нивните молитви не се веднаш примени. Иако поднесуваат најголем страв, ужас и неволја, сепак, не престануваат да се молат. Тие се фаќаат за Божјата сила како и Јаков цврсто што го држел Ангелот, зашто и молитвата на нивната душа гласи: „Нема да те пуштам додека не ме благословиш!“

Кога Јаков не би се покајал за својот грев што го направил кога со измама го добил првенството, Бог не би ја примил неговата молитва и не би го сочувал милостиво неговиот живот. Така и Божјиот народ, за време на големата неволја би бил победен кога би имал непокајани гревови од минатото што би излегувале пред него додека го мачи страв. Очај би ја задушил нивната вера и тие не би биле сигурни да се борат со Господа за избавување. Но, иако длабоко се свесни за својата недостојност, сепак, не можат да откријат ниту еден скриен грев. Нивните гревови уште порано биле изнесени пред судот и избришани и затоа тие не се сеќаваат веќе на нив.

Сатаната мнозина наведува да веруваат оти Бог не обрнува внимание на нивното неверство во малечките работи; но во своето постапување со Јакова Господ покажува дека Тој во никој случај не го одобрува ниту го трпи злото. Сите што се трудат своите гревови да ги оправдаат или да ги прикријат и што дозволуваат да стојат во небесните книги непризнати и непростени, ќе бидат победени од сатаната. Колку повеќе се сметаат побожни и колку заземаат повисока положба, толку потежок е нивниот случај во Божјите очи и посигурна победата на нивниот непријател. Оној

што ги одложува своите подготовки за Господовиот ден, не може да го постигне тоа во времето на големата неволја ниту во кое и да е подоцнежнo време. Неговиот случај е безнадежен.

Христијаните по име, кои ќе влезат неподготвени во онаа страшна последна борба, во очај и со голем страв ќе ги признаат своите гревови, додека грешните ќе се радуваат за нивната мака. Овие признавања се слични на признавањата на Исава и на Јуда. Тие што постапуваат така, плачат поради последиците на престапот, а не поради својата вина. Тие не чувствуваат никакво вистинско каење ниту одвратност кон гревот. Тие го признаваат својот грев од страв од казна; но, како и фараонот некогаш, тие пак би му се противеле на Бога кога казните би биле повлечени. 627

Случајот на Јакова исто така е доказ дека Бог нема да ги отфрли оние што биле измамани, искушани и наведени на грев, но се обратиле на Бога со искрено каење. Додека сатаната се обидува да ги уништи овие луѓе, Бог ги праќа своите ангели да ги тешат и да ги заштитат за време на опасноста. Нападите на сатаната се остри и решителни и неговите измами страшни, но окоото Господово бдее над неговиот народ и неговите уши го слушаат нивниот вик. Нивната неволја е голема; се чини дека ќе ги голтне пламен на огнена печка; но Бог, како леар, ќе ги спроведе низ огнот, како скапоцено злато што се пречистува во оган. Божјата љубов кон неговите деца за време на нивното најтешко искушение е исто толку силна и нежна како и во деновите на нивната најголема благосостојба, но заради нив потребно е да поминат низ огнена печка. Сè што е земно во нив мора да изгори за да можат целосно да го одблеснуваат Христовиот лик.

Времето на неволја и стравот што е пред нас ќе бара вера што може да поднесе маки, откажувања и глад, вера што нема да се поколеба иако ќе биде тешко искушана. Времето на милоста им се дава на сите за да се приготват за тоа време. Јаков победил зашто бил истраен и решителен. Неговата победа е доказ за силата на истрајната молитва. Сите што се потпираат врз Божјето ветување на ист начин, кои се сериозни и истрајни како него, ќе постигнат ист успех. Оној што не е подготвен да се откаже од самиот себе, да се понизи пред Бога и долго и сериозно да се моли за негов благослов, нема ни да го добие. Да се бориш со Бога - малцина знаат што значи тоа! Колку малку се оние кои кога било излегле нред Бога со длабок копнеж кој силно ги поткренал сите сили на нивното битие! Кога душата на молителот ќе ја преплават бранови на очај, кои никакви зборови не можат да ги изразат, колку ретки се оние кои со непоколеблива вера се потпираат врз Божјите ветувања!

622 Тие што сега имаат само малку вера, се наоѓаат во голема опасност да потклекнат пред силата на сатанските измами и декретот кои ќе извршат насилството над совеста. Па дури и ако ги издржат искушенијата, сепак, во времето на големата неволја ќе поднесуваат длабока жалост и страв, зашто не навикнале да се потпираат врз Бога. Лекциите на верата што не ги научиле на време, ќе мора да ги учат под страшен притисок на обесхрабрување.

Сега треба да се запознаеме со Бога и да ги провериме неговите ветувања. Ангелите запишуваат секоја сериозна и искрена молитва. Побргу треба да се откажеме од себичните задоволства, отколку да ја занемариме заедницата со Бога. Најголемото сиромаштво и самооткажување со него се подобри од сите богатства, од честа, од удобноста и од сите пријателства без него. Мораме да најдеме време за молитва. Ако дозволиме световните интереси да го окупираат нашиот дух, Бог можеби ќе ни даде време така што ќе ни ги одземе нашите идоли кои се состојат од злато, од куќи и од плодна земја.

Младината не би била наведена на грев кога би одбила да следи кој било друг пат освен оној на кој може да бара Божји благослов. Кога весниците што му ја објавуваат на светот последната свечена опомена би барале Божји благослов - не студено, рамнодушно и немарно, туку срдечно и со вера како Јаков - тогаш често би имале прилика да кажат: „Бога го видов лице в лице и мојата душа се избави“ (1. Мојсеева 32,30). Небото би ги сметало за кнезови, зашто би имале сила да победат во својата борба со Бога и со луѓето.

Наскоро ќе настапи „време на страдање какво што не постоело никогаш“, и тогаш ќе ни биде потребно искуство што сега го немаме, а кое мнозина занемаруваат да го стекнат. Често очекуваните неволји ги преувеличуваме, но тоа не е случај со неволјата што е пред нас. Најбујната мечта не може да замисли колку тешко ќе биде искушението. Во тоа време на искушение секоја душа ќе мора да стои сама за себе пред Бога. „Ако Ное, Даниел и Јов би биле во неа, жив да сум јас, вели Господ Бог, не би ги спасиле ни синовите ни ќерките; со својата праведност тие би ги спасиле само своите души“ (Езекил 14,20).

623 Сега, додека нашиот Поглавар свештенички врши помирување за нас, треба да настојваме да бидеме совршени во Христа. Дури ниту со една единствена мисла нашиот Спасител не попуштил пред силата на искушението. Сатаната наоѓа во човечките срца некое место што може да го искористи како свое упориште. Се одгледува по некоја грешна наклоност во која неговите искушенија ја покажуваат својата сила. Но Христос рекол за себе: „Иде кнезот на овој свет, но тој нема ништо со мене“ (Јован 14,30). Сатаната

не можел да најде во Божјиот Син ништо што би му овозможило да извојува победа над него. Исус ги одржал заповедите на својот Отец и кај него немало грев со кој сатаната би можел да се послужи во своја корист. Тоа е состојба во која мора да се најдат сите што сакаат да се одржат во времето на големата неволја.

Уште во сегашниот живот мораме со вера во Христовата крв на помирување да го отстраниме од нас гревот. Нашиот драгоцен Спасител нè повикува да се соединиме со него, нашите слабости да ги здружиме со неговата сила, нашето незнаење со неговата мудрост, нашата недостојност со неговите заслуги. Божјето провидение е школа во која мораме да ја научиме Христовата кротост и понизност. Господ секогаш пред нас ја става вистинската животна цел, а не патот што би сакале да го избереме ние, кој ни изгледа полесен и поугоден. Наша должност е да соработуваме со орудијата што ни ги става Небото на располагање за нашиот карактер да го изградиме според Христовиот. Секој што ќе го занемари или ќе го одложи ова дело, својата душа ја изложува на страшна опасност.

Апостол Јован слушнал во видение глас од небото кој извикнал: „Тешко вам, на земјата и морето, зашто ѓаволот слезе кај вас со голем гнев, знаејќи дека има малку време“ (Откровение 12,12). Страшни се сцените што го предизвикале овој извик. Гневот на сатаната расте сообразно со скусувањето на неговото време, а неговото дело на измама и разурнување ќе го постигне својот максимум во времето на големата неволја.

Наскоро на небото ќе се покажат страшни појави со натприроден карактер како доказ на моќта на демоните кои прават чуда. Духовите ѓаволски ќе одат кај земните цареви низ цел свет да ги измамат и да ги поттикнат да се здружат со сатаната во неговата последна битка против небесното владеење. Така со помош на овие орудија владетелите и нивните приврзаници ќе бидат измамани. Ќе се подигнат луѓе кои ќе тврдат дека се христоси и ќе бараат чест и обожаване што му припаѓаат на Откупителот на светот. Тие ќе извршат чудесни исцелувања и ќе тврдат дека од небото добиле откровенија што им противречат на сведоштвата на Светото писмо.

Во завршниот чин на големата измама, лично сатаната ќе се прикаже како Христос. Црквата долго тврдела дека го чека доаѓањето на Спасителот да ги исполни нејзините надежи. Сега големиот измамник ќе создаде впечаток дека Христос веќе дошол. Во разни краишта на светот сатаната ќе се појави меѓу луѓето како величествено суштество со блескотен сјај, кое ќе биде слично на описот на Божјиот Син во Откровението на апостол

625 Јован (Откровение 1,13-15). Славата што ќе го опкружува ќе надмине сè што кога и да е видело смртно око. Низ воздухот ќе се разнесува триумф на победа: „Христос дошол, Христос дошол!“ Народот ќе паѓа ничкум пред него обожавајќи го; тој ќе ги подигне рацете и ќе ги благослови како Христос што ги благословувал своите ученици кога живеел на земјата. Неговиот глас ќе биде мек и придушен, но мелодичен. Со благ и чувствителен тон ќе изнесува некои прекрасни небесни вистини што ги изнесувал Спасителот. Ќе лекува болести кај народот и ќе тврди, како да е христос, дека саботата ја променил со недела и на сите ќе им заповеда да го празнуваат денот што тој го благословил. Ќе каже дека оние кои упорно го празнуваат седмиот ден, го обесчестуваат неговото име, зашто одбиваат да ги слушаат неговите ангели што ги пратил кај нив со светлина и вистина. Ова ќе биде силна, речиси непреодолива измама. Како Самарјаните што ги измамил Симон вражарот, народот, од малечко до големо, ќе ја прифати оваа измама и ќе вели: „Ова е голема Божја сила“ (Дела 8,10).

Но Божјиот народ нема да биде заведен. Учењата на овој лажен христос не се во согласност со Светото писмо. Неговиот благослов ќе биде изречен над почитувачите на сверот и на неговата икона - токму над оние луѓе за кои Библијата кажува дека врз нив ќе биде излеан целосен Божји гнев.

Меѓутоа, на сатаната нема да му биде дозволено да го имитира начинот на Христовото доаѓање. Спасителот својот народ го предупредил во овој поглед и точно го опишал своето доаѓање: „Оти ќе се појават лажни христоси и лажни пророци и ќе покажат големи знаци и чуда за да ги прелажат, ако е можно, и избраните... И така, ако ви речат: 'Ене го в пустина!' - не излегувајте! 'Ене го во тајни соби!' - не верувајте. Зашто, како молњата што излегува од исток и се гледа дури до запад, такво ќе биде доаѓањето на Синот човечки“ (Матеј 24,24-27.31; 25,31; Откровение 1,7; 1. Солуњаните 4,16.17). Не е можно да се имитира ова доаѓање. Тоа ќе биде сеопшто познато - сите ќе го видат.

Само оние кои ревнсно го истражуваат Светото писмо и кои имаат љубов кон вистината, ќе бидат заштитени од големата измама што ќе го зароби сиот свет. Со помош на сведоштвата на Светото писмо тие ќе го откријат престорениот измамник. За сите луѓе ќе настапи време на проверка. Вистинските христијани ќе се откријат со просејување (решетење) што ќе го предизвика ова искушение. Дали Божјиот народ денеска е толку цврсто утврден на неговата Реч за да не се потпира врз своите сетила? Дали во овој решавачки час ќе се потпира врз Библијата, само врз Библијата? Сатаната ќе се обидува да ги спречи да се приготват за да

се одржат во оној ден. Тој ќе преземе сè на Божјите деца да им го затвори патот, да ги зароби со земни богатства, да ги натовари со тежок и мачен товар со цел срцето да го преоптоварат со световни грижи и денот на искушението да ги затече како крадец. 626

Бидејќи декретот, издаден од разни христијански владетели против оние што ги држат Божјите заповеди ќе ги лиши од заштита на властите и ќе ги препушти во рацете на оние што сакаат да ги уништат, Божјиот народ ќе ги напушти градовите и селата, ќе се собира во групи и ќе живее во пусти и осамени места. Мнозина ќе најдат прибежиште во планините. Како христијаните на пиемонтските долини, високите гори ќе ги претворат во свои светињи и ќе му благодарат на Бога за засолништата „на карпите“ (Исаија 33,16). Но мнозина, од сите народи и сите сталежи, високи и ниски, богати и бедни, црни и бели, ќе бидат фрлени во најнеправедно и најсвирепо ропство. Божјите галеници ќе поминуваат тешки денови, врзани во синцири, во затвор, осудени на смрт, а некои во мрачни и одвратни ќелии, привидно препуштени на смрт од глад. Ниедно уво не ќе сака да ги слушне нивните пекања; ниту една човечка рака не ќе биде подготвена да им помогне.

Дали Бог ќе го заборава својот народ во овој час на искушение? Дали го заборавил верниот Ное кога претпотопниот свет бил погоден со казни? Дали го заборавил Лот кога од небото паднал оган да ги спали градовите во низината? Дали го заборавил Јосифа, опкружен со незнабошци во Египет? Дали го заборавил Илија кога Езавела му се заканила дека ќе ја подели судбината на Валовите пророци? Дали го заборавил Еремија во мрачната и страшна јама? Дали ги заборавил тројцата храбри момчиња во огнената печка? Или Даниела во лавовската јама?

„Сион рече: 'Ме остави Господ, мојот Бог ме заборава.' Може ли жена да го заборава своето доенче, да не се смилува на чедото на својата утроба? А и кога би го заборавила, јас тебе нема да те заборавам. Ете, на своите дланки сум те врежал“ (Исаија 49,14-16). „Зашто, кој гиба во вас, гиба во зеницата на моето око“ (Захарија 2,8).

Иако непријателите можат да ги фрлат во затвори, сепак, сидовите на затворите не можат да ја прекинат врската меѓу нивните души и Христа. Еден, кој познава секоја нивна слабост, кој е запознат со сите нивни искушенија, е повисок од сите земни сили, и ангелите ќе ги посетат во нивните осамени ќелии и ќе им донесат небесна светлина и мир. Затворот ќе биде како палата, зашто тука ќе престојуваат оние што се богати со вера, и мрачните сидови ќе бидат осветлени со небесна светлина како тогаш кога Павле и Сила се молеле и пееле песни благодарници онаа ноќ во затворот во Филипа. 627

Божји судови ќе ги погодат сите што ќе се обидат да го угнетуваат или да го уништат неговиот народ. Големото Божје трпение кон грешните ги охрабрило луѓето да прават зло, но нивната казна, иако толку долго одложувана, нема поради тоа да биде помалку сигурна и страшна. „Зашто Господ ќе се крене, како на гората Ферасим; ќе се разгневи како во Гаваонската долина за да го изврши своето дело, своето необично дело, и да ја заврши својата работа, својата чудна работа“ (Исаија 28,21). На нашиот милостив Бог казнувањето му е нешто туѓо. „Кажим, жив сум јас, вели Господ Бог: Не ми е мила смртта на грешникот“ (Езекил 33,11). Господ е „милосрден и милостив“. Тој ги проштава „беззаконијата, неправдите и гревот“. Сепак, Тој не го остава виновникот без казна. „Господ е бавен во гневот, но силен во моќта. Не, Господ не го пушта виновникот неказнет“ (2. Мојсеева 43,6.7; Наум 1,3). Со страшна праведност ќе го одбрани авторитетот на својот погазен Закон. Строгата казна што ги чека престапниците се гледа од Господовото одложување да го изврши судот. Народот со кој имал долго трпение и кого не сака да го удри додека не ја наврши мерката на неправдата пред Бога, најпосле ќе мора да ја испие чашата на гневот неразреден со милост.

Кога Христос ќе ја заврши својата посредничка служба во небесното Светилиште, врз оние што му се клањаат на свертот и на неговата икона, и кои го примиле неговиот жиг, ќе се излеа неразреден гнев (Откровение 14,9.10). Казната што се излеала врз Египет, кога Бог имал намера да го ослободи Израел, е слична по карактерот на оние страшни и поголеми казни што ќе го снајдат светот токму пред конечното ослободување на Божјиот народ. Писателот на Откровението, опишувајќи ги овие страшни казни, вели: „Се појави лоша и лута рана на луѓето кои го имаа жигот на свертот и кои се поклонуваа на неговата икона.“ „Морето стана како крв од мртвец и умре секое живо суштество во него...“ Реките и водните извори „станаа крв“. Колку и да се страшни овие судови, сепак, Божјата правда е наполно оправдана. Божјиот ангел кажува: „Праведен си Господе... што им пресуди така; зашто тие ја пролеаја крвта на светите и на пророците, а ти крв им даде да пијат; тоа и го заслужуваат“ (Откр. 16,2-6).

Осудувајќи го Божјиот народ на смрт, навлекле на себе кривица за нивната крв како да ја пролеале со свои раце. На ист начин Евреите во свое време Христос ги прогласил виновни за сета крв на светите што е пролеана од деновите на Авела, зашто тие имале ист дух како и убијците на пророците и сакале да го извршат истото дело.

Божјиот народ нема да биде поштеден од страдања. Но, иако ќе биде прогонуван и малтретиран, иако ќе поднесува скудност и ќе страда од недостиг на храна, сепак, нема да изгине. Боџ, кој се поџрижил за Илија, нема да заобиколи ниту едно од своите самопожртвувани деца.

ГОЛЕМАТА

БОРБА
меѓу Христа и сатаната

Во казната што следи, на Сонцето ќе му биде дадена сила „да ги пече луѓето со оган. И луѓето гореа од силна жега“ (Откровение 16,8.9). Еве како ја опишуваат пророците состојбата на земјата во тоа страшно време: „Опустошено е полето, тагува земјата, оти е уништено житото.“ „Сите дрвја по полето се исушија; поради тоа и радоста кај синовите човечки исчезна.“ „Изгниени се зрната во своите лушпи, запустени се житниците.“ „Ете, стенка добитокот, нажалени одат стадата говеда, зашто нема за нив пасиште... бидејќи секна водата во потоците и оган ги изгоре пасиштата во пустината.“ „Песните црковни во оној ден ќе се претворат во ридање, вели Господ Бог; ќе има многу трупови, ќе ги фрлаат насекаде молчешкум“ (Јоил 1,10-12.17-20; Амос 8,3).

629 Овие зла нема да бидат сеопшти, зашто инаку сите земни жители би биле уништени. Сепак, тие ќе бидат најстрашен камшик што кога и да е им бил познат на смртните луѓе. Сите казни што ги снаоѓале луѓето пред крајот на времето на милоста биле помешани со милост. Христовата крв ги штитела грешниците да не ја примат полната мерка на казната за својата вина. Но на последниот суд Божјиот гнев ќе се излее неразреден со милост.

Во оној ден мнозина ќе посакаат заштита од божествената милост што толку долго ја презирале. „Ете, настапуваат дни, вели Господ Бог, кога ќе испратам на земјата глад - не глад за леб, не жед за вода, туку жед за слушање на зборовите Господови. И ќе скитаат од море до море, талкајќи од север до исток, барајќи ја Речта Господова, но нема да ја најдат“ (Амос 8,11.12).

Божјиот народ нема да биде поштеден од страдања. Но, иако ќе биде прогонуван и малтретиран, иако ќе поднесува скудност и ќе страда од недостиг на храна, сепак, нема да изгине. Бог, кој се погрижил за Илија, нема да заобиколи ниту едно од своите самопожртвувани деца. Оној што ја изброил косата на нивната глава, ќе се грижи за нив, и за време на гладот нема да чувствуваат недостиг. Додека грешните ќе умираат од глад и од чума, ангелите ќе ги штитат праведните и ќе ги задоволуваат сите нивни потреби. На оној што „оди во правда“ му е дадено ветување: „Ќе има доста леб и водата негова нема да пресуши.“ „Немоќните и бедните бараат вода, а неа ја нема! Јазикот им се исуши од жед. Јас, Господ, ќе ги чујам, јас, Бог Израелов, нема да ги оставам“ (Исаија 33,15.16; 41,17).

„Макар и да не процути смоквата, а и да нема плод по лозјата, макар маслината и да откаже, и полињата да не дадат плод, макар и стадото да е истребено од трлото, и да нема говеда во оборите, јас и тогаш ќе се радувам во Господа и ќе се веселам во Бога на моето спасение“ (Авакум 3,17.18).

„Господ бдее над тебе, Господ ти е заклон оддесно; сонцето нема да ти наштети дење, ниту месечината ноќе. Од секакво зло ќе те чува Господ. Тој ќе бдее над твојот живот.“ „Тој ќе те избавува од стапици и од смртоносни болести; со своите крилја ќе те покрива, со неговите крилја ќе те засолнува, а неговата верност ќе ти биде штит и одбрана. Нема да те плашат старвотиите на ноќта, ниту стрелата што преку денот лета, ниту чумата што во мракот коси, ниту пак поморот што на пладне пустоши. Ќе паѓаат илјадници покрај тебе, и десетици илјади оддесно, но до тебе нема да допре! Само со свои очи ќе гледаш и казната на безбожниците ќе ја набљудуваш. Ако Севишниот ти е прибежиште - Господ, моето засолниште - никакво зло нема да те порази, несреќа до твојот дом нема да се доближи“ (Псалм 121,5-7; 91,3-10). 630

Сепак, од човечка гледна точка, се чини дека Божјиот народ наскоро ќе мора да го запечати своето сведоштво со крв, како некогаш што го сториле тоа мачениците. Лично Божјиот народ ќе почне да се плаши мислејќи дека Бог го оставил да падне во рацете на своите непријатели. Тоа е време на ужасен душевен страв. Дење и ноќе ќе пекаат пред Бога за избавување. Грешните ќе ликуваат и со презир ќе им довикуваат: „Каде е сега вашата вера? Зошто сега Бог не ве ослободи од нашите раце ако навистина сте негов народ?“ Но тие што чекаат, ќе се сетат како поглаварите свештенички и старешините подбивно му довикувале на Исуса кога умирал на крстот на Голгота. „Спасуваше други, а не може да се спаси себеси. Ако е Тој цар јудејски, нека слезе сега од крстот, па ќе му поверуваме“ (Матеј 27,42). Како и Јаков, сите тие ќе се борат со Бога. Нивните лица ќе ја покажуваат нивната внатрешна борба. Сите лица ќе побледат, но тие нема да престанат со своите сериозни молитви.

Кога луѓето би можеле да гледаат со небесни очи, би виделе чети силни ангели како ги опкружуваат оние што ја одржале речта на Христовото трпение. Со нежност полна со сочувство, ангелите ги гледаат нивните неволји и ги слушаат нивните молитви. Тие чекаат заповед од својот Заповедник да ги истргнат од опасностите. Но треба да чекаат уште малку. Божјиот народ мора да ја испие чашата и да биде крстен со страдалничко крштавање. Токму ова мачно одложување е најдобар одговор на нивната молба. Додека се трудат со сигурност да го чекаат Господа Тој да работи, тие со тоа ја засилуваат својата вера, својата надеж и трпение, што во својот религиозен живот многу малку го правеле. Но заради избраните, ќе се скрати времето. „Та нема ли Бог да ги заштити своите избраници кои го повикуваат дење и ноќе, и ќе ги остави ли долго да чекаат? Ви велам, брзо ќе ги заштити“ (Лука 18,7.8). Крајот 631

ќе дојде побргу отколку што го очекуваат луѓето. Пченицата ќе се собере и ќе се врзе во снопови за Божјите амбари, а каколот ќе биде собран за оган на уништување.

Верни на својата должност, невидливите стражари и понатаму стражарат. Иако со сеопшта наредба ќе биде утврдено време кога треба да се истребат сите што ги држат Божјите заповеди, сепак, нивните непријатели во некои случаи и предвреме ќе се обидат да им го одземат животот. Но никој не ќе може да помине меѓу силните чувари кои ја пазат секоја верна душа. Некои, бегајќи од градовите и селата, ќе бидат нападнати, но мечевите што ќе се подигнат против нив ќе се скршат и ќе паднат на земјата како сламки. Други ангелите ќе ги штитат како видливи борци.

Бог во сите времиња му помагал на својот народ и го ослободувал преку своите свети ангели. Небесните суштества секогаш имале живо учество во животот и во работата на луѓето. Ангелите се појавувале во облека што блескотела како молња или доаѓале облечени како патници. Тие им се јавувале во човечка лика на Божјите луѓе. На пладне се одморале под дабја како да се уморни, прифаќале гостопримство на човечките домови. Ноќе како водичи им служеле на задоцнети патници. Со свои раце палеле оган на олтар. Отворале врати на затвори и изведувале на слобода Божји слуги. Наметнати со небесен сјај дошле да го отстранат каменот од гробот на Спасителот.

632 Ангелите често се наоѓаат на собираите на праведниците како луѓе и ги посетуваат собираите на грешниците, како што отишле во Содом за да направат извештај за нивните дела и да утврдат дали ја пречекориле границата на Божјето трпение. Господ ја сака милоста; и заради неколкумина кои навистина му служат, Тој ја отстранува несреќата и му го продолжува мирот на мноштвото. Колку малку знаат оние што грешат против Бога дека за својот живот треба да им заблагодарат на малечкиот број верни што тие често ги исмеваат и угнетуваат!

Иако владетелите на овој свет не го знаат тоа, сепак, на нивните советувања ангелите често ја воде речта. Човечки очи ги гледале; човечки уши ги слушале нивните молби; човечка уста се противела на нивните предлози и ги исмевала нивните совети; човечки раце ги навредувале и малтретирале. На советите и во судниците овие небесни весници покажувале дека точно ја познаваат човечката историја; тие подобро ги застапувале угнетените отколку нивните најспособни и најречити застапници. Тие осуетиле многу намери и го задржале злото што во голема мера би го пречело Божјето дело и би предизвикало многу страдања на неговиот народ. За време на неволјите „ангелот Господов се

улогорува околу оние кои него го почитуваат и ги закрилува“ (Псалм 34,7).

Со голем копнеж Божјиот народ го очекува знакот на доаѓањето на својот Цар. Кога стражарите ќе бидат прашани: „Стражару, која доба на ноќта е?“, ќе датат јасен одговор: „Доаѓа утро, но и ноќ“ (Исаија 21,11.12). Облаците над високите планини блескотат со светлина. Наскоро ќе се открие неговата слава. Набргу ќе блесне Сонцето на правдата. Утрото и ноќта веќе се тука - осамнување на бесконечниот ден за праведните и почеток на вечна ноќ за грешните.

Додека тие што се борат му упатуваат на Бога молитви, завесата што ги дели од невидливиот свет се чини дека речиси е отстранета. Небесата пламтат од мугрите на вечниот ден, и слично на мелодија на небесен хор, до нивните уши допираат овие зборови: „Стојте цврсто во својата верност! Доаѓа помош!“ Семожниот Победник, Христос, на своите уморни борци им дава круни на непоминлива слава, а низ полуотворената врата се слуша неговиот глас: „Јас сум со вас! Не бојте се! Јас ги познавам сите ваши неволји; ги носев вашите грижи. Вие не се борите против непобедлив непријател. Јас извојував победа заради вас и во мое име вие сте повеќе отколку победници!“

633

Спасителот ќе ни прати помош токму тогаш кога таа ќе ни биде потребна. Патот кон небото е посветен со неговите стапки. Секој трн што ја ранува нашата нога, ја ранил неговата. Секој крст што сме повикани да го носиме ние, го носел Тој пред нас. Господ дозволува борби за да ја приготви душата за мир. Времето на големата неволја е страшно огнено искушение за Божјиот народ; но за секој вистински верник тоа е време да го подигне погледот и со вера да го види виножитото на ветувањето што е над него.

„Ќе се вратат оние што ги ослободи Господ, и со радосни извици ќе дојдат на Сион. Вечна веселба ќе им се рече над главите, ќе ги придружуваат триумф и радост, а ќе ги снеса тагата и воздишките. Јас сум вашиот Утешител. Кој си ти да се боиш од смртен човек и од човечки син, кој е како трева? Го заборава Господа, својот Творец..., непрекратно трепериш, секој ден, од гневот на угнетувачот, како да се приготвува да те уништи. Но каде е сега гневот на угнетувачот? Скоро ќе биде слободен заробеникот, нема да умре во јама, ниту ќе му недостига леб. Зашто јас сум Господ, твојот Бог, кој го раздвижувам морето за да му бучат брановите. Името ми е Господ над војските. Свои зборови ставив во твојата уста, во сенката на својата рака те скрив... Затоа, чуј го ова беднику, пијан, но не од вино. Вака зборува Господ, твојот Бог, бранителот на твојот народ: Еве, од твојата рака ја земам

634 појната чаша, чашата на својот гнев: не ќе го пишеш веќе. Ќе ја ставам во рацете на твоите угнетувачи, на оние кои ти зборуваа: 'Наведни се за да поминеме!' И ти им ги подметнуваше плеќите како почва, како пат за минувачи“ (Исаија 51,11-16.21-23).

Божјето око, кое гледа низ вековите, било насочено кон часот на одлуката што мора да го преживее Божјиот народ кога сите земни сили ќе се устремат против нив. Слично на протерани заробеници, тие ќе се плашат од смрт од глад и од насилство. Но Бог, кој го раскинал Црвеното Море пред Израелците, и сега ќе ја покаже својата голема сила и ќе го укине нивното ропство. „Тие ќе бидат мои, вели севишниот Господ, моја сопственост. Во денот што го подготвувам ќе им бидам милостив како таткото што му е милостив на синот кој му служи“ (Малахија 3,17).

Кога крвта на Христовите верни сведоци би била пролеана во тоа време, таа не би можела, како крвта на мачениците некогаш, да биде семе што е посеано да донесе плод за жетва на Божја слава. Нивната верност не би била сведоштво што би ги уверило другите во вистината, зашто брановите на милоста се одбиле од окоравените срца за никогаш веќе да не се вратат. Кога праведните сега би паднале како плен на своите непријатели, тоа би значело победа за кнезот на темнината. Псалмистот вели: „Зашто, во кобен ден, под својот кров ќе ме засолни, под покривот на својот шатор ќе ме скрие, на висока карпа ќе ме крене“ (Псалм 27,5). Христос рекол: „Ајде, народе мој, влезе во клед и затвори ја вратата зад себе. Скриј се за миг, додека не помине јароста. Зашто Господ ќе излезе од своето живеалиште да ги казни земните жители за нивното беззаконие“ (Исаија 26,20.21). Славно ќе биде ослободувањето на оние кои стрпливо го чекале неговото доаѓање и чиишто имиња се запишани во Книгата на животот!

БОЖЈИОТ НАРОД ИЗБАВЕН

На оние што го почитуваат Божјиот закон ќе им биде одземена заштитата на човечките закони. Едновременно во разни земји ќе се организира движење за нивно уништување. Кога ќе наближи времето утврдено во наредбата, луѓето ќе направат заговор да ја истребат омразената секта. Ќе решат преку ноќ да извршат решителен напад кој за секогаш ќе го замолкне гласот на поделби и прекор.

Божјиот народ - некои во затворски ќелии, а други скриени во осамени засолништа по шуми и гори - сè уште пека за Божја заштита, додека насекаде групи вооружени луѓе, поттикнувани од чети демони, се приготвуваат за смртоносното дело. И токму сега, во мигот на крајна опасност, ќе се вмеша Бог Израелов да ги избави своите избрани. Бог рекол: „Тогаш песната ќе ви биде како во празничните ноќи, кога срцата се веселат како кај оној кој се искачува... кон Израеловата Карпа. Господ ќе загрми со величествен глас и ќе ја покаже својата рака што удира во јаросен гнев, среде гибелен оган, од буроносен пороен дожд и од крупен град“ (Исаија 30,29.30).

Со извици на победа, со подбиви и клетви, четите на злосторниците се упатуваат да се нафрлат врз својот плен; но, на земјата паѓа густ мрак, погуст од најтемната ноќ. Тогаш над целото небо се појавува виножито, одблеснувајќи ја славата од Божјиот престол и опкружувајќи секоја група на оние што се молат. Наеднаш разбеснетите толпи се запираат. Нивните подбивни извици замолкнуваат. Тие ги забораваат своите жртви. Со страшно претчувство го гледаат симболот на Божјиот завет и сакаат што побргу да побегнат од неговиот силен сјај.

Божјиот народ слуша јасен, милозвучен глас, кој кажува: „Погледнете!“ Подигајќи ги очите кон небото, тие го гледаат заветното виножито. Црните, заканувачки облаци што го прекриваат небесниот свод се разделуваат и, како некогаш Стефан, тие без здив гледаат во небото и ја посматраат Божјата слава и Синот човечки како седи на својот престол. На неговата божествена појава забележуваат траги од неговото понижување, а од неговите

усни слушаат молба што му ја упатува на својот Отец пред светите ангели: „Оче, сакам оние што ми ги даде да бидат со мене таму каде што сум јас“ (Јован 17,24). И пак се слуша мелодичен, победоносен глас, кој зборува: „Еве ги! Доаѓаат! Свети, невини и чисти. Тие ја одржаа речта на моето трпение; тие ќе живеат меѓу ангелите“, а оние што цврсто се придржувале кон својата вера, со бледи, треперливи усни, изговараат извик на победа.

Точно е полноќ кога Бог ја открива својата моќ да го ослободи својот народ. Сонцето се појавува со сиот свој сјај. Бргу и последователно се редат знаци и чуда. Грешниците со страв и ужас ги гледаат овие сцени, а праведниците со свечена радост ги посматраат знаците на своето ослободување. Во природата се чини дека сè излегло надвор од својот ред. Реките престануваат да течат. Се искачуваат и се судруваат тешки мрачни облаци. Среди гневното небо се гледа едно место на неопишана слава од каде што доаѓа Божјиот глас како бучава на силни води, изјавувајќи: „Се сврши!“ (Откровение 16,17).

637 Овој глас ги потресува небесата и земјата. Настанува страшен замјотрес, каков „што немало откако постојат луѓе на земјата, толку голем, толку силен“ (Откровение 16,17.18). Се чини како небото да се отворило и се затворило. Славата од Божјиот престол како да свети слично на молња. Горите се повиваат како трска на ветер, а на сите страни паѓаат одронети карпи. Се слуша татнеж на бура што иде. Морето удира бесно. Сè слуша завивање на луња како глас на демони кога тргнуваат во поход да уништуваат. Сета Земја се издига и се набира како морски бранови. Нејзината површина пука. Се чини како нејзините темели да попуштаат. Тонат планински синцири. Исчезнуваат населени острови во разбеснетите бранови и морските пристаништа кои по злото се прочуле како Содом. Пред Бога се споменува големиот Вавилон „за да му биде дадена чашата со виното на неговиот јаросен гнев“ (Откровение 16,19.20). Ова разурнување го довршува страшен град „тежок околу еден талант“ (стих 20, потежок од 30 килограми, заб. на прев.). Најгордите градови на земјата стануваат толпа урнатини. Раскошните палати, на кои световните големци го растураше своето богатство за да се прослават, се распаѓаат пред нивни очи. Сидовите на затворите се уриваат и Божјиот народ, кој бил таму затворен заради својата вера, е ослободен.

Гробовите се отвораат „и мнозина од оние што спијат во земниот прав се будат - едни за живот вечен, а други за укор и за вечен срам“ (Даниел 12,2). Сите што умреле верувајќи во веста на третиот ангел, излегуваат прославени од своите гробови да го слушнат заветот на Божјиот мир заедно со оние што го држат не-

говиот Закон. А оние „што го прободоа“ (Откровение 1,7), како и оние што му се подбивале на Христа во неговите претсмртни маки и го исмевале, и најогорчените противници на неговата вистина и на неговиот народ, стануваат да го видат во неговата слава и да ги посматраат почестите што ќе им се дадат на верните и послушните.

Небото уште го покриваат густи облаци, но наместа пробива сонце слично на Господовото одмаздничко око. Густите облаци ги сечат разјарени молњи, обвивајќи ја земјата во пламена обвивка. Над страшните татнежи на громовите, таинствени и страшни гласови ја објавуваат судбината на грешниците. Сите нема да ги разберат изговорените зборови, но лажниот учител добро ќе ги разбере. Оние кои до пред малку уште беа толку небрежни, фаленици и пркосни, кои ликуваа во својата свирепост спрема народот што ги држи Божјите заповеди, сега се вчудовидени, совладани и се тресат од страв. Нивните лелеци се слушаат над бучавата на елементите. Демоните го признаваат Христовото божество и се тресат пред неговата моќ, додека луѓето преколнуваат за милост и од страв ползат по правот. 638

Кога го посматрале во видение Господовиот ден, пророците во старо време извикнувале: „Липајте, зашто денот Господов е близу; иде како разурнувачка сила од Семожниот“ (Исаија 13,6). „Влези меѓу пештерите, скриј се во правот, пред Господовиот ужас, пред славата на неговото величество кога ќе стане да ја растресе земјата. Гордиот поглед ќе биде скршен, и човечкото високоумие ќе биде понижено. Само Господ ќе стои високо во тој ден. Зашто иде денот на Господа Саваот против сè што е гордо и надуено и против сè што е превознесено, и тоа ќе биде понижено.“ „Во тој ден човекот ќе ги фрли своите сребрени и своите златни идоли што ги направил за да им се клања, и ќе влезе во камени процепи и во планински долови од страв пред Господа и од славата на неговото величие, кога ќе се крене Тој да ја разруши земјата“ (Исаија 2,10-12.20.21).

Низ отвор во облаците блескоти ѕвезда чијшто сјај е четирикратно посилен поради темнината што ја опкружува. Таа на верните им ветува надеж и радост, а на престапниците на Божјиот закон строгост и гнев. Оние што жртвувале сè за Христа, сега се сигурни, скриени во Господовата сенка. Тие се проверени, и пред светот и пред противниците на вистината ја докажале својата верност кон Оној кој умрел за нив. Кај оние што ја сочувале својата чистота сè до смртта се случила прекрасна преобразба. 639
Одненадеж тие се ослободени од мрачниот и страшен гнев на луѓето претворени во демони. Нивните лица, до пред малку бледи,

загрижени и премалени, сега се озарени од восхит, од вера и љубов. Нивните гласови се слеваат во радосна и победоносна песна: „Бог ни е закрила и сила, секогаш присутна помош во неволја! Затоа, не се плашиме! Па макар и земјата да се разниша, и планините среде морето да пропаднат, и да бучат и да се пенат неговите води, и горите да се тресат од нивните бранови“ (Псалм 46,1-3).

Додека се издигнуваат овие зборови на света доверба кон Бога, облаците се повлекуваат и се укажува свездено небо со неискажлива убавина, а на двете страни мрачен и гневен свод. Низ отворените капии блескоти славата на небесниот град. На небото се појавува рака која ги држи двете составени плочи. Пророкот кажува: „Тогаш небесата ја објавија неговата правда, зашто сам Бог е Судија“ (Псалм 50,6). Овој свет Закон, Божјата правда, кој е објавен на Синај среде грмежи и пламен за да биде животен водич, сега на луѓето им се открива како мерило на судот. Плочите ги отвора рака, и се гледаат прописите на Десетте заповеди, како да се напишани со пламено перо. Зборовите се толку јасни, што можат сите да ги читаат. Се буди сеќавањето, од секое срце исчезнува темнината на неверувањето и кривоверството, а Десетте кратки, разбирливи, значајни Божји зборови, стојат пред очите на сите жители на земјата. Не е можно да се опише стравот и очајот на оние што ги газеле светите Божји прописи. Господ им го дал својот Закон и тие можеле со него да го споредуваат својот карактер и да ги запознаат своите гревови додека уште имало можност за покајание и поправање. Но тие, за да ги почитува светот, ги отстраниле неговите прописи и другите ги учеле да ги престапуваат. ⁶⁴⁰Настојувале да го присилат Божјиот народ да ја оскверни неговата сабота. Сега се осудени со оној Закон што го презирале. Со страшна сигурност увидуваат дека немаат никакво оправдување. Самите си избрале на кого ќе му служат и на кого ќе му се клањаат. „И тогаш повторно ќе ја видите разликата меѓу праведникот и безбожникот, меѓу оној кој му служи на Бога и оној кој не му служи“ (Малахија 3,18).

Непријателите на Божјиот закон, од свештениците па сè до најмалечкиот меѓу нив, сега имаат нов поим за вистината и должноста. Премногу доцна увидуваат дека саботата од четвртата заповед е печат на живиот Бог. Премногу доцна стануваат свесни за вистинската природа на својот лажен ден за одмор и на песочната почва на која сидале. Сега им е јасно дека се бореле против Бога. Верските учители душите ги воделе во пропаст, велејќи им дека ги водат кон капиите на рајот. Не порано, туку дури на денот на конечната пресметка ќе можат да сфатат колку е голема одговорноста на луѓето кои се во света служба и колку

се страшни последиците на нивната неверност. Само во вечноста ќе можеме правилно да ја процениме загубата на една единствена душа. Страшна ќе биде судбината на оној на кого Господ ќе му каже: Оди од мене, зол слуго!

Од небото се слуша Божјиот глас, објавувајќи го денот и часот на Христовото доаѓање и го прогласува вечниот завет со својот народ. Неговите зборови се одгласуваат над земјата како удари на најсилен гром. Божјиот Израел стои и слуша со очи насочени нагоре. Нивните лица се осветлени со неговата слава и светат како лицето на Мојсеја кога слегувал од Синај. Грешниците не можат да гледаат во нив. И кога ќе биде изречен благослов над оние што го почитувале Господа празнувајќи ја неговата сабота, се слуша силен извик на победа.

Набргу на исток се појавува малечок црн облак, со големина на половина човечка дланка. Тоа е облак што го опкружува Спасителот и кој оддалеку изгледа како да е обвинен во мрак. Божјиот народ знае дека тоа е знакот на Синот човечки. Во свечена тишина тие без здив гледаат во него како се приближува кон земјата и станува сè појасен и поубав, прераснувајќи во голем бел облак, чијашто основа личи на оган кој уништува, а над него се надвива заветното виножито. Исус оди напред како силен победник. Тој сега не доаѓа како човек на болката, да ја испие горчливата чаша на срамот и маките, туку како победник на небото и земјата, да им суди на живите и мртвите. „Тој се вика Верен и Вистинит; Тој суди и војува праведно.“ „А него го придружуваа небесни војски на бели коњи“ (Откровение 19,11.14). Со химни на небесни мелодии светите ангели, огромно и безбројно мноштво, го придружуваат на неговиот пат. Небесниот свод изгледа како да е преполн со суштества што блескотат, „десет илјади по десет илјади, и илјада илјади“. Ниту едно човечко перо не може да ја опише оваа глетка; ниту еден ум на смртен човек не е способен да ја сфати неговата слава. „Величеството негово ги покри небесата, и славата негова ја исполни земјата. Болскотот му е како сончева светлина“ (Авакум 3,3.4). Кога живиот облак ќе дојде поблизу, секое око ќе го види Кнезот на животот. Неговата возвишена глава не ја нагрдува веќе трнов венец; на неговото свето чело почива славен дијадем. Неговото лице свети посилено од блескотното пладневно Сонце. „А на неговата наметка и на неговото бедро има напишано име: ’Цар на царевите и Господар на господарите““ (Откровение 19,16).

Пред неговата појава „лицата на сите им се бледи“. Оние што ја отфрлиле Божјата милост ги обзема страв на вечен очај. „Срцето се топи, колената треперат... а лицата им се потемнети“ (Еремија 30,6; Наум 2,10). Праведниците извикуваат тресејќи се: „Кој може

да опстане?“ Песната на ангелите престанува и настанува време на свечена тишина. Тогаш се слуша Исусовиот глас кој кажува: „Доста ти е мојата благодат.“ Лицата на праведниците се озарени и секое срце се исполнува со радост, а ангелите, приближувајќи се кон земјата, пак почнуваат да пеат сè послитно.

642 Царот над царевите слегува на облак, опкружен со огнен пламен. Небесата се виткаат како свиток, земјата се тресе пред него, а сите гори и острови се поместуваат од своите места. „Доаѓа нашиот Бог и не молчи! Пред него врви оган што голта, а околу него - страотна бура! Ги прозива небото и земјата за да му суди на својот народ“ (Псалм 50,3.4). „Земните цареви, големците, војсководците, богатите, силните, секој роб и секој слободен човек, се засолнија во пештерите и по горските камењари, велејќи им на горите и на карпите: 'Паднете врз нас и скријте нè од лицето на Оној кој седи на престолот и од гневот на Јагнето, зашто дојде великиот ден на нивниот гнев и кој може да се одржи?'“ (Откровение 6,15-17).

Подбивното исмевање престанува. Замолкнуваат усните што лажеле. Замолкнува свекотот на оружјето и борбениот вик; „облеката натопена со крв ќе изгори“ (Исаија 9,5). Сега не се слуша ништо, освен молитва, лелеци и редење. Од усните на оние што пред малку се подбиваа се отима извикот: „Дојде големиот ден на неговиот гнев и кој може да опстане?“ Грешниците повеќе сакаат да паднат врз нив горските карпи отколку да се сретнат лице в лице со Оној што го презреле и го отфрлиле.

Тие го познаваат тој глас кој проникнува до ушите на мртвите. Колку пати неговиот благ и нежен глас ги повикувал на покајание! Колку пати го слушнале во трогателните молби на пријателот, на братот, на Откупителот! За оние што ја отфрлиле неговата милост, ниту еден друг глас не ќе биде толку тажен и полн со осуда како оној кој толку долго ги преколнувал: „Вратете се, вратете се од вашите лоши патишта; зошто да умрете?“ (Езекил 33,11). О кога тоа за нив би бил глас на туѓинец! Исус кажува: „Колку пати ве повикував, но вие ме отфрлавате, рака ви подавав, но вие ја одбивавте; моите совети ги отфрлавате, моите укори не ги примавте“ (Мудри изреки 1,24.25). Овој глас буди сеќавања што тие радо би сакале да ги избришат - презрените опомени, одбиените повици и занемарените предимства.

643 Тука се оние што му се подбивале на Христа во неговото понижување. Со непреодолива сила им доаѓаат на ум зборовите на Маченикот кога го заколнал поглаварот свештенички и кога свечено изјавил: „Отсега ќе го гледате Синот човечки како седи оддесно на силата и како доаѓа на небесните облаци“ (Матеј 26,64).

*Ниту едно човечко перо не може да ја опише оваа
злетка, злетката на скорашното второ Христово
доаѓање, ниту еден ум на смртен човек не е способен
да ја сфати неговата слава. „Величеството негово ѝи
покри небесата, и славата негова ја исполни земјата.
Болскотот му е како сончева светлина“ (Авакум 3,3.4).*

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

Сите тие го гледаат во неговата слава, и уште ќе го видат како седи од десната страна на Величеството.

Оние што се подбивале на неговите зборови дека е Божји Син, сега се неми. Тука е горделивиот Ирод кој го исмевал неговото царско име и им заповедал на војниците кои му се подбивале да го крунисаат како цар. Тука се истите оние луѓе кои со своите безбожнички раце го облекле во црвена облека, кои ставиле на неговото свето чело трнов венец, а во неговите раце подбивна палка и кои се клањале пред него изговарајќи богохулни зборови. Луѓето што го удирале и го плукале Царот на животот сега се кријат од неговиот прониклив поглед и сакаат да побегнат од големата слава на неговото присуство. Оние што ги приковале неговите раце и нозе со клинови и војникот што ги пробол неговите ребра, овие знаци ги гледаат со страв и со грижа на совеста.

Со ужасна јасност свештениците и старешините се сеќаваат за настаните на Голгота. Морничаво и со ужас си споменуваат како со сатанска радост ги вртеле главите и му довикувале: „Спасуваше други, а не може да се спаси себеси. Ако е Тој цар јудејски, нека слезе од крстот па ќе му поверуваме! Тој се надеваше на Бога, нека го избави сега, штом толку го љуби“ (Матеј 27,42.43).

Живо си споменуваат за споредбата на Спасителот за лозарите што одбиле да му го предадат на својот господар плодот на лозјето, кои ги малтретирале неговите слуги и го убиле неговиот Син. Си споменуваат исто така и за зборовите што самите ги изговориле: Господарот на лозјето „злосторниците ќе ги погуби“ (Матеј 21,41). Во гревот и казната на тие неверни луѓе свештениците и старешините ја гледаат својата сопствена постапка и својата лична праведна осуда. И сега се слуша извик на смртен страв. Посилно од извикот: „Распни го, распни го!“, кој се разнесувал низ улиците на Ерусалим, се слуша страшен и очаен лелек: „Тој е Син Божји! Тој е вистински Месија!“ Тие настојуваат да побегнат од присуството на Царот над царевите. Напрасно се обидуваат да се скријат во длабоките пештери на земјата што се создале сред нарушувањата на елементите во природата.

Во животот на сите што ја одбиваат вистината има мигови кога совеста ќе се разбуди, кога сеќавањето ги изнесува на виделина мачните спомени на животот полн со лицемерство, а душата ја мачи залудно каење. Но што е сето тоа споредено со грижата на совеста во оној ден кога „несреќа како бура ќе ве потопа и пропаст како виор ќе ве зграби, кога тешка мака ќе ве уништи“ (Мудри изреки 1,27). Оние што решиле да го убијат Христа и неговиот верен народ, сега ја гледаат славата што ги опкружува. Среди своите стравотии тие ги слушаат гласовите на светите во

радосен фалбоспев: „Ете, Тој е нашиот Бог, во него се надевавме, Тој нè спаси“ (Исаија 25,9).

Среде лулањето на земјата, молскањето на молњите и татнежите на громовите, гласот на Божјиот Син ги повикува светите што спијат. Тој својот поглед го насочува кон гробовите на праведниците и тогаш, подигајќи ги рацете кон небото, извикнува: „Разбудете се, разбудете се, разбудете се, вие, што спиете во правот и станете!“ По целата Земја мртвите ќе го слушнат овој глас и, оние што ќе го чујат, ќе оживеат. Сега земјата татни од чекорите на огромното мноштво од секое племе, колено, јазик и народ. Тие доаѓаат од темнината на смртта, облечени во бесмртна слава, триумфирајќи: „О гробе, каде ти е победата? О смрт, каде ти е осилото?“ (1. Коринќаните 15,55). А живите праведници и воскреснатите свети, своите гласови ги соединуваат во долг, радосен триумф на победа.

Сите излегуваат од своите гробови исти по раст како што влегле во него. Адам, кој стои среде воскреснатото мноштво, се истакнува по височина и по својот величествен изглед, по раст само малку понизок од Божјиот Син. Неговата става покажува очигледна разлика со луѓето од подоцнежните поколенија; тука се гледа колку човечкиот род се дегенерирал. Но сите стануваат со свежина и сила на вечна младост. Во почетокот човекот бил создаден според Божјиот лик не само по карактерот, туку и по ликот и по изгледот. Гревот ја расипал божествената слика во човекот и речиси ја избришал. Но Христос дошол пак да го воспостави она што е загубено. Тој ќе го преобрази нашето понижено тело и ќе го направи слично на своето прославно тело. Смртното, распадливо тело, лишено од убавината, некогаш опогането со грев, станува совршено, убаво и бесмртно. Сите мани и недостатоци се оставени во гробот. Бидејќи ќе имаат пристап кон плодовите на дрвото на животот од долго загубениот Едем, откупените ќе растат (Малахија 4,2) до мерата на висината на човечкиот род во неговата првобитна слава. Ќе бидат отстранети последните преостанати траги на проклетството на гревот, а Христовите верни ќе се појават во слава на нашиот Господ Бог, одразувајќи го совршениот лик на својот Господ со умот, со душата и телото. О прекрасен откуп, за кој толку долго сме разговарале, сме се надевале, сме размислувале, и толку топло сме го очекувале, но кој никогаш не сме го сфатиле потполно!

Живите праведници „наеднаш, за миг“, се преобразени. Со Божјиот глас тие се прославени; сега стануваат бесмртни и со воскреснатите свети се земени во пресрет на Господа на небото. Ангелите ги собираат „своите избрани од четирите ветра, од

крајот на земјата до крајот на небото“ (Марко 13,27). Малечките деца светите ангели ги носат во преграатките на нивните мајки. Пријателите, кои толку долго ги разделила смртта, пак се соединети за никогаш повеќе да не се разделат и со радосни песни се искачуваат заедно во Божиот град.

Од секоја страна на колата од облак се наоѓаат крилја, а под нив живи тркала, и штом колата ќе крене, тркалата викаат: „Свет“, и крилјата додека се движат, викаат: „Свет“, и придружбата на ангелите вика: „Свет, свет, свет е Господ Бог Седржителот!“ И додека колата се движи кон новиот Ерусалим, избавените извикуваат: „Алелуја!“

646 Пред да влезат во светиот град, Спасителот своите следбеници ги чести со победнички признанија и ги облекува во знаци на царско достоинство. Околу нивниот Цар, чијашто величествена става е многу повисока од ставата на светите и на ангелите, а лицето му зрачи неискажлива љубов, се поставени сјајни редови во вид на празен четириаголник. Секој поглед на ова безбројно мноштво спасени е насочен кон него; секое око ја гледа славата на Оној чиешто лице „беше нечовечки обезобразено та не личеше повеќе на човек“ (Исаија 52,14). На главата на секој победник Исус со својата десница става славна круна што го носи неговото лично „ново име“ (Откровение 2,17) и натпис: „Посветен на Господа!“ На секоја рака ѝ се дава победничка палма и блескотна харфа. А потоа, на знак на ангелот кој дава интонација, секоја рака вешто свира на жиците на харфата, измамувајќи од нив слатка музика, богати и мелодични акорди. Секое срце трепери од неискажлива милина, и секој глас се слева во заедничка песна на благодарност: „Нему, кој нè љуби и кој нè ослободи од нашите гревови преку својата крв, и нè направи царство, свештеници на својот Бог и Отец - нему слава и власт во вечни векови! Амин“ (Откровение 1,5.6).

Пред спасените стои светиот град. Исус ширум ја отвора бисерната порта, и народот што ја одржал вистината влегува во него. Таму тие го гледаат Божиот рај, татковината на Адама додека уште не згрешил. Тогаш се слуша глас, почудесен од секоја музика што кога и да е слушнало смртното уво: „Вашата борба е завршена!“ „Дојдете, благословени од мојот Отец, примете го царството што ви е приготвено од создавањето на светот.“

Сега се исполнува молитвата на Спасителот за своите ученици: „Сакам и оние што си ми ги дал да бидат со мене каде што сум јас.“ Христос му ги претставува на Отецот откупените со својата крв, „без грев и без мана... пред својата слава во радост“, и вели: „Еве ме мене и децата што ми ги даде.“ „Оние што ми ги даде ги сочував!“ О прекрасна спасоносна љубов! О каква радост кога

вечниот Отец, гледајќи ги откупените, пак ќе го види својот лик, кога ќе види дека е отстранета нехармонијата што ја предизвикал гревот, кога неговото проклетство е избришано и човекот пак е доведен во целосна хармонија со Бога!

Со неискажлива љубов Исус ги поздравува своите верни во „радоста на нивниот Господар“; радоста на Спасителот се состои во тоа што во царството на славата ги гледа душите кои се спасени со неговото страдање и понижување. А откупените ќе учествуваат во неговата радост кога меѓу спасените ќе ги видат оние што ги задобиле за Христа со своите молитви, со својот труд и пожртвувана љубов. Собрани околу големиот бел престол, нивните срца ќе бидат исполнети со неискажлива радост кога ќе ги видат душите што ги задобиле за Христа и кога ќе видат дека тие задобиле други, а овие пак други, и сите се доведени во пристаништето на мирот, тука да ги положат своите круни пред Исусовите нозе и да го слават во бесконечните времиња на вечноста.

647

Кога спасените ќе бидат поздравени со добредојде во Божјиот град, низ воздухот се разнесува радосен извик на восхит и слава на Бога. Сега се сретнуваат првиот и вториот Адам. Божјиот Син стои со раширени раце да го пречека таткото на нашиот род - суштеството што го создал Тој, што згрешило против својот Творец и поради чијшто грев Спасителот ги носи знаците на распнувањето. Кога Адам ќе ги забележи трагите од страшните клинови, тој не паѓа на градите на својот Господ, туку понизно се фрла пред неговите нозе, извикнувајќи: „Достојно, достоин е Јагнето што е заклано!“ Спасителот нежно го подига и го повикува повторно погледот да го насочи кон Едем од кој толку долго бил истеран.

По неговото изгнанство од Едем, животот на Адама на земјата бил исполнет со тага. Секој овенат лист, секоја принесена жртва, секое несовершенство во природата, која некогаш била толку убава, секоја дамка во човековиот карактер, постојано го потсетувале на неговиот грев. Страшна била болката на каење кога видел како беззаконието се умножува, и кога упатувал опомени добивал како одговор само прекор дека тој го предизвикал гревот. Речиси илјада години со стрплива понизност ја поднесувал казната на својот престап. Искрено се каел за својот грев и се потпираше врз заслугите на ветениот Спасител и така умрел со надеж во воскресение. Божјиот Син го откупи човечековиот неуспех и пад, и сега Адам, исчистен од гревот, пак ја добива својата прва власт.

648

Силно одушевен, тој ги посматра дрвјата што некогаш му создавале радост - истите дрвја од кои некогаш кинел плод во

деновите на својата невиност и среќа. Ги гледа лозите што ги одгледувале неговите раце, истото цвеќе што го негувал некогаш со љубов. Неговиот дух ја сфаќа сета стварност на сцените. Тој увидува дека ова навистина е обновениот Едем, само сега многу поубав отколку кога бил истеран од него. Спасителот го води кон дрвото на животот, кине прекрасен плод и му нуди да јаде. Тој гледа околу себе и забележува мноштво од своето спасено семејство во Божјиот рај. Тогаш својата сјајна круна ја полага пред Исусовите нозе и, фрлајќи се на неговите гради, го прегрнува Откупителот. Тој ја зема во раце златната харфа и низ небесниот свод се ори победоносна песна: „Достојно, достоин, достоин е Јагнето што е заклано, и пак живее!“ Адамовото семејство ја прифаќа мелодијата и, полагајќи ги своите круни пред нозете на Спасителот, сите се поклонуваат пред него, оддавајќи му слава.

Ова повторно соединување го посматраат ангелите кои плачеле кога Адам паднал и се радувале кога Исус, по своето воскресение, се вознел на небото, отворајќи излез од гробот за сите што ќе веруваат во него. Сега тие го гледаат делото на спасението довршено и своите гласови ги соединуваат во песна на благодарност.

На кристалното море пред престолот - на стакленото море, кое во толкава мера ја одблеснува Божјата слава, што се чини како од него да пламти оган - собрано е мноштво на оние „што го победија свертот и неговата икона, неговиот жиг и бројот на неговото име“. Сто четириесет и четири илјади, кои се откупени од луѓето, стојат на гората Сион со Јагнето, „имајќи Божји харфи“; и „како бучава на силни води, како татнеж на силна грмотевица“, се слуша „глас на харфисти што свират на харфи“. Тие „пееја нова песна“ пред престолот, песна што не може никој да ја научи, освен оние сто четириесет и четири илјади. Тоа е песната на Мојсеја и на Јагнето, песна на ослободувањето. Никој, освен оние сто четириесет и четири илјади не може да ја научи таа песна, зашто во неа се внесени нивните искуства - такви искуства какви што немала ниту една друга група. „Тие го придружуваат Јагнето секаде каде што ќе појде.“ Земени од земјата меѓу живите, тие се сметаат како „првенци на Бога и на Јагнето“ (Откровение 15,2.3; 14,1-5). „Тие дојдоа од големата неволја“; тие поминале низ времето на страдање какво што никогаш не постоело на земјата откако постојат луѓе; го вкусиле стравот на маките на Јакова. За време на последното излевање на Божјите судови биле без посредник. Но тие се ослободени, зашто „својата облека ја испраа и ја избелија во крвта на Јагнето“. „Во нивната уста не се најде лага; тие се непорочни“ (Откровение 14,5). „Затоа се пред Божјиот престол

и му служат дење и ноќе во неговиот храм; а Оној што седи на престолот, ќе слезе и ќе живее меѓу нив.“ Тие ја виделе земјата опустена со глад, со чума и сонцето кое ги печело луѓето со силна жега, а и самите претрпеле страдања, глад и жед. Но „нема веќе да огладнат, ниту да ожеднат, ниту сонцето ќе ги пече, ниту, пак, некаква жега, зашто Јагнето, кое е среде престолот, ќе ги пасе и ќе ги води на извори на жива вода, а Бог ќе избрише секоја солза од нивните очи“ (Откровение 7,14-17).

Во сите времиња избраниците на Спасителот биле воспитувани и поучувани во школа на неволји. Тие на земјата оделе по тесна патека. Се исчистиле во печката на неволјите. Заради Исуса поднесувале напади, омраза и клевети. Го следеле него низ жестоки борби; поднесувале самооткажување и преживувале горки разочарувања. Од своето сопствено мачно искуство го запознале злото на гревот, неговата моќ и неговите кобни последици и го гледале со одвратност. Свеста за неизмерната жртва што е принесена за нивното исцелување ги прави малечки во нивните сопствени очи и нивните срца ги исполнува со благодарност и фалба што оние кои никогаш не згрешиле не можат тоа да го сфатат. Тие многу сакаат, зашто многу им е простено. Бидејќи биле учесници во Христовите маки, сега можат да учествуваат во неговата слава.

Божјите наследници дошле од затвори, од ломачи, од колиби, од подземни пештери, од губилишта, од планините, од пустините и од морските длабини. На земјата живееле „во сиромаштво, во неволја, во срам“. Милиони заминале во гроб жигосани со срам затоа што решително се противеле да им попуштат на измамните барања на сатаната. Човечките судови ги вбројувале меѓу најлошите злосторници. Но сега „судија е Бог“ (Псалм 50,6). Сега земните пресуди се оборени. Бог „ќе го укине срамот на својот народ“ (Исаија 25,8). „Тие ќе се викаат свет народ, откупеници Господови“ (Исаија 62,12). Тој одредил да им „даде венец место пепел, масло на радост место облека на жалост, песна благодарница место очаен дух“ (Исаија 61,3). Тие не се повеќе бедни, мачени, растурени и угнетувани. Од сега секогаш ќе бидат со Господа. Сега стојат пред престолот, облечени во скапоцена облека каква што никогаш не носеле ниту најугледните луѓе на земјата. Накитени се со прекрасни круни, какви што никогаш не се ставени на челата на земните владетели. Деновите на болка и плачење засекогаш поминале. Царот на славата ги избришал солзите од сите лица; отстранета е секоја причина на болката. Под брануваните палмови гранки сега се разливаат милозвучни и хармонични песни благодарници. Сите ја прифаќаат мелодијата и набргу под небесниот свод се ори химната: „Спасение од нашиот Бог кој седи на престолот и

од Јагнето!“ А сите небесни жители одговараат во хор: „Амин! Благослов, слава, мудрост, благодарност, чест, моќ и сила на нашиот Бог во сите векови“ (Откровение 7,10.12).

Во овој живот само почнуваме да го сфаќаме прекрасното дело на спасението. Со нашиот ограничен ум можеме највнимателно да ги посматраме срамот и славата, животот и смртта, праведноста и милоста што се сретнале на крстот, па сепак, ни со најголемиот напор на нашите духовни сили не можеме да го сфатиме неговото целосно значење. Должината и ширината, висината и длабината на спасоносната Љубов човекот може само донекаде да ја разбере. Планот на спасението откупените нема потполно да го сфатат ниту тогаш кога ќе гледаат како што се видени и кога ќе познаат како што се познати; низ вечните времиња пред нивниот восхитен дух постојано ќе се откриваат нови вистини. Иако настапил крај на земните грижи, страдања и искушенија, и иако сите причини за нив се отстранети, Божјиот народ секогаш јасно и правилно ќе ја вреднува високата цена што е платена за нивниот откуп.

Христовиот крст ќе биде главен предмет на проучување и песна на откупените низ сета вечност. Во прославениот Христос го гледаат распнатиот Христос. Никогаш нема да забораваат дека Оној, чијашто моќ ги создала и ги одржува безбројните светови во вселената, Божјиот мил Син, небесното Величество, Оној пред кого се клањале херувимите и светите серафими - се понизил себеси за да го подигне паднатиот човек; дека ја зел на себе кривицата и срамот на гревот и доживеал лицето на Отецот да се скрие од него и болката за еден загубен свет да го скрши неговото срце на крстот на Голгота. Сознанието дека Оној што ги создал сите светови и кој е Судија на сите созданија, ја напуштил својата слава и се понизил од љубов кон човекот, секогаш ќе буди чудење и восхит во вселената. Кога спасените ќе го видат својот Избавител и кога ќе ја забележат на неговото лице вечната слава на Отецот, кога ќе го посматраат неговиот престол, кој е од вечноста, и кога ќе помислат дека неговото царство нема крај, одушевено ќе ја запеат песната: „Достојно, достоино е Јагнето што е заклано и нè помири со Бога со својата драгоцената крв!“

Тајната на крстот ги објаснува сите други тајни. Во светлината што свети од Голгота, Божјите особини што нè исполнувале со страв и почит ќе изгледаат убави и привлечни. Милоста, нежноста и татковската љубов се соединуваат со светоста, со праведноста и со вистината. Посматрајќи го Величеството на неговиот висок и возвишен престол, го гледаме неговиот карактер во неговата најнежна љубов и, како никогаш порано, го сфаќаме значењето на она мило ословување: „Оче наш!“

Ќе се види дека Оној, кој е безмерен во мудроста, не можел да создаде ниеден друг план за нашето спасение освен да го жртвува својот Син. Награда за оваа жртва е радоста што земјата ќе ја наследат откупени, свети, среќни и бесмртни суштества. Радоста на откупените што се разнесува во Божја слава низ сета вечност е резултат од борбата на нашиот Спасител со силите на темнината. Вредноста на само една човечка душа е толку голема, што Отецот е задоволен со цената што е платена, а и сам Христос е задоволен гледајќи ги плодовите на својата голема жртва.

ПУСТОШЕЊЕ НА ЗЕМЈАТА

653 „Зашто нејзините гревови се натрупаа до небото и Бог си спомна за нејзините беззаконија... во чашата во која таа ви налеваше вам, налејте ѝ двојно! Колку што се прослави себеси и живееше раскошно, дајте ѝ толку маки и тага, зашто во своето срце вели: 'Седам како царица и не сум вдовица и нема никогаш да видам тага.' Затоа во еден ден ќе ја сполетаат нејзините маки: помор, тага и глад, и ќе биде изгорена со оган; зашто е силен Господ Бог кој што ја суди. И кога ќе го видат димот од нејзиното горење, ќе заплачат и ќе залелекаат по неа земните цареви, кои блудствуваа и живеешеја раскошно со неа, ... велејќи: 'Тешко, тешко, голем граду, Вавилону, силен граду, зашто во еден час дојде твојата пресуда!'“

„Земните трговци“, кои „се збогатија од нејзиниот изобилен раскош“ ... „ќе стојат далеку заради страв од нејзините маки и ќе плачат и лелекаат, велејќи: 'Тешко, тешко, голем граду, ти кој беше облечен во лен, во пурпур и во црвена ткаенина, и украсен со злато, со скапоцени камења и со бисери, зашто во еден миг пропадна толкаво големо богатство““ (Откровение 18,5-10.3.15-17).

Тоа се судовите што се уриваат врз Вавилон на денот на Божјиот гнев. Тој ја наполнил мерката на својата неправда; неговото време дошло; тој узреал за уништување.

654 Кога Божјиот глас ќе го ослободи неговиот народ од ропство, тогаш настанува големо будење кај оние што загубиле сè во големата борба на животот. Додека траело времето на милоста, биле заслепени со измамите на сатаната и го оправдувале својот грешен живот. Богатите се гордееле со своето богатство пред оние што биле сиромаси и бедни; но тие своето богатство го стекнале со престапување на Божјиот закон. Пропуштиле да ги нахранат гладните, да ги облечат голите, да постапуваат праведно и да го љубат милосрдieto. Постојано настојувале да се извишат и да постигнат посебна почит кај своите ближни. Сега се лишени од сè што ги правело големи и стојат бедни и немоќни. Со страв гледаат како се уништуваат нивните идоли што ги ценеле повеќе отколку својот Творец. Тие своите души ги продале за земните богатства и радости и не се труделе да се збогатат во Бога. Последица -

промашен живот, нивните уживања се претворени во бигор, а нивното богатство во гнилеж. Добивките на целиот нивни живот исчезнале во еден миг. Богатите липаат што се разурнати нивните раскошни куќи и растурено нивното сребро и злато. Но нивното липање е замолкнато поради стравот дека и самите ќе пропаднат со своите идоли.

Грешниците чувствуваат жалост, но не поради занемарувањето на своите должности кон Бога и кон ближните, туку затоа што Бог победил. Липаат поради последиците што настанале, а не се каат поради своите гревови. Би употребиле секое средство да победат, само кога би можеле.

Светот ги гледа токму оние на кои им се подбивал и им се потсмевал и кои сакал да ги уништи, како неповредени поминуваат низ епидемиите, бурите и земјотресите. Оној кој за престапниците на својот Закон е оган што уништува, за својот народ е сигурно засолниште.

Проповедникот што ја напуштил вистината за да биде ценет од луѓето, ги увидува карактерот и влијанието на своето учење. Сега му е јасно дека го следело окото на Семожниот кога стоел на проповедална, кога одел низ улиците и кога во разни околности доаѓал во врска со луѓето. Секоја активност на душата, секој напишан ред, секој изговорен збор, секоја постапка што ги успивала луѓето во засолништето на лагата - сето тоа било посеано семе; а сега кај бедните, загубени души околу себе, гледа жетва.

655

Господ кажува: „Неодговорно ја лекуваат раната на мојот народ, велејќи: 'Мир, мир!', а мир нема.“ „Вие со лага го жалостевте срцето на праведникот кого јас не сакав да го жалостам, а ги закрепивте рацете на грешникот да не се одврати од својот грешен пат за да го спаси животот“ (Еремија 8,11; Езекил 13,22).

„Тешко на пастирите што ги упропастуваат и ги растураат овците на моето стадо... Затоа јас ќе ве казнам за вашите лоши дела, вели Господ.“ „Плачете, пастири, и офкајте, посипете се со пепел, водачи на стадото, зашто ви се исполнија деновите за да бидете заклани, ќе испопаѓате како одбрани овнови... Нема повеќе прибежиште за пастирите, ниту спас за водачите на стадото“ (Еремија 23,1.2; 25,34.35).

Проповедниците и народот гледаат дека немале правилен однос кон Бога. Увидуваат дека се бунеле против Творецот на сите добри и праведни закони. Отстранувањето на божествените прописи било повод за илјадници зла: караници, омраза, неправедност, така што земјата станала една огромна сцена на судири, бариште на расипаност. Тоа е сликата што се простира сега пред оние што ја отфрлиле вистината и ја избрале лагата. Ниеден јазик не

може да го изрази копнежот што го чувствуваат непослушните и неверните по она што за секогаш го загубиле - за вечниот живот. Луѓето што ги обожавал светот заради нивните способности и нивната речитост сега сето ова го гледаат во неговата вистинска светлина. Увидуваат што загубиле со престапот и, паѓајќи пред нозете на оние чијашто верност ја презирале и ја исмевале, признаваат дека Бог ги сакал.

Народот увидува дека бил заведен. Луѓето се обвинуваат едни со други за пропаста; но сите се соединуваат во најогорчено проколнување на проповедниците. Неверните пастири преткажувале само мили работи. Тие своите слушатели ги поттикнувале да го отфрлат Божјиот закон и да ги прогонуваат оние што се труделе да го држат. Сега, во својот очај, овие учители ја признаваат пред светот својата измама. Народот, исполнет со гнев, вика: „Ние сме загубени, а вие сте причина за нашата пропаст!“ Тие стануваат против своите лажни пастири. Токму оние, кои некогаш најмногу им се восхитувале, ќе изговараат против нив најстрашни клетви. Истите раце што некогаш ги крунисале со ловорики, ќе се подигнат да ги уништат. Мечевите со кои требало да се убие Божјиот народ, сега се употребени против неговите непријатели. На сите страни настанува судир и крвопролевање.

„Боен вик допира - до крај светот - бидејќи Господ има спор со народите, излегува на суд со секое тело, безбожниците ќе ги предаде под меч“ (Еремија 25,31). Шест илјади години трае големата борба. Божјиот Син и неговите небесни весници биле во судир со силите на злото за да ги опоменат, да ги просветлат и да ги спасат синовите човечки. Сега е донесена конечна одлука за сите; грешниците потполно се соединиле со сатаната во неговата борба против Бога. Настапило време Бог да го оправда авторитетот на својот погазен Закон. Сега не се води борба само со сатаната, туку и со луѓето. „Господ има спор со народите“, „безбожниците ќе ги предаде под меч“.

Знак за ослободување е ставен на оние „кои жалат, кои воздивнуваат поради гадотиите што се прават“. Сега излегува ангел на смртта кој во видението на Езекил е претставен како луѓе со смртно оружје во раката на кои им е заповедано: „Убијте ги старците, младичките, девојките, децата и жените; истребете ги сите до последен. Но не гибајте ниту еден на кого има знак; и почнете од мојата светиња.“ Пророкот вели: „И тие почнаа од старешините што стоеја пред домот“ (Езекил 9,1-6). Уништувањето почнува од оние што тврделе дека се духовни чувари на народот. Лажните чувари се први што ќе паднат. Нема никого да сожалуваат или да поштедат. Мажи, жени, девојки и деца - сите ќе изгинат.

„Зашто, ете, Господ излегува од своето живеалиште да ги казни земните жители за нивното беззаконие, што му згрешија нему. Земјата ќе ја открие сета крв што е пролеана на неа и нема да ги крие оние што се поклани на неа“ (Исаија 26,21). „Еве со која рана Господ ќе ги удри сите народи кои ќе завојуваат против Ерусалим: месото ќе им се распаѓа додека се уште на нозе; очите ќе им пресушат во очните празнини, јазикот ќе им гние во устата. Во тој ден меѓу нив ќе завладее голем смут од Господа; ќе се фаќаат еден со друг за рака, и сечија рака ќе се подига против друг“ (Захарија 14,12.13). Во таа ужасна борба, распалени со своите страсти и среде страшното излевање на Божјиот нестивнат гнев, ќе паѓаат грешните земни жители - свештеници, старешини и народ, богати и сиромаси, големи и малечки. „Во оној ден ќе бидат поразени од Господа од едниот до другиот крај на земјата. Тие нема да бидат оплакани, ни прибрани ниту погребани“ (Еремија 25,33).

При Христовото доаѓање грешниците ќе бидат истребени од целата земја - убиени со духот на неговата уста и уништени со славата на неговото доаѓање. Христос својот народ ќе го поведе во Божјиот град и земјата ќе остане без своите жители. „Ете, Господ ја урива земјата, ја уништува, ја обезобразува, ги растура нејзините жители.“ „Земјата ќе биде опустена, наполно ограбена, зашто Господ рече така.“ „Земјата е осквернета од нејзините жители, зашто го престапија Законот, ја погазија уредбата, го раскинаа вечниот сојуз. Затоа проклетство ја јаде земјата и ќе се сотрат нејзините жители; затоа ќе изгорат нејзините жители“ (Исаија 24,1.3.5.6).

Цела земја се претвора во оголена пустина. На површината на земјата лежат расфрлени урнатини од градовите и селата разурнати од земјотреси, искорнати дрвја, карпи исфрлени од морето или одронети од планините, додека огромни бездни ги обележуваат местата каде што стоеле планините.

И сега почнува настанот кој симболички бил претставен со последната свечена служба на Денот на чистењето. Откако била завршена службата во светињата над светињите, а гревовите на Израел отстранети од неа со крвта на жртвата за грев, бил доведен живиот јарец пред Господа и, во присуство на народот, поглаварот свештенички ги исповедал над него „сите беззаконија на синовите Израелови, и сите нивни престапи“ (3. Мојсеева 16,21), и ги пренел врз главата на живиот јарец. Исто така, кога ќе заврши делото на помирување во небесното Светилиште, во присуство на Бога, на светите ангели и на мноштвото откупени, гревовите на Божјиот народ ќе бидат пренесени врз сатаната. Тој ќе биде прогласен за одговорен за сите зла на кои ги навел. И како живиот јарец

што бил одведен в пустина, така и сатаната ќе биде протеран на опустената Земја, ненаселена и гола пустина.

Писателот на Откровението преткажува прогонство на сатаната како и состојба на хаос и пустош во која ќе се наоѓа земјата и кажува дека оваа состојба ќе трае илјада години. По опишувањето на второто Господово доаѓање и по пропаста на грешниците, пророштвото продолжува: „И видов ангел кој слегуваше од небото и имаше во својата рака клуч од бездната и голема верига. Тој ја фати ламјата, старата змија, која е ѓаволот и сатаната, го врза за илјада години, па го фрли во бездната и ја заклучи и запечати над него за да не ги мами народите додека не се навршат илјада години; потоа треба да биде одврзан за кратко време“ (Откровение 20,1-3).

Дека изразот „бездна“ ја означува земјата во состојба на безредие и мрак, потврдуваат други места во Светото писмо. Во врска со состојбата на земјата „во почетокот“, библискиот извештај кажува дека таа „беше безоблична и празна и темнина се простираше над бездната“ (1. Мојсеева 1,2). Пророштвото нè учи дека земјата, барем делумно, ќе се врати во таква состојба. Гледајќи го однапред големиот Божји ден, пророкот Еремија кажува: „Ја гледам земјата: пуста е, еве, и празна; небесата: светлината им ја нема. Ги гледам горите: ете, се тресат, а сите ридови се нишаат. Гледам: ете, нема човек, и сите небесни птици одлетале. Гледам: ете, плодното поле опусти и сите градови ги разурна Господ со жестокоста на својата јарост“ (Еремија 4,23-26).

Тука ќе престојуваат сатаната и неговите лоши ангели за време на тие илјада години. Ограничен само на земјата, тој ќе нема пристап на другите светови да ги искушава и да ги вознемирува оние што никогаш не згрешиле. Во оваа смисла тој е врзан; нема повеќе никој над кого би можел да владее. Во никој случај тој не може повеќе да мами и да упропастува, што со векови била негова единствена дејност.

Пророкот Исаија, гледајќи го денот кога сатаната паднал, извикнува: „Како падна од небесата, светлonoсецу, сине на зората? Како си кутнат на земјата, ти владетелу на народите? Во срцето свое си велеше: ’Ќе се искачам на небесата, ќе подигнам свој престол над Божјите ѕвезди... Ќе бидам еднаков со Севишниот.’ А се урна во подземјето, во длабините на бездната. Оние што те гледаат, за тебе размислуваат: ’Тоа ли е оној што ја тресеше земјата и ги нишаше царствата, кој светот го претвораше во пустина и со земјата ги срамнуваше градовите, кој своите робови никогаш не ги пушташе дома“ (Исаија 14,12-17).

Сам со своите демони, сатаната може да ѝ согледа
последниците на проклетството што ѓо донел ѓребот.
„Сите цареви на народите почиваат во чест, секој во
својата ѓробница. А ти си исфрлен од ѓрбот како
одвратно ѓубре... Нема да се здружиш со нив во
ѓрбот, зашто ја уништи својата земја
и ѓо покла својот народ.“

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

Шест илјади години земјата се тресела од буните на сатаната. Тој е оној кој „светот го претвораше во пустина и со земјата ги срамнуваше градовите“. Тој е оној кој „своите робови никогаш не ги пушташе дома“. Шест илјади години неговата темница го примала Божијот народ и тој за секогаш би го држел во ропство кога Христос не би ги искинал нивните окови и кога не би ги ослободил заробените.

660 Дури и грешниците сега се надвор од моќта на сатаната. Сам со своите демони, сатаната може да ги согледа последиците на проклетството што го донел гевот. „Сите цареви на народите почиваат во чест, секој во својата гробница. А ти си исфрлен од гробот како одвратно ѓубре... Нема да се здружиш со нив во гробот, зашто ја уништи својата земја и го покла својот народ“ (Исаија 14,18-20).

Илјада години сатаната ќе талка на опустената Земја да ги по-сматра последиците на својот бунт против Божијот закон. Во тоа време тој многу ќе страда. Од својот пад, неговиот живот, исполнет со постојана активност, не му давал време за размислување. Но сега тој е лишен од својата сила и оставен е да размислува за улогата што ја имал откако првпат се побунил против владеешето на небото и со страв и трепет да гледа во страшната иднина кога ќе мора да пати поради сето зло што го создал и да биде казнет за сите гревови што ги предизвикал.

На Божијот народ ропството на сатаната ќе му донесе радост и веселба. Пророкот кажува: „Во оној ден, кога Господ ќе те ослободи од твоите страдања, од немирот и од тешкото ропство со кое те притиснаа, ќе му ја запееш оваа подбивна песна на вавилонскиот цар (кој го претставува сатаната): 'Како исчезна силникот? Како го снема угнетувачот?... Господ го скрши стапот злосторнички и владетелскиот жезол кој јаросно ги беше народите со бескрајни удари, кој гневно владееше над народите прогонувајќи ги безмилосно“ (Исаија 14,3-6).

661 За време на овие илјада години, меѓу првото и второто воскресение, се одржува суд над грешниците. Апостол Павле предупредува на овој суд како настан што се одигрува по Христовото повторно доаѓање. „Не судете ништо предвреме, пред да дојде Господ, кој ќе го изнесе на видело скриеното во темнина и ќе ги открие намерите на срцата“ (1. Коринќаните 4,5). Даниел кажува дека, кога ќе дојде Прадревниот, ќе им го даде „судот на светците на Севишниот“ (Даниел 7,22). Во ова време праведниците ќе владеат како цареви и свештеници на Бога. Јован во Откровението кажува: „И видов престоли, а на оние кои седеа на нив им беше дадено да судат... Ќе бидат Божји и Христови

свештеници и ќе царуваат со него илјада години“ (Откровение 20,4,6). Во ова време, како што преткажал Павле, „светите ќе му судат на светот“ (1. Коринќаните 6,2). Заедно со Христа тие ќе им судат на грешниците споредувајќи ги нивните дела со Книгата на законот, со Библијата, и ќе решат секој случај според делата што се направени во тело. Тогаш казната што мора да ја искусаат грешниците ќе биде одмерена според нивните дела и запишана покрај нивното име во Книгата на смртта.

Христос и неговиот народ исто така ќе им судат на сатаната и на неговите лоши ангели. Павле кажува: „Не знаете ли дека ние ќе им судиме на ангелите?“ (1. Коринќаните 6,3). А апостол Јуда изјавува: „Па и ангелите, кои не го зачуваа своето достоинство, туку го оставија своето живеалиште, ги чува во вечни окови под мрак, за судот на великиот ден“ (Јуда 6).

На крајот од тие илјада години ќе настапи второто воскресение. Тогаш од мртвите ќе воскреснат грешниците и ќе се појават пред Бога за да се изврши над нив изречената пресуда. Така писателот на Откровението, откако го опишал воскресението на праведниците, кажува: „А другите мртвовци не оживеаја додека не се навршија илјада години“ (Откровение 20,5). А Исаија, во врска со грешниците, кажува: „Ќе бидат собрани и заточени во јама, затворени во темница, и по многу денови казнети“ (Исаија 24,22).

ГОЛЕМАТА БОРБА Е ЗАВРШЕНА

662 Кога ќе изминат предвидените илјада години, Христос повторно се враќа на земјата во придружба на сето мноштво откупени и илјадници ангели. Додека слегува со возвишено величество, им заповеда на мртвите грешници да станат за да биде извршена над нив нивната пресуда. Тие стануваат како силна армија, безбројни како морскиот песок. Каква разлика меѓу нив и оние што станале во првото воскресение! Праведниците се облечени во бесмртна младост и убавина. Грешниците ги носат на себе трагите на болестите и смртта.

Секое око во тоа огромно мноштво настојува да ја види славата на Божјиот Син. Едногласно огромните маси грешници извикнуваат: „Благословен кој доаѓа во името Господово!“ Тие тоа не го прават од љубов кон Исуса. Силата на вистината ги гони да ги изговораат овие зборови спротивно на својата волја. Грешните, какви што отишле во своите гробови, такви и излегуваат од нив: со истото непријателство кон Исуса и со истиот дух на противење. Ним нема да им се даде веќе ново време на милост за да можат да ги исправат грешките на својот поранешен живот. Со тоа ништо не би се постигнало. Целиот нивни живот, исполнет со престапи, не ги смекнал нивните срца, и кога би им се дало ново време на милост, тие, исто како и првото, би го поминале во презирање на Божјите заповеди и во предизвикување на бунт против Бога.

Исус слегува на Маслинската гора од каде што по своето воскресение се вознел на небото и каде што ангелите го повториле ветувањето за неговото враќање. Пророкот кажува: „Тогаш ќе дојде мојот Господ Бог, и сите свети со него.“ „Во тој ден нозете ќе му застанат на Маслинската гора која е спроти Ерусалим, на исток. И Маслинската гора ќе се расцепи на средината... во голема долина.“ „И Господ ќе биде цар над сета земја“ (Захарија 14,5.4.9). Кога новиот Ерусалим во својот блескотен сјај ќе се спушти од небото, ќе се постави на очистено и за тоа приготвено место, а Христос со својот народ и со ангелите ќе влезат во светиот град.

663 Сега сатаната се приготвува за последната битка за превласт. Додека му била одземена моќта и бил лишен од можноста

да лаже, кнезот на злото се јадосувал и бил потиштен. Но штом ќе се разбудат мртвите грешници, и кога на своја страна ќе види толкаво мноштво, неговите надежи пак оживуваат и одлучува да не отстапи од големата борба. Тој ќе ја собере под свое знаме сета војска - загубените - со нив да се обиде да ги оствари своите намери. Грешниците се робови на сатаната. Отфрлајќи го Христа, ја прифатиле власта на бунтовниот водач. Тие се готови да ги прифатат неговите предлози и да ги извршат неговите наредби. Но, верен на своето поранешно лукавство, тој не признава дека е сатана. Тој тврди дека е кнез кој е вистински сопственик на светот, на кого му е одземено наследството на незаконит начин. На своите заведени приврзаници им се претставува како избавител, уверувајќи ги дека неговата моќ ги подигнала од гробовите и дека тој сега сака да ги ослободи од свирепото насилство. Бидејќи Христос е отсутен, сатаната прави чуда за да го поддржи своето тврдење. Тој слабите ги прави силни и сите ги исполнува со својот сопствен дух и енергија. Предлага да ги поведе да ги нападат светите и да го заземат Божјиот град. Со пеколен триумф покажува на безбројните милиони што се разбудени од мртвите и тврди дека тој, како нивни водач, е способен да го освои градот и пак да го поврати својот престол и држава.

Среде ова огромно мноштво се наоѓа голем број луѓе од претпотопното поколение кои живееле долго - луѓе со висок раст и со силен ум кои, ставајќи се под власта на паднатите ангели, сета своја способност и знаење ги посветиле на прослава на самите себеси; луѓе чиишто прекрасни уметнички дела го навеле светот да ја обожава нивната генијалност, но чијашто свирепост и штетни пронајдоци ја расипале земјата и го уништиле Божјиот лик кај нив, така што Бог бил присилен да ги отстрани од неа. Тука се царевите и војководителите кои покориале многу народи, храбри луѓе кои никогаш не загубиле ни една битка, горделиви и честољубиви војни, од чиешто приближување се треселе царствата. Од гробовите станале непроменети. Кога оживеале, во мислите продолжиле таму каде што смртта ги прекинала. Инспирирани се со иста желба да поробуваат како и тогаш кога паднале на бојното поле.

Сатаната се договара со своите ангели, а потоа и со овие цареви освојувачи и моќни луѓе. Тие ја посматраат силата и бројот на своја страна и изјавуваат дека војската во градот е малечка во споредба со нивната и таа може да се совлада. Прават планови како да се доберат до богатството и славата на новиот Ерусалим. Веднаш сите почнуваат да се приготвуваат за битка. Прочуените мајстори изработуваат воени орудија. Војководителите, познати

по своите успеси, ја организираат оваа огромна воинствена маса во воени формации.

Конечно се издава заповед „Напред!“ и безбројното мноштво поаѓа - војска каква што земните освојувачи никогаш не собрале, со која не можат да се споредат ниту сите обединети сили на сите времиња откако почнала војна на земјата. Најсилниот борец, сатаната, предводи, а неговите ангели ги здружуваат своите сили за оваа последна битка. Царевите и борците го опкружуваат сатаната, а мноштвото ги следи во организирани формации, секоја под свој водач. Со војничка точност се упатуваат збиените редови преку испуканата и нерамна земна површина кон Божјиот град. На Исусова заповед се затвораат сите капии на новиот Ерусалим, а војската на сатаната го опколува градот и се приготвува за напад.

665 Сега Христос повторно им се покажува на своите непријатели. Високо над градот, на темели од блескотно злато, стои престол, величествен и возвишен. На овој престол седи Божјиот Син, а околу него се приврзаниците на неговото царство. Христовата сила и величество не може да ги опише ниту еден јазик, ниту едно перо. Славата на вечниот Отец го опкружува неговиот Син. Сјајот на неговото присуство го исполнува Божјиот град и ја осветлува сета земја со своите блескотни зраци.

Најблизу до престолот се оние кои некогаш биле ревносни за делото на сатаната и кои, како глама истргната од оган, во длабока и огнена преданост го следеле својот Спасител. Тука се и оние кои, среде измамите и неверството изградиле совршен христијански карактер, кои го почитувале Божјиот закон кога христијанскиот свет го прогласил за неважен, и милиони од сите времиња кои заради својата вера претрпеле маченичка смрт. Зад нив се наоѓа „големо мноштво кое никој не може да го изброи, од сите родови, племиња, народи и јазици како стојат пред престолот и пред Јагнето, облечени во бели облеку, со палмини гранчиња во своите раце“ (Откровение 7,9). Нивната борба е завршена, нивната победа е сигурна. Тие ја завршиле својата трка и ја примиле наградата. Палмовите гранчиња во нивните раце го означуваат симболот на нивната победа, а белата облеку, знакот на совршената Христова праведност, сега станала нивна.

Откупените ги здружуваат своите гласови во похвална песна што се разнесува низ небесните пространства: „Спасение од нашиот Бог кој седи на престолот, и од Јагнето“ (Откровение 7,10). Ангелите и серафимите ги соединуваат своите гласови при славењето. Бидејќи откупените се осведочиле во моќта и злобата на сатаната, свесни се, како никогаш порано, дека ниту една сила, освен Христовата, не би можела да ги стори победници. Среди

целото ова славно мноштво спасени нема ниту еден кој спасението си го припишува себеси, како да победил со своја сопствена сила и добрина. Тие не спомнуваат ништо од она што сами сториле или претрпеле; главна мисла на секоја песна и содржина на секоја химна е: „Спасение од нашиот Бог кој седи на престолот, и од Јагнето!“

Во присуство на небесните жители и на целокупното мноштво откупени од земјата, е извршено конечно крунисување на Божјиот Син. И сега, облечен во возвишено величество и сила, Царот над царевите изрекува пресуда над побунетите против неговото владеење, ја објавува правдата над оние што го престапувале неговиот Закон и го угнетувале неговиот народ. Божјиот пророк кажува: „И видов голем бел престол и Оној што седеше на него, од чиешто лице побегнаа земјата и небото, и не се најде место за нив. Ги видов мртвите, големи и мали, како стојат пред престолот, и се отворија книгите; и друга книга се отвори - Книгата на животот - а на мртвите им беше судено според она што е запишано во книгите, според нивните дела“ (Откровение 20,11.12).

Штом ќе се отворат книгите со извештаите и Исусовото око ќе ги погледне грешниците, тие ќе станат свесни за секој свој грев што го направиле во својот живот. Тие сега јасно гледаат каде ги одвело скршнувањето од патеката на чистотата и светоста, и колку далеку ги одвела горделивоста и бунтот во престапувањето на Божјиот закон. Заводничките искушенија, пред кои попуштиле и паднале во грев, злоупотребените благослови, презирањето на Божјите весници, отфрлените опомени и брановите на милосрдие одбиени од страна на тврдоглавите и непокајани срца - сето тоа сега се појавува пред нивните очи како да е напишано со огнени букви.

Над престолот се појавува крст и како во панорама се прикажуваат настаните поврзани со искушението на Адама и со ред сè што се случувало во големиот план на спасението. Скромното раѓање на Спасителот, неговата едноставност и послушност во младоста, крштавањето на Јордан, постот и искушението во пустината; неговата јавна служба што им ги открива на луѓето скапоцените небесни благослови, деновите исполнети со дела на љубов и милост, и ноќите на молитва и бдење во самотија на горите; заговорите против него сковани од завист, од омраза и пакост како награда за неговите добротинства; страшната недосеглива душевна борба во Гетсиманија, кога се кршел под товарот на гревот на цел свет; подлото предавство и предавањето во рацете на крвожедниот цган; страшните настани во текот на таа ноќ на ужас - кога беспомошниот Затвореник, кого го напуштиле и неговите сакани ученици, грубо го влечеле низ ерусалимските улици; кога Божјиот Син, ликувајќи го изведувале пред Ана, го

воде ле во палатата на поглаварот свештенички, во судницата на Пилата и пред кукавичкиот и свиреп Ирод; кога го исмевале, го навредувале, го мачеле и осудиле на смрт - сето тоа живо е прикажано како на платно.

А потоа, пред мноштвото што се тресе, се прикажуваат последните сцени: Маченикот, потклекувајќи, трпеливо чекори по патеката кон Голгота; небесниот Кнез виси на крст; горделивите свештеници и злорадиот цган ја исмеваат неговата претсмртна борба; натприродната темнина; земјотресот, одронетите карпи и отворените гробови, го означуваат мигот кога Откупителот на светот издивнал.

Страшните сцени се појавуваат токму онака како што се одиграле. Сатаната, неговите ангели и неговите приврзаници немаат сила да се одвратат и да не ја посматраат сликата на сопственото дело. Секој од присутните си спомнува за она што го сторил. Ирод, кој наредил да се убијат невините витлеемски деца за да го убие израелскиот Цар; подлата Иродијада, чијашто грешна душа е обременета со крвта на Јована Крстителот; малодушниот Пилат, беден роб на околностите; војниците што се подбиваат; свештениците, старешините и подивениот цган што вика: „Крвта негова нека падне врз нас и врз нашите деца!“ - сите сега ја гледаат стравотијата на својата кривица. Попусто настојуваат да се скријат пред божественото величество на неговото лице што свети како сонце, додека откупените ги ставаат своите круни пред нозете на Спасителот и извикнуваат: „Тој умре за мене!“

Меѓу откупените се наоѓаат и Христовите апостоли: храбриот Павле, ревносниот Петар, омилиот и љубезен Јован и нивните верни браќа, и со нив голем број маченици, додека надвор од ѕидовите се наоѓаат оние што ги прогонувале, ги ставале во затвори и ги убивале. Тука е Нерон, чудовиште на свирепоста и злосторството, кој сега ја посматра радоста и возвишеноста на оние кои некогаш ги мачел и во чиешто најтешки маки наоѓал сатанско задоволство. Тука е неговата мајка да се осведочи во последиците на својот сопствен грев; да го види лошиот отпечаток на карактерот што го пренела врз својот син и плодот на страстите што ги поттикнувала и ги развивала во него со своето влијание и пример - злосторствата од кои светот се грозел.

668

Тука се папските свештеници и црковните великодостојници кои тврделе дека се Христови пратеници, а употребувале справи за мачење, затвори и ломачи за да владеат со совеста на Божјиот народ. Тука се горделивите папи кои се издигнувале над Бога и се осмелувале да го изменат Законот на Севишниот. Овие самоповикани црковни отци мора да дадат сметка пред Бога,

сметка што радо би ја одбегнале. Многу доцна тие увидуваат дека Семоќниот ревнува за својот Закон и дека никогаш никого нема да го ослободи од кривицата. Сега увидуваат дека Христос своите интереси ги изедначува со интересите на својот изнамачен народ. Ја чувствуваат силата на неговите зборови: „Сè што му сторивте на еден од овие мои најмалечки браќа, мене сте ми го сториле“ (Матеј 25,40).

Сите грешници на светот стојат пред Божјиот суд обвинети за највисоко предавство против небесното владеење. Нема никого да ги брани; тие немаат оправдание и над нив е изречена пресуда - вечна смрт.

Сега на сите им е јасно дека плата за гревот не е саканата независност и вечен живот, туку робување, пропаст и смрт. Грешниците увидуваат што загубиле со својот бунтовен живот. Тие ја презреле ненадминатата и вечна вредност на славата кога им е понудена; а колку многу сега би ја сакале! „Сето ова“, извикнува грешникот, „можев да го имам, но го отфрлив. О каква несфатлива заслепеност! Ги дадов мирот, среќата и славата во замена за несреќа, за срам и очај.“ Сите увидуваат дека нивното исклучување од небото е праведно. Со својот живот тие како да кажувале: „Не сакаме со нас да владее овој Исус!“

Силно возбудени, грешниците го посматраат крунисувањето на Божјиот Син. Тие во неговите раце ги гледаат плочите на божествениот Закон, заповедите што ги презирале и престапувале. Ги гледаат изливите на радост и восхит, и фалбоспевите на спасените. Додека звуците на мелодиите допираат до огромното мноштво што е надвор од градот, сите едногласно извикуваат: „Големи се и прекрасни делата твои, семоќен Господе Боже! Праведни и вистинити се патиштата твои, Цару на народите“ (Откровение 15,3) и, паѓајќи ничкум, му се поклонуваат на Кнезот на животот.

Сатаната се чини дека занемел додека ја посматра Христовата слава и величество. Тој, кој некогаш бил ангел засолнувач, си спомнува од каде паднал. Сјајниот херувим, „синот на зората“, колку се изменил, колку се расипал! Тој засекогаш е исклучен од небесниот свет каде што некогаш бил почитуван. Сега гледа друг како стои близу до Отецот и ја засолнува неговата слава. Тој гледа како раката на еден ангел со возвишена појава и со величествен изглед положува круна на Христовата глава и знае дека тој можел да ја врши високата служба на овој ангел.

Тој си спомнува за татковината на својата невиност и чистота, за мирот и задоволството што ги имал додека не почнал да мрмори против Бога и да му завидува на Христа. Неговите обвинувања, неговиот бунт и неговите измами за да добие сочувство и поддршка

од ангелите, неговата упорна тврдоглавост да преземе нешто за да ја поправи грешката кога Бог сакал да му прости - сето тоа живо излегува пред него. Тој ги гледа наназад своите активности меѓу луѓето и неговите последици: непријателството на човекот кон својот ближен, страшното уништување на животите, подемот и пропаѓањето на царствата, уривањето на престолите, безбројните востанија, борби и револуции. Си спомнува за своите постојани напори да му се противстави на Христовото дело и светот сè подлабоко да го струполува во грев. Увидува дека неговите пеколни напади да ги уништи оние што му се предале на Христа биле неуспешни. Додека го посматра подрачјето на своето царство и плодовите на својот труд, гледа само неуспех и пропаст. Тој го завел ово мноштво да верува дека Божјиот град лесно ќе се освои, но знае дека тоа не е вистина. Постојано и секогаш во текот на големата борба бил победуван и присилуван на повлекување. Тој премногу добро ја познава моќта и величеството на Вечниот.

670 Големиот бунтовник секогаш се трудел самиот да се оправда и да докаже дека божествената управа го предизвикала бунтот. За таа цел ги употребил сите сили на својот силен ум. Работел промислено, систематски и со голем успех, заведувајќи големи маси да го прифатат неговото објаснување за големата борба што траела толку долго. Илјадници години овој водач на заговорот подметнувал заблуда на местото на вистината. Но сега дошло времето бунтот конечно да се скрши, а историјата и карактерот на сатаната да се откријат. Во својот последен голем напор да го собори Христа од престолот, да го уништи неговиот народ и да го заземе Божјиот град, големиот измамник е наполно разобличен. Оние што се здружиле со него го увидуваат целосниот неуспех на неговиот потфат. Христовите следбеници и верните ангели ја сфаќаат вистинската смисла на неговите лукави подметнувања против Божјето владеење, и тој сега е предмет на општ презир.

Сатаната увидува дека неговиот самоволен бунт го онеспособил за небото. Тој ги вежбал своите сили за војна против Бога. Небесната чистота, мир и единство сега за него би биле најголемо мачење. Неговите обвинувања против Божјата милост и праведност сега се замолкнати. Срамот што се обидел да го префрли врз Господа во целост паднал врз него. Затоа ја признава својата осуда.

„Кој не ќе се бои од тебе, Господе, и не ќе го прослави твоето име? Зашто само ти си свет; сите народи ќе дојдат и ќе се поклонат пред тебе, зашто се покажаа твоите праведни судови“ (Откровение 15,4). Сега е разјаснето секое прашање за вистината и заблудата што биле предмет на толку долгата борба. Последиците на бунтот,

плодовите на престапувањето на божествените прописи, сега се изнесени на показ пред сите создадени суштества. Влијанието на власта на сатаната, кој му се противел на Божјето владеење, е прикажано пред целата вселена. Сатаната го осудиле неговите сопствени дела. Божјата мудрост, неговата праведност и добрина, сега се наполно оправдани. Сега јасно се гледа дека сите негови потфати во големата борба биле сторени во интерес на вечно добро на неговиот народ и на сите светови што ги создал. „Ќе те слават, Госпде, сите твои дела, ќе те возвишуваат сите твои свети“ (Псалм 145,10). Историјата на гревот низ сета вечност ќе стои како сведок дека среќата на сите Божји созданија е врзана за постоењето на Божјиот закон. Имајќи ги пред очи сите факти на големата борба, целата вселена - како оние што му останале верни, така и оние што паднале - едногласно извикнува: „Праведни и вистинити се твоите патишта, Цару на народите“ (Откровение 15,3).

671

На целиот универзум јасно ќе му биде прикажана големата жртва што ја принеле Отецот и Синот заради човекот. Настапил часот Христос да го зазема своето вистинско место и да биде прославен повеќе од секое поглаварство и власт и од секое друго име. Тој издржал крст и поднел срам само заради радоста што му била ветена - дека многу синови ќе доведе во славата. Иако болката и срамот биле несфатливо големи, сепак, радоста и славата биле уште поголеми. Тој ги посматра откупените кои се обновени, слични на него, чиешто срца носат совршен отпечаток на божественото, и секое лице го одразува ликот на својот Цар. Тој во нив го гледа плодот на трудот на својата душа и е задоволен. Тогаш, со глас што го слушаат сите праведници и огромната маса безбожници, објавува: „Еве го откупот на мојата крв! За нив платив, за нив умрев за тие да можат вечно да живеат во моја близина.“ И од грлата на мноштвото во бела облека околу престолот се издигнува похвална песна: „Достојно е Јагнето кое беше заклано да прими моќ, богатство, мудрост, сила, чест, слава и благослов“ (Откровение 5,12).

Иако сатаната е присилен да ја признае Божјата праведност и да се поклони пред Христовата преоќ, неговиот карактер останува непроменет. Повторно блика дух на бунт како силна поплава. Исполнет со гнев, тој одлучува да не отстапи од борбата. Настапува миг на последна очајна битка со небесниот Цар. Тој брза меѓу своите приврзаници и се обидува да ги запали со својот гнев и да ги одушеви веднаш да тргнат во битка. Но од сите безбројни милиони што ги наведувал на бунт, нема веќе ниту еден кој сега ја признава неговата власт. Неговата моќ е исцрпена. Грешниците се исполнети со истата омраза кон Бога која го исполнува и сатаната.

672

Но тие увидуваат дека нивниот случај е безнадежен и дека не можат да се борат против Бога. Нивниот гнев сега се распалува против сатаната и против оние што биле негово орудие во измамите, и со демонска јарост се свртуваат против нив.

Господ кажува: „Бидејќи го изедначуваш своето срце со Божјето, еве, ќе доведам против тебе туѓинци, најнасилни меѓу народите. Тие ќе ги извадат мечевите против твојата прекрасна убавина, и убавината ќе ти ја извалкаат, ќе те турнат во јама.“ „Затоа те истргнав од среде огненото камење, херувиме, заштитниче... Те фрлив на земјата и те предадов на земните цареви да те гледаат презриво... Те претворив во пепел на земјата пред очите на оние што те гледаат... Ти стана плашило, исчезна засекогаш“ (Езекил 28,6-8.16-19).

„Да, сите воени обувки, секој плашт натопен со крв ќе изгори и ќе биде храна за оган.“ „Господ се разгневи против сите народи, се разјари против сета нивна војска. Ги предаде на уништување, на колеж.“ „Жар и запален сулфур врз злочинците ќе истури, огнен ветер се нивните судбини“ (Исаија 9,5; 34,2; Псалм 11,6). Од небото од Бога паѓа оган. Земјата се топи. Оружјето скриено во нејзината длабина се исфрла надвор. Од секоја отворена бездна блика пламен кој уништува. Карпите се запалуваат. Настапил „денот кој гори како печка“. Елементите се топат од жестоката горештина, а исто така и земјата и сè што е на неа гори (Малахија 4,1; 2. Петрово 3,10). Површината на земјата изгледа како растопена маса - огромно огнено езеро што врие. Настапило времето на суд и пропаст за грешниците - „зашто за Господа ова е ден на одмазда, година на наплата да го одмазди Сион“ (Исаија 34,8).

673

Грешниците ја примаат својата плата на земјата (Мудри изреки 11,31). Тие ќе бидат „стриште што ќе ги запали денот кој иде, вели Господ над војските“ (Малахија 4,1). Некои ќе бидат уништени во еден миг, додека други ќе се мачат многу денови. Сите ќе бидат казнети „според своите дела“. Бидејќи гревовите на праведниците се положени врз сатаната, тој мора да пати не само поради својот бунт, туку и поради сите гревови на кои ги навел припадниците на Божјиот народ. Неговата казна ќе биде многу потешка од казната на оние што ги измамил. Кога ќе исчезнат сите што подлегнале на неговите измами, тој и понатаму ќе биде жив и ќе се мачи. Конечно со пламенот на чистење уништени се сите грешници, и коренот и гранките - сатаната како корен, а неговите следбеници како гранки. Применета е полна законска казна, барањата на Законот се задоволени, а небото и земјата ја потврдуваат Господовата праведност.

Разорното дело на сатаната за секогаш е завршено. Шест илјади години ја спроведувал својата волја, исполнувајќи ја земјата со јад и нанесувајќи ѝ болка на целата вселена. Сите созданија стенкале и воздивнувале од мака. - Сега Божјите созданија за навек се ослободени од неговото присуство и искушение. „Сета земја почива, мирува, триумфирајќи од радост“ (Исаија 14,7). Низ целата верна вселена се разливаат похвални песни и радост. „Глас на силен народ, како бучава на силни води и како татнеж на моќни громови“ се слуша како зборува: „Алелуја, зашто владее нашиот семоќен Господ Бог!“ (Откровение 19,6).

Додека земјата е обвинена со оган кој уништува, праведниците се сигурни во светиот град. Над оние што имале дел во првото воскресение, втората смрт нема власт. Додека Бог за грешниците е оган кој уништува, за својот народ Тој е „сонце и штит“ (Откровение 20,6; Псалм 84,11).

„Видов ново небо и нова земја, зашто првото небо и првата земја поминаа“ (Откровение 21,1). Огнот што ги уништил грешниците ја исчистил земјата. Отстранета е секоја трага на проклетството. Никаков вечен пекол нема да ги потсетува откупените на страшните последици на гревот. Останува само еден споменик: нашиот Откупител секогаш ќе ги носи лузните на своето распетие. На неговото рането чело, на неговите слабини, на неговите раце и нозе се наоѓаат единствените траги од свирепото дело што го предизвикало гревот. Гледајќи го Христа во неговата слава, пророкот кажува: „Болскотот му е како сончева светлина, зраци молскаат од неговите раце, таму му се крие силата“ (Авакум 3,4). Во неговите прободени ребра од кои потекол црвен млаз кој го помирил човекот со Бога, се наоѓа славата на Спасителот, тука „му се крие силата“. Бил „силен да спаси“ со жртвата за откуп, и затоа бил исто така силен и да им суди на оние што ја презреле Божјата милост. Знаците на неговото понижување се негова најголема чест; низ сета вечност раните од Голгота ќе ја покажуваат неговата слава и ќе ја објавуваат неговата моќ.

„И ти, куло на стадото, риду на ќерката сионска, пак тебе ќе ти се врати поранешната власт, царството на ќерката ерусалимска“ (Михеј 4,8). Настапило времето кое со копнеж го очекувале светите луѓе откако пламениот меч на првата брачна двојка ѝ го препречил патот во Едем - времето „за откуп на оние кои станаа Божја сопственост“ (Ефесците 1,14). Земјата, која првобитно му била дадена на човекот како негово царство, но која со неговото предавство преминала во рацете на сатаната и толку долго останала под власт на овој силен непријател, вратена му е на човекот благодарение на планот за откуп. Сè што е загубено со

гревот, сега е вратено. „Да, вака вели Господ... кој ѝ даде облик и ја создаде земјата, кој ја зацврсти и не ја создаде пуста, туку ја создаде за да се живее на неа“ (Исаија 45,18). Божјата првобитна намера при создавањето сега е остварена, сега таа станала вечна татковина на откупените. „Праведниците ќе ја наследат земјата и вечно ќе живеат на неа“ (Псалм 37,29).

675 Од страв идното наследство да не изгледа премногу материјално, мнозина симболички ги претставуваат токму оние вистини што ни овозможуваат ова наследство да го сметаме за наш вистински дом. Христос ги уверувал своите ученици дека Тој оди да им приготви станови во куќата на Отецот. Оние што ќе го прифатат учењето на Божјата реч во врска со небесната татковина не можат да останат неинформирани. Сепак, „што око не видело, што уво не чуло и што во човечко срце не дошло, тоа Бог го подготви за оние кои го љубат“ (1. Коринќаните 2,9). Човечкиот јазик не може да ја опише наградата на праведниците. Тоа ќе им биде можно само на оние што ќе ја видат. Ниеден ограничен ум не е во состојба да ја сфати славата на Божјиот рај.

Во Библијата наследството на спасените се нарекува татковина (Евреите 11,14-16). Таму небесниот Пастир своето стадо го води на извори на жива вода. Дрвото на животот носи плод секој месец, а неговите лисја служат за здравје на народот. Таму течат потоци кои вечно жуберкаат, бистри како кристал, на чиешто брегови се лелеат дрвја кои со своите сенки ги постилаат патеките што им ги приготвил Господ на откупените. Таму пространите рамнини прераснуваат во прекрасни брекчиња зад кои Божјите гори ги издигнуваат своите величествени врвови. На тие тивки полјани, покрај тие живи потоци, Божјиот народ, кој бил толку долго патник и поклоник, ќе најде своја татковина.

„Мојот народ ќе живее во мирни живеалишта, на безгрижни почивалишта.“ „Нема веќе да се слуша за насилство во твојата земја, ниту за пустање и разурнување во твоите предели. Твоите сидови ќе ги нарекуваш спасение и твоите порти слава“. „Ќе градат куќи и ќе живеат во нив, ќе садат лозја и ќе го јадат нивниот плод. Нема веќе да градат а други да живеат, ниту да садат а други да јадат... моите избраници долго ќе ги уживаат плодовите на своите раце“ (Исаија 32,18; 60,18; 65,21.22).

676 „Нека се радува пустината и сувата земја, нека ликува степата и нека процути кринот.“ „Место трње ќе расте кипарис, место коприва ќе вирее мирта“ (Исаија 35,1; 55,13). „Волкот ќе живее со јагнето, леопардот ќе лежи со јарето... а нив ќе ги води мало дете.“ „Нема веќе да се прави зло ниту ќе има пустање на сета моја света гора, вели Господ“ (Исаија 11,6.9).

„Што око не видело, што уво не чуло и што во
човечко срце не дошло, тоа Боџ љо подџотви за оние
кои љо љубат.“ Човечкиот јазик не може да ја опише
наџрадата на праведниците. Тоа ќе им биде можно
само на оние што ќе ја видат. Ниеден оџраничен ум не
е во состојба да ја сфати славата на Божјиот рај.

ГОЛЕМАТА

БОРБА

меѓу Христа и сатаната

Во небесната атмосфера нема болка. Таму нема веќе солзи, ниту закоп, ниту каков и да е знак на жалост. „Смрт нема да има веќе, ни тага ни лелек... бидејќи поранешното помина“ (Откровение 21,4,11). „И ниеден жител нема да каже: 'Болен сум!' На народот што живее таму ќе му се простат гревовите“ (Исаија 33,24).

Тука е и новиот Ерусалим, престолнината на чудесната нова земја, „прекрасна круна во раката Господова и царски венеч на дланката на својот Бог“ (Исаија 62,3). „Сиот во Божја слава, блескотен како скапоцен камен, камен сличен на кристален јаспис.“ „Народите, пак, ќе одат во неговата светлина, а земните цареви ќе ја донесат својата слава во него“ (Откровение 21,11,24). Господ кажува: „Ќе се радувам заради Ерусалим и ќе се веселам заради мојот народ“ (Исаија 65,19). „Еве го Божјиот шатор меѓу луѓето и Тој ќе живее со нив; и тие ќе бидат негов народ, а сам Бог ќе биде со нив“ (Откровение 21,3).

Во Божјиот град „нема да има ноќ“. Никој ќе нема потреба ниту ќе посака одмор. Никој нема да се уморува извршувајќи ја Божјата волја и прославувајќи го неговото име. Ние постојано ќе чувствуваме утринска свежина која никогаш нема да престане. „Не ќе биде потребна светлина од светилка, ни светлина од сонцето, зашто Господ Бог ќе ги осветлува, и ќе владееат вечно“ (Откровение 22,5). Светлината на сонцето ќе биде заменета со светлина чијшто сјај нема да им пречи на очите, а сепак, далеку ја надминува пладневната сончева светлина. Славата Божја и славата на Јагнето го исполнуваат светиот град со светлина што никогаш нема да избледи. Откупените ќе живеат во слава на вечен ден и без сончева светлина.

677 „А храм не видов во него, зашто негов храм се семоќниот Господ Бог и Јагнето“ (Откровение 21,22). Божјиот народ ужива предимство на непосредна заедница со Отецот и со Синот. „Зашто сега гледаме како во огледало, загадочно“ (1. Коринќаните 13,12). Ние сега ја гледаме Божјата слика како на некое огледало: во делата на природата и во неговите постапки со луѓето; но тогаш ќе го видиме лице в лице, без црн превез меѓу нас. Ќе стоиме пред него и ќе го гледаме неговото лице.

Таму откупените „ќе сознаат целосно како и самите што се целосно познати“. Чувствата на љубов и сочувство, што ги всадил Бог во душата, таму ќе најдат своја најубава примена. Чистата врска со светите суштества, хармоничниот друштвен живот со возвишените ангели и со верните од сите времиња, кои своите облеку ги испрале и ги избелиле во крвта на Јагнето, светата врска, која меѓусебно го соединува „сиот род на небесата и на земјата“ (Ефесците 3,15) - сето тоа придонесува за среќата на откупените.

Таму бесмртните умови со неуморна одушевеност ќе ги проучуваат чудесата на творчката моќ и тајните на љубовта која спасува. Таму ќе го нема свирепиот и лукав непријател да заведе некого да го заборава Бога. Секоја дарба ќе се развива, секоја способност ќе се зголемува. Учењето нема да го заморува умот ниту да ја исцрпува животната сила. Таму можат да се извршат најголемите потфати, да се остварат највозвишените стремежи, да се исполнат највисоките желби, и сè уште ќе постојат нови цели што ќе можат да се постигнат, нови чуда кои ќе бидат предмет на восхитување, нови вистини да се сфатат, нови предмети да ги поттикнуваат силите на разумот, на душата и телото да се развиваат.

На откупените ќе им стојат на располагање сите богатства за истражување. Ослободени од смртноста, тие ќе се вивнат со неуморен лет во далечните светови - светови кои, гледајќи ги човечките јадови, биле обземени од болка, а пееле од радост при радосната вест за некоја спасена душа. Со неискажлива милина земните деца ќе се запознаат со радоста и мудроста на безгрешните суштества. Тие ќе земат учество во богатството на науката и знаењето што го стекнале овие суштества во текот на вековите проучувајќи ги Божјите дела. Слободно ќе ја посматраат славата на создавањето - сонцата, ѕвездите и нивните системи, како сите по одреден ред кружат околу Божјиот престол. На сите дела, од најмалечкото до најголемото, е напишано името на Творецот и кај сите се гледа богатството на неговата сила.

678

Како годините на вечноста ќе поминуваат, ќе донесуваат сè побогати и почудесни откритија за Бога и Христа. Со зголемувањето на знаењето ќе расте и нивната љубов, нивната стравопочит и среќа. Колку повеќе луѓето ќе знаат за Бога, сè посилено ќе му се восхитуваат на неговиот карактер. А кога Исус ќе го открива пред нив богатството на откупувањето и вчудовидувачките резултати од големата борба со сатаната, срцата на откупените ќе пламтат со сè посилна љубов. Со восхит и радост ќе ги земаат своите златни харфи и десет илјади по десет илјади и илјада илјади гласови ќе се слеат во силен хор на фалбоспев.

„И го чув секое создание кое е на небото, на земјата, под земјата, во морето и сè што е во нив, како зборува: 'На Оној кој седи на престолот и на Јагнето, благослов, чест, слава и власт за вечни векови!'“ (Откровение 5,13).

Големата борба е завршена. Грев и грешници нема веќе. Целата вселена е чиста. Насекаде во безмерниот универзум владеат апсолутна хармонија и радост. Од Оној кој создал сè тече живот, светлина и радост низ сите светови во бесконечните простори.

Од најмалечкиот атом, до најголемиот свет, сè што е создадено, и живата и неживата природа, во својата непоматена убавина и совршена радост зборуваат дека Бог е љубов.

ДОДАТОК

Општи забелешки

Овој текст е прифатен во Оставината на Елена Г. Вајт на 19 ноември 1956 година. (Забелешките се правени според оригиналните страници дадени странично од текстот на книгата)

50. страница: **ТИТУЛИ.** – Во текстот што е вклучен во Римокатоличкиот *Corpus Juris Canonici*, папата Инокентие III изјавува дека римскиот понтифекс „на Земјата е совладетел не само на човекот, туку и на Бога“, а во забелешката за текстот е истакнато дека тој е Христов совладетел, кој е и „вистински Бог и вистински човек“.

За Титулата „Господ Бог Папа“ види ја забелешката во *Extravagantes* на папата Јован XXII, title 14, ch. 4, *Declaramus*. Во антверпенското издание *Extravagantes*, датирано со 1584 година, зборовите “*Dominum Deum nostrum Papam*” (наш Господ Бог Папа) се појавуваат во 1503. колона. Во париското издание, датирано со 1612 година, се појавуваат во 140. колона. Во неколку изданија објавени по 1612 година зборот “*Deum*” (Бог) е изопставен.

50. страница: **НЕПОГРЕШНОСТ.** – Во доктрината за непогрешност, која е објавена на Ватиканскиот концил 1870–71 година, види: Philip Schaff, *The Creeds of Christendom*, vol. 2, *Dogmatic Decrees of the Vatican Council*, pp. 234-271, во кој постои латински и англиски текст. За дискусија погледни: Од римокатоличка страна: *The Catholic Encyclopedia*, vol. 7, art. “*Infallibility*,” by Patrick J. Toner, p. 790 ff.; James Cardinal Gibbons, *The Faith of Our Fathers* (Baltimore: John Murphy Company, 110th ed., 1917), chs. 7 и 11. За римокатоличката опозиција во врска со доктрината за непогрешност види: For Roman Catholic opposition to the doctrine of papal infallibility, see Johann Joseph Ignaz von Doellinger (pseudonym “Janus”) *The Pope and the Council* (New York: Charles Scribner’s Sons, 1869); and W.J. Sparrow Simpson, *Roman Catholic Opposition to Papal Infallibility* (London: John Murray, 1909). For the non-Roman view, see George Salmon, *Infallibility of the Church* (London: John Murray, rev. ed., 1914).

52. страница: **ОБОЖАВАЊЕ НА ИКОНИТЕ.** – „Обожавањето на сликите... претставува едно од изопачувањата на христијанството кое неусетно се вовлекло во црквата речиси без да предизвика внимание или забелешка. Оваа изопаченост не се развила како другите ереси, наеднаш, зашто во тој случај би се соочила со решителен отпор и осуда. Меѓутоа, почнувајќи го своето дејство под лажна маска, постепено, еден по еден обичај поврзано се вовлекувал во Црквата, така што таа длабоко потонала во практично идлопоклонство не само без делотворен отпор, туку и без никаков решителен приговор; кога конечно е вложен напор тој обичај да се искорени,

злото веќе било длабоко вкоренето и не можело да се отстрани... Тоа мора да ѝ се припише на идолопоклоницката склоност на човечкото срце, на неговата желба повеќе да му служи на созданието отколку на Творецот...”

„Ликовите и сликите од почеток не биле внесувани во Црквата со цел верниците да им се клањаат, туку како замена за книгите, за да им дадат поука на оние кои не знаеле да читаат, или во мислите на други да разбудат преданост. Колку тие одговориле на таа намена е мошне сомнително. Меѓутоа, дури и да се прифати таа можност од почеток да се работело со таква цел, набргу таа исчезнала, па станало јасно дека ликовите и сликите во Црквата внесле темнина, и наместо мислите на луѓето да ги упатат кон Бога, на крај тие ги одвраќале од Бога и ги упатувале на обожавање на создадените дела“ (J. Mendham, *The Seventh General Council, the Second of Nicaea*, Introduction, pages III-VI).

53. страница: **КОНСТАНТИНОВ НЕДЕЛЕН ЗАКОН**. – Законот што го издал цар Константин на 7 март 321 година, и кој се однесува на седмичниот ден за одмор, гласи вака:

„Сите судии, градските жители и занаетчиите треба да се одмораат во чесниот Ден на Сонцето. Меѓутоа, селските жители можат слободно да ги обработуваат полињата, зашто често се случува ниту еден друг ден да не е толку погоден за сеене на жито или за садење на винова лоза, така што, предностите што ни ги дало небесното провидение да не останат неискористени поради краткоста на времето“ (Joseph Cullen Ayer, *A Source Book for Ancient Church History* (New York: Charles Scribner's Sons, 1913), div. 2, per. 1, ch. 1, sec. 59, g, pp. 284, 285).

Латинскиот оригинал се наоѓа во *Codex Justiniani (Codex of Justinian)*, lib. 3, title 12, lex. 3.

54. страница: **ПРОРОЧКИ ДАТУМИ**. – Важно начело при толкувањето на пророштвата кои се поврзани со време е начелото „ден за година“, според кое денот во пророштвото се смета како календарска година на историското време. Пред да влезат во Ханан, Израелците пратиле дванаесет извидници да ја испитаат земјата. Извидниците поминале на пат четириесет дена, а по нивното враќање, откако поднеле неповолен извештај, Евреите одбиле да ја заземат земјата. Како последица на тоа настапила казна што им ја изрекол Господ: „Според бројот на четириесетте дена, во кои ја разгледувавте земјата, вие ќе страдате за вашите гревови четириесет години, година за ден, па да разберете што значи да бидете напуштени од мене“ (4. Мојсеева 14,34). Слична метода за пресметување на идното време се наоѓа во книгата на пророк Езекил. На Јуда му е изречена казна поради неговото беззаконие во траење од четириесет години. Господ рекол преку пророкот: „И кога ќе ги исполниш, повторно легни, но сега на својата десна страна, и четириесет денови носи го беззаконието на домот на Јуда; ти давам по еден ден за секоја година“ (Езекил 4,6). Начелото ден за година е многу значајно при толкувањето на временскиот елемент во пророштвото за „две илјади и триста денови и ноќи“ (Даниел 8,14), како и за следните други пророштва: за пророштвото од „1260 дена“, кое е опишано како „време, времиња и половина време“ (Даниел 7,25), за пророштвото од „четириесет и два месеца“ (Откровение 11,2; 13,5) или за „илјада двесте и шеесет дена“ (Откровение 11,3;12,6), и за пророштвото од „три и пол дена“ (Откровение 11,9).

56. страница: **ФАЛСИФИКУВАНИ СПИСИ**. – Меѓу најзначајните документи кои денес главно се сметаат како фалсификати се наоѓаат: Константиновата даровница и Псевдо–Исидоровите декреталии. „Константиновата даровница е име кое од подоцнежниот среден век традиционално се применува на документот со кој Константин Велики наводно му се обраќа на папата Силвестер I, и кој е пронајден во еден париски манускрипт (*Codex lat. 2777*) веројатно од деветтиот век. Од одинаесеттиот век документот се употребува како доказа во прилог на папските барања, иако веќе од дванаесеттиот век тој е предмет на остри критики. Во исто време, прогласувајќи го папството како можен преоден период меѓу првобитната и средновековната Римска империја, документот дава теоретска основа за континуирана примена на римското право во средниот век, па има и големо влијание во световната историја“ (*The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge*, vol. 3, art. “Donation of constantine,” pp. 484, 485).

Историската теорија што се појавува во Даровницата ја разгледува кардиналот Хенру Манинг во своето дело “*The Temporal Power of the Vicar of Jesus Christ*, London, 1862”. Доказите во Даровницата се од схоластичка природа, а можноста од фалсификат не се разгледува сè до појавата на историскиот критицизам во петнаесеттиот век. Nicholas da Cusa бил меѓу првите кои заклучиле дека Константин никогаш не издал таква даровница.

Сега е потврдено дека Даровницата е (1) фалсификат, (2) дека е дело на непознат човек, (3) дека фалсификаторот се служел со постари документи, (4) дека фалсификатот е направен околу 752. или 778. година. Католиците престанале да ја бранат автентичноста на документот по Баронијановата “*Ecclesiastical Annals*” 1592 godina.

Лажните списи, спомнати во текстот на книгата, се однесуваат и на Псевдо–Исидоровите декреталии и на другите фалсификати. Декреталиите им се припишуваат на првите папи, од Клемента (околу 100. година) до Гргура Велики (околу 600. година) и се појавуваат во една колекција од деветтиот век што ја собрал „Исидор Мескатор“.

Псевдо–Исидоре за своја основа ја земаат колекцијата на вистинските канони *Hispana Gallica Augustodunensis* намалувајќи ја со тоа можноста за откривање на измамата. Историчарите се согласуваат дека фалсификатите настанале 850. или 851. година, зашто овој материјал не бил познат пред 852. година.

Авторот на фалсификатите не е познат. Можеби тие се производ на новата агресивна црковна партија која е основана во 9 век во Ремс, во Франција. Се знае дека бискупот Хинцмар од Ремс се послужил со тие декреталии при отстранувањето од службата на Ротард од Суасонс, кој во 864. година декреталиите ги однел во Рим и му ги предал на папата Никола I.

Меѓу оние кои ја напаѓале автентичноста на Декреталиите биле Nicholas da Cusa (1401-1464), Charles Dumoulin (1500-1566), и George Cassender (1513- 1564). Несоборлив доказ дека се работи за фалсификат дал David Blondel во 1628. година.

57. страница: **ХИЛДЕБРАНТОВ ДИКТАТ (ГРГУРВИИ)**. – Оригиналната латинска верзија побарај ја во: Baronijs, *Annales Ecclesiastici*, ann. 1076, vol. 17, pp. 405, 406 of the Paris 1869 g.
59. страница: **ЧИСТИЛИШТЕ**. – Д–р Joseph Faa Di Bruno го дефинира вака: „Чистилиште е состојба на страдања по овој живот во кое привремено се сместени душите што го напуштаат овој живот и чиишто смртни гревови се

простени како петно и вина, гревови кои заслужуваат вечни маки доколку би им биле доделени; но поради тие гревови имаат да платат некој долг со привремена казна; во чистилиштето заминуваат и оние души кои го напуштаат овој свет виновни само за опростливи гревови“ (*Catholic Belief* - 1884 ed.; imprimatur Archbishop of New York - page 196).

59. страница: **ПРОШТАЛНИЦИ (ОПРОСНИЦИ)**. – За подетален опис на доктрината за прошталници види: Mandell Creighton, *A History of the Papacy from The Great Schism to the Sack of Rome*, London: Longmans, Green and Co., 1911.

Во врска со практичната примена на доктрината за прошталници за време на реформацијата види: Dr. H. C. Lea, entitled, “Indulgences in Spain,” published in *Papers of the American Society of Church History*, vol. 1, pp. 129-171.

„Непречена од судирите меѓу Лутера, д-р Ек и Силвестера Приериаса, Шпанија спокојно продолжила да чекори по старите изгасени патеки и да нè снабдува со необорливи службени документи што ни овозможуваат проблемот да го испитаме во чиста историска светлина.“

59. страница: **МИСА**. – за доктрината за миса, како што е објавена на Концилот во Тридент, види: *The Canons and Decrees of the Council of Trent* in Philip Schaff, *Creeds of Christendom*, vol. 2, pp. 126-139.

65. страница: **ВАЛДЕНЖАНСКИ ВЕРЗИИ НА БИБЛИЈАТА**. – За неодамнешните откријта на валденжанските манускрипти види: M. Esposito, “Sur quelques manuscrits de l’ancienne litterature des Vaudois du Piemont,” in *Revue d’Historique Ecclesiastique*, Louvain, 1951.

Во врска со историјата на валденжаните, меѓу поновите и посигурни дела спаѓа E. Comba, *History of the Waldenses in Italy*, Torre Pellice, 1934.

65. страница: **САБОТАТА МЕЃУ ВАЛДЕНЖАНИТЕ**. – Постојат автори кои упорно докажуваат дека валденжаните како свој ден за одмор главно го празнувале седмиот ден во седмицата. Ова тврдење произлегува од извори кои на латински јазик валденжаните ги опишуваат како верници кои го празнуваат Dies dominicalis, или Господовиот ден (мислат на неделата), но во кои од времето на реформацијата, според обичајот што постоел тогаш, зборот недела е заменет со зборот сабат.

Меѓутоа, постојат историски докази за празнување на седмиот ден меѓу валденжаните. Извештајот на еден инквизитор од средината на петнаесеттиот век, пред кого биле изведени некои валденжани од Моравија, тврди дека меѓу валденжаните, „не се ретки оние кои навистина празнуваат сабота заедно со Евреите“ (Johann Joseph Ignaz von Doellinger, *Beitrag zur Sektengeschichte des Mittelalters*, Munich, 1890, 2d pt., p. 661).

Овде нема никакво сомнение дека овој извор укажува на празнување на седмиот ден.

77. страница: **ЕДИКТ ПРОТИВ ВАЛДЕНЖАНИТЕ**. – Прилично голем дел од текстот на папската була на Инокентие VIII од 1487 година против валденжаните (оригиналот се наоѓа во библиотеката на Универзитетот во Кембриџ) е објавен во англиски превод во John Dowling’s *History of Romanism* (1871 ed.), b. 6, ch. 5, sec. 62.

85. страница: **ВИКЛИФ**. – Историчарите откриле дека името на овој реформатор се пишува на неколку начини. Оригиналниот текст на папската була против Виклифа со англиски превод побарај ја во делото на J. Dahmus, *The Prosecution of John Wyclif* (New Haven: Yale University Press, 1952), pp. 35-49.

86. страница: **НЕПОГРЕШНОСТ**. – Види ја забелешката за 50. страница!
104. страница: **КОНЦИЛОТ ВО КОНСТАНЦА**. – Примарен извор за случувањата на Концилот во Констанца е делото на Richental Ulrich, *Das Concilium so zu Constanz gehalten ist worden* (Augsburg, 1483, Incun.).
234. страница: **ЈЕЗУИТИ**. – Податоци за потеклото, за начелата и целта на „Исусовото друштво“, што ги даваат членовите на овој ред, побарај во делото под наслов *Concerning Jesuits* што го напишал John Gerard, објавено во Лондон 1902. година во издание на Catholic Truth Society. Во тоа дело стои: „Основна карактеристика на целата организација на Друштвото е духот на целосна послушност. Секој нека се убеди самиот себеси, кажува св. Игнације, дека оние што живеат во послушност мора да си дозволат себеси да бидат водени и насочувани со делата на Божјето провидение преку своите надредени, како да се некое мртво тело, кое си дозволува себеси да биде носено и спрема него да се постапува на секој можен начин, или како алатки на некој старец кој му служи на оној кој ги има во рака на секој можен начин во согласност со неговата волја.“
- „Оваа апсолутна покорност е облагородена со своите побуди и треба да биде, продолжува основачот на редот, непоколеблива, радосна и истрајана... послушниот богобојазник го извршува со радост она што му го довериле надредените заради општо добро, сигурен дека на тој начин стапува во хармонија со божествената волја“ (The Comtesse R. de Courson, in *Concerning Jesuits*, page 6).
235. страница: **ИНКВИЗИЦИЈА**. – Од римокатоличка страна погледај: *The Catholic Encyclopedia*, vol. 8, art. “Inquisition” by Joseph Bloetzer, p. 26. Од некатоличка страна види: Philip Van Limborch, *History of the Inquisition*; Henry Charles Lea, *A History of the Inquisition of the Middle Ages*, 3 vols.
265. страница: **ПРИЧИНИ ЗА ФРАНЦУСКАТА РЕВОЛУЦИЈА**. – За далекусежните последици од отфрлањето на Библијата и библиската религија во Франција види: H. von Sybel, *History of the French Revolution*, b. 5, ch. 1, pars. 3-7; J. G. Lorimer, *An Historical Sketch of the Protestant Church in France*, ch. 8, pars. 6, 7.
267. страница: **НАПОРИ ДА СЕ ОТСТРАНИ И УНИШТИ БИБЛИЈАТА**. – Концилот во Тулуз, кој со сплет на околностите се состанал за време на крстоносната војна против албигенците, решил: „Ние им забрануваме на лаиците да имаат примероци од Стариот и Новиот завет. ... Ние најсериозно им забрануваме да ги имаат споменатите книги на народен јазик.“ „Господарите на округот внимателно ќе ги побараат еретиците во нивните места, во колибите и во шумите, па дури и нивните подземни склоништа мора да бидат потполно уништени“ (*Concil. Tolosanum, Pope Gregory IX, Anno. chr. 1229. Canons 14 and 2*). Овој концил заседавал во времето на крстоносната војна против Албигенците.
- „Оваа чума (Библијата) добила такви размери што некои луѓе имаат свештеници што самите си ги поставиле, па дури и некои евангелисти кои ја изопачуваат и ја уништуваат вистината на евангелието и создаваат ново евангелие за своите потреби... Тие добро знаат дека проповедањето и објаснувањето на Библијата апсолутно им е забрането на лаиците“ (*Acts of Inquisition*, Philip van Limborch, *History of the Inquisition*, chapter 8).
- Во 1234 година концилот во Тарагона наредил: „Никој не смее да ги поседува книгите на Стариот и Новиот завет на романски јазик, а ако некој ги има, во рок од осум дена од објавувањето на овој декрет мора да му ги предаде на локалниот бискуп за да бидат спалени, а тој, клерикот или лаикот, доколку

е сомнителен, да биде ослободен од секое сомневање“ (D. Lortsch, *Histoire de la Bible en France*, 1910, p. 14).

На концилот во Констанца во 1415 година Арундел, надбискуп од Кентерберриј, посмртно го осудил Виклифа како „заразна беда на проклетата ерес, кој измислил нов превод на Библијата на својот мајчин јазик.“

Противењето на Римокатоличката црква против Библијата траело со векови, а посебно се зголемувало за време на основувањето на библиските друштва. На 8 декември 1865 година папата Пие IX, во својата енциклика *Quanta cura* објавил силабус од 80 грешки под десет различни наслови. Под насловот број 4 ги наоѓаме следните гревови: „Социјализам, комунизам, тајни друштва, библиски друштва... Епидемиите од овој вид мора да се уништат со сите можни средства.“

276. страница: **ВЛАДЕЕЊЕТО НА ТЕРОР**. – Како веродостоен, краток увод во историјата на Француската револуција, може да послужи L. Gershey, *The French Revolution* (1932).

The Moniteur Officiel бил владин орган за време на револуцијата и претставува примарен извор за податоци, зашто содржи фактички извештаи за акциите на Парламентот, полни текстови на документи и така натаму. Постојат и репринти.

За односите на државата и Црквата за време на револуцијата читај: Henry H. Walsh, *The Concordate of 1801*.

За Црквата за време на револуцијата види: W. M. Sloan, *The French Revolution and Religious Reform* (1901).

За протестантите за време на револуцијата види: Pressense (ed.), *The Reign of Terror* (Cincinnati, 1869).

280. страница: **МАСИ И ПРИВИЛЕГИРАНИ КЛАСИ**. – За општествените односи што превладувале во Франција пред периодот на револуцијата види: H. von Holst, *Lowell Lectures on the French Revolution*, lecture 1.

283. страница **ОДМАЗДА**. – За натамошни подробности за одмаздничкиот карактер на Француската револуција види: Thos. H. Gill, *The Papal Drama*, b. 10.

284. страница: **УЖАСИТЕ ВО ТЕКОТ НА ВЛАДЕЕЊЕТО НА ТЕРОРОТ**. – Види: M. A. Thiers, *History of the French Revolution*, vol. 3, pp. 42-44, 62-74, 106 (New York, 1890, translated by F. Shoberl).

287. страница: **ШИРЕЊЕ НА СВЕТОТО ПИСМО**. – Во извештајот на м-р Вилијам Кентон од Британското и странско библиско друштво, од 1804 година, ја наоѓаме следната изјава: „Се смета дека бројот на сите Библии што постојат на светот, во ракописи или печатени, земајќи го предвид секој превод на секој јазик, не ја преминува многу бројката од четири милиони... Бројот на различни јазици на кои се напишани овие четири милиони Библии, вклучувајќи ги и веќе одамна исчезнатите јазици, како што е Moeso-Gothic of Ulfilas или Англо-саксонскиот Беде, се искачува на околу педесет“ (*What Is the Bible Society?* rev. ed., 1904, p. 23).

Американското библиско друштво известува за дистрибуција на 481.149.363 Библии, Нов завет или делови на Новиот завет во период од 1816 до 1955 година. Кон тоа треба да се додадат повеќе од 600 милиони Библии или делови од Библијата кои ги пратило Британското и странско библиско друштво. Во текот на 1955 година само Американското библиско друштво

вкупно по цел свет пратило 23.819.733 Библиии, Нов завет или делови на Новиот завет.

Библијата, цела или во делови, до декември 1955 година е печатена на 1.092 јазика, а постојано се придодаваат нови јазици.

288. страница: **СТРАНСКИ МИСИИ**. – Мисионерската дејност на првата христијанска црква не се повторила сè до поново време. Таа навистина изумрела околу 1000. година, и била заменета со воени походи на крстоносци. Периодот на реформацијата донел малку новости на мисионерското подрачје, освен дејностите на првите језуити. Пиетистичката обнова поттикнала и некои мисионерски потфати. Делото на Моравските браќа во 18 век навистина било значајно, па во Англија биле основани мисионерски друштва за работа меѓу жителите на Северна Америка. Меѓутоа, големо будење на мисионерски активности почнало околу 1800. година, што е знак на „последното време“ (Даниел 8,14). Во 1792 година било основано Баптистичко мисионерско друштво кое го пратило Кари во Индија. Во 1795 година било организирано Лондонско мисионерско друштво, друго во 1799 година, кое во 1812 година станало Црковно мисионерско друштво. Набргу е организирано Веслиево мисионерско друштво. Во 1812 година во Соединетите Држави е основан Американски одбор на доверители за странски мисии, и таа година Адонирам Јудсон е пратен во Калкута. Следната година тој се преселил во Бурма. Во 1814 година е организирана Американска баптистичка мисионерска унија. Во 1837 година е основан Презвитеријански одбор за странски мисии.

„Во 1800–та... претежно мноштво на христијаните биле потомци на оние кои биле преобратени пред 1500–та година... Сега, во деветнаесеттиот век, настанала нова експанзија на христијанството. Во повеќе земји и континенти е извршена многу повеќе работа отколку во последните три века... Сега се случило нешто ново: основани се нови упоришта меѓу народите и во краевите во кои и до тогаш се дејствувало; тоа било до тогаш недоживеана експанзија од старите и новите бази и влегување на христијанството во земјите, островите, народите и племињата кои до тогаш не знаеле за христијанството.“

„Ширењето на христијанството во деветнаесеттиот век, пред сè, може да му се припише на новото оживување на верскиот живот... Никогаш порано христијанството не доживеало раѓање на толку нови движења. Тоа никогаш немало толку големо влијание врз животот на западноевропските народи. Токму таа ревност помогнала да се формираат мисионерски друштва, да се зголеми бројот на христијаните и христијанството да влијае врз светот...“ (Kenneth Scott Latourette, *A History of the Expansion of Christianity*, vol. IV, *The Great Century A.D. 1800–A.D. 1914* (New York: Harper & Brothers, 1941), pp. 2-4).

327. и 329. страница: **ПРОРОЧКИ ДАТУМИ**. – Според еврејското сметање, петтиот месец (аб) од седмата година на владеењето на Артаксеркс паѓал од 23 јули до 2 август 457. година пред Христа. Кога Ездра дошол во Ерусалим, есента таа година, царевниот декрет стапил во сила. За сигурност дека 457. година била седма година од владеењето на Артаксеркс види: S. H. Horn and L. H. Wood, *The Chronology of Ezra 7* (Washington, D. C.: Review and Herald Publishing Assn., 1953).
335. страница: **ПАДНА ОТОМАНСКАТА ИМПЕРИЈА**. – Влијанието на муслиманска Турција врз Европа по падот на Цариград во 1453 година било исто толку катастрофално колку и освојувањето на муслиманските Сарацени по смртта

на Мухамеда во Источното Римско царство. Во текот на целата ера на реформацијата Турција претставувала постојана закана на источните порти на европското христијанство; списите на реформаторите се полни со осуди на отоманската сила. Христијанските писатели од тогаш биле загрижени поради улогата на Турција во идните светски настани, а коментаторите на пророштвата сметале дека турската сила била навестена во пророштвата.

За подоцнежното поглавје, под пророштвото за „часот, денот, месецот и годината“, како дел на шестата труба, Јошуа Лич ова временско пророштво го применил така што крајот на турската независност го предвидел за август 1840 година. Неговите погледи можат да се најдат во неговиот спис *The Probability of the Second Coming of Christ About A.D. 1843* (објавен во јуни 1838. година); *An Address to the Clergy* (објавен пролетта 1840 година; второто издание со историските податоци како доказ за точноста на поранешните пресметувања на пророчкиот период кој ќе потрае до падот на Отоманската империја, било печатено во 1841 година); и еден прилог во *Signs of the Times and Expositor of Prophecy*, на 1 август 1841 година. Види: *Signs of the Times and Expositor of Prophecy* од 1 февруари 1841 година; и J. N. Loughborough, *The Great Advent Movement* (1905 ed.), pp. 129-132. Книгата од перото на Uriah Smith, *Thoughts on Daniel and the Revelation*, rev. ed. од 1944 година, го разгледува пророчкото одредување на времето на ова пророштво на страниците 506–517.

За поранешната историја на Отоманската империја и за опаѓањето на турската моќ види: William Miller, *The Ottoman Empire and Its Successors*, 1801-1927 (Cambridge, England: University Press, 1936).

340. страница: **ОДЗЕМАЊЕ НА БИБЛИЈАТА ОД НАРОДОТ.** – За однесувањето на Римокатоличката црква кон ширењето на светите списи во верзиите на мајчин јазик меѓу лаиците, види: *The Catholic Encyclopedia*, art. Bible!
Види и: William Muir, *The Arrested Reformation* (Morgan and Scott, 1912), pp. 37-42.
373. страница: **ОБЛЕКА ЗА ВОЗНЕСЕНИЕ.** – Приказната дека Милеровите адвентисти направиле облека во која би се вознеле „да го сретнат Господа во облаците“ ја измислиле оние што настојувале да го омаловажат проповедањето за Христовото доаѓање. Таа била толку упорно ширена, што мнозина поверувале во неа, но внимателната проверка докажала дека тоа е лага. Во текот на многу години им била ветувана голема награда на оние што ќе докажат дека се случило такво нешто, но наградата никој не ја добил. Ниту еден од чекателите на Христовото доаѓање не бил во такво големо незнаење на библиските текстови за да смета дека му е неопходна таква облека. Единствена облека што треба да ја приготват светите за Христовото доаѓање е облеката на Христовата праведност. Види: Исаија 61,10; Откровение 19,8!
374. страница: **ХРОНОЛОГИЈА НА ПРОРОШТВАТА.** – Dr. George Bush, професор по еврејска и ориентална литература во New York City University, во писмото што му го упатил на Вилијам Милер, а е објавено на 6 март 1844 година во *Signs of the Times Reporter*, дал некои важни изјави за неговото пресметување на пророчкото време. Dr. Bush напишал:
„Според мое мислење, не би требало да ви се приговара ниту вам ниту на вашите пријатели што сте посветиле толку време и внимание за проучување на хронологијата на пророштвата, и што многу сте се труделе да го одредите почетокот и крајот на овие долги периоди. Ако тие периоди во пророчките книги навистина се преткажани со Светиот Дух, секако дека тоа било во

план тие да се проучуваат и, веројатно, на крај потполно да се сфатат; и никој никога не би требало да осудува за глупост што побожно се обидел тоа да го постигне... Земјакј го денот како пророчки симбол за година, мислам дека на своја страна имате здрава егзегеза, но и поддршка од големите имиња, како што се Меде, Исак Њутн, бискупот Њутн, Кирби Скот, Кејт и чета други кои веќе пред многу време ги поддржале вашите заклучоци. Сите тие се согласуваат дека значајниот период, кој го спомнуваат Даниел и Јован, навистина ќе истече во ова време, и би било нелогично да ве уверувам во ерес затоа што имате исти погледи кои толку ги истакнуваат овие истакнати личности.“ „Вашите резултати од истаржувањето на ова подрачје не ми се толку одбивни колку што ќе биде големо интересирањето кон вистината и должноста.“ „Вашата грешка, колку што ценам јас, се наоѓа на друго подрачје, а не на вашата хронологија.“ „Вие наполно погрешно сте ја сфатиле природата на настаните што треба да се случат кога ќе истече овој пророчки период. Мислам дека тука е и главната и зборот на вашата грешка при толкувањето.“ (Види и Leroy Edwin Froom, *Prophetic Faith of Our Fathers*; Washington, D.C.: Review and Herald Publishing Assn., 1950), vol. 1, chs. 1, 2)

435. страница: **ТРОЈНА АНГЕЛСКА ВЕСТ.** – Откровение 14.6.7. преткажува објавување на вест на првиот ангел. Потоа пророкот продолжува: „И друг ангел се појави по него, велејќи: `Падна, падна Вавилон, големиот град` ... И трет ангел по него наиде, зборувајќи...“ Зборот овде преведен „се појави по него“ значи „оди заедно со него“, „го следи“, „го придружува“. Види: Henry George Liddell and Robert Scott, *Greek English Lexicon* (Oxford: Clarendon Press, 1940), vol. 1, p. 52. Истиот збор се појавува во Марко 5,24: „И појде со него. А по него врвеше многу народ.“ Употребен е и во врска со сто четириесет и четири илјади, Откровение 14,4, каде што пишува: „Тие се оние што го следеа Јагнето каде и да оди!“ На двете места е јасно дека станува збор за „одење заедно“, „во друштво со некого“. Така е и во 1. Коринќаните 10,4 каде што читаме за синовите Израелови кои: „пиеја од духовната Карпа што ги придружуваше“. Во оригиналот стои истиот збор. Очигледно е дека во Откровение 14,8.9. вториот и третиот ангел не го следат првиот во некое временско растојание, туку одат заедно со него. Трите ангелски пораки се само една единствена тројна порака. Тие се три само според весникот кој ги објавува. Но објавени одат заедно и не можат да се разделат.
447. страница: **СУПРЕМАЦИЈА НА РИМСКИОТ БИСКУП.** – За основните идеи поврзани со супремацијата на римскиот бискуп, види: Cardinal Bellarmine, *Power of the Popes in Temporal Affairs* (англиски превод во Library of Congress, Washington, D. C.).
578. страница: **ЕТИОПСКАТА ЦРКВА И САБОТАТА.** – Сè до неодамна Коптската црква во Етиопија го празнувала седмиот ден како седмичен ден за одмор. Во текот на својата историја Етиопјаните ја празнувале и неделата како прв ден во седмицата. Двата овие дена се обележувани со посебни служби во црквите. Празнувањето на седмиот ден речиси потполно престанало во современа Етиопија. За ова види извештај на очевидци: Pero Gomes de Teixeira, *The Discovery of Abyssinia by the Portuguese in 1520* (преведено на англиски во Лондон: British Museum, 1938)

ПОПИС НА БИБЛИСКИТЕ СТИХОВИ

(Броевите од левата страна на колоните ги означуваат главата и стиховите во соодветната книга на Библијата, а броевите десно ги означуваат оригиналните страници каде што е употребен тој библиски текст во оваа книга. Оригиналните страници се дадени странично од текстот на книгата.)

1. Мојсеева

1,2.....	658
2,1–3.....	455
2,2.3.....	52
3,1.....	531
3,2–5.....	561
3,5.....	554
3,15.....	505
3,19.....	532
3,24.....	534
6,5.11.....	543
15,1.....	86
22,9.16–18.....	18
28,12.....	19
32,24–30.....	616
32,30.....	622

2. Мојсеева

5,2.....	269
20,8–11.....	434
20,10.11.....	437
25,8.....	411
25,9.40.....	413
31,17.....	437
32,33.....	483
34,6.....	19
34,6.7.....	500,541,627

3. Мојсеева

10,17.....	418
16,8.21.22.....	419
16,16.19.....	419
16,17.....	423
16,21.....	658
16,22.....	485
16,29–34.....	400
17,11.....	418
19,31.....	556
20,27.....	556

4. Мојсеева

14,34.....	324
23,8.10.20.21.23.....	529
24,9.....	529
25,1–3.....	556

5. Мојсеева

4,6.....	230
28,56.57.....	32
29,29.....	324
30,15.....	544

2. Самоилова

13,39.....	537
------------	-----

1. Царевите

18,17.....	104
------------	-----

18,17.18.....	590
---------------	-----

2. Царевите

6,17.....	208
19,35.....	512

1. Дневникот

32,21.....	19
28,12.19.....	23

2. Дневникот

32,21.....	512
36,16.15.....	19

Ездра

3,12.....	24
7,12–26.....	326

Немија

4,10.14.....	56
8,10.....	477
13,14.....	481

Книгата за Јов

1,6.....	518
1,9.10.....	513
9,2.....	254
11,7.....	344

14,1–12.....	550	119,11.....	600	5,1–4.....	20
14,21.....	550	119,18.....	600	5,20.....	557
19,25–27.....	299	119,45.....	466	6,3.5.....	471
38,6.7.....	455	119,46.....	207	8,16.20.....	452
38,7.....	511	119,89.....	434	8,19.20.....	559
42,6.....	471	119,97.....	468	8,20.....	593
Псалми		119,99.104.....	602	9,5.....	37,642,672
1,1–3.....	478	119,105.....	267	11,6.9.....	676
6,5.....	546	119,130.....	94,195,320	13,6.....	638
8,5.....	511	119,142.172.....	467	13,9.....	311
9,5.6.....	545	121,5–7.....	630	13,11.....	310
11,6.....	672	132,13.....	19	14,3–6.....	660
14,1.....	275	139,12.....	346	14,7.....	673
16,4.....	310	145,10.....	671	14,12–17.....	659
19,7.....	468	145,20.....	541	14,13.14.....	494,504
25,14.....	312	146,4.....	545	14,18–20.....	660
27,5.....	634	Мудри изреки		21,11.12.....	632
30,5.....	350	1,24.25.....	642	24,1.3.5.6.....	657
34,7.....	513,632	1,27.....	644	24,4.6.....	590
37,10.....	545	1,29.31.....	286	24,22.....	661
37,29.....	674	1,33.....	286	25,8.....	650
37,38.....	541	3,13.....	602	25,8.9.....	300
40,8.....	466	3,14.....	312	25,9.....	644
46,1–3.....	639	4,18.....	476	26,19.....	300
48,2.....	17	11,31.....	673	26,20.21.....	634
50,2–4.....	300	14,34.....	277	26,21.....	657
50,3.4.....	642	16,12.....	277	27,5.....	619
50,6.....	639,650	16,25.....	597	28,5.....	301
51,17.....	484	28,9.....	436	28,15.....	560
53,5.....	117	28,13.....	489	28,17.18.....	562
56,8.....	481	Проповедник		28,21.....	627
73,11.....	274	8,11–13.....	286	30,11.....	28
76,2.....	23	8,12.13.....	540	30,29.30.....	635
78,68.69.....	23	9,5.6.10.....	546	32,17.....	277
80,8.....	19	10,16.....	165	32,18.....	675
84,11.....	673	12,6.....	550	33,16.....	626,629
90,2.....	479	12,13.....	436	33,24.....	676
91,3–10.....	630	12,13.14.....	482	34,2.....	672
95,6.....	437	12,14.....	481	34,8.....	673
96,5.....	437	Песна над песните		35,1.....	675
96,11.13.....	300	6,10.....	425	35,2.....	302
97,11.....	522	Исаија		37,23.....	287
100,3.....	437	2,10–12.20.21.....	638	38,18.19.....	546
103,19–21.....	512	3,10.11.....	540	40,5.....	301
106,28.....	566	4,2.3.....	485	40,8.....	288
109,5.....	29			40,25.26.....	437
111,7.8.....	288,434			41,17.....	629
112,4.....	346			42,16.....	346
115,17.....	546			42,21.....	466
				43,25.....	483

45,18.....	437,674
46,9.10.....	344
48,18.22.....	285
49,14–16.....	626
49,15.....	32
51,3.....	302
51,7,8.....	460
51,11–16.....	633
51,21–23.....	634
53,4.....	416
53,7.....	18
54,17.....	288
55,8.9.....	344
55,13.....	675
56,1.2.6.7.....	451
56,8.....	451
58,1.2.....	452
58,12–14.....	453
58,13.....	447
59,14.....	586
59,19.....	600
60,18.....	675
61,3.....	650
61,11.....	301
62,3.....	676
62,4.5.....	302
62,12.....	650
65,6.7.....	481
65,19.....	676
65,21.22.....	675
66,5.....	372

Еремија

2,13.....	478
3,14.....	381
3,20.....	382
4,19.20.....	310
4,23–27.....	659
6,16.....	478
8,11.....	655
9,1.....	21
13,17.....	21
16,21.....	287
17,8.....	602
17,21–25.....	19
23,1.2.....	655
25,31.....	656
25,33.....	657
25,34.35.....	655
26,18.....	35
30,5–7.....	616

30,6.....	641
31,34.....	485
50,20.....	485

Плачот на Еремија

4,10.....	32
-----------	----

Езекил

1,14.....	512
2,7.....	459
3,7.....	459
4,6.....	324
9,1–6.....	656
12,21–25.27.28.....	393
13,22.....	655
14,20.....	623
16,8.13–15.32.....	382
16,14.15.....	383
18,20.....	533
18,24.....	483
20,20.....	437
28,6.....	494
28,6–8.16–19.....	672
28,12–15.17.....	494
28,18.19.....	504
33,7–9.....	460
33,8.9.....	330
33,11.....	535,627,642

Даниел

5,27.....	491
7,2.....	440
7,9.10.....	479
7,10.....	414,512
7,13.....	424
7,13.14.....	480
7,14.....	427
7,22.....	661
7,25.....	51,54,446
7,27.....	347
8,14.....	409
9,18.15.20.....	471
9,22.23.25–27.....	325
9,25.....	313
10,8.....	471
10,11.....	470
12,1.....	481,613
12,2.....	637
12,4.....	639

Осија

2,19.....	381
4,6.1.2.....	60
6,3.....	611
8,2.1.....	310
12,4.....	617
13,9.....	35
14,1.....	35

Јоил

1,10–12.17–20.....	628
2,1.15–18.12.13.....	311
2,11.....	310
2,23.....	611
2,26.....	350
2,31.....	308

Амос

3,7.....	324
5,20.....	310
8,3.....	628
8,11.12.....	629

Авдија

16.....	545
---------	-----

Михеј

3,9–11.....	26
3,12.....	27
4,8.....	484,674
5,2.....	313
7,8.9.....	346

Наум

1,3.....	627
1,9.....	504
2,10.....	641

Авакум

1,13.....	310
2,2.....	521
3,3.4.....	641
3,3–13.....	301
3,4.....	674
3,17.18.....	629

Софонија

1,12.....	310
-----------	-----

1,15.16 310
1,18.13 310

Агеј

2,3 24
2,9.7 23

Захарија

2,9 626
3,2 484
4,6 232,529
6,13 416
9,9 405
14,5.4.9 663
14,12.13 657

Малахија

2,17 557
3,1 424
3,2.3 425
3,4 425
3,5 426
3,16 481
3,17 634
3,18 640
4,1 504,672,673
4,2 645

Матеј

4,19 171
5,1.18 466
5,17-19 447
5,18 434
7,2 29
7,7 528
7,16 465,520
8,11 427
10,5.6 327
10,18-20 112
10,23 196
10,32.33 483
10,33 156
10,34 46,126
11,5 20
11,28 20,75,569
11,29.30 489
12,22 515
12,36.37 481
13,30.38-41 321

18,10 513
20,27 58
21,5 100
21,8-16 367
21,9 402
21,12 127
22,11 428
23,4 568
23,37 22
23,38 24,431
24,2.3 25
24,9.21.22 39
24,15 341
24,15.16 26
24,22 267
24,23-26 525
24,24-27.31 625
24,29 37,333
24,30.27.31 322
24,30.31 37
24,33 38,334
24,35 26
24,36.3.33.42-51 371
24,39 338,491
25,5-7 398
25,21.41 549
25,31 625
25,31.32 301,347
25,31-34 322
25,40 77,668
26,64 643
27,25 32
27,42 630
27,42.43 643
28,3.4 512
28,20 351

Марко

1,14.15 327
1,15 345
2,28 447
5,9 514
7,26-30 515
9,17-27 515
12,24 599
13,1 25
13,24 306
13,24-26 37,304
13,33 490
13,35 38

13,35.36 491
13,37 57
16,15 351

Лука

1,32.33 416
2,14 46,314
2,25.32 315
4,8 51
4,18 20,327
4,25 323
4,33-36 515
4,36 516
6,26 144
9,54.56 570
10,20 481
11,13 477
12,36 427
13,7 27
18,7.8 631
19,40 404
19,41 18
19,42-44 17
19,44 316
20,35.36 482
21,16.17 54
21,20 26
21,20.21 30
21,25 37,304
21,28.30.31 309
21,34.36 309
22,24 348
22,30 427
24,27 349
24,32 350
24,52.53 339

Јован

1,9 262,528
1,51 19
3,14.15 74
3,16 417
3,19 265
3,20 458
3,36 533
5,28.29 544
5,29 482
5,40 22
7,16 243
7,17 528,599

8,12.....	312,476
8,29.....	469
11,48.....	27
11,50.....	615
12,35.....	312
14,1–3.....	301
14,2.3.....	548
14,3.....	339
14,14.....	477
14,26.....	600
14,30.....	623
15,10.....	469
15,19.20.....	144
15,20.....	47
15,22.....	164
16,13.....	469
16,24.....	477
16,26.27.....	417
17,17.19.....	469
17,24.....	501,636
18,36.....	297
20,13.....	403

Дела

1,11.....	301,339
2,17.21.....	611
2,29.34.....	546
2,47.....	379
3,19.20.....	485,612
3,21.....	301
4,12.....	74
4,32.31.....	379
8,4.....	219
8,4.5.....	328
8,10.....	625
8,20.....	128
10,38.....	20,327
13,47.....	315
17,3.....	405
17,31.....	548
22,21.....	328
24,15.....	544
24,25.....	164
26,5.....	213
26,28.....	164

Римјаните

1,7.....	125
2,5.6.9.....	540
2,7.....	533

2,12–16.....	436
3,20.....	467
3,21.....	468
5,12.....	533
6,2.....	468
6,23.....	544
7,12.....	467
8,1.....	477
8,4.....	468
8,7.....	467
8,32.....	477
8,34.....	350
8,38.39.37.....	350
11,33.....	527
12,1.....	473
13,10.....	467
14,23.....	436
15,4.....	324
15,16.....	469

1. Коринјаните

1,27.28.....	232
2,9.....	675
2,14.....	524
3,10.11.....	56
4,5.....	481,661
5,7.....	399
6,2.3.....	661
6,10.....	539
6,19.20.....	475
10,20.....	556
13,12.....	676
15,16–18.....	546
15,22.....	544
15,23.20.....	399
15,50.....	323
15,51.53.....	322
15,52–55.....	550
15,55.....	644
15,57.....	470

2. Коринјаните

4,4.....	508
4,17.....	460
5,19.....	417,502
6,17.18.....	475
7,1.....	474
7,9–11.....	462
11,2.....	381
12,2–4.....	471

12,9.....	489
13,8.....	101

Галатите

1,8.....	243
5,22.23.....	474

Ефесците

1,14.....	674
2,20–22.....	416
3,8.....	471
3,15.....	677
3,16–19.....	476
4,3–5.....	379
5,5.....	541
5,14–16.....	602
5,27.....	425,484
6,11.....	510
6,12.....	510
6,17.....	56

Филипјаните

1,12.....	219
2,12.13.....	469
3,13.14.....	470
3,21.....	399
4,3.....	481
4,4.....	478

Колошаните

1,9–11.....	476
1,16.....	493

1. Солуњаните

4,3.....	469
4,14.....	550
4,16.....	301
4,16.17.....	322,625
4,16–18.....	302,548
5,2–5.....	38,371
5,4.5.....	315
5,16–18.....	478
5,23.....	469,473

2. Солуњаните

1,8.....	424
2,3.....	356,444,456
2,3.4.....	571
2,3.4.7.....	49

2,4	53
2,7	54,384
2,8	37,321,579
2,9,10	553
2,9–11	390,444
2,10,11	559
2,10–12	431,524
2,12	390

1. Тимотеј

2,3–6	262
4,1	444
6,20	522

2. Тимотеј

1,10	533
3,1–6	444
3,9	275
3,12	48,507,608
3,13,1	321
3,16	324
4,3	595

Тит

2,11	262
------	-----

Евреите

1,6	502
1,14	511
2,11	477
2,14	503
2,18	416
3,19	458
4,15	416
4,16	347
6,18,19	350
6,19,20	421
6,20	489
7,25	482
8,1,2	413
8,5	413,418
9,1–5	411
9,9,23	413
9,12	421
9,22,23	417
9,24	413,420,482
9,28	315,485
10,29	600
10,32	39

10,35–39	408
11,6	74,436
11,14–16	675
11,26	460
11,35	41
11,36–38	40
12,14	541
12,22	612

Јаков

1,25	466
2,8	466
2,10	582
2,12	482
2,14–24	472
3,15	554

1. Петрово

1,10–12	344
1,25	350
2,6	210
2,11	474
3,3,4	462
3,12,13	529
4,17	480
5,8	510

2. Петрово

1,5–10	470
1,19	312
1,21	324
3,3,4	370
3,9	48
3,10	672

1. Јованово

1,7	74
2,1	416,482
2,4,5	472
3,4	467
3,6	472
5,3	436,468
5,4	477

Јуда

3	51,64
6	661
6,14,5	549
14,15	299,426
24	646

Откровение

1,1–3	341
1,5,6	416,646
1,7	301,625,637
1,9	78
1,13–15	624
1,17	471
2,10	41
2,17	646
3,1,3	310
3,3	371,490
3,4	484
3,5	483
3,7,8	430,435
3,10	560,619
3,21	416
4,5	414
4,11	437
5,11	512
5,12	671
5,13	545,678
6,12	304
6,12–17	37,334
6,13	333
6,15–17	642
7,9	665
7,10,12	651
7,14	428
7,14–17	649
8,3	414
11,2–11	266
11,4	267
11,5	268
11,11	286
11,12	287
11,15	301
11,19	415,433
12,6	55
12,9	438
12,10	520
12,12	623
12,17	592
13,1–10	439
13,2	54
13,3	579
13,5–7	54
13,8	579
13,11	439
13,11–14	442
13,11–16	579

13,13.....	612	16,19.21	637	20,12.....	480,594
13,13.14	553	17,2.....	536	21,1.....	674
13,16.....	450,604	17,4–6.18.....	382	21,2.....	427
13,16.17	445	17,15	440	21,4.11.24.3	676
14,1–5.....	649	18,1.2.4.....	603	21,6.7.....	540
14,6.7.....	311,355	18,3.15–17	653	21,9.10	427
14,8.....	381,536,603	18,4.....	390	21,22	676
14,9.10	438,605,627	18,5	604	21,27.....	474,481
14,9–11	594	18,5–10	653	22,5	676
15,2	648	19,9.....	427	22,11	613
15,2.3	450	19,11.14.....	641	22,11.12.....	491
15,3.....	649,669	19,16.....	641	22,12.....	352,422
15,4.....	670	20,1–3	658	22,14.....	466
16,2–6.8.9.....	628	20,4.6	661	22,14.15	541
16,13.14	562	20,5	661	22,18.19	268
16,14.....	556	20,6	544,637	22,20	302
16,17.18.....	636,637	20,11.12.....	666		

ИНДЕКС

(Индексот е работен според оригиналните страници дадени странично од текстот на книгата)

A

АБИСИНИЈА, Волф ја посетил 360
христијански цркви во 576

АВЕЛ, Каин го мрази 46
празнувал сабота 453

АВРАМ, ангелска мисија 512
месијанско ветување 18
празнувал сабота 453
се моли за Содом 431

АГРИПА, 165

АДАМ, ветување за откуп 343
го сретнува вториот Адам, Христа 647
иксушение и пад 531–534, 666
откупен 644
покајание 647, 648
празнувал сабота 453
радост, во новиот Ерусалим 648
раст 644

АДАМС, Џон Квинси 360

АДВЕНТ, види и Првото доаѓање,
Второто доаѓање
Бог како водач 410, 411, 423, 424,
432, 457
Божја сила се покажала во 398–
408, 611
верата, библиска основа 409
вест, општо проповедање 355–374
види и Адвентистичкото движење,
Прорштва, Знаци на второто
доаѓање
движење, проверка без жалење

поради искуствата 406, 407
замав откако се исполнило
навестувањето на Лич 334, 335
искуствата на Милера и на
сороботниците 351–354
карактер 400–404
Милерова одбрана на
движењето 337
објавување на времето 351–354
последници од прифаќањето на 379
почеток 330
противење 336–338, 403
растење и напредување
337, 357, 368–370, 395–398, 401
резултати 340, 405
Христовиот, знаците 390, 400
црквите главно го отфрлиле 380
ширина на проповедањето 357
види: Порака на првиот ангел
Порака на вториот ангел
Порака на третиот ангел
Милер
Пророштва, Знаците на второто
доаѓање

АДВЕНТИСТИ, види и Порака
на првиот ангел, Пророштва,
Адвентисти на седмиот ден, Знаци
на второто доаѓање
го објавуваат полноќниот вик 400–
403, 423
го проучуваат Божјиот закон 434, 435
го проучуваат прашањето за
небесното светилиште 411–
415, 429, 454

грешка 353
 единство меѓу 379,398
 излегување од црквите 375,376,390
 настанок 331,332,35
 неволји и вера 391,392,403–408
 обвинети за неверност 336
 политиката на заедницата во
 деновите на Милера 375
 претражување на Писмото по
 разочарувањето 391
 придржување кон новото видело
 456–460
 прогонство 372
 противење од страна на црквите 337
 разочарувањето на милеритите
 во 1844 година 329,351,374,391–
 394,403–460
 споредбата за десетте девојки
 применета на 393,394,398–402
 фанатизам меѓу 395–398

АДВЕНТИСТИ НА СЕДМИОТ ДЕН,
 409–422,429–432

објавување на конечната опомена
 603–612

АДВОКАТ, види Христос

АЗИЈА, патувањата на Волф низ
 360–362

АЈЗИДЕЛН, Цвингли во 174–176

АЛБИГЕНЗИ, види: Валденжани
 во Франција 271
 како бегалци во Чешка 97

АЛЕАНДЕР, папски легат на соборот
 во Вормс 133,146–150,162,168

АЛЕИН, дејствува во Англија 252

АЛКОХОЛ, ПРОДАВАЧИ, под
 влијание на проповедањето на
 Милера 332

АМЕРИКА, види и Соединетите
 Држави, Милер
 адвентистичката вест проповедана
 во 368
 Вајфилд и Весли како мисионери во
 253,254
 верска слобода во 295,296
 прибежиште на изгнаниците 252
 прорochtvo и превласт на Римската
 црква во 573,579

АМЕРИКАНСКА унија на неделна
 школа за промена на денот за одмор
 447

АМЕРИКАНСКО библиско друштво,
 организација 287

АМЕРИКАНСКО трактатско друштво
 за промена на денот за одмор 447

АМНОН, универзалистички
 проповедник за иднината на 537–
 539

АНАНИЈА И САПФИРА, 44

АНГЕЛИ, види и Духови, Спиритизам
 добри ангели, број, моќ и дела 511–
 514,630–632

ги штитат чекателите на второто
 доаѓање по разочарувањето 374
 го објавиле Исусовото раѓање 46
 го придружуваат Христа при
 второто доаѓање 641

дејствуваат за време на полноќниот
 вик 402

дејствуваат како известувачи
 482,486,487

известуваат за прогонства 59,61

ја следат делотворноста на
 опомената за Христовото доаѓање
 373

не се духови на умрените 511
 потсетуваат на вистините кога е
 потребно 600

чувари 512,51

зли ангели, нивната сила 614
 нивното дејствување 398,511–517
 треба да им се суди 661

ја објавиле веста за Христовото
 раѓање 313,314

како говорници во парламенти 632

АНГЕЛИТЕ, бараат луѓе подготвени
 да го пречекаат Христа при
 неговото прво доаѓање 314,315

АНГЕЛИ ЧУВАРИ, доделени на секој
 Христов следбеник 572

АНГЛИЈА, вест за второто доаѓање
 објавена во 362

влијанието на Виклифа врз
 политичките случувања 82,84,85
 заминување на пуританците од
 290,291

напредување на реформацијата во
 245–264

обид на Рим да завладее со 62,63
 првобитното христијанство во 62

прогонство на верниците во
 94,95,252

протестантизмот затврден 251
саботата празнувана 63

АНТИНОМИЈАНИЗАМ, заблуда 260,261

АНТИХРИСТ, види: Папство
Виклиф го препознал 86
Лутер го препознал 139,141,205
неговиот дух во протестантските цркви 384

АРАПИ, верувања, во второто доаѓање на Исуса Христа 362
патувањата на Волф меѓу 361,362

АРТАКСЕРКС, декрет да се обнови и сосида Ерсаулим 326,327,410

АТЕИЗАМ, во Франција 269,270,274–276,285,584
дефиниција 269

АТКИНС, Роберт, за духовното опаѓање во Англија 387,388

АУГСБУРГ, конфесија на протестантските кнезови 296–211
на парламентот во 206,207
судење на Лутера 134–137

АФРИКА, патувањата на Волф во 360
христијаните во 63,577,578

Б

БАДЕН, конференција во 182–184

БАЗЕЛ, Швајцарија 173,178

БАКСТЕР, верувал во второто доаѓање 252,253
последича од силниот поттик на протестантите 184

БАРНЕС, англиски реформатор 248

БАДА ЧЕСНИОТ, 216

БЕЗА, 216

БЕЗДНА, свертот од, ги претставува атеистичките сили во Франција 269,286
ја претставува опустената земја 658,659

БЕЗЗАКОНИЦИ, воскресение 661
зошто им е дозволено да напредуваат 48
како да се зауздат 36
крај на 544,545
пресуда изречена над 666
ужас и каење при второто доаѓање

37,635,644
уништување 673

БЕЛГИЈА, списите на Лутера ширени во 139

БЕНГЕЛ, ја објавувал пораката за второто доаѓање во Германија 363,364

БЕРКЕН, Луј де, живот, дела и маченичка смрт, 215–218

БЕРН, Цвингли во манастир во 172,173

БЕСМРТНОСТ, вистинска, се добива со послушност 533

кога ќе биде дадена 322,323

на душата, природна, не постои во Библијата 550

наука на Римската црква 58,549
потеклото и лажноста на науката за 545,549,588

прва измама на сатаната 531–550

БИБЛИЈАТА, види го и пророштвото за Два сведока

авторитет прифатен од сите големи реформатори 203,249

валденжаните 68

германските кнезови 204

Еколампад 183

Калвин 221

Лутер 126,132,166

Милер 319–330

протестантите 448

Симонс 238

Тиндал 245

Хус 102

Цвингли 173,177

адвентистите ја проучуваат 405–408

Библијата може да ја разбере и обичниот народ 60,89,195,246,319,320,341

веродостојност на текстот на 522

Виклиф го поддржува нејзиниот авторитет 81

војна против, во Франција 265–288

Два Божји сведока, толкување 266–269,286,287

чест укажана на 287,288

имевана 561

како да се проучува

132,173,174,320,321,521,598,599

карта на вистината 598

лажни теории за 522,523,536,537

лошите духови ја отфрлаат 557
 малку ценета 582,583
 моќ, да заштити во опасности 361
 надоместена со манифестации на
 духови 556
 кај протестантите 376
 напорите на сатаната против
 204,526,593–595
 наш водич 63,20,205,521
 незнаење за, меѓу луѓето
 60,99,195,342
 меѓу римокатоличките клерици 195
 непроменливост на 66
 отфрлена како правило на животот 45
 повелба на слободата 296
 последици од:
 отфрлањето на
 465,526,27,586,587,598
 потискувањето на 55,60,586
 проучувањето на 72,79,94,
 195,196,204,212,214,215,222,
 277,530,560,572, 593–602
 преведувана:
 валденжаните (француски) 65
 Виклиф (англиски) 80,81,87–89,245
 Лефевр (француски) 214
 Лутер (германски) 193,194
 Петри (шведски) 244
 Тиндал (англиски) 245–247
 преводи на:
 Дански 24
 холандски 238
 препишување со рака 68,69,88,89
 прифатена како правило на верата
 меѓу протестантите 204,205
 Божјиот народ при крајот на
 времето 595
 валденжаните 63,249
 Виклиф 249
 германските кнезови 205
 Лутер 120,249
 Милер 396
 татковците поклоници 296
 Хус 249
 Светиот Дух ја толкува 93
 се толкува самата себеси
 93,173,324,598,599
 систем на откриена вистина 320,321
 сочувана, во текот на вековите на
 темнината 69,79
 учење напамет 67,194

хармонија во 329
 ширење 72,89,99,194,195,231,233,247,
 287,288,298,361

БИБЛИЈАТА, Виклиф бара враќање
 на Библијата на народот 81
 Волф за популарниот систем на
 толкување 360
 необични толкувања 520,521
 непогрешност на 89,249
 откривање на заблудите 51
 проучување на 80,81,598–600
 опасност од занемарување на
 519,521
 сигурноста на 559,593–603

БИСКУПИ, види и Папство,
 Римокатоличка црква
 римските, бараат моќ 50,56,261,580,
 581

БИТКА, последна голема 663,664

БИЧЕР, Чарлс, за верувањата 388
 за состојбата на протестантските
 мисии во Америка 444,445

**БЛАГОРОДНИЦИТЕ НА
 ФРАНЦИЈА**, 279,280

БОГ, грижа за својот народ 528–
 530,560,621,626,627,633,634
 како Творец 437,438,452
 карактер 500,541,542
 љубовта, спротивност на омразата
 на сатаната 570
 мудроста, при постапувањето со
 бунтот на сатаната 497,498
 трпение 354,495
 трпение со Израел, 27,28

БОГАТИ, казна 654

БОГОСЛУЖЕНИЈА, забранети во
 Франција 274

БОЖИЦА НА РАЗУМОТ, 275,276

БОЖЈАТА РЕЧ, наша единствена
 сигурност за време на неволјите 625
 однесување на Римската црква кон 81
 оружје Христово против сатаната 51
 посредник за врска меѓу Бога и
 човекот 69,79
 резултати од проповедањето на 461

БОЖИ НАРОД, Божја грижа за
 528–530,560,621,626,627,631–634
 верата на 619–622
 виножито над народот 636

во текот на големиот ден на помирување 491,601,602
 вознесение 645,646
 загрижен поради минатите гревови 619–621
 заштитен со ангелите 513,517,630–632
 избавување 635–652
 обвинет како причина за злото 590–592,614,615
 потискување во текот на мрачниот век 61
 проверка, потполна 618
 прогонство 619
 различен од обожавателите на ѕверот и на иконата 445,446
 се одликува со држење на четвртата заповед 446
 се стреми кон Христовото совршенство 622,623

БОЖИ ПЕЧАТ, 613,640

БРАКОТ, како симбол 381,382

БРИТАНСКО И СТРАНКО БИБЛИСКО ДРУШТВО, основање 287

БРИТАНЦИ, види: Англија, Велика Британија
 првобитното христијанство меѓу нив 62

Рим се обидел да ги покори 63

БРОК, Мурант 362

БУДЕЊА, недостиг на сила во 465
 популарни 463,464
 последици од искрените 461,462
 современи 461–478

БУЛИ, Виклиф осуден 85,86
 да се воспостави инквизиција 235
 да се истребат валденжаните 76,77
 Лутер ги спалил 142
 објавени да го означат исклучувањето на Лутера 147
 папски против Лутера 141

БУНТ, на духовите 500,502
 на Луцифера 493–500,563

БУЊАН, Џон 252

БУХАРА, патувањата на Волф во 360,361

В

ВАВИЛОН, види и Отпад, Црква,

Знаци на Христовото доаѓање
 голем грев на 388
 гревовите откриени со проповедање на третата ангелска порака 605,606

казни што ќе го снајдат 653
 лажни доктрини на 388–390,536,537
 многу припадници на Божјиот народ во 383,390

пад на 383–390

порака упатена на Божјиот народ во 603,604

симбол на отпаднатата религија 65,381–384,390

ВАЈТФИЛД, мисионер во Америка 253,256,257

ВАЛ, 583

ВАЛАМ, 529,530

ВАЛДЕНЖАНИ, 61–78

верувале во второто Христово доаѓање 72,303

го признавале авторитетот на Библијата 68,72

меѓу врвите добиле превод на Библијата 65

младите во високошколските установи 70

нивни припадници празнувале сабота 577

обучување на младите 66–68

пожртвувани мисионери 70–76,237
 прогонство на 76–78,97

резултатите на нивната работа 71–76

трудољубиво ја препишувале Библијата 69

ВАРТБУРГ, Лутер се скрил во 168–170,185–193

ВАРТОЛОМЕЈСКА НОЌ, 272,273

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА, напредување на реформацијата во 79–96

ВЕРА, без дела популарна доктрина 472
 битна за држење на законот 436
 будење, со проповедањето на Лутера 133

доволно докази за 527

недостиг од, во нашите денови 373
 потреба од негување на 621

природата на 469–472

ВЕРСКА СЛОБОДА, Божји начин на

дејствување 591
 верувале пуританците 291–298
 во Германија 197–205
 во Холандија 240
 ја издигнал Роџер Вилијамс 293–295
 наречена ерес 45
 реформиран земји 244
 Рим одвај ја поднесува 565
 Соединетите Држави 441,443

ВЕРУВАЊЕ, или **КРЕДО**, потпирање на верата врз 388

ВЕСЛИ, Чарлс, мисионер во Америка 254

потпирање врз добри дела за спасение 253,254

ВЕСЛИ, Џон, го издигнувал Божјиот закон 262–264

го чувал ангел 258
 дело 256–258

за правилна употреба на парите 385
 мисионер во Америка 254
 прифаќа оправдување со вера 255,26

резултати на неговиот труд 264
 се соочил со противење на сатаната 396

ВЕТРОВИ, пророчки, ги претставуваат војните 440

ВЕЧНИ МАКИ, Рим ги прифатил 536
 спротивни на Божјиот карактер 534–537

теорија за 58

ВЕШТЕРКИ, облик на спиритизам, 556

ВИКЛИФ, Џон 79–96

амбасадор во Холандија 84,85
 бестрашно ги разобличувал барањата на папството 81

битка против монасите 82–85
 Бог го заштитувал 86,92
 болест 87,88

верувал во второто Христово доаѓање 303

весник за реформи 80

влијание врз дворот и народот 84,85
 дела 98

доктрини што ги проповедал 89
 капелан на кралот Едвард III 82
 карактер 93,94

наставник во Оксфорд, „Евангелски

доктор“ 87

одбива да порекне 90

писмо упатено до папата 91,92

повикан во Рим 91

постројување на прогонителите 90

превод на Библијата на англиски 88

прогонство, папата 89

проучување на Писмото 80,81

смрт 92

списи, во Чешка 99

судење на папскиот суд 85,89,90

ученост 80

ВИКЛИФОВЦИ, види Лоларди

ВИЛИЈАМС, Роџер, апостол за верска слобода 293

дело и прогонство 294

ВИНО, на Вавилон, значење 388

примена 389,536

ВИНОЖИТО, видено за време на неволјата 636

ВИНТЕР, Роберт, го проповедал второто доаѓање во Англија 362

ВИСТИНА, зошто не им е откриена на големите луѓе 316

луѓето поттикнати да ја истражуваат Библијата за да ја најдат 79,81

потреба од истражување на 522,598

правилен однос кон 378–380

прогресивна природа на 291,292,297

противење 458–460

Рим се бори против 90

фалсификати 523,528

ширење, за време на прогонствата 42,95,96,101,196,240,249,634

ВИСТИНА ЗА СЕГАШНО ВРЕМЕ, во деновите на Лутера 143

ВИСТИНА, СЕГАШНА 143

во нашите денови 143,144

ВИСТИНИ, развој на нови 609

ВИСХАРТ, 250

ВИТЕНБАХ, учител во Базел 173

ВИТЕНБЕРГ, студенти ја однеле реформацијата во Скандинавија 241

ВИТЛЕЕМ, вистина за 313–315

ВЛАДЕЕЊЕ, Божје, засновано на љубов 493

закони неопходни 584

напори на сатаната против 534,591

ВЛАДЕЕЊЕ НА ТЕРОР, 273,282

ВОДИТЕ, или морињата, како симболи 440

ВОЗНЕСЕНИЕ, на праведниците при Христовото доаѓање 645,646

ВОЗНЕСЕНИЕ НА ИСУСА ХРИСТА, 350,351

ВОЈНА, уживање за сатаната 589

ВОЈЛА, слободна, види: Слобода

ВОЛТЕР, неверство 281
потсмешливо против христијанството 288

ВОЛФ, д-р Јозеф, дело и патувања 360–362
потекло и првите години 357
ја објавува веста за второто доаѓање 359,360
образование 357,358

ВОРМС, види: Собор

ВОШБЕРН, гувернер, за коцката во црквата 387

ВРАТА, отворена и затворена 529,430,435

“ВРЕМЕ НА ГОЛЕМА НЕВОЛЈА”, 613–634
искуство на Божјиот народ во текот на 615–634
наскоро ќе настапи 622
опомена за 310,311
почеток 613
сцени од 623,624

ВРЕМЕ НА МИЛОСТ, крај 428,429
нема ново, во иднина 662

ВРЕМЕ НА ОДЛАГАЊЕ, 391,398–408
исполнување на пророштвото 407,408
проверка на трпението 392,393

ВТОРОТО ХРИСТОВО ДОАЃАЊЕ, ангелска порака 381–390
верување, најдено во Бухара, во Јемен и во Татарска 361,362
времето на 324
времето на, непознато на луѓето 457
заблуди во врска со времето на 328,368,431,432
заповед, обид на папството да ја избрише 52

знаци 304–316,333,334
Јосиф Волф проповедал за 359,360
лажни теории за 525
Милер проповедал за 329–333,352–354,368–374
надеж на верниците во сите времиња 299–303
наука на Светото писмо 321–323
начин 321
не може да се фалсификува 625
објавување на 352–354
опомена, зошто не им е доверена на верските главари 316
опомена, отфрлена 338,339,366
подготовка за (1844) 401–403
преткажано 39,454
проповедано во Англија, Јужна Америка, Германија, Франција, во Швајцарија и Скандинавија 362–367
сцени на 636–644

Г

ГАТРИ, д-р Томас, за izdelувањето на Презвитеријанската црква од Рим 384

ГЕОРГ, војвода саксонски, го отфрла папството 149,150

ГЕРМАНИЈА, напредување на реформацијата во 120–170,185–210
објавување на веста за второто доаѓање 363
први мисионери во 62

ГЕТСИМАНИЈА, 348

ГИЛОТИНА, во Франција 282

ГЛАВАРИ, расипаност меѓу 586

ГЛАС ОД НЕБОТО, Божји, кој го објавува доаѓањето на Исуса Христа 640
му зборува на Божјиот народ 636

ГОЛГОТА, откриен карактерот на сатаната на 501,502
плата за гревот објавена на 348,504,540

ГОСЕН, дело во Женева 364–366
поучува деца 365

ГОСПОДЕН ДЕН, види: Сабота, Четвртата заповед, Недела, Римокатоличката црква

ГОСПОДОВА ВЕЧЕРА, заменета со

миса 59

ГРГУР VII, папа, прогласено
совершенство на Римокатоличката
црква 57,97,581

ГРГУР XI, смрт 86

ГРГУР XIII, неговото однесување кон
Вартоломејската нок 273

ГРЕВ, дефиниција 472

крај 504,545

љубов кон 508

очистување во текот на службата во
светилиштето 417,418,421,425
потекло 492–502

ГРЕВОВИ, избришани од небесните
книги 421,422,484–486,614
тајни, откриени на судот 486
ГРИНЕУС, спасување, Меланхтон 205

Д

ДАНИЕЛ, ангели го заштитиле на
незнабожечкиот суд и во јама со
лавови 512

визија за прогонство 325

книгата (1798) распечатена 356

врска со Откровението 341

ја проучувал Милер 320

преткажано првото доаѓање 312

пример на вистинско посветување
470

ДАНСКА, реформација во 241,242

ДАРИЕ, декрет за сидување и обнова
на Ерусалим 326

ДАРОВИ, види: Светилиште

ДАРОВИ, ментални, употреба 509

ДВА СВЕДОКА, пророштво за 266–
287

ДЕВИЦА МАРИЈА, 43,58,174,175,217

ДЕИСТИ, влијание врз
проповедањето на Милера 332
дружење на Милера со 318,319

ДЕКАЛОГ, види: Морален закон

**ДЕКЛАРАЦИЈА ЗА
НЕЗАВИСНОСТ**, 295,296,441,442

ДЕКРЕТ, да се изгради и обнови
Ерусалим 326–329,398
против:

лутераните 199,200

почитувачите на саботата 626,631

реформацијата 198,199

следбениците на Виклифа 89

ДЕКРЕТАЛИИ, фалисфикат, потврда
на папските барања 56

ДЕЛА, оправдување со дела 55,56
спасение со дела 253

**ДЕЛО - УМЕРЕНОСТ И НЕДЕЛНО
ДВИЖЕЊЕ**, 587

ДЕМОНИ, опседнатост, во времето
на Христа 513–516

ДЕН, Господен 38.48,310,311,479
ден за година, пророчко толкување,
324

ДЕНОМИНАЦИИ, адвентистите
присилени да ги напуштат 376,379
вистински христијани во сите 449
влијанието на, врз веста на Милера
332

Милер од почеток не помислувал на
одвојување 376

ДЕСЕТ ДЕВОЈКИ, споредба
393,394,400–402

ДЕСЕТКУВАЊЕ, 475

ДЕЦА, во Женева, Госен почнал да
работи со нив 365,366
го поздравиле Христа при
влегувањето во Ерусалим, 367

ДЕЦА, проповедници во Шведска
366,367

ДООАЃАЊЕТО НА ХРИСТА, второ,
види: Второто доаѓање

ДОБРОЧИНСТВО, лажно 571
монаси тврдат дека Христос се
издржувал 84

ДОВЕРБА ВО БОГА, неопходна 527

ДОКТРИНА, Библијата како темел на
секоја вистинска 126
избор на 261

лажни, по црквите 388,389

сатаната ја изопачува 298

угодни бајки 523

ДРВО НА ЖИВОТОТ, 532

ДРЖАВА, должности на 201

ДУХ, Божји, да биде повлечен од
земјата 615

измама со тропане 553

манифестации 552,560

ставен наместо Библијата 557

ДУХ, ветен на искрените истражувачи 526
дело на 342,462

ДУХОВИ, во служба на злото 511–517
врска со забранетото 556
го поддржуваат празнувањето на неделата 591
проверени со помош на Библијата 397

ДУХОВИ ВРАЖАРСКИ 556

Е

ЕВА, искушение 531–534
лага на сатаната 561

ЕВАНГЕЛИЕ, зацврстување во Цирих 179–181
прво ширење, апостоли 328
прифаќање, во Франција 214,215
проповедање, доверено на луѓето 312
световни погледи против 47
човек ослободен од осудата со помош на 468
ширење на, по Христовата смрт 119

ЕВЕРЕТ, Едвард 441

ЕВРЕИТЕ, Бог ги отфрлил 431
пророчки вистини 378
грешно занемарување на првото доаѓање 313
дух, покажан при отфрлањето на Христа 506
духовна темнина 377,378
задоволни со религијата на своите татковци 454
Јосиф Волф го проповедал вангелието mefy 359–362
неволји на 30
одбивање да го прифатат виделото 430
пророштвото им доделило 70 седмици 328,345
саботни закони 52
световност во времето на Христа 378
страдања за време на опсадата на Ерусалим 31–33,35
судбината, запечатена со отфрлањето на евангелието 628
церемониите на 568

ЕВРЕЈСКАТА ЦРКВА, дружење со

незнабошците 382
пропуст на старешините да ги препознаат пророштвата за првото доаѓање 312,313,378

ЕВСЕВИЕ, за саботата 574

ЕВХАРИСТИЈА, види: Миса

ЕГИПЕТ, духовен 269

зла во 614,627,628

Јосиф Волф работи во 360

најсмела нација во отфрлањето на Бога 269

ЕДВАРД III, Виклиф капелан на 82

ЕДЕМ, загубен, Адам и Ева 348,531–533,646

обнова 299,484,684

ЕДИКТ, од Вормс, против лутераните 167,168,197,201,202,208

од Шпаер 197

укинување 198

ЕДИНСТВО НА ЧЕКАТЕЛИТЕ НА ВТОРОТО ДОАЃАЊЕ, 379

ЕЗЕКИЈА, 546

ЕК, д–р, застапник на Рим 182
на дискусијата во Баден 183,184
при отфрлањето на Аугсбуршката конфесија 208

ЕКОЛАМПАД, карактер и дело 182–184

смрт 212

ЕККОМУНИКАЦИЈА НА ХУС, 100
на Лутера 133,141,143,147

ЕЛИСЕЈ, ангели го штители 208,512
Милер спореден со 331

ЕНОХ, 299

ЕРАЗМО, грчко и латинско издание на Новиот завет 245
писмо на Беркена 216

ЕРЕМИЈА, бестрашно се борел против злото 520
обвинет како предавник 458
тага над Ерусалим 21

ЕРЕСИ, 44,45,58

во Америка 293,443

Римокатоличката црква 58,59

во деновите на Павле 396

обвинети за:

Беркен 216

валденжаните 61,76–78

Виклиф 89,90

Јероним, 114

Лутер, 130,132,133,196

протестантите 51

Хус 100,107

отфрлање на здравата наука 389
собор во Констанца, одлука да се искоренат 104

ЕРЕТИЦИ, однесувањето на Рим и на Римокатоличката црква кон 76–78,104–115,153,154,215–219,577,578

ЕРМЕНИЈА, христијаните во 63

ЕРУАСЛИМ, ниеден христијанин не страдал 30

опколен, Цестие 30,31

Тит 31

предности укажани на 19

пророштва против 27

самоправедноста на 27

симбол на бунтовниот свет 22

симбол на уништувањето на светот 36–38

страдањата на народот во текот на опсадата 31–33

тежината на положбата на 26

уништувањето на 17–38

услови во општеството по отфрлањето на евангелието 28

Христова жалост за 18–22

ЕРФУРД, Лутер проповеда во 152

ЕТИОПИЈА, христијаните во, во текот на мрачниот век 577

Ж

ЖЕНА, како симбол 55,381,382

ЖЕНЕВА, зацврстување на реформацијата во 232–234
прибежиште на протестантите 236

ЖИГ НА ВЕРОТ, знак на подложност на Рим 445–450,579,627
како се приготвува 604,605

ЖИШКА, Јан, ја одбрал Чешка од армијата на кралот Сигисмунд 116
смрт 116

ЖРТВА - МИСА 59,189,190

ЖРТВИ, види: Светилиште

ЖРТВУВАЊЕ ЗА ХРИСТА, 387

З

ЗАБЛУДИ, ги прифаќаат оние што ја отфрлаат вистината 523
наброени некои од нив 524–526,588

ЗАВЕТИ, стариот и новиот, светилишта 413

ЗАВИСНОСТ, од Бога, наша потреба 530

од човек, опасност 388,596,597

ЗАКОН, беззакониците ќе го видат во Христовата рака за време на второто доаѓање 639,668
Весли го брани 262–264

видело ќе им биде дадено на сите 605

во ковчетот на небесното светилиште 433,434

го открива гевот 467,468

мерило на карактерот на судот 482

моралниот, благослов за послушните 470

на земјата сочувано сознанието за 453

непогрешливо правило на животот 452

непроменливост 66,433–

450,454,466,467,503

однос на верските главари кон 465,466

однос на пророците и апостолите кон 466

погазен во Рима 65,453

погазен во Франција 274,285,286

последници од непослушноста 478

последници од отфрлањето 260–262,584–588

природата на 467

проблеми што ги вanela

Римокатоличката црква 52,65,446

распространето мислење дека законот е укинат 584,585

сатаната наведува на непослушност кон 582

светост на 433,434

темел на Божјето владеење 66

трајност 434,453

христијанскиот свет ќе го отфрли 22

Христос не го укинал 260,466–468

церемонијален, укинат со

Христовата смрт 328

ЗАКОНИ, угнетувачки, ќе бидат прогласени во Соединетите Држави 442

ЗАПОВЕДИ, види: Закон морален, Сабота, Четврта заповед

ЗАСТАВНИЦИ, 55

ЗЕМЈАТА, како дом на Адама и Ева 531–533

новата 678

околностите за време од илјада години 658–660

очистување на, со оган 672–674
појава на гревот на 531

пустење на 653–661

ЗЕМЈОТРЕС, голем, во Лисабон 304,305

на крајот од историјата 637

ЗЛА ЕГИПЕТСКИ, 627,628

во последните денови 628,629

ЗЛО, Бог не е одговорен за 492,493

духови, сили 511–517

во време на неволја 614

дело 513

напори на духовите против Христа 513,514

опасност за оние кои го негираат постоењето на 516

Христос ги истерал 514–516

конечно истребување на 504,545,673,678

потеклото на 492–504

сатаната автор на злото 493–504

ЗЛОБА, на сатаната, види: Стапици на сатаната

ЗНАЦИ НА ВТОРОТО ДОАЃАЊЕ, 304–316,391,456

затемнување на Сонцето и Месечината 306–308

лисабонски земјотрес, 304,305

паѓање на ѕвезди 333,334

состојба во црквите 309,310

S

СВЕЗДА, при избавувањето на Божјиот народ 638

СВЕЗДИ, паѓање 333,334

СВЕР, види и Пророштво свер со два рога (Соединетите Држави) 439–442,445
ламја (сатаната и паганскиот Рим) 438
леопард (папството) 439,443–445

од пророштвото, толкување на сверот од бездна 269,286

СВЕР СО ДВА РОГА, симбол на Соединетите Држави 439–443

И

ИДОЛОПОКЛОНСТВО,

преовладува 43,514,583

во Римокатоличката црква 568
во Франција 276

во црквата 42,43

ИЗБАВУВАЊЕ НА БОЖЈИОТ НАРОД, 635–652

терор на беззаконичите над 636,639,640,642–644

ИЗБОР, доктрина за 261

ИЗБОРНИК, саксонски, види: Фридрих, Јохан

ИЗВЕШТАИ, во небесните книги 59,67,486,487

инквизиција 59,61,62

ИЗМАМИ, на сатаната 192,193,389,390,516–530,556
зошто толку успешни 507,508
прва голема 531,550

ИЗРАЕЛЦИ, Бог има големо трпение со 19,28

верниците од 1844. споредени со 457–460

во ропство, го заборавиле Божјиот закон 453

голем грев, го отфрлиле Христа 22
наведени на грев со дружење со незнабошците 508,530

отпад 21

причини за 40–годишно лутање 458
споредени со добро вино 20

ИЛЈАДА ГОДИНИ, дело на откупените во текот на 660,661

ИЛЈАДА ДВЕСТЕ И ШЕЕСЕТ ГОДИНИ, крајот го обележува

почетокот на предадвентниот суд 423,424,486

толкување 324–329,351,353,398,409,410,417,429,457

ИЛИЈА, идолопоклонството во тоа време 533

како оној што укорува 606

обвинувања против 458,520,590

посета на ангелите 512,629

ИНДИЈА, патувања на Волф низ 360

ИНКВИЗИЦИЈА, во Франција 235

воспоставена 59

како метод за „преобраќање“ 569

ИНОКЕНТИЕ III, 581

ИНТЕРДИКТ, папски, против Прага 100,101

ИРОД, 643

ИРСКА, христијанството во 62

ИСАВ, избавување на Јакова од 616–618

ИСАИЈА, пример на вистинско посветување 471

ИСКУШЕНИЕ, зошто е дозволено 528–530

како да му се противставиме 510,600

на Адама и Ева во Едем 531,532

на валденжанската младина 70

Христово 50,51,510

ИСПОВЕД, зло 74,83,98,567

ИСУС, види: Христос, Месија

ИТАЛИЈА, Лутеровите списи во 139
мисионери пратени во 62
прогонство во 97

J

ЈАКОВ, искуството на Јавок 616–622
празнувал сабота 453

ЈАРЕЦ ЗА АЗАЗЕЛА, сатаната претставен со 422,486,658
служби во светилиштето 419,420

ЈЕЗУИТИ, во Франција 279
организација, цели и дело на 234,235

ЈЕМЕН, патување на Волф низ 362

ЈЕРОНИМ, 99–119
го бранел Хуса 113
затворен во Констанца 110,111
карактер 103
маченичка смрт 115
откажување и покајание 111–114
страдања 111

ЈОВ, пример на вистинско посветување 471
страдања 589

ЈОВАН XXIII, папа, карактер 104,106
повикан пред соборот во Констанца 104

ставен во иста темница со Хуса 106

Хус затворен по негова наредба 106

ЈОВАН КРСТИТЕЛ, Виклиф спореден со него 93

ЈОНА, 406

ЈОНА, сабота празнувана 62
центар на мисионерски напори 62

ЈОСИФ, 626

ЈОХАН, војвода и саксонски изборник 199

ја потпишал Конфесијата во Аугсбург 207

Лутерово писмо 209,210

ЈУДА, пропуштил да ги научи поуките од Исуса 43,44

ЈУЖНА АМЕРИКА, проповедање на веста за второто доаѓање во 363

K

КАЗНИ, граѓански за држење на Божјиот закон 459

КАЗНУВАЊЕ, на:

беззакониците 666,673

богатите 653,654

неверните пастири и на народот 654–657

сатаната 658–660

КАИН, животот, зошто поштеден 543
омраза кон Авела 46

КАЛВИН, верувања, второто доаѓање на Исуса Христа 303
го прифаќа протестантизмот 219–227

не е слободен од грешки 236,292

образован за свештеник 221

работи во Женева 233–236

КАРАКТЕР, Божјиот, погрешно претставен од страна на папството 569

од страна на сатаната 569

испитување на конечниот суд 428,429

КАРЛО V, на соборот во Аугсбург 206,207

на соборот во Шпаер 197,198,202

- одбил да ја прими вистината 163–165
 пораз и абдикација 211
 станал решителен непријател на протестантите 145,233,239
- КАТАКОМБИ**, прибежиште на христијаните од прогонствата 40
- КАТОЛИЦИЗАМ**, види: Римокатоличка црква, Папство, Папа, Језуити
- КАФЕАНИТЕ ЗАТВОРЕНИ**, како резултат на проповедањето на Милера 332
- КИР**, декрет да се изгради и обнови Ерусалим 326
- КЛАРК**, д–р Адам, за спиење на мртвите 547
- КЛЕР**, види: Свештенство
- КНИГА**, гревовите на праведниците избришани од 483
 добрите дела на непокајаните избришани од 483
 за спомен, содржи извештаи за добрите дела 481
 имињата на непокајаните избришани од 483
 на смртта, на животот, ги содржи имињата на сите што небото е заинтересирано за 484
 осуда на грешниците, забележана во 661
 почнале да му служат на Бога 480,481
 содржи извештаи за лошите дела 481
- КНИГИ**, види: Литература, Списи беззаконците ќе бидат судени врз основа на 666
 да дадат конечно решение на судот 480–483
 за второто доаѓање, во Америка 368 во Германија 363,364
 во шпанските земји 363
 извештаи на небото, гревовите избришани од 421,422,614
- КОВЧЕГ НА БО@ЛИОТ ЗАВЕТ**, виден во небесното светилиште 433
 камени плочи 433
- КОЛПОРТЕРИ**, види: Библија, Ширење, Литература, Списи Виклиф 87
 за време на реформацијата 178,194,231
- КОЛУМБА**, 62,249
- КОМПРОМИС**, за начелата, прифаќање наметнато на првите христијани 42,43
 меѓу протестантите и римокатолиците 199,566
 меѓу христијанството и незнабоштвото 49,50,298
 меѓу Чесите и Рим 118
 наметнуван на Лутера 165,166
 во Шпаер, отфрлен 199–201
- КОНСТАНТИН**, издал прв неделен закон 574
 номинално преобратување 50
- КОНСТАНЦА**, види и собор во Констанца маченичка смрт на Хус и Јероним 109,115
- КОНЦИЛ**, во Констанца 95,96,104–115
 во Никеја 52
 во Цирих, 180–184
- КОНЦИЛИ**, фалсификувани декрети 5
 црковни 53
- КОЦКА**, гувернерот Вошберн 387
- КОЦКАРИ**, влијание на веста на Милера врз 332
- “КРАЈ ГОСПОДЕН”**, значење 354
 крај на светот 37,38,662–678
- КРАМЕР**, 248
- КРВ**, на христијаните претставува семе 42,240,249,634
- КРИМИНАЛЦИ**, лажна симпатија кон 585,586
- КРОЗБИ**, Хауард, за состојбата во црквите (1871) 387
- КРСТ**, инсигнија, Рим истакнува 568
 ќе биде наука и песна на откупените 651
- КРСТОНОСНИ ВОЈНИ**, против валденжаните 76
 против Хуситите 115–117
- КРУНИСУВАЊЕ**, на Христа 666
- КРШТАВАЊЕ**, забрането во Франција 274
 Христово 327
 КУЛТУРА, употреба, на сатаната 509

Л

ЛАЖНИ ДЕКРЕТАЛИИ, 56

доктрини на Рим во протестантските цркви 388,389
пророци 186,187

ЛАИЦИ, главно тие ја проповедаат веста 380

ЛАКУНЦА, дело, во Јужна Америка 363

ЛАМЈА, глас на, се слушал во првите прогонства 77

сверот со два рога зборува како 441–442

Откровение 12,438,439,658

ЛАТЕРВОРТ, види: Виклиф

ЛАТИМЕР, ја издигнувал надмоќноста на Библијата 248,249
маченичка смрт 249

ЛЕОПАРД, свер од Откровение 13, карактеристики 446
толкување 439,578

ЛЕФЕВР, прв ја примил реформацијата во Франција 212
превод на Новиот завет 214
учења 212

ЛИБЕРАЛНОСТ, во верските догми, понекогаш опасни 520–522

ЛИТЕРАТУРА, ширење, во времето на:

валденжаните 70,71
Виклифа 84,87–89,94
Лутера 139,140,160,169,194

во Женева 36

Франција 214,215,231
Чешка 96,97,99,100,119
Швајцарија 178
Шкотска 249

ЛИЦЕМЕРИ, во црквата 396

ЛИЧ, Јошуа, навестува пад на Отоманската империја 334,335

ЛОЛАРДИ, во лолардски кули 95
прогонство 94,95

ЛОТ, избавување 431,512

ЛОТА РИИ, 385

ЛУЈ XV, себичност 280

ЛУЈ XVI, погубен 230

ЛУКИЈАН, 178

ЛУТЕР, Мартин 120–170,185–210

бегство од Аугсбург 137
верување во второто доаѓање 303
дело, на универзитетот во Витенберг 24–126,139

едикт на Рим против 167
за состојбата на мртвите 549
конечно izdelување од Рим 143
криза во работата 141–143
молитва 157
напори на Рим против 131–137,140–144

напори проитв фанатиците во Витенберг 188–193
одбива да се откаже 136

одбива компромис со Рим 165,166
патување во Вормс 151–153

повлекување во Вартбург 168,169
посета на Рим 124,125

првите години, родителство и обука 120–122

превод на Новиот завет 193
пред парламентот 155–161

прифаќа доктрина за оправдување со вера 125

против барање помош од световните власти 209

проучување на Писмото 122,123
спасен од самоизвишување 169,170

судење во Аугсбург 135–137
тези против прошталниците 129,130

храброст 14,142,151–153
широко влијание на списите на 139,140,194

ЛУЦИФЕР, желба да проникне во тајните на Божјата намера 523
зачетник на злото 493–499

М

МАЛ РОГ, Даниел 7,446

МАНАСТИРИ, 82–84

МАРГАРЕТА, заштитница на протестантизмот 221–224
сестра на Франсоа I, протестантка 214

МАЧЕНИЦИ, без страв од смрт 74
инквизицијата во тринаесеттиот век 59
во Англија 94,95,247,249
Германија 211

- Мо 215
 Франција 217,218,220,225–230,271–282
 Холандија 238,240
 Чешка 98,109,10,114,115,254
 Швајцарија 180
 шестиот век 54,55
 Шкотска 249,250
 првите христијани 40,47
- МЕЛАНХТОН**, Аугсбуршка конфесија 196–206
 возбуден поради фанатизмот 187
 го спасил Гринеуса 205
 за второто доаѓање 303
 Лутеров пријател 134,151,210
- МЕНО**, Симонс, дело, 238,239
- МЕРИ**, шкотска кралица и Џон Нокс 250,251
- МЕСЕЧИНА**, затемнување 305–308
- МЕСИЈА**, Евреите во незнаење за 378
 првото доаѓање објаснето на Јосиф Волф 359
 пророштва за 326,327,345,346,410
- МЕТЕОРСКИ ДОЖД**, види: ѕвезди
- МЕТОДИСТИ**, карактер, во деновите на Весли 259
 почеток 257
 прогонство 259
- МИКОНИЕ**, 183
- МИЛЕНИУМ**, Библијата не учи за 321
 земски, последиците од верување во 321
 состојбата на земјата во текот на 653–660
- МИЛЕР**, Вилијам 317–342
 ангели го штителе 337
 дело, 331,332,368–375
 доверено објавување на веста за второто доаѓање 368
 однос на, кон фанатизмот 396,397
 повикан да проповеда 330,331
 погрешен заклучок за крајот на 2300 денови и ноќи 351–353
 преобраќање од неверништво 319
 противење на верските главари 335–337
 проучување на Библијата 319–330
 раните години и карактерот 317,318,335
- соработници во работата на 335
- МИЛОСТ**, Божја, кон првите ученици 348
 отворена врата 429,430,436
 покажана при потопот 543
- МИНЦЕР**, Томас 191,193
- МИНЦЕРОВЦИ**, 239
- МИСА**, или евхаристија 59,189,190
- МИСИИ**, странски, раст 287
- МИСИОНЕРИ**, валденжански 70–76
 Вајтфилд и Весли во Америка 254
 во Англија 87,94
- МИСИОНЕРСКИ ДУХ**, Христов дух 70
- МИСТЕРИИ**, беззаконија, дело во првата црква 49,384,385
 неоткриени 522
 тајни откриени 341,599
- МЛАДИНА**, валденжани, обука 67,68,70,71
 влијание на манастирскиот живот 82,83
 како кнезови на небото 622
 неверност 600,601
- МО**, реформацијата во 214,215
- МОЈСЕЈ**, писател на Петокнижјето 534
- МОЛИТВА**, верување на Лутера во 156,157,209,210
 за време на неволјите 621,622
 недостиг од 373,488
 неопходност од 525,530,601
 при проучувањето на Библијата 132,599,600
 силата на молитвата 210
- МОНАСИ**, Виклиф против 82–84,87,88
 во времето на Лутера 195
 питачи, влијание 82–85
 продавање на прошталници 127–129
- МОРАВСКИ БРАЌА**, Весли меѓу нив 255,256
 во бура на море 254,255
 цркви 119
- МОРИН**, 225,226
- МРАЧЕН ПЕРИОД** 54,55,60,93,556
 ден 306–308

МРТВИ, состојба на 544–552

МУДРЕЦИ, види: Маги

МУДРЕЦИ, МАГИ, ги сфатиле
еврејските свети списи 315
го очекувале Месија 315
го послушале виделото 316
положба, образование и богатство
на 315

Н

НАГРАДИ, понудени, вид коцка 387

НАКЛОНОСТ, еден од сатанските
начини да ги држи луѓето во својата
мрежа 597
природна, уништена со монашкиот
систем 82

НАУКА, истражувања, понекогаш
сатанска стапица 522
лажна, да му го приготви патот на
папството 573
не е добар темел за верување 595

НАЦИОНАЛНА, благосостојба,
темел 277–279, 285, 286
реформно движење 57

НЕБО, светилиште на, види:
Светилиште
бунтовниците не би можеле да
бидат среќни на 542, 543
чистота и светост 542

НЕВЕРУВАЊЕ, Вилијам Милер се
преобратил од 318, 319
во Франција 270, 274–
277, 281, 285, 288, 586, 587
Лутер го напаѓа 126
опасност од 463, 600
преовладува
281, 288, 461, 526, 583, 586
причини 522

НЕВЕРУВАЊЕ, последица од
негување на 527, 528

НЕВОЛЈИ, цел на 291, 621

НЕДЕЛА, библиски докази 434, 435
во иднина, ќе биде наметната со
закон 449, 573, 579, 592
движење во Соединетите Држави
587
лажните чуда како поддршка на
575, 576
манifestација на духовите како

поддршка на 591
наметнување со закон во
Соединетите Држави 573
не е Господен ден 447
обвинувања против прекршителите
на 587, 590

потекло на нејзиното празнување
54, 446–448

празнувањето на, знак
на подложност на Рим
442, 448, 449, 579, 580

прв закон за празнување на 574
прогласена за јавен празник 53
Рим саботата ја заменил со недела
53, 447, 448

сатаната ќе ја прогласи за света,
кога ќе се појави како Христос 624

НЕЗНАБОШЦИ, Павле апостол 328

НЕМИЈА, 56

НЕПОГРЕШНОСТ, на папата,
доктрина за 50, 57, 237, 564
на Писмото 89, 173, 174

НЕПОЗНАВАЊЕ НА БИБЛИЈАТА,
99, 195, 342
не претрстува изговор за гревот
597, 598

НЕПОСЛУШНОСТ, казна за 533, 534
последници, 532, 533

НЕПРИЈАТЕЛСТВО, меѓу човекот и
сатаната, 505–510
на Евреите против Христа 506
на човекот против сатаната, го
всадил Бог 506

НЕРОН, карактер 78
меѓу сатански чети на крајот од
времето 667
неговата мајка 667

НЕТРПЕЛИВОСТ, на татковците
поклоници 293

НЕУМЕРНОСТ, последици 586, 589

НИНЕВИЈА, порака на Јона 406

НОВ ЗАВЕТ, види: Преводи на
Библијата

НОВА АНГЛИЈА, адвентистичка
вест во 332
прибежиште на угнетените 295, 296

НОВИОТ ЕРУСАЛИМ, како невеста
426, 427
метропола на новата земја 676

праведните примени со добредојде
во 646,647,665

сатаната се обидува да го освои
663,664

се спушта од небото 663

НОВО РАЃАЊЕ, новата земја, опис
675–678

последници 468

НОЕ, порака 337–339,371,431,491
празнувал сабота 453

НОКС, Џон, верувал во второто
доаѓање 303

дело во Шкотска 250,251

судир со кралицата Мери 250,251

О

ОБЛАК, знак на Христовото
приближување 640,641

ОБОЖАВАЊЕ, на свертот, Бог
забранет во Франција 274
разум 193,275,276

слобода, види: Верска слобода

ОДРЕДУВАЊЕ НА ДАТУМ, 457

ОЗБОРУВАЧ, сатаната 395,484

ОЗБОРУВАЧИ НА БРАЌАТА,
помагачи на сатаната 519,520

ОЗНАКИ НА РАСПЕТИЕТО, секогаш
на Христа 674

ОКОЛНОСТИ ВО ОПШТЕСТВОТО,
во последните денови 583–586
расипаноста припишана на
прекршувањето на неделата 587

ОЛИВЕТАН, роднина на Калвина 220

ОПОМЕНА, важноста од 594

ОПОМЕНА, за судот што настапува
352,353

најстрашна, упатена на луѓето 449
отфрлање на 375–390,431

последна порака

311,312,390,432,435,604–612

против обожавање на свертот 445
ќе им биде објавена на сите 38,605
ќе ја прифатат видни луѓе 611

ОПРАВДУВАЊЕ СО ВЕРА, види:
Праведност со вера

ОПУСТУВАЊЕ, на Земјата 653–661

ОСВЕДОЧУВАЊЕ, за должностите,
последници од задушвање на 378

ОТВОРЕНА ВРАТА, види: Врата

ОТИМАЊЕ ОД БОГА, 475

ОТКРОВЕНИЕ, книга, Милер ја
проучувал 320

однос кон книгата на Даниел 341
треба да се разбере 341,342

ОТКУПЕНИ, влегуваат во Новиот
Ерусалим 646,647

дом 674–678

образование 677,678

отворен разговор со Бога 676,677

песна 674–651,665

победа 650

ОТОМАНСКАТА ИМПЕРИЈА, пад,
најавен од Лич 334,335

ОТПАД, види и Вавилон

во последните денови 444

голем 42–

45,286,289,298,384,389,443,571,619

на стариот Израел 20,21

првата црква 49–60

протестантските цркви 383–
390,443–445

приготвува пат за папството 443

ОТПАД, на Израелците 19

меѓу божемните христијани, знак на
Христовото доаѓање 309,316

П

ПАВЛЕ, вистинско посветување 471
во Новиот Ерусалим 667

ереси во негово време 396

заштитен од ангели 512

обвинувања против 458

дека им проповеда на
незнабошците 328

опомени за солунаните 456

преобраќање на 328

храбар противник на злото 520

ПАГАНСКИ РИМ, авторитетот
пренесен на папството 54,439
во пророштвото 438

ПАГАНСТВО, заблуди, во
христијанската црква 58
заедништво со христијанството
43,50,52

прогонство под 39–48

ПАЛЕСТИНА, патување на Волф низ
360

ПАПА, арогантни барања 50,51,56
 бара авторитет 50,57,261,580
 вера одвратена од Христа 55
 обвинување 237
 одведен во заробеништво 439
 признат како Божји совладетел
 51,53,102,140

ПАПИ, голем раскол 86,87,103,104

ПАПСТВО, ароганција 50–60
 бара непогрешност 50,57,564
 бара право да проштава гревови
 83,567
 во Соединетите Држави 564,573
 воспоставување 50,54
 голем раскол 86,87,103
 иден успех 566,572
 како протестантите му оддаваат
 почест 442,447,478
 карактер и цели 562–581
 лажна наука да приготви пат за 573
 напори да се замолкне Виклиф
 85,86
 обид да го промени Божјиот закон
 52,446
 однос кон валденжаните 76–78
 повторно ќе задобие власт 578–581
 посебни карактеристики 446
 превласт
 50,51,60,82,126,251,453,573,581
 претставено во пророштвото
 438,439,445,446,578
 привлечна религија 566
 состојбата на светот под 60
 споредено со еврејската црква 568
 суровоста на 569–571

ПАРИ, Весли, за правилна употреба
 на 385
 непосветените христијани не ги
 употребуваат мудро 475
 употребени за лично уживање 488

ПАЗИЗ, состојбата во, за време на
 револуцијата 279,283

ПАРК, Едвард А., за Божјиот закон
 465,466

ПАСТОРИ, потпирање врз нив во
 верските прашања 380,655

ПАСХАЛНО ЈАГНЕ, симбол на
 Христа 399

ПЕДЕСЕТНИЦА, 351
 искуството во последните денови
 слично на 611

ПЕКОЛ, лажни теории за 535–537

ПЕРСИЈА, патувањата на Волф низ
 360

ПЕТАР, заштитен со ангели 512

ПЕТРИ, Олаф и Лаврентиус 242–244

ПЕЧАТЕЊЕ, Библии на Тиндал 247
 вештина 61,88,288

ПИЕ IX, папа 564

ПИЕМОНТ, види: Валденжани

ПИЛАТ, 164

ПИЛАТОВА СКАЛА, 125

ПИТАЧИ, види: Монаси

ПЛАН НА СПАСЕНИЕТО,
 кулминација 486
 откриен во Библијата 81
 под Божје водство 343
 предмет на проучување на
 откупените 651

ПОБОЖНОСТ, обновена пред крајот
 464

ПОДБИВАЧИ, во времето на Милера
 339,340,404,408,429
 во времето на Ное 338
 во последните денови 561,635,642

ПОЗЕН ДОЖД, сила што го
 придружува 611,613

ПОКАЈАНИЕ, 468

“ПОКЛОНИКОВО ПАТУВАЊЕ”,
 252

ПОКЛОНИЦИ УЖИВАЊА, 387

ПОКОРИ, 56

**ПОЛИТИКА ВО ВЕРСКИТЕ
 ПРАШАЊА**, 460

ПОЛИТИЧКА РАСИПАНОСТ,
 586,592

ПОЛНОК, Божјиот народ избавен 636

ПОЛНОКЕН ВИК, 398–408,426,427
 сила на 402

ПОМИРУВАЊЕ, 467,468

ПОМИРУВАЊЕ, важна вистина за
 420
 во земното светилиште 418–429
 во небесното светилиште 399–
 402,420–422,428–430
 големо време 489,490,623

ПОНИЖУВАЊЕ НА САМИОТ СЕБЕСИ, 477

ПОНИЗНОСТ, 477

ПОПУШТАЊЕ НА САМИОТ СЕБЕСИ, 473–475,488

ПОРАКА, од Откровение 18, состојбата на светот под 603,604 кога е дадена 390,603

ПОСВЕТУВАЊЕ, вистинско дело 465,467,469,470,473

во деновите на Лутера 193 како да се постигне 469,470 лажно, во последните денови 469,471–473,476

описано во Писмото 473,474 примери 470,471

природата на 470 родови на 477,478

ПОСЛУШНОСТ, благослови од 476

ПОСРЕДНИК, Христос како 74,75,126,133,488

ПОСРЕДУВАЊЕ ХРИСТОВО, 482–484,489

ПОУКИ ОД БОЖЈЕТО ПОСТАПУВАЊЕ со луѓето 343,344

ПРАВЕДНОСТ, покажана при казнувањето на беззакониците 541–544

со дела 55,56,73,83,123,253,255,256 судови, расипаност 586

Божји, сатаната ги признава 669,670

ги признаваат беззакониците 668

ПРАВО НА ГЛАС, во Соединетите Држави 297

ПРАГА, реформацијата во 99,100,104 ставена под интердикт 100,101,104

ПРАЗНУВАЧИ НА САБОТАТА, движењето во 1844 година и 434,435 декрет против 615,616,626,631,635 дело на 454,603–606,609,611,612 имало во секое време 52,453 искуства, за време на неволјите 616–634

меѓу валденжаните 577

обвинети како причина за катастрофите 590,592,614,615 планините како прибежиште 626 победа на 638–640

посебно воскресение за 637 прогонство преку непријателите 592,607–610,626,627

преку некогашните браќа 608

ПРВО ХРИСТОВО ДОАЃАЊЕ, ангелска порака 311

дава 351,355–374,379,380,389 претставена со доаѓањето на младоженецот 393,394,398,400–403

упатува на Христовата служба во светињата над светињите и на праведниот суд 424,434–436 цел 379

Евреите изрекле проклетство над секој што ќе се обиде да го пресмета времето на 378

Евреите пропуштите да ги разберат пророштвата 312–314,378

ПРЕВЛАСТА НА РИМ, види: Папство

ПРЕВОДИ НА БИБЛИЈАТА, види: Библија

ПРЕДЕСТИНАЦИЈА, 261

ПРЕОБРАЌАЊЕ, дело 465,478 родови на вистинското 463,478

ПРЕТПОСТАВКА, 59

ПРЕТПОТОПНИТЕ ЛУЃЕ, ја отфрлиле опомената 337,38

ПРИЗНАВАЊЕ, на верата, германските кнезови во Аугсбург 202–210

Виклиф, 91,92

Лутер 158–160

ПРИРОДА, обожавање 522,583

ПРИСИЛБА, оружје на сатаната 591

ПРОВЕРКА, верност кон Бога, саботата голема проверка 605 на адвентистите, 1844 г., разочарување 373,374

светот ја истакнува веста за второто доаѓање 353,354

ПРОГОНСТВО, на:

адвентистичките верници 372

валденжаните 65,78,97

верниците во Холандија 239,240

Весли и неговите следбеници 258,259,609

Виклифа 89,90,609

Германија 196

лорардите 94,95

Лутера 137–143,145–167,609
 почитувачите на саботата 607–609
 пуританците 290

француските протестанти 223–
 226,271–273,278

Хуса 100–109,609

вистината се шири со прогонство
 96,196,219,240,250,252

во текот на 1260 дена 55,266,439

во текот на првите векови 39–48

зошто нема денеска 48

причините за, да му се препуштат на
 Бога 47,48,609

средство црквата да остане чиста
 44,48

ќе се скратат неволјите 266,267

Христовите следбеници да претрпат
 39,143,144,507,610

ПРОКОП, 116–118

ПРОПОВЕДАЊЕ, деца во

Скандинавија 366,367

Јосиф Волф 359–362

Лутер 152

на адвентистичките вистини, во

текот на 1844 година 400–408

непопуларни вистини 459–460

Фарел и Фромен 232

Цвингли 174–177,180

ПРОПОВЕДНИЦИ, жетва од

лажните учења на 654,655

не се непогрешливи 596,597

обука, кај валденжаните 70,71

опасност од омилениите, зашто ја
 поткопуваат верата во Библијата
 336

потпирање врз нив, за верувањата
 596

шират заблуди 536

ПРОПУСНИЦА ЗА ХУСА, 105– 107,163

за Лутера 150,154,163

ПРОРОШТВА, Даниел и

Откровението, не се тајна 340–
 342,365,380,594

за второто доаѓање 299–
 302,310,311,320–329

за првото доаѓање, исполнување
 344–348,405,424–429

за разурнувањето на Ерусалим
 21,22,25–27,30

за реформа на саботата 451–453

исполнети 391–408

пропуст на Евреите да ги разберат
 313–316,344–346

ПРОРОШТВА, важноста од проучување на 341,342,344,345

да се разберат 340,341,521

за два сведока 266–287

за 1260 години 54,266,439

за 2300 години 324–329,351–
 353,398,409,410,417,429,457,486

за првото доаѓање, учениците не ги
 разбрале 346,347

проучување на, адвентистите
 391,423

Вилијам Милер 320–329

Госен 365

пророците 344

утеха во нив 391–394

ПРОТЕСТ, на првите христијани 95 на кнезовите 197–204

последници 203,204

текст 202–204

ПРОТЕСТАНТИЗМ, животни

начела 197,202,203,291,441

заедништво со спиритизмот и
 католицизмот 588

опасности што му се закануваат
 211,234,235

отпад 297,298,384–390,444,571

сила на 236

ПРОТЕСТАНТИТЕ, мачени од силни непријатели 234

настанок на 204,205

одат по стапките на Рим

383,384,443,523,573

прогонство, во Франција 225–230

сè поголема наклоност кон Рим
 563,566

со празнување на неделата, му се
 оддава почест на Рим 447,448

ПРОТЕСТАНТСКИТЕ ЦРКВИ,

бараат помош од световните сили 383

многу искрени христијани во 383,390

наклоност од светот 571

настанок 383

пад на 383,389

соединети околу заедничките

доктринални точки 444,445

ќерки на Рим 382

ПРОШТАВАЊЕ НА ГРЕВОТ, Рим присвојува право на 83,567

само преку Христа 126

ПРОШТАЛНИЦИ, издавани заради заработка 59,567

познати тези на Лутера против 128,129

продавани во Германија, Тецел 127–129

продавани во Швајцарија, Самсон 178,179

ПУРИТАНЦИ, 289–298

беганье, од Англија 290

заминување, од Холандија 291–293

карактер на првите 296

нетрпеливост 293

почитување на Библијата 296

прогонство, во Англија 290

P

РАБОТНИЦИ, оспособени со Светиот Дух за време на позниот дожд 606

РАЗОЧАРУВАЊЕ, Божјата волја исполнета во 353,354,391,404

на адвентистичките верници

353,354,374,391,403–408,423,431,432

на учениците 346,348

споредување на учениците и адвентистичките верници 351,404

РАЗУМ, обожаване на 193

во Франција 275,276

РАЗУРНУВАЊЕ, на Ерусалим 17–38

за време на неволјата 637

споредба за уништување на светот 37,38

РАСКОЛ ГОЛЕМ, види: Папа школа на пропаганда, Рим 358

РАСПУШТЕНОСТ, а не слобода 281,284

РЕВОЛУЦИЈА, види: Француската револуција

РЕЛИГИЈА, исмевање од неверниците 463

припадноста на, станала популарна 386

сатански фалисификат 464

формалност во 55

чиста, опишана 474

РЕПУБЛИКАНСКО, темелно начело на САД 441

РЕФОРМАТОРИ, Виклиф, еден од најголемите 94

дело 606

и второто доаѓање 302,303

карактер 94,171,243,244

РЕФОРМАЦИЈА, дело на народот да му ја врати Библијата 388

загрозена со големи опасности 206,209

ја забележале големите луѓе 208

напори на сатаната да ја

фалсификува 186–192

напредување на 148,186,197

напредување во:

Велика Британија 79–96,245–253

Германија 120–170,185–210

Франција 214–224

Холандија и Скандинавија 237–244

Швајцарија 171–184,232–234

пречки со кои се соочувала 96

пријателите, заштитени со ангели 205–208

темелите, ги поставил Виклиф 92–94

Франција предупредена на, преку папата 277

ширина на 265

РИДЛИ, 248,303

РИМ, бискупите на 237

Лутер го посетува 124,125

седиште на папската моќ 54

РИМОКАТОЛИЧКАТА ЦРКВА,

барања на 261,564,567,580,596

богослуженијата, привлечни 566,567

вистински христијани во 449,565

внесувала заблуди 58,59,82–84,536

го придржува правото да ја толкува Библијата 596

задобила наклоност од

протестантите 563,572–574,580,581

знак на авторитет 446–448,573

идолопоклонството во 568

извештаи за прогонствата

61,62,563,570,571

ја бранел Алеандер 147–149

како леопард 439,578

Лутер се izdelува од 120–143

напори, против Лутера 137–141,145–167

обичаи во 49

однос кон Библијата 51,81,89,97,195,

235,236,265,269,340,388
опис, како Вавилон 382,383
популарност 566,571
последници од револтот против, во Франција 283–285
протестантите по нејзините стапки 383,384,443,523,573
развој на 50–60,580
состојба за време на:
Виклифа 86
Лутера 149
Хуса 103
споредена со еврејската црква 568
средства да натера на послушност 569
школи, ги поддржуваат протестантите 566

РИЧАРД II, 89

РОБИНСОН, пастор Џон, говор пред пуританците 291,292

РУСИЈА, објавување на веста за второто доаѓање во 364

С

САБОТАТА, авторитет 455

Библијата не одобрува промена на 447

Божествениот авторитет на, признат од романистите 447,577

важност на 437,438

ветувања на празнувачите на 451–453

докази против 454,455,587

знак на Божјата творечка моќ, 54,436–438

катастрофи припишани на празнувањето на 590

омраза на Рим кон 64,65

отфрлена поради неделата 53

празнувана во сите векови 52,61–65,453

проверка на верноста кон Бога 605

промена на 447,448,452

проучување, адвентистичките верници 434,435

реформа на 451–456,587

спомен на создавањето 54,455

укината во Франција 274

Христос не ја променил 447

САКСОНИЈА, Чесите бегаат во 254

САКСОНЦИ, во Велика Британија 62,63

САМОДОВОЛНОСТ, 509

САМОИЗВИШУВАЊЕ, Лутер ја одбегнал опасноста од 170
опасности од 471,494–499,503

САМООПРАВДУВАЊЕ, сатаната 499

на грешниците денес 500

САМСОН, продавач на прошталници во Швајцарија 178,179

САТАНАТА, бунтот на, поука за вселената 499

важно е правилно да го процениме 516,517

вештина на 192,193,518,519

врзување на 658–660

гревовите на Божјиот народ ставени врз него 658,673

дело, прелу елементите 589,590

долго Божје трпение со 496

ја признава праведноста на својата осуда 669,670

како светлосен ангел 588

карактерот на 501,502

моќта и злобата на 517

напори да ги наведе христијаните на компромис со светот 49,50,298

незадоволство и бунт 494–500

непријателство кон човекот 505,510

озборуваач, критичар 395,484

опасно е да се негира неговото постоење 516,524

погрешно го претставува Божјиот карактер 281,498,500,502

политиката на 378

положбата и убавината, пред неговиот пад 493–495

последна битка за превласт 663,664,671,672

присилна метода за работа 591

присутен на богослуженијата 518

самоиздигнување 504,554

способност да го цитира Писмото 559
суд над 661

ќе го имитира Христа 624

ќе се покаже во лика на умрени пријатели 552,560

ужива во ужасите на владеење на терор 284

СВАДБЕНА ОБЛЕКА, 428

СВЕСНА СОСТОЈБА ПО СМРТТА, види: Спиритизам теорија 58,545

СВЕТИЛИШТЕ, адвентистите го проучуваат 411–415

во типот и антитипот 409–432

земно, опис 411–415

клуч за значењето на разочарувањето во 1844 г. 423,431,432

мора правилно да се разбере 488–490

мустра небесното 414,415

не е земјата 411

небесно, верниците упатени на 424,425

служби во 413–415,420–422,428–431,433,435

служби во светињата 421,422

службите во, продолжиле и по распнувањето 615

службите во, симбол 417–420,428,433,435

Христово дело во 421,422,433–435,480,482–491

чистење на 328,352,410,417,418,426

СВЕТИЊА, над светињите 423–432

Христос влегува во 424–427,480

Христово дело во 427–430,433

СВЕТЛИНАТА НА ВИСТИНАТА,

верно да ја шириме 459,460

да ја прифатиме 344,408

последниците од нејзино отфрлање 164,165,378,431,456,458–460,583,597

СВЕТОВНИТЕ ГЛАВАРИ, види:

Црквата и државата

СВЕТОВНОСТ, во номиналните цркви

376–390,508

СВЕТОСТ, не е можна без послушност

472,473

усовршување во 488

СВЕТОТ, верската состојба во

390,586,603,604

крај на 653–678

оди по стапките на Евреите 36–38

условите во, под папска власт 60

СВЕШТЕНИЦИТЕ, на Божјиот суд

668

СВЕШТЕНИЦИТЕ И ГЛАВАРИТЕ,

отфрлање на Христа 595

сегашните проповедници споредени со 596

СЕДМИЦА, должина, промена во Франција 273

СЕДУМДЕСЕТ СЕДМИЦИ,

прорochtvo за 324,328,345–347,410

СЕНАХИРИМ, 512

СИГИСМУНД, 104–108,115–118,163

СИЛА, Бог не се служи со 493,541–543,591

СИМБОЛИ, види: Светилиште

СИМБОЛИ ВО ПРОРОШТВОТО,

толкување 438–445,578

СИМОН ВРАЖАРОТ, МАГ 128

СИНОВИ РИХАВОВИ, ги посетил Волф 362

СИРИЈА, патувањата на Волф низ 360

СКАНДИНАВИЈА, деца проповедаат во 366,367

напредување на реформацијата во 241–244

објавување на веста за второто доаѓање во 366

СКЕПТИЦИЗАМ, види: Неверство

СЛЕПИЛО, на Евреите кон првото доаѓање 378

на луѓето на сегашното поколение 561,562

СЛИКА, за папата и Христа 99,100

СЛИКА, ИКОНА НА СВЕРОТ,

438,442–445,448

обожаване на 52,65,446

СЛОБОДА, на совеста, газење на 62

слободна волја, Бог дава

493,541,542,591

СЛОБОДА, во Германија 200,201

Божјиот закон 285,466–468

граѓанска и верска, борба на Виклифа за 80

лажни идеи за 522,535

на совеста што некогаш ја

почитувале

протестантите 563

осигурана со едиктот од Шпаер 197,198

отфрлање на начелата на, во Франција 265,276,277,281,285

заминува со Библијата 265,276,277, 281,285

телесна 559

укината во Чешка 118

СЛУЖБА НА АНГЕЛИТЕ,

480,482,486,487,511

на земните свештеници 413,418–422

на Христа 413,415–417,420–

422,480,482–485,488–491

СМРТТА, плата за престапот (гревот)

533,540,541,544

разлика меѓу првата и втората 544

сон 546–550,556

теорија за свесна состојба

58,540,541,544,545

Франција изјавила дека тоа е вечен

сон 274

СОБОР ВО АУГСБУРГ, 206,207

наречен „најголем ден на

реформацијата“ 207

во Вормс 145–168

Лутер пред 150–167

во Шпаер, прв и втор 197,198

декрет против реформацијата

198,199

протест на кнезовите против

декретот 201–204

СОВЕСТ, види и Слобода, Верска

слобода

Рим нема право да владее над 200

слобода на 591

СОДОМ, духовен 269

опомената отфрлена 431,512

СОЕДИНЕТИ БРАЌА, 119

СОЕДИНЕТИТЕ ДРЖАВИ, верска

слобода во 295

влада 297

Јосиф Волф ги посетил 360

карактеристики 441

мрачен ден виден во 306–308

навестување на превласта на Рим

во 578,579

неделно движење во 587

некогаш прибежиште на прогонетите

441,442

паѓање на ѕвезди видени во 333,334

појавување на 440,441

претставени во пророштвото со

вториот свер 439,440

растење 295,296

ќе прогласат насилнички закони

442,579

устав 442

СОЕДИНУВАЊЕ, на државата и

црквата 297,442,445,450,607

протестантизмот, спиритизмот и

римокатолиците 588

сите протестантски цркви 444,445

христијаните и незнабошците 45

црквата и светот 390

СОЗДАВАЊЕ, саботата спомен на

438,446,452

СОЛОМОН, 509

СОЛУНСКАТА ЦРКВА, совети на

Павле за 456,457

СОМНЕВАЊЕ, како да се

ослободиме од 526–528

младите нападнати од 600

постојат модерни 526,527

причини за 522

СОНЦЕТО, затемнување 305–308

СОФИЈА АРНОЛД, 270

СПАЛАТИН, 165

СПИРИТИЗАМ, 551–562

добива мноштво обратеници 556

едно од најуспешните орудии на

сатаната 524,552,561,562

измамна сила 558,559,588

ја прифаќа христијанската маска

558

лажни учења на 555–558

наведува на попуштање кон себеси

и во крајност 555,603,604

Писмото, заштита од 559

чуда кои се прават со негова помош

588,589

СПИСИ, на:

Бакстера 253

Бањана 252

Бенгела 364

Госена 365

Лакунца 363

Лутер, ширење на

133,139,178,194,233

во Англија 249

во Холандија 238

одбива да се откаже од 158–160

осуда на неговите, на соборот во

Вормс 155,156

преведени на француски 231

ревносно читани 185,186,194,195

Таузен ги чита 241

Милер 335,368

за второто доаѓање 362

уништување на, во времето на
мрачниот период 61

Флавел 253

СПОРЕДБА ЗА СВАДБЕНА ВЕЧЕРА, 428

за десетте девојки 393–
395,398,400,402,426–428

СПУРЦОН, за сакраментализмот во
Англиканската црква 384

СРЕДНИОТ ВЕК, 66,572

СТАПИЦИ, задоволување на своите
желби 519

занемарување на молитвата и
на проучувањето на Библијата
519,525

искривување на Писмото 520,521

лажни теории 520,523

лажни учења за второто доаѓање
525

либералност во верските догми 522
на сатаната 518–530

научни истражувања 522

необратени верници во црквата 520
озборување на браќата 519

отфрлање на Христовата
праегзистенција 524

повикување на сетилноста 474
на световни работи 519

спиритизам 524

шпекулации 522,523

СТЕФАН 328

**СТО ЧЕТИРИЕСЕТ И ЧЕТИРИ
ИЛЈАДИ**, песна 648

СТРАЖАРИ, лажни, вистинските ќе
страдаат на крај 656

СТРАНКИ МИСИИ, настанок и
ширење 287,288

СУД БОЖЈИ, 543,627,628

СУД, БОЖЈИОТ ЗАКОН МЕРИЛО,
482

Божјиот народ мора јасно да го
сфати 488,489

видение на Даниела за 479
време на 548

дело, Христос 483–485

делото на, завршено пред второто
доаѓање 485

делото на сатаната на 484

единствено случаите на
христијаните 480

извршен 425,426,503

сцени на 665–673

на грешните, се врши на небото во
текот на илјада години 480,660,661
опомена 353

отворање на, најавено со веста на
првиот ангел 355,356

подготовка за 436

порака, ширина 361

праведниците не стануваат по 482

предадвентен суд 352,353,422–
429,436,479–491

продолжение 489–491

строго испитување на 428,486,487

СУД, НА НЕБОТО, ангелите
заинтересирани за неговите одлуки
483,484

праведност на, ангелите

присуствуваат 632

расипаноста 586

СУДИР, меѓу вистината и заблудата
144

меѓу Христа и сатаната, почеток
493–500,582

крај, 518,582–592,662–678

СУДИР, што се заканува, причини
582–592

Т

ТАБЕРНАКЛ, на Мојсеја 411–415
заменет со храм на Соломона 412
светилиште на првиот завет 413
службите, сенка на небесните 433

ТАЈНИ БОЖЈИ, луѓето да не се
обидуваат да ги откријат 523

ТАЛЕНТ, правилна употреба 487
сатаната го употребува 509

ТАТКОВЦИ ПОКЛОНИЦИ, види:
Пуританци

ТАТКОВЦИТЕ, на црквата,
употребени да го поддржат
празнувањето на неделата 448,445
пристапуваат кон обичаите и
традициите 164,454

ТАУЗЕН, дански реформатор,
карактер и дела 241,242
затворање 242

ТЕЗИ, на Лутера, против

прошталниците 129,130
дискусија 130

ТЕЛЕСНА ПРАВЕДНОСТ, 473–475

ТЕМНИЦА НА САТАНАТА, 659

ТЕОЛОГИЈА, популарна, Лутер
против 126
последници 535

ТЕОРИИ, лажни, сатански стапици
520–525

ТЕРОР, на беззаконците при
Христовото доаѓање 636–644

ТЕЦЕЛ, продава прошталници 127–
129,178

ТИНДАЛ, дело 245–247
за сон на умрените 547
маченичка смрт 247

ТИТ, го опседнува Ерусалим 21,31–35
човекољубието на 32–34

ТОЛЕРАНЦИЈА, не е правило на
Римската црква 56

ТРАДИЦИИ, Рим ги признава како
авторитет 183,448

ТРАНССУПСТАНЦИЈАЦИЈА, 238

ТРЕТА АНГЕЛСКА ВЕСТ,
432,435,437–450
близината на, обележува почеток на
голема неволја 612
последна порака упатена на светот
390
страшни закани 449
ќе биде силно објавена 605,606
ширина на 450

ТРИЕСЕТГОДИШНА ВОЈНА, дел на
Шведска во 244

ТРИКРАТНА ПОРАКА 450,453

ТРПЕНИЕ БОЖЈЕ, 36

ТУРСКАТА ИМПЕРИЈА, види:
Отоманска империја

ТУТУН, 474,475

Ќ

ЌЕРКИ НА РИМ, 382–384

У

УГНЕТУВАЊЕ, види: Мрачен век,
Папство, Прогонство

УМ, закон 555

кога е под управа на сатаната
59,555,556

УНИВЕРЗАЛИЗАМ, заблуда 537–
539

проповедник, за состојбата на
мртвите 537–539

УНИВЕРЗИТЕТ, Витенберг, Лутер и
Меланхтон на 124–126,134
во Ерфурт, Лутер студирал на
121,122

Париз, Лефевр во 212,217

Прага, Хус на 98–100

УНИШТУВАЊЕ, 318

УСТАВ, на Соединетите Држави,
295,296,441,442

УТЕШИТЕЛ, дело 600

УЧЕНИЦИТЕ, во опсадата на
Ерусалим 328

едноставни луѓе 171

задача 351

пропуштиле да ги разберат

Христовите зборови за

разурнување на Ерусалим 24,25

разочарување на 346,348,404

храброст, по воскресението 349,350

Ф

ФАЛИСИФИКАТ НА РЕЛИГИЈАТА,
186,193,464,528

ФАЛИСФИКУВАНИ ДОКУМЕНТИ,
со кои се служело папството 56

ФАНАТИЗАМ, исчезнал пред
објавувањето на полноќниот вик 400
постоел во:

времето на Лутера 186–193,396,397

деновите на Веслеја 396

деновите на Павле 396

Холандија 239

постоел по 1844., по

разочарувањето 395–398

реформаторите му се противеле 396

ФАРАОН, 251,269,275

ФАРЕЛ, активности во:

Женева 232,233,265

Франција 219

Швајцарија 230–232

неговото преобраќање 213,214

- ФАРИСЕИ**, нивното незнаење за Месија 314
- ФЕРДИНАНД**, цар 201,202,205
- ФИЛОЗОФИЈА**, паганска, во црквата 58
човечка 126,522
- ФИНИ**, професор, за духовната апатија во црквите 377
- ФИЧ**, Чарлс, пророчка карта 392
- ФЛАВЕЛ**, работи во Англија 252,253
- ФОРМАЛИЗАМ**, во христијанските цркви 378
- ФРАНСОА I**, му се восхитува на Беркена 216,217
однос кон евангелието 214,222,223
се одлучува против реформацијата 227–230
- ФРАНЦИЈА**, атеизам и распуштеност 270–274,584
Вартоломејска ноќ 272,273
отфрлање на евангелието во 230
прогонство на верниците во 97,271
реформацијата во 211–236
состојбата, за време на револуцијата 279–287
списите на Лутера ширени во 139
споредена со Содом 270
- ФРАНЦУСКАТА РЕВОЛУЦИЈА**, 265–288
сцени на 273–277,282–287
- ФРИДРИХ**, на соборот во Вормс 162
писмо на Лутера при напуштањето на Вартбург 168
Саксонски изборник, пријател со Лутера 138,145,165
смрт 198,199
- ФРИТ**, 248
- ПРОМЕН**, работа во Женева 232,233

X

- ХАЛЕР**, 182–184
- ХАМИЛТОН**, 250
- ХЕНРИХ IV**, понижување 57,58
- ХОЛАНДИЈА**, напредување на реформацијата во 237–240
- ХОЛАНДИЈА**, пуританците во 290,291

- списите на Лутера се шират во 139
- ХОРКИНС**, д–р Самуел, за расипаноста во протестантските цркви 384
- ХРАМ**, вториот, посланен со Христовото присуство 24
на небото, Божје живеалиште 414,415
отворен 433
светилиште на Новиот завет 413
разурнување, Тит, 31–35,412
разурнувањето преткажано 24,25
историјата на 23–25,412
Христос го најавил 21
убавината на 17,18,23
- ХРИСТОС**, види и Прво доаѓање, Месија, Второ доаѓање
активности, за оваа земја 20,415–417,503
божество 524
второ доаѓање 299–316,640–644
грижа за Израел 19,22
доаѓање во светињата над светињите на небото 424–427
еврејските старешини го отфрлиле 595,596
жалост над Ерусалим 18–22
жртва 35,348
задоволен со плодовите на жртвата 652,671
Израелците го отфрлиле 20,23
ја гледал пропаста на Израел 2,22
како се однесуваат избавените кон 652
крај на службата во небесното светилиште 425,427,428,613,614
крунисување 666
мир на земјата благодарение на неговата сила 36
наш адвокат 474,482–484
неговите активности на предадвентниот суд 482,483
нежност 570
победа над искушенијата 510
појава при второто доаѓање 641
предвидува издигање на човечките авторитети 596
раѓање 46,31
се враќа на земјата по илјада години 662
служба 427–432
адвентистите не ја разбрале во

1844. година 429,41

христијаните главно не знаат за 430,431

смртта на, го открила вистинскиот карактер на сатаната 501,502
судир со сатаната 501

ХРИСТИЈАНИ, види и Божји народ, Прогонство, Откупени, Религија, Книги со извештаи

бегање од Ерусалим 30,31

благослови за вистинските 476
висини што можат да се постигнат, синови Божји 476,477

вистински, во секоја црква 449,565
духовно опаѓање 309–311,463
евангелието се ширело со прогонство 42

задоволни со религијата на своите татковци 454

ја отфрлиле вистината за саботата 454

не ги сфатиле карактерот и делото на сатаната 507,508

отфрлање на веста за второто доаѓање 338,339

под заштита на ангелите чувари 512,513,517

поделени во две класи 450
попуштање кон себеси 474,475

потребно им е христијанско искуство 601,602

прогонство во текот на првите векови 39–48

стражарете и молете се 510

ХРИСТИЈАНСКА Црква, опасности, барање помош од световните власти 384,385

христијанскиот свет виновен поради отфрлање на Божјиот закон 22

ХРИСТИЈАНСТВО, види и Религија на удар на незнабоштвото 39
соединување со незнабоштвото 43

ХУГЕНОТИ, последици од напуштањето на Франција 279
прогонство 227,271–273

ХУС, Јан 97–119

Божје орудие 103

ги читал списите на Виклифа 96,99
затворање 106

Јероним му помага во делото на реформата 102,103

карактер 103

маченичка смрт 109,110

одбивање да се откаже 108

папата го осудил 100

писмо за пријателите во Прага 105
на преобратен свештеник 105,106

повикан на собор во Констанца 104
првите години од неговото образование 98

преобраќање 100

храброст 107,110

Ц

ЦАРСТВО, Божје, на славата 347
благодатта на 347,348

кога ќе биде воспоставено 323
кога светите ќе го наследат 322

Христос го прима 427,479,480

ЦВИНГЛИ, Улрих 171–184

дејствување во Ајнзиделн 174–176
во Цирих 176–182

ја прифаќа Библијата како правило на однесувањето 173,174

напори на Рим против 180–184
планови на братрите со 172

прва средина 171,172

смрт 212

ЦЕСТИЕ, се повлекува од Ерусалим 30,31

ЦИРИХ, активностите на Цвингли во 176–181

мирот во, резултат на евангелието 181
советот одбил да преземе мерки против Цвингли 180,181

расправа меѓу д–р Ек и Еколампад 182,184

ЦРКВАТА, види и Божји народ, Откупени, Израелци, Христијани, Реформација

бара наклоност од светот 83
вистинска 64

и државата 201

во Англија 289,384,443

види: Англија

во Европа 268,269

во Рим, види: Римокатоличка црква, Вавилон

во Соединетите Држави 293,296,297,442–445

во цел свет 450,606,607

опасностите, во мрачниот век, 55–60
 претставена во пророштвото како
 чиста жена 381
 сатаната приготвува последен
 напад на 510
 употреба на световна сила, секогаш
 насилничка 442,443

ЦРКВИТЕ, види: Вавилон,
 Протестанти, Римокатоличка црква
 адвентистите присилени да истапат
 од 442,44
 бараат помош од световните власти
 445
 вистински христијани во 390,464
 духовна рамнодушност во
 308,309,376–378,463,464
 несвета трговија во 474
 отпад 384,444
 отфрлање на веста за второто
 доаѓање 373,380
 пад 389
 причина за недостиг на сила 463
 световност во 376,380,383–388

Ч

ЧЕТВРТА ЗАПОВЕД, види: Сабота,
 Закон морален, Божји печат
 важност на 434,435
 променета, по заслуга на папството
 52,446–449
 содржи Божји печат 640

ЧЕШКА, види: Хус и Јероним
 Библијата во 99
 крстоносни војни против, чудесни
 порази на крстоносците 116,117
 напредување на евангелието во, по
 смртта на Хус, 115
 папска була против мисата на
 домашен јазик 97,141,197
 прибежиште на валденжаните и
 албигензите 97
 прогонство на хуситите 118,119,254
 слика на Христа и папата, на двајца
 уметници 99,100

ЧИСТЕЊЕ НА ГРЕВОТ, во службата
 во светилиштето 417,418

ЧИСТЕЊЕ НА СВЕТИЛИШТЕТО,
 види: Светилиште

ЧИСТИЛИШТЕ, доктрина за 58,59
 измислица на паганството 58

ЧОВЕК, гледање во, наместо во Бога
 595

природата на, при создавањето 467
 сатаната се труди да ја уништи 531
 „Човек на беззаконието“, настанал
 со компромис меѓу паганизмот и
 незнабоштвото 50,266

ЧУДА, божемни, како поддршка за
 празнување на неделата 575–577
 лажни 593

лекувања, да се извршуваат во
 време на неволја 612,614

на сатаната 612,624

опседнат во Капернаум 516

опседнат човек, слеп и глув 515

со помош на спиритизмот 588

ќерката на жената Сирофеничанка
 515

Хрстови, исфрлање на демоните
 кај Гадара 514,515

Ш

ШВАЈЦАРИЈА, веста за второто
 доаѓање во 364
 мисионери во 62
 списите на Лутера во 139

ШВЕДСКА, браќата Петри во 242,243
 движење за второто доаѓање во
 366,367
 делото во Триесетгодишната војна 244
 евангелието добредојдено во 243
 реформацијата во 243,244

ШКОТСКА, делото на Нокс во
 250,251

прибежиште на прогонетите
 христијани 62

прогонства во 249,250

ШПАЕР, протест 197–204
 собор во 197–210

ШПАНИЈА, земојтрес 304
 списите на Лутера во 139

ШПЕКУЛАЦИИ, човечки 126,522

ШТАУПИЦ 123

СОДРЖИНА

Увод	5
1. РАЗУРНУВАЊЕТО НА ЕРУСАЛИМ	11
2. ПРОГОНСТВАТА ВО ПРВИТЕ ВЕКОВИ	28
3. ЕРА НА ДУХОВНА ТЕМНИНА	37
4. ВАЛДЕНЖАНИТЕ	48
5. ЏОН ВИКЛИФ	63
6. ХУС И ЈЕРОНИМ	78
7. ЛУТЕР ГО НАПУШТА РИМ	97
8. ЛУТЕР ПРЕД ДРЖАВНИОТ СОБОР	118
9. ШВАЈЦАРСКИ РЕФОРМАТОР	139
10. НАПРЕДОК НА РЕФОРМАЦИЈАТА ВО ГЕРМАНИЈА	151
11. ПРОТЕСТ НА КНЕЗОВИТЕ	162
12. РЕФОРМАЦИЈАТА ВО ФРАНЦИЈА	174
13. ХОЛАНДИЈА И СКАНДИНАВСКИТЕ ЗЕМЈИ	196
14. ПОДОЦНЕЖНИ АНГЛИСКИ РЕФОРМАТОРИ	203
15. БИБЛИЈАТА И ФРАНЦУСКАТА РЕВОЛУЦИЈА	220
16. ПОБОЖНИ ПАТНИЦИ	241
17. УТРИНСКИ ПРЕДВЕСНИЦИ	250
18. ЕДЕН АМЕРИКАНСКИ РЕФОРМАТОР	265
19. СВЕТОСТ ВО ТЕМНИНА	286

20. ГОЛЕМО ВЕРСКО БУДЕЊЕ.....	295
21. ОТОФЛЕНА ОПОМЕНА	312
22. ИСПОЛНЕНИ ПРОРОШТВА	326
23. ШТО Е ТОА СВЕТИЛИШТЕ?.....	341
24. ВО СВЕТИЊАТА НАД СВЕТИЊИТЕ	353
25. БОЖИОТ НЕПРОМЕНЛИВ ЗАКОН	362
26. ПРЕТКАЖАНА РЕФОРМА	378
27. БУДЕЊА ВО ПОНОВО ВРЕМЕ	386
28. СООЧУВАЊЕ СО ИЗВЕШТАЈОТ ЗА СВОЈОТ ЛИЧЕН ЖИВОТ	401
29. ПОТЕКЛОТО НА ЗЛОТО	412
30. НЕПРИЈАТЕЛСТВО МЕЃУ ЧОВЕКОТ И САТАНАТА	423
31. АКТИВНОСТИТЕ НА ДЕМОНИТЕ.....	429
32. СТАПИЦИТЕ НА САТАНАТА.....	435
33. ПРВАТА ГОЛЕМА ИЗМАМА	446
34. МОЖЕМЕ ЛИ ДА РАЗГОВАРАМЕ СО МРТВИТЕ И ТИЕ СО НАС?	463
35. СЛОБОДАТА НА СОВЕСТА - ЗАГРОЗЕНА!	473
36. СУДИР КОЈ СЕ ПРИБЛИЖУВА	490
37. БИБЛИЈАТА - НАША ЗАШТИТА	500
38. ПОСЛЕДНА ОПОМЕНА	509
39. ВРЕМЕ НА ГОЛЕМА НЕВОЛЈА	517
40. БОЖИОТ НАРОД ИЗБАВЕН.....	535
41. ПУСТОШЕЊЕ НА ЗЕМЈАТА.....	550
42. ГОЛЕМАТА БОРБА Е ЗАВРШЕНА	558
ДОДАТОК	573
Попис на библиските стихови	582
ИНДЕКС	589

